

New Testament

Konni Language

Konni - Bible - New Testament

Matiwo	3	
Maki	71	
Luki	113	
Joon	185	
Tuma	239	
Romi	308	
1 Korinti	337	
2 Korinti	366	
Galasia	385	
Efesusi	395	
Filipi	405	
Kolosia	412	
1 Tesalonika	419	
2 Tesalonika	425	
1 Timoti	429	
2 Timoti	438	
Tatusi	444	
Filimoni	448	
Hiiburu	450	
Jemisi	472	
1 Piita	479	
2 Piita	487	
1 Joon	492	
2 Joon	500	
3 Joon	501	
Juudi	503	
Yuoridagun	506	

Konni - Bible - New Testament

Matiwo

Matiwo 1

- 1 Yisa Masia chɔɔŋkɔɔɔɔɔɔɔɔ saara wɔnna: die ɔ yiwo Davidi haagɔ ta Davidi diaŋ di yi Abarahami haagɔ.
- 2 Abarahami die di murt Aziki, ta Aziki diaŋ di murt Jakobu, ta Jakobu diaŋ di murt Juda aŋaŋ ɔ numball.
- 3 Juda die murt wa Perezi aŋaŋ Zera ta ba nuŋ di yi Tamari: Perezi die murt wa Hezironi, ta Hezironi die murt wa Rami.
- 4 Rami die murt wa Aminadabi, Aminadabi die murt wa Naasoni, ta Naasoni die di murt Salimoni.
- 5 Salimoni die murt wa Buasi vuodieke nuŋ di yine Rahabi; ta Buasi diaŋ di murt wa Obedi, vuodieke nuŋ di yine Rufi; ta Obedi diaŋ di murt wa Jese.
- 6 Jese die murt wa naaŋ Davidi.
- 7 Solomoni die murt wa Rehobuami, ta Rehobuami diaŋ di murt Abia, ta Abia diaŋ di murt Asa.
- 8 Asa die murt wa Jehosafati, ta Jehosafati diaŋ di murt Jorami, ta Jorami diaŋ di murt Yuzaya.
- 9 Yuzaya die murt wa Jotami, ta Jotami diaŋ di murt Ahazi, ta Ahazi diaŋ di murt Hezekaya.
- 10 Hezekaya die murt wa Manase, ta Manase diaŋ di murt Amoni, ta Amoni diaŋ di murt Josaya,
- 11 ta Josaya die murt wa Jekonaya aŋaŋ ɔ numball, saŋŋa gie die ba yigi Izara vuosi a birɔŋ ba yɔŋɔɔɔɔɔɔɔɔ a yaa ba ga Babiloni tɔŋbaŋ ma.
- 12 Die ba yalla ba ga Babiloni tɔŋbaŋ ma kuaŋ chaŋ, Jekonaya die di murt Salatieli, ta Salatieli diaŋ di murt Zerubabeli.
- 13 Zerubabeli die di murt Abuyidi, ta Abuyidi diaŋ di murt Eliakimi, ta Eliakimi diaŋ di murt Azori.
- 14 Azori die murt wa Zadoki, ta Zadoki diaŋ di murt Achimi, ta Achimi diaŋ di murt Eludi.
- 15 Eludi die murt wa Eliaza, ta Eliaza diaŋ di murt Matani, ta Matani diaŋ di murt Jakobu.
- 16 Jakobu die murt wa Josefu, vuodieke die di yine Meri chɔɔɔɔɔɔɔɔ, ta Meri di murɔna Yisa vuodieke ba wasɔnana ɔmɔŋ vuovɔarɔkɔŋ Masia wa.

17 Die di nyinna Abarahami saŋŋa a ga tuga Davidi saŋŋa die yiwo chɔɔŋkɔsɔlba baŋ aŋaŋ banusa. Davidi saŋŋa a ga tuga saŋŋa dieke die ba yigine be a birɔŋ ba yɔŋɔɔ a yaa ba ga Babiloni die yiwo chɔɔŋkɔsɔlba baŋ aŋaŋ banusa. Die di nyɔŋ saŋŋa mi a yaa a ga tuga Masia maarɔŋ saŋŋa die yiwo chɔɔŋkɔsɔlba baŋ aŋaŋ banusa.

18 Die ba murɔna Yisa Masia die wonde. Yisa nuŋ daa die wone Josefu ama die ba ye ka faarɔ tamba, ta Meri die di mɔŋŋi sɔba di ɔ yigi wo nyuuti, die Ɖmɔŋ Halikasika die vana ɔ yigi kanɔŋ nyuuti mi.

19 Josefu die yiwo daa dieke die di mɔŋŋuna a dɔsa Ɖmɔŋ sien, ta die ɔ ka yaala ɔ nagɔ Meri a yi viivi me vuon mana nine me. Naa chɔŋ ma die ɔ yile ɔ sɔŋ ma di ɔ lɔbɔri a zeti wo.

20 Die ɔ yilinene naa, Ɖmɔŋ malaka die di nyɔŋ ɔ jigɔŋ daansa ma a baari, “Josefu, vuodieke di nyinna Davidi buuriŋ ma, da zeti fu balla fu nagɔ Meri a birɔŋ fu hɔgɔ wa. Dama Ɖmɔŋ Halikasika yɔna wa nyuutiti.

21 Ɔ nan mɔri buadembɔŋ aŋ ni wa wa Yisa, dama ɔ nan vuari ɔ vuosi a nyɔŋ ba tumbati ma ma.”

22 Wiaha gie mana die keŋ yi mɔŋ sɔba Ɖmɔŋ die di vana ɔ naazualba wɔnyɔ die di balna die wo, di

23 “Hɔgɔ dieke di zɔna dembiŋ nan yigi nyuuti a mɔri buadembɔŋ aŋ ɔ saan yi Emmanueli.” (Emmanueli chɔŋ wone “Ɖmɔŋ bie ti jigɔŋ”.)

24 Die wa die Josefu die di hagɔna ɔ daansa ma die ɔ faarɔ Meri sɔba Ɖmɔŋ malakaka die di bala wa di ɔ yi die wo.

25 Ama die Josefu aŋaŋ Meri die ka dɔagɔ tan a ga tugi saŋŋa dieke die ɔ murɔna ɔ buadembike. Josefu die di yi wa saari, di Yisa.

Matiwo 2

1 Die ba murɔna Yisa tɔŋ kaanɔ ba wasɔnana Betilehemi, Judia tɔŋbaŋ ma ma, saŋka mi Herodi die yine naan. Die ba murɔna Yisa kuon chaan die di ka yuasiya, dembisi batan die di nyɔŋ ŋmɔŋ pɔsɔŋ chaan a keŋ Jerusalemi,

2 a di dia a piasa, “Sɔ ba mɔri buanyaalt dieke di balla ɔ yi Juu vuosisi naan wa? Ti ye wo ɔ chɔŋmarika di nyinna ŋmɔŋ pɔsɔŋ chaan, ti di a keŋ di ti jian wa.”

3 Die naan Herodi die di wonna naa wa, die wunɔŋ aŋaŋ vuon mana die di benne Jerusalemi ma ma sugɔti di chɔsɔ.

4 Die ɔ wa Ɖmɔŋ jiamɔŋ niŋŋandɔsɔlba nyɔŋkɔraha aŋaŋ miraha didagɔriba mana a lagɔŋ tamba a die a piast ba di, “Sɔ ba baa ba mɔri gbɔgbatitaantu Masia wa?”

- 5 Die ba baart, “Betlehem tɪŋ, Judia tɪŋbaŋ ma ma. Naa, Ɖmɪŋ naazualba die dɪ maagɪ.
- 6 ‘Fɔnɪŋ Betlehem dɪ benne Judia tɪŋbaŋ ma, ka yi tɪŋbɪŋ dama fɔ sɔŋ naan wɔnyɪ dɪ baa ɔ nyɪŋ a keŋ a dɪ n vuosisi dɪ benne Izara tɪŋbaŋka ma nɪŋa.’ ”
- 7 Naa chɪaŋ ma die naan Herodi die dɪ wa chaamba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaku a lɔbɪrɪ a juu juon me a piast ba saŋŋa dieke gbaŋ gbaŋ chɪŋmarku die dɪ nyɪnna.
- 8 Womi die ɔ taan ba dɪ ba ga Betlehem aŋaŋ wɪaha gie: “Nɪ gamma a kpaŋŋɪ nɪ gbaŋ a mɪŋŋɪ a daansi a yaalt bua wa jigin amɔ nɪ keŋ a ye ɔ benne jigidieke nɪ vaa n tɪbɪŋ wɔŋ amɔ n gbaŋ n ga a jiaŋ wa.”
- 9 Die ba nyɪnna mi a gara wa, sien me die ba bɪ ye chɪŋmarka gbaŋ gbaŋ die dɪ pɔsɪna a nyɪŋ ŋmɪŋ pɔsɪŋ chaaku, die ba yene ke wo ba sugɪtɪ die dɪ paalt fialt, ka dɪ ba nɪŋa a ga zie jigidieke me bua wa dɪ benne wo sikpeŋ.
- 11 Die ba ga a juu tigiri me a ye bua wa aŋaŋ ɔ nuŋ Meri; die ba sɔsɔŋ a gbirigi a jiaŋ bua wa, a yuori ba bulɔga a vuari piini a yi wa; die a yiwo salma aŋaŋ tulaari dieke ba wasɪnana farankinsinsi aŋaŋ tulaari dieke ba wasɪnana miri.
- 12 Die Ɖmɪŋ dɪ balt a yi ba ba daansa ma sɪba ba da keŋ yinŋi a ga naan Herodi jigiri, die ba nyɪŋ a daagɪ siegaan a kuli ba tɪŋ.
- 13 Die sɪstɪrɪba dɪ yinŋine a ga ta Ɖmɪŋ malaka die dɪ nyɪŋ Josefu jigin ɔ daansa ma a die a balt wa, “Herodi nan dɪ yaala bua wa dɪ ɔ kɔsɔ wa. Naa chɪaŋ ma hagi a nagi bua wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a chigi a ga ljipiti a bemme mi a ga tugi saŋŋa dieke n baan nan balt fɔ dɪ fɔ nyɪŋ.”
- 14 Josefu die dɪ hagi yuku mi a nagi bua wa aŋaŋ ɔ nuŋ wo a ga ljipiti tɪŋbaŋ ma.
- 15 Die ɔ bie wo mi dene a ga tugi saŋŋa dieke naan Herodi die dɪ kpine. Naa die yiye mɪŋ amɔ Nabidie Ɖmɪŋ die dɪ vana ɔ naazua wɔnyɪ dɪ balt die wo keŋ yi wusie, a baart dɪ, “Die n vuari wa n bua ljipiti me.”
- 16 Die Herodi die dɪ mɪŋŋina dɪ chaan diekemba die dɪ nyɪnna ŋmɪŋ pɔskɪrɪ die gaan wa wa die ɔ ju sɪnyɪrɪŋ. Die ɔ yi nuan dɪ ba kɔsɔ ballɪnyaalt dembisi mana dɪ benne Betlehem aŋaŋ ka tɪŋbɪsɪ mana mana. Die ba kɔsɔ ballɪ dembisi dieke die dɪ yine ballɪnyaaltɪ a ga tugi bɪna ale ballɪ dama sɪstɪrɪba die baart dɪ ba yene chɪŋmarka ka bɪna ale wɔnna.
- 17 Naa die yiye mɪŋ a yi Ɖmɪŋ naazua Jerimaya die dɪ balla wudiekemba wo dɪ yi wusie. Die ɔ baart,
- 18 “Rama tɪŋ ma ba wɔŋ watɪ, kpaŋ aŋaŋ sugɪchɔsɔsɪŋ, ta Rachali dɪ kuma ɔ ballɪ wɪa, ba halɪŋ wa a ju, dama ɔ ballɪ die kpiye mɪŋ.”
- 19 Naan Herodi die dɪ kenne a kpi, ka kɔaŋ chaan die Ɖmɪŋ malaka die dɪ nyɪŋ Josefu jigin ɔ daansa ma ma ljipiti ma

20 a baari, “Hagi nagi bɔa wa aɲaɲ ɔ nuɲ wo a yiɲɲi a ga Izara tɲɲbaɲ ma, dama vuodieke die di yaalala ba kɔɔ wa wa kpiye miɲ.”

21 Naa chɲaɲ ma Josefu die di hagi a nagi bɔa wa aɲaɲ ɔ nuɲ wo a yiɲɲi a ga Izara tɲɲbaɲ ma ma.

22 Ama die ɔ wɔnna di Akelusi die zene ɔ chɔɔɲ Herodi naɲ ma a dii Judia naari, die ɲmaamiɲ die yalla wa aɲaɲ ɔ baɲ nan yiɲɲi a ga mi; ta ɔmiɲ di bi a dagi wa ɔ daansa sɔɲ di ɔ ga Galili tɲɲbaɲ ma ma.

23 Die ɔ ga kalt tɲɲbaɲ kaani ba wasinana Nazeriti ma ma. Naa chɲaɲ ma die ɔmiɲ naazualba die di balla wudiekemba wo die di keɲ a yi wusie, di: “Ba nan di wasa wa Nazeriti vuɔɲ.”

Matiwo 3

1 Saɲka mi, Jɔɔn, vuodieke die di sɲana vuosisi ɔmiɲ nyaabu die bie wo haagiɲ ma Judia tɲɲbaɲ ma a mɔɔla ɔmiɲ wɔvɔnaha a balla

2 di “Ni chigi a nyɲ ni tuntumbiati ma dama ɔmiɲ naari diile saɲɲa gbigiye miɲ.”

3 Die ɔmiɲ naazua Azaya die wɔɲ maagi Jɔɔn wa wɪaha miɲ di, “Vuɔɲ benne haagiɲ ma a keese a mɔɔla ‘Ni wɔnsi ti Yɔmɔtɲɲɲ keniɲ sieti ta vaa a tɔgisi a yi wa.’ ”

4 Jɔɔn die yeegi wo nyɔɲɔni kobiti jayeekiɲ ta bi bɔbi gbanɲ ɔ chɲaɲ ma ta ɔ nyindiike die di yi sankpara aɲaɲ siesi.

5 Saɲka mi vuosi die di nyɲ Jerusalemi aɲaɲ Judia aɲaɲ Jɔɔdani mɔguri gelegele a gara ɔ jigini

6 a balla ba tuntumbiati ta ɔ su ba ɔmiɲ nyaabu Jɔɔdani mɔguri ma.

7 Ama die ɔ kenne ye ta Farasisi aɲaɲ Sadusisi, vuosi pam gbanɲ die di kienene ɔ jigini di ɔ su ba ɔmiɲ nyaabu die ɔ balɲ a yi ba di, “Niɲɲ nyinvuukehe gie! Miɲta kpaana ni di ni chigi nyɲ ɔmiɲ sɲnyuri dieke di bala ka keɲ ni ma wa?”

8 Ni yime wudiekemba di baɲ nan dagi sɪba ni chigi a nyɲ ni tuntumbiati ma.

9 Ta ni da niɲɲma ni nyɔɔɲ a baari ni yiwo Abarahami haagisi, ni vaa n balɲ ni, ɔmiɲ nan biagi a yiɲɲi tanaha gie a biriɲ Abarahami haagisi.

10 Liaka wɔɲ yi siri miɲ a gbari di ka chia tusisi; tu dieke di kana ka nyɲ nyɲɲɲɲɲka vuna ba nan chia ka a taɲ a nagi yi boliɲ me.

11 Manɲ n sia wa aɲaɲ nyaanɲ, ka dagi sɪba ni chigi a nyɲ ni tuntumbiati ma wa, ama vuodieke di baɲ nan keɲ n kɔaka taɲ wa manɲ; n ka tɔgi vuodieke

- 10 Womi Yisa die di yinji a bali a yi wa di, "Sitaani, gamma ta va mi. Ka maagiya Dmi gbanƙu suƙa a baari 'Vuota jama u Yomutien Nabidie Dmi nyuna ma a bi dia u nyuna ma.' "
- 11 Die wia Sitaani die di ga ta die a va wa, ta malakasi die di ken a sunji wo.
- 12 Die Yisa die di wunna di ba yigi Jon a yi dansarka suƙa, die u nyu a ga Galili me.
- 13 Die u tugi Nazeriti tu ama die u ka yasa mi ta die tu ga Kapenomi tugdieke die di gbigne mugkpu kaari, Zebuluni anan Nafitali tungban ma.
- 14 Naa die yine amu Dmi naazu Azaya die di balla wudieke wo ken a yi wusie.
- 15 "Zebuluni tu anan Nafitali tugi di benne Jodani mugu mi wo chaan ta bi gbige mugkpu: Galili tu dieke vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di kala mi;
- 16 vuodiekemba di benne lmu ma nan ye chaankpenkpu ta vuodiekemba tu die di benne ku lmu ma, bolibu nan chaan a yi ba sikpigile me."
- 17 San ka mi yaa gamma die Yisa di piili a balla Dmi wa a baari, "Ni chigi a nyu ni tumbati ma dama Dmi naari diile sanja gbige mi."
- 18 Die Yisa die di chunnana Galili mugkpu gaari die u ye daa wunyi anan u numba, die ba yiwo Simoni (vuodieke die ba wasnana Piita wa) anan u numba Andurusi, ta ba taana nu mugkpu ma dama die ba yiwo zaasyigiri.
- 19 Die u bali a yi ba di, "Ni ken a dia mi an n vaa ni sugma vuotan a kiere Dmi jigi."
- 20 Die ba va ba nuti lagi lagi ta die a di wa.
- 21 Die u nyuna mi a ga nuna bita, u bi ye daa wunyi anan u numba bira, Jemisi anan Jon, Zebedi balli. Die ban anan ba chon wa die benne ba haarku ma a wansa ba nuti, Yisa die di wa ba, womi
- 22 die ba va ba chon anan haarku lagi lagi ta die a di wa.
- 23 Yisa die di dia Galili mana mana suƙa a daga ba Dmi jami juone suƙa Dmi wa ta die a gbaana vuodiekemba mana die di yalla yagiti mana mana.
- 24 Die ba muu u saan Siria tungban mana mana ma ma. Naa chan ma vuosi die di chii vuodiekemba die di yalla yagiti mana mana a ken u jigi; jumbati die di yalla batan, batan die di yali kenkpen anan vuodiekemba nyungban die di kpine ta die u gban ba mana.
- 25 Daadan pam die di nyu Galili anan Tugi-ban anan Jerusalemi anan Judia anan Jodani gaari mi wo chaan tugi die di ken a di wa.

- 17 “Ni da keŋ yilime siba n keŋ di n kpisi Dmɔŋ mɔraha aŋaŋ Dmɔŋ naazualiba dagiku; n ka keŋ di n kpisihe mɔŋ, ama n keŋye mɔŋ di n saagɔha aŋaŋ wusie.
- 18 Ni vaa n bali ni wusie, tɔŋbanɔka gie aŋaŋ ŋmɔŋsikpen nan tiaŋ ga ama Dmɔŋ mɔraha bita gban kaanɔ bia sie a mana keŋ yi kpati.
- 19 Naa chianɔ ma vuodieke di a keŋ a yi a chɔvɔsi Dmɔŋ mɔraha kaanɔ gban ta bi daga ɔ chanchaalɔba die wo ɔ nan wɔari kɔaŋ Dmɔŋ naari ma, ama vuodieke di di mɔraha ta mɔŋŋi dagi ɔ chanchaalɔŋ die, wɔnɔŋ ɔ baanɔ nan yi vuokpɔŋ Dmɔŋ naari ma.
- 20 Dama manɔŋ n bali ni, sie ni tɔnvɔna dala a tiaŋ mɔraha didagɔɔba aŋaŋ Farasisi vuosisi tɔnvɔna, di daa die, ni kaanɔ biagi a juu Dmɔŋ naari ma.
- 21 “Ni wɔŋya die ba balla kɔriŋ ma di, ‘Da a keŋ a kɔvɔ vuonɔ, fu a keŋ a kɔvɔ vuonɔ ba nan chii fu ga naalanɔ a dii fu sariya.’
- 22 Ama lele, ni vaa n bali ni, vuodieke mana di a keŋ juu sɔnyɔriŋ a yi vuosi (yɔri yɔri), ba nan dii ɔ sariya, sariya daanɔ. Vuodieke mana di a keŋ a zia vuonɔ di, ‘Fuɔŋ vuotokɔ gie’ ba nan chii fu ga naalanɔ a ga dii fu sariya. Vuodieke mana diaŋ di keŋ a zia ɔ nɔmbɔa di, ‘Gaamɔka gie’ nan daansi bie wia ma, ta juu boli dieke di wone kpati ma.
- 23 Die wia vuodieke di a keŋ juu Dmɔŋ jiamɔŋ tigiŋ a yaala ɔ nagi piini a yi Dmɔŋ ta tɔnsi siba ɔ nɔmbɔa yaa wɔŋ aŋaŋ wa,
- 24 ɔ vaa ɔ piinike dɔaŋ Dmɔŋ jiamɔŋ juoku nɔŋa, ta yinɔŋi a ga ɔ nɔmbɔa wa jigiŋ ba wɔnsi wɔari ta ɔ yinɔŋi a keŋ nagi ɔ piinike a yi Dmɔŋ.
- 25 “Fuɔŋ aŋaŋ vuonɔ di a keŋ yaa wɔŋ ta gara naalanɔ aŋ ni ga wɔnsi, kpanɔŋi fu gban aŋ ni wɔnsi wɔari ni yene bie sien me; di daa die ɔ nan yaa fu a ga sariyadiiru wo jigiŋ aŋ ɔ diaŋ ɔ nagi fu a yi dansarika vuosi didaansiɔba nuusi me aŋ ba nagi fu yi dansarika sɔŋ.
- 26 Wusie manɔŋ bala yia fu, kaanɔ bi nɔŋ mi sie fu keŋ tɔŋ ligire dieke mana ba bala di fu tɔŋ wo.
- 27 “Ni wɔŋya die ba bala ‘Da a keŋ a dɔagi vuonɔ hogɔ.’
- 28 Ama manɔŋ n bala ni lele di vuodieke mana di a keŋ daansi hogɔ ta yaa lɔla aŋaŋ wa ɔ yi wo hogɔkpana tɔvɔma ɔ sɔŋ ma.
- 29 Di yiwo fu nuudiigiŋ chaanɔ nimbiŋ vana fu yi bianɔ, vɔarika taanɔ dama di kpia fu wone nimbiŋ kaanɔ aŋaŋ Dmɔŋ di baanɔ nan nagi fu nyɔŋbanɔŋ mana a yi boli dieke di wone kpiŋ me.
- 30 Di yiwo fu nuudiigiŋ yinene fu tɔvɔma tɔvɔmati, fu gobike a vigi taanɔ, dama di kpia pam fu baanɔ nan waari fu nuubalmɔŋ aŋaŋ fu nyɔŋbanɔŋ mana di baanɔ nan juu boliŋ me.

- 31 “Die ba bi baari di, ‘Vuodieke mana di baa u zeti u hogu sie u yi wa gbanu a bali wa di u zeti wo mu.’
- 32 Ama lele, manin n bala ni di vuodieke di a ken zeti u hogu ta hogu wa ka duaga dembisi, wunu u yine hogu wa di ga a duaga dembisi; ta dembin dieke dan di ken faari hogu dieke ba zetine wo gan tuu wa hogukpana tsuma.
- 33 “Ni bi wuu die ba bala a yi kuru vuosi di, ‘Da a ken a hu a anan nminchisi ama fu ken hu a yi Dmu di mu fu yi die gan gan.’
- 34 Ama manin n bali ni, di ni summa ni hu gan; da ken a baari, ‘N hu nmusikpen’ dama di yiwo Dmu naari jigiberisikin;
- 35 yaa fu hu tungbarka gie, dama ka yiwo Dmu naatala jigizielikin; yaa fu hu Jerusalemi dama ka yiwo Nabidie Dmu tu.
- 36 Da a ken a hu fu gan gan fu sikpen gan, dama kaan biagi a yi fu sikpen zoosi kaan gan buru jayialu yaa jacoblu.
- 37 Ni ko vaa an ni ‘Wa’, yi ni ‘Wa’, ta ni ‘Aayl’ yi ni ‘Aayl’ dama ni hu jaan a guti, die nyu wa Sitaani jigiu.
- 38 “Ni wuu die ba bala di, ‘Vuu di a ken a vu fu nimbini fu dan fu vu u nimbini a tu hamu; ta vuu di a ken a vu fu nyu fu dan fu vu u nyu a tu hamu.’
- 39 Ama manin lele n bali ni, ni da ken tu ni chanchaan hamu; vuu di ken a ngu fu nuudiigin kaamu ma fu yinji fu nuugali kaamu dan a yi wa an u ngu;
- 40 vuu di ken nagi fu a ga naalan me, a yaala u gbati fu jayee kibini, fu nagi fu jayee kikpenku a guti wa.
- 41 Vuu di a ken a mugisi fu di fu chii u chiiti chu mali balumu fu chii a chu malisi ale.
- 42 Vuodieke mana di a ken a juu fu jaan fu yi wa ta da a ken a mu wa, vuodieke mana di yaalala u panji jaan fu jigin fu panji wa da ken mu wa.
- 43 “Die ni wuu ba bala di, ‘Ni yaaluma ni zualu, ta hama ni dataasi.’
- 44 Ama manin lele n bala ni di, ni chome ni dataasi wa ta juuma Dmu a yuma vuodiekemba di mugisinene ni,
- 45 an die vaa ni sen yi ti Chuu dieke di benne arizanna ma balli, dama u yinene mu di posa a ya vuobati anan vuuvuna mana ta bi vasa nu di na a ya vuodiekemba di yinene vuu anan vuodiekemba di yinene bian.
- 46 Dama fu yaala vuodiekemba di yaalala fu nyuna, bie nyuar fu ban fu ye a nyu Dmu jigin? Daa die gan gan vuobati die di yie?
- 47 Ta fu a ken waasa fu zualu nyuna ma bie wuvuna fu yie a tu fu chanchaalba? Daa die vuodiekemba di kana a ka di Dmu mura ha di yie?

48 Die wia ni bemme vunuj siba ni Chooj Nabidie Dmuj di benne die wo arzanna ma.

Matiwo 6

1 “Ni da kej sunji zoolntielij di vuosi ye ni, dama ni kej a yi die ni kaan ye nyuari a nyuj ni Chooj Dmuj di benne arzanna ma jigij.

2 “Die wia, fu kej yaala fu nagt piini a yt zoolntien, da kej musli ka siba gigaantiba di naana yie die wo Dmuj jiamuj juone me anaj tigi suj di vuota ye ba tunvuna ta biri ba wa. Wusie man bala ni, ba wuj ye ba nyuari mana muj,

3 ama fu a kej yt zoolntien piini da kej vaa fu zua vunuj gbanj simma ka wia.

4 Amu ka yi wulobrikuj ta fu Chooj Dmuj vuodieke di yesinene loburuj ma nan tunj fu ((yej me.))

5 “Fu kej yaala fu jusu Dmuj, da a kej a yi siba gigaantiba di yinene die wo, dama banuj ba cho di ba zie Dmuj jiamuj juone me anaj siekpara ma tika suj a jusuma Dmuj di vuosi ye be. Wusie man bala ni ba wuj ye ba tune mana muj.

6 Ama fu kej a baa fu jusu Dmuj, juu fu juonj me ta ligi sanuari, ta jusu fu chooj Dmuj vuodieke di benne loburuj ma, anj fu Chooj wa Dmuj di yene wudieke fu yine loburuj ma wa tunj fu ((yej me.))

7 “Fu a kej jusua Dmuj da kej jusuma anaj wubalki wagiti siba vuodiekemba di juannana bugile; banuj ba yile siba ba kej jusu anaj wubalki wagiti ba bugilehe nan wuj ba.

8 Ni da kej a su siba banuj, dama ni chooj Dmuj wuj siba jadieke ni yaalala ta ni ye ka jusu wa.

9 “Naa wana mu ni jusu Dmuj: ‘Ti chooj dieke di benne arzanna ma: Vaa anj ba biri fu saanj kastka;

10 Vaa anj fu naari kej; vaa fu dshjsh yi tungbanjka gie me siba ka sina die arzanna ma wa

11 Yt ti jinne nyindiike dieke ti yaalala.

12 Nagt ti hamuj a chaa ti, siba ti naguna vuodiekemba di tunna ti tumbiati a chaa ba wa.

13 Da a kej vaa ti juu magisi dieke di haginna ma, ama ta vuari ti a nyuj wubianj ma. ((Dama funuj fu sina naari anaj yiko anaj julima yaa gamma haahu. Wusie.))’

14 “Ni kej nagt ni chanchaalij wubiati a chaa ba, ni Chooj dieke di benne arzanna ma dianj nan nagt ni tumbiati a chaa ni.

- 15 Ama ni ka nagɪ ni chanchaalɪ wɔbiati a chaa ba, die niɪ ni Chɔɔɪ diaɪ kaɪɪ nagɪ ni wɔbiati a chaa ni.
- 16 “Ta fu a keɪ a bɔbi nɔaɪ diaɪ, da keɪ chɔsɪ fu nine chaaɪ sɪba gigaantɪba di yine die wo, dama banɪ ba chɔsɪ wa ba nine chaaɪ di vuɔɪ mana ye sɪba ba bɔbi wa nɔaɪ. Wusie maɪ bala ni ba wɔɪ ye wo ba nyɔari.
- 17 Fu a keɪ a bɔbi nɔaɪ fu nutɪ fu nine chaaɪ ta chasi fu sikpeɪ zoosi,
- 18 amɔ vuosi kaɪɪ miɪɪɪ a baari bɔba nɔaɪ, ntaala fu Chɔa Dmiɪ nyuna ma, vuodieke di benne lɔburiɪ ma sɪmma. Amɔ fu Chɔa Dmiɪ dieke di yesinene jadieke fu yinene lɔburiɪ ma a yɪa wa nan tuɪ fu ((yeɪ me.))
- 19 “Da keɪ a yaalɪma nyinti a lɔburiɪma tuɪgbaɪka gie me, jigidieke nyinyɔɪka aɪaɪ tuɪɪ di baɪɪ nan chɔsɪha; ta gaariɪ di baɪɪ nan biagi awɪ a juu a gaari.
- 20 Ama lɔburiɪma fu nyinti arizanna ma, jigidieke nyinyɔɪka aɪaɪ tuɪɪ di kana ka biagi chɔsɪaha; ta gaariɪ di ka biagi awɪa a juu a gaara;
- 21 jigidieke fu nyinti di benne, mi fu sɔɪ diaɪ di beri.
- 22 “Fu nine yine fu nyiɪgbaɪɪ popoli. Die wɪa fu nine di keɪ vuna, fu nyiɪgbaɪɪ mana nan suuli aɪaɪ chaaɪɪ;
- 23 ama fu nine di keɪ a ka vuna, fu nyiɪgbaɪɪ mana nan di bie lɪmiɪ ma. Die wɪa chaaɪ dieke di benne fu ma ma di keɪ yi lɪmiɪ, lɪmiɪkɔ nan di dala pam.
- 24 “Vuobalɪmiɪ kaɪɪ biagi a jama naaliɪ bale. Ū nan haa wɔnyɪ ta chome wɔnyɪ, yaa ɔ nan yi wɔnyɪ jɪlɪma ta wɔnyɪ ɔ nine kaɪɪ di suuli. Vuɔɪ kaɪɪ biagi a jama Dmiɪ aɪaɪ ligire.
- 25 “Naa chɪaɪ ma wɪa maɪ bala ni da vaa ka mugisi ni aɪaɪ jadieke ni baɪɪ nan dii aɪaɪ ni baɪɪ nan nyuu a bemme ni miivoli me; ni da bi vaa di mugisi ni, ni nyiɪgbaɪɪ di baɪɪ nan yeegi jadieke. Mɪsɪ ka tiɪɪ nyindiike? Ta nyiɪgbaɪɪ ka tiɪɪ nyiɪyeeke?
- 26 Ni daansi a ye nembisi di yɔɪnana; a ka bura; a ka bi gobe ta nagɪ yie napooti me, ama ni Chɔɔɪ dieke di benne arizanna ma wa daansɪnana ha. Ni ka yaa nyɔari a tiɪɪ nembisi?
- 27 Ni jabɪa baɪɪ nan biagi a gɔti ɔ gbaɪ ɔ miivoli bita ɔ wuyilimugisike wɪa.
- 28 “Bɪa yine ni mugisi ni gbaɪ yaa gamma nyiɪyeeke wɪa? Ni daansi a ye tuwute aɪaɪ ka vuniɪ: ama a ka tɪma a yaala ka wute.
- 29 Ama n bali ni, hali naaɪ Solomoni aɪaɪ ɔ nyiɪyeeke vuna mana die ka yeegi jayeeɪɪ ka vuna a tuɪɪ tuwutehe gie.
- 30 Dmiɪ yinene huuti di vuna, nyindieke di benne jinne ta sorɪ ba juu ha a taɪɪ wa, ɔ kaɪɪ wa a faasi yeegi ni nyiɪyeeke? Ū kaɪɪ biagi a yeegi ni? Niɪɪ vuodiekeɪma yada di kana a ka dala!

31 “Die wia ni da vaa di mugisi ni ta yilime, ‘Bla ti nan dii?’ Yaa ‘Bla ti nan nyuu?’ Yaa ‘Bla ti nan yeegi?’

32 Vuodieke di kana ka siba Dmɔŋ ŋaana chɔga a yaala nyinti gie mana, ama ni Chɔɔŋ Dmɔŋ dieke di benne arzanna ma siba a baari di ni yaalaha miŋ.

33 Ama ni woliŋ yaalɔma Dmɔŋ naari aŋaŋ wudieke Dmɔŋ di yaalala wia ta ɔ nan nagɔ nyindiekemba ni yaalɔnana mana a yi ni.

34 Die wia da keŋ vaa sorin wia mugisi ni dama sorin nan di yalli ka gbaŋ gbaŋ mugisikin. Daan mana yaa ka wumugisi dieke di mugisina ka miŋ.

Matiwo 7

1 “Ni da keŋ a dii ni chanchaalɔ sariya, amɔ Dmɔŋ diaŋ da keŋ dii ni sariya,

2 dama ni dine ni chanchaalɔ sariyaha die wo, die gbaŋ gbaŋ Dmɔŋ di nan dii ni sariya; ta ni magisina die a ya ni chanchaalɔ die gbaŋ gbaŋ Dmɔŋ diaŋ di nan magisi a yi ni.

3 “Bla yine fu daansa yese minchubɔ dieke di benne fu chanchaan nimbiŋ me, ta a ka yese dakɔɔli dieke di benne fu gbaŋ gbaŋ fu nimbiŋ me?

4 Baa fu yiwo lalta a bali a yi fu nimbua, ‘Ko vaa n vɔari minchubɔ dieke di benne fu nimbiŋ me’ ta daan dakɔɔli dieke di benne fu gbaŋ gbaŋ fu nimbiŋ me wia?

5 Fuŋɔŋ gigaantɔ wa gie, woliŋ a vɔari dakɔɔli dieke di benne fu ninehe me wo amɔ fu miŋɔ a yesime vuniŋ a vɔari minchubɔ dieke di benne fu nimbua wa nimbiŋ me wo.

6 “Da nagɔ jadieke di yine Dmɔŋ tɔaŋ a yi gbaasi, dama a baa a yinŋi a dɔŋ fu miŋ; da keŋ a nagɔ jadieke di yalla nyɔari a yi perukusi, dama a nan tibitibha aŋaŋ tanti.

7 “Ni juɔsima Dmɔŋ, ta ɔ nan nagɔ a yi ni; ni daansima ta ni nan ye; ni kpaasima gbiabiku ta ɔ nan yuori a yi ni.

8 Dama vuodieke mana di juɔsinana Dmɔŋ tuose miŋ; ta vuodieke diaŋ mana di yaalɔnana yese miŋ; vuodieke diaŋ di kpaasinana gbiabiku ka yuore a ya wa miŋ.

9 Ninuŋ chɔaliba, ni mintɔ ɔ bua di nan juɔsi wa nyindiike aŋ ɔ nagɔ taŋ a yi wa?

10 Yaa ni mintɔ ɔ bua nan juɔsi wa zaasiŋ aŋ ɔ nagɔ javɔɔkiŋ a yi wa?

11 Ta du yi ninuŋ vuobiati gie di siba ni nagɔ nyinɔna a yi ni balli, die niŋ ni Chɔɔŋ Dmɔŋ dieke di benne arzanna ma nan faasi yi vuodieke mana di juɔsi wa nyinɔna.

- 12 “Yime fu chanchaalŋ wudieke fu baan nan di yaala ba yime a yuma fu; dama Dmŋ miraha anan Dmŋ naazualba dagku di dagina die wonde.
- 13 “Ni jume sanɔabike dama sanɔa dieke di gana a ga a juu boli dieke di wone kpati ma wa tuli miŋ, ta ka sien di bi vuna anan chonŋ; ta vuosi pam di daagi mi juo.
- 14 Ama miivoli sanɔaku yiwo jabŋ, ta ka sieku dan di tɔa anan chonŋ; ta vuosi bita juunene mi.
- 15 “Ni simma ŋmunchibisi naazualba wia, ba kien ni jigin siba yiise, ama ba yiwo haanɔbaasi wusie.
- 16 Ba tɔuma nan yi ni simma ba; ba yese jia hanɔɔsi me a kpaas? Yaa kinkama nɔbere jigin a kpaas?
- 17 Tuuna mana nyina nyŋnyŋka vuna, ama tu dieke di wone nyɔari mana nan nyŋ wa nyŋnyŋkibiati.
- 18 Tuunŋ kaan nyŋ nyŋnyŋkibiati; ta tu dieke di wone nyɔari dan kaan nyŋ nyŋnyŋkivuna.
- 19 Tu dieke mana dan di kana a ka nyina nyŋnyŋkivuna ba nan chiaka a taan bolin me.
- 20 Naa chian ma ni nan di siba ŋmunchibisi naazualba ba tɔuma ma.
- 21 “Da vuodieke mana di wasinana miŋ, ‘N Yomɔtien, N Yomɔtien’, balla u juu arizanna naari ma, sie vuodiekemba nyuna di yinene n Chua Dmŋ dieke di benne arizanna ma wa choti.
- 22 Sariya diile daari di ken tugi, daadaan pam nan balli a yi miŋ, ‘N Yomɔtien, N Yomɔtien, die fu saan ma ti balla Dmŋ wia, die fu saan ma die ti yaga jumbiati vuosi ma, die fu saan ma die ti yie mamachi tɔuma.’
- 23 Saŋka mi n nan yinji bal ba, ‘N ka siba ni, ninŋ tuntumbiati vuosi gie, ni gamma!’
- 24 “Naa chian ma vuodieke mana di wonna manŋ n waha gie ta dɔsaha nias wa dembiyantien dieke di mina u tigin a zien tan sikpen me wo.
- 25 Nuŋ die di paali a nu, muga di kpaas, ta bulɔɔsi die di faasi a nigi tigiri, ama tigiri die ka nanya, dama die ka zene tan ma wa chian wia.
- 26 Ama vuodieke mana di wonnana manŋ n waha gie ta ka dɔsaha nias wa dembigaamu dieke di mina u tigin a zien tambusi sikpeku.
- 27 Nuŋ die di paali a nu, muga di kpaas, ta bulɔɔsi die di paali nigi tigiri, tigiri die di nan a ŋmɔsi!”
- 28 Die Yisa die di balna waha gie a kpati, die di yi daadamba mamachi anan u dagku,

29 dama die ʊ dagi siba vuodieke di yalla yiko, ta ka dagi ba siba miraha didagiri ba die di dagnana die wo.

Matiwo 8

- 1 Yisa die di nyina kunkogiri me a kenj sʊʊ, daadanj pam die di di wa.
- 2 Womi gamiŋ wʊnyɪ die di kenj a gbigiri ʊ niŋja a baari, “N Yɔmɔtien, fu yaala nan biagi a gbaan miŋ.”
- 3 Yisa die di tunti ʊ nuunj a gbi daa wa ta bali di, “N saagiya, fu gamiŋ kpatiya miŋ!” Lele womi ta daa wa di ye alaafita.
- 4 Yisa die di bali a yi wa, “Wɔmma, simma fu kenj a bali vuonj waha gie. Ama gamma a ga nagi fu gbanj a dagi Ɖmiŋ kikaabitɔ wa a vaa ʊ juŋ fu anj fu kaabi kaabi dieke Mosisi die di balla di ni kaabi wa amɔ vuonj mana simma a baari ye alaafita miŋ.”
- 5 Die Yisa die di gana a ga juu Kapenɔmi, die Romanisi sojasisi nyiŋkuraha wʊnyɪ die di kenj ʊ jigiŋ a juɔɔ wa ta a baari,
- 6 “Jakɔɔ, n tɔntɔntɔ wʊnyɪ paalina a yʊagi; ʊ nyiŋbanij mana di kpi, ta ʊ die wahala pam, ta dʊa juonj me.”
- 7 Yisa die di bali wa, “N nan ga a ga gbaan wa.”
- 8 Die ʊ yinji a bali, “Aayi, n Yɔmɔtien, n ka tugi vuodieke fu mɔna fu kenj n tigiŋ, ama fɔniŋ ko yi nʊan anj ʊ ye alaafita.
- 9 Dama manij n gbanj n yaa wa n nyiŋkura, ta yalli sojasi ba du n kuŋ. N ŋaanj bali a yi geŋ wo, ‘Gamma’ anj ʊ ga, ta bali a yi geŋ wo ‘Kiere’ anj ʊ kenj; ta bi vaa n yɔmɔ yi wudieke n yaalala.”
- 10 Yisa die di wɔnna naa die di yi wo mamachi, die ʊ balli a yi vuodiekemba die dina ʊ kuaka, “Wusie manj bala ni, n ye ka ye vuodieke di yine miŋ yadaka gie chanchaanj ninij Izara vuosi me gbanj.
- 11 N bala ni, daadanj pam nan nyiŋ ŋmiŋ pɔsikij anjanj ŋmiŋ juukij a kenj ta banij anjanj Abarahami anjanj Aziki anjanj Jakobu nan lagij a kali a die nyindiike arizanna ma ma;
- 12 ama ninij die di yine naari vuosisi, ba nan nagi ni a vigi taanj yenj me limij ma; mi ni nan di kuma ta ŋɔba ni nyina.”
- 13 Die Yisa die di yinji a bali a yi Romanisisi sojasisi jakɔɔ, “Kulime ta ka nan yi siba fu yine yada di ka nan yi die wo.” Ta ʊ tɔntɔntɔ wa die di seŋ ye gbaamij lele womi.
- 14 Die Yisa ga wa Piita tigiŋ, mi die ʊ ye Piita hanij hɔgɔ di yʊagina a dʊa anjanj nyiŋbanj tuulinj.

- 15 Die Yisa die di gbi ɔ nuun; ta nyɛnɛnɛn tuulibu die di kpati, die ɔ hagi a yi ba chaanti.
- 16 Dɛnɛnɛn daari mi jɛnɛnɛn, vuosi die di chii daadanɛn pam die jɛmbati die di yalla ba a kenɛn Yisa jigin; die ɔ yagi jɛmbatiti ba ma ananɛn jabalkɛn ta gbaan vuodiekemba mana di yuagɛn.
- 17 Die ɔ yiwo naa amɛ Dɛnɛnɛn naazua Azaya die di balla wudieke wo kenɛn a yi wusie di, “Ɔ gbanɛn gbanɛn die di tuo ti nyɛnɛnɛn tuulinɛn ananɛn ti yuagiti a chii a ga.”
- 18 Die Yisa die di yene di kpɛkpaaku gelinɛn wo wo die ɔ yi ɔ kwanɛndɛsɛrɛba nɛnɛn, di ba tanɛn ga mɛgɛkpɛrɛ gaari mi wo.
- 19 Die Dɛnɛnɛn mɛraha didagɛrɛba wɛnyɛ die di kenɛn ɔ jigin a baari, “Didagɛrɛ, N nan di di fu a ga jigidieke mana fu ganana.”
- 20 Yisa die di yinɛnɛn a bali wa di, “Gbaanchura yaa vɛrɛti a juo, nembisi danɛn di yaa tɛsɛti a juo ama manɛn vuota Bua wo jigidɛgɛsɛkɛn.”
- 21 To, ɔ kwanɛndɛsɛrɛba wɛnyɛ danɛn die di kenɛn baari, “N Yɛmɛtɛnɛn, vaa n ye wolinɛn kuli a ga a guu n chɛa.”
- 22 Yisa die di bali wa, “Dia minɛn, ta vaa kunti guu a gbanɛn gbanɛn a kunti.”
- 23 Yisa die di ga a juu haarinɛn wɛnɛn ananɛn ɔ kwanɛndɛsɛrɛba die di ga.
- 24 Die di ka yuasiya ta bɛlɛgɛsɛkɛnɛnɛn die di piili a niga mɛgɛkpɛrɛ ma, nyaabu di ponɛnɛn a juo haarkɛ ma a yalla bɛ suuli haarkɛ; ama sanɛnka mi die Yisa die gɛra minɛn.
- 25 Ɔ kwanɛndɛsɛrɛba die di ga sɛgɛrɛ wa a baari, “Ti Yɛmɛtɛnɛn, gbati ti a taanɛn, ta ti baa ti sɛsɛn wa nyaabu chianɛn.”
- 26 Yisa die di yinɛnɛn a bali ba, “Di bɛa nɛmanɛnɛn di faasi a yalli ni die, nɛnɛn vuodiekemba yada di kana ka dala.” Womi die ɔ hagi a nati bɛlɛgɛsɛrɛba ananɛn nyaabu ponɛnɛnɛn di a fiati, mi mana die di sɛnɛn a fiati sɛmm.
- 27 Die di yi be mamachi, ba pɛasa tanɛn di, “Daa lalia wɛnna? Hali bɛlɛgɛsɛnɛn ananɛn nyaanɛn ponɛnɛnɛn di wɛmma ya wa.”
- 28 Yisa die di kenne tugi Gadara tinɛn ma mɛgɛkpɛrɛ mi wo chaaku, die dembisi bale jɛmbati die di yalla di nyɛnɛn jigidieke ba gunene vuosi a kenɛn tuoli wo. Die ba wɛa paali yaa wa nɛmanɛnɛnɛn die wɛa vuonɛn die ka biagi daaga mi.
- 29 Womi bɛnyɛ die ba faasi keese, “Funɛnɛn Dɛnɛnɛn Bua, bɛa fu yaala ti jiginɛn. Kenɛn di fu mugisi ti minɛn ta sanɛnka mi wa tugi?”
- 30 Die perukusi a tanɛn die ziene a gbigi mi a die.
- 31 Jɛmbatiti die di jɛsɛti Yisa a baari, “Fu kenɛn yagi ti, fu vaa ti ga juu perukusisi me.”

32 Yisa die di balt a yi ha, “Ni gamma.” Die wia die a nyɩɩ dembisi bale wo me, a ga a juu perukusisi sɩɩ; Die perukusisi mana di chigi birr sɩɩɩ tantɩ chianɩ a ga nan mɩgɩkpuri ma ta nyaabu di dii he.

33 Vuodiekemba die di daansinana perukusisi die di chigi a ga tika sɩɩ a mɩɩ wudieke die di yine wo, ananɩ jumlati die di nyina dembisi bale wo me die.

34 Naa chianɩ ma, vuonɩ mana die di nyɩɩ tika ma a tuole Yisa; die ba yine wo wo die ba juusi wa di u nyɩɩ ba tɩngbanɩka ma.

Matiwo 9

1 Womi Yisa die di yinɩi a juu haarku a yinɩi a juuɩ mɩgɩkpuri gaari mi wo a kuli u gbanɩ gbanɩ u tɩɩ ma.

2 Die vuosi batanɩ die di chii daa wɩnyɩ nyɩngbanɩɩ die di kpine; ta u dua kalɩɩa ma a yalli wa a kenɩ u jiginɩ. Die Yisa die di yine ba paala a yalli yada dieke wo, die u balt a yi yɩagɩɩen wo, “N bua, dii sikiminɩ; n nagɩ fu tumbiati a chaa fu.”

3 Womi Dmɩɩ miraha didagurɩba die di yile ba sugɩɩ ma di “Daa wa gie bala sɩba u yiwo Dmɩɩ.”

4 Yisa die di mɩɩɩ ba sɩɩanyile die a piastɩ ba di, “Bia ni yile sɩɩanyilibiati die?”

5 A jabiɩ yine mɩɩ ‘Fu baanɩ nan balt a yi wa, n nagɩ fu tumbiati a chaa fu’ yaa fu baanɩ nan balt ‘Hagi a chɩɩ’?

6 N nan wa a dagɩ anɩ ni sɩmma a baari manɩɩ vuota Bua yaa yiko dunɩa ma ma a nan biagi a nagɩ vuosi tumbiati a chaa ba”. Die wia die u balt a yi yɩagɩɩen wo, “Hagi a nagɩ fu kalɩɩa a kulime.”

7 Daa wa die di hagi a kuli tiginɩ.

8 Die kpɩkpaaku die di yine die wo, die nɩmaamɩɩ die di yigi be, ta die biri Dmɩɩ u nagɩna yikoke mi di sina naa a yi vuota.

9 Yisa die di nyinna mi a chɩɩɩ gara die u ye daa wɩnyɩ die ba wasɩnana Matiwo, ta u kalɩ u tɩɩma jiginɩ lampotuosirinɩ juonɩ me. Die u balt a yi wa “Hagi a dia mɩɩ.” Die u hagi di wa.

10 Yisa die di gana Matiwo tiginɩ a ga die nyindiikehe, mi lampotuosirinɩ pam ananɩ vuodiekemba di kana a ka di Juu vuosi miraha die di kenɩ a gutɩ Yisa ananɩ u kɩanandusɩɩba ma ma a die ananɩ ba.

11 Farasisi batanɩ die di yine die wo die ba piastɩ Yisa kɩanandusɩɩba di, “Bia yine ni didaguru wa di die ananɩ vuosi gie?”

12 Yisa die di wurɩ ba piasku, a die a yinɩi a balt a yi ba di, “Vuodiekemba di yalla alaafia ka yaala gbɩgbaantu, sie vuodiekemba di yɩagɩna.

- 13 Ni gamma Dmɔŋ gbanƙu ma a daansi ye wurɩ gie chɩŋ dɩ, ‘Zɔɔɩŋ chɩŋŋ maŋ yaala daa dɔŋsi kaabiŋ.’ N ka kenye dɩ n wa sugyɩalɩntielɩŋ ama n kenj dɩ n wa wa tumbɩattielɩŋ.”
- 14 Womi Jɔɔn vuodieke die dɩ sɩnana vuosi Dmɔŋ nyaabu kɔŋandusɩɩba die dɩ kenj Yisa jigɩŋ a pɩasi wa dɩ, “Bɩa yine tɩnɩŋ aŋaŋ Farasisi dɩ bɔba nuɔŋ saŋŋa mana ama ta fu kɔŋandusɩɩba ka wɔŋ a bɔba?”
- 15 Yisa die dɩ yɩŋŋi a pɩasi ba dɩ, “Ni tɩŋ yaala chaŋŋ diekemba dɩ gana hɔgu faarɩŋ bemme aŋaŋ sugɩchɩsɩsɩŋ saŋŋa dieke ba ŋaŋŋ hɔgu wa tienj dɩ lagɩsɩna a beri wo? Die kaŋŋ biagi a yi. Ama saŋŋa nan kenj ba nan nagi hɔgu wa tienj a nyɩŋ ba jigɩŋ, saŋka mi ba nan wa bɔbi nuɔŋ.
- 16 “Vuonj kaŋŋ saagi a nagi garthaalɩŋ garɩchɔɔtɩŋ a baali a ligi garɩkɩsɩŋ vɔrɩŋ, dama garthaalkɩ gie nan chɩrɩ ta vaa garɩkɩsɩrɩ, aŋ ka vɔrɩkɩ wa a faasi a dalɩma.
- 17 Yaa ni yeye ta vuonj nagi daahaalɩŋ a suu gbanɩŋ koliti diekemba dɩ yine nyɩŋkɩra ma? Dama ɩ yi die, daabus nan kɩŋ a chɩrɩ kolititi aŋ daabus aŋaŋ kolititi mana taŋŋ yɔrɩ. Ama ɩ ŋaŋŋ nagi wa daahaalɩŋ a suu gbanɩŋ koliti diekemba dɩ yine nyɩŋhaala aŋ a mana vɩŋma.”
- 18 Yisa die dɩ balala naa ta die Juu vuosi jakɩsɩŋ wɔnyɩ die dɩ kenj a gbirigi ɩ nuŋŋa a baari, “Lele n havɩɩbiŋ dɩ kpi ama kenj a nagi fu nuuŋ a dɩsi ɩ sikpenj aŋ ɩ hagi.”
- 19 Naa wɩa die Yisa aŋaŋ ɩ kɔŋandusɩɩba die dɩ hagi a dɩ ɩ kɔŋ.
- 20 Hɔgu wɔnyɩ zɩŋ die dɩ nyɩna ɩ nyɩŋgbanɩŋ ma dee bɩna banj aŋaŋ ale; die dɩ dɩ Yisa kɔŋ a die a gbi Yisa jayeekiri kɔŋaɩŋ.
- 21 Die ɩ yile ɩ sɩŋ ma, “Maŋ gbi ɩ jayeekiri, n nan ye gbaanɩŋ.”
- 22 Yisa die dɩ yɩŋŋi a ye wo ta baari, “N lɩa, vaa fu sɩŋ dɩa, fu yada gbaanna fu.” Saŋka mi gbanj gbanj hɔgu wa die dɩ ye alaafia.
- 23 Ta die Yisa die dɩ wana a ga jakɩsɩrɩ tigiri, a ye hanye chɩarɩba aŋaŋ vuodiekemba dɩ kunnana kumbu,
- 24 die ɩ baari “Vuonj mana tɩŋŋ a nyɩŋ. Havɩɩbike ka kpiye, ɩ ta ko a gɩra mɩŋ.” Die vuosi mana die dɩ dɔŋ laati a laa wa.
- 25 Die daadamba dɩ wana a nyɩŋ yenni me wo, Yisa die dɩ ga a juu havɩɩbike dɩ dɩana jigidieke a yigi ɩ nuuŋ me die ɩ hagi a zie.
- 26 Die ba mɩsɩlɩ wurɩ gie tɩŋgbanjka ma mana.
- 27 Yisa die dɩ nyɩna mi a chɩŋ gara dembisi bale die dɩ yine yɩsi die dɩ dɩ ɩ kɔŋ a nata a bala dɩ, “Fɩnɩŋ naŋŋ Davidi haagɩŋ, chɩŋŋ tɩ zɔɔɩŋ.”
- 28 Die Yisa die dɩ gana a ga a juu juonj kaani yɩsi bale wo die dɩ kenj ɩ jigɩŋ, die ɩ pɩasi ba, “Ni tuo a dii dɩ n nan biagi yi naa?” Ta ba baari, “Tɩ Yɔmɩtienj, wa.”

- 29 Die wia ɔ nagi ɔ nuusi a gbi gbi ba nine ta baari, “Ni tuone a dii die wo ka yi a yi ni.”
- 30 Die ba ninehe die di yuori. Yisa die di kpaan̄ ba an̄an̄ nyɛnm̄na di, “Ni da keŋ a bali a yi vuon̄.”
- 31 Ama die ba nyɛn̄ a m̄sɔli Yisa wia tika mana ma.
- 32 Die ba nyɛnnana, vuosi batan̄ die di yaa daa wun̄yi die jɛmbian̄ die di yalla wa ɔ ka biagi bala wia a keŋ Yisa jigin̄.
- 33 Yisa die di yagi jɛmbiakɔ a nyɛn̄ daa wa ma, die ɔ wa biagi bala wia. Die di paali a yi vuon̄ mana mana mamachi ba baari, “Ti ye ka ye mamachi ka gie chanchaan̄ Izara vuosi tin̄ ma ma.”
- 34 Ama ta die Farasisi mba die di baari, “Jɛmbiatiti naan̄ wa yɛnana wa hagribɔ ɔ biagi yaga jɛmbiatiti.”
- 35 Yisa die di dia ga tigikpuma an̄an̄ tin̄kpaan̄ɛsi mana mana, a die a ga Nm̄n̄ jiam̄n̄ juone me a daga Nm̄n̄ naari wɔvuna a yia vuosi ta gbaama yɛagiti yiri yiri mana.
- 36 Die ɔ yene kpikpaaku, zɔɔlin̄ die di yigi wo, dama die ba yiwo zɔɔlntielin̄ ta wo susun̄ɛn̄ mana ta n̄asi yiise di wone yiyagru.
- 37 Die wia die ɔ bali a yi ɔ kuan̄andusiriba, “Zaaha bieye m̄n̄ ta dala ama zaagobiribe ka dala.
- 38 Die wia ni jɔsɔ zaaha tin̄ an̄ ɔ guti tuntuntin̄ an̄ ba keŋ gobihe.”

Matiwo 10

- 1 Yisa die di wa ɔ kuan̄andusiriba ban̄ an̄an̄ bale wo a lagisi ɔ jigin̄ a yi ba yiko di ba v̄arima jɛmbiatiti ta gbaama yɛagiti yiri yiri an̄an̄ vuodiekeba di yɛagina yɛagibiatiti mana mana.
- 2 Ɔ tuntuntiba ban̄ an̄an̄ bale wo saara wunna; Simoni, (vuodieke ba bina a wasa Piita) an̄an̄ ɔ n̄mbɔabin̄ Andurusi; an̄an̄ Jemisi an̄an̄ ɔ n̄mbɔabin̄ Jɔɔn, Zebedi balli;
- 3 an̄an̄ Filipi an̄an̄ Batolomiwo; an̄an̄ Tomasi an̄an̄ Matiwo, vuodieke die di yine lampotuosiru wo; an̄an̄ Jemisi vuodieke di yine Alifusi b̄sa an̄an̄ Tadeusi,
- 4 an̄an̄ Simoni vuodieke di yaala ban̄n̄ Juu vuosi yalla ba gban̄ an̄an̄ Judasi Asikaroti, vuodieke die di bala ɔ posi Yisa chian̄.
- 5 Ta Yisa die di tin̄ ɔ kuan̄andusiriba ban̄ an̄an̄ bale wo ta kpaan̄ ba, “Ni summa ni keŋ a ga vuodiekeba di kana a ka yi Juu vuosi buurin̄ yaa ni ga juu Samaria vuosi tin̄ ma.
- 6 Ama ni gamma Izara vuosi jigin̄ nyuna, ba s̄na s̄ba yii diekeba di bana.

- 7 Nl ganana wa ni balima Dmuj wari gie; 'Dmuj naari diile sanja gbigiye mi.'
- 8 Nl gbaama vuodiekemba di yuagina, ta ni vaa kunti hagi kuŋ me, ta gbaan vuodiekemba gamiŋ yuagiŋ di yalla ba, ta yagi jimbati vuosi ma. Nl tuo wo yori die wia ni gban ni nagi a yi yori.
- 9 Nl da a keŋ nagi ligire. Nl simma ni keŋ a nagi kobu gban a su ni ligire buloga ma;
- 10 Nl da keŋ a nagi buloga a gamma ni sieku; yaa ni poguli jayeeki gaan a guti jadieke ni yeegine ma wa, yaa nuri gaasi a guti nyindiekemba ni suune womi, yaa ni poguli daanibanŋ. Dama di mu aŋ tuntuntu dii u tuma jigiŋ.
- 11 "Nl a keŋ a tugi tigikpuŋ yaa tigibiŋ, ni juu a yaali vuodieke di yaalala u tuo ni aŋ ni bemme u jigiŋ a ga tugi sanja dieke ni baan nan nyiŋ mi.
- 12 Nl a keŋ a juu tigidieke mana ni waasi ba vuunŋ.
- 13 Tigiri mi vuosi di a keŋ a miŋi a tuo ni, ni vaa ni waasiku aŋaŋ ni sugifaliŋ wari ka ma ama ba a keŋ a ka a miŋi a tuo ni, ni vaa ni sugifaliŋ yiŋi keŋ ni jigiŋ.
- 14 Ta vuodieke mana di ka tuo ni yaa di ka wuŋ ni wubalkaha ni kpaanti ni naatala tankoliŋ a taan mi sanja dieke ni nyinnana kanŋ tigiri yaa tika ma.
- 15 Wusie maŋ bala ni daa dieke Dmuj di baan nan dii vuosi sariya, die tika vuosi tibidatiŋ nan faasi taŋ Sodomi aŋaŋ Gomoraya vuosi tibidatiku.
- 16 "Nl wuma, n tuma ni siba yii diekemba di benne gbaanchura sunsuŋ. Die wia ni yalla yiŋ siba nyinvuuke ta ni bemme somm siba nmarisi.
- 17 Nl simma ni gban aŋaŋ vuotaŋ wia, dama ba nan yigi ni a yaa ni ga sariya diile vuosi jigiŋ, ta bi nigi ni ba Dmuj jiamŋ juone suŋ.
- 18 Ba nan nagi ni a ga tika nyinkura aŋaŋ naalba jige n saan wia aŋ ni bal Dmuj wuvunaha a yi banŋ aŋaŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi.
- 19 Ama ba keŋ yaa ni ga aŋ ba dii ni sariya ni da vaa di mugisi ni aŋaŋ ni baan nan bal die yaa ni baan nan yiŋi ba die; dama sanja mi Dmuj Haaliŋ nan yi ni wudieke ni baan nan yiŋi a bal.
- 20 Dama wudiekemba ni bala a baa ni bal wa kaan nyiŋ ni jigiŋ, ama ni Choŋ Dmuj Haalbu nan di bie ni suŋ a bala.
- 21 "Sanja mi vuosi nan nagi ba gban gban ba nimbali a yi di ba kuŋ ba, chualiŋ gban nan yi die gban gban a yi ba balli. Balli diaŋ nan yiŋi a wagi ba chualiŋ aŋaŋ ba nuliŋ ta nagi ba a yi di ba kuŋ ba.
- 22 Ta vuosi mana nan di haa ni, ni dina n kuŋ wia. Ama vuodieke mana di a keŋ a biagi a tuoli waha a ga a tugi kpatku nan ye gbattaanŋ.

- 23 Ta ba keŋ mugisi ni tiŋ kaani ma, ni chigi a ga tiguŋaŋ. Wusie maŋ bala ni, ni kaanŋ biagi kpati ni tuuma Izara tigiŋ mana ma ta maŋ Vuota Bua keŋ.
- 24 “Bubuŋuru ka tiŋ u didaŋuru; yomuŋ daŋ ka tiŋ u tiŋ.
- 25 Die wia di muŋ aŋ bubuŋuru simma siba u didaŋuru wa; ta yomuŋ daŋ su siba u tiŋ wo. Ba a keŋ a wa tigiŋ tiŋ jumbati naanŋ wa Beelizebuli, die niŋ lala ba baa ba wa u dembe?
- 26 “Die wia, ni da a keŋ chiguma vuotaŋ ŋmaamŋ, dama jadieke mana di lobirna lele nan daansi nyiŋ yaaliŋ, ta wulobirikŋ mana daŋ nan nyiŋ yaaliŋ.
- 27 Wudieke n balala ni luŋ ma wa, ni bali ka yaaliŋ ma; ta wudieke n puŋina bali yi ni wa, ni bali ka yaaliŋ ma.
- 28 Ni da keŋ a chiguma vuodiekemba di baanŋ nan biagi a kuŋ ni nyiŋgbaŋka, ama ta kaanŋ biagi a kuŋ ni haalbu; ama ni chiguma Ōmuŋ vuodieke di baanŋ nan biagi a kuŋ ni nyiŋgbaŋka aŋaŋ ni haalbu mana boli dieke di wone kpatiku ma.
- 29 Ba daa nembisi ale wo kobu, ama di ka yi ti Chooŋ Ōmuŋ duŋuŋ, a kaani mana kaanŋ nan tiŋbaŋ.
- 30 Niŋuŋ niŋ, Ōmuŋ siba ni zoosi nuŋaŋ muŋ.
- 31 Die wia ni da chiguma ŋmaamŋ; dama ni yaa nyuarŋ a tiŋ nembisi pam.
- 32 “Vuodieke mana di a keŋ a vuari u gbaŋ vuosi me di u yiwo n vuonŋ, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan vuari wa yaaliŋ ma n Chooŋ Ōmuŋ dieke di benne arzanna ma jigini.
- 33 Ama vuodieke di baari u ka yi n vuonŋ vuosi jigini, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan bali di n ka siba wa n Chooŋ dieke di benne arzanna ma jigini.
- 34 “Ni da keŋ a yilime siba sugufaliŋ maŋ yaa keŋ tiŋgbaŋka gie vuosi jigini; Aayi, n ka keŋ aŋaŋ sugufaliŋ, ama n keŋ wo aŋaŋ puole.
- 35 N keŋ di n yiwo balli dembisi tuoli ba chuŋaŋ, ta havuŋbisi tuoli ba nuŋuŋ, lahaalŋ tuoli u nuŋ.
- 36 Vuota dataasi nan yi u gbaŋ gbaŋ u tigiŋ vuosi.
- 37 “Vuodieke mana di chone u chooŋ yaa u nuŋ a tiŋ muŋ ka muŋ u yi n kuŋanduruŋ; vuodieke daŋ di chone u naahaaluŋ yaa u havuŋbiŋ a tiŋ muŋ ka muŋ u yi n kuŋanduruŋ.
- 38 Vuodieke mana daŋ di kana ka vigi u dagaŋrikŋ a dia muŋ ka muŋ u yi n kuŋanduruŋ.
- 39 Vuodieke mana di yaalala di u gbati u gbaŋ gbaŋ u miivoli nan waari ka; ama vuodieke niŋ mana di keŋ waari u miivoli n wia wuŋuŋ niŋ nan daansi ye ke.

40 “Vuodieke mana di miŋŋina a tuo ni chaanti, miŋŋi tuo miŋ miŋ; ta vuodieke diaŋ di miŋŋina tuo miŋ, miŋŋi tuo wo Ōmiŋ dieke di tunna miŋ wa miŋ.

41 Vuodieke mana diaŋ di a keŋ a miŋŋi a tuo Ōmiŋ naazua chaanti ɔ yine Ōmiŋ naazua wia, nan daansi tuo Ōmiŋ naazua tune; vuodieke diaŋ mana di miŋŋi a tuo sugiyalintienj chaanti ɔ yine sugiyalintienj wia, nan daansi tuo sugiyalintienj tune.

42 Ni summa a baari vuodieke mana di a keŋ a yuori nyasunsuŋ a yi n kwanandusiriba gie wonyi di ɔ yine n kwanandusiru wia nan daansi ye tune.”

Matiwo 11

1 Die Yisa di dagina waha gie a yi ɔ kwanandusiriba ban anan bale wo a kpati wa die ɔ nyiŋ mi a ga tigi diekemma die di gbigine mi a bala ta daga Ōmiŋ wia mi.

2 Joon dieke die di sinana vuosisi Ōmiŋ nyaabu die bie wo dansarka suŋ, ta die a wuŋ Yisa Masia tuma wia; die ɔ tuŋ ɔ kwanandusirij batan Yisa jigin

3 di ba ga piast wa, “Fuŋŋi fu yine vuodieke di balla ɔ keŋ wo yaa ti chisima vuogaan bibra?”

4 Yisa die di yinŋi a bali ba, “Ni yinŋi a ga bali Joon wudieke ni wunnana ta yese wudiekemma;

5 di ni ye ta yusi nine di yuorine, gbarigisi di chuŋ, ta vuodiekemma die di yugina gamij ye wo gbaamiŋ, tikpaara tienj di wumma, ta kunti di hagina kuŋ me, ta zoolintielij di wumma Ōmiŋ wubalki vunaha.

6 Ta sugifalij bie vuodieke niŋ mana di kana ka chulya miŋ ma.”

7 Die Joon kwanandusiriba die di yinŋine a gara wa, Yisa die di piili a bala yia krikpaaku Joon wia, “Die ni nyinna a ga Joon jigin haagiri ma wa, bia die ni tuŋ a yaala ni ye? Die ni tuŋ yile a baari ni ye huŋti bulogisij di niginana?”

8 Bia die ni nyiŋ ga ni ye? Daa di yeegine nyinyeekivuna? Vuodieke di yeegine nyinyeekivuna bie wo naalisi ma.

9 Ni bali miŋ, bia die ni nyiŋ ga ni ye? Die ni yile siba ni nan ye Ōmiŋ naazua? Wusie, n bala ni, ni ye vuodieke di tianna Ōmiŋ naazua.

10 Joon wia die ba maagi Ōmiŋ gbanƙu ma a baari, ‘N tuntuntu wunna n baa n tuŋ wa miŋ an ɔ woliŋ dia fu niŋŋa a ga yuori sieku a yi fu.’ ”

11 Ta Yisa di bi a bali ba di, “Wusie manj bala ni ba ye ka muri vuodieke di tianna Joon dieke die di sinana vuosisi Ōmiŋ nyaabu, ama vuodieke di yine vuobij Ōmiŋ naari ma tanj wa miŋ.

- 12 A nyɩŋ saŋŋa dieke Joon die di balala Dmɩŋ waha gie a keŋ tugi jinne, vuodiekemba nine di ŋmɩntɩna Dmɩŋ naari juule wɩa, pɔgɩlɩha aŋaŋ nyɩŋmɩna di ba juu aŋaŋ haŋɩŋ.
- 13 Dmɩŋ naazɩalɩba mana aŋaŋ Dmɩŋ mɩraha die balɩ ɩ naari gie wɩa ta Joon di wa keŋ.
- 14 Ta ni a keŋ a yaala ni tuo waha dii, Joon yine Dmɩŋ naazɩa Elaja, vuodieke die di balla ɩ keŋ wo.
- 15 Vuodieke di yallɩ tɩba ɩ wɩŋ.”
- 16 “Lele, bia maŋ baa n nagi jinne vuosi gie a magɩsɩ? Ba ni asɩ wa ballɩbɩsɩ di kalla nyɩɩgɩti jige, a wasa tamba.
- 17 ‘Tɩ wɩwa wɩŋ a yi ni ama ni ka sieye, ta tɩ chia hanye a yi ni ama ni ka kuŋya.’
- 18 Joon die di keŋ ta bobba nuŋaŋ ta ka nyuu daaŋ vuosi di baari di, ‘Jɩmbɩaŋ yalla wa.’
- 19 Ta maŋɩŋ vuota Bɩa die di keŋ, a die ta nyuo, vuosi di baari, ‘Ni ye daa wa gie ɩ yiwo wutulitɩŋ aŋaŋ daanyuru, ta yi lampotuosirɩŋ aŋaŋ vuobiati zɩa.’ Ama Dmɩŋ di tunna die wo dagɩya sɩba ɩ yaa yɩaŋ vɩnɩŋ.”
- 20 Vuodiekemba die di benne tigi diekemba ma ma Yisa die di yine ɩ mamachi wɩa die, ta ka chigi a nyɩŋ ba tumbiati ma, die wɩa die ɩ galɩŋ ba.
- 21 Die ɩ baari di, “Wɩɩbɩaŋ bie nɩnɩŋ Korazini vuosi me! Wɩɩbɩaŋ bie nɩnɩŋ Befisada vuosi ma ma! Dama mamachi wudieke n yine ni tigi sɩ ma, maŋ tɩŋ a yi die Taya aŋaŋ Sidoni ma ma, vuodiekemba di benne mi wo tɩŋ nan vaa ba tumbiati ta nagi vaati aŋaŋ tanyeeliŋ a buɩɩ ba gbaŋ aŋ die dagɩ sɩba ba chigi nyɩŋ ba tumbiati ma ma miŋ.
- 22 Ni vaa n balɩ ni, di daa dieke Dmɩŋ di baŋaŋ nan dii vuosi sariya ni tɩbɩdatɩŋ nan faasi dala pam a tɩaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi sariya.
- 23 Ta nɩnɩŋ Kapenɔmi vuosi aŋaŋ ni kotɩna ni gbaŋ gbaŋ ŋmɩŋsikpen mana, Dmɩŋ nan vigi ni a taŋaŋ kunti jigiberisikiŋ dama mamachi diekemba die n yine ni jigiri die di tɩŋ yi Sodomɩ ma ma di mɩna naa a tɩŋ ye beri a ga tugi jinne.
- 24 Ama n bala ni, sariyaka diile daraaŋ ni tɩbɩdatɩŋ nan faasi dala a tɩaŋ Sodomɩ vuosi tɩbɩdatɩŋ.”
- 25 Saŋka mi Yisa die di baari, “N Chɩsa Dmɩŋ, vuodieke di yine ŋmɩŋsikpen aŋaŋ tɩŋgbaŋka gie tɩŋ, n bɩra fu, dama funɩŋ lobɩɩ waha gie yɩantieliŋ aŋaŋ sɩsɩbɩɩŋ jigɩŋ ama ta yuori he a yi ballɩbɩsɩ;
- 26 dama die fu tɩma fu tɩɩma a yie fu nansɩŋ.

27 “N Chua Dmuj nagi wa jaan mana a yi muj; vuonj ka siba manuj Dmuj Bua wa sie n Chooj wa Dmuj, vuonj dlanj ka siba n Chooj wa Dmuj sie manuj Dmuj Bua wa anjan vuodiekemba n yaala n nagi wa a dagi.

28 “Ni keñ n jigij nuj vuodiekemba di chiine chiidunsa anj n yi ni voosij.

29 Ni nagi n chiiti a chii ta ni buguri a nyuj n ma dama n yiwo vuodieke di suna n gbanj tujbanj ta mujji pugli n gbanj ta ni nan ye voosij.

30 Dama n kuanj dusanj ka tsa ta n chiiti dlanj di ka dunsi.”

Matiwo 12

1 Die di yine daraa ale kuanj chaanj die Yisa anjan u kuanjandusiriba di chuj tianna zaa kuanj ma davusikiri daraanj; ta koj die di yalli u kuanjandusiriba, die wia die ba piili a gobe zaaha yaga naba.

2 Farasisi batanj die di yene die wo ba bali a yi Yisa, “Daansi fu kuanjandusiriba di yinene wudieke ti miraha di kana ka yi sienj di ti yime davusikiri daraanj.”

3 Die Yisa di yinji a bali ba, “Ni ye ka karuj Dmuj gbanju sunj Davidi di yine wudieke sanja dieke koj di yalla wa anjan u kuanjanvuosisi?

4 Die u ga a juu wo Dmuj jiamuj juokpenkpuku ma wunuj anjan u kuanjanvuosisi di nagi paan u dieke die ba nagina a yi Dmuj a nabi wudieke die Dmuj miraha di kana ka yi sienj di vuogaan nabi, die paan u sie Dmuj jiamuj nuhandusiriba nyinkura nyuna.

5 Yaa ni ka karuj Dmuj miraha gbanju ma, di davusikiri daanj mana Dmuj kikaabitiba nyinkuraha di benne Dmuj jiamuj juokpenkpuku ma njaanj tuma tuma mi davusikiri daanj mana a chusa miraha ama ta wo chusuj.

6 Ama n bala ni vuodieke di tianna Dmuj jiamuj juokpenkpuku benne giena.

7 Di maagija Dmuj gbanju ma di, ‘Dmuj yaala zoolunchiguruj a tianj ni kaaba.’ Ni tuj siba wuru gie chianj, ni tuj kaanj di galima vuodiekemba di kana ka chusija;

8 dama manuj vuota Bua wa yine davusikiri daari tienj.”

9 Yisa die nyuj mi a ga juu ba Dmuj jiamuj juonj kaani ma.

10 Ta daa wunuj die benne mi a yaa nuukpiikij. Vuosi batanj die benne mi a yaala sieti di ba ye Yisa chusuj ta galuj wa, die wia die ba plasi wa, “Ti miraha yi sienj muj di vuonj gbaanj yugitienj davusikiri daraanj?”

11 Die u yinji a bali ba di, “Ni wunuj di keñ yalli yiisij ka nan golij me davusikiri daraanj, u tuj kaanj yigi ke a vuaru ka a nyuj goliku me?

12 Ni ka siba a baari vuota yaa nyuaru a tianj yiisij muj, die wia ti miraha yi ti sienj di ti sunji vuonj davusikiri daraanj.”

- 13 Die ɔ bali a yi nuukpiikiri tienj di, “Turi fu nuuke.” Die ɔ turi ka die ka mana di tunti, a su siba kaani wa.
- 14 Ama die Farasisi die di nyin saŋ ba baan kuɔ Yisa dene.
- 15 Die Yisa die di sɔbina ba saŋku waha die ɔ nyin mi, ta vuosi pam die di di ɔ kuɔŋ. Die ɔ gbaan yuagtielin mana,
- 16 ta kpaan ba di ba da kenj a bali a yi ba chanchaalij ɔ wia.
- 17 Die ɔ yiwo naa amɔ Dmɔŋ naazua Azaya die di bala die wo kenj yi wusie.
- 18 “Ni ye, n buavɔarkɔŋ wunna, wunin manj faasi cho, ɔ ma n sunj di fiati. N nan nagɔ n Halikasika a yi ɔ ma, an ɔ bali vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ba nan ye gbattaanin n jiginj.
- 19 Ɔ kaan di niga ninhaginj yaa a nata yaa a zie sieti me faasi bala wia pam pam.
- 20 Ɔ kaan wu yɔbikuɔkɔŋ dieke di goorine a tunti yaa a kpisi popoli dieke di kana a ka mɔŋŋi a die. Ntaala ɔ yi wusie sarya diile kenj ye nyaninj.
- 21 Ɔ saan wia, vuodiekemba di kana a ka yi Juu vuosi nan di yalli tama.”
- 22 Womi vuosi batan die di chii daa wunɔ di yine yu anan gaamɔ dama jimbɔan die yalla wa; ta Yisa die di gbaan wa, die ɔ biagi a bala wia ta yese.
- 23 Die di yi daadamba mana mamachi anan Yisa die di yine die wo wia, die ba pɔasa tan di, “Daa wa gie yiwo Naan Davidi haaginj yaa?”
- 24 Ama Farasisi die di wunna naa, die ba baari di, “Jimbati naan wa Beelizebuli die yine daa wa gie yiko di ɔ vɔarima jimbati vuosi ma.”
- 25 Yisa die di mɔŋŋi ba yilinene wudieke ta yinji a bali ba di, “Tingban dieke mana di puonene ka gban a waga tan kaan faasi a yɔasi. Tigidieke danj yaa buuri dieke di puonene ka gban a waga tan nan nan.
- 26 Du yi sba Sitaani vɔarina Sitaani vuosi sunj, di dagɔ sba ɔ yinji a waga ta puo wo ɔ gban; lala ɔ naari di baa ka zie?
- 27 Di yiwo Beelizebuli yinana mɔŋ yiko manj vɔara jimbati vuosi ma, ta ninin nɔŋ minia yinana ni vuosisi yiko di ba vɔarimaha? Ni vuosi gban gban tɔuma daga sba ni wo wusie.
- 28 Ama manin nɔŋ, Dmɔŋ Halikasika yinene manj vɔara jimbati vuosi ma; die dagɔna sba Dmɔŋ naari kenj ni jiginj mɔŋ.
- 29 “Vuonj kaan biagi a wu a juu haginjinj tiginj a vaari ɔ nyinti, ntaala ɔ wolij a bobɔ wa ta wa biagi a vaari ɔ nyintiti.
- 30 “Vuodieke mana di kana ka zie n kuɔŋ waga mɔŋ mɔŋ; ta vuodieke mana di kana ka sunjin mɔŋ a lagɔsa vuosi n jiginj yiwo vuodieke di jatnana ba.

- 31 Naa chian ma, man bala ni, Dmij nan nagi a chaa vuotan wɔbiati anan wɔbia diekemba ɔ balala mana; ama vuodieke mana di bali wɔbian a yi Dmij Halkasika, Dmij kaan nagi ɔ taali a chaa wa.
- 32 Vuodieke dian mana mana di ken bali wɔbian a yi manij vuota Bua wa Dmij nan nagi ɔ taali a chaa wa; ama vuodieke ni mana di ken bali wɔbian a yi Dmij Halkasika, Dmij kaan wɔn nagi ɔ taali a chaa wa dunia ka gie me yaa dunia dieke di bala ka ken wo.”
- 33 Ta Yisa die di bi bali di, “Du yi ta tun di vuna, ka nyina nyinyinka vuna; ama du yi ta tun di ka vuna, ka naan nyin wa nyinyinka biati dama tun nyinyinka ma ba siba ka.
- 34 Ninin nyinvuuke buuribu gie, ni yine vuobiati die, lala wɔbalki vuna di nan biagi a nyin ni nua ma? Dama jadieke vuota di yiline ɔ sun ma die nyinnana ɔ nuan ma.
- 35 Vuovunin yie wɔvuna, dama ɔ sun vuna min; ta vuobian dian di yie wɔbiati dama ɔ suku ka vuna.
- 36 “N bala ni, sanya diile daraan Dmij nan dii vuosi sanya siba die ba balala wɔtɔgti mana wa,
- 37 dama vuon mana wɔbalka bala ka vuari wa dinda daari mi yaa ɔ wɔbalka dian bala ka chɔsi wa.”
- 38 Womi miraha didagriba batan anan Farasisi batan die di bali Yisa di, “Didagru ti yaala fu yiwo mamachi wun an ti ye.”
- 39 Ama die ɔ yinji a bali, “Lele vuosi di yine vuobiati ta ka bi jama Dmij yaalala ba ye mamachi wun; ama n kaan wɔn yi mamachi wun a yi ba; Dmij naazua Jona dagan chanchaan nyuna man nan dagi ba.
- 40 Die Jona di benne zaaskpuku suku ma nmuntasi anan yun a ga tugi daraa ataa wa, die gban gban manij vuota Bua dian di nan di beri tngbanka gie chian nmuntasi anan yun a ga tugi daraa ataa.
- 41 Sanya diile daraan Nineva vuosi nan hagi zie a galin ni, dama Jona di musina Dmij wa a yi ba wa die ba va ba tumbiati min; n bala ni, vuodieke di tianna Jona benne gie.
- 42 Sanya diile daraan Siaba hogu naan wa nan hagi a zie a galin ni dama die ɔ paali nyin wa tigi saasaa a ga di ɔ wur naan Solomoni yan wɔbalkaha, ama n bala ni vuodieke di tianna naan Solomoni benne giena.
- 43 “Du yi ta jmbian di ken nyin vuota ma, ka naan dia wa jigikɔkin a yaala jigij di ka voosi, ka ka yeye;
- 44 ɔ naan bali a yi wa ɔ gban gban di, ‘N nan yinji a ga n tigidieke n vana wa.’ Die wa ka naan yinji ga mi a ye di vuon wo mi, ta ka sun mana saanya a wɔnst vunin.

45 Ka nyaŋ wa nyaŋ miŋ a ga a chii jumbati diekamba di tanna ka gban gban ayɔpɔyɔ an a ga bemme mi. Naa chɛŋ ma daa wa berɛŋ nan faasi chɔsɔ pam a tɛŋ die ɔ sɛna die wo. Naa bala ka yi a yi lele gie vuobiatiti.”

46 Yisa die ye ko bala wɛa a yɛa vuotamba ta ɔ nun aŋaŋ ɔ nɛballi di keŋ tugi. Die ba zie wo yeŋ me ta tɛŋ vuon di ɔ wa wa aŋ ba bali wɛa.

47 Die wɛa vuon wɔnyɛ die di bali wa di, “Daansi ye, fu naa aŋaŋ fu nɛballi zie yeŋ me ta yaala ba aŋaŋ fu bali wɛa.”

48 Yisa die di yinŋi a baari, “Mɛna yine n naa? Mɛna yine n nɛballi?”

49 Womi ɔ nagi ɔ nuun a duŋ ɔ kɛŋandɛsɛrɛba ta baari, “Ye, n naa aŋaŋ n nɛballi wɔnna.

50 Dama vuodieke mana di yinene wudieke n Chɛa Dmiŋ di benne arɛzanna ma choti wɔnɛŋ ɔ yine n nɛbɛa aŋaŋ n taa aŋaŋ n naa.”

Matiwo 13

1 Dɛnɛŋ daari mi Yisa die di nyaŋ tigiri me a ga mɛgɛkpuri chaan a sɔsɛŋ kali mi di ɔ dagi.

2 Ta daadamba die di geline wo die faasi dala miŋ, die wɛa die ɔ ga juu haarɛŋ a kali ka sɛŋ, ta die daadamba die di zie mɛgɛkpuri kɛanɔari ma.

3 Die ɔ nagi wa nandaga a bali ba wɛa pam di, “Daa wɔnyɛ die hagɛna daan kaani a ga di ɔ buri ɔ nyaŋbura.

4 Die ɔ burɛnana nyaŋburɛkaha kɛan ma wa, atan die di nan sien me, nembisi die di keŋ a dii he.

5 Atan diaŋ die di nan tan sikpen jigidieke tanti die di kana ka faasi dala. Die nyaŋburɛkaha die di nyɔsɛŋ lagi lagi dama tanti die ka faasi dala wa wɛa,

6 ama die ŋmiŋ die di nyaŋ a faasi tɛa a mana die di ko dama a dagɛrɛ die ka sɔsɛŋya die wɛa a mana die di kpi.

7 Ta atan diaŋ die di nan hanŋɔɔsɛ dagɛrɛ ma, ta a mana die di lagɛsɛ nyɔsɛŋ a buriŋ, ama hanŋɔɔsɛsɛ die di nyagi nyaŋburaha.

8 Atan diaŋ die di nan tɛŋban vunuŋ ma die a miŋi yi bie; atan die yi bie kɔbɛga kɔbɛga atan diaŋ banɛsɛ-yɔaba yɔaba atan diaŋ banɛsɛ-taa taa.”

9 Yisa die di bali a kpati ba di, “Vuodieke mana di yalla tɛba ɔ wɔmma.”

10 Die wɛa die ɔ kɛŋandɛsɛrɛba die di keŋ ɔ jigɛŋ a piasi wa di, “Bɛa wɛa fu naga nandaga bala yɛa ba?”

11 Die ɔ yinŋi a bali ba di, “Nɛnuŋ nuŋ Dmiŋ yi ni sien di ni sɛmma wɔsɔburɛkɛŋ wɛa yaa gamma ɔ naari wɛa ama banɛŋ ba nuŋ ɔ ka yi ba sien.

- 12 Vuodieke di sibina Dmij wia, wunij u yenene a guta an u faasi yallima pam, ama vuodieke di wone, u nan waari bita dieke u yalla gban.
- 13 Wudieke wia n naginana nandaga a daga ba yiwo, ba daansa mij ama ba ka yese, ta chusa a wumma, ama ba ka siba a chiasi.
- 14 Die wia Dmij naazua Azaya die di balla wudieke wo ken yi wusie ba wuri ma. Die u bali di Dmij baari, 'Vuosisi gie nan sen wuj, ama ba kaan di siba a chiasi, ba nan sen daansi ama ba kaan di siba jadieke ba yene wo chiasi.
- 15 Dama vuosi gie yan ligiye mij ta ba tba dan di hagi, ta ba bi ligi ba nine, dama ba ka yaala ba ye jaan, ta ka bi yaala ba wuj wuj, ta ka yaala ba yan yuori, ta ka bi yaala ba vaa ba wublati an n gban ba.'
- 16 "Ninij nij ni yaa sikpen nansij, dama ni nine yese mij ta ni tba dan di wumma wia.
- 17 Ama n bali ni wusie, Dmij naazualij anan vuodiekemba die di chiginana Dmij pam tij yaala ba ye jadieke ni yene wo ama ba ka yeke; ta tij bi yaala ba tij wuj wudieke ni wunna wa ama ba ka wuj ka.
- 18 "Ni wumma ta buri buri nandagiri chian.
- 19 Vuodieke di ken wuj Dmij naari wunaha gie ta ka siba a chiasi, Sitaani nan ken vuri wa wudieke di juune u sij ma; die yine nyiburi dieke di nanna sieku me.
- 20 Nyiburi diekemba di nanna tanjalika sikpeku su siba vuodieke di naana a wuj Dmij waha ta tuohe lagi lagi anan sugitalij;
- 21 ama waha ka suna ba sugiti ma ta a yasa. Die wia wahala yaa mugisij di ken waha wia, ba nan nag waha a taan buni.
- 22 Nyiburi diekemba di nanna hangosi jigiri su siba vuodiekemba di naana wuj Dmij waha, ama ta tngbanja gie wahala anan nyinti yaalij nyagi waha u wunna wa u sij ma, ta ka ka nyinna nyinyinka.
- 23 Ama nyiburi diekemba dan die di nanna tngban vujku ma su siba vuodiekemba di naana wuj waha ta siba a chiasi; ta nij nyinyinka, a tan kabiga kabiga batan dan banisi-yaba yaba batan dan banisi-taa taa."
- 24 Die Yisa di bi a taan ba nandagij di, "Dmij naari su siba daa wunyi die di burina zaaburuna u kwan ma.
- 25 Ama yuj kaani vuon mana die di gurinana u dataan die di ga a ga buri huuti a guti u zaaha ma ta yinji ga.
- 26 Die zaaha die di burina a piili di a yi sikpigile die huutiti dan die di hagi.
- 27 "Daa wa tuntuntij die di ken u jigij a plasi wa di, 'Jakusij, daa zaaburuna die fu buri fu kwaku ma? Ama sia huutiti di nyij?'

- 28 “Die ɔ baari di, ‘Dataan wɔnyɪ yine die.’ Die ba piasi wa ‘Yaala ti ga a vɔvɔ huutiti miŋ?’
- 29 “Ɔ baari, ‘Aayi, dama ni a keŋ a vɔa huutiti ni nan guti a vɔvɔ zaaha atan.
- 30 Die wia ni vaa zaaha aŋan huutiti mana lagisi biriŋ a ga tugi gobiŋ saŋŋa. Saŋka mi n nan bali zaagobiribe; ni woliŋ vɔvɔ huutiti ta bobɪha a huubɔba a juɪha bolin; ta lagisi zaaha a nagɪha a yi n napooti me.’ ”
- 31 Yisa die di bi a taan ba nandagin bɪbra di, “Ɔmiŋ naari su sɪba kaŋmiŋ biŋ daa di nagina a ga biri ɔ kuan ma.
- 32 Ka yine nyɪburiŋka mana jabɪŋ, ama ka keŋ biriŋ ka yine vapɔguti mana jakpɪŋ. Ka ŋaan biriŋ wa tiŋ ta nembisi keŋ yuga a tose ka chagisa ma.”
- 33 Yisa die di bi a taan ba nandagin bɪbra di, “Ɔmiŋ naari su sɪba dabɔti hɔgɔ di nagina a lagisi paanɔ zɔŋ dieke di dala ma aŋ bu mana kuŋ a yiri die wo.”
- 34 Yisa die taan wa nandaga a bala waha gie mana mana a yi daadamba: Die ɔ ka bala wɪŋ a ya ba ta ka ka yi nandagin.
- 35 Die ɔ yiwo naa amɔ Ɔmiŋ naazɔa wɔnyɪ die di bala wudieke wo keŋ yi wusie, di “Man a keŋ n bala wɪŋ n nan nagi nandaga a bali ba, n nan bali ba wudieke mana die di lɔbɪna a nyɪŋ dɔniɪ di piiline a keŋ tugi jinne.”
- 36 Die Yisa die di va daadamba mi ta ga a juu tigidieke mi die ɔ benne. Ta ɔ kuanandusɪba die di keŋ ɔ jigiŋ a baari, “Dagi ti huutiti nandagɪ chian.”
- 37 Ta ɔ bali ba di, “Maniŋ vuota Bɔa yine vuodieke die di bɪna nyɪburiɪvunaha.
- 38 Kuakuɔ dian yine dɔniɪ, nyɪburiɪvunaha dian yine vuodiekemba di benne Ɔmiŋ naari ma, ta huutiti dian yine Sitaani vuosi.
- 39 Dataa dieke dian di bɪna huutiti yine Sitaani; gobiku saŋka dian yine dɔniɪ kpati saŋŋa, gogobiribe dian yine Ɔmiŋ malakasi.
- 40 “Sɪba die ba lagisina huutiti a juɪha bolibu die wo, die di baa di sɪmma dɔniɪ kpatiŋ daraan.
- 41 Maniŋ vuota Bɔa nan daansi tɔŋ n malakasi aŋ ba ga vuari a nyɪŋ n naari ma vuodiekemba die di yinene vuosi di yie bian aŋan vuobiati mana,
- 42 aŋ ba nagi ba a taan bolin me, mi ba nan di kuma ta ŋɔba ba nyina.
- 43 Ama saŋŋa mi ŋmiŋchigɪrɪba mana nan di bie n Chɔa wa Ɔmiŋ naari ma a chaan sɪba ŋmiŋ di chaannana die wo. Vuodieke di yaa tɪba ɔ wɔmma.
- 44 “Ɔmiŋ naari su sɪba jadɪŋ dieke die di gune tɪŋban ma vuon kuan ma. Ta daa wɔnyɪ di keŋ ye ke, a kɪari tanti a ligi ke, ta ga aŋan sugɪfialɪŋ a ga nagi ɔ yalla nyindieke mana a daa a yiŋŋi keŋ daa kuaku.
- 45 “Ɔmiŋ naari bi su sɪba nyugidiiru di dina dida yaala nyieleɪvuna di ɔ daa.

- 46 Die ɔ ga ye kaani di faasina vuna die ɔ ga a ga nagi ɔ nyinti mana a daa ta kenj daa ka.
- 47 “Ɖmɔɔ naari bi su sɔba, zaasɔɔ nuɔ ba nagina a vigi taan nyaan ma ka yigi zaasɔɔ yiri yiri nuɔ mana.
- 48 Ka suuline wo zaasyigiribe di datɔ ka nyɔɔ gaan ma, a sɔɔɔ kalɔ a lugi zaasɔɔvunaha a yi kparɔɔ ma ama ta nagi zaasɔɔbiatɔɔ a vigi taan wa.
- 49 Naa di baa di summa dunɔa kpatɔɔ daraan. Ɖmɔɔ malakasi nan kenj a lugi vuobiatɔɔ a nyɔɔ vuovuna ma,
- 50 ta nagi vuobiatɔɔ a vigi taan bolɔɔ me. Mi ba nan di kuma ta nɔba ba nyina.”
- 51 Die Yisa die di pɔasi ba, “Ni sɔba waha gie chiasɔ mɔɔ?” Die ba baari “Wa.”
- 52 Die ɔ yinɔi a bali ba, “Die wɔa, Ɖmɔɔ mɔra didagɔɔ dieke mana di buɔɔɔnana n dagɔkɔ yaa gamma Ɖmɔɔ naari wɔa ta mɔɔɔi sɔba a chiasɔ su sɔba tigin tien dieke di vuavuna nyɔɔhaala anan nyɔɔkura a nyɔɔ ɔ nyinti ma.”
- 53 Yisa die di taanna nandagaha gie a kpati, die ɔ nyɔɔ mi
- 54 a yinɔi a ga ɔ gban gban ɔ tɔɔ, mi die ɔ ga daga vuosi Ɖmɔɔ wɔa ba Ɖmɔɔ jamɔɔ juon me. Die ɔ dagɔkɔ di yi vuodiekemba di wunnana wa mamachi. Die ba pɔasa tan di, “Sɔa ɔ ye yɔabu gie? Sɔa ɔ ye yiko ke gie a yie mamachi waha gie?”
- 55 “Daa kampɔɔta wa bua wa wondie? Daa ɔ nuɔ yine Meri, ta ɔ nɔballɔ di yi Jemisi anan Josefɔ anan Simoni anan Judasi?”
- 56 Da ɔ tamba benne giena wa? Sɔa ɔ ye genhe mana?”
- 57 Die wɔa die ba zeti wo. Yisa die di bali a yi ba di, “Ba yɔa Ɖmɔɔ naazua julma jigɔɔ mana mana mɔɔ, ntaala ɔ gban gban ɔ tɔɔ anan ɔ gban gban ɔ tigin vuosi jigɔɔ.”
- 58 Die ɔ ka yi mamachi wɔa pam mi dama die ba ka yi wo yada wɔa.

Matiwo 14

- 1 Sanɔka mi naan Herodi vuodieke die di yine Galili naan wa die di wɔɔɔ Yisa wɔa.
- 2 Die ɔ bali a yi ɔ nyɔɔkuraaha di, “Ɖ senj yiwo Joon vuodieke die di sunana vuosisi Ɖmɔɔ nyaabu hagina kunj me, die wɔa ɔ yalli hagɔɔɔbu mi a yie mamachi wɔa dene.”
- 3 Die Herodi die yi wa nuɔɔɔ ba yigi Joon a bobɔ wa ta nagi wa a yi dansarka sɔɔɔ, die ɔ nɔmbua Filipi hogɔɔ Herodiasi wɔa die ɔ yi die.
- 4 Dama Joon die njan bala yɔa wa mɔɔ di, “Di ka mɔɔ fɔ faari Herodiasi.”

- 5 Naan Herodi die yaala ɔ kɔɔ Jɔɔn, ta die chɔga Juu vuosisi, dama die ba sɔba a baari Jɔɔn die yiwo ɔmɔn naazɔa.
- 6 Die ba murɔna naan Herodi daa dieke die dɔ ken tɔgi, ɔ yi chaanti, ta Herodiasi hɔgɔlta die dɔ ken sie daadamba mana nɔnɔ, die naan Herodi sɔn die dɔ paalt tɔalt,
- 7 die ɔ yi wa nɔan a baari, “N hɔɔya, n nan yi fɔ jadieke mana fɔ bala dɔ yaala.”
- 8 Die wɔa hɔgɔlta wa nɔn dɔ dagɔ wa jadieke ɔ baan pɔasi, die ɔ yinɔi ga balt naan Herodi dɔ, “Gobi Jɔɔn vuodieke die dɔ sɔnana vuosi ɔmɔn nyaabu sikpen a yi tasɔn ma a ken yi mɔn lele.”
- 9 Naan wa sɔn die dɔ chɔɔsi, ama die ɔ hɔɔna daadamba nɔnɔ wɔa die ɔ yi nɔan dɔ ba yi havɔɔbɔke dɔ yaalala die wo.
- 10 Die wɔa die ba gobi Jɔɔn sikpen dansarika sɔn.
- 11 Die ba chii sikpeku anan tasɔn a ken yi havɔɔbɔke, ta ɔ dɔan dɔ chiike a ga yi ɔ nɔn.
- 12 Die Jɔɔn kɔanandɔsɔrɔba die dɔ ken a nagɔ ɔ nyɔnɔbanɔka a ga guu, ta die a ga a balt Yisa.
- 13 Die Yisa dɔ wɔnna Jɔɔn kɔɔlta wɔaha die ɔ juu haarɔn a nyɔn mi a ga jigidieke vuon dɔ wone. Die vuosisi dɔ wɔnna naa, die ba va ba tɔgɔsi ta chɔn nagɔsi a dɔ ɔ kɔan a ga ɔ jigin.
- 14 Yisa die dɔ kenne nyɔnna haarɔkɔ ma ta ye daadamba zɔɔlɔn die dɔ yigi wo pam, die ɔ gbaan vuodiekemba die dɔ yɔagɔna ba sɔn mana.
- 15 Jɔnɔmɔn die dɔ tɔgɔna, ɔ kɔanandɔsɔrɔba die dɔ ken ɔ jigin a balt dɔ, “ɔmɔn gbige nannɔn mɔn ta giena dɔan dɔ yi haagɔn; die wɔa vaa vuotamba an ba ga tɔgbɔsɔsi a yaalt nyindiike a dii.”
- 16 Yisa die dɔ yinɔi a balt dɔ, “Ba ka mɔ ba ga. Nɔnɔn nɔ gban gban nɔ yi ba jaan an ba dii.”
- 17 Die ba baari, “Paanɔ golime anɔ anan zaasɔti ale nyɔnna tɔ yallɔ giena.”
- 18 Yisa die dɔ baari, “Nɔ yaa ha a ken giena.”
- 19 Die ɔ balt a yi vuotamba dɔ ba sɔɔn kala huutiti ma; ta die a nagɔ paanɔ golime anɔ wa anan zaasɔti ale wo, a daansi nɔmɔnsikpen ta die a pagɔ ɔmɔn. Die ɔ gbieri gbieri paanɔsɔsi a nagɔ ha a yi ɔ kɔanandɔsɔrɔba, die ba nagɔ ha a yi vuosisi.
- 20 Vuon mana dɔ dii ta tɔalt tɔalt. Die ɔ kɔanandɔsɔrɔba die dɔ vaari nyintɔlɔkaha a suuli kparɔsi ban anan ale.

- 21 Vuodiekemba die di dine die yiwo dembisi tuse anu, ama die ba ka busi hoguba anan balli a guti.
- 22 Die Yisa die di vaa u kwanandusiriba di juu haariku a garisi a ga mugikpuri mi wo chaaku, ta wari di u taan vuosisi an ba kuli.
- 23 Die u taanna vuosisi a kpai wa, die u ga a jwali kunkogin di u jusi Omun. Yun die di ga tugi ta u bie mi u nyuna ma;
- 24 sanka gie ta haariku die bie wo saasa mugikpuri sunsun anan sunsun nyaponjiku yaa ka dama dama bulogisu die niginana ka.
- 25 Yaa gamma kparaan kpan sanja die Yisa die di chun nyaabu sikpen a ken u kwanandusiriba jigini.
- 26 Die ba yene wo u chunnana nyaabu sikpeku nmaamun die di yigi be. Die ba baari, "Kogin wonde" ta faasi keesi.
- 27 Ama Yisa di bai wa a yi ba bunyi a baari, "Ni da vaa nmaamun yalla ni, wo manun."
- 28 Ta Piita di baari, "N Yomuten di yiwo funun fu vaa an n chun nyaabu sikpen a haari fu."
- 29 Yisa di baa, "Kiere." Naa chian ma Piita die di nyun haariku ma a piili chun nyaabu sikpen a gara u jigini.
- 30 Ama die u yene bulogisibu di faasina nigi wa nmaamun die di yigi wo die u piili a suna nyaabu chian. Die u keesi a baari, "N Yomuten gbat mun taan!"
- 31 Yisa die di deen nuun a yigi wo bunyi ta baari, "Funun yada di kana ka dala vooke gie, bie yine fu chul?"
- 32 Ba mana die di juu haariku sun die bulogisibu die di nan.
- 33 Ta vuodieke di benne haariku sun die di ken gbirigi a jama Yisa ta baari, "Wusie, sen yiwo Omun Bua."
- 34 Die ba garisi mugikpuri a ken Genezariti tngban ma,
- 35 mi vuosi die di munun Yisa. Die wa die ba musu a yi vuosi mana, ta ba chii vuodiekemba mana die di yaguna a ken u jigini.
- 36 Die ba jusi wa di u ko a vaa vuodiekemba di yaguna wa ko a gbi u jayekiri kwanan; die vuodiekemba mana die di gbina ka wa die ye wo gbaanun.

Matiwo 15

- 1 Womi Farasisi batan anan miraha didagiriba die di nyun Jerusalemi a ken Yisa jigini a plasi wa di,

- 2 “Di yiwo lala fu kwanandusiriba di ka dusa ti chɔɔŋkɔsilba die di dagina die wo? Ba ka nita ba nuusi ta die.”
- 3 Yisa die di yinŋi a piast ba, “Ta di yiwo lala nunŋ ni zeti Dmɔŋ mɔraha ta di ni chɔɔŋkɔsilba dagiku?”
- 4 Dmɔŋ die baari, ‘Yima fu chɔa aŋaŋ fu naa julima’ ta ‘Vuodieke mana di a ken zia ɔ chɔɔŋ yaa ɔ nunŋ mu ba kɔɔ wa.’
- 5 Ama ni daga a baari di vuonŋ di a ken a yallɔ jadieke ɔ baanŋ nan nagɔ a sunŋi ɔ nunŋ yaa ɔ chɔɔŋ ta baari di ‘Nyinti gie birŋ wa Dmɔŋ sutt’;
- 6 ka ka bi yiwo mugisinŋ di ɔ yima ba julima ta yi ba jaanŋ. Naa ni zeti Dmɔŋ mɔraha ta di ni gbanŋ gbanŋ ni daginŋ.
- 7 Nunŋ gigaantiba gie! Dmɔŋ naazua Azaya die yaa wusie die ɔ bala ni wia die. Die Dmɔŋ baari di
- 8 “ ‘Vuosi gie ya mɔŋ julima aŋaŋ ba nɔa, ama ba sugɔti di bie saasaa aŋaŋ mɔŋ.
- 9 Ba jama mɔŋ wa yori dama ba daga vuosi vuota mɔra sɔba a yiwo manŋ n mɔra.’ ”
- 10 Womi Yisa die di wa kɔkpaaku a ken ɔ jigini a bala yi ba, “Ni wumma ta summa a chiasɔ!
- 11 Da jadieke di junene vuota nɔaŋ ma yinene wo diginti Dmɔŋ jigini ama jadieke di nyinana ɔ nɔaŋ ma yinene wo diginti Dmɔŋ jigini.”
- 12 Womi ɔ kwanandusiriba di ken ɔ jigini a piast wa di, “Fu sɔba a baari Farasisi vuosisi di wunna fu balku ba ju wa sɔnyurŋ?”
- 13 Ɔ die di yinŋi a balt ba, “Tu dieke mana n Chɔɔŋ dieke di benne arizanna ma di kana ka suuye sie ba ken vɔka a taanŋ.
- 14 Die wia vaa ba aŋ ba ga dama ba su sɔba yuɔɔ ta data taŋ. Yu di a ken data ɔ chanchaanŋ sie ba mana nan guolinŋ me.”
- 15 Piita die yinŋi a baari: “Dagi ti nandagɔɔ gie chianŋ.”
- 16 Yisa die di yinŋi a balt ba di, “Ni gbanŋ ni ka sɔba n wɔbalika gie chiasɔ?
- 17 Ni ka sɔba a baari jadieke mana di junene vuota nɔaŋ ma gara ɔ nyuuti ma ta daaga ɔ nyinŋbanŋ a nyina?
- 18 Ama wudiekemba vuota di balala ɔ nɔaŋ ma nyina ɔ sunŋ, die yinene vuota diginti.
- 19 Dama vuota sunŋ ma sunŋanyilibiatɔ di nyina, sɔba vuota kɔɔla, daakpana aŋaŋ hɔgɔkpana yaalinŋ, aŋaŋ gaarinŋ aŋaŋ ŋmɔnchibisi aŋaŋ kɔagaarinŋ.
- 20 Genhe yinene vuota diginti; ama da nuudiginti diile yinene vuota diginti.”

- 21 Yisa die di nyɩɩ mi a ga Taya aɲaɲ Sidoni tuɲbaɲ chaaɲ.
- 22 Die wɩa Keenani hɔɣu wɔnyɩ die di benne mi chaaku die di keɲ Yisa jigiɲ a wa wa di, “N Yɔmutienɲ Davidi haagɩ chigi miɲ zɔɔɩɩ! Jɩmbɩaɲ yalla n havuɔbiɲ, di a paali a mugisi wo pam.”
- 23 Ama Yisa die ka bali wɩɲ mana a yi wa. Die u kɔaɲandusɩɩba die di keɲ u jigiɲ a bali wa di u yaɣi wa; dama u di ti miɲ a yie wati.
- 24 Womi Yisa die di yiɲɲi bali ba di, “Izara vuodiekemba di sina sɩba yii diekemba di bana, banɩɲ ba jigiɲ nyɩna Ōmiɲ di tuɲ miɲ.”
- 25 Ta hɔɣu wa die di a keɲ a gbirigi Yisa niɲɲa a baari, “N Yɔmutienɲ, sunɲi miɲ!”
- 26 Yisa die di yiɲɲi a baari, “Di ka mu di vuonɲ nagi ballibiɩ nyindiike a yi gbaasi.”
- 27 Die wɩa hɔɣu wa die di yiɲɲi a baari, “N Yɔmutienɲ ka yiwo wusie, ama gbaaɲ diekemba di dɔana ba tienɲ niɲɲa ɲaaɲ nagi nyindiike choɔta dieke di nannana u niɲɲa a die.”
- 28 Naa chɩaɲ wɩa Yisa die di bali wa, “Yiwo hɔɣu dieke yada di dala! Fu yaalala jadieke wo nan yi a yi fu.” Lele womi u hɔɣula wa di ye alaafia.
- 29 Yisa die di nyɩɩ mi a ga Galili muɣikpuri chaaɲ. Die a juali a kalt kunkogin me.
- 30 Ta kpɩkpaanɲ die di a keɲ u jigiɲ aɲaɲ gbilisi aɲaɲ yusi aɲaɲ gbarɩɩɩ aɲaɲ gaantɩ aɲaɲ vuodiekemba mana di yɔagɩna yɔagɩti yiri yiri mana a nagi ba dɔaɲ u niɲɲa; die u gbaaɲ ba.
- 31 Kpɩkpaaku die di yene ta gaantɩba bali wɩa, ta gbarɩɩɩ di chuɲ, ta gbilisi di ye alaafia, yusi di yese wo die di yi be mamachi. Die ba biri Izara vuosi Ōmiɲ.
- 32 Yisa die di wa u kɔaɲandusɩɩba a keɲ u jigiɲ a baari di, “Zɔɔɩɩ yigi miɲ miɲ aɲaɲ vuosi gie wɩa, dama ba bie wo n jigiɲ daraa ataa, ta lele ba wo jaan ba baanɲ dii. N ka yaala n vaa ba kuli ta ka yi ba nyindiike, dama ba nan keɲ chaa sien me.”
- 33 Ū kɔaɲandusɩɩba di piasi wa, “Sɩa ti nan ye nyindiike haagɩ gie me a yi kpɩkpaaku gie?”
- 34 Yisa die di piasi ba, “Paanusi aɲɩta ni yalli?” Ba baari, “Paanusi golime ayɔpɔyi aɲaɲ zaasibiɩ bita.”
- 35 Naa chɩaɲ wɩa Yisa die di yi kpɩkpaaku nuɲaɲ di ba sɔsɩɲ kala tuɲbaɲ.
- 36 Die u nagi paanɩ golime ayɔpɔyi wa aɲaɲ zaasibiɩɩ a biri Ōmiɲ ta die gbieri gbieri he a nagi ha a yi u kɔaɲandusɩɩba die ba nagɩha a yi vuosisi.

37 Die ba mana di dii ta tiall tiall. Ū kuaṅandusirba die di vaart nyintialkaha a suuli kparisi ayupoyi.

38 Die dembiṅ diekemba die di dine wo die yiwo vuosi tuse anusa, ama die ba ka busi hoguba aṅaṅ balli.

39 Die Yisa di wa a taṅ kpkpaaku ta die juu haarṅ a ga Magadani tṅgbaṅ chaṅ ma.

Matiwo 16

1 Die Farasisi aṅaṅ Sadusisi vuosi batanṅ die di keṅ Yisa jigini. Die ba yaala ba yigi wo miṅ, die chianṅ ma die ba pias wa di u yi mamachi wuṅ a yi ba aṅ ka dagi siba Ōmiṅ die zie wo u kuaṅ.

2 Ama die u yinṅi a bali di, “Nuṅmara di keṅ ṅmunti jṅmiṅ ni ṅaṅ baari, ‘Soriṅ jigiri nan di vuna.’”

3 Ta sukuleeliṅ dṅaṅ nuṅmara di keṅ ṅmunti ta bi sibi ni ṅaṅ baari, ‘Nuṅ baa ka nuṅ miṅ.’ Ni nan biagi a daansi nuṅmara ta bali wudieke di balla ka yi ama ni kaṅ di siba wudieke di yinene lele chias!

4 Niṅ, lele vuosi ni yiwo vuoblati ta ka disa Ōmiṅ, ni yaala ni ye wo mamachi wuṅ; ama n kaṅ wṅ yi wuṅ a yi ni; ama mamachi dieke nyuna n baṅ nan nagi a yi ni yiwo Jona mamachi ka.” Die u balla die a yi ba, ta die ga ta va ba.

5 Die Yisa aṅaṅ u kuaṅandusirba die di gasina mugkpuri a ga mi wo chaaku, die u kuaṅandusirba die di daṅ ta ka nagi paanu.

6 Yisa die di bali a yi ba, “Ni simma Farasisi aṅaṅ Sadusisi daboti wa.”

7 Die ba a bala a yia taṅ a baari, “Di yiwo ti kana ka nagi paanu wa u bala die wo.”

8 Yisa die di miṅṅina ba balala wudieke wo die u pias ba, “Niṅ vuodiekemba ni yada di kana ka dala, bia ni bala yia taṅ ni wone paanu wa?”

9 Ni ye ka siba ka chianṅ? Ni ka tusti die n nagina paanu golime anu a yi dembisi tuse anu wa? Die kparisi aṅmia die ni vaart nyintialkaha a suuli?

10 Ta die n nagi paanu golime ayupoyi a yi dembisi tuse anusa wa, kparisi aṅmia die ni vaart?

11 Bia yine ni yile di paanu wa maṅ bala ni? ‘Ni simma Farasisi aṅaṅ Sadusisi daboti wa!’ ”

12 Die ba wa a siba a baari di u ka bala ba di ba simma yaa gamma daboti dieke ba yalla a yia paanu suṅ ama di ba simma Farasisi aṅaṅ Sadusisi dagu wa.

13 Yisa die di ga Siisiria Filipi tuṅ chaṅ, die u pias u kuaṅandusirba di, “Miṅ vuosisi di baari manṅ vuota Bua wa yiye?”

- 14 Die ba baari, “Bataŋ baari yiwo Joon vuodieke die di sinana vuosisi Dmɔŋ nyaabus, bataŋ diaŋ baari yiwo Elaja ta bataŋ diaŋ di baari yiwo Jerimaya yaa Dmɔŋ naazualiba wɔnyɪ die di benne kɔrɔŋ ma wa.”
- 15 Ta ɔ pɔasi ba, “Ta nɔrɔŋ mɔnta ni baari n yiye?”
- 16 Womi Simoni Piita di baari, “Fɔ yine miivolitien Dmɔŋ Bɔa Masia wa, vuodieke ɔ vɔarɩna.”
- 17 Yisa die di yinŋi a bali wa, “Fɔrɔŋ Simoni, Jona bɔa, sugɔfɔlɔŋ bemme fɔ ma, dama daa vuota yuori wɔari gie a daga fɔ ama di yiwo n Chɔa Dmɔŋ dieke di benne arzanna ma wa.
- 18 N bala fɔ, fɔrɔŋ fɔ yiwo Piita ta tanjaalka gie sikpen manŋ nan nagi n vuosi zien, ta kuŋ gban kaan biagi a nyanŋi ba.
- 19 N nan yi fɔ Dmɔŋ naari sanɔan safɔbie; die wɔa jadieke mana fɔ baari di chɔari tɔngbanŋa gie me die gban gban jaabus nan di chɔari arzanna ma; ta jadieke mana fɔ baari ka ka chɔari tɔngbanŋa gie me, die gban gban jaabus kaan di chɔari arzanna ma.”
- 20 Womi Yisa die di kpaan ɔ kɔanandɔsrɩba aŋan nɔŋmɩna di ba da ken bali vuon di ɔ yine Masia wa.
- 21 A nyɔŋ sanŋa mi yaa gamma, Yisa die di piili a bala a yuore ɔ kɔanandɔsrɩba di, “Sie n ga Jerusalemi a ga dii wahala a nyɔŋ tɩka nyɔŋkuraha aŋan Dmɔŋ kɩkaabitɩba nyɔŋkuraha aŋan miraha didagɩrɩba nuusi me. Ba nan kɔɔ mɔŋ ama daraa ataa daraan Dmɔŋ nan hagi mɔŋ a nyɔŋ kuŋ me.”
- 22 Piita die di nagi wa a nyɔŋ lɔgɔŋ a piili a galma wa a baari di, “N Yɔmɔtɩen, Dmɔŋ da vaa die yi. Naa kaan daan yi fɔ.”
- 23 Yisa die di yinŋi a bali a yi Piita, “Fɔrɔŋ Sitaani wa gie hagi gie ta va mɔŋ. Yiwo tangbinŋin n sien me dama fɔ sɔŋanyilehe gie yiwo vuota sɔŋanyile ama daa Dmɔŋ.”
- 24 Womi ɔ bali a yi ɔ kɔanandɔsrɩba di, “Vuodieke mana di yaala ɔ dia n kɔan, sie ɔ zeti ɔ gban a nagi ɔ dagarkɩŋ a dia mɔŋ.
- 25 Dama vuodieke nɔŋ mana di kana ka saagɩya di ɔ nagi ɔ miivoli a yi mɔŋ nan waari ka, ama vuodieke nɔŋ mana di ken waari ɔ miivoli n wɔa wɔrɔŋ nɔŋ nan daansi ye ke.
- 26 Bia vuota di baa ɔ ye, ɔ yalli dɔnɩa nyinti mana ta waari ɔ miivoli, bia nyuarɩ ɔ baa ɔ ye? Vuon nan biagi nagi jaan a daa ɔ miivoli?
- 27 Dama manɔŋ vuota Bɔa baa n yinŋi ken mɔŋ aŋan n Chɔa Dmɔŋ hagarɩŋ, aŋan ɔ malakasi, ta sanŋa mi n nan tuŋ vuon mana yaa gamma ɔ tɔnna die.
- 28 Wusie manŋ bala ni, vuosi bataŋ bie gie ba kaan kpi sie ba ken ye manɔŋ vuota Bɔa naari diile sanŋa.”

Matiwo 17

- 1 Daraa ayɔɔaba kɔaŋ chaanɔ die Yisa die dɛ naɔ Piita, aŋaŋ Jemisi aŋaŋ ɔ nɔmbɔa Joɔn, a yaa ba ga jɔalt tanjɔrɔŋkɔŋ sikpen me, ba nyuna.
- 2 Womi ɔ nyɔŋbanɔŋ die dɛ tarɔɔ ba nɔŋŋa. Ɔ nine dɛ chaanɔ sɔba ŋmɔŋ ta ɔ nyɔŋyeeke dɛ yantɔ sɔba chaanɔŋ.
- 3 Ta ba ye Mosisi aŋaŋ Elaja dɛ nyɔnna bɔnyɔ ba jigɔŋ a bala wɔa aŋaŋ Yisa.
- 4 Die wɔa Piita die dɛ balt a yɔ Yisa dɛ, “N Yɔmɔtɔŋ dɛ vɔna tɔ benne giena. Fɔ tɔŋ nan saagɔ, n tɔŋ nan kpɔi viisi ataa giena, ta kaantɔ fɔ jaanɔ, ta kaantɔ yɔ Mosisi jaanɔ ta kaantɔ dɔaŋ dɛ yɔ Elaja jaanɔ.”
- 5 Die Piita die dɛ yene ko bala wɔaha, nɔŋmaayɔalɔŋ dɛ keŋ ligi be, ta lɔlɔŋ dɛ nyɔŋ nɔŋmaakɔ ma a baartɔ, “N Bɔachoti wɔnna, ɔ ma n sɔŋ dɛ paaltɔ a ftaltɔ, nɔ wɔmma a yɔma wa.”
- 6 Die ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba die dɛ wɔnna lɔlɔkɔ die ŋmaamɔŋ dɛ faastɔ a yigi be, die ba gbirigi tɔŋbanɔŋ.
- 7 Yisa die dɛ keŋ ba jigɔŋ a gbi gbi ba ta baartɔ, “Nɔ hagɔ zie. Da nɔ chɔgɔma ŋmaamɔŋ.”
- 8 Die wɔa die ba kɔtɔ ba sikpigile a daanstɔ ta ka ye vuonɔ mi, sie Yisa nyuna ma.
- 9 Die ba nyɔnna tantɔ ma a keŋ sɔɔna wa, Yisa die dɛ kpaanɔ ba dɛ, “Nɔ simma nɔ keŋ a balt vuonɔ nɔ yene wudieke wo, a ga tɔgɔ saŋŋa dieke manɔŋ Vuota Bɔa dɛ balla ɔ hagɔ kuŋ me.”
- 10 Die ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba die dɛ plastɔ wa dɛ, “Bɔa wɔa mɔraha dɔdagɔrɔba dɛ baartɔ dɛ sie Elaja wolɔŋ keŋ Masia ma?”
- 11 Die ɔ yɔŋŋi a balt dɛ, “Ka yiwo wusie dɛ sie Elaja wolɔŋ keŋ, amɔ ɔ wɔnɔ wɔŋ mana a mɔŋŋi zieŋ.
- 12 Ama manɔŋ n bala nɔ dɛ, Elaja wɔŋ keŋ mɔŋ ama ta vuosi dɛ ka mɔŋŋi wa, ta yɔ wo yɔrɔ yɔrɔ die ba yaalala die wo. Die gbanɔ gbanɔ ba nan yɔ manɔŋ vuota Bɔa aŋ n dii wahala ba nuusi me.”
- 13 Womi ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba die dɛ mɔŋŋi a baartɔ Joɔn dieke die dɛ sɔnana vuosi Dmɔŋ nyaabɔ wɔa ɔ bala die.
- 14 Die Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɔsɔrɔba bataa wa dɛ yɔŋŋine a ga kpɔkpaakɔ jigiri daa wɔnyɔ die dɛ keŋ a gbirigi Yisa nɔŋŋa,
- 15 a baartɔ, “N Yɔmɔtɔŋ chɔgɔ n bɔa dembike gie zɔɔlɔŋ, dama ɔ yiwo kpenkpenantɔ, die dɛ paaltɔ a mugisi wo a yɔ ɔ nanna bolɔŋ me yaa nyaanɔ sɔŋ daanɔ mana.
- 16 Manɔŋ yaa wa keŋ fɔ kɔaŋandɔsɔrɔba jigɔŋ, ama die ba ka bɔagɔ a gbaanɔ wa.”

17 Yisa di yinji a bali ba, “Ninun lele vuosi gie di wone yada ta bi yi vuodiekemba di kana ka dusa Dmɔn, ni yaala n bemme ni jigin a ga tugi sanja bia? Ni yaala n yaa wa suguru anan ni a ga tugi sanja bia? Ni yaa bua wa a ken giena.”

18 Yisa die di nati jumbaku die ka nyin bua wa ma, die bua wa di ye a laafia lele womi.

19 Ka kuan chaan die Yisa kuanandusirba die di ken u jigin a piast wa, “Bia wia ti ka biagi a yagi jumbaku?”

20 Die u yinji a bali ba, “Di yiwo ni yada di kana ka dala wia. Wusie man bala ni, ni yi Dmɔn yada ka dala siba kanmɔn bin, ni nan biagi a bali yi tant gie ‘Vuu a nyin giena a ga nan mi an ka vuu’; ni nan biagi yi jaan mana.

21 ((Ama jumban siba naa, ni kaan biagi a yagi sie ni boba nuan ta juusa Dmɔn.))”

22 Die Yisa kuanandusirba mana die di lagisina Galili mi, die u bali a yi ba di, “Ba nan nagi manin Vuota Bua a yi vuosi nuusi me

23 an ba kuv mɔn ama daraa ataa daraan n nan hagi kumbu me.” Die u kuanandusirba sugiti die di paali a chusu.

24 Die Yisa anan u kuanandusirba die di gana Kapenomi, Dmɔn juokpenkpuku lampotuosiribe di ken Piita jigin a piast di, “Didaguru wa tune Dmɔn jiamɔn juokpenkpuku lampoke mɔn?”

25 Ta Piita die di baari, wa, u tune mɔn. Piita die di gana a juu tigiri me die Yisa die wolɔn bali waha, ta piast wa di, “Simoni lala fu yile? Ba mba tunene lampo a yia tɔngbanka gie naakpuma ha? Tɔngbanka vuosi yaa chaanɔn?”

26 Ta u yinji a baari “Chaanɔn.” Yisa die di yinji a baari, “Di mu mɔn, di dagi siba tɔngbanka vuosi ka mu di ba tun.

27 Ama ti kana ka yaala ti chusu ba sugiti wia, ga mugikpuri ma a ga taan kaganti ta dati zaasi dieke fu wolinne a yigi, fu yuori ka nuan nan ye ligire bin dieke di baan nan biagi a tun manɔn anan fu ma; ta fu nagi ka a tun be.”

Matiwo 18

1 Sanka mi u kuanandusirba die di ken u jigin a piasta wa di, “Mɔnta yine vuokpun Dmɔn naari ma?”

2 Die u wa buabin a vaa u zie ba ninja,

3 ta bali di, “Wusie man bala ni, vuodieke nin di kana ka tarigi u berin a su siba buabin berin, u kaan won juu Dmɔn naari ma.

4 Die wia vuodieke nin mana di suna u gban tɔngban siba buabike gie, wɔnɔn u balla u yi vuokpun Dmɔn naari ma.

- 5 Vuodieke diaŋ mana di miŋŋina a tuose buabike gie chanchaan n saan ma, miŋŋi tuose miŋ miŋ.
- 6 “Ballibi diekamba di yine miŋ yada wa gie, vuodieke di yi ba yi bian, ba tiŋ bobɔ niŋ a yi ɔ nyie ta nagi wa taan mugikpurɔ ma ta nyaabu di dii wo di tiŋ nan di kɔɔa.
- 7 Wuɔbian nan di beri tiŋgbaŋka gie vuodieke di gaanana ba chanchaalɔ di yie bian wia. Magisɔŋ nan keŋ ama wuɔbian bie vuodieke di yinene a kien vuosi mi wo.
- 8 “Di yiwo fu nuuŋ yaa fu nachigisɔŋ yinene fu yie tumɔɔti die niŋ fu gobike a vigi taan. Dama di kɔɔa fu baan nan di yalli nuubalimɔŋ yaa nachigibalimɔŋ a juu miivoli dieke di wone kɔɔti ma a taŋ fu baan nan di yalli nuusi mana aŋaŋ nachigisi mana ta Ōmɔŋ nagi fu a vigi taan boli dieke di wone kɔɔti ma.
- 9 Di bi yiwo fu nimbiŋ diaŋ yinene fu tuma tumɔɔti fu vuarka a vigi taan dama di kɔɔa fu baan nan juu miivoli dieke di wone kɔɔti ma aŋaŋ nimbibalimɔŋ a taŋ fu baan nan di yalli nine ale ta Ōmɔŋ nagi fu a taan boli dieke di wone kɔɔti ma.
- 10 “Ni summa ni da keŋ a daansi ballibiɔ gie wuɔni yɔɔɔ. Ama wusie maŋ balɔ ni, ba malakasisi bie wo Ōmɔŋ dieke di benne arzanna ma jigini saŋŋa mana.
- 11 ((Maniŋ Vuota Bua keŋye di n keŋ gbati vuodieke di bana wa a taan.))
- 12 “Du yi ta vuon di yalli yiise kɔɔiga, ta kaani di bia, lalta ni yile ɔ nan yi? Ō nan vaa baŋisi-wayɔ aŋaŋ awayɔ wa a zien kunkogini sikpen ta yaali jadieke di bana wa.
- 13 Wusie maŋ balɔ ni, ɔ keŋ ye ke ɔ nan di yalli sugɔfaliŋ yiibalɔŋka gie wia a taŋ yiise baŋisi-wayɔ aŋaŋ wayɔ di kana ka baya wa.
- 14 Die gbaŋ gbaŋ ni Chɔɔŋ Ōmɔŋ dieke di benne arzanna ma wa di ka yaala ballibiɔ gie wuɔni bia.
- 15 “Fu nimbua di keŋ tuŋ fu bian, ga ɔ jigini saŋŋa dieke ɔ benne ɔ nyuna ma a balɔ wa wudieke ɔ yine. Du yi ɔ saagi ɔ tunna die, ni bi yiwo nimbali bɔɔa die.
- 16 Ama ɔ a keŋ ka yaala ɔ wuŋ a yi fu, fu nagi vuobalimɔŋ yaa vuosi bale a gutɔ fu ma aŋ ni ga ɔ jigini, aŋ vuosi bale wo yaa bataa wa wuŋ wari ta yi fu siaratieliŋ.
- 17 Ō bi ka yaala ɔ wuŋ a yi ba, fu balɔ a yi Ōmɔŋ jiamɔŋ vuosi mana, du yi ɔ ka bi wuŋ a yi Ōmɔŋ jiamɔŋ vuosisi, ni va wa aŋ ɔ yi sɔba vuodieke di kana ka jama Ōmɔŋ yaa lampotuosiru.
- 18 “Wusie maŋ balɔ ni, jadieke di baa di chuari tiŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ nan di chuari arzanna ma; ta jadieke di kana ka chuari tiŋgbaŋka gie me die gbaŋ gbaŋ jaabu kaan di chuari arzanna ma.

- 19 “N bi bala ni, ninu ni vuosi bale di yi nuabalumu tngbanjka gie me a jusu n Chua Dmu dieke di benne arzanna ma jaan, u nan yi ni yaalala die a yi ni.
- 20 Dama jigidieke mana vuosi bale yaa bataa di lagisina n saan ma, mi man guti a bie ba suh.”
- 21 Die Piita die di ken Yisa jigin a plasi wa, “N Yomutien, du yi n nimbua di yi muh bian, bushmia man baa n nagt a chaa wa? Bysuoyi?”
- 22 Yisa di yinji a balt wa, “Aayi, daa bysuoyi ama banisi-yuoyi jigin ayuoyi.
- 23 Dama Dmu naari su siba naan wunyi di wana u tigin yonisi di u busi ba hamu ligire di muna die.
- 24 Die u piiline a busa ba ba yaa daa wunyi a ken u jigin, die u dii wo u hamu ligire tuse tuse pam.
- 25 Die u kaan di biagi a tun; naa chian ma naan wa die di a baari ba nagt wa anan u hogu anan u balli anan nyindiekemba u yalla mana a daa a ken tun hannu.
- 26 Ama yomu wa die di gbirigi naan wa nina a jusu wa a baari, ‘Dii suguru, n nan tun fu jaan mana.’
- 27 Ta zoolu die di yigi naan wa die u nagt hannu a chaa wa, ta va u ga.
- 28 “Womi yomu wa die di nyu a ga haari u yomu chanchaan die di dine u hamu ligire bita, die u yigi u nyie ta balt wa, ‘Tun mu n hannu lele!’
- 29 U chanchaaka die di a gbirigi u nina a jusu wa a baari, ‘Dii suguru n nan tun fu!’
- 30 Ama ta die u zeti ta baari ba yigi wo a ga a yi dansarka ma a ga tugi sanja dieke u baan nan tun hannu.
- 31 Die u yomu chanchaaltba die di yene die wo die ba sugiti di paalt chusu die ba ga balt ba naan wa wudieke mana di yine.
- 32 Naan wa die di wa wa u juu; u piili a zia wa a baari di, ‘Funu vuobaku gie die n nagt hannu dieke fu dinene a chaa fu muh dama die jusu muh muh.
- 33 Di tu mu fu chigi wa fu chanchaaka zoolu siba die n chigina fu zoolu die wo gan gan.’
- 34 Die sunyuru di paala yallu naan wa u nagt daa wa a yi dansarka suh di u dii wahala a ga tugi sanja dieke u baan nan tun hannu mana.”
- 35 Nandagiri gie kuan chaan die Yisa di balt di, “Du yi fu ka nagt a chaa fu chanchaalun anan fu suh mana die gan gan n Chua Dmu dieke di benne arzanna ma wa di nan yi fu.”

Matiwo 19

- 1 Die Yisa die di balla waha a kpatɪ naa, ɔ nyɪŋ Galili a ga Judia tɪŋbaŋ dieke di benne Joɔdani mɔgɪɪ chaaku.
- 2 Ta kɪkpaan die di di ɔ kɔaŋ die ɔ gbaan vuodiekemba di yuagina mi.
- 3 Ta Farasisi batan di a keŋ ɔ jigin a yaala ba magɪɪ wa, ta pɪasɪ wa, “Tɪ mɪraha yi sien di dembin zeti ɔ hɔgɔ ta ɔ ka yi wun mɪŋ?”
- 4 Yisa die di yinŋi bali ba, “Nɪ ka karɪ Ōmɪŋ gbanɔkɔ di bala die wo? Di ‘Piiliku me, Ōmɪŋ die naanna vuota, dembin anan hɔgɔ,
- 5 ta baari, Naa chian ma dembin anan hɔgɔ nan va ba chɔalɪŋ anan ba nulɪŋ ta faari tan ta ba vuosi bale wo lagɪŋ a yi nyɪŋbaŋ balɪmɪŋ.’
- 6 Naa chian wɪa ba ka bi yi vuosi bale, ba wa yiwo vuobalɪmɪŋ. Die wɪa jadieke Ōmɪŋ di nagina a lagɪŋ tan, vuota ka mɔ ɔ puoke.”
- 7 Die Farasisi die di pɪasɪ wa, “Bɪa wɪa Mosisi die di yi mɪra di dembin di a keŋ a baa ɔ zeti ɔ hɔgɔ sie ɔ wolɪŋ a yi wa gbanɪŋ a baari di ɔ ka bi yaala wa?”
- 8 Yisa die di yinŋi a bali ba di, “Nɪ tɪba di hagarɪna wɪa die Mosisi die di yi nɪ sien di nɪ nan biagi a zeti nɪ hɔŋ. Ama piiliku me da die ka su.
- 9 Wusie man bala nɪ, vuodieke mana di keŋ zeti ɔ hɔgɔ da daakpana tɔɔma wɪa ta faari hɔgɔ gaan ɔ yiwo hɔgɔkpana tɔɔma; ((ta vuodieke dian di faarina hɔgɔ wa yiwo hɔgɔkpana tɔɔma)).”
- 10 Ta ɔ kɔaŋandɪsɪɪba die di bali a yi wa di, “Di yiwo naa benne dembin anan hɔgɔ sunsɔŋ die nɪŋ dembin di ka faari hɔgɔ di kɪa.”
- 11 Ō yinŋi bali ba di, “Da vuon mana baan biagi a tuo dagɪkɔ gie sie vuodiekemba Ōmɪŋ di yina ba sien di ba tuohe wo.
- 12 Dama wɪa pam chian ma dembisi batan di ka faara hɔŋ; batan ba njan mɪɪ ba ta ba ka yi dembisi; batan dian vuota yine be die; ta batan dian Ōmɪŋ naari wɪa ba zete; ama vuodieke di nan biagi a tuo dagɪkɔ gie, ɔ tuohe vɪnɪŋ.”
- 13 Die vuosi batan die di chii ba ballɪ a keŋ Yisa jigin di ɔ nagɪ ɔ nuusi a diisi ba ma ta jɔɔsɪ Ōmɪŋ a yi ba ama die ɔ kɔaŋandɪsɪɪba die di nata ba.
- 14 Ta Yisa die di bali a yi ba, “Nɪ vaa ballɪbɪsɪ keŋ n jigin ta nɪ da kagi ba sien dama ba chanchaalɪŋ sina Ōmɪŋ naari.”
- 15 Die ɔ nagɪ ɔ nuusi a diisi diisi ba ma ta die chɔŋ ga.
- 16 Sanɔka mi dalɔakɪŋ wɔnyɪ die di keŋ Yisa jigin a pɪasɪ wa di, “Dɪdagɪɪ, lala man nan yi ta ye miivoli dieke di wone kpatɪŋ?”
- 17 Yisa die di yinŋi a bali wa di, “Bɪa wɪa fu pɪasa mɪŋ wɔvɪna wɪa? Vuobalɪmɪŋ nyuna ma vɪn na; ama fu yaala fu ye miivoli dieke di wone kpatɪŋ fu dia mɪraha.”

- 18 Ta daa wa die di piasɩ Yisa, “Miri bɩɩŋti?” Ta ɩ bali wa di, “Da keŋ a kɩɩ vuon; da keŋ a yaali vuon hogu; da keŋ a gaari; da keŋ a yi ŋminchiɩsi siaratien;
- 19 Yima fu chɩa aŋaŋ fu naa jilma; ta chome fu chanchaan siba fu chone fu gban gban die wo.”
- 20 Ta dalɩakiri die di yinji a bali wa, “N wɔŋ a du miraha gie mana miŋ. Wɩbia bina a tiali di n yi a guti?”
- 21 Ta Yisa die di a yinji a bali wa di, “Fu yaala fu biriŋ vuovunŋ wusie ga a ga nagi fu nyinti mana a daa ta nagi ligirehe a yi zɔɔlntielin ta fu biriŋ ligiretien arzanna ma, ta fu keŋ a dia n kuaŋ.”
- 22 Die dalɩakiri di wɩnna naa wa ɩ sɩŋ di chɩɩsi ɩ chɩŋ ga, dama die ɩ faasi yiwo nyintitien.
- 23 Naa chian ma Yisa die di a bali ɩ kuaŋandusiriba di, “Wusie maŋ bali ni, di nan di tɩa di ligiretien juu Ōmɩŋ naari ma.
- 24 N bala ni bɩbra, di nan yi mɔli di nyɔgɩni daagi garyun vɔriŋ ma a nyin a tian ligiretien di baan nan juu Ōmɩŋ naari ma.”
- 25 Die ɩ kuaŋandusiriba die di wɩnna naa die di paali a yi be mamachi die ba piasa tan di, “Mina baan nan biagi a ye gbatitaanŋ?”
- 26 Die Yisa di koti ɩ sikpen a daansi ba ta die bali yi ba di, “Vuota niŋ jigin di tɩa miŋ, ama Ōmɩŋ niŋ nan biagi a yi jaan mana.”
- 27 Die Piita die di yinji a bali wa di, “Tɩniŋ niŋ ti va wa ti nyinti mana ta keŋ di fu. Bia yine ti nyɩari?”
- 28 Yisa die di yinji a bali ba di, “Wusie maŋ bala ni, sanja dieke manŋ vuota Bɩa di keŋ kali n naara gbanɩ ma aŋaŋ hagiŋ dunia haalikɩ ma, nuniŋ die di yine n kuaŋandusiriba dian nan di kali naara gbanɩ ban aŋaŋ ale mi a dii Izara buuriŋ ban aŋaŋ ale wo sariya.
- 29 Ta vuodieke mana di vana ɩ tigin yaa ɩ numballi yaa ɩ choonŋ yaa ɩ nuŋ yaa ɩ balli yaa ɩ kuati n wɩa, ɩ nan daansi ye a chanchaan kobiga kobiga, ta bi ye miivoli dieke di wone kpatŋ.
- 30 Ama vuosi pam die di wolinne a bie niŋna nan wari kuaŋ ta vuosi pam die di wariina kuaŋ nan tian niŋna.”

Matiwo 20

- 1 “Ōmɩŋ naari si siba tigin tien dieke di nyinna sukuleelin a yaala vuosi di ɩ nagi an ba keŋ tun ɩ kuaŋ ma.
- 2 Die wunŋ aŋaŋ ba die di a bali a zien di ɩ nan tun be dinda daari mi tune; die ba ga piili kpan.

- 3 Die di wa tuga hawa awayi sanja, tigin tien wo di bi nyin a ga a ga ye vuosi batan ba zene nyɔɔɔn jigin ta ka yie wun mana.
- 4 Ta u bal a yi ba, 'Ni gban ni ga a ga tin tuma n kuaku ma, ta n nan tin ni tin dieke di muna.'
- 5 Die wia die ba ga. Die di tuguna agbaa sanja die u bi yi die gban gban, ta agbaa die di tianna hawast ataa kwan chaan, die u bi yi die gban gban.
- 6 Die di wa tuga jinnin (agbaa kwan chaan hawast anu wonde), die u bi a ga nyɔɔku chaan a ye dembisi batan di zene mi ta ka tuma tumin mana. Die u piast ba di, 'Bia ni zie giena yori damumin ta ka yie wun?'
- 7 Die ba yinji a bal wa di, 'Vun ka ken nagi ti di ti ga tin u tuma.' Die wia u bal ba, 'Ni gban ni ga a ga tin tuma n kuaku ma.'
- 8 "Die nin di nanna, tigitien wo di wa u tuntunta jakun di, 'Ga wa tuntunta a tin be ba tune, piili a nyin vuodiekemba di kenne kuaka a ga tugi vuodiekemba di wolinne wo.'
- 9 Ta u tuntuntu jakun die di tin vuodiekemba di wana kuaka a ken wo dinda daari mi tune.
- 10 Die wia die di kenne a tugi vuodiekemba di kenne sukuleeliku, die ba yile di ba tune nan di dala ama die u tin ba gban dinda daari mi tune.
- 11 Die ba tuo ba ligirehe a kpat die ba piili a vuna ta galma tigitien wo,
- 12 a baari, 'Vuosi gie wari wa kwan a ken kuaku, agbaa kwan hawast anu sanja ta kua hawa balnin, ama tin ti dine wahala a ga a gbalgi a nyin sukun mana, ta ninni di nigi ti pam, ama tin anan ban di lagisi a tuo tin balnin.'
- 13 "Die tigitien wo di yinji a bal ba wuni, 'N zua, wumma, n ka nyin ni, dama ti tin bal zie nin ni saagi dinda daari mi tune.
- 14 Die wia nagi fu tin a ga tigin. Manin n yaala n tin wo ni anan vuodieke di kenne kuaka bunyi.
- 15 N wo sien di n nagi n ligirehe a yi wudieke n yaalala? Yaa wa sugban dama n kana ka muma wia? "
- 16 Yisa die di taanna nandagiri a kpat wa kwan chaan ta u bal ba di, "Die wia vuodiekemba di benne kwan nan di bie ninja ta vuodiekemba di benne ninja wari kwan."
- 17 Die Yisa die di jwalna a gara Jerusalemi, die u wa u kwanandusirba ban anan bale wo a nyin lugin a die a bal a yi ba.
- 18 "Ni wumma, ti jwal a gara Jerusalemi ma, jigidieke ba balla ba nagi manin vuota Bua a yi Nin kikaabitba nyinkura anan miraha didagiri nuusi me, an ba dii n sarya a baari di n chusiya amu ba kuun nin,

- 19 ta nagi miŋ a yi vuodiekemba di kana a ka yi Juu vuosi nuusi me aŋ ba vuari miŋ fala, ta niŋi miŋ aŋaŋ kpaasiŋ ta kpaasi miŋ a diisi dagariku ma, aŋ n kpi ama a daraa ataa ma n nan hagi kuŋ me.”
- 20 Womi Zebedi hogu die di chii u balli bale a keŋ Yisa jigiŋ, ta gbirigi u niŋa ta juusi wa suŋŋiŋ.
- 21 Yisa die di piasti wa di, “Bia fu yaala?” Die u yiŋŋi bali wa, “Yi miŋ nuŋa di n balli gie wuŋyi nan daansi kali fu nuudiigiŋ chaŋ ta wuŋyi diaŋ fu nuugali chaŋ saŋŋa dieke fu keŋ dii fu naari.”
- 22 Ta Yisa die di yiŋŋi a bali ba di, “Ni zi ni juusinana jadieke. Ni nan biagi a chii chiiti dieke n balla n chii wo?” Die ba yiŋŋi a bali wa di, “Wa, ti nan biagi.”
- 23 Yisa die di bali a yi ba di, “Wusie, ni nan chii chiiti dieke n bala n chii wo, ama n wo sieŋ di n vuari vuodiekemba di muŋa ba kala n nuudiigiŋ aŋaŋ n nuugali chaŋ. Jigehe gie zie gbari wa vuodiekemba n Chusa Dmiŋ gbaŋ gbaŋ die di vuariŋa di ba kala mi.”
- 24 Die u kuŋandusiri taltkaha die di wuŋna naa, die ba ju suŋuuriŋ a yi ba bale wo.
- 25 Naa chiaŋ wia Yisa die di wa ba mana a lagisi taŋ u jigiŋ a bali ba, “Ni gbaŋ ni siba a baari vuodiekemba di daansinana vuosi tuŋbaŋka gie me ŋaŋ daga wa ba gbaŋ ta nyiŋkuraŋa diaŋ ŋaŋ pogiŋ wa ba vuosi aŋaŋ niŋmiŋa.
- 26 Ama niŋŋ die wo, ni sunsuŋ vuodieke di yaala nyiŋkuriti, sie u nagi u gbaŋ a biriŋ wabu a tuma a yima vuon mana.
- 27 Vuodieke diaŋ di bi yaala u bemme niŋŋa, sie u nagi u gbaŋ a biriŋ ni mana yomu,
- 28 siba manŋ vuota Bua di sina die wo, dama n ka keŋye di vuosi tuma a yima miŋ ama n keŋye di n tuŋ yi vuosi, ta bi kpi a yi vuosi pam ye gbatitaaniŋ.”
- 29 Die Yisa aŋaŋ u kuŋandusiriŋba die di nyinana Jeriko me, die kpiŋkpaaniŋ die di di Yisa kuŋaŋ.
- 30 Ta yusi bale die di kali sieku nuŋa a wuŋ di Yisa keŋ tianna miŋ, die wia die ba piili a keese a baari, “Ti Yomuŋŋiŋ, naŋ Davidi haagiŋ chigi ti zoŋŋiŋ.”
- 31 Ama kpiŋkpaaku die di nati ba di ba tari wati, ama ta die ba wa a faasi a keese, “Ti Yomuŋŋiŋ, Davidi haagiŋ, chigi ti zoŋŋiŋ.”
- 32 Yisa die di zie ta wa ba a keŋ piasti ba di, “Bia ni yaala n yi a yi ni?”
- 33 Ba yiŋŋi a bali wa, “Ti Yomuŋŋiŋ, ti yaala fu yuori wo ti nine.”
- 34 Ta zoŋŋiŋ die di yigi Yisa, ta u gbi gbi ba ninehe, die ba ninehe die di yuori yuori, ta ba di u kuŋaŋ.

Matiwo 21

- 1 Die ba kenne a keŋ gbigi Jerusalemi ta keŋ Betifeji tuŋ, tuŋ dieke die di benne kunkogin dieke ba wasinana Olivi Tuusi Kunkogin luŋu. Yisa die di tuŋ u kuaŋandusirba bale di ba ga niŋa
- 2 ta bali ba, “Ni gamma tuŋkpaŋka di benne ni niŋa, womi ni nan ye bonnuŋ di bobina zie ta ka bua di zie mi; ni forisike a yaa ha a keŋ n jigin.
- 3 Du yi ta vuon di piast ni wuŋ, ni bali wa, ni Yomutien yaalala ka, ta u nan vaa ni yaa ha keŋ.”
- 4 Waha gie mana die keŋ yi muŋ sba die Omun di vana u naazualba wunyi die di balina die wo di
- 5 “Ni bali Zayoni tka vuosi di, ‘Ye, ni naan wa kien ni jigin. U yiwo vuodieke di suuna u gban tuŋban, ta juala bon dieke di yi bonpol.’ ”
- 6 Die u kuaŋandusirba die di ga yi wudieke Yisa die di balla ba di ba yi wo.
- 7 Die ba yaa bonuku anan ka bua a keŋ, a nagi ba nyinyeeke a diisi a kuasi ta Yisa di juali.
- 8 Krikpaaku vuosi batan die di nagi ba nyinyeeke a jati sieku me, ta batan dan di chia tuusi naasi a jati sieku me.
- 9 Ta krikpaan dieke di benne u niŋa anan vuodiekemba di benne u kuan di nata a baari, “Hozaana! Ni birima Davidi haagiri gie. Omun yi alibarika a yi vuodieke di kennene u saan ma. Ni faasi natima hozaana nmnsikpen.”
- 10 Die Yisa die di gana a ga juu Jerusalemi, tka vuosi mana die di hagi a zie a piasa tan di, “Mina wunna?”
- 11 Krikpaaku die di yinji bali ba di, “Yisa, vuodieke di yine Omun naazua ta nyin Nazeriti, Galili tuŋban ma wa.”
- 12 Ta Yisa die di ga a juu Omun jiamun juokpenkpuku ma a yagi vuodiekemba mana die di daanana anan vuodiekemba die di yalla nyinti a daa mi; die u kpanu vuodiekemba di tartunana ligirehe teebulisi a bubu bubu anan vuodiekemba die di yalla nmarisi a daa wa chiasu a bubu,
- 13 ta die a bali ba di, “Di maagiya Omun gbanu sun di wunuŋ Omun baari, ‘N tigiri gie nan di wasa Omun juusuŋ jigin’ ama nuun ni nagi ka a birin gaarin jigin.”
- 14 Die yusi anan gbarigisi die di keŋ u jigin Omun jiamun juokpenkpuku ma die u gbaan ba mana.
- 15 Ama die Omun kikaabitba nyinkuraha anan miraha didagurba die di ju sunuun die ba yene u yinene mamachi waha ta bi wun ballibisisi di natnana Omun jiamun juokpenkpuku ma a baari, “Hozaana, ni birima Davidi haagiri gie die wo!”

- 16 Die ba piast wa, “Wuŋ wudieke ba balala wa miŋ?” Ta u yiŋŋi a balt ba, “Wa, ama di maagiya Ōmiŋ gbanƙu suŋ di, ‘Fu yine ballibisti anan ballinyaalisti di bira fu vuunŋ.’ Ni ye ka kariŋ waha gie Ōmiŋ gbanƙu suŋ?”
- 17 Yisa die di va ba, ta nyuŋ tika suŋ a ga Betani, die a dusa mi tuŋ di vuŋ.
- 18 Tuŋ die di vuuna sukuleeliŋ die u yiŋŋi a gara tika suŋ, die koŋ die di yalli wa.
- 19 Die u ye kinkamiŋ tuŋ di zene gbigi sieku nuŋ die u ga ka jigiŋ, ama die u ka ye jaan mana ka sikpen sie vaati nyuna ma. Na chian ma die u balt yi tuka di, “Kaan bi nyuŋ nyuŋnyika!” Lele womi tuka mana die di ko.
- 20 Ū kuŋandusiriba die di yene naa wa die di yi be mamachi. Die ba piasta taŋ, “Lala kinkamiŋ tuka di ko lagu lagu die?”
- 21 Yisa die di yiŋŋi a balt ba di, “Wusie man bala ni, du yi ni yi Ōmiŋ yada ta ka chulya ni nan biagi a yi wudieke n yine yi kinkamiŋ tuka gie; daa genke nyuna ma, ni nan biagi a balt yi kunkogiri gie di, vu u a ga nan muƙkpuri ma an ka sen yi.
- 22 Du yi ni yi Ōmiŋ yada ni nan ye jadieke mana ni juusinana a yaala.”
- 23 Yisa die di yiŋŋi a ken juu Ōmiŋ jamiŋ juokpenƙpuku ma, ta die daga vuosi Ōmiŋ waha, die Ōmiŋ kikaabitba nyuŋkura anan Juu vuosisi nyuŋkura die di ken u jigiŋ a piast wa di, “Bia yiko fu yaa yie waha gie? Muna yina fu yiko ke gie?”
- 24 Ta Yisa di yiŋŋi a balt ba, “N nan piast ni wubalmiŋ, du yi ni biagi a balt miŋ ka chian, n nan balt ni yiko dieke a yalla a yie waha gie:
- 25 Joon vuodieke die di sinana vuosisi Ōmiŋ nyaabu, Ōmiŋ die yina wa yiko yaa vuota?” Ba piili a niga nuhagiriŋ di, “Bia ti baa ti balt? Ti ken a baari ‘Ōmiŋ jigiŋ’, u nan yiŋŋi a balt ti di, ‘Ta bia wa ni ka yi wo yada?’
- 26 Ama ti ken baari ka nyuŋ vuota jigiŋ, ti chiga nmaamiŋ anan wudieke ƙƙipaaku di baan yi, dama vuon mana die yi yada di Joon sen yiwo Ōmiŋ naazu.”
- 27 Die wa die ba yiŋŋi a balt Yisa di, “Ti ka siba.” Die u balt yi ba, “Die nuŋ n kaan balt ni vuodieke di yina miŋ yiko man yaa yie tsumaha gie.”
- 28 A kuŋ chaan Yisa di piast ba di, “Lala ni yile yaa gamma wari gie? Daa wunyi die yalla balli bale, ta die balt a yi jakuri di, ‘N bua, ga kuaku ma a tuŋ tsuma jinne.’
- 29 Bua wa die di yiŋŋi a balt wa, ‘N kaan ga’ ama ka kuŋ chaan u tarigi u suŋanyile ta ga kuaku.
- 30 Die choon wa di ga buabike jigiŋ a balt die gban gban a yi wa, u yiŋŋi a balt di, ‘N chusa n nan ga’, ama die u ka gaya.”

- 31 Yisa die di taanna nandagiri gie a kpati die u piasɔ Ɖmɔɔ kɔkaabɔtɔba nyɔɔkɔraha aɔaɔ Juu vuosisi nyɔɔkɔraha di, “Ballɔ bale wo gie, ba jabɔa yine u chɔɔɔɔ di yaalala dene?” Die ba yɔɔɔɔ a baari, “Jakɔɔɔ.” Yisa die di balɔ a yi ba di, “Wusie maɔ bala ni, lampotuosiribe aɔaɔ vuodiekemba di duaga hogokpana yaa daakpana nan wolɔɔ a juu Ɖmɔɔ naari ma ni ma.
- 32 Dama Joɔɔ dieke die di sinana vuosi Ɖmɔɔ nyaabus die keɔ ni jigɔɔ a dagɔ ni sievɔɔkɔ ama die ni ka yi wo yada, ama lampotuosiribe aɔaɔ hogokpana aɔaɔ daakpana die di yi wo yada. Die ni yene waha gie mana kuɔaɔ chaɔaɔ, ni ka tarɔɔ ni suɔaɔnyile ta yi wo yada.”
- 33 Yisa die di bi a balɔ ba, “Ni bi wɔɔɔ nandagɔɔ kaani buɔa. Tigɔɔ tien wɔɔnyɔ die benne a suɔ tu diekemba di baɔaɔ nan nyɔɔ nyɔɔnyɔka u kuɔaɔ ma, a nagɔ daati a kpie giliɔke, ta die a wɔɔnsɔ vuɔɔɔ, jigidiɔke ba baɔaɔ di ɔmɔa nyɔɔnyɔka nyaabus a yie, ta kpɔi vuɔɔ mi. Ta nagɔ kuakɔ a yi tuntuntɔba nuusi me di ba daansɔma. Du yi a keɔ ɔmɔntɔ di ba kpaa a yi wa ta kpaa ba tuɔaɔ. Ka kuɔaɔ chaɔaɔ die u dia a ga tuɔaɔ kaani.
- 34 Die nyɔɔnyɔkaha kpaaɔa saɔaɔa die di kenne tuɔɔ die u tuɔaɔ u yɔɔɔɔɔ di ba ga tuntuntɔba jigɔɔ a ga tuo u tuɔaɔ.
- 35 Ama ta tuntuntɔba di yigi u yɔɔɔɔɔ a niɔɔ wɔɔnyɔ pam ta kuɔ wɔɔnyɔ ta taa wɔɔnyɔ diaɔ aɔaɔ tana.
- 36 Daa wa di bi tuɔaɔ yɔɔɔɔɔ batɔaɔ a tuɔaɔ vuodiekemba u wolinne a tuɔaɔ wa, ta tuntuntɔba di yi be die gbaɔaɔ gbaɔaɔ.
- 37 Kuɔaɔ kuɔaɔ chaɔaɔ u tuɔaɔ u gbaɔaɔ gbaɔaɔ u Buadembɔɔ. A baari, ‘N sɔba baari ba nan yi n bua wa julɔma.’
- 38 Ama tuntuntɔba die di yene u bua wa die ba balɔ yi tamba, ‘U faari diiru wo wɔɔnna, ni vaa ti kuɔ wa ta nyinti buɔɔɔ ti sutɔ!’
- 39 Ta die ba yigi wo a nagɔ wa a nyɔɔ kuakɔ luɔɔɔ a kuɔ wa.”
- 40 Yisa die di taanna nandagiri gie a kpati die u piasɔ ba, “Die wɔa kuakɔ tien di keɔ keɔ biɔ u baa u yi tuntuntɔba mi?”
- 41 Ba yɔɔɔɔ balɔ wa di, “U nan kuɔ banɔɔ tuntumbɔati tielibɔ ta nagɔ kuakɔ a yi vuogaasi, vuodiekemba di baɔaɔ nan yi wa u nyɔɔnyɔkaha tuɔaɔ a kpaaɔa saɔaɔa.”
- 42 Yisa di balɔ yi ba, “Ni ye ka karɔɔ Ɖmɔɔ gbaɔkɔ suɔaɔ die di maagɔna die wo? Di maagɔya di ‘Taɔ dieke mimɔɔɔba die di zetɔne ta baari ba ka yaala ka wa die di yɔɔɔɔ a keɔ yi gɔɔgɔɔɔyɔɔɔɔɔ taɔ vuɔɔɔ, Nabidie Ɖmɔɔ yine die ta a faasi yi ti mamachi!’ ”
- 43 Die wɔa Yisa die di balɔ a yi ba, “Wusie maɔ balɔ ni, Ɖmɔɔ nan gbatɔ u naari a nyɔɔ ni jigɔɔ ta nagɔ a yi vuodiekemba di baɔaɔ nan vaa u dii ka nyuɔaɔ.

44 ((Ama vuodieke di nanna tani gie sikpen nan nmabi nmabi ama vuodieke tani di ken nan u sikpen u nan nsh nsh siba zsh.))”

45 Die Nmsh kikaabittba nyshkuraaha ansh Farasisi die di wshna nandagaha die ba mshsh siba bansh ba wsh Yisa die taan nandagari.

46 Die ba yaala ba yigi wo, ama die ba chiga kpkpaaku nmaamsh dama vuosi die yi yada a baari di Yisa yiwo Nmsh naazua.

Matiwo 22

1 Yisa die di bi nagi nandaga a bali wsh a yi vuosisi di,

2 “Nmsh naari su siba naan wshni die di wshsina hshghaalsh banwshla di u yi u bsh.

3 Ta die tsh u yshsi di ba ga bali vuodiekemba u wone a posi wo di ba ken banwshlaka, ama die ba ka yaala ba ken.

4 Die u bi tsh yshsi batan ta bali ba di, ‘Ni gamma a ga bali vuodiekemba die n wone a posi wo di chaanti nyindiike yi siri msh; n wsh ksh narapolka ansh naara narika ta a mana yi wo siri; die wsh ni ken a ken dii banwshlaka chaanti!’

5 Ama die u posine vuodiekemba ba die ka tshsh wa ta die ga ba tshma jige; wshni di ga u ksh, ta wshni dan di ga u nyinti daala jigin nyshsh ma,

6 ta batan dan die di yigi u yshsisi a nigi nigi ba ta ksh ba.

7 Die naan wa di ju shnyursh pam; u tsh u sojasi ba ga ksh vuokshlaha ta jsh ba tka bolish.

8 A ksh chaan die naan wa di wa u yshsisi a bali ba di, ‘N hshghaalsh banwshlaka chaanti yi siri msh, ama vuodiekemba n wone a posi wo ka mu di ba ken.

9 Die wsh ni wa gamma tka shsh siekpuma ma, a wa vuodieke mana ni baan nan tuoli di ba ken a dii laalksh chaanti.’

10 Die u yshsisi di nysh ga siekpuma ma, a ga wa vuodiekemba mana ba yene, vuovuna ansh vuobati mana; ta die ba ken a suuli banwshlaka tigiri me.

11 “Ta Naan wa die di ken di u daansi ye vuodiekemba di kenne banwshlaka, die u ye daa wshni di benne vuosi shshsh ta ka yeegi banwshla nyshyeeke.

12 Ta Naan wa di plast wa, ‘N zsh yiwo lalta a ken juu giena ta ka yeegi banwshlaka nyshyeeke?’ Ama daa wa die ka bali wsh.

13 Womi naan wa die di bali yi u yshsi, ‘Ni bobu u nuusi ansh u nagisi a nagi wa a taan yesh me lshsh ma. Mi u nan di kuma ta shba nyina.’ ”

14 Yisa die di taanna nandagari a kpati, u bali ba di, “Nmsh wa wa vuosi pam, ama u nan vshsh vuosi bita.”

- 15 Die Farasisi vuosi die di nyin a ga a lagisi tamba a yaala sieti di ba yigi Yisa anan wuplaska.
- 16 Die ba tun ba kwanandusirba batan anan Herodi vuosi batan Yisa jigin. Die ba piast wa di, "Didaguru, ti siba a baari bala wusie, ta daga vuosi Dmin sieti anan wusie, ta ka toguma vuosi, dama fu ka toguma vuota di sina die.
- 17 Die wa, bali ti, lala fu yile yaa gamma lampo tunin wa? Ti mura ha yi sien min di ti tumme lampo a yuma Roma tngban naan wa Siiza yaa ti daa tumme?"
- 18 Ta Yisa die di won siba ba sunanyilibatti, die wa die u bali di, "Ninun gigaantba gie, bia ni yaala ni magisi min?"
- 19 Ni nagi ligiribin dieke ni balla ni nagi a tun lampoke a daga min." Die ba yaa ligire bini a ken yi wa,
- 20 die u piast ba di, "Minta nine chaan anan u saan diisine ka ma die?"
- 21 Die ba yinji baari, "Naan Siiza." Die chan ma die Yisa die di yinji a bali ba di, "Die nin ni tun a yi naan Siiza jadieke di yine u suti ta tun yi Dmin jadieke di yine Dmin suti."
- 22 Die ba wunna naa wa die di yi be mamachi, die ba va wa ta ga.
- 23 Dinun daari mi gban gban die Sadusi vuosi batan die di ken Yisa jigin. (Banun ba balala di kunti kaan hagi kun me.)
- 24 Die a baari, "Didaguru, Mosisi die bali di dembin di ken faari hogu ta kpi ta wo balli, sie u nmbua faari kpihogu wa a murt balli a yi vuodieke di kpine wo.
- 25 Die nmballi bayupoyi die benne. Die jakuru di faari hogu ta kpi ta wo balli, ta u nmbua di faari kpihogu wa.
- 26 Die gban gban die di yi u nmbua die di diisine bule wo a yaa ga tugi vuodieke die di diisine butaa wa, a yaa die a ga kpati dembisi bayupoyi wa mana.
- 27 Ka kwan kwan chaan hogu wa dan die di kpi.
- 28 Die wa, du yi ta kunti hagin daan di ken tugi, minta hogu baan yi wo? Dama ba mana die faari wa min."
- 29 Yisa die di yinji a bali ba, "Ni baya min, dama ni ka siba Dmin gbanku, ta bi ka siba Dmin di yalla hagin dene.
- 30 Dama kunti di ken hagi kun me ba nan di su siba malakasi di benne arizanna ma, ta hogu faarin anan dembin yalin kaan di beri.
- 31 Yaa gamma kunti hagin ma ni ye ka karin wudieke Dmin di bala a yi ni wa u gbanku ma?

- 32 Di ‘Manɩŋ n yine Ɖmɩŋ dieke Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakabu di jiannana.’ Vuosi gie die kpiye mɩŋ ama ba ye ko bie ba mɩsɩ ma dama Ɖmɩŋ ka yi kunti Ɖmɩŋ ama vuodiekemba di benne ba mɩsɩ ma?”
- 33 Die kpɩkpaaku di wɩnna naa, die di yi be mamachi aŋaŋ ɔ dagɩɔ.
- 34 Die Farasisi di wɩnna di Yisa nyɩŋbalɩkaha die nyanŋɩ Sadusisi die ba lagɩsɩ tamba a keŋ.
- 35 Ba wɩnyɩ die di yine mɩraha dɩdagɩɔ di magɩsɩ wa aŋaŋ wɩɩɩɩɩɩɩɩ di,
- 36 “Dɩdagɩɩ, mɩɩ bia tianna mɩraha mana?”
- 37 Yisa die di yiŋŋi a baari di, “ ‘Chome fu Yɔmɩtɩeŋ Nabidie Ɖmɩŋ aŋaŋ fu sɩŋ mana aŋaŋ fu haalɩŋ mana aŋaŋ fu sɩŋanyile mana.’
- 38 Genke yine mɩɩ dieke di benne nyɩŋa ta bi tiŋ mɩraha mana.
- 39 Ta jadieke dɩaŋ di diisine bule wo dɩaŋ bi yiwo nyɩŋmɩna a gutɩ, ‘Chome fu chanchaŋ sɩba fu gbaŋ gbaŋ.’
- 40 Mosisi mɩraha mana aŋaŋ Ɖmɩŋ naazɩalɩba dagɩɩ mana diisi wo mɩraha ale wo gie me.”
- 41 Saŋŋa dieke ta Farasisi di lagɩsɩna tamba die Yisa di piastɩ ba di,
- 42 “Bia ni yile yaa gamma Ɖmɩŋ vuovɩarɩkɩɩ Masia wa wɩa? Mɩnta bua yine wo?” Ba yiŋŋi balɩ wa “Ɔ yiwo Davidi haagɩŋ.”
- 43 Die Yisa di piastɩ ba, “Ta bia yine saŋŋa dieke Davidi die di suuline aŋaŋ Ɖmɩŋ Haalɩɔ die di wasa wa di, n ‘Yɔmɩtɩeŋ?’ Ta baari
- 44 ‘Nabidie Ɖmɩŋ die bala n Yɔmɩtɩeŋ; Kala n nuudiiginɩ chaŋ, a ga tugi saŋŋa dieke n baŋ nan nagɩ fu dataastɩ a yi fu nuusi me.’
- 45 Du yi ta Davidi die di wasa Masia wa di ‘N Yɔmɩtɩeŋ’, di bi baa di yiwo lalɩ Masia wa bi yi Davidi haagɩŋ?”
- 46 Die ba wɩnyɩ mana die ka biagi a yiŋŋi a balɩ wɩŋ, die wɩa a nyɩŋ dɩnda daari mi yaa gamma vuonɩ die ka bi yaa sikimɩŋ a baŋ nan biagi a piastɩ Yisa wɩɩɩɩɩɩɩɩ.

Matiwo 23

- 1 Die Yisa die di balɩ a yi kpɩkpaaku aŋaŋ ɔ kvaŋandusɩɩba di;
- 2 “Mɩraha dɩdagɩɩba aŋaŋ Farasisi yine vuodiekemba ba yɩna sienɩ di ba yiŋŋi balɩma Mosisi mɩraha chɩasɩ.
- 3 Die chɩaŋ ma di vɩna aŋ ni saagi ta dɩa ba dagɩna ni die mana, ama ni sɩmma ni keŋ yime wudieke ba yinene, dama ba ka di wudieke ba balala wa.

- 4 Ba ɲaɲ vaa wa vuosi chii chiidunsa, chii dieke di dunsina a yia ba, ama ba ka saaga a sunje be aɲ ba chii chiititi.
- 5 Wudieke mana ba yinene, ba yie miɲ di vuota ye be. Ye, ba nagina Ɖmiɲ miraha di maagina bita gbanbisi me a bobɪ yi ba die aɲaɲ ba nuusi me ta a faasi dala dala die; bi ye ba nyinyeeki wagiti kuaɲ nua di waguɲna ta faasi teeli die.
- 6 Du yi ba duɔga jige ba ɲaɲ yaala ba kala sikpenkpuma tieliɲ jigikasika; ta ba keɲ ga Ɖmiɲ jiamɲ juone jigiɲ, ba ɲaɲ yaala ba kala vuokpuma jigikasika;
- 7 ta bi yaala ba waasima ba aɲaɲ jilima nyugiti jige ta wasima ba ‘Ɖɪdagɪɾu.’
- 8 Ama nɪniɲ niɲ da keɲ yi ba wasima ni ‘Ɖɪdagɪɾu’ dama ni mana yiwo nɪmballɪ aɲaɲ taɲ ta yaa ni Ɖɪdagɪɾu balɲiɲ.
- 9 Ta ni daa keɲ wa vuon tɪngbanɲka gie me ‘Chɔɔɲ’ dama ni yaa wa Chɔɔɲ balɲiɲ; wɔniɲ u yiwo Ɖmiɲ dieke di benne arzanna ma.
- 10 Ni daa bi vaa vuosi wa ni ba ‘Niɲɲandusɪɾiba’ dama ni yaa wa ni Niɲɲandusɪɾi balɲiɲ wɔniɲ u yine Yisa Masia.
- 11 Vuodieke di yine vuokpɲɲ ni sɔɲ u yi u gbanɲ ni tuntuntu.
- 12 Ama vuodieke di kɔtina u gbanɲ ɲmiɲsikpenɲ, Ɖmiɲ nan dansɪ sɔɲɲ wa tɪngbanɲ; ama vuodieke di sɔɲna u gbanɲ tɪngbanɲ Ɖmiɲ nan daansɪ kɔti wa ɲmiɲsikpenɲ.”
- 13 Ta Yisa di bi balɪ di, “Niɲniɲ miraha ɪɪdagɪɾɪba aɲaɲ Farasisi mba yine gigaantɪba di nan di biaɲ a yi ni, dama niɲniɲ ni ligi wo Ɖmiɲ naari sanɔari di vuosi daa juu. Ni gbanɲ ka baa ni juu, ama ta kaga vuodiekemba di yaalala ba juu wo.
- 14 ((Niɲniɲ miraha ɪɪdagɪɾɪba aɲaɲ Farasisi mba yine gigaantɪba, wɔbiaɲ bie ni ma, dama ni gbata kpihɔgɔba tige, ta jɔɔsa Ɖmiɲ a yɔasa ta gaama sɪba ni yiwo vuodiekemba di chɪɲnana Ɖmiɲ. Die wia ni tibidatɲɲ nan di faasi dala pam.))
- 15 “Niɲniɲ miraha ɪɪdagɪɾɪba aɲaɲ Farasisi mba yine gigaantɪba, wɔbiaɲ bie ni ma, dama ni gasa mɔgɪkpuma ta chɔɲ gara tɪngbanɲɪ ta yaala vuodieke di baɲɲ nan tarɪɪ u berɪɲ a dia ni kuaɲ, du yi ni keɲ ye vuon, ni ɲaɲɲ yiwo u tumbɪati dieke di yalla wa a gara Sitaani bolɪɲ me bi gɔti die bule sɪba niɲniɲ.
- 16 “Niɲniɲ yɪsɪ ɪɪdatɪɲɲ, wɔbiaɲ bie ni ma! Ni daga vuosi di, ‘Du yi ta vuon di huu Ɖmiɲ jiamɲ juokpenkpukɔ, di ka yi niɲɲmiɲna, ama du yi u keɲ huu ligire dieke di benne juoku me wo sie u yi dene.’
- 17 Niɲniɲ yɪsɪ aɲaɲ gaantɲɲ, nyinti ale wo gie a jabɪa yine niɲɲmiɲna, ligirehe yaa Ɖmiɲ juokpenkpukɔ die di yine ligirehe di yi Ɖmiɲ suti?

34 Die wla n bala ni di, n nan tɔŋ Ɖmɔŋ naazuwalɔŋ aŋaŋ sɔsɔbɔɔŋ aŋaŋ didagɔŋ ni jigiŋ, ama ni nan kɔɔ batan, ta kpaasi batan a diisi dagarkɔŋ ma aŋ ba kpi, ta nigi batan Ɖmɔŋ jiamɔŋ juone me ta di ba nagisi a nyɔŋ tɔŋ kaani a ga tɔŋ kaani.

35 Naa chian ba kuna vuodiekemba di chiginana Ɖmɔŋ tɔɔdatɔŋ nan keŋ ni ma, a nyɔŋ Abeli a tugi Berakia bua Zakaria ma, vuodieke die ni kuna Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku aŋaŋ kaabiŋ koriku sunsuku.

36 Wusie maŋ bala ni, lele gie vuosi nan daansi ye tɔɔdatɔŋ tumbiatɔ gie mana wla.

37 “Nchɔanaawee, Jerusalemi vuosi, ninɔŋ vuodiekemba di kuna Ɖmɔŋ naazuwalba, ta bi taa vuodiekemba u tunna ni jigiŋ wo tana, buɔmia maŋ mia, a yaala di n lagisi ni buɔni sɔba kɔtanɔŋ di ŋaana lagisi ka balli ka chobiti chian ta ni ka saaga.

38 Ye, Ɖmɔŋ va ni Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku ta ka zie yori.

39 N bala ni, a nyɔŋ jinne yaa gamma, ni kaan bi ye miŋ bɔbra a ga tugi saŋŋa dieke ni baan nan bali di, ‘Ɖmɔŋ alibarika bie vuodieke di kennene ti Yɔmɔtien saan ma.’ ”

Matiwo 24

1 Yisa die di nyɔŋ Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku jigiŋ a chɔŋ gara, die u kwanandusɔɔba die di keŋ u jigiŋ a bali wa, ye Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku di vuna die.

2 Die u piasti ba di, “Ni ye nyinti gie mana miŋ? Wusie maŋ bala ni, ba nan kpanɔŋ a mana a taan tɔŋban ma, ta taŋ balimɔŋ gban kaan wari a sugi ka chanchaan ma.”

3 Yisa die di sɔɔna a kati kunkogin dieke ba wasnana Olivi Tusi kunkogin sikpen die u kwanandusɔɔba die di keŋ u jigiŋ ba nyuna a piasti wa, “Bali ti saŋŋa dieke genhe mana di bala a yi aŋaŋ wudieke di bala ka yi a dagi sɔba fu kienku aŋaŋ dɔnia kpatɔŋ gbigiye miŋ.”

4 Die u yiŋŋi a bali ba, “Ni summa aŋ vuon da keŋ gaan ni,

5 dama vuosi pam nan nagi n saan a keŋ a baari banɔŋ ba yine manɔŋ Masia wa ta gaan vuosi pam.

6 Ni nan wɔŋ tɔnti wati ni chaan aŋaŋ saasaa wla, ama ni da vaa ŋmaamɔŋ yalla ni, dama sie waha gie yi, ama a ka dagi sɔba dɔnia kpatku kenye miŋ.

7 Vuosi buuriŋ nan wagi taŋ, naalɔŋ nan wagi naalɔŋ. Kɔŋ aŋaŋ tɔŋban dɔmɔŋ nan di bie jigiŋ mana.

8 Waha gie mana nan di su sɔba maarɔŋ yuagɔŋ piiliŋ.

- 9 “San̄ka mi ba nan yigi ni a nagi ni yi aŋ ba vaa ni dii wahala, ta kuu ni. Tɔŋbaŋisi mana nan di haa ni dama ni dina n kuari wia.
- 10 San̄ka mi vuosi pam nan zeti n kuari duŋi, ba nan posi tamba chiasɩ ta haa tamba.
- 11 Ta ŋmɩnchiɩsi naazuɩba nan keŋ a gaari vuosi pam.
- 12 Biaŋ di bala ka dalɩma tɔŋbaŋka gie wia, ta vuosi pam choti nan di sunsi.
- 13 Ama vuodieke niŋ mana di dine sikimiŋ a ga tuŋi wahalaka gie kpatiŋ nan ye gbatitaaniŋ.
- 14 Ta ba nan muɩli Ōmiŋ naari wɔvɩnaha gie duɩa ka gie mana mana ma, di vuon mana wɔŋ, ta duɩa ka kpatiŋ ye keŋ.
- 15 “Ni nan ye ‘Jachusi’ dieke ta Ōmiŋ naazua Danieli die di balla ka wia wa di, genke Ōmiŋ di chuariŋ, ka nan di zie Ōmiŋ jiamuŋ juokpenkpuku suŋ.” (Vuodieke mana di a keŋ a kariŋ waha gie, u simma a chiasɩ.)
- 16 “San̄ka mi vuodiekemba di benne Judia ma ma wa, chigi a ga juɩa tana sikpen.
- 17 Ta vuodieke diaŋ di keŋ bie u mampili sikpen da keŋ suŋi tɔŋbaŋ di u juu juoku a nagi u nyinti.
- 18 Ta vuodieke diaŋ di keŋ bie u kuari ma, u da keŋ kuli di u nagi u jayeekiŋ.
- 19 San̄ka mi hogu nyuutitieiŋ aŋaŋ vuodieke di yalla ballɩnyaalɩsi nan dii wahala pam!
- 20 Ni juusɩma Ōmiŋ aŋ u da keŋ yi wahalaha keŋ yɩbiŋ san̄ŋa yaa davusikiri daraŋ.
- 21 Dama san̄ka mi wo, wahala pam nan di beri; Ōmiŋ die di naanna duɩa a keŋ tuŋi jinne, kariŋ wahalaka mi ye ka kenye; ta kariŋ wahalaka mi kaari bi keŋ.
- 22 Ōmiŋ di tuŋ ka gobi daraaha a taari vuon tuŋ kaari ye gbatitaaniŋ; ama u vuovuarikaha wia ta u nan gobi daraaha a taari.
- 23 “San̄ka mi du yi vuon di a keŋ a bali ni di, ‘Ni ye, Masia wa wɩnna yaa u benne mi wo’, ni daa keŋ yi wo yada;
- 24 dama san̄ka mi ŋmɩnchiɩsi Masiasi aŋaŋ ŋmɩnchiɩsi naazuɩba nan keŋ nyiŋ a tuŋ mamachi wia di ba gaari vuodiekemba Ōmiŋ di vɩarɩna wa gbaŋ, ba tuŋ nan biagi.
- 25 Ni wɩmma! N wɔŋ bali ni miŋ ta san̄ka ye ka tuŋiya.
- 26 “Die wia, ba keŋ bali ni, ‘Ye, u bie wo haariŋ ma!’ Ni da keŋ ga mi yaa ba keŋ a bali ni, ‘Ye, u bie wo juoku me!’ Ni da keŋ yi yada;

- 27 dama manɩj vuota Bɔa kenɩj nan dɩ su sɩba nuɩj dɩ ŋaana nyɩgɩsɩ a nyɩj ŋmɩj pɔsɩj a ga tɔgɩ ŋmɩj nanɩj chaaku die wo.
- 28 “Jigidieke jakpiikinɩj nyɔɔgɩj dɩ benne, mi zuuti dɩ lagɩma.
- 29 “Wahalaha mi kɔaŋ chaaŋ ta ŋmɩj nan sɩbi, chɩku kaaŋ bi chaaŋ; ta chɩjmarɩsɩsɩ nan nyɩj ŋmɩnsikpeŋ a nan ta nyɩndieke dɩ benne ŋmɩnsikpeŋ nan dɔŋ a lagɩj taŋ.
- 30 Saŋka mi ta vuosi nan ye manɩj vuota Bɔa wa yɩŋji kɩeŋku siara ŋmɩnsikpeŋ, buuri dieke mana dɩ benne tɩŋgbaŋka gie me nan kɔŋ, ta ye manɩj vuota Bɔa dɩ benne nuɩjmarɩ ma ŋmɩnsikpeŋ a keŋ sɔuna aŋaŋ yiko chuulikpeŋkpɩj.
- 31 Malaka nan wɩ wɩj, ta n tɩj n malakasisi aŋ ba ga dɩnɩa lɔga a nɩsa mana mana a lagɩsɩ n vuovɔarɩkaha dieke dɩ benne tɩŋgbaŋka gie lɔga a nɩsa wa mana.
- 32 “Nɩ vaa chunchule tɩka dagɩ nɩ yɩaŋ. Ka nagɩsɩ dɩ keŋ pɔsa ta vaati dɩ nyɩnna nɩ sɩmma a baari yɩbɩj gbigiye mɩj.
- 33 Nɩ bi a keŋ ye ta nyinti gie yie naa gbaŋ gbaŋ nɩ sɩmma a baari n kenɩj gbigiye mɩj.
- 34 Wusie maŋ bala nɩ, lele vuosi kaaŋ kpi a kpati ta wɩaha gie mana keŋ yi.
- 35 Ōmɩnsikpeŋ aŋaŋ tɩŋgbaŋ nan keŋ a tɩaŋ ga, ama n wɔbalɩkaha kaaŋ tɩaŋ naa daa.
- 36 “Ama vuonɩ ka sɩba daari yaa saŋŋa dieke n baari keŋ; malakasi dieke dɩ benne arɩzanna ma dɩaŋ ka sɩba, manɩj Ōmɩj Bɔa gbaŋ ka sɩba, sie n Chɩa Ōmɩj nyɩna sɩbɩna.
- 37 Die dɩ sɩna die wo Nowa saŋka dɩ nan dɩ su die manɩj vuota Bɔa wa kenɩj saŋŋa.
- 38 Nowa saŋŋa, saŋŋa dieke nyaakpɩbɩ dɩ yene ka keŋye, vuosi die dɩ die ta nyuo, ta faara hɔɔŋ, ta naga ba hɔgɩlasɩ a yɩa chɩllɩj, a ga tɔgɩ daa dieke Nowa dɩ june haarɩkpɩkɩ sɩj.
- 39 Ta vuosi gie die ka sɩba wudieke dɩ yinene a tɔgɩ saŋŋa dieke nyaabu dɩ kenne dii ba mana. Die dɩ baa dɩ sɩmma saŋŋa dieke manɩj vuota Bɔa wa dɩ bala n keŋ wo.
- 40 Saŋka mi dembisi bale nan dɩ tɩma kɔakɩ ma, ta n nan nagɩ wɩnyɩ ta va wɩnyɩ.
- 41 Hɔɔŋ bale nan dɩ nɩma zaa nɩa ma, ta n nagɩ wɩnyɩ ta va wɩnyɩ.
- 42 Die wɩa nɩ gbara dama nɩ zɩ daa dieke manɩj nɩ Yɔmɩtɩeŋ dɩ bala n keŋ.

- 43 Ama ni summa wurɪ gie chɪaŋ; du yi ta tigiŋ tieŋ di keŋ sɪba saŋŋa dieke gaaru di bala ʊ keŋ yuŋ ʊ tigiŋ me, ʊ tiŋ nan di gbari ta kaan vaa ʊ wu ʊ tigiri a juu a gaari.
- 44 Die wɪa di vuna ta ni gban ni yi siri saŋŋa mana dama manɪŋ vuota Bua nan keŋ saŋŋa dieke ni kana ka yile di n nan keŋ wo.
- 45 “Yɔmʊ bla yine yɪantieŋ ta yie ʊ Yɔmʊtieŋ di dagina di ʊ yi wudieke? Wɔnɪŋ ʊ yine vuodieke ʊ Yɔmʊtieŋ di nan vʊari di ʊ daansima ʊ yɔmʊ chanchaalba ta yɪma ba ba nyindiike saŋŋa dieke di muna.
- 46 Du yi ta ʊ Yɔmʊtieŋ di keŋ tigiŋ ta ye wo ta ʊ tuma die wo gban, sugɪfɪalɪŋ nan di bie ʊ ma.
- 47 Wusie man bala ni, ʊ nan nagi wa a zieŋ di ʊ daansima ʊ nyinti mana mana.
- 48 Ama ʊ yi yɔmʊɪɪaŋ, ʊ nan di yile ʊ suŋ ma di ʊ Yɔmʊtieŋ wo kaan keŋ lagɪ lagɪ,
- 49 ta piili a nɪga ʊ yɔmʊ chanchaalba ta wɔnɪŋ ʊ nan di die ta nyuo aŋaŋ daanyuuriŋ.
- 50 ʊ Yɔmʊtieŋ wo nan yinŋi keŋ daa dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʊ kana ka yile di ʊ nan keŋ.
- 51 ʊ keŋ keŋ, ʊ nan dati ʊ tɪbɪŋ ta nagi wa a gutɪ gugaantɪba ma; mi ʊ nan di kuma ta ŋɔba nyina.

Matiwo 25

- 1 “Dmɪŋ naari wɪa nan di su sɪba hɔgɪɪaŋ ban dieke die di nagina ba popolisi a ga di ba ga tuoli hɔgɪ faartɪ die wo.
- 2 Hɔgɪɪaŋ ban wa suŋ, banɪ die yiwo gaantɪ, ta banɪ wa diaŋ di yi sɪsɪbɪrɪŋ.
- 3 Gaantɪba die di nagi ba popolisi ama ta die ka nagi kpaan a gutɪ pɔgɪɪ,
- 4 ama ta sɪsɪbɪrɪba die di nagi kpaan a siti siti a yi kɔɪɪbɪsɪ ma a gutɪ pɔgɪɪ aŋaŋ popolisi.
- 5 Die hɔgɪ faartɪ wa die di yuasi keniŋ, die gbien die di yigi be, ba mana die di guuru.
- 6 “Ta die tanseese die ba wuŋ kuli; ‘Hɔgɪ faartɪ wa wɔnna! Ni keŋ nyɪŋ a tuoli wo!’
- 7 Saŋka mi hɔgɪɪaba banka mana die di hagi a ŋmɪɪ ba popoli di juɪɪ.
- 8 Die hɔgɪɪa gaantɪba die di juusi sɪsɪbɪrɪba di, ‘Ni kaan yi ti ni kpaabu bita? Dama ti popolisi yaala a kpi mɪŋ.’

- 9 Ta sɪsbɪrba die di yɪŋɪ bali ba di, ‘Aayi, bɜ kaan tugi tinɪ anan ni mana. Ni gamma vuodiekeba di yalla daa wa jigin a daa bɪtan yi ni gban.’
- 10 Saŋa dieke hɔgɔla gaantɪba di benne sien me a gara di ba daa kpaabu, ta hɔgu faartu wa di keŋ nyɪ. Sɪsbɪrba banu wa die di yine siri wo die di di hɔgu faartu wa a ga juu tigidieke banwulaka die di benne, ta die ba ligi sanɔari.
- 11 “Ka kɔan chaan hɔgɔla gaantɪba die di a keŋ tugi, a zie sanɔari jigin a wasa, ‘Ti Yɔmɔtien, ti Yɔmɔtien, yuori sanɔari a yi ti.’
- 12 Ama ta hɔgu faartu wa di yɪŋɪ bali ba di, ‘Wusie man bala ni, n ka sɪba ni.’”
- 13 Die Yisa di bi bali ba di, “Die wɪa, ni sɪmma, dama ni ka sɪba daa dieke yaa saŋa dieke manɪ ni Yɔmɔtien di bala n keŋ.
- 14 “Ɖmɪŋ naari wɪa nan bi su sɪba tigin tien wɔnyi die di bala u dia, ta wa u yɔŋɪ a tɪa ba ligire di ba tuo a dime nyɔɔɔ.
- 15 Die u yi ba wɔnyi mana u sɪbɪna u kpaŋɪnana u gban dene; die u nagi salma ligiribie tuse tuse anu a yi wɔnyi, ta die a nagi tuse tuse ale a yi wɔnyi diaŋ, ta die a bi a nagi tusibalɪmɪ a yi wɔnyi diaŋ. Ta die a nyɪ a ga u diasɪ.
- 16 Die yɔmɔ dieke die di tuone tuse anu wa die di nyɪ lagi lagi a nagi ligirehe a tɪŋ tɔuma a bi a ye tuse anu gban gban a gutɪ.
- 17 Vuodieke die di tuone tuse ale wo gban die di nagɪha a tɪŋ tɔuma a ye tuse ale a gutɪ.
- 18 Ama yɔmɔ dieke die di tuone tusibalɪŋka die di ga a tuu vɔrɪŋ a nagi u Yɔmɔtien ligirehe a lɔbɪrɪ mi.
- 19 “Die di wana a yɔasi pam, tigiri tien wo die di yɪŋɪ a keŋ, ta wa u yɔŋɪ di ba keŋ an u biisi, ta u ye ba yene nyɔari a mu die.
- 20 Ta vuodieke die di tuone tuse anu wa die di a keŋ a juu saŋka mi, a nagi tuse anu dieke u bɪna a ye wo, ta baari, ‘N Yɔmɔtien, die yi mɪŋ wa salma ligiribie tuse anu, ama n bi ye wo nyɔari tuse anu a gutɪ.’
- 21 Die u Yɔmɔtien di bali wa, ‘Kpaŋɪ fɜ gban, fɜnɪ yiwo yɔmɔvunɪ, ta bi tɔma vunɪ; mɪŋɪ pɔgɪ wa nyinti bita wa gie, die wɪa n nan nagi pam a yi fɜ nuusi me. Sɔgɪfali dieke n yalla, yiwo manɪ anan fɜ sutɪ.’
- 22 Ta die vuodieke diaŋ die di tuone tuse ale wo die di keŋ a juu a baari, ‘N Yɔmɔtien, ye, die fɜ yi mɪŋ wa salma ligire bie tuse ale, ama n dii wo nyɔɔɔ a ye nyɔari tuse ale a gutɪ.’
- 23 Ū Yɔmɔtien wo di bali wa, ‘Kpaŋɪ fɜ gban, fɜ yiwo yɔmɔvunɪ ta bi tɔma vunɪ, mɪŋɪ pɔgɪ wa nyinti bita wa gie, die wɪa n nan nagi pam a yi fɜ nuusi me. Sɔgɪfali dieke n yalla, yiwo manɪ anan fɜ sutɪ.’

- 24 Die yom̄ dieke diaŋ di tuone tusibaliŋka die di keŋ a juu a baari, ‘N Yom̄tien, n siba di funiŋ yiwo nyinyiritu, a gobe jigidieke fu kana a ka bur̄ya, ta bi lagisa nyindiike jigidieke die fu kana a ka jati nyiŋbura.
- 25 Die wia ŋmaamiŋ die yalla miŋ die maŋ nyiŋ a nagi fu ligirebu a lobuŋ tuiŋbaŋ. Die wia, ka wonna, tuo fu jaan.’
- 26 Die wia u Yom̄tien wo die di yiŋŋi a bali wa di, ‘Fuŋiŋ yom̄toguŋ aŋaŋ walinkriatiŋ; siba baari n yiwo vuodieke di gobinene jigidieke n kana ka bur̄ya ta lagisa nyindiike jigidieke n kana ka jati nyiŋbura,
- 27 die niŋ bia yine ta fu ka nagi n ligirebu a paŋŋi aŋ ba yiŋŋi tuŋ miŋ aŋaŋ nyuŋari? N tina a keŋ naa wa n tuŋ nan tuo n jaabu ta nyuŋari diisi ka ma.
- 28 Die wia ni tuo ligirebu a nyiŋ u jigiŋ a nagi ka yi vuodieke di yalla tuse baŋ wa.
- 29 Dama vuodieke mana di yalla nyinti, ba nan ye nyinti pam a guti amu ba faasi yallima pam. Ta vuodieke diaŋ di wone jaan ba nan tuo bita gbaŋ u yalla wa a nyiŋ u jigiŋ.
- 30 Ama yom̄toguŋ wa niŋ, ni nagi wa a vigi taan yeŋ me lum̄ ma, jigidieke u baan nan kuŋ ta ŋoba nyina.’
- 31 “Maniŋ vuota Bua di keŋ keŋ aŋaŋ n hagiŋ aŋaŋ n malakasisi n nan di kal n naara gbanuŋ ma aŋaŋ jilma pam.
- 32 Saŋka mi dunta vuosi mana mana nan lagisi n niŋŋa, mi n nan puo be bule, siba yiyaguru di ŋaana a puo yiise a nyiŋ bie suŋ die wo.
- 33 N nan nagi yiisehe a zien n nuudiigiŋ chaan, ta nagi biehe a zien n nuugal chaan.
- 34 Saŋka mi manuŋ naan wa nan bali yi vuodiekemba di benne n nuudiigiri chaaku di, ‘Niŋiŋ vuodiekemba n Chua Ōmiŋ di yine alibarika yi, ni keŋ a juu naari dieke ta Ōmiŋ die di naanna a gbari ni a nyiŋ dunta piiliŋ me,
- 35 dama koŋ die yalla miŋ die ni yi miŋ nyindiike; ta nyanyuule die di yalla miŋ, die ni yi miŋ nyaan maŋ nyu. Die n yiwo chaanu ta ni miŋŋi a tuo miŋ ni tige me a yi miŋ chaanti.
- 36 Die n chuŋ wa yori die ni yi miŋ garti, ta die maŋ yuagi ta ni suŋŋi miŋ, die maŋ juu dansarka suŋ ta ni keŋ kaagi miŋ.’
- 37 Womi ŋmiŋchiguruŋa gie nan yiŋŋi a piasi miŋ di, ‘Ti Yom̄tien, saŋŋa bia die ti ye fu ta koŋ yalli fu ta ti yi fu nyindiike? Yaa saŋŋa bia die ti ye fu ta nyanyuule di yalli fu ta ti yi fu nyaan fu nyu?
- 38 Saŋŋa bia die ti ye fu ta fu yi chaanu die ti tuo fu ti tige me a yi fu chaanti? Yaa saŋŋa bia die ti ye fu ta chuŋ yori ta ti yi fu garti?

- 39 Saŋŋa bia die ti ye fu ta yuagi ta ti suŋŋi fu? Yaa fu benne dansarka suŋ ti keŋ kaagi fu?’
- 40 Ta manŋ Naan wa nan yiŋŋi balɪ ba dɪ, ‘Wusie manŋ bala nɪ, wudieke die nɪ yine a yi vuodieke dɪ yine zɔɔlɪntiɛŋ nɪ nɪmballɪ sunsuŋ wɔnyɪ wa die nɪ yi a yi wa manŋ.’
- 41 “Ka kuŋŋ chaanŋ n nan yiŋŋi a balɪ a yi vuodiekemba dɪ benne n nuugali ka chaaku, ‘Nɪnɪŋ vuobiati gie, nɪ vuna aŋaŋ tɪbɪdatɪŋ, nɪ chɔnna ga ta va mɪŋ. Nɪ gamma a ga juu boli dieke dɪ kana a ka kpise ta Dmɪŋ dɪ wunsɪna a gbarɪ Sitaani aŋaŋ ɔ vuosi wo.
- 42 Dama kɔŋ die yallɪ mɪŋ ta die nɪ mɔŋ mɪŋ nyindiike, ta nyanyuule die dɪ yallɪ mɪŋ ama die nɪ mɔŋ mɪŋ nyaanŋ.
- 43 Die n yine chaanɔ, ta nɪ ka saagi a tuo mɪŋ nɪ tige me, ta die manŋ chɔŋ yɔɪ ta nɪ mɔŋ mɪŋ garɪtɪ, ta die yuagi ta nɪ ka suŋŋi mɪŋ, die manŋ juu dansarka ta nɪ ka keŋ kaagi mɪŋ.’
- 44 Saŋka mi ba nan yiŋŋi a piastɪ mɪŋ dɪ, ‘Tɪ Yɔmɔtiɛŋ, saŋŋa bia die ti ye fu ta kɔŋ die dɪ yallɪ fu, yaa nyanyuule die dɪ yallɪ fu, yaa fu yi chaanɔ, yaa fu chɔŋ yɔɪ, yaa fu yuagi, yaa fu bie dansarka suŋ ta ti ka suŋŋi fu?’
- 45 Saŋka mi n nan yiŋŋi a balɪ ba dɪ, ‘Wusie n bala nɪ, die nɪ zetine nɪ suŋŋi zɔɔlɪntiɛŋ nɪ nɪmballɪ sunsuŋ wɔnyɪ wa, die manŋ nɪ zeti suŋŋiŋ dene.’
- 46 Vuosi gie nan ga juu tɪbɪdatɪ dieke dɪ wone kpatɪŋ ma, ama ŋmɪŋchɪŋriɪba nan ga juu miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ suŋ.”

Matiwo 26

- 1 Yisa die dɪ balla wiaha gie mana a kpatɪ die ɔ balɪ a yi ɔ kuŋŋandɪsɪrɪba dɪ,
- 2 “Nɪ sɪba a baari dɪ vɔntɔŋ yine gasɪtɪŋkɔ dɔɔga, ta ba nan nagɪ manŋ vuota Bɔa a yi vuosi nuusi me dɪ ba kpaastɪ mɪŋ a dɪstɪ dagariku ma.”
- 3 Saŋka mi die Dmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɔra aŋaŋ Juu vuosi nyɪŋkɔra die dɪ lagɪŋ taŋ Kayafasi tigiri me, vuodieke die dɪ yine Dmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakɔɪrɪ.
- 4 Die ba saŋ ba baanŋ yi die a lɔbɪrɪ a yigi Yisa a kɔɔ wa.
- 5 Die ba baari, “Tɪ ka mɔ tɪ yigi wo dɔɔgaka saŋŋa, tɪ yi die vuosisi nan yi wati aŋ waagi nan.”
- 6 Die Yisa die benne Betani tka ma wa, Simoni vuodieke die dɪ yine gamɪŋ tigiŋ me wo,
- 7 die hɔgɔ wɔnyɪ dɪ keŋ ɔ jigiŋ a pɔgɪtɪ tulaari bɔnyɪ ligire dɪ faasɪna a tɔa a sitibu a yi Yisa sikpenŋ me saŋŋa dieke ɔ kala a die nyindiike.
- 8 Die ɔ kuŋŋandɪsɪrɪba die dɪ yene naa, die ba ju sɪnyurɪŋ. Die ba piasa taŋ dɪ, “Bia ɔ chɔɔsa tulaaribu die?”

- 9 Tulaaribu gie tɪŋ nan biagi daa ligirikpuma a nagɪ ligirehe a sunji zɔɔlntieliŋ!”
- 10 Yisa die dɪ mɪŋŋi wudieke ba balala, ta balɪ a yi ba dɪ, “Bia nɪ mugise hogu wa gie dene? Wɔvɔvɔŋ ɔ yi a yi mɪŋ dene.
- 11 Zɔɔlntieliŋ nɪŋ nan dɪ beri nɪ jigiŋ daaŋ mana ama manɪŋ n kaan dɪ bie nɪ jigiŋ daaŋ mana.
- 12 Tulaari dieke ɔ sitine a yi n ma wa, ɔ yi a gbarɪ wa n guule.
- 13 Wusie manɪ bala nɪ, jigidieke mana ba bala ba mɔvɔɪ ɔmɪŋ wɪaha gie tɪŋgbaŋka gie me, ba nan balɪ wudieke ɔ yine wo a tɪnsɪ ɔ wɪa.”
- 14 Saŋka mi Yisa kɔaŋandɔsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo wɔnyɪ, vuodieke die dɪ dine Judasi Asikaroti wa die dɪ nyɪŋ a ga ɔmɪŋ kɪkaabtɪba nyɪŋkɔraha jigiŋ
- 15 a baari, “Bia nɪ nan yi mɪŋ dɪ yi manɪ daga nɪ nɪ baan nan yi die a yigi Yisa wa?” Die ba biisi saltmaytala ligiribie baŋɪsɪ-taa a yi wa.
- 16 Die a nyɪŋ daari mi Judasi die wa a paalɪ a yaala sievɔvɔŋ dɪ ɔ nagɪ Yisa a yi ba nuusi me.
- 17 Ta paanɔ dieke die ba kana a ka yi dabɔtɪ dɔvɔga piiliku daari, ta Yisa kɔaŋandɔsɪrɪba die dɪ keŋ ɔ jigiŋ a piɪsɪ wa, “Sɪa fɔ yaala tɪ ga wɔnsɪ a yi fɔ a gbara gasɪtaŋkɔ dɔvɔga nyindiike daraan?”
- 18 Die ɔ yɪŋŋi a balɪ ba dɪ, “Nɪ gamma tɪka sɪŋ daa wɔnyɪ tigiŋ a balɪ wa dɪ, ‘Tɪ didagɪrɔ tɪnna tɪ dɪ tɪ keŋ balɪ fɔ dɪ ɔ saŋŋa gbigiye mɪŋ, ta ɔ yaala wɔnɪŋ aŋaŋ ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba dii gasɪtaŋkɔ dɔvɔgaka nyindiikehe fɔ tigiŋ me.’ ”
- 19 Die ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba die dɪ dɪ ɔ bala ba die wo, ta wɔnsɪ gasɪtaŋkɔ dɔvɔgaka diile siri.
- 20 Jɪŋmɪŋ die dɪ tɔgɪna, Yisa aŋaŋ ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba baŋ aŋaŋ bale wo die dɪ sɔsɔŋ kalɪ dɪ ba dii.
- 21 Die ba dinene wo Yisa die dɪ balɪ ba dɪ, “Wusie manɪ bala nɪ, nɪ wɔnyɪ bala ɔ posi n chɪaŋ.”
- 22 Die ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba sugɪtɪ die dɪ paalɪ chɔvɔsɪ, die ba piili a piɪsa wa wɔnyɪ wɔnyɪ, dɪ “N Yɔmɔtɪeŋ, wusie n ka yi tama dɪ manɪŋ fɔ daga die?”
- 23 Ɔ yɪŋŋi a balɪ ba dɪ, “Vuodieke manɪ aŋaŋ wa dɪ lune kpɪalɪ gie mi wo bala ɔ posi n chɪaŋ.
- 24 Manɪŋ vuota Bɔa nan kpi sɪba ɔmɪŋ gbaŋkɔ die dɪ daga die wo, ama wɔbɪaŋ bie vuodieke dɪ bala ɔ posi n chɪaŋ wa ma! Ba tɪŋ ka mɪrɪ dɪ tɪeŋ gbaŋ dɪ tɪŋ nan dɪ kpɪa.”
- 25 Saŋka mi Judasi vuodieke die dɪ bala ɔ posi ɔ chɪaka gbaŋ dɪ baari, “Didagɪrɔ, manɪŋ fɔ daga?” Yisa die dɪ yɪŋŋi a balɪ wa, “Wa, dɪ yiwo fɔnɪŋ.”

- 26 Die ba yene ko die, Yisa die dt nagɪ paanɔ, a waast Ɖmɪŋ ta yi ke gbieri gbieri a nagha a yi ɔ kwanandusɪrɪba, ta baari, “Ni tuo a dii. N nyɪŋbanɪŋ wunna.”
- 27 Ta die bi nagɪ nyaanɪchibɪŋ anan daan, a pagɪ Ɖmɪŋ ta die a nagɪ ka a yi ba ta baari, “Ni mana tuo a nyu.
- 28 Gembu yine n zɪŋ dieke dt bala ka yi Ɖmɪŋ nɔari zie anan wusie, zɪŋ dieke dt bala ka nyɪŋ n nyɪŋbanɪŋ ma vuosi pam wɪa, an ka vaa Ɖmɪŋ vaa a chaa ba tumbiati.
- 29 N bala ni, n kaan bi nyu daabɔ gie, sie daa dieke manɪŋ anan ni dt bala ti lagɪstɪ a nyu daahaaltɔ n Chua Ɖmɪŋ naari ma, nɪmɪsɪkpeŋ.”
- 30 Die ba wa chia Ɖmɪŋ jɪamɪŋ yɪlɪ, ka kwan chaan ba chɔŋ ga Olivi Tusɪ kunkogiri me.
- 31 Sanɪka mi die Yisa dt balt a yi ba dt, “Yuku gie ni mana nan chɪgtɪ ta va mɪŋ, dama dt maagɪya Ɖmɪŋ gbanɪkɔ ma dt ‘Ɖmɪŋ nan kɔɔ yiyagɪrɔ wa ta yiisehe ɔ yaginana wa jaastɪ jigin mana.’
- 32 Ama man an keŋ hagɪ kun me, ka kwan chaan n nan wolɪŋ ni nɪŋa a ga Galili tɪŋ ma.”
- 33 Ta Piita die dt a yɪŋɪ a balt wa dt, “Du yi ta vuon mana dt chɪgtɪ ta va fɔ, ama manɪŋ n kaan chɪgtɪ ta va fɔ.”
- 34 Yisa die dt yɪŋɪ a balt a yi wa dt, “Wusie man bala fɔ, jinne yuku gie, kparaan nan keŋ baa ka kɔmma, ta chiisi mɪŋ wo bɔtaa ma dt zɪ mɪŋ.”
- 35 Piita die dt yɪŋɪ a balt wa dt, “Du yi man nɪŋ fɔ dt baa ti kpi gban, n kaan chiisi dt n zɪ fɔ.” Die ɔ kwanandusɪrɪba mana die dt balt die gban gban.
- 36 Die Yisa anan ɔ kwanandusɪrɪba die dt ga jigidieke die ba wasɪnana Getisemani, die ɔ balt a yi ba dt, “Ni kala giena ta n ga ni nɪŋa a ga jɔsɪ Ɖmɪŋ.”
- 37 Ta die nagɪ Piita anan Zebedi ballɪ bale wo a gutɪ ɔ ma. Die ɔ sɔŋ die dt faastɪ a chɔstɪ,
- 38 die ɔ balt a yi ba, “Sugɪchɔstɪ dieke dt benne ɔ sɔŋ ma wa faastɪ dala mɪŋ a yaala ka kɔɔ mɪŋ. Ni kala gie ta yesime anan manɪŋ.”
- 39 Die ɔ chɔŋ a ga nɪŋa bita, a gbirigi tɪŋban ta jɔsɪ Ɖmɪŋ dt, “N Chua Ɖmɪŋ, dt tɪŋ nan biagɪ a yi, fɔ vɔari mɪŋ a nyɪŋ wahalaka gie me! Ama daa vaa n dɔŋɔ yi, ama vaa fɔ dɔŋɔ yi.”
- 40 Die ɔ yɪŋɪ ga ɔ kwanandusɪrɪba bataa wa jigin ta ye ta ba gɔura; die ɔ pɪastɪ Piita, “Die wɪa ni kaan biagɪ a yesime anan mɪŋ sanɪa bita gban?
- 41 Ni yesime ta jɔsɪma Ɖmɪŋ amɔ ni da keŋ juu magɪstɪ ma, dama ni haaltɪtɪ yaala a yi jadieke dt vɪna, ama ni nyɪŋbanɪstɪ ka hagɪrɪ.”

- 42 Die ɔ bi yinji a ga ɔ bule ma a juusi Nmɔn di, “N Chua Nmɔn, du yi wahala dieke di kienene naa di kaanɔ biagi a tanɔ, sie n diike, fu vaa fu duɔnɔn yi.”
- 43 Die ɔ bi yinji keɔ, ta ɔ kwanɔndusiriba die bi guɔra dama gbienɔ die di faasina yallɔ ba pam.
- 44 Die ɔ bi va ba, ta ga a juusi Nmɔn butaa ma a balɔ ɔ wolinne a juusa wudieke wo.
- 45 Saɔka mi die ɔ yinji a ga ɔ kwanɔndusiriba jiginɔ a keɔ piastɔ ba di, “Ni ye ko a guɔra ta voose miɔ? Ni ye, saɔka gbigiye miɔ. Ba nan nagɔ wa manɔn vuota Bua a yi vuoblatɔ nuusi me.
- 46 Ni hagɔ anɔ ti ga. Ni ye, daa dieke di posine n chiaka gbigiye miɔ!”
- 47 Ɔ nɔan die ye ka nan tinɔbanɔ, ta Judasi, ɔ kwanɔndusiriba ban anan bale wo wɔnyɔ di keɔ tuɔɔ mi, anan kɔkpaanɔ, batanɔ di pɔɔɔɔ jibɔwagɔɔ ta batanɔ dianɔ di pɔɔɔɔ dengbile, die Nmɔn kikaabitɔba nyinɔkuraha anan Juu vuosi nyinɔkuraha tunna ba.
- 48 Judasi vuodieke die di posine ɔ chiaka anan vuosisi die wɔnɔ balɔ zienɔ miɔ di, “Manɔ keɔ a muɔɔɔ vuodieke kaamiɔ, daa dieke ni yaalala wonde, ni yigi wo.”
- 49 Judasi die di kenne tuɔɔ, ɔ ga Yisa ninɔna a baari, “Dɔdagirɔ, anɔ fu nmi”, ta muɔɔɔ ɔ kaamiɔ.
- 50 Yisa die di yinji a balɔ wa, “N zua, yi fu balla fu yi die wo lagɔ lagɔ!” Womi die ba a keɔ a miɔnɔ yigi wo.
- 51 Die ɔ kwanɔndusiriba wɔnyɔ di vuari jibɔwanɔ a chia gobi Nmɔn kikaabitɔba jakɔɔnɔ yɔmɔ tibɔnɔ a taanɔ.
- 52 Die Yisa die di balɔ wa, “Nagɔ fu jibɔwanɔku a yinji a suɔ ka fɔɔɔ ma, dama vuodieke di waginana anan jibɔnɔ, nan kpi wo jibɔka kuɔ.
- 53 Ni ka sɔba a baari n tinɔ nan biagi a wa n Chua Nmɔn di ɔ sunɔnɔ miɔ, anɔ buɔnyɔ ɔ tinɔ nan tuɔn malakasi a tanɔ tuse ban anan ale?
- 54 Ama manɔ yi die, lala wudieke di maagina Nmɔn gbanɔku ma wa di naa nan yiwo, keɔ yi wusie?”
- 55 Womi Yisa die di piastɔ kɔkpaaku di, “Ni mu di ni keɔ wo anan jibɔwagɔɔ anan dengbile di ni keɔ a yigi miɔ sɔba n yiwo gbɔgbatirɔ? Daanɔ mana die n bie wo Nmɔn jiamɔn juokpenɔkpuɔku ma a daga ta ni ka yigi miɔ.
- 56 Ama naa mana yiye miɔ amɔ wudieke Nmɔn naazuɔlɔba di maagina Nmɔn gbanɔku ma wa keɔ yi wusie.” Die ɔ kwanɔndusiriba mana di chigi ta va wa.
- 57 Vuodiekekemba die di yigine Yisa wa die di yallɔ wa a ga Kayafasi tiginɔ, vuodieke die di yine Nmɔn kikaabitɔba jakɔɔnɔ, mi die miraha dɔdagirɔba anan tika nyinɔkuraha di lagɔnɔ tanɔ.

- 58 Die ba yalla Yisa a gara wa, die Piita di di u kwan a bie saasaa, a ga tugi Dmuj kikaabittba jakuuri gbaan sun. Die u juu gbanƙu sun anan tuntuntiba di u ye wudieke di balla ka yi.
- 59 Die Dmuj kikaabittba nyinƙuraha anan nyinƙuraha mana die di yaala di ba ye vuodieke di baan chibi nmunchibisi yaa gamma wudieke Yisa di yine an ba nagl a baarl di u chusiyar mɔn ta kuɔ wa.
- 60 Daadan pam die di ken nɔnɔ a chibi nmunchibisi a yi wa, ama die mana yori, die ba ka ye wudieke ba baan nan nagl a yigi wo. Ka kwan kwan chaan die dembisi bale die di ken nɔnɔ a baarl di,
- 61 “Daa wa gie die baarl di u nan biagi a kpanɔi Dmuj jiamɔn juokpenƙpuku a taan ta yinɔi mu ka daraa ataa daraan.”
- 62 Die Dmuj kikaabittba jakuuri di hagi zie a baarl, “Wo wun a baa fu balɔ yaa gamma wudieke ba balla yaa gamma fu wa naa?”
- 63 Ama die Yisa di tari. Ta Dmuj kikaabittba jakuuri di bi piast wa, “Balɔ ti miivolitien Dmuj saan ma, fu yine Vuovuarikun Masia wa ta bi yi Dmuj Bɔadembike?”
- 64 Yisa die di yinɔi a balɔ wa, “Wa, funun fu balla. Ama n bala ni, a nyun jinne yaa gamma ni nan daansi ye manun vuota Bɔa ta n kalɔ Nabidie Dmuj nuudiigin chaan, ta bi ye ta n bie nunmara sun a ken suna.”
- 65 Die Dmuj kikaabittba jakuuri di datɔ u gban gban u nyinyeeke a churɔ ta natɔ di, “O naga u gban a magisa Dmuj! Ti ka bi yaala daansi. Ni mana won wun u nagina u gban a magisa Dmuj die.
- 66 Lala ni yile?” Die ba yinɔi a baarl, “O mu u kpi mɔn.”
- 67 Womi die ba piile a tura nuntobiti a yie u nine me, ta nigl wa; ta vuodiekemba die di falala wa wa
- 68 di baarl, “Funun Masia, bugi a dagl vuodieke di nigina fu wa.”
- 69 Piita die di kala Dmuj kikaabittba jakuuri gbaaku ma wa, die tigiri mi havɔɔbin tuntuntu wunɔi die di ken u jigin a ken balɔ di, “Fu gban die gutɔ wa Yisa vuodieke di nyinna Galili wo ma.”
- 70 Ama ta Piita die di baarl u ka sba wa ba mana nɔnɔ. Di, “N ka sba vuodieke ni balala wa wa.”
- 71 Die u nyun ga yen me, mi havɔɔbin tuntuntu wunɔi die di bi ye wo a balɔ yi vuosisi di, “Daa wa gie dan die gutɔ wa Yisa vuodieke di nyinna Nazeriti wa ma.”
- 72 Die Piita die di bi chiisike anan huusi di, “N ka sba daa wa!”
- 73 Die di bina a yi bita, vuodiekemba di zene mi wo di ken Piita jigin a balɔ wa di, “Wusie, yiwo ba wunɔi dama fu bala sba Galili vun!”

⁷⁴ Womi Piita di huu di, “Ɖmɔŋ dati n tɔbɔŋ du yi maŋ ka bala wusie! N ka sɔba daa wa mi!” Womi kparaaŋ die di kuŋ,

⁷⁵ die Piita di tunst wudieke Yisa di bala a yi wa wa di, “Kparaaŋ nan keŋ baa ka kumma, nan chiisi mɔŋ bɔtaa di ka sɔba mɔŋ.” Ta Piita die di nyɔŋ a kuŋ pam.

Matiwo 27

¹ Die tɔŋ di vɔɔna sukuleeliŋ, die Ɖmɔŋ kɔkaabtɔba nyɔŋkura aŋaŋ Juu vuosi nyɔŋkura die di saŋ ba baŋ yi die a kuɔ Yisa.

² Die ba bɔbɔ wa aŋaŋ chɔɔɔma, a nagɔ wa a ga tɔŋbaŋka jakuɔŋ die ba wasɔnana Paliti jigiŋ.

³ Die Judasi, vuodieke die di posine Yisa chɔka di wɔnna ba dine ɔ sariya a baari ɔ chɔɔsiya amɔ ba kuɔ wa wa, die ɔ suŋ di faasi chɔɔsi; die ɔ wa nagɔ salnyɔla ligire bie baŋsi-taa wa a yaa a yiŋŋi ga yi Ɖmɔŋ kɔkaabtɔba nyɔŋkura aŋaŋ tɔka nyɔŋkura.

⁴ Ta baari, “N tɔŋ wa blaŋ dama n posi wo vuodieke di wone taalɔ chɔaŋ.” Die ba yiŋŋi a balɔ wa, “Tɔŋ tɔ baga bi beri genke ma mɔŋ? Fɔŋŋ fɔ wɔa wondie!”

⁵ Die wɔa Judasi die di nagɔ ligirehe a vigi taŋ Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpukɔ suŋ, ta die a nyɔŋ a ga a taŋ ɔ gbaŋ guuŋ.

⁶ Die Ɖmɔŋ kɔkaabtɔba nyɔŋkura die di vaari ligirehe ta baari, “Gembu wa yiwo zuŋ ligire, ta ti mɔraha ka yi sien di ti nagha a gɔti Ɖmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpukɔ ligirehe suŋ.”

⁷ Die wɔa die ba saŋ di ba nagɔ ligirebu a daa kpagɔwɔnsɔɔ tɔŋbaŋ, di ba gume chaanɔŋ mi.

⁸ Die wɔa ba ye a wasa tɔŋbaŋka mi di “Zuŋ tɔŋbaŋ” a keŋ tɔŋ jinne die.

⁹ Die di keŋ yi wusie Ɖmɔŋ naazɔa Jerimaya die di balla wudieke wo di, “Ba nagɔ wa salnyɔla ligire bie baŋsi-taa dieke die Izara vuosi batɔŋ die di nagina a daa wa,

¹⁰ a nagɔɔ a daa kpagɔwɔnsɔɔ tɔŋbaŋ, sɔba n Yɔmɔtien Ɖmɔŋ di dagina mɔŋ dene.”

¹¹ Yisa die zie wo tɔŋbaŋka jakuɔɔ Paliti nuŋa; ta Paliti die piast wa di, “Fɔŋŋ, fɔ yine Juu vuosi naaŋ wa?” Yisa die di yiŋŋi a balɔ, “Wa, fɔŋŋ fɔ balala.”

¹² Ama die Ɖmɔŋ kɔkaabtɔba nyɔŋkura aŋaŋ tɔka nyɔŋkura nuŋ die di galɔnna wa, die ɔ ka balɔ ba wuŋ.

¹³ Die Paliti di bi piast wa di, “Ka wɔmma ba galɔnna fɔ die mana?”

¹⁴ Ama Yisa die ka yiŋŋi a balɔ wa wuŋ, die wɔa die di paalɔ yi Paliti mamachi.

- 15 Du yi gashtanŋ dɔɔga sanŋa di keŋ tugi tika jakuuri ŋaan vuari wa vuobalimŋ dansarka suŋ, vuodieke vuosisi di yaalala a taanŋ.
- 16 Sanŋa mi daa wɔnyɪ die benne dansarka suŋ ba wasa wa Barabasi, die vuonŋ mana die di sɪba ɔ wia anan ɔ tumbiati.
- 17 Die wia die vuosisi die di lagunŋa wa, Paliti die di pɪasi ba di, “Mɪna ni yaala n vuari dansarka ka suŋ a taanŋ a yi ni? Barabasi yaa Yisa, vuodieke di dine Masia wa?”
- 18 Dama Paliti die sɪba a baari haasi wia die ba yigi Yisa a keŋ yi wa.
- 19 Die Paliti die di sɔɔna kala ɔ sanya diile chiaka ma wa, die ɔ hogu die di tun ɔ jigŋ di, “Vuari fu nuusi a nyɪŋ Dmɪŋ vuovunŋka wia ma, dama diene wo yuku die n die wo wahala pam n daansa suŋ yaa gamma ɔ ma.”
- 20 Ta Dmɪŋ kɪkaabtɪba nyɪŋkuraha anan tika nyɪŋkuraha die di bala a ya vuosisi di ba bal Paliti di ɔ vuari Barabasi a taanŋ ta vaa ba kuɔ Yisa.
- 21 Ta Paliti die di bi pɪasi di, “Vuosi bale wo gie, mɪna ni yaala n vuari a taanŋ?” Die ba yinŋi a baari, “Barabasi.”
- 22 Ta Paliti die di bi pɪasi ba di, “Lala ni wa yaala n yi Yisa vuodieke ba wasɪnana Masia ka?” Ba mana die di yinŋi a baari, “Kpaasi wa diisi dagarku ma.”
- 23 Ama Paliti die di yinŋi pɪasi ba di, “Bɪa wɔɔɪan ɔ yi?” Die ba piili a faasi nata di, “Kpaasi wa a diisi dagarku ma.”
- 24 Die Paliti die di mɪŋŋina di di ka bi amɔ di ɔ bal wunŋ dama ba nan yi watɪ ta waagŋ nan, die ɔ nagɪ nyaanŋ a nutɪ ɔ nuusi vuosisi nɪŋŋa ta baari di, “N nuunŋ wo daa wa gie kumbu me! Ni wunŋ wonde.”
- 25 Ta vuosi mana di yinŋi a bal wa, “Wa, vaa ɔ zunŋ bemme tunŋ anan ti ball ma!”
- 26 Die wia Paliti die di vuari Barabasi a taanŋ a yi ba, ta die a yi ba nigɪ Yisa anan kpaasunŋ ta nagɪ wa yi di ba ga kpaasi wa dagarku ma.
- 27 Die Paliti sojasisi die nagɪ Yisa a ga juu gbaaku suŋ ta sojasisi mana di gilŋ wo.
- 28 Die ba yi ɔ nyɪnyeekehe awuri ta die a nagɪ jayeekiwanŋ ŋmɪnŋ a yeegi wo,
- 29 ta die a nagɪ hanŋɔɔsi a wɔnst sibubinŋ a nagɪ ka a bubɪ wo ta a nagɪ daanŋbanunŋ a yi ɔ nuudiiginŋ me, ta die a wa gbirigi ɔ nɪŋŋa a vuari wa fala, die a baari di, “Juu vuosi naanŋ wa, ti waasa fu!”
- 30 Die ba turt nɪntɔbɪti a yi wo ta tuo daa dieke ba nagina a yi wa wa a nigɪ ɔ sikpenŋ me.

- 31 Die ba vvarna wa falaha a kpatl wa die ba tuo jayeeki dieke ba naguna a yl wa wa ta nagl u gban gban u jayeekin a yeegi wo. Die ba yaa wa nyin di ba ga kpaasi wa dagarku ma.
- 32 Die ba ganana wa die ba tuoli daa wunyt di nyinna Saarini ba wasa wa Simoni, die ba mugisi wo di u tuo Yisa dagarku a chii.
- 33 Die ba a ken a tugi jigidieke die ba wasnana Goligota wa, ka chan yine “Sikpen kogilike jigin”,
- 34 mi die ba nagl daa dieke ba laguna anan nyintuati a yl wa di u nyuu, ama die u lannabu wa die u zeti bu nyuule.
- 35 Die ba kpaasina wa dagarku ma a kpatl wa, die ba nagl u nyinyeeke a puo tan anan chaachaa,
- 36 die ba sun kal a gbari wa.
- 37 Die ba maagl wudieke ba bala di u yine a chusu wa a mar u dagarku sikpen; naa die ba maagl di,
- 38 Die ba bi kpaasi wa gbibatun bale dagarisi ma a guti u ma, die wunyt die bie wo u nuudiigin chan ta wunyt dan die di bie u nuugalt chan.
- 39 Vuodiekemba die di tiannana wa die vige ba sikpigile ta die taana wa jome,
- 40 a baari di, “Funu fu baari nan kpanji Nm n jamun juokpenkpuku a taan, ta nagl daraa ataa a yinji mu ka, gbati fu gban a taan. Fu yi Nm Bua, fu ken sun dagarku ma.”
- 41 Naa gban gban Nm kikaabitba nyinkuraha anan miraha didagurba anan tika nyinkuraha di vvari wa fala,
- 42 ta die baari di, “Die u gbati wa u chanchaalun a taana ama u kaan biagi a gbati u gban gban a taan! Du yi u sen yi Izara vuosi naan wa, u ken sun dagarku ma an ti yiwo yada.
- 43 U tuo wo Nm dii ta baari u yiwo Nm Bua. Du yi Nm di yaala wa, ni vaa ti ye siba u nan gbati wa a taan lele!”
- 44 Die gban gban gbibatun diekemba die ba kpaasina a guti u ma wa di zia wa.
- 45 Nm di wana a tugi sikpen sunsun, tngbanka mana mana die di sibi. Die ka sibi wo dee a ga tugi nmngbulkin hawasi ataa sanja.
- 46 Awasi ataa wa sanja die Yisa di faasi keesi ta nati di “|iEli, Eli lema sabakitani?|r” Ka chan wone “N Nm, n Nm, bia yine fu va mun?”
- 47 Vuodiekemba die di zene mi wo ta wun wa wa die ba baari di “U wasa Elaja!”

- 48 Ba wunyi die di chigi lagi lagi a ga nagi gbara alu danmusin ma a nagika a sagi daan sikpen ta a koti yi wa di u mugisi.
- 49 Ama u chanchaalba di baari di, "Vaa wa an ti ye siba Elaja nan ken a gbatu wa a taan?"
- 50 Ta Yisa die di bi a faasi a keesi ta kpi.
- 51 Sanja mi die garu dieke die di sagina Dmuji jiamu juokpenkpuku ma wa a puoke bule wo die di puo bule a nyu ka sikpen me a ga a tugi ka chian ma ta tngban di don ta tankpuma di nmabi nmabi,
- 52 kunti voriti die di yuori yuori ta vuodiekemba die di kpine ta yi Dmuji vuosisi batan pam die di hagi kunti me,
- 53 die ba nyu ba voriti ma; ta Yisa die hagina kumbu me kuan chaan die ba ga Jerusalemi ta vuosi pam die di ye be anan ba nine.
- 54 Die sojasisi jakuru anan sojasi dieke die di gutna u ma a gbatu Yisa wa die di yene tngban ka donku anan wudieke di yine wo, die nmaamu die di yigi be, ba baari, "Wusie, die u sen yiwo Dmuji Bua!"
- 55 Hoguba pam dieke die di dna Yisa kuan a nyu Galili ta sunji wo wo die di zie saasaa a juma wudieke di yinene wo.
- 56 Batan die yiwo Meri Magidalini anan Jemisi anan Josefu nuji Meri, anan Zebedi ball nuji.
- 57 Die di tugin jimu chaan ligiretien wunyi die di nyunna Arimatia, u saan di yine Josefu, die u gban u yiwo Yisa kuananduru.
- 58 Die u ga Paliti jigini a ga jusu wa Yisa nyngban ka, die Paliti di yi nuan di ba nagi nyngban ka a yi wa.
- 59 Naa wa die Josefu die di nagi u nyngban ka, a yalli garthaali yalin a muuri wo
- 60 a nagi wa a duan u gban gban vorthaali dieke u tune tan lugu. Ta die bilin tan kpenkpuji a ken ligi voriku nuan ta die yinji.
- 61 Ta die Meri Magidalini anan Meri wunu wa die kali wa mi a daansa voriku.
- 62 Tuji die di vuna dinu daari mi, die di yine banu Juu vuosi davusuku daan, ta Dmuji kikaabttba nynguraha anan Farasisi die di ga Paliti jigini,
- 63 a die baari, "Jakuru ti tunsya di sanja dieke nmunchitien wo die di benne u miivoli me wo, die u baari, 'N nan hagi kuji me daraa ataa daraan.'
- 64 Die wa yi nuan an ba miji gbara u voriku a ga tugi daraa ataa wa daraan. Di daa die u kuananduru ba nan ken a gaari u nyngban ka, ta ball yi vuosisi di u hagi wa kuji me. Ta kuanan nmunchisi gie nan wa a tan bumbunan jaabu."

65 Paliti die di bali ba, “Ni nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ aŋ ba ga a mɪŋɪ gbara vɔrɪkɜ, nɪ baarɪ nan baɪɪ a gbaraka die mana.”

66 Die wɪa, die ba ga a nagɪ gbɪgbarɪtɪŋ a ga ba ga gbarɪ vɔrɪkɜ, ta die a bɜʊlɪ tantɪ a mɪŋɪ taarɪ.

Matiwo 28

1 Die Juu vuosi davɜʊstɪkɪrɪ daarɪ dɪ tianna, tɪŋ die dɪ vɜʊna Alasiri daarɪ sɜkɜleelɪŋ ta Meri Magidalini aŋaŋ Meri wɜnɪŋ wa die dɪ ga dɪ ba daansɪ vɔrɪkɜ.

2 Ta tɪŋgbarɪ die dɔŋ pam bɜnyɪ, dama die ɔmɪŋ malaka die nyɪnna ŋmɪŋsɪkpeŋ a keŋ sɜʊŋ, a bilɪŋ tanɪ a kalɪ ka ma.

3 Die ɜ nyɪŋgbarɪŋ die nyɪɪɪsɪ sɪba nɪnyɪɪsɪŋ ta ɜ nyɪŋyeeke die dɪ yantɪ sɪba chɪŋ.

4 ɔmaamɪŋ die dɪ yɪɪɪ vuodiekemba die dɪ gbarɪna vɔrɪkɜ, die ba cheeli ta nan nan sɪba kuntɪ.

5 Die malakaka die dɪ bali a yɪ hogɜbaha, “Nɪnɪŋ nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, n sɪba dɪ nɪ yaala Yisa vuodieke die ba kpaasɪna dagarkɜ ma wa.

6 ɔ wo gɪena ɜ hagɪ kumbu me sɪba die ɜ balla die wo. Nɪ keŋ a ye jɪɪɪdieke die ɜ dɜana wa.

7 Nɪ gamma lagɪ lagɪ a bali ɜ kɜaŋandɜsɪrɪba dɪ ɜ hagɪ kɜŋ me mɪŋ ta dɪ nɪ nɪŋŋa a gara Galili, mi nɪ nan ye wo. Wusie marɪ bala nɪ.”

8 Die wɪa hogɜbaha die dɪ nyɪŋ vɔrɪkɜ jɪɪŋ lagɪ lagɪ aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta bɪ yaa sɜgɪfɪalɪŋ pam ta chɪɪ a ga bali ɜ kɜaŋandɜsɪrɪba.

9 Die ba ganana wa Yisa die dɪ tuoli be sɪeŋ me a waastɪ ba; die ba gbɪrɪɪɪ ɜ nɪŋŋa ta jɪaŋ wa.

10 Ta ɜ bali a yɪ ba, “Nɪ da vaa ŋmaamɪŋ yalla nɪ, nɪ ga a bali n nɪmballɪɪ dɪ ba gamma Galili me, mi ba nan ye mɪŋ.”

11 Die hogɜba die yene be sɪeŋ me a gara, ta sojasisɪ batarɪ die dɪ gbarɪna vɔrɪkɜ dɪ yɪŋŋɪ a ga tɪka ma a bali ɔmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɜraha wudieke dɪ yine.

12 Die ɔmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɜraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkɜraha dɪ lagɪsɪ a sarɪ; a nagɪ lɪɪɪɪ pam a yɪ sojasisɪ,

13 a bali ba, “Nɪ bali dɪ ɜ kɜaŋandɜsɪrɪba kenne tanseese sarɪŋa dieke tɪ dɜana gɜra a keŋ gaarɪ ɜ nyɪŋgbarɪka.

14 Ta du yɪ tɪka jakɜrɪ dɪ wɜŋ naa, tɪ nan lɪɪɪ nɪ ɜ jɪɪŋ ta vuarɪ nɪ wɪa ma.”

- 15 Die gbugbaritba di tuo ligirehe ta die ga bali vuosi wudieke ba balla di ba bali wa. Die wia ta Juu vuosi die di tuo wudieke ba bala wa a dii a ken tugi jinne.
- 16 Die Yisa kwanandusirba ban anan kaani wa die di ga Galili kunkogiri me, jigidieke Yisa die di bala ba di ba ga wa. Mi die ba ye wo.
- 17 Die ba yene wo die ba gbirigi a jan wa ama batan die di chuli wa.
- 18 Die u ken gbigi be a baari di, "Omuri yi mi wa nmusikpen anan tngbanke gie yiko mana mana mi.
- 19 Die wia ni gamma tngbanke gie vuosi buuri mana jigi a yi be n kwanandusiri, ta sima ba Omuri nyaabu n Chua Omuri saan ma, anan man u Budadembi saan ma, anan Omuri Halkasika saan ma,
- 20 ta ni daguma ba an ba saagi dia wudieke n dagina ni wa mana. Ama ni tansi di n nan di bie ni jigi saan mana a ga tugi duna kpati."

Maki

Maki 1

- 1 Ɖmɩŋ Bɩadembɩŋ Yisa Masia wɩa die dɩ piiline dene wɩnna.
- 2 Sɩba Ɖmɩŋ naazɩa Azaya die dɩ maagɩna die wo: “Ɖmɩŋ baarɩ dɩ, ‘Nɩ ye, n baan n tɩŋ wa n tɩntɩntɩ aŋ ɩ woliŋ a dɩa fɩ nɩŋŋa a wɩnsɩ fɩ sieti a yɩ fɩ.’”
- 3 Vuonŋ benne haagɩŋ ma a keese a mɩɩla ‘Nɩ wɩnsɩ tɩ Yɔmɩtienŋ keniŋ sieti ta vaa a tɩgɩsɩ a yɩ wa.’ ”
- 4 Jɔɔn vuodieke die dɩ sɩnana vuotamba Ɖmɩŋ nyaabɩ die bie wo haagɩŋ ma a mɩɩla a yɩa vuotamba dɩ ba vaa ba wɩbiatɩ ta ɩ sɩ ba Ɖmɩŋ nyaanŋ aŋ Ɖmɩŋ vaa a chaa ba ba wɩbiatɩ.
- 5 Ta vuotamba pam die dɩ nyɩŋ Judia tɩŋgbanŋ ma aŋanŋ Jerusalemi tɩŋgbanŋ ma, a keŋ Jɔɔn jigiŋ a balɩ ba tɩmbɩatɩ tɩɩma a yɩ Ɖmɩŋ ta Jɔɔn dɩ sɩ ba Ɖmɩŋ nyaanŋ Jɔɔdani mɩgɩŋ ma.
- 6 Jɔɔn die yeegi wo nyɩnyeeki diekamba die ba nagɩna nyɔgɩnɩ kobiti a wɩnsɩ, ta bɩ bɔbɩ gbanɩŋ ɩ chɩanŋ ma, die ɩ nyɩndiike die dɩ yɩ sankpara aŋanŋ siesi.
- 7 Die ɩ balɩ a yɩ vuosisi dɩ, “Vuodieke dɩ haɣɩna a tɩanŋ mɩŋ balla ɩ keŋ n kɩanŋ chaanŋ, n ka tɩgɩ vuodieke dɩ baanŋ nan gbirigi ɩ nɩŋŋa ta vɩarɩ ɩ nɩra guune gbanŋ.
- 8 Manɩŋ n sɩa wa aŋanŋ nyaanŋ, ama wɩnɩŋ ɩ balla ɩ nagɩ Ɖmɩŋ Haalɩŋ a sɩ nɩ sɩgɩtɩ.”
- 9 Die dɩ ka yɩasiya die Yisa dɩ nyɩŋ Nazeriti tɩŋ dɩ benne Galili me wo a keŋ Jɔɔn jigiŋ, ta Jɔɔn die dɩ sɩ wa Ɖmɩŋ nyaanŋ Jɔɔdani mɩgɩrɩ ma.
- 10 Yisa die dɩ nyɩnnana nyaabɩ ma wa ɩ ye ŋmɩŋsikpenŋ dɩ yuorine, Ɖmɩŋ Haalɩŋ dɩ keŋ a sɩɩna ɩ sikpenŋ me sɩba ŋmarɩŋ.
- 11 Ta ɩɔɩŋ dɩ nyɩŋ ŋmɩŋsikpenŋ a baarɩ, “Fɩnɩŋ fɩ yine n Bɩachoti; fɩnɩŋ n nine dɩ suuli.”
- 12 Ɖmɩŋ Haaltɩɩ die dɩ nagɩ Yisa a ga haagɩŋ ma; Die ɩ bie wo haagɩrɩ ma a ga tɩgɩ daraa banɩsɩ-nɩsa, ta Sitaani die dɩ magɩsɩ wa.
- 13 Yisa aŋanŋ haagɩŋ nɩŋ dɔŋɩsɩ die benne mi; ama ta Ɖmɩŋ malakaka die dɩ sɩɩŋ a sɩŋŋi wo.
- 14 Die ba yigine Jɔɔn a yɩ dansarɩka ma kɩanŋ chaanŋ, Yisa die ga wa Galili me a bala Ɖmɩŋ wɩvɩnaha mi
- 15 a baarɩ “Sanŋŋa dieke Ɖmɩŋ naarɩ dɩ balla ka keŋ wo gbigiye mɩŋ, die wɩa nɩ yɩ Ɖmɩŋ wɩvɩnaha gie yada ta va nɩ wɩbiatɩ.”

- 16 Yisa die di chunnana Galili mugikpuri lugu die u ye Simoni anan u nmbua Andurusi, ta ba taana nuu mugikpuri ma dama die ba yiwo zaasyigirin.
- 17 U bal ba, "Ni dia mu ta n nan vaa ni sugima vuosi a kiere n jigin."
- 18 Lagi lagi ba vaa ba nuti ta hagi a di wa.
- 19 Ta bi ga nuja bita ta a ye Jemisi anan u nmbua Jon, Zebedi balli, ta ba bie wo ba haari su a wansa ba nuti.
- 20 U wa ba, die ba va ba chon wa Zebedi anan vuosisi die di tunnana a ya ba wa ta hagi a di wa.
- 21 Die Yisa anan u kuanandusriba die di ga tin kaani ba wasinana Kapenomi; ta Juu vuosi davusiki daraan di ken ba ga Omun jusun juoku me, u piili a daga vuosisi Omun wa.
- 22 U dagu gie die di yi be mamachi pam, dama u dagu ba siba vuodieke di yalla yiko, die ka ka su siba Omun miraha didagurba die di naana a daga ba wa.
- 23 Womi ta dembi dieke jimbiaku di yalla wa die di ken a juu Omun jusun juoku su,
- 24 a keesi pam ta baari di, "Yisa, vuodieke di nyinna Nazeriti, bia fu yaala ti jigin? Ken di fu chusi ti mu? N siba vuodieke di yine fu, yiwo Omun tuntun kasi vuon."
- 25 Ama ta Yisa die di nati wa, "Tari wati ta va wa!"
- 26 Jimbiaku die di paali a don u nyngbanu pam ta taan keesin pam ta die nyu u ma.
- 27 Die, die di yi ba mana mamachi ta ba piasa ba chanchalin di, "Bia wonna? A yiwo wahaala? U yaa yiko ta ya jimbiati nuan ta a tuose nuari!"
- 28 Naa chan wa, Yisa saan die di dia Galili tngban mana.
- 29 Die ba dene a nyu Omun jusun juoku su die wunu anan Jemisi anan Jon die di ga a juu Simoni anan Andurusi tigin me.
- 30 Ta Simoni hanu hagu die di du a yagi, die u nyngbanu di faasi tuuli, ba bal Yisa u yagibu gie wa.
- 31 Yisa di ga a yigi u nuu ta sunji wo u hagi kali, u yagibu mana di kpati ta u nyngbanu mana di fiati, ta die u hagi a yi chaanti a yi ba.
- 32 Ta dinda daari mi num die di june, vuotamba die di chii yagtielin anan vuodiekemba jimbiati di yalla ba a kien Yisa jigin.
- 33 Ta tka gie vuosi mana die di lagi a ken suuli tigiri me.

- 34 Die ɔ vaa vuodiekemba die di yuagina yuagiti yiri yiri mana di ye gbaamuɔ, ta bi yagi jumbiati vuotamba pam ma, ama ɔ ka saaga di jumbiati bali wuuɔ, dama die a sɔba vuodieke ɔ yine miɔ.
- 35 Yisa die di woliɔ a nyiɔ tigiri gie me ta kparaasi ye ka kuma, ta ga haagiɔ ma a ga juusa Ōmiɔ.
- 36 Ta Simoni aɔaɔ ɔ chanchaalɔba die di dia a yaala ɔ jigiɔ,
- 37 die ba yene wo wo ba bali wa, “Vuoɔ mana yaala ba ye jigidieke fu benne.”
- 38 Ama ta Yisa die di yiniɔ a bali ba, “Sie ti ga tiɔkpaɔniɔ diekemba di gbigine giena wa. Ntaala n bali Ōmiɔ wia mi gbaɔ, dama die wia maɔ keɔ.”
- 39 Naa chiaɔ wia die ɔ dida Galili tika mana mana, a ga bala Ōmiɔ wia Ōmiɔ juusiɔ juone niɔ mana ta die a yaga jumbiati vuosi me.
- 40 Dembiɔ wuniɔ die di gobine gamiɔ die di keɔ a gbirigi Yisa niɔa, ta juusi wa di ɔ suniɔ wo. Gaɔku niɔ die di baari, “Du yi fu duɔɔɔ fu gbaaɔ miɔ.”
- 41 Zɔɔliɔ die di yigi Yisa ɔ tunti ɔ nuuɔ a gbi wa ta bali wa, “N saagiya. Fu yuagibɔ kpatiya miɔ.”
- 42 Womi lagi lagi daa wa yuagibɔ die di kpati bunyi, ɔ nyiɔgbaɔka die di bi yiniɔ a su sɔba die ɔ nyiɔgbaɔka die di woline a su die wo.
- 43 Womi Yisa die di yi ɔ ga lagi lagi ama ta a paali a bali wa aɔaɔ niɔniɔna di,
- 44 “Wuma, summa fu keɔ a bali vuoɔ waha gie. Ama gamma a ga nagi fu gbaɔ a dagi Ōmiɔ kikaabitɔ wa a vaa ɔ juɔ fu aɔ fu kaabi kaabi dieke Ōmiɔ die di balla Mosisi yaa gamma gbaaɔniɔ jigiri, aɔ vuoɔ mana seɔ a summa a baari wusie fu yuagititi kpatiya miɔ.”
- 45 Ama daa wa die di ga a bala waha gie jigiɔ mana mana. Wusie, die ɔ seɔ ga a bali wa die amɔ Yisa die ka bi a biagi juu tika suɔ vuosi me. Ta wari jigidieke vuosi die di worine, vuosi die di nyina jigiɔ mana mana a kien ɔ jigiɔ.

Maki 2

- 1 Ō bi yiniɔ ga Kapenomi die vuosi di wuɔ di ɔ bie mi.
- 2 Die vuosi die di keɔ ɔ jigiɔ. Die wia jigiɔ die bi wori aɔaɔ vuogaasi di baɔ nan di beri, die juoku mana suuliye miɔ aɔaɔ yeɔ me mana. Die ɔ bala Ōmiɔ wia a ya ba.
- 3 Womi ta dembisi banusa wonde a chii vuodieke nyiɔgbaɔniɔ mana di kpine a kien ɔ jigiɔ.
- 4 Die daadamba di dala wa chiaɔ ma die ba ka biagi a yaa wa tuɔ ɔ jigiɔ. Ba yuori toli mampili dieke ma ma Yisa Masia di benne wo. Ba wana yuori toli mampili me a kpati wa, ba nagi daa wa aɔaɔ gilingilinge a yaa suuɔ duɔaɔ Yisa niɔa.

- 5 Yisa die di ye ta ba tuo wo dii miŋ, ɔ balt daa wa, “N bɔa, n nagɪ fɔ taalt a chaa fɔ.”
- 6 Die vuodiekemba di dagɪnana Ōmiŋ mɪraha die bie mi a yile
- 7 di “Wɔbɪa daa wa gie di bala die? Ū bala sɪba ɔ yi wo Ōmiŋ. Vuobɪa baan nan nagɪ vuon taalt a chaa wa ntaala Ōmiŋ nyɪna?”
- 8 Ta Yisa die di wɔŋ miŋŋɪ ba sɔŋanyile, a balt ba di, “Di bɪa nɪ yile nɪ sɔŋ ma die?”
- 9 Wɔbɪa yine mɔlt? Fɔ baan nan balt a yi vuodieke nyɪŋbanɪŋ di kpine, ‘N nagɪ fɔ taalt a chaa fɔ?’ Yaa fɔ baan nan balt ‘Hagɪ nagɪ fɔ gilingilinke a chɔŋ?’
- 10 N nan wa a dagɪ aŋ nɪ sɪmma a baart manɪŋ Vuota Bɔa yaa yiko dɔnta ma ma a nan bɪagɪ a nagɪ vuosi tɔmbɪatɪ a chaa ba.” Die wɪa die ɔ balt a yi vuodieke nyɪŋbanɪŋ die di kpine wo,
- 11 “N bala fɔ, hagɪ a nagɪ fɔ gilingilinke, a kuli.”
- 12 Ū hagɪ bunyɪ a nagɪ ɔ gilingilinke, a chɔŋ ba mana nine me. Die ba yene wo die wo, ka paalt a yi be mamachi. Ba baart, “Tɪ bɪra Ōmiŋ. Tɪ ye ka ye wɔŋ ka nɪasɪ naa.”
- 13 Ka kɔaŋ chaan Yisa di bi yinŋi ga mɔgɪkpɪrɪ gie lɔgɪŋ ta vuosi pam di lagɪsɪ ɔ jigɪŋ a gilin wo, ta ɔ daga ba Ōmiŋ wɪa.
- 14 Die ɔ dɪna chɔŋ wa die ɔ ga haart lampotuosiru wɔnyɪ Liiva, vuodieke die di yine Alifusi bɔadembɪŋ, ta ɔ kalt ɔ tɔɔma juon me. Yisa die di balt a yi wa, “Hagɪ a dɪa n kɔaŋ”, Liiva die di hagɪ a dɪ ɔ kɔaŋ.
- 15 Die kɔaŋ chaan Yisa die di die nyindiike Liiva tigin me, lampotuosirin pam aŋaŋ vuodiekemba di kana ka di Juu vuosisi mɪraha pam die didɪ Yisa kɔaŋ. Ba pam die di keŋ a gutɪ ba ma aŋaŋ ɔ kɔaŋandɪsɪrɪba nyindiikehe jigɪŋ.
- 16 Mira didagɪrɪba batan die di yine Farasisi die di yene Yisa aŋaŋ lampotuosiribe aŋaŋ vuodiekemba di kana ka di Juu vuosisi mɪraha die di lagɪsɪna tamba a die nyindiikehe, die ba pɪasɪ ɔ kɔaŋandɪsɪrɪba di, “Bɪa yine wɔnɪŋ aŋaŋ vuodiekemba di kana ka di Juu vuosisi mɪraha mi chanchaalɪŋ di lagɪsa a die?”
- 17 Yisa die di wɔŋ ba ta balt ba di, “Vuodiekemba di yalla alaafɪa ka yaala gbɪgbaantɔ, sɪe vuodiekemba di yɔagɪna. Di ka yi vuovuna wɪa maŋ keŋ, wɔbɪatɪielɪŋ wɪa maŋ keŋ.”
- 18 Saŋŋa kaantɪ, Joon vuodieke die di sɪnana vuosisi Ōmiŋ nyaabu kɔaŋandɪsɪrɪba aŋaŋ vuosi batan ba wasɪnana Farasisi die di bɔba nɔaŋ. Vuosi batan die di keŋ Yisa jigɪŋ a pɪasɪ wa di, “Bɪa yine Joon kɔaŋandɪsɪrɪba aŋaŋ Farasisi di bɔba nɔaŋ, ta funɪŋ nɪŋ fɔ kɔaŋandɪsɪrɪba di ka bɔba?”

- 5 Yisa die di ju sinyuruŋ ta daansi ba a keŋ tian aŋaŋ die mana yori ta die u chigi ba zooliŋ dama die ba yiwo vuotogiti. Womi u bali daa wa, “Turi fu nuuke.”
- 6 U turka, a ye gbaanŋ. Farasisi vuosi die di nyuŋ laginƙu jigin a ga ba aŋaŋ naaŋ Herodi vuosi di ye tamba a lagin tan a yaala sieti ba baan nan nagi a ƙu Yisa.
- 7 Die Yisa aŋaŋ u ƙaŋandusirba die di hagi a sori ga muƙƙuri luƙaha ta vuotamba pam die di du u ƙaŋ, vuodiekemba die di nyinna Galili aŋaŋ Judia,
- 8 aŋaŋ Jerusalemi aŋaŋ Idumia aŋaŋ Joƙdani muƙu gaan aŋaŋ Taya aŋaŋ Sadoni tinƙban ma, ta ba dala pam ta lagisi u jigin; die ba wunna di u yi wo tuntunkpuma wa, die ba keŋ u jigin muƙƙuri luƙu.
- 9 Ta u bali u ƙaŋandusirba di ba nagi haariŋ a yi wa aŋ u juu a kala ta daga vuosi gie Omun wa, amu ba kaan biagi a kpanji wa,
- 10 dama die u yine yuagitieliŋ pam die di ye gbaama wa, die di yi vuodiekemba mana mana di yuagina die di kien di ba gbi wa.
- 11 Vuodiekemba jumbati die di yalla di keŋ ye wo saŋa mana, ba naan nan wa u niŋa ta nata ta baari di, “Funiŋ yiwo Omun Bɔademiŋ.”
- 12 Ta u die di bali ba aŋaŋ niŋmina di ba da keŋ muɔli a yi vuosi.
- 13 Naa ƙaŋ chaan Yisa die di juali tan sikpen ta wa wa vuodiekemba u yaalnana di ba keŋ, die ba keŋ u jigin.
- 14 Yisa die di vuari vuosi ban aŋaŋ bale, a wa ba tuntuntiba, di ba bemme mi u jigin aŋ u tamma ba, ba muɔluma u wɔvunaha,
- 15 ta bi yallima yiko a vuarima jumbati vuotamba ma.
- 16 Vuotamba ban aŋaŋ bale dieke u vuarina Saara wunna; Simoni, vuodieke Yisa die yina wa Piita aŋaŋ
- 17 Jemisi aŋaŋ u numɔa Joƙn, vuodiekemba die di yine Zebedi balli; ta Yisa die di yi ba Bɔanejesi, ka chan yiwo nuŋ natiŋ balli;
- 18 aŋaŋ Andurusi aŋaŋ Filipi, aŋaŋ Batolomiwo, aŋaŋ Matiwo, aŋaŋ Tomasi, aŋaŋ Jemisi vuodieke die di yine Alifusi bua aŋaŋ Tadeusi, aŋaŋ Simoni vuodieke die di yaalala banŋ Juu vuosi yallima ba gban
- 19 aŋaŋ Judasi Asikaroti vuodieke die di nyinna Yisa kuaka.
- 20 Naa ƙaŋ chaan Yisa die di kuli; ta daadamba pam die di lagisi wunŋ aŋaŋ u ƙaŋandusirba jigin ta die ka yaa saŋa di ba dii nyindiike.
- 21 U tigin vuosi die di wunna die wo, ba keŋ di ba yigi wo, dama vuotamba die bala di u yi wo yunyan.

- 22 Die Dmuj mira didagırba die di nyinna Jerusalemi die di baari di, “Jumblatti naan wa Beelizebuli die yalla wa u biagi vvara jumblatti daadamba ma, di yiwo Beelizebuli yiko wia.”
- 23 Die Yisa die di wa didagırba gie di ba ken u jigij, ta die yi ba nandaguj, a piast ba di, “Sitaani nan saagi a vvara u gban vuosi me?”
- 24 Naan vuosi di yijji a waga tamba, ba naari kaan biagi a zie.
- 25 Ta du yi tigin vuosi di yijji a waga tamba, ba tigiri kaan biagi a zie.
- 26 Ta Sitaani di yijji a waga anan u gban u kaan biagi a zie, u kpatij wonde.
- 27 “Vuonj wori a baan biagi a ga hagirtien tigin me a ga gaari u nyinti, sie u wolin bobu wa ta ka kuan chaan u bi gaari u tigin nyinti mana.”
- 28 Yisa di bi bali ba di, “Wusie man bala ni, Dmuj nan vaa chaa vuosi ba wublati anan ba wutogiblati mana;
- 29 ama vuodieke mana di bali wutogiblati a yi Dmuj Haalij, Dmuj kaan bi nagi u taali a chaa wa naada yaa gamma haahuu.”
- 30 Yisa die bali wa waha gie, dama die ba baari di, “Jumblan die yalla wa.”
- 31 Sanja mi Yisa nun wo anan u numballi die di ken ta zie yen me, ta tun vuon di u wa wa mi.
- 32 Daadamba die di taanna a gilij wo wo die di bali a yi wa, “Fu naa anan fu numballi bie yen me a yaala fu.”
- 33 U piast ba di, “Muna yine n naa, ta muna yine n numballi?”
- 34 Ta daansi daadamba die di kalla u jigiri ta baari di, “N nun anan n numballi benne giena.
- 35 Vuodieke mana di yinene Dmuj choti, wunij u yine n numba anan n taa anan n nun.”

Maki 4

- 1 Sanja kaani bira die Yisa die di kati a daga wia Galili mugikpuri lugij chaan. Daadamba die di gilinne wo die paali a dala mij die wia die u hagi a ga juu haarku sun a bie nyaan sun, ta vaa vuosisi a zien nyaabu kuanuan.
- 2 Die u nagi nandaga a dagi ba wia pam.
- 3 U dagiku sun die u bali a yi ba di: “Ni wumma, daa wunyi die nyinna a ga di u buru u kuan ma.
- 4 Die u burunana u kuaku ma wa, nyunburaha atan die di nan sieku me, nembisi die di ken diihe.

- 21 Yisa die di bi a piasi ba di, “Vuonj nan chogisi popoli a zien juon sunj ta ligike anjan kpali, yaa ta nagika a zien gado chianj? Aayi, u nan nagika a zien jaan sikpenj.
- 22 Jadieke mana di lɔbirna nan nyuj yaaluj ma, ta jadieke mana jaan di bubine nan di bie yenj me.
- 23 Die wia vuodieke di yaa tɔba a nan wɔŋ, u wɔmma.”
- 24 Die u bi bali a guti ba, “Ni chusima a wɔmma ni wɔnnana wudiekemba ba, sie diekemba ni dusina a die vuosi sariya, Dmuj baa u di wa hanuj sieti mi gbanj gbanj a dii ni sariya. Ama Dmuj nuj sietiti nan paali a tɔa a tianj ni sietiti.
- 25 Vuodiekemba di yalla nan ye a guti ama vuodieke di wone jaan, hali bita dieke gbanj u yalla wa u nan waarika.”
- 26 Yisa die di bi a baari di, “Dmuj naari niasi wa sɔba vuonj di burina u nyujbura u kwanj ma,
- 27 u njaan gɔura yuj ta haga sukɔuj ta a nyuuj ye muj ta birima; ama u zi a yinene die a nyuune ta birima wa.
- 28 Tujgbaŋka gbanj gbanj yinene nyujburaha di nyuune ta birima a nyinna bie. Nyujburaha daaku njaana a wolinj a biruj, kwanj chaanj ka pɔsi vaati ta kwanj kwanj ka sikpeku mana mana nyuj bie.
- 29 Nyujburaha di kenj a bii kuaku tienj njaan nagi wa u jubuj a piili a gobe dama a gobinj sanja tugija muj.”
- 30 Yisa die di piasi ba di, “Bia jaan ti baa ti nagi Dmuj naari a magisi? Yaa nandagi bia ti baa ti nagi a dagi ka chianj anj vuonj mana summa?
- 31 Ka su sɔba kanmunuj binj vuonj di nagina a burɔ tujgbaŋ ma, ka yi jabuj a tianj nyujbura mana mana dunia ma ma,
- 32 ama di ka yɔasa ta ka nyuuj a biruj a tianj dunia vapogiti mana. Ka njaan faasi yaa wa dachagisikpuma pam anjan nembisi di baanj nan biagi a yugi ba tuosi ka sikpenj.”
- 33 Yisa die nagi wa nandaga niasa sɔba naa, a dagi ba Dmuj wia pam. Die u dagi ba wa nandaga diekemba ba baanj nan di sɔba a chiasi.
- 34 Die u ka bali wuj a yia ba ta ka nagi nandaguj a bali, ama sanja dieke nuj mana die wunuj anjan u kwanjandusiriba nyuna ma di kenj a kati, u njaan dagi ba muj nandagaha mana chiasi.
- 35 Duj daari mi gbanj gbanj jujmuj, Yisa die di bali a yi u kwanjandusiriba, “Ni vaa ti juali a tianj a ga mugikpuri gaari mi wo chaaku.”
- 36 Die wia die ba va daadamba mi ta die a juu haariku Yisa die wone bie ka sunj, banuj anjan Yisa di ga. Haarisɔ atanj gbanj die benne mi.

37 Womi bɔlɔgɪsɪkpenɪkpɪŋ die dɪ piili a nɪga; nyaabu die dɪ ponɪŋi a juo haarku sɔŋ. Die wɪa die haarku die dɪ yaala ka suuli aɲaɲ nyaan.

38 Yisa die bie wo haarku kuaɲ a nagɪ ɔ sikpenɪ a kpagɪɪ dafere a gɔɔra. Ɔ kuaɲandusɪrɪba dɪ sɔgɪrɪ wa a baarɪ, “Dɪdagɪrɪ, dɪ ka mugisi fɪ tɪ balla tɪ kpi naa?”

39 Yisa die dɪ hagɪ a yɪ bɔlɔgɪsbɪ nɔaɲ, “Vaa nɪgɪ” ta balɪ a yɪ nyaan ponɪŋiku dɪaɲ “Zie dene.” Bɔlɔgɪsbɪ die dɪ nan, mi mana die dɪ paalɪ ftalɪ.

40 Womi die Yisa die dɪ piastɪ ɔ kuaɲandusɪrɪba dɪ, “Bɪa yine nɪmaamɪɲ dɪ yallɪ nɪ, nɪ ye ko wo yada?”

41 Ama ta nɪmaamɪɲ die dɪ paalɪ a yallɪ ba, die ba piasa tamba, “Mɪnɪa yine daa wa gie? Halɪ bɔlɔgɪsɪɲ aɲaɲ nyaan ponɪŋɪɲ dɪ wɔma ɔ wɔbalɪka yɪa wa.”

Maki 5

1 Die Yisa aɲaɲ ɔ kuaɲandusɪrɪba die dɪ juwalɪ a keɲ tugɪ Galili mugɪkpɪrɪ chaaku mi, Gerasa tɪɲbanɪ ma.

2 Yisa die dɪ dene nyɪnna haarku sɔku, lele womi daa wɔnyɪ dɪ nyɪnna jigidiɛke ba lɔbɪrɪnana vuosi dɪ keɲ a haarɪ wa.

3 Jimbanɪ die yalla wa, daa wa gie die dɪ ga gɔɔra kunti vɔrtɪttɪ ma, die ba ka biagi a bɔbɪ wa a dɔaɲ aɲaɲ chɔrɪma.

4 Dama ba keɲ bɔbɪ wa ɔ nuusi aɲaɲ ɔ nagɪsɪ ɔ nɪaɲ kpaa kpaa chɔrɪmaha mɪɲ ɔ nuusi me ta wɪ kɔvɪttɪ ɔ nagɪsɪ ma. Die ɔ paalɪ a hagɪrɪ mɪɲ aɲaɲ vuonɲ dɪ baanɪ nan nyaɲɲɪ wa.

5 Daanɪ mana sɔkɔɔɲ aɲaɲ yunɪ ɔ nɪaɲ dɪ chɔɲ wa vɔrtɪ aɲaɲ kunkogehe me a nata ta naga tana a gobe ɔ nyɪɲbanɪɲ.

6 Die ɔ bie wo saasaa ta die a ye Yisa, die wɪa die ɔ chɪgɪ a ga gbirigi ɔ dune me Yisa nɪɲa,

7 ta faastɪ a taanɪ keesiɲ a baarɪ dɪ, “Nabidie Ɖmɪɲ Bɔadembɪɲ Yisa, bɪa fɪ yaala nɪ jigiɲ, Ɖmɪɲ wɪa daa keɲ datɪ nɪ tɪbɪɲ.”

8 Die ɔ balɪ wa die dama Yisa die balɪ a yɪ jimbiaku mɪɲ dɪ, “Vaa daa wa gie.”

9 Yisa die dɪ piastɪ wa dɪ, “Fɪ saanɲ?” Daa wa dɪ baarɪ dɪ, “N saanɲ yine ‘Dala’, dama tɪ faastɪ a dala mɪɲ.”

10 Ta die ɔ ye ko a juusa Yisa dɪ ɔ da keɲ a yagɪ ba a nyɪɲ lɔgɪrɪ mi chaanɲ.

11 Perukusi pam die gbigine mi a die nyinti kunkogiri mi chaanɲ.

12 Jimbiaku die dɪ juustɪ Yisa dɪ, “Vaa tɪ gamma perukusisi jigiɲ a ga juu ba sugɪttɪ.”

- 13 Die chɔŋ ma die Yisa dɛ yi die jɔmbɔkɔ die dɛ nyɪŋ daa wa ma a ga juu perukusisi ma. Perukusisi die yiwo sɔba tuse tuse ale a mana mana die dɛ chɪŋ a dɛ jigidiɛke dɛ golinne wo a ga a juu mɔgɪkpɔrɪ sɔŋ, nyaabɔ die dɛ dii he.
- 14 Dembiŋ diekɛmba die dɛ jɔnana perukusisi die chɪŋ a ga tɪka sɔŋ aŋaŋ ka tɪŋkpaŋŋɪsɪ a balɪ wɔrɪ gie a yi ba. Vuosi die dɛ nyɪŋ a ga a ye wudieɛke die dɛ yine wo.
- 15 Die ba ga Yisa jigiŋ a ye daa dieke die jɔmbɔkɔ die dɛ yalla wa ta ɔ kallɪ wa mi a yeegi nyɪnyeeke ta ɔ sikpeŋ dɛ mɪŋŋɪ a tɔma, ŋmaamɪŋ die dɛ yallɪ ba mana mana.
- 16 Vuodiekɛmba die dɛ yine wudieɛke die dɛ yine wo die dɛ piili a bala a yɪa vuosi wudieɛke dɛ yine daa dieke die jɔmbɔkɔ die dɛ yalla wa aŋaŋ perukusisi.
- 17 Die wɪa die vuosi dɛ piili a jɔɔsa Yisa dɛ ɔ nyɪŋ ba tɪka sɔŋ.
- 18 Yisa die dɛ gana a juu haarkɔ ma wa daa dieke die jɔmbɔkɔ die dɛ yalla wa die dɛ jɔɔsɪ wa dɛ, “Vaa manɪŋ aŋaŋ fɔ ga.”
- 19 Ama Yisa die dɛ ka saagɪya, ta yiŋŋɪ a balɪ wa dɛ, “Yiŋŋɪ a ga fɔ dembe jigiŋ a balɪ ba Nabidie Dmɪŋ dɛ yaalala fɔ wɪa dene ta piili a yi wudieɛke a yi fɔ.”
- 20 Die wɪa daa wa die dɛ nyɪŋ a ga tɪŋkpaŋŋɪsɪ baŋ wa mana mana a balɪ wudieɛke Yisa die dɛ yine a yi wa wa. Vuodiekɛmba mana mana die dɛ wɔnna ɔ balkɔ die dɛ yi be mamachi.
- 21 Yisa die dɛ bi yiŋŋɪ a jɔalt a ga mɔgɪkpɔrɪ gaarɪ mi wo chaŋ, daadanɪ pam die dɛ keŋ mili wo.
- 22 Daa wɔnyɪ ba wasɪnana Jaarusi, ta die yi Juu vuosi Dmɪŋ jɪamɪŋ juoku nyɪŋkɔraha wɔnyɪ die dɛ keŋ mi. Die ɔ dene ye Yisa wa, ɔ nan a gbirigi ɔ dune me,
- 23 ta jɔɔsa wa aŋaŋ nɪŋŋmɪna ta baarɪ dɛ, “N hɔgɔlabiŋ faasɪna a yɔagi. N jɔɔsa fɔ, keŋ a nagɪ fɔ nuusi a diisi ɔ ma aŋ ɔ ye alaafɪa a bemme ɔ misɪ ma.”
- 24 Womi Yisa aŋaŋ wa die dɛ gara, daadanɪ pam die faasɪna a dɛ wa a gara die wɪa die ba kpaŋŋɪ wa jigiŋ mana mana.
- 25 Hɔgɔ wɔnyɪ die benne mi zɪŋ dɛ nyɪna ɔ nyɪŋgbaniŋ ma, die dɛ faasɪ a wɔŋ wa mɪŋ bɪna baŋ aŋaŋ ale.
- 26 Die ɔ paalt a ga wa gbɪgbaantɪŋ pam jige dɛ ɔ ye gbaamɪŋ. Die ɔ dii ɔ ligire mana mana a ga kpatɪ, ama ɔ tɪŋ baŋ nan ye alaafɪaka die dɛ wa a paalt a mugise wo daanɪ mana mana.
- 27 Die ɔ wɔnna Yisa wɪa wa die ɔ ga ɔ jigiŋ a du ɔ kɔaŋ daadamba sɔŋ.
- 28 Die ɔ balɪ a yi ɔ gbaŋ dɛ, “Maŋ tɪŋ a ko a biagi a gbɪ ɔ nyɪnyeekehe gie n tɪŋ nan ye alaafɪa.”

- 29 Die ɔ gbi Yisa nyinyeekehe gie die ɔ nyɪɪbaŋka zumbu di gobi bunyi, die ɔ mɪŋɪ ɔ sɪŋ ma sɪba ɔ wahala mana nyɪɪya mɪŋ.
- 30 Die di dene a yi, Yisa die di mɪŋɪ lagi lagi sɪba hagiɪɪ nyɪɪ ɔ ma ma mɪŋ. Die wɪa die ɔ yɪŋɪ a piasi daadamba di, “Mɪɪta gbɪna n nyinyeekehe?”
- 31 Ɔ kwanɪandusɪɪba die di yɪŋɪ bali di, “Ye daadamba di milinene fu die, di bla fu piasa di mɪɪta gbɪna fu?”
- 32 Ama ta Yisa di ye ko a daansa a tianna di ɔ ye vuodieke di yine die wo.
- 33 Hɔgɔ wa die di sɪbɪna wudieke die di yine wo die ɔ keŋ a cheele aŋaŋ ŋmaamɪŋ ta gbirigi ɔ dune me a bali wusie a yi wa.
- 34 Yisa die di bali wa, “N lta, fu yadaka gbaaŋ fu. Gamma aŋaŋ sugɪduagɪŋ, fu yɔagɪbɔ kaŋ bi a yɪŋɪ a keŋ.”
- 35 Yisa die di yene ko bala naa wa, tuntuntɪŋ batan die di nyɪɪ Jaarusi tigiŋ a keŋ bali wa di, “Fu lta wa yɔagɪbɔ chɔsɪya mɪŋ, di bla fu bi a daama didagɪɪ wa bɪbra?”
- 36 Yisa бага die wo ba balɪkɔ sɪŋ ta die a bali a yi Jaarusi di, “Da vaa ŋmaamɪŋ yalla fu, fɔnɪŋ ko tuo dii.”
- 37 Womi die ɔ yi Piita aŋaŋ Jemisi, aŋaŋ Jemisi numbɔa Joɔn nyuna ma die di di wa.
- 38 Die ba gana a tɔgtɪ Jaarusi tigiri, die Yisa die di ye jigɪŋ mana die di chine a zie naanyɔŋɔɪɔŋ.
- 39 Die ɔ ga a juu a piasi ba di, “Di bla watɪ gie mana? Di bla ni kuma? Bɔa wa ka kpiye, ɔ ta ko gɔsɪra mɪŋ.”
- 40 Die ba piili a vɔara wa fala. Die wɪa die ɔ yagi ba mana a nyɪɪ ta die a wa bɔa wa chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ aŋaŋ ɔ kwanɪandusɪɪba ba bataa wa a ga juu jigɪdieke bɔa wa die di dɔana wa.
- 41 Die ɔ yigi ɔ nuuŋ me ta bali a yi wa, “ɪɪTalita kumɪɪr”, ka chɪaŋ wone “Havɔbɪŋ n baa fu hagi.”
- 42 Die ɔ hagi bunyi a didɪ chɔŋ chɔŋ. (Die ɔ yiwo bɪna baŋ aŋaŋ ale bɔa.) Naa die di yine wo, die di paali a yi be mamachi pam.
- 43 Ama Yisa di yi ba nɔaŋ ta paali bali ba di ba daa keŋ a bali a yi vuon ta bali ba di ba yaali jaan a yi bɔa wa aŋ ɔ dii.

Maki 6

- 1 Yisa die di yɪŋɪ a ga ɔ tɪŋ, ta ɔ kwanɪandusɪɪba die di di ɔ kwanɪ.
- 2 Davɔsɪkɪɪ daan die ɔ ga juu Dmɪŋ jamɪŋ juoku me a piili a daga kɪkɪpaaku die di benne mi Dmɪŋ wɪa. Daadamba die di wɔnna ɔ dagɪkɔ die di yi ba mana

mana mamachi, die ba piasa tan di, “Sia u ye waha gie mana? Bia yan wunna Dmɔŋ di nagi a yi wa? Halɔ u tumma mamachi tsuma.

3 Daa u yine kampɔnta ka? Daa Meri bua wa wonde? Daa u yine Jemisi anan Josefu anan Judasi anan Simoni mu wa? Daa u tamba benne giena wa?” Ta ba zeti wo wo.

4 Yisa die di yinɔi a bali ba di, “Ba yia Dmɔŋ naazua jilma jigin mana mana mu ama u gban gban u tin vuosi anan u gban gban u nɔballi anan u gban gban den ka yia wa jilma.”

5 Die u ka biagi a tin mamachi tsuma pam mi ama ntaala yuagtielibe bita die u biagi a nagi u nuusi a diisi ba ma die ba ye alaafa.

6 Die di paali yi wo mamachi, die ba wone yadaka wa. Womi Yisa die di ga tin kpanɔisi die di benne mi chaaku a daga vuosisi.

7 Die u wa u kuɔnanduɔɔɔba ban anan bale wo a lagisi tan a tin ba bale bale. Die u yi ba yiko dieke die di tanna jimbiatti.

8 Ta die a yi ba nuari gie di, “Daa ni pɔguli jaan a gamma ni diasisi ntaala, daangbanɔ nyuna ma. Ni daa ken a pɔguli nyindiike, ni daa ken a pɔguli buɔɔɔɔ ni daa ken a suu ligire ni jafasi ma.

9 Ni suu nura ama ni daa ken pɔguli nyinyeeke a guti nyinyeeke diekema ni balla ni yeegi wo me.”

10 Die u bi a bali a guti ba di, “Ba ken a miɔi a tuo ni jigidieke mana mana ni bemme tigiri me a ga tugi sanɔa dieke ni balla ni nyin tika ma.

11 Ama ni ken a tugi jigidieke ba ken a ka tuo ni yaa ba ka wurɔ ni wɔbalika ni nyin mi ta piɔi ni naatala kolɔ mi. An naa yi wurɔ a gbara ba.”

12 Die ba nyin a ga a bala vuosi di ba chigi a nyin ba tumbiatti ma.

13 Die ba nuari jimbiatti pam vuosi me ta die a duuri yuagtielin anan kpan ta die gbaan ba.

14 To, Naan Herodi die di wurɔ Yisa waha gie dama u saan die dia wa jigin mana mu. Vuosi batan die bali di Joɔn vuodieke di sinana vuosi anan Dmɔŋ nyaabu hagna kun me a yinɔi ken. Die wa u yaa haguɔbu a tuma mamachi tsumaha gie.

15 Ama batan die di baari di, “O yiwo Dmɔŋ tuntuntu Elaja.” Batan di baari di “O yiwo Dmɔŋ tuntuntuɔba siba daa daa sanɔa tuntuntuɔba wurɔi.”

16 Naan Herodi die di wunna die u baari di, “O yiwo Joɔn vuodieke die di sinana vuosi Dmɔŋ nyaabu. Die n yi ba gobi wo u sikpen ama u yinɔi a ken wo u miɔi ma.”

17 Naan Herodi gban gban die yina nuan di ba yigi Joɔn a bobo wa a nagi wa a yi dansarka surɔ. Herodi die yi wo die dama die wurɔ Herodi die faari wa

Herodiasi vuodieke ɔ kana ka mu ɔ faari dama ɔ numɔa Filipi hoɔɔ die wonde.

18 Joɔn vuodieke di sinana vuosi Ōmɔɔ nyaabu die njan a bala Herodi daan daan mana di, “Di wo sien anan fu baan nan faari fu numɔa hoɔɔ.”

19 Naa chian wia die Herodiasi die di ju sinyuri a yi Joɔn, ta die a yaala ɔ kuɔ wa, ama Herodi wia die ɔ ka biagi, dama Herodi gban die ka saaga.

20 Herodi die chiga Joɔn, dama die ɔ sɔba a baari Joɔn die yiwo vuovuri ta diginti die di wo ɔ sur. Die wia die ɔ ka yaala wur yi wo. Anan die ɔ nana wur Joɔn wɔbalika a daama wa mana yori, die ɔ njan yaala ɔ wɔmma ɔ wɔbalika.

21 Kuan kuan chaan die Herodiasi daan die di ken. Herodi maaruri daraan die di ken tugi, die ɔ digi nyindiike pam ta wa tika nyinkura mana anan sojasi nyinkura anan Galili tin nyinkura a lagisi tan.

22 Die Herodiasi hoɔɔta die di ken a sie di paali a yi naan Herodi anan ɔ chaamba mana mana sugiti die di fiati. Naa chian wia die naan wa die di piati havɔbɔke di, “Bia fu yaala n yi fu? N nan yi fu jadieke mana mana fu yaalala.”

23 A kaa kaati pam ta a bali a yi bua wa “N huɔya, jadieke mana mana fu yaalala, n nan yi fu hali fu yaala n puo n naari a nagi bunyi a yi fu n nan yi.”

24 Die wia die bua wa die di nyin a ga piati ɔ nur di, “N baari n yaala bia?” Ō yinji a bali wa di, “Baari di yaala Joɔn dieke di sinana vuosi Ōmɔɔ nyaabu sikpen.”

25 Die wia die bua wa di chigi a ga naan wa jigin lagi lagi a baari di, “N yaala fu gobi Joɔn dieke die di sinana vuosisi Ōmɔɔ nyaabu sikpen a diisi kpali ma a yi mi lelele.”

26 Naa die di yi naan wa sur die di paali a chɔɔɔ pam, ama die ɔ kaan biagi a zeti dama ɔ kaana kaati diekema ɔ chaamba njan wa wia.

27 Die wia die ɔ yi vuodiekema die di gbarina wa wuryi njan di ɔ yaa Joɔn sikpen a ken lagi lagi. Tuntuntu wa die di nyin a ga dansarika sur a gobi Joɔn sikpen.

28 A die a nagi ka a diisi kpali ma a yalika a ken a yi havɔbɔke, havɔbɔke die di nagi ka a yi ɔ nur.

29 Die Joɔn kuanandusɔba die di wurna, die ba ga a nagi Joɔn nyinbanja a ga guu.

30 Yisa tuntuntiba ban anan bale die ɔ tunna wa die di yinji a ken a bali wa wudiekema mana ba yine anan ba daguna.

- 31 Vuosi pam die kienene ta yinje, die wia die Yisa anan u kwanandusirba die wo sanja anan ba baan nan dii nyindiike. Die wia die Yisa die di balt a yi ba di, "Ninun ni vaa an ti ga haagiyen dieke ni baan nan voosi."
- 32 Die wia die ba gban gban die ba juu haarun a gara jigidieke vuon die di wone.
- 33 Ama daadan pam die di ye be ba ganana, a miji ba. Die wia die ba chigi anan nagisi a nyun tigi mana mana, a wolin a ga a tugi jigidieke Yisa anan u kwanandusirba die di ganana wa.
- 34 Die Yisa die di nyinna haarku sun ta die a ye kpkpaaku ba wia di yaa wa zoolun, dama die ba niasi wa yii diekamba di wone yiyaguru. Die wia die u piili a daga ba wia pam.
- 35 Die jumu die di tugina, die u kwanandusirba die di ken u jigin a balt yi wa di, "Dinni won a juu mi ta giena dan di yi jigidieke jadiikin di worine ba baan daa a dii.
- 36 Vaa vuosi ga tjkpanjisi anan kwan diekamba di gbigine giena wa a yaali jaan a dii ba gban."
- 37 Yisa die di yinji a balt ba di, "Ninun ni gban gban ni yaali jaan a yi ba an ba dii." Die ba piasi wa, yaala ti nagt siba dunta mana ligire a yaali jaan a yi ba an ba dii?
- 38 Naa chian wia die Yisa die di piasi ba di, "Paanusu anmia ni yali? Ni ga a ga daansi a ye." Die ba gana a ga daansi ta yinji a ken wo die ba balt a yi wa di, "Paanusu anu anan zaasiti ale."
- 39 Yisa die di balt u kwanandusirba di ba yi vuosisi mana puo puo a lagisi a kala kala hooyebiti me.
- 40 Die wia die ba lagisi a kalt kalt, batan banisi-nu nu batan dan kobiga kobiga.
- 41 Womi Yisa die di nagt paanusu anu wa anan zaasiti ale wo, a daansi njmnsikpen ta pagt Dmij. U yi paanusisi a gbieri gbieri ta nagtha a yi u kwanandusirba di ba tuohe a tia tia a yi vuosisi. Die u bi nagt zaasititi ale wo a gbieri gbieri a yi ba mana mana.
- 42 Ba mana mana die di dii a chagi, ta tialt tialt.
- 43 Die u kwanandusirba die di vaari vaari paanusu anan zaasiti tialtkaha a suuli kparisi ban anan ale.
- 44 Dembin diekamba die di njobina paanusisi anan zaasititi die yiwo dembisi tuse tuse anu.
- 45 Yisa die di yi u kwanandusirba die di juu haarku lagt lagt a di u njnja a gara mugkpuri gaari a ga Befisada, ta die u wa a taanna vuosisi.
- 46 Die u taanna vuosisi a kpati wa die u jwali ga kunkogin me di u jwisi Dmij.

- 47 Die jɨmɨŋ die dɨ tʊgɨna, haarkʊ die bie wo mʊgɨkpʊrɨ sʊŋ aŋaŋ sʊŋ ta Yisa dɨ a ye bie tɨŋbaŋ ma ʊ nyʊna.
- 48 Die ʊ ye ta ʊ kʊaŋandʊsrɨba die wahala aŋaŋ haarkʊ dʊmɨŋ, dama bʊlɔgɨsɨŋ die nɨgɨnana ba a gara kʊaŋ kʊaŋ. Die wɨa die dɨ gana a tʊgɨ kpʊraasi kpʊaŋ sʊkʊleelin, Yisa die dɨ chʊŋ nyaabus sikpeŋ a kien ba jigɨŋ. Die ʊ chʊŋ a tianna ba ma
- 49 ama die ba ye wo ta ʊ chʊŋ nyaabus sikpeŋ. Die ba yene dɨ ʊ chʊŋ nyaabus sikpeku die ba keesi ta yi tama sɨba dɨ yiwo kogɨŋ.
- 50 Dama die ba mana die dɨ yene wo ŋmaamɨŋ die yigine be. Yisa die dɨ a balt a yɨ ba bʊnyɨ dɨ, “Nɨ yigi sikimɨŋ, wo manɨŋ nɨ da vaa ŋmaamɨŋ yigi nɨ.”
- 51 Womi die ʊ juu a gʊtɨ ba ma haarkʊ ma, bʊlɔgɨsɨbʊ die dɨ nan sʊmm. Die dɨ paalt a yi ʊ kʊaŋandʊsrɨba mamachi pam
- 52 dama die ba ka sɨba die ʊ nagɨ paanusɨsɨ a yɨ vuosisi ba dii wo chɨaŋ. Ba sʊgɨtɨ ye ko bie wo lɨmɨŋ ma mɨŋ.
- 53 Die ba ga a ga a tʊgɨ mʊgɨkpʊrɨ gaarɨ a keŋ jʊalt Genezariti tɨŋbaŋ ma, a bobɨ haarkʊ mi.
- 54 Die ba nyɨnana haarkʊ ma vuosisi die dɨ mɨŋŋɨ Yisa bʊnyɨ.
- 55 Naa chɨaŋ wɨa die ba chɨgɨ ga juu tɨŋbaŋka mana a chii yʊagɨtielin a diisi ba kalŋasɨ sikpeŋ a ga jigɨdieke mana die ba wʊnna dɨ Yisa gaya wa.
- 56 Jigɨdieke mana die ʊ gana tɨŋkpʊaŋŋɨsɨ yaa tɨŋkpʊma vuosi ŋaŋ chii wo ba yʊagɨtielin a ga nyugiti ma ta jʊusa wa dɨ ʊ ko a vaa yʊagɨtielibɨ gbɨ ʊ nyɨnyeeke kʊanʊaŋ, vuodiekemba mana mana die dɨ gbɨna ka die ye wo alaafɨa.

Maki 7

- 1 Tʊ, Farasisi aŋaŋ mɨra dɨdagɨrɨba batɨŋ die dɨ nyɨnna Jerusalemi a keŋ die dɨ taŋ giliŋ Yisa atɨaŋ.
- 2 Die ba daansɨ a ye ta ʊ kʊaŋandʊsrɨba die nyindiike aŋaŋ nuudɨgɨnta. Dama die ba ka nɨtɨ ba nuusi sɨba Farasisi vuosi die dɨ bala dɨ vuosi nɨtɨma ba nuusi die wo.
- 3 (Dama Farasisi aŋaŋ Juu vuosi mana die ka die nyindiike yʊrɨ yʊrɨ sie ba wʊŋ nɨtɨ ba nuusi vɨnɨŋ sɨba die ba chʊŋkʊsɨlɨŋ mɨra dɨ dagɨna die wo.)
- 4 Ba keŋ nyɨŋ nyugiti jige a keŋ, ba ka die sie ba nɨtɨ ba nuusi ta dʊsa ba chʊŋkʊsɨlɨŋ wɨa, sɨba nyanyuule kpala daarɨŋ aŋaŋ gbiesi daarɨŋ aŋaŋ kalŋasɨ sugɨriŋ wɨa.

- 5 Naa chianj wia die Farasisi anjan mira didagurba die di piast Yisa di bia yine fu kwanandusirba di ka dusa sie diekemba ti choonkusuiba die di nagina a yi ti wa ta die nyinti anjan nuudiginta.
- 6 Yisa die di yinji a bali ba di, “Omij naazua Azaya die yaa wusie die u bala ninij gigaantiba gie wia siba ka maagina die wo di: ‘Omij baari di vuosi gie yia mij julma anjan ba nua ama ba sugiti di bie saasaa anjan mij.
- 7 Di yi wo yori ba jama mij dama ba daga vuota ba gbanj gbanj ba mira siba a yiwo manij n mira.’ ”
- 8 Ni zeti wo Omij mira ta dusa vuotanj mira.
- 9 Yisa die di bi a bali a guti ba di “Ni yaa wa yanj sibij a zeti Omij mira ta biagi a daga ni gbanj gbanj ni yaala wudiekemba.
- 10 Mosisi die baari di, ‘Yima fu chua anjan fu naa julma vuodieke nij mana di kenj a kaa kaati a yi u choonj yaa u nuuj mu ba kus wa mij.’
- 11 Ama ninij ni baari di ‘Vuonj di kenj a bali a yi u choonj yaa u nuuj di jadieke mana di yine n suti manj tij nan nagti a sunji ni birij wa Omij jaanj.’
- 12 Die nij ninij Farasisi yia vuosi sienj di ba da kenj sunji ba chualij yaa ba nulinj ni dagiku ma.
- 13 Naa di a kenj a yi die nij ni chusa Omij wubalkaha, ni daginana vuosi die wo sunj. Ni yie wia pam a ntasa die.”
- 14 Womi Yisa die di bi a wa daadamba bibra a kenj u jiginj, ta bali a yi ba di, “Ni mana mana chusima a wumma mij ta simma n wubalkaha chiasu.
- 15 Jadieke vuotanj di dinene a yie u sunj ma ka biagi a yie wo diginti ama wudieke di nyinnana u nuanj ma yine u yaa diginti.
- 16 ((Naa chianj ma vuodieke mana di yaa tibij a nan wuj u wumma.))”
- 17 Die u vana daadamba ta kuli tiginj u kwanandusirba die di piast wa nandaguri chianj.
- 18 Yisa die di piast ba di, “Ni gbanj ni ka siba ka chianj? Ni ka siba siba di jadieke di junene vuotanj nuanj ma ka biagi yie wo u yalla diginti.
- 19 Dama a juu wo u nyuuti ma a daaga nyungbanjka a nyinna ama da u sunj ma.” (Yisa balku die dagiya siba jadiikinj mana ka chuaru.)
- 20 Die u ye a ko bala a guta di “Wudieke di nyinnana vuotanj sunj yine u yaa diginti.
- 21 Dama u sunj ma sunjanyilibati siba hoonj yaalij anjan dembisi yaalij, anjan gaarij anjan vuotanj kusla,
- 22 anjan jome anjan kalinbaani anjan sugigolinj wuyiike anjan halt anjan gaanta anjan бага wori wuyiike.

- 23 Wɔbiati gie mana mana nyinna vuotaŋ sɔŋ a yie wo ɔ birɛma vuodigintɔŋ.”
- 24 Yisa die di nyɛŋ mi a ga tɔŋ kaantɔ die di bene Taya tɔŋgbaŋ ma, die ɔ ga a juu tigiŋ kaantɔ sɔŋ ta die a ka yaala vuonɔ ye wo, ama die ɔ ka biagi a lobiri ɔ gbaŋ.
- 25 Hɔgɔ wɔnyɛ die benne mi ta jumbiati die di yalli ɔ havɔɔbiŋ, die ɔ wɔnna di Yisa die bie mi die ɔ chigi a keŋ gbirigi Yisa niŋŋa.
- 26 Hɔgɔ wa die ka yi Juu vuonɔ, die ba murt wa wa Fonisia, Siria tɔŋgbaŋ ma ma. Die ɔ juustɔ Yisa di ɔ yagi jumbiatiti ɔ bua wa ma ma.
- 27 Ama Yisa die yiŋŋi a balt wa di, “Vaa ti woliŋ a yi ballibiɛ ba nyindiike, di wo sien aŋaŋ ti baan nan nagi ballibiɛ nyindiike a yi gbaasi.”
- 28 Hɔgɔ wa die di yiŋŋi a baari di, “N Yɔmɔtien, ka yiwo wusie, ama gbaasisi die di duana tebulisi chianɔ gbaŋ naga ballibiɛ nyindiike choota die di nannana.”
- 29 Naa chianɔ wia Yisa die di balt a yi hɔgɔ wa di, “Fu miŋŋina balt baltku gie wia nan biagi a kuli, jumbiakɔ nyɛŋ fu bua wa ma miŋ.”
- 30 Die ɔ yiŋŋi a kuli ta ɔ bua wa duu gado sikpenɔ jumbiatiti die di senɔ a nyɛŋ ɔ ma.
- 31 Yisa die di wa a nyɛŋ Taya tɔŋgbaŋ ma a daagi Sadoni a chɔŋ a daagi tigisi banka sugiti a ga Galili mɔgikpuri ma.
- 32 Vuosi batanɔ die di yaa daa wɔnyɛ die di kana a ka miŋŋi bala wia a keŋ Yisa jigini a juustɔ wa di ɔ nagi ɔ nuusi a diisi ɔ ma.
- 33 Yisa die di yigi daa wa nuunɔ me a yaa wa nyɛŋ luŋŋi ta vaa daadamba. Yisa die di nagi ɔ nuubisi a yi daa wa tɔba ma, ta turtɔ nuntɔbiti ta gbi daa wa jiliŋ.
- 34 Womi Yisa die di daansi ŋmɔsikpenɔ ta paali a voosi ta a balt a yi wa di, “|Effata!|r” Ka chianɔ wone, “Yuori!”
- 35 Daa wa tɔbaha sɔŋ die di yuori buɔnyɛ ɔ wɔmma wɔbalka ta biagi a bala wia vuniŋ.
- 36 Womi Yisa die di yi ba mana mana nuanɔ di ba simma ba keŋ a balt wurɛ mi a yi vuonɔ. Ama sanŋa dieke mana die Yisa di a keŋ a balt die, die di wana a faasi a yie ba bala wurɛ jigini mana.
- 37 Vuodiekemba mana die di wɔnna die di yi be mamachi pam pam. Die ba baari di, “O miŋŋi a yi wurɛ mana vuniŋ vuniŋ. Haltɔ yi vuodiekemba mana di kana a ka biagi a wɔmma wia di wɔmma ta vuodieke di kana ka biagi bala wia di bala.”

Maki 8

- 1 Die di ka yvasiya ta daadan pam bibra die di kenj a lagisi Yisa jiginj. Jadiikin die wori ananj ba baan dii, Yisa die di wa u kwanandusirba a bali a yi ba di,
- 2 “Zoolinj yigi minj minj pam ananj vuosi gie dama maninj ananj ba daraa ataa wunna, ba ka bi yaa jaanj ananj ba baan dii.
- 3 Manj kenj yi ba kuli ta ka dii jaanj batanj nan chaa sienj me dama ba nyinj wa saasaa.”
- 4 U kwanandusirba di piast wa di, “Haagiri gie me, sie vuonj di baa u ye jaanj a yi daadamba gie mana anj ba dii?”
- 5 U piast ba di, “Paanusu anmia ni yalli?” Ba baari di, “A bayupoyi.”
- 6 Yisa die di bali daadamba di ba suuj kala tujbanj, ta nagj paanusu ayupoyi wa a biri Nmij, ta yi tia tia a nagj a yi u kwanandusirba di ba nagj a yi daadamba, ba yi dene.
- 7 Die ba bi yaa zaasibisi bita ba jiginj. Yisa di nagtha a biri Nmij ta nagj a yi u kwanandusirba di ba bi tuo a tia tia a yi daadamba.
- 8 Vuonj mana die diye minj ta tiati tiati, vuosisi die yiwo siba vuosi tuse tuse anusa.
- 9 U kwanandusirba die di vaarina nyindiike tiatikaha, die a suuli wo kparisi ayupoyi. Yisa die di wa taanj vuosisi ba kuli,
- 10 ta die wa juu haarinj lagj lagj wuninj ananj u kwanandusirba ba ga Dalimanuta tujbanj ma.
- 11 Farasisi batanj die di kenj u jiginj, a piili nuga nunhagurinj. Die ba yaala ba yigi wo minj, die wia die ba baari di u yi mamachi a dagj siba Nmij tunna wa.
- 12 Yisa di vuosi pam ta piast, di bia lele gie vuosi di piasta a yaala mamachi tusuma? U baari di wusie, n kaanj yi mamachi wunj anj vuosi gie ye.
- 13 Ta die u va ba ta yinjji a juu haarku ba nagj ga a gara mugkpuri gaari kaani wa ma.
- 14 Die u kwanandusirba die daanya ananj ba baan pogul nyindiike. Die ba pogul wa paanu balimij nyuna haarku suj.
- 15 Yisa die di yi ba nuanj a baari, di ba simma Farasisi ananj Herodi vuosi wia.
- 16 Die ba piili a bala a yia tamba, u balla naa dama ti wo paanu wia.
- 17 Yisa die di minji ba wubalikaha, ta piast ba, di bia ni bala siba ni wo paanu wia? Ni ye ka yeye, yaa ni ye ka siba, di bia ni wo sunanyile dene?
- 18 Ni yaa nine, ama ni ka yese. Ni yaa tiba, ama bia wia ni ka wumma? Ni ka tansa

- 19 die n nagina paanusi anu a puo puo a yi vuosi tuse anu wa nyintialkaha kparisi anmia die ni vaari a suuli? Ba baari “Kparisi ban-ale.”
- 20 Ta die n nagina paanusi ayupoyi a puo puo a yi vuosi tuse anusa wa nyintialkaha kparisi anmia die ni vaari? Ba baari kparisi ayupoyi
- 21 u piasi ba, ta ni ye ka siba?
- 22 Die ba tugina Befisada ma vuosi batan die yaa dembin yu a ken jusi wa, ta baari di u gbi wa.
- 23 Die u yigi yu wa nuun me a yaa wa nyin tika ma. Aturi nuntobiti a yi yu wa nine me, ta nagi u nuusi a diisi u ma ta piasi wa di, “Biagi ye jaan min?”
- 24 Daa wa di daansi sikpen ta baari di, “Wa, n ye vuosi ama ba niasi wa tisi di dina di chun chun.”
- 25 Yisa di bi nagi u nuusi a diisi daa wa ninehe me, sanja mi nun daa wa nine di yuori, u ye jaan mana kasi.
- 26 Yisa di bali wa di u kulime ta yi wa nuun di, “Da ken yinji ga tika ma.”
- 27 Yisa anan u kwanandusirba die gara tunkpanjisi die di gbigine Siisiria Filipi tin ma. Sieku me u piasi ba di, “Ni bali min, minia vuosi di baari n yi ye?”
- 28 Ba baari di, “Batan baari yiwo Jon die di kenne a ken a su vuosi Dmin nyaabu, batan dan di baari Elaja, ta batan dan di baari yiwo Dmin tuntuntu wunyi.”
- 29 Yisa di piasi u kwanandusirba ta “Ninun nun minia ni baari n yiye?” Piita di baari di, “Yiwo Gbibatanta Masiaka.”
- 30 Mi, Yisa di yi ba nuun di, “Ni da ken a bali vuon n wa.”
- 31 Ta wa piili a daga u kwanandusirba di, “Sie manun vuota Budadembike dii wahala pam, ta nyinkura anan Dmin kikaabitba anan Dmin tigiri me mira didagirba ken zeti min, a bi kuv min ama daraa ataa daraan n nan hagi kun me.”
- 32 Die u paali bali ba min, die u ka lobiri ba. Die Piita die di yaa wa ga lugun a ga galun wa.
- 33 Ama Yisa di yinji a daansa u kwanandusirba ta kpaan Piita a baari di, “Funun Sitaani wa gie hagi giena. Fu sunanyile yiwo vuota sunanyile daa Dmin sunanyile.”
- 34 Yisa die di wa wa daadamba anan u kwanandusirba a bali ba di, “Vuodieke mana di ken a yaala u dia n kwan sie u daan u gban gban u wa ta nagi u kun dagarikin a dia min.
- 35 Vuodieke nun mana di yaalala u gbati u gban gban u miivoli nan waari ka, ama vuodieke di a ken waari u miivoli n wa anan Dmin wuvuna wa nan ye ke.

36 Bia vuonɔ di baa ɔ ye, ɔ kenɔ a ye dɔnta mana mana nyinti ta waart ɔ miivoli? Wusie

37 Jaan wori vuotaɔ di nan biagi a nagi a gbati ɔ miivoli.

38 Lele gie vuosi yi wo bianɔ ta ka dia Ɖmɔɔ. Vuodieke di a kenɔ chɔga viivi a ka balɔ manɔɔ ananɔ n dagikɔ gie vuosi gie jiginɔ, die nɔɔ manɔɔ vuota Bɔadembinɔ nan daanɔ chɔgi di tienɔ gbanɔ viivi manɔ kenɔ kenɔ ananɔ n Chɔa Ɖmɔɔ hagɔɔɔ ananɔ ɔ kast malakasisi di n yaa wa a ga gutɔ n vuosi me.”

Maki 9

1 Yisa di bi balɔ ba di, “N bala ni, batanɔ bie giena ba kaanɔ kpi ntaala ba kenɔ a ye Ɖmɔɔ naart keniɔ ananɔ ka hagɔɔɔ.”

2 Daraa ayɔaba kɔanɔ chaanɔ Yisa di wa Piita ananɔ Jemisi ananɔ Joɔn, a di ba nɔɔɔ a yaa ba a juati tanɔkenɔkɔnɔ sikpenɔ, jigidieke vuonɔ die di wone mi. Die ba daansinana ba kenɔ a ye ta Yisa tarigɔya mɔɔ,

3 ɔ nyɔnsuuke die di yɔanti ta nyigisa, a paali yɔanti tianɔ vuota di baanɔ nan biagi a sugiri jaanɔ ka yɔanti die dɔnta ma.

4 Mi ɔ kɔanɔandɔsɔrɔba Piita ananɔ Joɔn ananɔ Jemisi di ye Elaja ananɔ Mosisi vuodiekeɔba die di kpine kɔɔɔɔ ma wa ananɔ Yisa di balala wa.

5 Die wa, Piita die di balɔ Yisa di, “Ɖɔdagɔɔ, di vuna ti benne giena. Ti nan kpii viisi ataa, fu kaantɔ, Mosisi kaantɔ, Elaja diaɔ kaantɔ.”

6 Ɖmaamɔɔ die faasɔna a yigi ɔ kɔanɔandɔsɔrɔba wa, Piita die di zi ɔ baanɔ balɔ die.

7 Womi nɔɔɔmara di kenɔ sɔɔɔɔ ligi be, ta loɔɔɔ di nyɔɔ nɔɔɔmaraha ma ma a bala di, “N Bɔadembinɔ dieke n chone wɔnna, ni wɔmma a yɔma wa.”

8 Die ba yinɔɔi a daantɔ luɔga lagɔ lagɔ ta ba ka ye vuonɔ sie banɔɔ ananɔ Yisa nyɔna ma.

9 Die ba kenne a sɔɔna tantɔ ma wa, Yisa di yi ba nɔɔanɔ di, “Da ni kenɔ a balɔ vuonɔ ni yene die, sie manɔɔ vuota Bɔadembinɔ di kenɔ a hagi kuɔ me.”

10 Die ba saagi a yi wa ama ta wa piili a bala tamba wɔɔɔ wa, ta baartɔ di, “Ɖ balala kumbu hagɔɔ ma wa, ka chianɔ?”

11 Lele mi ba piastɔ Yisa di, “Bia yine Ɖmɔɔ mɔɔɔ ɔɔdagɔɔɔba di baartɔ sie Elaja wolinɔ kenɔ ta ka kɔanɔ chaanɔ Masia wa diaɔ kenɔ?”

12 Yisa di baartɔ di, “Wusie Elaja baa ɔ wolinɔ kenɔ mɔɔ a kenɔ wɔnɔ wɔɔ mana a zienɔ, ta bia Ɖmɔɔ wa di wa daga sɔba vuota Bɔadembinɔ nan faastɔ gbaligɔ ta ba bi zeti wo?”

13 Ni vaa n balɔ ni, Elaja wɔɔ kenɔ mɔɔ vuosi di yi wo ba dɔɔɔɔ sɔba Ɖmɔɔ wɔbalɔka die di dagina ɔ wa die wo.”

- 14 Die banɩŋ ba ga haari ɔ kwanɔnduɩsiɩŋ tɩalkaha ta daadan gilin be, ɔmɩŋ mɩra didagɩɩba batanɩ di nɩga nɩnhagɩɩŋ ananɩ ba.
- 15 Die vuosisi di yene Yisa di faasi a yi be wubonkenɩ ba chɩŋ ga ɔ jigin a waasi wa.
- 16 Yisa di piasa ɔ kwanɔnduɩsiɩba di bia wɩŋ wɩa ni nanɩ ba di nɩga nɩnhagɩɩŋ?
- 17 Daadamba sunɩ daa wɩnyɩ di baari di, “Didagɩɩ, n yaa wa n Buadembɩŋ a kenɩ fu jigin, dama jimbiati die yalla wa ta ɔ ka biagi a bala wɩa.
- 18 Jimbiati gie di kenɩ a hagi a nanɩ nagi wa taanɩ mɩŋ, ta funfugiti di bie ɔ nɩnanɩ ma, ɔ nyɩna nanɩ chɩa wa tanɩ ta ɔ nyɩngbanɩŋ mana di hagɩɩ. Die manɩ bali fu kwanɔnduɩsiɩba di ba gbaanɩ wa die ba bɩli waari.”
- 19 Yisa di bali ɔ kwanɔnduɩsiɩba di, “Ni wo yada, lalia ni bi yaala manɩ nanɩ ni bemme a yuasi, ni yaa bua wa a kenɩ n jigin.”
- 20 Ba yaa bua wa a kenɩ ɔ jigin. Die jimbiaku di yene Yisa, ka yi bua wa di chaa, die wɩa a yi ɔ nanɩ tɩngbanɩ a bilime mi, ta funfugiti di nyɩna ɔ nɩnanɩ ma.
- 21 Yisa di piasi bua wa chɔɔŋ wa di, “Bɩna anɩmia wɩnna a yalla wa?” Ɔ chɔɔŋ wa di baari “Die ɔ yine buabinɩ mana.
- 22 Daanɩ mana jimbiaku nanɩ yaala ka kɩɩ wa mɩŋ, ka nanɩ vigi wo mɩŋ a taanna bolɩŋ me ananɩ nyaanɩ ma. Chɩŋ ti zɔɔɩŋ ta fu sunɩŋi ti, fu nanɩ biagi sunɩŋi!”
- 23 Yisa di bali daa wa di, “Bɩa fu bala fu nanɩ biagi sunɩŋi! Wɩŋ wori a nyanɩŋa vuodieke di yalla yada.”
- 24 Bua wa chɔɔŋ wa di keesi buɩnyɩ, ta baari di, “N yaa yada mɩŋ ama n yadaka ka dala, sunɩŋi mɩŋ anɩ bu dalɩma.”
- 25 Yisa die ye ta daadamba gbigiye ɔ yi lɔlɩŋ di, “N baari, jimbiaku dieke di yine bua wa di ka wɩmma wa ta bala wɩaha, nyɩŋ ɔ ma ta da bi yɩŋŋi a juu ɔ ma.”
- 26 Jimbiaku di keesi ta nagi bua wa a nɩŋ tɩngbanɩ pemm ta die faasi a dati wa ta nyɩŋ ɔ ma, bua wa di nɩasi kunɩ, vuonɩ mana die di baari di ɔ kpiye mɩŋ.
- 27 Ama Yisa die di yigi ɔ nuunɩ me a sunɩŋi wo ɔ hagi zie.
- 28 Die Yisa di yɩŋŋine a juu juonɩ me ɔ kwanɔnduɩsiɩba di piasi wa di, “Bɩa die yine ti ka biagi a yagi jimbiaku?”
- 29 Die ɔ bali ba di, “ɔmɩŋ juɩsiɩŋ nyɩna nanɩ biagi a yagi jimbiati di nɩasɩna naa, jaanɩ bi wori.”
- 30 Die ba nyɩŋ mi a ga Galili me, Yisa die ka yaala vuonɩ summa ba benne jigidieke,

- 31 dama die ɔ daga ɔ kwanɔnduɔrɔba miɲ. Die ɔ bali ba di, “Ba nan nagi manɲ Vuota Bɔademiɲ wa a yi vuosi nuusi me aɲ ba kɔɔ miɲ, ama ka daraa ataa kwanɔ chaan n nan hagi kumbu me.”
- 32 Die ba ka sɔba ɔ dagiku chian ama nmaamiɲ die yalla ba anan ba baan nan piasi wa.
- 33 Ba keɲ Kapenomi a juu juon a kpati, ɔ piasi ɔ kwanɔnduɔrɔba di, “Bia wun ni tiɲ yaa niga ninhagurɔba sieku me wo?”
- 34 Die ba ka yaala ba bali wa dama die ba niga ninhagurɔba di ba jabia yine jakuɔɲ.
- 35 Yisa die di sɔɔɲ kali ta wa ɔ kwanɔnduɔrɔba ban anan bale wo, a bali ba, vuodieke mana di yaala ɔ yi jakuɔɲ sie ɔ wari kwan ta nagi ɔ gban a yi vuon mana yomɔ.
- 36 Die ɔ wa bɔabiɲ a nagi wa zien ba niɲa a nagi ɔ nuusi a diisi ɔ ma ta bali ba.
- 37 “Vuodieke niɲ mana di a keɲ saagi a tuo bɔabike gie chanchaan n saan ma tuose miɲ, vuodieke niɲ mana dian di tuosine miɲ, tuo wo vuodieke di tunna miɲ wa miɲ.”
- 38 Jon die di bali a yi Yisa di, “Dɔdagurɔ, die ti ye wo vuon di yaginana jimbiati vuon me fu saan ma, die ti bali wa di ɔ vaa dama die ɔ ka yi ti wunɲi.”
- 39 Yisa di bali ba, “Daa ni yi ɔ vaa dama, vuon di biagi a yie mamachi wia n saan ma ka kwanɔ chaan ɔ kaan biagi a bali wun a chɔusa n saan.
- 40 Dama vuodieke mana di kana ka waga ti guti wa ti ma.
- 41 Wusie man bala ni naa, vuodieke niɲ mana di kenne yi ni nyaan ni nyuu dama ni di wa ɔ kwanɔ nan daansi ye ka nyari.”
- 42 Yisa di baari, “Vuong di a keɲ yi ballɔbɔsi gie wunɲi di tuone miɲ a dii wo di yi wɔbɔan, di tiɲ nan di kɔɔ ba nagina nuɲ a bɔbi a yeegi ɔ nyie ta nagi wa a taan nyaakpɔɔba ma.
- 43 Du yi fu nuun yinene fu yie wɔbɔati fu gobike taan, dama di kɔɔ fu baan nan juu arɔzanna anan nuubalmiɲ, anan fu baan juu boli dieke me di wone kpatiɲ anan nuusi ale.
- 44 ((Jigidieke zɔzɔa di benne ba sɔɲ a die ta ka kɔɔ, ta bolibu dian ka kɔɔ.))
- 45 Du yi fu nan yinene fu yie wɔbɔati fu gobike taan dama di kɔɔ fu baan juu arɔzanna anan nan gobiɲ a tian fu baan di yalli nagisi ale ta juu boliɲ me.
- 46 ((Jigidieke zɔzɔa di benne ba sɔɲ a die ta ka kɔɔ, ta bolibu dian ka kɔɔ.))

47 Dɪ bɪ yiwo fʊ niŋ dɪaŋ yine fʊ yie wʊbɪatɪ vʊarɪka taan, dama, dɪ kpɪa fʊ baan nan juu arzanna aŋaŋ nimbalmɪŋ a tɪaŋ fʊ baan nan juu bolɪŋ me aŋaŋ nine ale.

48 Jigidieke zɪŋzʊa dɪ benne ba sʊŋ a die ta ka kpɪe, ta bolibu dɪaŋ ka kpise.

49 “Ɖmɪŋ nan daansi nagɪ bolɪŋ a wʊnsɪ vuon mana sɪba ba ŋaana naga yasɪ a wʊnsa kaabɪŋ nɔŋ die wo.

50 “Yasɪ nansi mɪŋ, ama ka nansɪbʊ dɪ keŋ nyɪŋ, lalɪa ka bɪ baa ka ye ka nansɪbʊ bɪbra? “Nɪ bemme aŋaŋ taŋ sɪba yasɪ nansɪbʊ aŋ nɪ bemme aŋaŋ sʊŋɪtalɪŋ aŋaŋ tamba.”

Maki 10

1 Yisa die dɪ nyɪŋ mi a garɪsɪ Jɔɔdani mʊgɪrɪ a ga Judia tɪŋgban ma; daadan pam die dɪ bɪ a keŋ gɪlɪŋ wo, ʊ dagɪ ba sɪba ʊ ŋaana wɔŋ daga die wo.

2 Farasisi die dɪ keŋ mi a yaala ba magɪsɪ wa, a piastɪ wa dɪ, dagɪ tɪ, dɪ yaa sien mɪŋ tɪ mɪra sʊŋ dembinɪ zeti ʊ hɔgʊ mɪŋ?

3 Yisa gbanɪ dɪ piastɪ ba dɪ, “Lalɪa Mosisi die dɪ balɪ nɪ?”

4 Die ba baartɪ dɪ, “Mosisi die baartɪ dembinɪ dɪ keŋ yaala ʊ zeti ʊ hɔgʊ ʊ ŋaan maagi wa gbanɪŋ a yɪ wa a dagɪ sɪba ʊ zeti wo mɪŋ, ta vaa wa aŋ ʊ ga.”

5 Yisa dɪ balɪ ba dɪ, “Nɪ wɪa die tʊa mɪŋ wɪa Mosisi die dɪ yɪ nɪ nʊarɪ mi.

6 Ama dʊnɪa piilɪŋ, Ɖmɪŋ die naan wa ‘dembɪŋ aŋaŋ hɔgʊ.’

7 Naa chɪaŋ ma dembinɪ aŋaŋ hɔgʊ nan vaa ba chʊalɪŋ aŋaŋ ba nɪlɪŋ ta faarɪ taŋ aŋ ba bale wo gie nan lagɪŋ

8 yi vuobalmɪŋ, da vuosi bale bɪbra.

9 Die wɪa Ɖmɪŋ dɪ keŋ nagɪ jadieke a lagɪŋ, vuota ka mʊ ʊ puoke.”

10 Die ba yɪŋŋine kuli tigɪŋ ʊ kʊaŋandʊsɪrɪba dɪ piastɪ wa wɪrɪ wɪa.

11 Ɖ balɪ ba dɪ “Dembinɪ dieke dɪ zeti ʊ hɔgʊ ta bɪ faarɪ hɔgʊ gaan juu wo hɔgʊ dieke ʊ zetine wo taalt ma.

12 Hɔgʊ dieke dɪaŋ dɪ zeti ʊ chʊrʊ ta bɪ yallɪ dembinɪ gaan ʊ gbanɪ; juu ʊ chʊrʊkʊrɪ taalt ma.”

13 Vuosi batanɪ die dɪ yaa ballɪ a keŋ dɪ Yisa gbɪ ba, ʊ kʊaŋandʊsɪrɪba dɪ yaga ba.

14 Die Yisa dɪ mɪŋŋɪna, ʊ ju sɪnyurɪŋ ta balɪ ba dɪ, “Nɪ vaa ballɪbɪsɪsɪ kiere n jigɪŋ, daa nɪ yagɪma ba dama Ɖmɪŋ naarɪ yiwo ba die wo sɪttɪ.

15 Vuodieke mana dɪ a keŋ ka tuo Ɖmɪŋ naarɪ sɪba buabinɪ die dɪ tuone nyinti die nɪŋ ʊ kaan juu mi.”

- 16 Die ɔ wa nagɪ ba ɔ nuusi me ta nagɪ ɔ nuusi a diisi diisi ba ma ta yi alibarika a yi ba.
- 17 Die Yisa die di dene haɣɪ di ɔ dia, daa wɔnyɪ di chɪɣɪ a keɲ gbirigi ɔ nuɲɲa ta piastɪ wa di, “Dɪdagɪrɔ vuunɪ, lalta maɲ nan yi a ye miivoli dieke di wone kpatɪ?”
- 18 Yisa di piastɪ wa di, “Bɪa fɔ wasa mɪɲ vuovunɪ? Vuovunɪ wori ntaala Ōmɪɲ nyuna ma.
- 19 Fɔnɪ sɪba Ōmɪɲ miraha mɪɲ. ‘Da keɲ kɔɔ vuonɪ, da keɲ yaali vuonɪ hoɣɔ, da keɲ gaari, da keɲ yi ɲminchiɓɪ daanstatiɲ, da keɲ nyiri vuonɪ, yɪma fɔ chɔa aɲaɲ fɔ naa julma.’ ”
- 20 Daa wa di bali Yisa di, “Dɪdagɪrɔ n yine bɔabinɲ mana a yaa ga mɔɔna n du sieti gie mana mɪɲ.”
- 21 Yisa di daanstɪ wa aɲaɲ choti, ta bali wa, wɔbalɪmɪɲ tɪala fɔ, “Kulime a daa jadieke mana fɔ yalla a nagɪ ligirehe a yi zɔɔlɪntielɪɲ, ta nan yi nyintitɪɲ arzanna ma, ta fɔ keɲ a dia mɪɲ.”
- 22 Daa wa die di wɔnna naa ɔ sɔɲ di paali chɔɔsi, ɔ nine chaati di tarɪɣɪ dama die ɔ faasti yiwo ligiretiɲ, die ɔ kuli tiginɲ aɲaɲ sɔɣichɔɔsiɲ.
- 23 Yisa di yɪɲɲi a daanstɪ ɔ kɔaɲandɔsɪrɪba ta baari di, “Di tɔa pam aɲaɲ ligiretiɲ di baɲ nan juu Ōmɪɲ naari ma.”
- 24 Die di yi ɔ kɔaɲandɔsɪrɪba mamachi ɔ baliku ma, ta Yisa di bi bali bɪbra di, “N balli, Ōmɪɲ naari juule wɪa tɔa mɪɲ.
- 25 Nyɔɣɪni di baɲ yi die a garɪ nyɪɲ gariyɪɲ vɔrɪɲ ma wa ka tɔa a tɔɣɪ ligiretiɲ di baɲ nan yi die a juu Ōmɪɲ naari ma.”
- 26 Die ɔ kɔaɲandɔsɪrɪba di wɔnna naa, di bi faasti yi be mamachi, ba wa piastaɲ di, “Die nɪɲ mɪnta bala ɔ ye gbatitaaniɲ?”
- 27 Yisa di daanstɪ ba ta baari di, “Vuotaɲ kaɲ biagɪ a yi die ama Ōmɪɲ nan biagɪ a yi dama Ōmɪɲ jigɪɲ wɔɲ wori a tɔa.”
- 28 Piita di piastɪ di, “Ta tɪnɪɲ nɪɲ, ti nagɪna jaɲ mana a taɲ ta di fɔ wa?”
- 29 Yisa di bali ba di, “Vaa n bali ni, vuodieke mana di vana ɔ tiginɲ, yaa ɔ nɪballi yaa ɔ nuɲ yaa ɔ chɔɔɲ yaa ɔ balli yaa ɔ kɔati n wɪa aɲaɲ Ōmɪɲ wɔvunaha wɪa
- 30 nan daanstɪ ye nyinti saɲka gie a tɪaɲ ɔ nagɪna nyindiekemba a taɲ wa. Ū nan ye tige, aɲaɲ nɪballi aɲaɲ nɪɲ aɲaɲ balli aɲaɲ kɔati kɔbiɣa kɔbiɣa tɪɲɣbaɲka gie me ta tuo mugisiɲ a gɔti ta saɲɲa dieke di kienene wo ɔ nan ye miivoli dieke di wone kpatɪɲ.
- 31 Ama vuodiekemba di benne nuɲɲa lele nan wɪari kɔaɲ ta vuodiekemba di benne kɔaɲ lele nan tɪaɲ nuɲɲa.”

- 32 Die ba wa bie wo sien me a gara Jerusalemi, Yisa die dina nɔŋa, die di yi ɔ kwanandusɔrɔba mamachi ta nɔmaamɔ di yalli vuodiekemba die di dina ba kuaka. Yisa die di bi wa ɔ kwanandusɔrɔba ban anan bale wo a ga lɔgɔŋ a bal ba wudiekemba die di bala a yi wo.
- 33 Ɔ bal ba di, “Ni daansa, ti gara Jerusalemi, jigidieke ba baan nagɔ manɔ vuota Bɔadembɔŋ a ga yi Ɔmɔŋ kikaabitɔba nyɔnkura anan Ɔmɔŋ miraha didagɔŋ nuusi me an ba dii mɔŋ sarɔya ta baari di n chɔsɔsiya di ba kus mɔŋ, ta nagɔ mɔŋ a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi
- 34 di ba vɔari mɔŋ fala, a tɔri nɔntɔbɔti a yi mɔŋ, a nɔgi mɔŋ anan kpaasɔŋ ta kus mɔŋ ama daraa ataa daraan n nan hagi kumbu me.”
- 35 Womi Jemisi anan Joɔn, Zebedi balli di ken Yisa jigɔŋ a baari, “Didagɔŋ, wɔŋ benne ti yaala fu yi a yi ti.”
- 36 Yisa di pɔasi ba di, “Bia ni yaala n yi a yi ni?”
- 37 Ba baari di, “Ti yaala sanɔa dieke fu ken baa fu dii fu naari anan hagɔŋ ti nɔŋ fu gɔti kala, wɔnyɔ kala fu nuugali wɔnyɔ fu nuudiigɔŋ.”
- 38 Yisa di bal ba, “Ni zi ni jɔsɔnana jadieke wo chɔŋ, ni nan biagi a chii chii diekemba n balla n chii wo? Ni nan biagi a gbalgi gbalgi diekemba n baan nan gbalgi wa?”
- 39 Ba baari “Wa, ti nan biagi.” Yisa di bal ba di, “Wusie ni nan chii n chiititi, ta bi gbalgi gbalgi diekemba n balla n gbalgi wa,
- 40 ama n wo sien di n dagɔ sɔba gen wo baan nan kalt n nuudiigɔŋ, ta gen wo kala n nuugali. Ɔmɔŋ bala ɔ nagɔ jigehe gie a yi vuodiekemba wia ɔ wɔnsina wa.”
- 41 Die ɔ kwanandusɔrɔba banɔŋ, ban wa die di wɔnna naa die ba ju sɔnyɔŋ a yi Jemisi anan Joɔn.
- 42 Die wa die Yisa di wa ba mana a lagɔŋ tan ta bal ba ni sɔba baari vuodiekemba di daansa nana vuosi tɔŋbanɔka gie nan dagɔ wa ba gban ta nyɔnkura dan nan pɔgɔli wa ba vuosi anan nɔŋmɔna,
- 43 ama nɔnɔŋ nɔŋ, ni sɔnsɔŋ vuodieke di yaalala nyɔnkɔrti, sie ɔ nagɔ ɔ gban a birɔŋ yɔmɔ banɔŋ ba mana sɔnsɔŋ.
- 44 Vuodieke dan di bi yaala ɔ bemme nɔŋa sie ɔ nagɔ ɔ gban a birɔŋ vuon mana yɔmɔ,
- 45 dama Ɔmɔŋ Bɔadembɔŋ gban ka kenye di vuosi yi ɔ yɔŋsi, ama wɔnɔŋ ɔ balla ɔ yi vuon mana yɔmɔ, a kpi a gbati vuosi pam a taan.
- 46 Die ba kenne a ken tɔgi tɔŋ kaani ba wasɔnana Jariko, Yisa anan ɔ kwanandusɔrɔba di wa nyina tika ma daadan pam die didi ba kwan. Daa yu wɔnyɔ ba wasɔnana Batimiisi, Timiisi bua di kalt sieku me a jɔusa.

- 47 Die ɔ wɔnna dɪ Yisa vuodieke dɪ nyɪnna Nazeriti die benne mi wo, ɔ piili a keesi “Yisa, Davidi haagɪ chɪgɪ mɪɪ zɔɔlɪɪ!”
- 48 Die daadamba pam dɪ natɪ wa ta baari dɪ ɔ tari wattɪ, yu wa dɪ wa faasi a keesi “Yisa, Davidi haagɪ chɪgɪ mɪɪ zɔɔlɪɪ.”
- 49 Yisa dɪ zie ta baari dɪ, “Ni wa wa.” Die wɪa die ba wa yu wa a bali wa dɪ, “Hagi zie, ɔ wasa fu.”
- 50 Ū nagi ɔ nyinyeeke a vigi taanɪ, ta chɪgɪ ga Yisa jigɪɪ.
- 51 Yisa dɪ piasti wa dɪ, “Bɪa fu yaala n yi a yi fu?” Yu wa dɪ baari “Dɪdagɪɪ, n yaala n bi yɪɪɪ yesime mɪɪ.”
- 52 Yisa dɪ bali wa dɪ, “Gamma, fu yada gbaanna fu.” Lele womi ta ɔ ninehe dɪ yuori ɔ wa dɪ Yisa kɔanɪ sieku me.

Maki 11

- 1 Die ba gana a ga tuga Jerusalemi ba keɪ Betifiji ananɪ Betani tɪgɪsɪ, tɪgɪsɪ gie die bie wo kunkogɪɪ dieke ba wasɪnana Olivi Tuɪsɪ lɔgɪɪ, Yisa dɪ tɪɪ ɔ kɔanɪandɪsɪɪba bale ta
- 2 bali ba dɪ, “Ni gamma tɪɪkpaɪɪɪ dieke dɪ benne ni nɪɪka, ni die keɪ a juu tɪka ma ni nan ye bonpɔlɪ dɪ bɔbɪna zie vuonɪ dɪ ye ka juɪlɪ ka, ni forisike a yaa keɪ giena.
- 3 Vuonɪ dɪ a keɪ keɪ piasti ni, dɪ bɪa ni yi dene, ni bali wa dɪ, tɪ Yɔmɪtɪɪɪ yaalala ka, ama ɔ nan yɪɪɪ a yaa ka a keɪ lele.”
- 4 Die ba ga a ye bonpɔlɪka dɪ ka zie sieku me a bɔbɪ juonɪ kaanɪ sanɔanɪ ma. Die ba forisinene ke
- 5 vuosi batanɪ die zie mi, a piasti ba dɪ, “Bɪa ni yie, ni forise bonpɔlɪka mɪɪ?”
- 6 Ba bali ba Yisa die dɪ bala die wo gbanɪ gbanɪ, die wɪa vuosisi die dɪ vaa ba yaa a ga.
- 7 Die ba yaa bonpɔlɪka a keɪ Yisa jigɪɪ a nagi ba gartɪ a diisi ka sikpeɪ Yisa die dɪ wa juɪlɪ kalt ka sikpeɪ.
- 8 Vuosi pam die dɪ nagi ba gaati a jaati sieku me batanɪ dɪanɪ dɪ nagi vaati ba chɪana nyɪɪ haagɪɪ ma a jaata sieku me.
- 9 Vuodiekemba die dɪ benne ɔ nɪɪɪa ananɪ ɔ kɔanɪ, die dɪ wa a piili keesiɪ, “Tɪ Yɔmɪtɪɪɪ, hozaana gbati tɪ a taanɪ lele. Ōmɪɪ yi alibarika a yi vuodieke dɪ kienene wɔnɪɪ Ōmɪɪ saanɪ ma.
- 10 Ōmɪɪ bi yi alibarika a yi tɪ chɔɔɪkɔɔɪ Davidi naari dieke dɪ kienene wo ma. Hozaana! Ōmɪɪ, vuodieke dɪ benne ɪmɪɪsikpeɪ, gbati tɪ taanɪ leleke gie.”

- 11 Yisa die di ga tugi Jerusalemi, a ga Dmuj jiamuj juoku sunj, a daansi jaan mana ka sunj. Ama sanja dieke nmuj di yaala ka nan die u nan u nan u kwanandusiriba, ban anan bale wo die di nyin ga Betani.
- 12 Tunj die di vunna ba nyin Betani a kienj, konj die di yall Yisa,
- 13 die u ye kinkamuj tunj di gana ga zie nan vaati, die u ga u daansi ye siba ka yaa nyinyinika muj. Die u tugina mi die u ye wo vaati nyuna ka sikpenj, dama ka sanja die ye ka tugiya anan ka baan nan nyin.
- 14 Yisa di bali a yi tuka di, “Vunjan kaan bi ye nyinyinika fu ma a dii bira.” Die u kwanandusiriba di wun u bala wa.
- 15 Die ba gana ga tugi Jerusalemi, Yisa di ga juu Dmuj jiamuj juokpenkpuks ma, a piili a yaga vuodiekemba die di yalla nyinti a daa anan vuodiekemba die di daanana nyintiti ta kpanji vuodiekemba di yalla ligire a tariga anan vuodiekemba die di yalla nmarisi a daa tebulisi a bubi bubi.
- 16 Ta ka saagya di vunjan chii jaan a daagi Dmuj jiamuj juokpenkpuks gbaaku sunj.
- 17 Die u wa dagi vuosisi ta baari, “Dmuj wa baari, Dmuj tigin baa ka yiwo Dmuj jusun jigini a yi vunjan mana, ta ni nagi ka a birin gaarin tigin?”
- 18 Die Dmuj kikaabitiba nyinkura anan Dmuj miraha didagurba die di vunna naa wa, die ba piili a yaala sieti di ba kus Yisa. Die ba chuga wa muj, dama die u dagi die yi daadamba mana mamachi muj.
- 19 Die jujmuj di tugina Yisa anan u kwanandusiriba die di nyin mi.
- 20 Tunj die di vunna sukuleelinj, ba chun sieku me die ba ye tu dieke Yisa die di kana a yi wa, die ka mana di kpi.
- 21 Piita die di tunsi wudieke die di yine wo ta bali a yi Yisa di, “Didaguru, daansi, tuka die fu kana a yi wa kpiye!”
- 22 Yisa di bali ba di, “Ni yi Dmuj yada. Ni kenj a yi Dmuj yada,
- 23 nan biagi a bali a yi kunkogiri gie, vuv a ga nan nyaakpuks ma, fu gban gban fu kenj a bali die ta ka chulya fu sunj ma, yi yada siba fu bala die wo nan yi, anj ka yi a yi fu.
- 24 Vaa n bali ni, naa chun ma ni kenj a jusa Dmuj a yaala jaan ni tuo a dii siba ye ke muj, anj ka yi ni jaan.
- 25 Ta ni kenj a zie jusa Dmuj ta vuodieke mana di yine ni bianj, ni vaa u taali a chaa wa anj ni Chonj Nabadie Dmuj di benne arzanna ma danj nan nagi ni taali a chaa ni.
- 26 ((Ama ni kenj a ka nagi ni chanchaalij wubiati a chaa ba, ni chonj dieke danj di benne arzanna ma kaan nagi ni wubiati a chaa ni.))”

- 27 Die ba bina a yinji ken tugi Jerusalemi Yisa die di juu Dmuj jiamuj juokpenkpuj ma a di chuj, Dmuj kikaabitba nyukura anaj Dmuj miraha didagriba anaj tujgba nka nyukura batanj di ken u jigin,
- 28 a piast wa di, “Bia yiko fu yaa yie nyinti gie? Minti yina fu kanuj yiko ke mi?”
- 29 Yisa di balt ba di, “Ni vaa n piast ni wubalimuj amu ni ken biagi a mihji balt muj ka chian, n nan balt ni vuodieke yiko n yalla a tuma nyinti gie wo.
- 30 Ni balt muj Joon die ye wo yiko sta a yaa sta vuosisi Dmuj nyaabu, sta yiko ke mi die di nyuj, Dmuj jigin yaa vuotanj jigin?”
- 31 Die ba yinji a piasta tanj di, “Ti baa ti balt wa lala? Ti ken baaru bu nyuj wa Dmuj jigin, u nan baaru, bia die wana yi ti ka yi Joon yada?”
- 32 Ti nan biagi baaru, vuotanj jigin?” (Die nmaamuj die yalla ba anaj vuosisi, dama vuoj mana die baaru Joon die yiwo Dmuj di tunna vuodieke.)
- 33 Die ba balla wudieke a yi Yisa die wone “Ti zi.” Yisa di balt ba di, “Die nuj n gban n kaanj balt ni jigidieke n yene yiko ke gie a yie nyintiti gie.”

Maki 12

- 1 Yisa die di taanna ba nandaga di, “Daa wonyi die benne a suu tust dieke di nyinana bie, ta mu gaamuj a gelinke, ta die a tuu voruj jigidieke ba baanj nan di nma nyuj biehe nyaabu a yie: ta die a mu jaguj kuaku ma, ta die naguj kuaku a yi tuntuntuj nuusi me di ba daansima ka. Di ka diile sanja di a ken tugi ba kpa a yi wa ta dianj wa kpa ba tanj. Ta die wa naguj kuaku a yi ba ta dia ga jigin.
- 2 Tust bie sanja die di tuguna ka nyuj u tunj u yomu di u ga vuodiekemba di benne kuaku ma a tuo u tanj a kenj.
- 3 Vuosisi die di yigi yomu wa, a nigj wa, ta yi u yinji a ga anaj nuuwaga.
- 4 Tust tienj die di bi tunj yomu wonyi bbra, vuosisi die di nigj u sikpenj me ta nagj wa a yi viivi me.
- 5 Tust tienj die di bi tunj u yomu wonyi bbra die ba kus wa. Die ba yi u yonisi pam dene gbanj gbanj a niga batanj ta kua batanj.
- 6 Vuodieke nyuna die di tiala daa wa di baanj nan tunj die wone u gbanj gbanj u buadembinj dieke u yaalala u wa. Kuanj chaanj die u tunj wa ta baaru ‘N yi yada di ba nan yi n bua wa jilma.’
- 7 Ama vuosisi gie die di balt a yi tamba, ‘Kuaku tienj gbanj gbanj buadembinj wanna, ni kiere anj ti kus wa, ta u suti yi ti nyinti.’
- 8 Die ba yigi bua wa a kus wa ta nagj wa vigi taanj kuaku kuanj.”
- 9 Yisa die di piast ba di, “Lala kuaku tienj di baa u yi? U nan kenj kus vuosisi gie ta nagj kuaku a yi vuogaasi.

- 10 Nl ye ka karɩ a wɩɩ wuri gie? Di ‘Tan dieke mɩmɩrɩba die di zetine ta baari ba ka yaala ka wa die di yinɩi a keɩ yi gɔɩgɔɩyɩgɩɩɩ tan vɩɩɩɩ.
- 11 Ɖmɩɩ yine die; ka faasi yi ti mamachi.’ ”
- 12 Juu vuosi nɩɩɩandɩsɩrɩba die di yaala sien di ba yigi wo, dama die ba sɩba a baari ba wia die ɩ taan nandagɩrɩ gie. Ama die ba chɩga daadamba ta die vaa wa ta ga.
- 13 Die ba tɩɩ Farasisi vuosi aɩaɩ Herodi vuosi batan di ba ga piasi wa wɩpiasi ka ta ye di ɩ nan balɩ wɩbɩaɩ.
- 14 Die ba ga Yisa jigiɩ a baari di, “Ɖɩdagɩrɩ, ti sɩba a baari bala wusie, ta ka chɩɩ vuosi sɩɩanyilike. Fɩɩɩɩ bala wusie yaa gamma Ɖmɩɩ di yaala vuotaɩ sɩmma die ta ka daansa yese vuon di sina die. Balɩ ti, di mɩ di ti tumme lampo a yɩma Roma naaɩ wa mɩɩ? Ti tumme yaa ti zeti?”
- 15 Ama Yisa die mɩɩɩ di ba paaliya mɩɩ ta piasi ba di, “Bɩa nɩ yaala nɩ magisi mɩɩ? Nɩ yaa ligiribiɩ a keɩ aɩ n ye ke.”
- 16 Ba yaa a keɩ ɩ piasi ba di, “Mɩna nine chaaɩ aɩaɩ ɩ saan benne ka ma dene?” Ba baari di, “Naaɩ Siiza.”
- 17 Yisa die di wa baari di, “Tɔ, nɩ tɩɩ naaɩ wa di mɩna ɩ tuo dene ta tɩɩ Ɖmɩɩ diaɩ di mɩna ɩ tuo dene.” Yisa wia die di yi be mamachi.
- 18 Womi Sadusisi, vuosi batan di balla di vuon kaan hagi kuɩ me, di ga Yisa jigiɩ a ga piasi wa di,
- 19 “Ɖɩdagɩrɩ, Mosisi die nagina mɩrɩka gie a yi ti: di dembiɩ di a keɩ kpi ta vaa ɩ hogɩ ta wo ballɩ, di daa wa nɩmbɩa mɩ ɩ faari wa kpihogɩ wa amɩ ba mɩrɩ ballɩ aɩ ba yi vuodieke di kpine ballɩ.
- 20 Tɔ, saɩɩa kaanɩ dembisi bayɩpɔyɩ die benne a yi nɩmballɩ: jakɩrɩ chaan die di faari hogɩ ta kpi ta wo ballɩ.
- 21 Die wia vuodieke die di diisine jakɩrɩ ma die di faari hogɩ wa gban ta kpi ta vaa hogɩ wa ta wo ballɩ. Dene gban gban die di bi a yi vuodieke die di diisine bɩta a wa ma.
- 22 Aɩaɩ tɩalɩka ha mana. Ba bayɩpɔyɩ wa mana die faari hogɩ wa mɩɩ ta kpi ta wo ballɩ, ka kɩaɩ kɩaɩ chaan hogɩ wa gban die di kpi.
- 23 Lele, kuɩ hagiɩ daraan ba mana di a keɩ hagi, ba jabɩ balla ɩ sɩmma hogɩ wa? Ba bayɩpɔyɩ wa mana die faarina wa mɩɩ?”
- 24 Yisa di balɩ ba di, “Nɩ ka sɩba wusie! Dama nɩ zi Ɖmɩɩ gbanɩ wia yaa Ɖmɩɩ hagiɩɩ.
- 25 Kunti di a keɩ hagi kuɩ me, ba nan di sɩ sɩba malakasi di benne arɩzanna ma dene wo, ta hogɩ faariɩ yaa dembiɩ yallɩ kaan di beri.

- 26 Dɪ tɪalt kunti haɣɪŋ nɪŋ wɪa nɪ ka karɪŋ Mosisi gbanɣu yaa gamma tuka diile wɪa? Dɪ maagɪya mɪŋ dɪ ɔmɪŋ die balt a yɪ Mosisi dɪ, ‘N yiwo Abarahami ɔmɪŋ, Aziki ɔmɪŋ aŋaŋ Jakobu ɔmɪŋ.’
- 27 Vuosi gie die wɔŋ kpi mɪŋ ama ba ye ko bie wo ba mɪst ma dama ɔmɪŋ ka yiwo kunti ɔmɪŋ u yiwo vuodiekemba dɪ benne ba mɪst ma ma ɔmɪŋ. Nɪ daga vuosi dɪ kunti kaŋ bɪ haɣɪ wa ka yi wusie.”
- 28 Vuodiekemba die dɪ dagnana ɔmɪŋ mɪraha wɔnyɪ die bie mi a wɔŋ ba baltu. Die u yeye sɪba Yisa die mɪŋŋɪ dagɪ Sadusisi vuosisi piastɩ chɪaŋ, die wɪa die u keŋ mi aŋaŋ wɔpiastɩŋ dɪ, “Mɪra bia tianna mɪraha mana.”
- 29 Yisa dɪ balt wa dɪ, “Jadieke dɪ tianna a mana wɔnna ‘Wɔmma, Izara vuosi! Nabidie ɔmɪŋ nyuna yine tɪ ɔmɪŋ.
- 30 Chome ɔmɪŋ aŋaŋ fu sɔŋ mana aŋaŋ fu yɪaŋ mana aŋaŋ fu sɔŋanyile mana aŋaŋ fu haɣɪŋ mana.’
- 31 Jadieke dɪ gɪtɪna bule wone, chome fu chanchaŋ sɪba fu chone fu gbaŋ gbaŋ dene. Mɪra bɪ wori a tɪaŋ mɪra ale wo gie.”
- 32 Daa wa dɪ balt Yisa dɪ, “Kpaŋŋɪ fu gbaŋ dɪdagɪru! Dɪ yiwo wusie fu balt baari Nabidie ɔmɪŋ nyuna ma yine ɔmɪŋ dɪ ŋmɪŋ bɪ wori a gɪtɪ u ma sie u nyuna ma wa,
- 33 dɪ vuota yaalɪma ɔmɪŋ aŋaŋ u sɔŋ mana, aŋaŋ u sɔŋanyile mana aŋaŋ u haɣɪŋ mana, ta yaalɪma u chanchaŋ sɪba u yaalala u gbaŋ gbaŋ dene wo. Fu baŋ tuo mɪra ale wo gie dɪ tɪaŋ fu baŋ nan kɪa dɔŋɪst ta juu a yɪ ɔmɪŋ ta bɪ kaaba nyinti yɪa ɔmɪŋ.”
- 34 Yisa die dɪ yene ta daa wa mɪŋŋɪ a balt wa, u balt a yɪ wa, “Fuŋɪŋ aŋaŋ ɔmɪŋ naari ka yɪa.” Na kɪaŋ chaŋ vuon die bɪ wo sikimiŋ a baŋ piastɩ wa wɔpiastɩŋ.
- 35 Yisa die dɪ dagnana ɔmɪŋ jɪamɪŋ juokpenɣpɩkɩ u piastɩ ba, wɔpiastɩŋ gie dɪ, “Dɪ yiwo lalta ɔmɪŋ mɪra dɪdagɪrɪba dɪ baari dɪ vuovɔarɩŋ Masia wa baa u yi wo Davidi haɣɪŋ?”
- 36 ɔmɪŋ Halɩkastɩka die june Davidi ma a yi u baari: ‘ɔmɪŋ dɪ balt a yɪ n Yɔmɪtɪeŋ: Kala n nuudiigiri gie chaŋ a ga tɔgtɩ saŋŋa dieke n baŋ nagɪ fu dataastɩ a yi fu nuuŋ me.’
- 37 Davidi gbaŋ gbaŋ dɪ wasa wa ‘N Yɔmɪtɪeŋ’ Dɪ baa dɪ yiwo lalta u bɪ yi Davidi haɣɪŋ?”
- 38 ɔ dagɩku sɔŋ die u baari dɪ, “Nɪ sɪmma vuodiekemba dɪ dagnana ɔmɪŋ mɪraha, ba nan dɪ yaala ba yeegi guuwagɪtɩ a chumma gilime, ta yaala ba wasɪma ba aŋaŋ jɪlɪma nyɔgtɩ ma
- 39 ba keŋ juu ɔmɪŋ jɪamɪŋ juone me, ba yaala vuokpuma jigikasɩka, ba keŋ lagɪ laalɪŋ jigɪŋ ba yaala sikpenɣ kpumatieliŋ jigikasɩka.

40 Naa ba njaan a nyira kpihoguba ta gbata ba nyinti mana, ta jussa jussu wagiti sba ba chiga Dmij. Vuodiekemba di yinene dene nan faasi ye tibidatij pam.”

41 Yisa die kalt a gbigi wo jigidieke ba naguna ligire a ya Dmij jiamij juokpenkpuku ma a daansa ba nagunana ba ligire a ya, ligiretielij pam die di nagl ligire pam a yi:

42 Womi kpihogu zoolintien di kenj a nyij a nagl togfaasi ale a yi.

43 Yisa di wa u kuanandusiriba a balu a yi ba di, “N bala ni kpihogu zoolintien wo gie nagl ligire pam a yi a tian banij ba mana,

44 dama banij ba mana nagl wa ligire a yi ta tialt ligire pam, ama wunij nij anjan u zoolbu mana u nagl wa u yalla die mana a yi, ta ka tialt ligire dieke u baan nan dii gbanj.”

Maki 13

1 Yisa die di nyinnana Dmij jiamij juokpenkpuku ma u kuanandusiriba wunyi di baari di, “Didagru, ye mamachi tige die ba mina anjan mamachi tana.”

2 Yisa di balu wa di, “Ye mamachi nyinti gie, tanj balumij gbanj kaan tialt a bie ka jigiberisikij ba nan kpanji a mana taanj.”

3 Die Yisa di ga a kalt Olivi Tusi kunkogij me ta Dmij jiamij juokpenkpuku die bie wo ka nijna. Die Piita anjan Jemisi anjan Joon anjan Andurusi die di kenj u jigij sanja dieke u benne u nyuna ma wa.

4 Ba piast wa di, “Balu ti sanja dieke waha gie di balla a yi.” Bi balu ti “Wudieke di balla a dagl sba waha gie mana baa a yi mij?”

5 Yisa di balu ba di, “Ni summa di vuonj gaan ni.

6 Vuosi pam nan kenj n saanj ma a baari ‘N wone wo’, a gaan vuosi pam.

7 Ni kenj a wurj tonti wia anjan tonti wubalka ni da kenj vaa njmaamij yalla ni. Waha gie nan yi ama a kaan dagl sba dakpatkiri daari kenye mij.

8 Buurij nan wagi buurij, tijkpanjist nan wagi tamba, tingbanj nan di doma, vuosi nan kpi konj ama genjhe baa a yiwo wahalaha piilij.

9 “Ni daansima ni gbanj, ba nan yigi ni a ga naaltba jigij. Ba nan nigl ni Dmij jiamij juone jige, ba nan yi ni zie nyinkura anjan naaltba nijna n wia, anj ni balu ba Dmij wia,

10 ama sie Dmij wuvunij tugl tigisi mana ta dakpatkiri ye kenj.

11 Ba kenj a yigi ni a ga naaltij jigij, ni da kenj vaa ka yi ni sugichusij anjan ni baan nan balu die, ama sanja di a kenj tugl ni balu wudieke mana Dmij di bala ni balu. Dama wudiekemba ni balla ni balu wa kaan yi ni wubalka, a baa a nyij wa Dmij Haaltij ma.

- 12 Vuosi nan nagı ba gbaŋ gbaŋ ba nımbalı a yi dı ba kɔɔ ba, chɔwalıŋ gbaŋ nan yi die gbaŋ gbaŋ a yi ba ballı. Ballı dıaŋ nan yiŋŋi a wagi ba chɔwalıŋ aŋaŋ ba nıllıŋ ta nagı ba a yi dı ba kɔɔ ba.
- 13 Vuonŋ mana nan haa nı n wıa, ama vuodieke dı a keŋ bıagi tuoli a mana a ga tuŋi dakpatıkrı nan ye gbatıtaanıŋ.
- 14 “Nı nan ye ‘Jabıaŋ’ dı zene jigıdieke ka kana ka mɔ ka zie.” (Vuoŋ mana dı a keŋ karıŋ wıaha gie kpaŋŋı ɔ gbaŋ a sımma ka chıaŋ). “Saŋka mi vuodiekeba dı benne Judıa tıŋgbaŋ ma nı chıŋi ga kunkogıŋ me.
- 15 Vuonŋ dı a keŋ bie ɔ mampılı sikpeŋ ɔ da keŋ a sɔɔŋ a juu tıgırı me dı ɔ nagı jaŋ a ga.
- 16 Vuodieke dı benne kɔaŋ ma da keŋ a kuli tıgırı a nagı ɔ nyınyeeke.
- 17 Bıa wɔbıaŋ balla ka bemme hɔɔɔ nyuutıtıelıŋ me aŋaŋ vuodiekeba dı yalla ballınyaalı!
- 18 Nı jɔsıma Dmıŋ amɔ wıaha gie da keŋ a yi yıbıŋ.
- 19 Daraaha mi wahala nan faası a tıaŋ Dmıŋ dı naanna dınia dı yaa ga mɔna wahala. Wahala dıaŋ kaŋ bı beri a tıaŋ naa.
- 20 Dmıŋ die dı tıŋ ka gobi daraaha, dı mɔna vuonŋ tıŋ kaŋ ye gbatıtaanıŋ ama ɔ vuovɔarıkaha wıa ɔ gobi daraaha.
- 21 “Saŋka mi vuonŋ dı a keŋ balı a yi fɔ dı, ‘Ye, Dmıŋ vuovɔarıkıŋ, Masıa wa bie gıena yaa ɔ bie mı!’ Da keŋ a tuo wo a dıı.
- 22 Dama saŋka mi ŋmıŋchıbıı Masıası aŋaŋ ŋmıŋchıbıı naazɔalba nan keŋ nyıŋ a tıŋ mamachi wıa dı ba gaŋ vuodiekeba Dmıŋ dı vɔarına wa gbaŋ, ba tıŋ nan bıagi.
- 23 Nı mıŋŋı a yalla nı gbaŋ, n balı nı wıŋ mana ta daarı ye ka tuŋıya.
- 24 “Wahalaha kɔaŋ chaŋ ŋmınnı nan sıbı, chukɔ kaŋ bı yıantı.
- 25 Chıŋmarısıı nan nyıŋ ŋmıŋsikpeŋ a nan, ta nyındıeke mana dı benne ŋmıŋsikpeŋ dıŋ.
- 26 Saŋka mi vuosi nan ye vuota Bıadembıŋ dı nyınna nıŋmara ma a keŋ sɔɔna aŋaŋ yıko pam aŋaŋ chuulıkpeŋkpuŋ.
- 27 Ɔ nan tıŋ malakasıı dı ba dı dıa dınia lɔga mana a lagıı Dmıŋ vuovɔarıkaha jıgıŋ mana.
- 28 “Nı vaa chunchule tıka dagı nı yıaŋ. Ka nagıı dı keŋ pɔsa ta vaatı dı nyınna nı sımma a baarı yıbıŋ gbıgıye mıŋ.
- 29 Die gbaŋ gbaŋ dı sıı, nı bı a keŋ a ye ta nyıntı gie yıe nı sımma a baarı n kenıŋ gbıgıye mıŋ.

- 30 Wusie nyinti gie mana nan yi ta vuodiekemba mana di benne dunta mama lele ye kpi.
- 31 Nm̄nsikpenj ananj tɔŋbanj nan kenj a tɔŋ, ama n wɔbalka kaanj tɔŋ naa da.
- 32 “Ama vuonj ka sɔba daa dieke yaa sanja dieke waha gie di baanj nan yi. Malakasisi gbanj gbanj di benne arzanna ma ananj manij vuota Bɔadembij ka sɔba daa dieke sie Nm̄nj nyuna sɔbina.
- 33 Ni gbara, a daansima, dama ni ka sɔba sanja di baanj nan kenj sanja dieke wo.
- 34 Di baa di simma sɔba daa wɔnyɪ di dina a ga tɔŋ, ta vaa ɔ tɔntɔntɔŋ ananj ba wɔnyɪ mana tɔsumɔŋ. Ta balt di vuodieke di gbarinana di ɔ gbara.
- 35 Die wɔa ni gbara dama ni ka sɔba tigitienj di kienene sanja dieke. Di nan biagi a yi jɔmɔŋ yaa tanseese, yaa kparaanj kpanj sanja yaa tɔnɔvɔnɔŋ sanja.
- 36 Ō a kenj bɔnyɪ ɔ da kenj haari fu ta gɔura.
- 37 N balla wudieke a yi ni wa, n balt a yi wa vuonj mana di ɔ gbara!”

Maki 14

- 1 Die di wa tɔalt wa daraa ale ananj gasitɔŋkɔ dɔɔga ananj daraa diekemba ba dinene paanɔ diekemba ba ŋaana ka yie dabɔti bɔ ma wa piili, ta Nm̄nj kɔkaabitɔba nyɔnkura ananj vuodiekemba die di dagunana Nm̄nj mɔraha die di yaala sienj anj ba maansi a yigi Yisa a kɔɔ wa.
- 2 Die ba baari di, “Ti ka mɔ ti yigi wo dɔɔgaka sanja, di daa die vuosisi nan yi wati anj waagɔŋ nan.”
- 3 Yisa die bie wo Betani, Simoni, vuodieke die di yine gamɔŋ tigiŋ me. Yisa die di kalt a die nyindiike ta hɔgɔ wɔnyɪ di a kenj juu a pɔgɔtɔ tulaari bɔnyɪ ligire die di faasina a tua ta yaa nyɔɔgɔvunɔŋ, a yuori kɔltɔka a sitibu a yi Yisa sikpenj me.
- 4 Vuodiekemba die di benne mi wo batanj di ju sɔnyunɔŋ a bala a yia tamba di, “Bia yine ɔ chɔɔsa tulaaribu?”
- 5 Bɔ tɔŋ nan biagi a nagɔ a daa ligire pam anj ti tɔŋ nan nagɔ ligirehe a yi zɔɔlntielij.” Ta die ba zia hɔgɔ wa.
- 6 Ama Yisa die di balt ba di, “Ni vaa wa sɔmm, bia yine ni daama wa? Wɔvunɔŋ ɔ yi a yi mɔŋ dene,
- 7 ni ŋanj zɔɔlntielij nan di beri daanj mana, ni kenj yaala sanja dieke mana ni nan sunji be ama n kaanj di beri ni jigij daanj mana.
- 8 Ō yiwo wudieke ɔ biagina, ɔ siti wo tulaari a yi n nyɔŋbanɔŋ ma a gbarɔ sanja dieke ba baanj nan guu mɔŋ.

- 9 Nl tuo a dii siba jigidieke mana Dmɔŋ wɔwɔna dɛ baan nan tugi dunta mana ma ma, ba nan dɛ bala ɔ yine wudieke wo gie a tɔnsa ɔ wa.”
- 10 Womi Judasi Asikaroti, ɔ kwanandusɔrɔba ban anan bale wo wɔnyɛ dɛ nyɛŋ a ga Dmɔŋ kɔkaabitɔba nyɛŋkura jigɛŋ dɛ ɔ posi Yisa chɛŋ a yi ba.
- 11 Die ba wɔnna ɔ kenne wudieke wa wa, die ba sugɛti dɛ fiati ta yi wa lɔlɔŋ dɛ ba nan yi wa ligire. Judasi die dɛ wa piili a yaala sievɔvɔŋ ɔ baan yi die a nagɛ Yisa a yi ba nuusi me.
- 12 Dɔɔgaka bumbunɔŋ daari, daa dieke daan die ba kunana gasɛtanɔkɔ yiisehe, Yisa kwanandusɔrɔba die dɛ piast wa dɛ, “Sɛa fɔ yaala tɛ ga wɔnsɛ a gbara gasɛtanɔkɔ nyindiikehe a yi fɔ?”
- 13 Die ɔ tɔŋ ɔ kwanandusɔrɔba bale ta balɛ ba dɛ, “Nl ga a juu tɛka ma nl nan haari daa wɔnyɛ dɛ chine jaan anan nyaan, nl dia wa
- 14 a ga juu tigidieke me ɔ junene a balɛ tigiritɛŋ: ‘Dɛdagɔɔ wa baari, juon beri mɔŋ manɔŋ anan n kwanandusɔrɔba dɛ baa tɛ dii gasɛtanɔkɔ nyindiikehe?’
- 15 Mi ɔ nan dagɛ juokpenɔkɔŋ dɛ benne sikpen me a yallɛ jaan mana a gbarɛ, mi nl nan wɔnsɛ wɔŋ mana a gbara.”
- 16 Ɔ kwanandusɔrɔba die dɛ ga tɛka ma a ye wɔŋ mana die ɔ balla dene gban gban. Die ba wɔnsɛ gasɛtanɔkɔ nyindiikehe mi.
- 17 Jɛmɔŋ die dɛ tɔgina, Yisa anan ɔ kwanandusɔrɔba ban anan bale wo die dɛ kenɛ mi.
- 18 Die ba gana ga kalɛ a die Yisa dɛ baari dɛ, “N bala nl, nl wɔnyɛ balla ɔ posi n chɛŋ, vuodieke anan mɔŋ dɛ dinene.”
- 19 Ɔ kwanandusɔrɔba sugɛti die dɛ chɔvɔsɛ ba piasta wa wɔnyɛ wɔnyɛ, a baari dɛ, “Wusie, n ka yi tama dɛ manɔŋ fɔ daga dene?”
- 20 Yisa dɛ balɛ ba dɛ, “Dɛ yiwo nl ban anan bale wo gie sunsɔŋ wɔnyɛ, vuodieke anan mɔŋ dɛ lagɛna a luo kpalt gie me.
- 21 Vuota Bɔadembɛŋ nan kpi siba Dmɔŋ wa dɛ dagɛna die wo, ama bɛa wɔbɛan balla ka bemme dembin dieke dɛ balla ɔ posi n chɛka! Ba tɛŋ ka murɛ wa gban dɛ tɛŋ nan dɛ kpɛa a yi wa.”
- 22 Die ba ye ko die mɔŋ Yisa dɛ nagɛ paanɔkɔ a birɛ Dmɔŋ a yi ke gbieri gbieri a nagɛ a yi ba ta baari dɛ, “Nl nagɛ, n nyɛŋbanɔŋ wɔnna.”
- 23 Ta ɔ bɛ nagɛ nyaanɔhibɛŋ anan daan a birɛ Dmɔŋ a yi ke ta nagɛ a yi ba, ba mana dɛ nyuu ka ma.
- 24 Yisa dɛ balɛ ba dɛ, “N Zɛŋ wɔnna, bɔ balla bɔ nyɛŋ a yi vuosi pam, bɔ balla bɔ dagɛ siba Dmɔŋ yi wa nɔahaalɛŋ.

- 25 Ni vaa n bali ni wusie, n kaanɔ bi a nyuu daabu gie sie daa dieke n baanɔ nan nyuu daahaalbuɔ Ɖmuɔ naari ma.”
- 26 Die ba wa chia Ɖmuɔ jiamuɔ yili ka kuaɔɔ chaanɔ ba chuuɔ ga Olivi Tuusi kunkogiri me.
- 27 Yisa di bali ba di, “Ni mana nan chigi ta va muɔ, dama Ɖmuɔ wɔbalika dagiya di Ɖmuɔ nan kuɔ yiyagruɔ wa ta yiisehe puo tanɔ.
- 28 Ama manɔ a kenɔ haguɔ kuɔ me, ka kuaɔɔ chaanɔ n nan woliɔ ni nuɔɔa a ga Galili tuɔ ma.”
- 29 Piita di bali Yisa di, “Manuɔ n kaanɔ chigi ta va fu, hali vuonɔ mana di chigi gbanɔ.”
- 30 Yisa di bali a yi Piita di, “Vaa n bali fu wusie, jinne yuku gie kparaanɔ nan kenɔ a baari ka kumma bule ta baari zi muɔ wa butaa.”
- 31 Piita di wa faasi bi bali di, “Manuɔ ananɔ fu di kenɔ baa ti kpi gbanɔ n kaanɔ baari n zi fu!” Ū kuaɔɔandusiri tialikaha die di bali dene gbanɔ gbanɔ.
- 32 Die ba tugua jiginɔ kaani ba wasinana Gatisimani, Yisa di bali u kuaɔɔandusiriba di, “Ni kala gie ta n juusi Ɖmuɔ.”
- 33 Ta die u yi Piita ananɔ Jemisi ananɔ Joon di di wa. Die u suɔ di faasi chuuɔɔ siba u baa u kpi muɔ.
- 34 Ū bali ba, “N sugichuuɔɔkuɔ wa faasi dala muɔ, a ga yaala ka kuɔ muɔ, ni wari gie ta yesime.”
- 35 Die u chuuɔ a ga nuɔɔa bita a nagi u gbanɔ a taanɔ tinguɔɔ, ta juusi Ɖmuɔ di, “Di tuɔ nan biagi a yi, gbaligisi gie sanɔa tuɔ tianɔ ta va muɔ.”
- 36 Ū bi baari di, “N chua, n chua, wuuɔ ka biagi fu, nagi gbaligisisi gie ta fu va muɔ, ama da n duɔɔu, vaa fu duɔɔu yi.”
- 37 Die u yinɔi a ga u kuaɔɔandusiriba bataa wa jiginɔ ta ba guura, u piasi Simoni Piita di, “Simoni, guura muɔ? Tuɔ kaanɔ biagi a yesime bita gbanɔ?”
- 38 Ū bali ba di, “Ni mana haguɔ a gbara ta juusuma Ɖmuɔ, amuɔ ni da kenɔ a juu magisuɔ ma. Ni sugiti yaala ni yi wudieke di muɔa, ama ni nyinguɔɔanka wo haguɔɔ.”
- 39 Ū bi a yinɔi a ga juusi a bala waha mi gbanɔ gbanɔ
- 40 ta bi yinɔi a kenɔ u kuaɔɔandusiriba jiginɔ a ye be ba guurinana; dama gbiɔɔ die yalla ba pam die ba zi ba baanɔ bali wa die.
- 41 Die u yinɔi a kenɔ butaa kuaɔɔ chaanɔ, u bali ba di, “Ni ye ko guura muɔ ta voose? Di mu! Ni daansuma, sanɔa tugya muɔ di ba nagi vuota Buadembinɔ wa a yi vuoblati nuusi me.
- 42 Ni haguɔ ti ga. Ni daansi gie, daa dieke di balla u posi n chika wunna.”

- 43 Die ɔ ye ko balla wɔa ta Judasi, ɔ kɔaŋandusɔrɔba baŋ aŋaŋ bale wo sɔŋ wɔnyɪ dɪ keŋ. Die ɔ ŋaŋ daadaŋ pam die kenne, batan dɪ pɔgɪlɪ time batan diaŋ dɪ pɔgɪlɪ dengbile. Die Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba nyɪŋkɔra aŋaŋ vuodiekemba die dagaŋana Ɖmɪŋ mɪraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkɔra die tunna ba.
- 44 Judasi aŋaŋ ba wɔŋ balɪ zien mɪŋ dɪ, “Maŋ a keŋ mɔgɪsɪ vuodieke kaamɪŋ, daa dieke nɪ yaalala wa ɔ wondene, nɪ yigi wo a mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ wa a yaa wa a ga.”
- 45 Judasi die dɪ dene tɔgɪ mi ɔ ga Yisa jigin a baari dɪ, “Ɖɪdagɪrɔ!” Ta mɔgɪsɪ ɔ kaamɪŋ.
- 46 Die wɔa die ba yigi wo a mɪŋŋɪ pɔgɪlɪ wa.
- 47 Ɔ kɔaŋandusɔrɔba die dɪ zene mi wo wɔnyɪ dɪ vɔari jibɪŋ a gobi Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba nyɪŋkɔra yɔmɔ wɔnyɪ tɪbɪŋ a taan.
- 48 Yisa die dɪ piastɪ ba dɪ, “Nɪ nagɪ wa manɪŋ a birɪŋ wa gaarɔ a wa nagɪ time aŋaŋ dengbile a keŋ nɪ yigi mɪŋ?”
- 49 Daan mana die n bie wo nɪ jigin a daga nɪ Ɖmɪŋ jiamɪŋ juokpenkpukɔ ma, ta nɪ ka yigi mɪŋ. Ama sie Ɖmɪŋ wɔbalɪka keŋ a yi wusie.”
- 50 Die ɔ kɔaŋandusɔrɔba mana die dɪ dɪna ɔ kɔaka dɪ chɪgɪ ta va wa.
- 51 Dalɔakɪŋ wɔnyɪ die dɪ bɔbɪ garɪŋ nyuna a dɪ Yisa kɔaŋ, die ba yaala ba yigi wo ta yigi ɔ garɪŋ ta garɪkɔ dɪ forisi
- 52 ɔ va garɪkɔ ba nuusi me ta chɪgɪ yɔrɪ a ga.
- 53 Die ba yaa Yisa a ga Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba jakɔrɪ tigin, die Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba nyɪŋkɔra aŋaŋ tɪŋbanɪka mana nyɪŋkɔra aŋaŋ vuodiekemba die dɪ dagaŋana Ɖmɪŋ mɪraha die dɪ lagɪsɪ mi.
- 54 Piita die bie wo saasaa a dɪ ba kɔaŋ a ga juu Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba jakɔrɪ gbaakɔ ma. Die ɔ kalt mi aŋaŋ gbɪgbarɪtɔ a weeli bolɪŋ.
- 55 Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba nyɪŋkɔraha aŋaŋ nyɪŋkɔraha mana die dɪ yaala ba yaalɪ Yisa wɔbanɪŋ amɔ ba kɔɔ wa ta die yaalɪ a waari.
- 56 Vuosi pam die dɪ chibi ŋmɪnɪɪbɪsɪ a yɪ wa ama ba ŋmɪnɪɪbɪsɪ die dɪ ka dɪ tamba.
- 57 Mi batan die dɪ hagi a chibi ŋmɪnɪɪbɪsɪ gie a yɪ wa:
- 58 Die tɪ wɔŋya ɔ balla dɪ, “N nan kpanɪŋɪ Ɖmɪŋ jiamɪŋ juokpenkpukɔ gie vuota dɪ nagina ɔ nuusi a mu a taan, ama ka daraa ataa kɔaŋ chaan n nan mu kaani, vuota nuun dɪ kana ka mu ka.”
- 59 Aŋaŋ die mana yɔrɪ ba ŋmɪnɪɪbɪsɪ die dɪ ka dɪ tamba.
- 60 Womi Ɖmɪŋ kɪkaabitɔba jakɔrɪ dɪ hagi a zie ba jigin a piastɪ Yisa dɪ, “Wo wɔbalɪkɪŋ balɪŋ yaa gamma waha gie vuosisi dɪ balala wa?”

- 61 Ama Yisa die di tari ta ka yuori u nwan. Omun kikaabittba jakuru di bi plasɩ Yisa di, “Fu yine Masia, Nabidie Omun Bɩadembin wa?”
- 62 Yisa di baari di, “N yine wo, ni nan ye vuota Bɩadembin di kala Nabidie Omun nuudiigin chaan a kien anan nmanjikpen nunmara.”
- 63 Omun kikaabittba jakuru di ju sunyurɩ ta churɩ u nyinyeeke ta baari di, “Ti ka bi yaala daanstatielin bɩbra.
- 64 Ni wɩɩ u zana Omun, lala ni ball?” Die ba mana di saagi di u chɩɩɩɩɩɩ mɩɩ, di die wa ba kuɩ wa.
- 65 Bataɩ die di piili a tura nuntobiti a yie Yisa. Die ba muɩ u nine ta nigɩ wa, ta plasɩ wa di u bugi a ye vuodieke di nigina wa. Vuodiekemba die di gbarina di nagɩ wa ta fala wa.
- 66 Piita die ye bie wo gbaaku ma, ta Omun kikaabittba jakuru tuntuntɩba hogu wunyt die di ken mi.
- 67 Die u yene Piita di weelinene bolibu u mɩɩɩɩ daanst wa ta baari di, “Fu gban die gutɩ wa Yisa, Nazeriti vuoke me.”
- 68 Ama Piita di baari, “Aayɩ, N ka sɩba fu balala wudieke wo. N ka sɩba ka chan.” Ta chun a ga sanɩari tun.
- 69 Die hogu wa gie die di yene womi, u piili a bala a ya vuodiekemba die di zene mi di, “Daa wa gie gban yiwo Yisa kuanandusɩɩba wunyt.”
- 70 Ama Piita di baari di, “Aayɩ” bɩbra. Die di yine sɩaa vuodiekemba die di zene mi di ball Piita bɩbra, “Kaan biagi a baari ka yi Yisa kuanandusɩɩba wunyt, dama fu gban nyɩɩ wa Galili.”
- 71 Piita die di huɩ di, “Omun datɩ n tɩɩɩɩ man ken ka bala wusie! N ka sɩba daa dieke ni balala wa.”
- 72 Womi kparaaka die di kun ka bule ma ma. Piita die di tunst Yisa die di balla wudiekemba a yi wa wa: “Kparaan nan ken a baari ka kumma bule wo ta baari zi manɩɩ butaa.” Die u piili kpan.

Maki 15

- 1 Tun die di vunna sukuleelin, Omun kikaabittba nyɩɩkuraaha anan tungbanka nyɩɩkura anan Omun mira didagɩɩba anan nyɩɩkura mana die di ball a zien ba balla ba yi wudieke. Die ba bobɩ Yisa a yaa wa a ga Paliti jigin a nagɩ wa a yi Paliti nuusi me.
- 2 Paliti di plasɩ wa di, “Funɩɩ fu yine Juu vuosisi naan wa?” Yisa di baari di, “Wa, fu balna.”
- 3 Omun kikaabittba nyɩɩkuraaha die di ball wɩɩɩɩɩɩ pam yaa gamma Yisa ma.

- 4 Paliti di bi piast Yisa bɪbra di, “Ka baa fu balt wuŋ? Ye ba balla di yi wudiekemba!”
- 5 Yisa die di bi tart bɪbra, die di yi Paliti mamachi.
- 6 Die di yiwo ba buuriŋ wuŋ di gasittanŋ dɔɔga sanŋa mana ba dagu vuobalimŋ dansarka suŋ aŋ Paliti vuari wa a taan.
- 7 Sanŋa mi daa wunyt die dine Barabasi a bie dansarka suŋ u ŋaŋ vuosi batan. Die ba wagt wa Paliti vuosi a yalla ba gbati Juu vuosi a nyuŋ Paliti vuosisi nuusi me, waagbu suŋ die vuosi batan die di kpi, die wia die ba ligi be.
- 8 Daadamba die di laguŋ a balla Paliti di u yi u ŋaana a wɔŋ yie die wo a yi ba.
- 9 Paliti die di piast ba di, “Ni yaala n vuari Juu vuosisi naanŋ wa a yi ni?”
- 10 Die u paalt siba a baari Ōmuŋ kɪkaabɪtɪba nyuŋkuraha die yaa wa Yisa a keŋ a yi wa muŋ dama die ba yiwo sugigolitieliŋ.
- 11 Ama Ōmuŋ juamŋ nyuŋkuraha die di hagi a zie vuosi me a balt ba di ba baari Paliti vuari Barabasi a yi ba.
- 12 Paliti di bi piast daadamba di, “Ta bia ni wa yaala n yi vuodieke ni wasɪnana Juu vuosisi naanŋ wa?”
- 13 Die ba yinŋi a nati a baari di, “Kpaast wa a diisi dagarku ma!”
- 14 Ama Paliti die di piast ba di, “Taalt bia u yi?” Ba bi faast nati di, “Kpaast wa a diisi dagarku ma.”
- 15 Paliti die yaala daadamba suŋ fialt die wia u vuari Barabasi a yi ba. Ta die wa yi sojasisi di nigi Yisa ananŋ kpaasunŋ ta wa nagi wa a yi di ba ga kpaast wa dagarku ma.
- 16 Die sojasisi di wa nagi Yisa a juu Paliti gbaaku ma ta wa sojasi taltkaha.
- 17 Die ba nagi guunmuniŋ a yeegi wo, ta nagi hanŋɔɔsi a wunsi sibubiŋ a bubu u sikpeŋ me.
- 18 Ta piili a waasa wa di, “Juu vuosisi naanŋ, dɔa dɔa!”
- 19 Die ba nigi u sikpeŋ me ananŋ daanŋ, a turt nuntɔbɪti a yi wo ta gbirigi ba dune me a yie sɪba ba jama ba naanŋ wa muŋ.
- 20 Die ba vuariŋa wa falaha a kpati wa ba yinŋi a vuari gariguunmumbu ta nagi u gbanŋ gbanŋ u nyinyeeke a yeegi wo. Ta yaa wa a gara di ba ga kpaast wa dagarku ma.
- 21 Die ba ganana wa ba ga tuoli Simoni, Alekizanda ananŋ Rufusi chɔɔŋ, die u yiwo Sayireni tɪngbanŋ vuonŋ ta u nyuŋ jiginiŋ a keŋ a juo tika ma ba mugisi wo u tuo dagarku a chii.

- 22 Die ba yaa Yisa a ga jigidieke ba wasinana Golgota (ka chianj wone sikpenkogilike jigin).
- 23 Mi vuosi batanj die di nagɪ daanj ananj tuɲ dieke ba wasinana miri a lagɪɲ tanj a yi wa, die ɔ zeti bu nyuule.
- 24 Die ba kpaasi wa a diisi dagarku ma ta nagɪ ɔ nyinyeeke a puo duanj ta yi chaachaa ba wɔnyɪ mana di baan nan ye die.
- 25 Die ba kpaasi wa wa sukɔɔɲ hawasi awayɪ sanja.
- 26 Die ba nagɪ gbanj a maagɪ wurɪ gie wɪa ba kpaasina wa a diisi dagarku sikpen di,
- 27 Die ba bi kpaasi wa gaarɲ bale dagarisi ma a gutɪ ɔ ma, wɔnyɪ di bie ɔ nuudiigin ta wɔnyɪ wa dian di bie ɔ nuugali chaanj.
- 28 ((Naa die yine sɪba Nmɲ gbanj die di maagina dene di, “Die ba nagɪ wa a gutɪ vuobati ma.”))
- 29 Vuodiekemba die di tannana die njaanj vigi wo ba sikpigile ta taanna jome Yisa ma di, “Aha! Die fu bala nan kpanji Nmɲ Jiamɲ juokpenkpuku a taanj ta daraa ataa kuanj fu mi ka wa!
- 30 Lele kenj a sɔɔɲ dagariku sikpenj a gbati fu gbanj.”
- 31 Kikaabtɪba nyɲkuraaha ananj Nmɲ miraha didagurɪba gbanj die di vuara Yisa fala ta bala a yi tanj di, “Die biagi a gbata batanj ta kaanj biagi a gbati fu gbanj.
- 32 Ni vaa ti ye Masia wa, Izara vuosisi naanj wa nan kenj a sɔɔɲ dagariku ma anj ti yi wo yada!” Die gaarɲ bale diekemba ba kpaasina a gutɪ ɔ ma wa gbanj die zɪa wa miɲ.
- 33 Die nmɲ di wana a ga tugi sikpenj sunsɔɲ, tungbanja mana mana die di sibi. Die ka sibi wo dee a ga tugi nmɲgbɪlikɲ hawasi ataa sanja.
- 34 Hawasi ataa wa kuanj chaanj Yisa di faasi a keesi a baari di, “jiEloyi, Eloyi lema Sabakitani?|r” Ka chianj wone, “N Nmɲ, n Nmɲ, bia yine fu va miɲ?”
- 35 Die vuodiekemba die di zene mi wo batanj di wɔnna naa, ba baari di, “Ni wumma, ɔ wasa Elaja.”
- 36 Ba wɔnyɪ die di chɪɪɪ a ga nagɪ gbara alɔ danmusɲ ma ta nagɪ ka sagɪ daanj ma a yaa ka a yi Yisa di ɔ tuo nyuu, ta baari di, “Lele ni wa vaa ɔ nyuna anj ti ye sɪba Elaja nan kenj a sɔɔɲ wa dagariku ma?”
- 37 Yisa die di faasi keesi ta kpi.
- 38 Die gari dieke die di sagina a puo Nmɲ jiamɲ juokpenkpuku bule wo, die di puo bule a nyɲ sikpenj mi a kenj sɔɔɲ chianj ma.
- 39 Die sojasisi jakɔɔɲ dieke die di zene mi a ye Yisa di keesine dene wo ta kpi wo di baari di, “Daa wa gie die seɲ yiwo Nmɲ Bɔa.”

- 40 Hooŋ batan die gana a ga zie saasaa ta daansa. Meri Magidalini anan Salome anan Meri vuodieke di yine Jemisi bike anan Josefu nun die gutna hoguba sun a zie mi.
- 41 Hoguba gie die di wa Yisa a sunji wo sanja dieke die u benne Galili me. Hogu diekamba die di dina wa a ga Jerusalem gban die guti bie mi.
- 42 Dinu daari mi jinhun die di tagna, Josefu vuodieke di nyinna Arimatia die di ken a tugi mi.
- 43 Josefu die yiwo vuodieke die ba yinana julma Juu vuosisi nyinkuraha sun ta die u chusa Dmu naari di baan nan ken sanja dieke. Dinu daari mi ba gomisi a gbari davusikiri daraan. Die Josefu die di dembisi ta ga Paliti jigin a jusi wa di u vaa u nagi Yisa nyngbanja.
- 44 Die di yiwo Paliti mamachi u wanna di Yisa won kpi mu. Paliti die di wa sojasisi jakuri a piast sba Yisa kpi yuasi mu?
- 45 Die sojaka die di balla wa di Yisa kpiye mu, u bal a yi Josefu di u nan biagi a ga nagi Yisa nyngbanja.
- 46 Josefu die di daa ganu a nagi Yisa nyngbanja a sun dagarku ma ta a vili Yisa nyngbanja a nagi ka a dan ba tune von dieke tan lugu ma. Ta die wa nagi tanpenkpuu a ligi vonku nuu.
- 47 Meri Magidalini anan Meri vuodieke di yine Josefu nun die zie a daansa mu, a die ye ba nagna Yisa a dan jigidieke wo.

Maki 16

- 1 Die davusikiri daaru die di tanna, Meri Magidalini anan Meri vuodieke di yine Jemisi nun anan Salome die di daa tulaari di ba yaa a ga a duuri Yisa nyngbanja.
- 2 Alasiri daraan sukuleelin, die ba ga u vonku jigin.
- 3 Die ba chunnana sieku me wo ba piasta tan di, "Mina balla u bilin tan vonku nuu ma a yi ti?"
- 4 (Tan die yiwo tanpenkpuu.) Die ba daansi a ye ta tan won a bilin mu.
- 5 Die wa die ba juu vonku ma a ye dalvakin wunu di kalla nuudiigiri chaan a yeegi nyinyala, nmaamu die di yigi be.
- 6 Daa wa die di baari di, "Ni da vaa nmaamu yalla ni. Ni yaala Yisa, vuodieke di nyinna Nazeriti wa, die ba kpaasina dagarku ma wa, ama u wo giena u hagi kun me mu! Ni daansi gie, giena die ba nagi wa a dan wa.
- 7 Ni gamma a bal u kvanandusiriba anan Piita: u baa u dia ni nuu a gamma Galili me; ni nan ye wo mi sba die u balla ni die wo."

- 8 Die wa die di yi ηmaamij anaj mamachi die di juu be, ba chigi a nyij voroku ma. Die ba ka bali vuon wuj, dama ηmaamij die yalla ba.
- 9 Die Yisa di haguna kumbu me wo dinij daari mi sukusu die u wolin nyij wa Meri Magidalini jigij vuodieke ma die u yaguna jimbiati ayupoyi wa.
- 10 Meri Magidalini die di ga a bali Yisa zualin die di faasina kumma anaj sugichusuku di Yisa hagi kunj me mij.
- 11 Die ba wonna Meri Magidalini di balla di Yisa hagiya mij wa, ta wunij u ye wo wo, die ba ka yi wo yada.
- 12 Naa kwan chaaj die u kwanandusirba bale die di nyij tka sunj a chuj sienj me. Die u tarigi u gbanj a nyij ba jigij.
- 13 Die ba yijni a ga bali banij ba, ama die ba ka yi be yada.
- 14 Kwan kwan chaaj Yisa die di nyij u kwanandusirba banj anaj kaani wa jigij ta ba die. Die u galij ba di ba yine sikpenj hagiitielij ba kana ka tuo dii vuodiekemba die di balla ba di ba ye wo u haguna kumbu me wo.
- 15 U bi bali ba di, "Ni gamma duna mana mana a bali Dmij wunaha a yi vuon mana.
- 16 Vuodieke mana di a kenj a tuo mij a dii ta ni su wa Dmij nyaan nan ye gbatnaanij, ama vuodieke mana di a kenj a ka tuo mij a dii Dmij nan dii di tienj sariya a baari u chusiya.
- 17 Waha gie nan di di vuodiekemba di bala ba tuo mij a dii wo: ba nan di yaga jimbiati n saanj ma: ba nan di bala wubalki gaasi.
- 18 Ba nan di naga nyinvuuke anaj ba nuusi, ta nyuu batigisi ta wuj kaanj yi be. Ba nan nagi ba nuusi a diisi yugitielij me anj ba ye alaafia."
- 19 Yisa die di balla waha a kpati wa, die Dmij di nagi wa a jwali Arizanna ma, Yisa di ga kali u nuudiiginj chaaj.
- 20 Die u kwanandusirba die di ga a dagi jigij mana, Dmij die di sunji be a yi ba hagiij anj ba yi mamachi tuma a dagi siba ba waha die yiwo wusie.))

Luki

Luki 1

- 1 N zwa Tiwofilusi: Vuosi pam kpanjuna ba gbanj a maagi wudiekemba die di yine ti sunsuŋ.
- 2 Die ba maagi wa wudiekemba vuodiekemba die di benne piiliku me wo di yene ta balt ti wa.
- 3 Naa chianj ma die n gbanj gbanj die n mɔŋɔna a piast a sɔba waha gie mana chiasist a piiliku me wo ananj a ganana die wo, ta yile di di nan di vuna n mɔŋɔna maagi a dusina die a yi fu.
- 4 N yiwo naa amɔ fu simma wudiekemba mana ba dagina fu wa chianj.
- 5 Saŋja dieke Herodi die di yine Judia naakpenkpɔka, die Dmɔŋ kɔkaabtu wɔnyɔ die benne ba wasa wa Zakaria, die ɔ nyɔŋ wa Abija, Dmɔŋ kɔkaabtu buuriŋ ma; die ɔ hɔgu Elizabeti danj die yiwo Arɔni haagɔ.
- 6 Ba bale wo mana berij die vuna mɔŋ Dmɔŋ jigij, ta ba mɔŋɔ a di Dmɔŋ mɔraha ananj ɔ sieti mana.
- 7 Ama die ba wo balli dama Elizabeti die yiwo hɔgɔpuriŋ, ta ɔ njan Zakaria mana die di faast kɔriŋ ananj ba baan mɔri.
- 8 Daanj kaanɔ Zakaria ananj ɔ chaaku tɔuma saŋja di kenj tugɔ, ta die ɔ ga tumma a yia Dmɔŋ, sɔba ɔ njaana yie die wo.
- 9 Die ba taa wa daraa a vɔari wa sɔba banj Dmɔŋ kɔkaabtu ba dagij di sina die, di ba vɔari vuodieke di baan nan juu Dmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpɔku ma a juu Dmɔŋ nyɔnyɔgaha. Die ba taa daraaha ta die Zakaria die di dii. Die wia die ɔ ga juu juoku,
- 10 ta daadamba die di zie yenni me a juusa Dmɔŋ saŋja dieke ɔ junana nyɔnyɔgaha.
- 11 Womi Dmɔŋ malaka die di kenj a nyɔŋ ɔ jigij a zie Dmɔŋ koriku nuudiigin chaanj jigidieke ɔ juna nyɔnyɔgaha.
- 12 Die Zakaria di yene wo wo die ɔ sikpaan di vɔvɔ ta njaamɔŋ di yigi wo.
- 13 Ama ta malakaka die di balt a yi wa di, "Zakaria, da vaa njaamɔŋ yalla fu! Dmɔŋ wɔŋ fu juusiku mɔŋ, ta fu hɔgu Elizabeti nan mɔri bɔadembij a yi fu, ta ni nan wa wa Joɔn.
- 14 Fu suŋ nan faast fiati fu bɔa wa mɔriŋ wia ta vuosi pam danj sugiti nan fiati ba mɔriŋa wa wia,
- 15 dama ɔ baa ɔ yiwo vuokpuriŋ Nabidie Dmɔŋ nɔŋja. Ɔ ka baa ɔ nyu daanj yaa daahaguriŋ. Ɔ nan suuli ananj Dmɔŋ Haaliŋ a nyɔŋ saŋja dieke ɔ nuŋ di yalla ɔ nyuuti.

- 16 Ɔ nan yi Izara vuosi pam yinɔi keɔ ba Yɔmɔtien Ɖmɔj jigin.
- 17 Ɔ nan di yalli Ɖmɔj Haalɔ anan haguru siba Ɖmɔj naazua Elaja die di yalla haguru die wo. Ɔ nan wolɔn ti Yɔmɔtien, ɔ nan yi vuosi yaaluma ba balli bɔbra, ta yi vuodiekemba di kana ka du Ɖmɔj an ba yaala ba tuo ɔ nɔan, ɔ nan bi yi an vuosi yi siri a gbara ba Yɔmɔtien kenin.”
- 18 Zakaria die di balɔ a yi malakaka di, “Lala man baan yi a sɔmma a baari naa bala ka yi? Dama n yiwo daajakɔɔ, ta n hogu dian di faasi a kurɔ.”
- 19 Malakaka die di yinɔi a balɔ wa di, “Manɔ, n yiwo Gabiriali, vuodieke di kalla Ɖmɔj nɔnɔ; ta ɔ turɔ mɔj di n keɔ balɔ wɔvunaha gie a yi fu.
- 20 Ama ka tuo n waha dii wudieke di bala ka yi sanɔn dieke di mɔna. Fu kana ka tuo mɔj dii wo wa, kaanɔ biagi a balɔ wa a ga tugi daa dieke waha di balla a keɔ yi wusie.”
- 21 Ama daadamba die di zie a chusa Zakaria ta yile di bia ɔ yɔasi die Ɖmɔj jiamɔ juokpenkpuku ma.
- 22 Die ɔ kenne a nyɔn wa, die ɔ ka biagi a balɔ wa a yi ba. Die ba mɔnɔ di ɔ ye wo wunɔ Ɖmɔj jiamɔ juokpenkpuku sun. Die ɔ kana ka biagi bala waha, die ɔ nagɔ ɔ nuusi a dagɔ ba wa.
- 23 Die ɔ tɔsɔma sanɔn Ɖmɔj jiamɔ juokpenkpuku ma di tianna wa, die ɔ yinɔi kuli.
- 24 Naa kɔanɔ chaanɔ ɔ hogu Elizabeti die di yigi nyuuti, ta die loburi ɔ gbanɔ tigiri me a ga tugi chuti anɔ,
- 25 ta die ɔ keɔ balɔ a yi ɔ gbanɔ di, “N Yɔmɔtien Ɖmɔj tunna naa a yi mɔj, ta chigi mɔj zɔɔɔnɔ a vɔari mɔj viivi me.”
- 26 Elizabeti nyuuti chuti ayɔaba ma Ɖmɔj die di turɔ ɔ malaka Gabiriali ɔ ga turɔ kaanɔ di benne Galili tunɔbanɔ ma ba wasɔnana Nazeriti,
- 27 di ɔ yaa tuntumɔj a ga yi havɔɔbinɔ wɔnyɔ die di zina dembinɔ ta die baa ɔ yalli daa wɔnyɔ ba wasɔnana Josefu, vuodieke die di yine naanɔ Davidi haagun. Havɔɔbike saanɔ die yine Meri.
- 28 Die malakaka di keɔ ɔ jigin a baari di, “Sugidɔagunɔ bie fu ma, ti Yɔmɔtien Nabidie Ɖmɔj bie fu jigin ta yi alibarika a yi fu pam!”
- 29 Meri stɔkpaanɔ die di faasi vɔvɔ yaa gamma malakaka wɔbalikaha ma, die ɔ yile waha chɔasi di sina die.
- 30 Malakaka die di balɔ a yi wa di, “Meri, daa vaa nɔmaamɔj yalla fu dama Ɖmɔj sunɔ fiaki fu ma.
- 31 Nan yigi nyuuti a mɔri buadembinɔ anɔ ni wa wa Yisa.

- 32 Ɔ baa Ƴ yiwo vuokpɔŋ ta ba wasuma wa Nabidie Ɖmɔŋ Bɔa. Ti Yɔmɔtien Ɖmɔŋ nan yiwo naakpenkɔŋ sɔba Ƴ chɔɔŋkɔŋ Davidi die di sɔna die wo,
- 33 Ƴ baa Ƴ yiwo Jakobu haagɔsɔ sɔŋ naakpenkɔŋ haahuu, ta Ƴ naari wo kpatɔŋ!”
- 34 Meri di pɔasɔ malakaka di, “N zɔ dembiŋ, ta naa baa ka laa a yi?”
- 35 Die malakaka die di yinŋi a balɔ a yi wa di, “Ɖmɔŋ Halkasɔka nan ken a sɔsɔŋ fɔ ma, ta Ɖmɔŋ hagɔribɔ nan ligi fɔ. Naa chɔŋ ma ba nan wa bɔakasɔ wa Ɖmɔŋ bɔa.
- 36 Ama sɔmma a baari fɔ sɔgɔtaa Elizabeti vuodieke di kɔrunna wa, lele Ƴ yigi wo nyuuti, chɔta ayɔaba wɔnna a baa Ƴ muri bɔademiŋ, wɔnɔŋ vuodieke die ba wasɔnana wa hɔgɔpɔŋ,
- 37 dama wɔŋ wori Ɖmɔŋ di kaan bɔagɔ a yi.”
- 38 Meri die di baari di, “Tɔ, manɔŋ n yiwo Ɖmɔŋ yɔmɔ, die yi a yi miŋ sɔba fɔ bala die wo.” Die malakaka die di wa a nyɔŋ a ga ta va wa.
- 39 Ka kɔŋ chaaŋ Meri die di yi siri lagɔ lagɔ a ga tɔŋ kaanɔ Judia ma, Judia tɔŋbaŋ yaa wa kunkoge,
- 40 mi Ƴ ga juu Zakaria tigiŋ me a waasɔ Elizabeti.
- 41 Elizabeti die di wɔnna Meri waasɔkɔ, bɔanyaalka die di dɔŋ Ƴ nyuuti ma. Womi die Ɖmɔŋ Haaltɔ die di suuli Elizabeti,
- 42 die Ƴ faasɔ a keesi ŋmɔnsikpen a baari di, “Ɖmɔŋ alibarika bie fɔ ma a tɔŋ hɔgɔba mana, ta bi bie bɔa dieke fɔ balla fɔ muri wa ma!
- 43 Bia yine ta n Yɔmɔtien nuŋ di ken n jigiŋ giena?
- 44 N dene a wɔŋ fɔ waasɔkɔ, bɔanyaalk dieke di benne n nyuuti ma wa di dɔŋ aŋaŋ sɔgɔfɔlɔŋ.
- 45 Fɔnɔŋ vuodieke di tuone a dii di Ɖmɔŋ di bala wudieke wo nan ken yi wusie, sɔgɔfɔlɔŋ yiwo fɔ sɔttɔ.”
- 46 Die wɔa Meri die di baari: “N bɔra Ɖmɔŋ n sɔŋ ma,
- 47 ta yaa sɔgɔfɔlɔŋ Ɖmɔŋ vuodieke di yine n Gbɔgbatɔtaantɔ ma,
- 48 dama Ƴ chɔgɔ wa manɔŋ vuodieke di yine Ƴ hɔgɔla yɔmɔ zɔɔlɔŋ. A nyɔŋ jinne yaa gamma, vuota mana nan baari n yiwo sɔgɔfɔlɔŋ tienŋ,
- 49 dama hagɔrtien Nabidie Ɖmɔŋ tɔŋ wa tɔnkɔpuma a yi miŋ, Ƴ saan yine kastɔ.
- 50 Ɔ bi yaa zɔɔlɔŋ aŋaŋ vuota diekamba di chɔŋnana wa saŋŋa mana.
- 51 Ɔ tuntɔ wa Ƴ nuun a tɔŋ hagɔŋ tɔuma, ta chɔsɔ kalinbaantieliŋ wɔsaŋka.
- 52 Ta wuri naakpuma ba naalɔŋ ma, ta kɔttɔ wabttɔ,

- 53 ta yi vuodiekemba kɔŋ di yalla nyindiiki vuna ta vaa nyintitielin di ga aŋaŋ nuuwaga.
- 54 Ta di nua dieke die ɔ yina ti chɔɔŋkɔɔlba Izara vuosisi die di yine ɔ tuntuntɔba, ta sunŋi be.
- 55 Ta bi tɔnsi, a chigi Abarahami aŋaŋ ɔ haagisi zɔɔlŋ yaa gamma haahuu!”
- 56 Meri die yiwo chuti ataa Elizabeti jigin ta die viiri kuli.
- 57 Die Elizabeti maariŋ daari die di tugi die ɔ muri Bɔademiŋ.
- 58 Die ɔ jɔjɔrtamba aŋaŋ ɔ maariŋ die di wɔnna wɔvuri dieke Dmiŋ di yine a yi wa wa ba mana sugiti die di fiati.
- 59 Die bɔanyaalka die di tugin daraa anu die ba baa ba gobi ɔ kɔl, die ba yaala ba nagi wa ɔ chɔɔŋ saari Zakaria a yi wa,
- 60 ama die ɔ nuŋ wo die di baari di, “Aayi! Ɔ saari nan yi Jɔɔn.”
- 61 Ta ba bali a yi wa di, “Ni tigiri me vuon wori ɔ saari di yi Jɔɔn!”
- 62 Womi die ba nagi ba nuusi a dagi dagiti a piasi ɔ chɔɔŋ wa saari dieke ɔ yaala ba nagi yi bua wa.
- 63 Die ɔ nagi ɔ nuusi a bali ba di ba yi wa gbanuŋ, die ba nagi a yi wa, ɔ maagi di, “Bua wa saari yine Jɔɔn!” Die di yi vuon mana mamachi.
- 64 Lele womi Zakaria die di biagi a bali wa bira ta die a piili a bira Dmiŋ.
- 65 Die ŋmaamiŋ die di yigi ɔ jɔjɔrtamba mana, waha gie die di muɔli a ga tigi diekemba di benne Judia kunkogin me mana.
- 66 Vuodieke mana die di wɔnna wuri gie mana die di yile a piasa tari di, “Vuobia bua wa di baa ɔ biriŋ?” Dama die ba wɔŋ ye di Dmiŋ hagiŋ bie ɔ ma.
- 67 Dmiŋ Halkaska die di suuli bua wa chɔɔŋ, Zakaria, die ɔ yinŋi bali Dmiŋ wa di,
- 68 “Ni vaa ti biri ti Yomɔtien, vuodieke di yine tinuŋ Izara vuosi Dmiŋni, dama ɔ kenye miŋ a ken sunŋi ɔ vuosi a gbati ba a tariŋ.
- 69 Ɔ yi ti wa gbigbati hagiŋtien ta ɔ yi Dmiŋ tuntuntɔ Davidi haagiŋ.
- 70 Kuriŋ ma wa Nabidie Dmiŋ die vaa wa ɔ naazɔaliŋ kasimba di bali naa di,
- 71 ɔ nan gbati ti a nyin ti dataasi nuusi me aŋaŋ vuodiekemba mana di hana ti
- 72 die ɔ bi baari ɔ nan chigi ti chɔɔŋkɔɔlŋ zɔɔlŋ, ta ɔ kaari wɔŋ daari ɔ nuakaska,
- 73 nua dieke die ɔ yina ti chɔɔŋkɔɔŋ Abarahami wa.
- 74 Die ɔ huɔ di ɔ nan gbati ti a nyin ti dataasi nuusi me amɔ ti nan biagi a jian wa ta ŋmaamiŋ wo ti,

75 ta bi vaa ti yi vuokasi anan vuovuna u niha ti misi ma mana.

76 Ta Funu n bua, ba nan wa fu Nabidie Dmu naazua. Nan wolin ti Yomutien niha a wunsi u sien a yi wa,

77 ta bali u vuosi di u nan gbati ba a taan sanja dieke u balla u nagi ba taali a chaa ba wa.

78 Wusie, ti Nabidie Dmu chiga zoolu ta u бага di bie ti ma ta ti gbatitaanu daraan nan di su siba nmu posu,

79 ka nan chaan nyu nmuksiken a yi vuodiekemba mana di benne lmu ma anan vuodiekemba di gbigine ku; ka nan bi chaan ti nagi ma an ti dia sugidvagu sieku.”

80 Ka kuan chaan bua wa die di birima anan Dmu sibu, ta die ken ga haagu ma a ga bie mi dee a ga tugi sanja dieke die u vuarua u gban Izara vuosi me.

Luki 2

1 Sanka mi die naaliba jakusu Ogusitisi die di yi nuan di ba busi vuodiekemba mana di benne Romani tungban mana mana ma ma.

2 Die busiku die di bunne a yi wo, die Kirinusi die yine naan Siria tungban ma.

3 Die wia vuon mana die di yinji a ga u tu di ba busi wa.

4 Naa chan ma Josefu die nyu wa Nazeriti Galili tungban ma a ga Betlehem, Judia ma ma jigidieke die ba murua naan Davidi. Josefu die ga wa mi dama die u yiwo naan Davidi haagu.

5 Die u ga wa mi anan Meri vuodieke die u balla u faari wa, di ba busi ba, sanka mi Meri die yaa wa nyuti,

6 die ba yene bie Betlehem tu ma wa, u maaru sanja di tugi.

7 Die u muri u hogula bua dembin, die u nagi garu a vili wo a nagi wa duan donsi nyindiike kpali ma dama chaamba juonehe mana die suuliyemu.

8 Die yiyaguru batan die benne tika mi chaaku a daansa ba yiise hagu ma yuku mi.

9 Ta die ti Yomutien Nabidie Dmu malaka wunyi die di a ken a suu ba jigin, ta ti Yomutien Nabidie Dmu chuulikpenkpu die di chaan a gilin be. Die nmaamu die di faasi a yigi be,

10 ama ta malakaka die di bali a yi ba di, “Ni da vaa nmaamu yalla ni! N yali wa wuvulu a ken di n yi ni, wudieke di baan nan yi vuon mana sugifalun pam.

11 Yuku gie ba muri wa ni Gbigbattaanu vuodieke di yine Dmu vuovuariku Masia wa, naan Davidi tu ma.

- 12 Naa balla ka dagi ni di ka sen yiwo wusie: ni nan ye ba naguna garu a vili buanyaalu a duan donsi nyindiike kpali ma.”
- 13 Womi die malakasi pam die di nyu arizanna ma a ken a guti wunu wa ma ma, ba cha yla a bira Dmu di
- 14 “Ni koti Nabidie Dmu vuodieke di benne arizanna ma saan nmuksikpen, ta sugidugaru bemme u vuovuarka ma tngbanka gie me.”
- 15 Die malakasisi die di vaa yiyagurba ta yinji a ga arizanna ma, yiyagurba die di bali a yi tamba di, “Ni vaa ti ga Betlehem ma ma a ye wudieke di yine mi, ta Nabidie Dmu di bali a yi ti wa.”
- 16 Die wa die ba yi lagi lagi a ga a ye Meri anan Josefu; ta buanyaalka die di du donsi nyindiike kpali ma.
- 17 Die ba yene wo wo, die ba bali ba wudieke malakaka die di balla yaa gamma bua wa wa.
- 18 Vuodieke mana die di wunna yiyagurba die di balla die wo, die di faasi yi be mamachi,
- 19 ama Meri die di tuns waha gie mana ta faasi a yile u su ma.
- 20 Ka kuan chaan die yiyagurba die di yinji a ga ba yiise jigin. Die ba ganana die ba cha yla a bira Dmu anan wudieke ba wunna ta ye; die di sen yiwo wudieke malakaka die di bala a yi ba wa.
- 21 Ba murina bua wa u daraa anu daraan, die ba gobi u koli ta yi wa saan Yisa, saan dieke malakaka die di yina ta ba ye yigi u nyuutiti.
- 22 Die sanka di tugi di Josefu anan Meri yi Mosisi mraha die di daguna die wo, di ba yi kaaba a wunsi ba gan Dmu jigin. Die wa die ba nagi bua wa a ga Jerusalemi di ba nagi wa a yi ti Yomutien Nabidie Dmu,
- 23 siba ba maagna die ti Yomutien Nabidie Dmu mraha ma di, “Hogula nan Budembin nin mana yiwo ti Yomutien Nabidie Dmu suti.”
- 24 Ta ba kaabi siba ti Yomutien Nabidie Dmu mraha di daguna die di, “Ba nagi nmarbisi ale yi kaabin.”
- 25 Sanka mi daa wunyi die benne Jerusalemi ma ma u saan die di yi Simiani. Die u yiwo vuovun a chiga Dmu ta Dmu Halkaska di bie u ma, die u chusa sanan dieke Dmu di balla u gbat Izara vuosi a taan mu.
- 26 Die Dmu Halkaska die di bala wa di u kaan kpi sie u ken ye Dmu vuovuarkiri Masia wa.
- 27 Womi Dmu Halkaska die di vaa Simiani die di ga juu Dmu jiamu juokpenkpuku su. Die Yisa chon anan u nun die di yalla wa a ken juu Dmu jiamu juokpenkpuku suku di ba yi a yi wa wudieke Dmu mraha die di daguna wa,

- 28 Simiani die di tuo bɔa wa ɔ nuusi me ta die a pagɪ Ɖmɪŋ di,
- 29 “N Yɔmɔtɪeŋ, ka daaŋ fɔ nɔari vaa manɪŋ fɔ tɔntɔntɔ kpi ta wa kuli aŋaŋ sɔgɪdɔagɪŋ, sɪba die fɔ bala mɪŋ die wo;
- 30 dama n gbaŋ gbaŋ n nine ye Gbɪgbatitaantɔ wa, vuodieke fɔ tɔnna wa,
- 31 vuodieke fɔ vɔarina a zieŋ a yi buuriŋ mana wa.
- 32 Ɔ nan yi chaanɪŋ ta dagɪ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi fɔ sien, ta nan bi yi vuosi yɪma fɔ vuosisi Izara tieliŋ julma.”
- 33 Simiani balɩkɩ yaa gamma bɔa wa wɪa, die di yi bɔa wa chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ mamachi.
- 34 Simiani die di jɔsɩ Ɖmɪŋ di Ɖmɪŋ yi alibarika a yi ba ta balɩ yi bɔa wa nuŋ Meri di, “Ɖmɪŋ vɔarina bɔa wa gie di ɔ keŋ aŋ Izara vuosi pam nan yɔri; ta ba pam diaŋ keŋ ye gbatitaanɪŋ. Wɔnɪŋ ɔ baa ɔ yiwo dagɪti a nyɪŋ Ɖmɪŋ jigiŋ aŋ vuosi pam nan balɩ a chɔsɩ ka,
- 35 amɔ vuosi pam sɔŋanyile nan nyɪŋ yeŋ me ama wɪŋ nan yi ta chɔsɩ fɔ gbaŋ gbaŋ fɔ sɔŋ pam.”
- 36 Die Ɖmɪŋ naazɔa jakɔŋ wɔnyɩ die benne mi ta yi hɔgɔ, ɔ saaŋ die yine Anna vuodieke di yine Fanueli bɔa ta bi yi Aseri buuriŋ vuon, die ɔ yiwo hɔgɔjakɔŋ ta die a yallɩ chɩrɩ bina ayɔpɔyɩ nyuna,
- 37 ta ɔ chɩrɩ wa die di kpi ta va wa kpihɔgɔ ta ɔ beri bina baŋɩsɩ-nɩ aŋaŋ anɩsa saŋka mi: ama die saŋŋa mana ɔ ŋaaŋ bie wo Ɖmɪŋ jɪamɪŋ juokpenkɩkɩ sɔŋ a jɪama Ɖmɪŋ a bɔba nɔaŋ ta jɔsɩ Ɖmɪŋ.
- 38 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ die ɔ keŋ haari ba ta biri Ɖmɪŋ, ta balɩ bɔa wa wɪa a yi vuodiekemba mana die di chɩsɩnana saŋŋa dieke Ɖmɪŋ di bala ɔ gbatɩ Jerusalemi vuosi a taan wa.
- 39 Die Josefɩ aŋaŋ Meri die di yine wudiekemba Ɖmɪŋ mɪraha di dagɪna wa a kpatɩ wa die ba yiŋŋi kuli ba tɪŋ Nazeriti, Galili me.
- 40 Ta bɔa wa die di biriŋ aŋaŋ haŋriŋ ta yaa yiaŋ pam, ta Ɖmɪŋ sɔŋ die di fɪalɩ aŋaŋ wa.
- 41 Biŋ nɪŋ mana Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ ŋaaŋ ga wa Jerusalemi a ga dii gasɩtaŋkɩ dɔɔgaka.
- 42 Yisa die di tɔgɪna bina baŋ aŋaŋ ale die ba ga di ba dii dɔɔgaka sɪba ba ŋaana a wɔŋ gara die wo.
- 43 Dɔɔgaka kɔaŋ chaan die Yisa chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ die di yiŋŋine a kule die ɔ wari Jerusalemi ma ama die ba ka sɪba;
- 44 Die ba yile di ɔ gutɩ wa daadamba ma, die wɪa die ba chɩŋ damɔsɩmɪŋ ta wa piili a yaala wa ba vuosi aŋaŋ ba zɔalɪŋ jige;

- 45 ama die ba ka ye wo, die wia die ba yinji ga Jerusalemi a yaala wa mi.
- 46 Ka daraa ataa daraan die ba ye wo Dmuj jiamuj juokpenkpukv sunj, v kalt anan Juu vuosi didagriba a wumma wudieke ba balala ta piasa ba wupiasika.
- 47 Die dt yiwo vuodiekemba mana die dt wunnana wa mamachi anan v yan anan v yinji baliv.
- 48 Die v choon anan v nun die dt ye wo mi, die dt yi be mamachi pam; v nun die dt bal wa dt, “N bva, bia fv yi ti naa? Manuj anan fv chva sugiti paali chvsvi miv ti dt dia a yaala fv!”
- 49 Die v yinji a bal dt, “Bia yine ni tiv dt dia a yaala miv? Ni ka sba a baari dt mv dt n bemme n Chva tigin me?”
- 50 Ama die ba ka sba v baliv chian.
- 51 Die Yisa die dt yinji a ga Nazeriti anan ba a saaga yia ba. U nun die dt tinsa waha gie mana v sun ma.
- 52 Yisa die dt birima a guta anan yan ta Dmuj anan vuota sugiti dt fiala v ma.

Luki 3

- 1 Sanja dieke Naalba jakvuj Taberisi die dt dine naari bina ban anan anv wa, ta Pontiwosi Paliti gban die yiwo Judia nunhanduvuv, ta Herodi gban die dt yi Galili naajakvuj, ta v numbva Filipi die yine Ituria anan Tirakonitisi naajakvuj, ta Lasaniasi die dt yi Abilene naajakvuj,
- 2 ta Anasi anan Kayafasi die yine Dmuj kikaabtiba nyukura. Sanja gie Dmuj die dt nagv v wia a yi Joon, Zakaria bva wa; die v bie wo haaguj ma.
- 3 Die wia Joon die dt dt Joodani mugikpuri luga mana a mvula a yia vuosi dt ba chigi nyuj ba tuntumbiatv ma an v su ba Dmuj nyaabv an Dmuj nagv ba tuntumbiatv a chaa ba.
- 4 Siba dt maagina die Dmuj naazva Azaya gbankv ma dt, “Vuon benne haaguj ma a keese a mvula: ‘Ni wunst ti Yomutien keni sieti ta vaa a tvgv a yi wa.
- 5 Gbaga mana nan suuli, ta tana anan kunkoge mana jati. Siegonte mana nan tvgv ta siebalvt mana nan mivji vuna.
- 6 Ta tivgbanja gie vuosi mana nan ye Dmuj dt baa nan gbati ba a taan dene.’”
- 7 Daadan pam die dt keuj Joon jigin dt v su ba Dmuj nyaan, die v bal a yi ba dt, “Ninuj nyinvuukehe gie! Miva kpaana ni dt ni chigi nyuj Dmuj sunyuri dieke dt bala ka keuj ni ma wa?
- 8 Ni yime wudiekemba dt baan dagv dt ni senj chigi nyuj ni tuntumbiatv ma. Ta ni da yilime ni sugiti ma dt Abarahami yiwo ti choonkvuj. N bala ni, Dmuj nan biagi a vaa tanaha gie biruj Abarahami haagv.

- 9 Liaka wɔŋ yi siri a gbari di ka chia tɔsɔ; tu dieke di kana ka nyɛ nyɛnyɛŋka vuna ba nan chia ka a taɔŋ a nagi yi bolɛ me.”
- 10 Die daadamba die di piasi wa di, “Bia ti wa mu ti yi?”
- 11 Joɔn die di yiŋŋi a bali ba, “Vuodieke mana di yalla nyinyeeke ale mu di ɔ nagi kaani a yi vuodieke di wone, ta vuodieke diaŋ mana di yalla nyindiike mu ɔ yi die gbaŋ gbaŋ.”
- 12 Mi lampotuosiriŋ batan di keŋ di ɔ su ba Ɖmuŋ nyaabu ta die a piasi wa di, “Ɖɔdaguru, lala ti ba ti yi?”
- 13 Ɔ yiŋŋi a bali ba di, “Ni da keŋ tuo a tiaŋ ni muɔna ni tuo die.”
- 14 Ta sojasi batan diaŋ die di piasi wa di, “Ta tɛni nyɛ, bia ti mu ti yi?” Die ɔ yiŋŋi a bali ba di, “Ni da mugisi vuosi a tuo ba ligire yaa a chibi ŋminchiɔsi a yi vuosi, ama ni vaa ni nine suuli ni tune.”
- 15 Ta vuosi die di piili a yile ba sugti ma ta yaa tama Joɔn ma, di ɔ nan keŋ a yi Ɖmuŋ Vuovɔarkiri Masia wa.
- 16 Die wia Joɔn die bali a yi ba mana di, “Maniŋ n siwa ni aŋaŋ nyaan ama vuodieke di tianna miŋ kien, n ka tugi vuodieke di baan forisi ɔ nura guune gbaŋ. Wɔniŋ ɔ nan nagi Ɖmuŋ Halikasika aŋaŋ bolɛ a su ni sugti.
- 17 Ɔ yalli wa ɔ kpalichaarkiŋ ɔ nuun me di ɔ chaari zaaha ta nagi zaabiehe a yi ɔ bumbun me ta nagi zaakpeetiti a yi boli dieke di kana ka kpise me.”
- 18 Joɔn die di muɔlɔna wɔvunaha gie a yia vuosisi, die ɔ bali wia yiri yiri a kpaan ba di ba tarigi ba berɛ.
- 19 Ama die ɔ galɛ naan Herodi niŋ dama die ɔ gbatɔ wa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ numbuɔ hoɔɔ Herodiasi a faari ta bi yi wɔbati pam.
- 20 A kuɔŋ chaan die ɔ bi yi wɔbatiŋ a gutɔ a ma, ta ligi Joɔn dansarka suŋ.
- 21 Saŋŋa dieke Joɔn die di sunana vuosi Ɖmuŋ nyaabu, die Yisa di keŋ ɔ jigin di ɔ su ɔ gbaŋ. Mi Yisa die di juɔsa Ɖmuŋ, ŋmuɔsikpen die di yuori,
- 22 ta Ɖmuŋ Halikasika die di keŋ suɔŋ ɔ sikpen aŋaŋ nyɛgbaŋi sɔba ŋmarɛ. Ta loɔŋ di nyɛ ŋmuɔsikpen a baari di, “Fuɔniŋ fu yine n Buachoti; fuɔniŋ n nine di suuli.”
- 23 Yisa die yiwo bina banɔsi-taa ta die a piili ɔ tɔuma. Vuosi die yile sɔba ɔ yiwo Josefu bua; ta Josefu choɔŋ die yine Heli,
- 24 ta Heli choɔŋ die yine Matati, ta Matati choɔŋ die yine Liiva, ta Liiva choɔŋ die yine Meliki, ta Meliki choɔŋ die yine Janayi, ta Janayi choɔŋ die yine Josefu,

25 ta Josefu chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Amosi, ta Amosi chɔɔŋ die yine Nahumi, ta Nahumi chɔɔŋ die yine Esili, ta Esili chɔɔŋ die yine Nagayi,

26 ta Nagayi chɔɔŋ die yine Maati, ta Maati chɔɔŋ die yine Matatiasi, ta Matatiasi chɔɔŋ die yine Semeni, ta Semeni chɔɔŋ die yine Joseki, ta Joseki chɔɔŋ die yine Joda,

27 ta Joda chɔɔŋ die yine Johanani, ta Johanani chɔɔŋ die yine Resa, ta Resa chɔɔŋ die yine Zerubabeli, ta Zerubabeli chɔɔŋ die yine Sialitili, ta Sialitili chɔɔŋ die yine Neri,

28 ta Neri chɔɔŋ die yine Meliki, ta Meliki chɔɔŋ die yine Addi, Addi chɔɔŋ die yine Kosami, ta Kosami chɔɔŋ die yine Elimadami, ta Elimadami chɔɔŋ die yine Eri,

29 ta Eri chɔɔŋ die yine Josua, ta Josua chɔɔŋ die yine Eliaza, ta Eliaza chɔɔŋ die yine Jorimi, ta Jorimi chɔɔŋ die yine Matati, ta Matati chɔɔŋ die yine Liiva,

30 ta Liiva chɔɔŋ die yine Simiani, ta Simiani chɔɔŋ die yine Juda, ta Juda chɔɔŋ die yine Josefu, ta Josefu chɔɔŋ die yine Jonami, ta Jonami chɔɔŋ die yine Elayakimi,

31 ta Elayakimi chɔɔŋ die yine Melia, ta Melia chɔɔŋ die yine Mena, ta Mena chɔɔŋ die yine Matata, ta Matata chɔɔŋ die yine Nafani, ta Nafani chɔɔŋ die yine Davidi,

32 ta Davidi chɔɔŋ die yine Jese, ta Jese chɔɔŋ die yine Obedi, ta Obedi chɔɔŋ die yine Boazi, ta Boazi chɔɔŋ die yine Salimoni, ta Salimoni chɔɔŋ die yine Nasoni,

33 ta Nasoni chɔɔŋ die yine Aminadabi, ta Aminadabi chɔɔŋ die yine Adimini, ta Adimini chɔɔŋ die yine Arini, ta Arini chɔɔŋ die yine Hezironi, ta Hezironi chɔɔŋ die yine Perezi, ta Perezi chɔɔŋ die yine Juda,

34 ta Juda chɔɔŋ die yine Jakobu, ta Jakobu chɔɔŋ die yine Aziki, ta Aziki chɔɔŋ die yine Abarahami, ta Abarahami chɔɔŋ die yine Tera, ta Tera chɔɔŋ die yine Nahori,

35 ta Nahori chɔɔŋ die yine Serugi, ta Serugi chɔɔŋ die yine Rewo, ta Rewo chɔɔŋ die yine Pelegi, ta Pelegi chɔɔŋ die yine Eberi, ta Eberi chɔɔŋ die yine Sela,

36 ta Sela chɔɔŋ die yine Kayinani, ta Kayinani chɔɔŋ die yine Afakisadi, ta Afakisadi chɔɔŋ die yine Siami, ta Siami chɔɔŋ die yine Nowa, ta Nowa chɔɔŋ die yine Lameki,

37 ta Lameki chɔɔŋ die yine Metusila, ta Metusila chɔɔŋ die yine Enɔki, ta Enɔki chɔɔŋ die yine Jaredi, ta Jaredi chɔɔŋ die yine Mahalaleeli, ta Mahalaleeli chɔɔŋ die yine Keenani,

38 ta Keenani chɔɔŋ die yine Enosi, ta Enosi chɔɔŋ die yine Sefi, ta Sefi chɔɔŋ die yine Adami, ta Adami chɔɔŋ die yine Nabidie Dmɔŋ.

Luki 4

1 Womi Yisa die dɛ nyɛŋ Jɔɔdani mɔgɔkpɔrɛ chaŋ, ta suuli aŋaŋ Dmɔŋ Halkasika, Halkasika die dɛ vaa ɔ ga haagɛŋ ma,

2 mi die Sitaani die dɛ magɛsɛ wa a ga tɔgɛ daraa baŋɛsɛ-nɛsa. Saŋka mi mana die ɔ ka dii jaŋ mana, die wɛa ka kɔaŋ chaŋ kɔŋ die dɛ yallɛ wa.

3 Sitaani die dɛ balt wa dɛ, “Du yi fɔ seŋ yi Dmɔŋ bɔa fɔ vaa tantɛ gie birɛŋ nyindiike.”

4 Yisa dɛ yiŋŋi a balt wa dɛ, “Dɛ maagɛya Dmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ ‘Da nyindiike nyɛna ma wɛa vuota dɛ beri.’ ”

5 Mi Sitaani dɛ bɛ nagɛ wa a jɔaltɛ ŋmɛŋsikpeŋ a dagɛ wa dɔntɛ ka gie mana lagɛ lagɛ,

6 ta balt wa dɛ, “N nan nagɛ yikoke gie aŋaŋ nyinti gie mana a yi fɔ, die ba nagɛ yi mɛŋ mɛŋ ta n nan bɛagɛ nagɛha a yi vuodieke mana n yaalala.

7 N nan nagɛ yikoke gie aŋaŋ nyinti gie mana a yi fɔ du yi fɔ sɔsɔŋ gbirigi a jiaŋ mɛŋ.”

8 Yisa dɛ yiŋŋi a balt wa dɛ, “Dɛ maagɛya Dmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ dɛ, ‘Vuota jɛama tɛ Yɔmɔtɛŋ Nabidie Dmɔŋ nyɛna ma ta bɛ dɛa ɔ nyɛna ma!’ ”

9 Die Sitaani dɛ bɛ nagɛ wa a ga Jerusalemi a nagɛ wa a jɔaltɛ zien Dmɔŋ jɛamɛŋ juokpeŋkpɔkɔ sikpeŋ me, ta balt wa dɛ, “Fɔ seŋ yi Dmɔŋ Bɔa yɔgɛ a chigisi tɛŋgbaŋ,

10 dama dɛ maagɛya Dmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ dɛ, ‘Dmɔŋ nan vaa ɔ malakasisi mɛŋŋɛ daansɛma fɔ.’

11 Dɛ bɛ maagɛ dɛ, ‘Ba nan tuoli a tuo fɔ ba nuusi me amɔ fɔ naabɛŋ da keŋ a gbɛŋ taŋ aŋ fɔ ye danŋa.’ ”

12 Ta Yisa die dɛ yiŋŋi a balt wa dɛ, “Dɛ maagɛya Dmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ dɛ, ‘Vuonɛ da keŋ magɛsɛ tɛ Yɔmɔtɛŋ Nabidie Dmɔŋ.’ ”

13 Die Sitaani die dɛ magɛsɛna wa a ju wa die ɔ va wa ta ga, sie saŋŋa dieke ɔ baŋ nan ye sien bɛbra.

14 Ka kɔaŋ chaŋ Yisa die dɛ yiŋŋi ga Galili, ta die a suuli aŋaŋ Dmɔŋ Halkasika hagɛŋ. Die ba mɔsɛ ɔ wɛa tɛŋgbaŋka lɔga mana.

15 Die ɔ dagɛ ba Dmɔŋ wɛa ba Dmɔŋ jɛamɛŋ juone me; ta vuonɛ mana dɛ birɛ wa.

- 16 A kuaŋ chaan̄ Yisa die di ga Nazeriti, jigidieke die ba wubine wo ʊ ga biruŋ vuota. Ta die davʊʊsɪkɪrɪ daari die ʊ ga juu Ōmɪŋ jiamɪŋ juon̄ me sɪba ʊ wone yie die wo. Die ʊ hagi a zie di ʊ karɪŋ Ōmɪŋ gban̄kɪ,
- 17 ta die ba nagi Ōmɪŋ gban̄ dieke Ōmɪŋ naazua Azaya die di maagina a keŋ yi wa. Die ʊ yuori ke a ye jigidieke ba maagina di,
- 18 “Nabidie Ōmɪŋ Haalɪŋ bie n ma, dama ʊ vʊari mɪŋ mɪŋ di n mʊʊlɪ wʊʊnaha a yi zʊʊlɪntielɪŋ. Ō tɪŋ mɪŋ mɪŋ di ga balɪ yɔŋɪsɪ di n nan vʊari ba a nyɪŋ yɔrɪ, ta bɪ balɪ yɪsɪ di ba nan ye, ta bɪ vʊari vuodiekemba di benne mugisiŋ me a taan̄ yɔrɪ,
- 19 ta bɪ mʊʊlɪ di saŋŋa tʊŋɪya mɪŋ di Nabidie Ōmɪŋ gbatɪ ʊ vuosi a taan̄.”
- 20 Yisa die di karɪnna a kpatɪ wa die ʊ pili gban̄kɪ a yiŋŋi a nagi ka a yi Ōmɪŋ jiamɪŋ tɪntɪntɪ, ta sʊʊŋ kalɪ. Ta vuodiekemba mana die di benne Ōmɪŋ jiamɪŋ juoku me wo die di juma wa.
- 21 Womi Yisa die di piili a bala ba di, “Wudieke n karɪnna Ōmɪŋ gban̄kɪ sʊkɪ, keŋ yi wusie jinne, sɪba nɪ wʊnnana die wo.”
- 22 Die ba mana sʊŋtɪ die di fɪalɪ aŋaŋ wa ta ba bɪra wa, die di yi be mamachi aŋaŋ wudiekemba ʊ bala wa. Die ba pɪasa taŋ di, “Daa ʊ yine Josefu bʊa wa?”
- 23 Womi Yisa die di balɪ a yi ba di, “N ka chɪlɪya di nɪ nan balɪ mɪŋ nandagɪrɪ gie di, ‘Gbɪgbaantɪ gbaan̄ fɪ gban̄.’ Nɪ nan bɪ balɪ a yi mɪŋ di n yi mamachi tɪnkɪpuma n gban̄ gban̄ n tɪŋ ma sɪba nɪ wʊnnana di n yiye Kapenɔmi ma wa.
- 24 Wusie maŋ bala nɪ di, vuosi ka tuose Ōmɪŋ naazua ʊ gban̄ gban̄ ʊ tɪŋ ma.
- 25 Wusie, kpihɔgɪba pam die benne Izara tɪŋgban̄ ma, saŋŋa dieke Elaja die di benne wo, saŋka mi die nuŋ di ka nuya bɪna ataa aŋaŋ chɪttɪ ayɪaba, ta kɔŋkpɪŋ di keŋ nan tɪŋgban̄ka mana ma,
- 26 ama Ōmɪŋ die ka tɪŋ Elaja ba wʊnyɪ mana jigɪŋ; die ʊ tɪŋ wa wa kpihɔgɪ dieke di benne Zarefati Sadoni tɪŋ ma wa jigɪŋ.
- 27 Saŋŋa dieke Ōmɪŋ naazua Elasa die di benne wo gama pam die benne Izara tɪŋ ma, ama ba wʊnyɪ mana die ka ye gbaamɪŋ sie Naamani vuodieke di yine Siria dembiŋ, wʊnɪŋ ʊ nyɪna ma die yene gbaamɪŋ.”
- 28 Die vuodiekemba mana die di benne Ōmɪŋ jiamɪŋ juoku me wo ta wʊŋ Yisa balɪkɪ gie, die di ju sɪnyurɪŋ pam aŋaŋ wa.
- 29 Die ba hagi a yagi wa a nyɪŋ tɪka a yaa wa ga kunkogi dieke ba mɪna ba tɪka a zie wo sikpeŋ a yaala ba kpan̄ŋɪ wa a taan̄ gʊʊlɪkɪ sɪŋ,
- 30 ama die ʊ nyɪŋ ba sɪnsɪŋ a chɪŋ ga.

- 31 Ka kuan̄ chaan̄ ta Yisa die dɪ ga Kapen̄omi dieke dɪ benne Galili tɪngban̄ ma wa, dav̄v̄st̄k̄r̄i daari die ʊ juu Ɖm̄ɪj jiam̄ɪj juoku me a piili daga vuosi Ɖm̄ɪj wia.
- 32 Ɔ daḡk̄v̄ die dɪ yi be mamachi pam dama die ʊ bala an̄an̄ yiko.
- 33 Ta daa w̄nȳɪ jimb̄an̄ die dɪ yalla ta ʊ bie Ɖm̄ɪj jiam̄ɪj juoku me die dɪ faasi keesi ɲm̄ɪs̄ik̄p̄eɲ dɪ,
- 34 “F̄un̄ɪj Yisa, vuodieke dɪ nȳnna Nazeriti, bia f̄v̄ yaala tɪ jigiɲ? Keɲ dɪ f̄v̄ ch̄v̄s̄ɪ tɪ m̄ɪj? N s̄ɪba vuodieke dɪ yine f̄v̄, yiwo Ɖm̄ɪj t̄unt̄unkasi vuon̄.”
- 35 Ta Yisa die dɪ natɪ jimb̄iak̄v̄ dɪ, “Tari watɪ ta keɲ nȳɪj daa wa ma.” Die jimb̄iak̄v̄ dɪ nagɪ daa wa taan̄ tɪngban̄ ba mana nȳɲa ta keɲ nȳɪj ʊ ma, an̄an̄ ka naḡna wa a taan̄ tɪngban̄ mana die ka ka yɪ wa dan̄ɲa.
- 36 Die dɪ yi vuotamba mana mamachi die ba piasa tamba dɪ, “Bia balɪj w̄nna? Ta ʊ yaa yiko an̄an̄ haḡɪɪj a yia jimb̄iatɪ n̄va, ta a nȳnna vuosi ma.”
- 37 Die wia die ba m̄v̄v̄ɪ Yisa saan̄ tika ma mana.
- 38 San̄ka mi Yisa die dɪ nȳɪj Ɖm̄ɪj jiam̄ɪj juoku me a ga Simoni tigiɲ. Die Simoni han̄ɪj h̄oḡv̄ die dɪ d̄va a ȳv̄agi, ʊ nȳɪngban̄ɪj die dɪ faasi t̄v̄v̄ɪ, die ba j̄v̄s̄ɪ Yisa dɪ ʊ sun̄ɪ wo.
- 39 Ta Yisa die dɪ ga a ga zie jigidiieke ʊ d̄vana wa, ta yɪ ȳv̄aḡɪv̄v̄ n̄van̄, die ȳv̄aḡɪv̄v̄ dɪ va wa; ta h̄oḡv̄ wa dɪ hagi b̄nȳɪ a yi ba chaanti.
- 40 Die ɲm̄ɪj die dɪ june a kpati, vuodiekemba mana die dɪ yalla ȳv̄aḡɪtielin̄ ba tige me ba ȳv̄agi ȳv̄aḡɪtɪ yiri yiri die dɪ chii be a keɲ Yisa jigiɲ. Die ʊ nagɪ ʊ nuusi a diisi diisi ba mana ma die ba mana dɪ ye gbaam̄ɪj.
- 41 Ta ʊ bi yi ta jimb̄iatɪ dɪ nȳɪj vuosi pam ma, die a nȳnana wa die a taan̄ keesiɲ ɲm̄ɪs̄ik̄p̄eɲ dɪ, “F̄un̄ɪj f̄v̄ yine Ɖm̄ɪj B̄va wa.” Ama die ʊ ka bi saagi dɪ a balɪ w̄ɪj, dama a s̄ɪba baari ʊ yiwo Ɖm̄ɪj Vuov̄v̄ar̄ik̄ɪj Masia wa.
- 42 Die tun̄j die dɪ v̄nna die Yisa die dɪ nȳɪj tika ma a ga haaḡɪj ma; die vuosisi die didɪ dia a yaala wa, die ba kenne a ye wo wo, die ba ka bi yaala ʊ ga ta va ba.
- 43 Ama die ʊ balɪ ba dɪ, “Sie n ga t̄ḡɪhan̄ɪj ba a ga balɪ Ɖm̄ɪj w̄v̄v̄na yaa gamma ʊ naari ken̄ɪj wia mi gban̄, dama die wia Ɖm̄ɪj dɪ t̄ɪj m̄ɪj.”
- 44 Naa chian̄ ma die ʊ didɪ dia Judia t̄ḡɪs̄ɪ ta juo Ɖm̄ɪj jiam̄ɪj juone me a daga vuosi wiaha.

Luki 5

- 1 Daan̄ kaan̄ Yisa die dɪ ga a zie Genezariti gbaḡɪk̄p̄uk̄v̄ k̄van̄van̄ a bala Ɖm̄ɪj wia ta daadan̄ pam dɪ taan̄ giliɲ wo a w̄mma wiaha.

- 2 Die ʊ ye haartsi ale die di zene gbagiri kuanʊaŋ, zaastyigiribe die vanaha ta die a ga sugire ba nutti.
- 3 Yisa die di juu haartsi kaanti, die di yine Simoni jaan ta bali wa di ʊ kpaŋŋi ka a ga nyaabu suŋ bita. Yisa die di wa a kali haarku suŋ a daga kpikpaaku Ōmŋ wia.
- 4 Die ʊ dagina kpatti wa, die ʊ bali Simoni di, “Kpaŋŋi haarku ka ga jigidieke di goline ta ni vigi ni nuttti nyaabu suŋ a yigi zaasŋ.”
- 5 Simoni die di yiŋŋi bali wa di, “Jakʊŋ, ti tuŋ wa yuku mana ama ti ka yigi jaan. To, fu bala naa wa wia, n nan vigi nuttti.”
- 6 Die Simoni aŋaŋ ʊ chanchaalba die di vigi ba nutti a yigi zaasŋ pam, ta ba nutti die di yaala a kpa kpa.
- 7 Naa chian ma, die ba wa ba chanchaalba die di benne haari kanŋ wa ma wa di ba keŋ a suŋŋi be. Die ba keŋ vuari zaastu a suuli ba haartsi ale wo mana, ta haartsisi di wa dunsu a yaala a suŋ nyaabu chian.
- 8 Die Simoni Piita die di yine wudieke die di yine wo ʊ gbigiri Yisa nuŋa a baari di, “N Yomutien, n yiwo tuntumbiatien. N ka vuuna di n gbigi fu. Va miŋ ta ga”,
- 9 dama die ba yigine zaasŋ pam wa die yine Simoni Piita aŋaŋ ʊ zualba mana mamachi
- 10 aŋaŋ ʊ chanchaalba, Jemisi aŋaŋ Joon vuodiekemba di yine Zebedi balli. Ta Yisa di bali a yi Simoni di, “Da vaa ŋmaamŋ yalla fu, a nyŋ jinne yaa gamma nan ga a suguma vuosi a kiere n jigini.”
- 11 Die wia die ba kpaŋŋi ba haartsisi a juali gaan a va jaan mana ta di Yisa kuŋ.
- 12 Saŋŋa kaanti Yisa die bie tuŋ kaanti ma ta daa wonyi di bie miŋ a yalli gamŋ. Die ʊ yine Yisa wa die ʊ nagŋ ʊ gban a taan tuŋban ʊ nuŋa a juusi wa di, “N Yomutien, du yi fu duŋŋu fu gbaan miŋ.”
- 13 Yisa die di tunti ʊ nuŋ a gbi daa wa ta bali di, “N saagiya, fu gamŋ kpatiya miŋ.” Lele womi daa wa gani di kpatti bunyi.
- 14 Die wia Yisa die di kpaan wa di, “Da keŋ bali vuon wuri gie, ama ga a ga nagŋ fu gban a dagŋ Ōmŋ kikaabitu wa ta kaabi kaabi dieke Mosisi die di dagina wa yaa gamma gamŋ gbaanŋ wia, aŋ vuon mana summa siba di lele fu ganŋu kpatiya miŋ.”
- 15 Ama die ba faasi muŋu Yisa saan jigini mana, ta kpikpaan die di keŋ ʊ jigini di ba wuŋ wudieke ʊ balala, ta ye gbaamŋ a nyŋ ba yuagiti ma.
- 16 Ama die ʊ ŋaan ga wa haagŋ ma a ga juusa Ōmŋ.

- 17 Saŋŋa kaani die Yisa di daga vuosi Dmuŋ wa, ta Farasisi aŋaŋ miraha didagurba die di kalt mi, die ba nyuŋ wa Galili tigisi mana aŋaŋ Judia tigisi mana aŋaŋ Jerusalemi a keŋ Yisa jigiŋ. Die Nabadie Dmuŋ hagiŋ die di bie u ma di u gbaaŋ yuagtieliŋ.
- 18 Die dembisi batan die di chii daa wuŋyŋ nyuŋbanuŋ die di kpine kaluŋa ma a ma di ba nagi wa juu tigiri me a nagi wa duan Yisa nuŋa.
- 19 Ama die vuosi die di dala wa die ba ka biagi nagi wa juu, die wa die ba chii wo a juat mampili sikpen a chia a yuori voruŋ a nagi wa aŋaŋ kaluŋka a sunu duan vuosi sunsunu Yisa nuŋa
- 20 Yisa die di yene ba yine wo yada dene wo, u bali yi daa wa di, “N zua n nagi fu taali a chaa fu.”
- 21 Ta miraha didagurba aŋaŋ Farasisi vuosisi die di piili a yile ba sugiti ma di, “Mina yine daa wa gie a bala siba u yiwo Dmuŋ? Vuobia baan nan nagi vuon taali a chaa wa, ntaala Dmuŋ nyuna?”
- 22 Die Yisa di muŋi ba sunanyile ta piasi ba di, “Bia ni yile waha gie ni sugiti ma?”
- 23 Genhe jabia yine molu, fu baan bali di, ‘N nagi fu taali a chaa’ yaa ‘Hagi a chuŋ’?
- 24 N nan wa a dagi aŋ ni summa a baari manu vuota Bua yaa yiko dunta mama a nan biagi a nagi vuosi tumbiati a chaa ba.” Die wa die u bali a yi nyuŋbanuŋkpiikiri tiuŋ wo “N bala fu, hagi a nagi fu kaluŋa a ga tigiŋ.”
- 25 Lele womi daa wa die di hagi ba mana nuŋa a nagi u kaluŋa a kuli ta bira Dmuŋ.
- 26 Die di yi vuon mana mamachi pam ta nmaamuŋ die di yigi be, die ba pagu Dmuŋ a bala di, “Ti ye mamachi wa jinne.”
- 27 A kuŋa chaan ta Yisa die di nyuŋ a ye lampotuosiru ba wasinana Liiva ta u kalt jigidieke ba tuosinene lampoke juon me. Yisa di bali a yi wa di, “Dia muŋ!”
- 28 Die Liiva die di hagi a vaa jaan mana ta di u kuŋa.
- 29 Liiva die di paali a yi chaanti u tigiŋ me a yi Yisa; ta die lampotuosiriŋ pam aŋaŋ vuosi batan die di lagisi die aŋaŋ ba.
- 30 Die Farasisi batan aŋaŋ ba miraha didaguri batan die di yine Farasisi die di keŋ piasa Yisa kuŋandusirba di, “Bia ni die ta nyuo aŋaŋ lampotuosiriŋ aŋaŋ tuntumbiati tieliŋ?”
- 31 Yisa die di yinŋi a bali ba di,
- 32 “Manuŋ n ka keŋ di n bali vuodiekemba di yine vuovuna di ba vaa ba tumbiati ama n keŋ di n bali tuntumbiati tieliŋ di ba vaa ba tumbiati.”

33 Die vuosi batan die di bali Yisa di, “Joon kuanandusirba njan bobo nuan ta jusu Dmij sanja mana, ta Farasisi mba kuanandusirba di yie die gban gban ama fu kuanandusirba njan die mij ta nyuo sanja mana.”

34 Yisa die di yinji a bali ba di, “Ni tin yaala chaan diekemba di gana hogu faarin ma bobo nuan, banin anan hogu wa tien di lagisina a beri wo? Die kaan bagi a yi.

35 Ama sanja nan ken ba nan nagi hogu wa tien a nyin ba jigin, sanja mi ba nan wa bobo nuan.”

36 Yisa die di bi taan ba nandagiri gie di, “Vun kaan saagi a churi garhaalun ta nagi ka garichootin a baali a ligi garikusun vorin, dama u yi die u nan chusu garhaaliku ta garhaaliku anan garikusun kaan di mu tan.

37 Yaa ni yeye ta vun nagi dahaalun asu gbanun koliti diekemba di yine nyinkura ma? Dama u yi die daabu nan kun a churi kolititi an daabu anan kolititi mana taan yori.

38 Ama sie u nagi dahaalun asu gbanun koliti diekemba di yine nyinahaala ma.

39 Du yi ta vun di nyuu daakusun, u ken ye dahaalun u ka bi yaala, u njan baari di ‘Daakusun nansina.’ ”

Luki 6

1 Davusikiri daan kaani die Yisa anan u kuanandusirba die di chun tianna zaa kun ma, ta u kuanandusirba die di gobe zaapakiti a yaga njo.

2 Ta Farasisi batan die di piast ba di, “Bia ni yie wudieke ti miraha di dagina di ti da yi davusikiri daan?”

3 Yisa die a piast ba di, “Ni ye ka karin Dmij gbanun sun Davidi die di yine die wo? Kon die yalla wunin anan u kuanandusirba,

4 die u ga Dmij jamin juoku sun a ga nagi paanu dieke ba nagina a yi Dmij a njo ta bi nagi yi u kuanandusirba ba njo. Ama ti miraha die ka yi sien di vun njotha sie Dmij kikaabitu nyuna ma.”

5 Yisa die di bi bali ba di, “Manin vuota Bua yine davusikiri daari tien.”

6 Davusikiri daan kaani bibra Yisa die di ga juu Dmij jamin juoku a daga Dmij wa, ta daa wunyi die di bie mi u nuudiigin die di kpi.

7 Ta die Dmij miraha didagurba anan Farasisi batan die di bie mi a yaala sieti di ba galin Yisa, die wa die ba daansa wa di ba ye di u nan gbaan wa davusikiri daari.

8 Ama Yisa die mijni ba sunanyilehe ta bali yi daa dieke nuuke di kpine wo di, “Hagi a zie vun mana ninja.” Die wa die u hagi a zie mi.

- 9 Die Yisa die balt a yi ba die, “Ni vaa n plasti ni, bia ti miraha die baa ti yime davusstikiri daraan? Di ti sunji vuosi yaa ti chusst ba? Ti gbatima vuonj misti taamma yaa ti kus ba?”
- 10 Die wa u daansi ba mana a tanj, ta die balt yi nuukpiikiri tienj die, “Tuntti fu nuuke.” Die u tuntti u nuuke die ka bi hagrɪ bɪbra.
- 11 Ama Dmɪnj miraha didagɪrɪba ananj Farasisisi die di ju sɪnyurɪnj, a piili a bala ya tanj ba baanj yi Yisa dene.
- 12 Sanjka mi Yisa die di ga jɔalt kunkoginɪ die u jɔsst Dmɪnj, a die jɔsst Dmɪnj kanɪnj yuku mi mana.
- 13 Die tunj di vɔnna die u wa u kɔanjanvuosi a kenj lagɪst u jiginɪ a vɔarɪ vuosi banj-ale, a wa ba tuntɔntɪnj.
- 14 Die u vɔarɪ wa Simoni (vuodieke u wasɪnana Piita) ananj Simoni numbuabinɪ Andurusi ananj Jemisi ananj Joɔn ananj Filipi ananj Batolomiwo,
- 15 ananj Matiwo ananj Tomasi ananj Alifusi buadembinɪ Jemisi ananj Simoni vuodieke die di yaala banɪnj Juu vuosi yallima ba gbanj wa,
- 16 ananj Judasi vuodieke die di yine Jemisi bua wa ananj Judasi Asikaroti vuodieke die di posine Yisa chiaka.
- 17 Yisa die di kenj sɔsɔnj kunkogiri me ananj ba, die a ga zie tɪngbanj dieke di mɔna tanj; ta die u kɔanjanvuosi pam die di bie mi; vuosi pam die di nyɪnj Judia chaanj mana ananj Jerusalemi ananj Taya ananj Sadoni mana tɪgɪst die di gbigine mɔgɪkpɪrɪ,
- 18 die ba kenye mɪnj di ba wɔnj u wɔbalɪka ta bi yaala u gbaanj ba. Vuodiekemba die jimbatɪ die di yalla ba gbanj die kenye mɪnj, die u gbaanj ba.
- 19 Die vuosi mana die di mɪa di ba gbɪ wa, dama hagrɪnj die nyɪna u ma a gbaama ba mana.
- 20 Sanjka mi die Yisa die di daansi u kɔanjanɔsɪrɪba ta baarɪ die, “Nɪnɪnj zɔɔlɪntielinɪ sɔgɪfɪalɪnj yiwo ni suti, dama Dmɪnj naarɪ yiwo ni suti!
- 21 Nɪnɪnj vuodiekemba kɔnj di yalla lele, sɔgɪfɪalɪnj yiwo ni suti, dama ni nan kenj chagɪ. Nɪnɪnj vuodiekemba di kunnana lele, sɔgɪfɪalɪnj yiwo ni suti, dama ni nan daansi a laa.
- 22 “Vuosi di kenj haa ni ta zeti ni ta zia ni ta chusst ni saara, dama ni dina manɪnj vuota Bɔa wa, sɔgɪfɪalɪnj yiwo ni suti.
- 23 Ni yallima sɔgɪfɪalɪnj ta seme dama ni nyɔarɪ nan daansi dala Dmɪnj naarɪ ma; die gbanj gbanj die ba chɔalɪba die di yi Dmɪnj naazɔalɪba.
- 24 “Nɪnɪnj nyintitielinɪ, wɔbanj bie ni ma, dama ni wɔnj ye ni choti jaanj mɪnj.

- 25 “Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ chagɪna lele, wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama kɔŋ nan daansi yigi nɪ. “Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ lanana lele, wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ nan daansi ye sʊgɪchʊsɪŋ aŋaŋ kpaŋ.
- 26 “Nɪnɪŋ vuodiekemba vuosi mana dɪ bɪrɪnana, wɔbɪaŋ bie nɪ ma; dama die gbaŋ gbaŋ ba chɔɔŋkʊsɪlba die dɪ bɪrɪ ŋmɪnchɪbɪsɪ naazʊalba.
- 27 “Ama n bala nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ wɔnnana n baltʊ gie, nɪ chome nɪ dataasi ta yime wɔvɪna a yɪma vuodiekemba dɪ hana nɪ.
- 28 Ta vuodiekemba dɪ kanana kaati a yɪa nɪ, nɪ balt ba dɪ ‘Ŋmɪŋ sunŋi be’, ta jʊsɪma Ŋmɪŋ a yɪma vuodiekemba dɪ yinene nɪ bɪaŋ
- 29 Du yɪ vuon dɪ keŋ falt fʊ kaamɪŋ fʊ yɪŋŋi kaani wa gbaŋ a yɪ wa aŋ ʊ falt. Du yɪ vuon dɪ keŋ a nagi fʊ jayeekikpenkpuŋ fʊ vaa ʊ nagi fʊ jayeekibɪŋ a gʊtɪ.
- 30 Vuodieke nɪŋ mana dɪ keŋ jʊsɪ fʊ jaan fʊ yɪ wa, ta vuon dɪ keŋ gbati fʊ jaan da keŋ dia a ga tuo.
- 31 Wudieke fʊ yaala vuosi yɪ a yɪ fʊ, fʊ yɪ die a yɪ fʊ chanchaalɪŋ.
- 32 “Du yɪ fʊ cho vuodiekemba dɪ chone fʊ nyuna ma, bɪa Ŋmɪŋ dɪ baa ʊ nagi gʊtɪ fʊ? Tɪntɪmbɪati tieliŋ gbaŋ cho wo vuodiekemba dɪ chone be.
- 33 Ta du yɪ fʆ yie vɪnɪŋ a yɪa vuodiekemba dɪ yinene vɪnɪŋ a yɪa fʆ bɪa Ŋmɪŋ dɪ baa ʊ nagi a gʊtɪ fʆ? Tɪntɪmbɪati tieliŋ gbaŋ yie die.
- 34 Du yɪ fʆ paŋŋa vuodiekemba fʆ sɪbɪna dɪ ba nan yɪŋŋi tun fʆ, bɪa Ŋmɪŋ dɪ baa ʊ nagi a gʊtɪ fʆ? Tɪntɪmbɪati tieliŋ gbaŋ paŋŋa die a yɪa ba chanchaalɪŋ ta yɪŋŋi tuose ba nyinti.
- 35 “Die wɪa nɪ chome nɪ dataasi ta yime vɪnɪŋ a yɪma ba. Ta du yɪ nɪ paŋŋi vuon jaan ka ga yʊasi, da vaa nɪ sʊgɪti chʊsɪ a wɪa, dama nɪ nyʊari nan daansi dala, ta nɪ nan bɪ yɪ Nabidie Ŋmɪŋ ballɪ. Dama wɔnɪŋ ʊ yie wɔvɪna a yɪa vuodiekemba nine dɪ kana ka suule wudieke ʊ yinene a yɪa ba aŋaŋ vuobiati mana.
- 36 Nɪ chɪgɪma zɔɔlɪŋ sɪba nɪ Chɔɔŋ Ŋmɪŋ dieke dɪ benne arzanna ma dɪ chɪgɪnana zɔɔlɪŋ dene wo.
- 37 “Da keŋ a dii vuon sariya amʊ Ŋmɪŋ da keŋ dii fʆ sariya, da keŋ balt a chʊsɪ vuon amʊ Ŋmɪŋ da keŋ balt a chʊsɪ fʆ. Nagi fʆ chanchaalɪŋ taali a chaa ba amʊ Ŋmɪŋ diaŋ nagi fʆ taali a chaa fʆ.
- 38 Yɪma vuosi amʊ Ŋmɪŋ diaŋ nagi yɪ fʆ. Dɪ nan dɪ sɪ sɪba Ŋmɪŋ dɪ baan nan nagi ʊ kuruba a mɔgɪsɪ zaa, ta ka keŋ suuli aŋaŋ ka kʊanʊaŋ mana aŋ ʊ ju ju ta dɔŋ dɔŋ ta a keŋ suuli a jaasa aŋ ʊ nagi a yɪ fʆ, fʆ baan nan biagi a pɔgɪlɪ dene. Fʆ nagɪna fʆ kuruba a mɔgɪsa nyinti a yɪa vuosi die, Ŋmɪŋ gbaŋ nan mɔgɪsɪ die a yɪ fʆ.”

- 39 Ka kuaŋ chaan̄ Yisa die di taan̄ ba nandagiri gie di, “Yu nan biagi a datɪ ɔ chanchaan̄? Ba mana kaan̄ nan goliŋ me?”
- 40 Bɔbɔguruɔ dian̄ ka tian̄ ɔ didaguru; ama bɔbɔguruɔ dian̄ di ken̄ miŋŋi a bɔguru a kpati ɔ nan di su siba ɔ didaguru wa.
- 41 “Bia fu daansa a yese minchubun̄ dieke di benne fu chanchaan̄ nimbin̄ me ta ka ye dakɔɔli dieke di benne fu gban̄ gban̄ fu nimbin̄ me?”
- 42 Lalia fu baa fu yi a bali yi fu chanchaan̄ di, ‘N zɔa, vaa n vuari ŋminchubun̄ dieke di benne fu nimbin̄ me’, ta ka ye dakɔɔli dieke di benne fu gban̄ gban̄ fu nimbin̄ me? Fun̄ŋ gigaantu wa gie, woliŋ nagɪ dakɔɔli dieke di benne fu gban̄ gban̄ fu nimbin̄ me amɔ fu miŋŋi ye a vuari ŋminchubun̄ dieke di benne fu chanchaaka nimbin̄ me wo.”
- 43 “Tuuvun̄ŋ ka wala nyiŋnyin̄kɪbiati, ta tu dieke di yuaguna ka wala nyiŋnyin̄ka vuna.
- 44 Tuŋ nyiŋnyin̄ka ma ba siba ka. Ba ka yese kinkamiŋ han̄gɔɔsi jigiŋ a tɔura, yaa taama ja jigiŋ a tɔura.
- 45 Vuovun̄ŋ yie tunvuna dama ɔ suŋ vuna miŋ; ta vuobian̄ dian̄ di yie tumbiati dama ɔ suŋ suuli wo an̄an̄ wɔbiati. Jadieke di benne vuon̄ suŋ ma kan̄ŋ ɔ bala.
- 46 “Bia ni wasa miŋ ni Yɔmutien̄ ta ka yie wudieke n yaalala?”
- 47 Vuodieke mana di kienene n jigiŋ ta wumma n wɔbalkaha ta diha, n nan dagi ni ɔ sina die.
- 48 Wun̄ŋ ɔ su siba daa wun̄ŋ die di mina ɔ tigiŋ, ta die woliŋ a tuu tin̄gban̄ a suŋŋ a ga tugi tan̄ ta duan̄ nyabilun̄ tan̄ sikpen̄. Ka kuaŋ chaan̄ nuŋ di ken̄ nu pam ta mɔgun̄ di kpaa ta nyaabu di ken̄ nigɪ tigiri, ama die tigiri ka nanya dama die ɔ miŋŋi mu ka miŋ.
- 49 Ama vuodieke mana di wunnana n waha gie ta ka diha su siba daa wun̄ŋ die di mina ɔ tigiŋ a zien̄ tambusun̄ me ta ka duan̄ nyabilun̄ ka chian̄ wa, ta die nuŋ di nu mɔgun̄ di kpaa, ta nyaan̄ di ken̄ nigɪ tigiri, die ka nan bun̄ŋ. Bia chɔsɔsɔbian̄ wunna!”

Luki 7

- 1 Die Yisa die di dagina vuosisi a kpati wa die ɔ nyiŋ a ga Kapenomi tuŋ ma.
- 2 Mi Romanisi sojasi jakɔun̄ŋ wun̄ŋ die di bie mi a yallɪ ɔ tuntuntu ɔ chone pam, die yuagun̄ di yigi wo ɔ gbigi kuŋ.
- 3 Die jakɔuri di wun̄ŋ Yisa wɪa, a tuŋ Juu vuosi nyiŋkura batan̄ di ba ga a wa wa di ɔ ken̄ a gbaan̄ ɔ tuntuntu wa.

- 4 Die ba keŋ Yisa jigin a jɔsɔ wa aŋaŋ niŋmina a baari di, “Daa wa gie mu di fu sunji wo,
- 5 dama u cho ti tɔngbanƙa gie vuosi, ta mu Ɗmuŋ jiamuŋ juoŋ a yi ti.”
- 6 Die wia Yisa die di di ba kuaŋ a ga. Die u gana a gbige tigiri, jakɔɔri die di tuŋ u zualin di ba keŋ balɔ wa di, “N Yomutien daa mugisi fu gban a kiere, dama n ka mu di fu keŋ juu n tigin me.
- 7 Die wia maŋ ka keŋ fu jigin n gban gban wa. Ama ko yi nuŋaŋ aŋ n tɔntɔntu wa ye alaafia.
- 8 Dama manuŋ n gban n yaa wa n nyuŋkura, ta yalli sojasi ba du n kuaŋ. N ŋaŋ balɔ a yi geŋ wo, gamma aŋ u ga, ta balɔ a yi geŋ wo kiere aŋ u keŋ; ta bu vaa n yomɔ yi wudieke n yaalala.”
- 9 Yisa die di wɔnna naa die di paali a yi wo mamachi, die u yinji a balɔ yi kpɔkpaaku die di dina u kuaka di, “N bala ni, n ye ka ye vuon di yine muŋ yada sɔba naa Izara vuosi suŋ gban.”
- 10 Die sojasi jakɔɔri zualɔba die di yinji a ga u tigiri me a ye u tɔntɔntu wa di yene alaafia.
- 11 Die tuŋ di vɔna Yisa die di ga tuŋ kaani ba wasinana Neeni, ta u kuaŋandusirɔba aŋaŋ kpɔkpaaku die di di u kuaŋ.
- 12 Die u dene a ga tugi tika nuŋaŋ, die u ye kpɔkpaan di nyuna tika suŋ a chii kuŋ di ba ga guu. Vuodieke die di kpine wo die yiwo kpihogu wɔnyɔ buabalɔmuŋ, die u yiwo dembin. Kpihogu wa gban die bie kpɔkpaaku suŋ.
- 13 Die Yisa die di yene kpihogu wa zuolɔŋ die di yigi wo u balɔ a yi wa di, “Da kumma!”
- 14 Ta die di a ga a gbi taka, ta vuodiekemba die di chine wo wo di zie. Yisa die di balɔ di, “Dalɔakuŋ hagi!”
- 15 Die kumbu miivoli die di yinji keŋ, ta u hagi kalt a piili bala wia. Yisa die di yinji a nagi wa yi u nuŋ.
- 16 Die ŋmaamuŋ die di yigi vuodiekemba mana die di benne mi, ba mana die di biri Ɗmuŋ, a baari di, “Ɗmuŋ naazɔakpenkpuŋ keŋ nyuŋ ti jigin muŋ”; ta bala taŋ di, “Ɗmuŋ keŋ suŋa a sunji u vuosi muŋ.”
- 17 Yisa waha gie die di muɔli ga Judia tuŋ mana aŋaŋ tigi diekemba mana di gbigine mi.
- 18 Ka kuaŋ chaŋ Joŋn dieke di sinana vuosi Ɗmuŋ nyaabu kuaŋandusirɔba die di ga a balɔ wa waha gie mana. Die u wa vuosi bale u kuaŋandusirɔba suŋ,
- 19 a tuŋ ba ti Yomutien Yisa jigin di ba ga plasi wa di, “Fuŋuŋ fu yine vuodieke di balla u keŋ wo yaa ti ye chusima vuogaŋ bɔbra?”

- 20 Die ba kenne tugi Yisa jigiri, die ba bali wa di, “Joon dieke di sinana vuosi Dmij nyaabus tunna ti di ti kenj piast fu di, ‘Funij fu yine vuodieke u bala di u nan kenj wo yaa ti ye chusima vuogaan.’ ”
- 21 Kanij sanjka mi gbanj gbanj Yisa die di gbaanj vuosi pam, yuagitielij ananj vuodiekemba yuagiti die di faasina a hagiri, ta vuari jumbati vuosi pam ma, ta die vaa yusi pam nine di yuori.
- 22 Die u yinji a bali Joon tuntuntiba di, “Ni yinji a ga bali Joon wudieke ni wunnana ta yese wudiekemba; di ni ye ta yusi nine di yuorine, gbarigisi di chuj, ta vuodiekemba die di yuagina gamij ye wo gbaamij, tikpaara tienj di wumma, ta kunti di haga kunj me, ta zoolintielij di wumma Dmij wubalki vunaha.
- 23 Ta sugfialij bie vuodieke di kana ka chuli mij ma.”
- 24 Joon tuntuntiba die di yinjine a ga a kpati wa, Yisa die di piili a piasa kpikpaaku yaa gamma Joon wia di, “Die ni gana Joon jigiri hagiri ma wa, bia die ni yile di ni nan ye? Die ni yile di ni nan ye husti bulogisij di niginana?
- 25 Yaa bia die ni nyij ga ni ye? Dembij di yeegine nyinyeeki vuna? Vuodiekemba di yeeginene nyinyeeki vuna ta bie ba duhju bie wo naaleesi me.
- 26 Ni bali mij, vuobia die ni nyij ga ni ye wo? Ni tij yile di ni nan ye Dmij naazua yaa? Wusie manj bala ni, Joon nij tanj naazua.
- 27 Dama Joon die yine vuodieke Dmij die di bala u gbanju suj di, ‘Manij n nan tunj n tuntuntu anj u wolinj dia fu nijja a wunsi fu kenij sieku a duanj fu.’ ”
- 28 Yisa die di bi bali ba a guti di, “Manij n bala ni, ba ye ka muri vuoj di tianna Joon, ama vuodieke di wiarina kuanj Dmij naari ma tanj wa.”
- 29 (Ta Vuoj mana ananj lampotuosiribe die di saagi di Nabidie Dmij vuna, dama die ba wuj Joon musulij, ta vaa u su ba Dmij nyaabus.
- 30 Ama Farasisi ananj vuodiekemba die di daginana Dmij miraha die di zeti Dmij di sanna die a yi ba, dama die ba ka saagi di Joon su ba Dmij nyaabus.)
- 31 Ta Yisa die di bi bali ba di, “Ninij leleke gie vuosi, bia manj nan nagti a magisi ni? Vuoj bia yine ni?
- 32 Ni nasi wa ballbisi di kalla nyusu jiginj a nata wasa tamba, ‘Ti wia wuj a yia ni ama ni ka sie, ta chia hanye a yia ni ama ni ka kuma.’
- 33 Ninij leleke gie vuosi nasi wa ballbisi gie dama Joon die di kenne ta ka die nyindiike gbanj gbanj ta ka nyuo daanj ta ni baari di u yiwo yunjaanj;
- 34 ta manij vuota Bua di kenj die ta nyuo, ni baari ‘Ye, u yiwo wutulitienj ananj daanyuru; ta bi yi lampotuosirij ananj tuntumbiati tielij zua.’
- 35 Ama vuodiekemba di tuone Dmij yanj daga di di yiwo wusie.”

- 36 Die Farasisi wɔnyɪ die dɪ wa Yisa dɪ ʊ keŋ aŋ ba dii nyindiike ʊ tigiŋ me. Die Yisa die dɪ ga daa wa tigiri me, ba mana dɪ lagɪŋ kalt a die.
- 37 Die hɔgɔ wɔnyɪ die benne tɪka ma a dɔaga dembisi die dɪ wɔŋ dɪ Yisa bie daa wa tigiri me a die nyindiike, die wɪa ʊ yaa kɔlba aŋaŋ tulaari dieke ligire dɪ faasna tɔa,
- 38 a die a keŋ a gbigiri Yisa nagɪstɪ chɪaŋ, a kɔma ʊ nintaanti dɪ nanna Yisa naatala ma. Die Yisa naatala die dɪ sunstɪ ta die hɔgɔ wa die dɪ nagɪ ʊ sikpeŋ zoosi a chɪtɪ ha ta die a mɔgɪstɪ ʊ naatala ta sɪttɪ tulaaribu a yi he.
- 39 Die Farasisi dieke die dɪ wana Yisa wa die dɪ yene naa ʊ yile ʊ sɔŋ ma dɪ, “Dɪ yi daa wa gie dɪ seŋ yi Ɔmɪŋ naazɔa wusie, ʊ tɪŋ nan dɪ sɪba hɔgɔ wa gie dɪ yine vuodieke. Ɔ tɪŋ nan dɪ sɪba a baartɪ dɪ ʊ yiwo tɔntɔmbɪattɪ tɪeŋ.”
- 40 Die wɪa Yisa die dɪ baltɪ Farasisi wa dɪ, “Simoni n yaa wɔŋ n baa n baltɪ fɔ.” Ta Simoni die dɪ yɪŋŋi baartɪ, “Dɪdagɔ baltɪ mɪŋ?”
- 41 Yisa die dɪ baltɪ wa dɪ, “Die dembisi bale die yalla vuodieke dɪ paŋŋɪnana ligire hamɪŋ. Wɔnyɪ die dii wo ligire bie kɔbɪstɪ-nɔ hamɪŋ, ta wɔnyɪ dɪaŋ die dɪ dii ligire bie baŋɪstɪ-nɔ hamɪŋ.
- 42 Die ba wɔnyɪ mana die ka bɪagɪ tɪŋ wo, die wɪa die ʊ nagɪ chaa ba mana dɪ ba gamma. Lele, ba jabɪa balla ʊ chome wo pam?”
- 43 Simoni die dɪ yɪŋŋi baltɪ wa dɪ, “N yi tama vuodieke hannɪ die dɪ faasna a dala wa.” Yisa die dɪ baltɪ wa dɪ, “Fɔnɪŋ baltɪ wa wusie.”
- 44 Die ʊ yɪŋŋi a daanstɪ hɔgɔ wa ta baltɪ yɪ Simoni dɪ, “Ye hɔgɔ wa gie? N kenne juu fɔ tigiri gie me, ka yɪ mɪŋ nyaanɪ dɪ n nɪtɪ n naatala ama hɔgɔ wa gie nɪtɪ wa n naatala aŋaŋ ʊ nintaanti ta chɪtɪha aŋaŋ ʊ sikpeŋ zoosi.
- 45 Ama fɔnɪŋ nɪŋ ka mɔgɪstɪ mɪŋ, ama wɔnɪŋ nɪŋ ʊ ka vaa n naatala mɔgɪsɪŋ n kenne a juu giena wa.
- 46 Ta ka bɪ nagɪ kpaanɪ a duuri n sikpeŋ, ama wɔnɪŋ nɪŋ ʊ siti wo tulaari a yi n naatala ma.
- 47 N bala nɪ, n nagɪ wa ʊ tɔmbɪattɪ pam wa mana a chaa wa; die wɪa ʊ cho mɪŋ pam wa, ama vuodieke n nagɪna a chaa wa bɪta, wɔnɪŋ ʊ gbɪaŋ chome mɪŋ bɪta.”
- 48 Die wɪa Yisa die dɪ baltɪ a yɪ hɔgɔ wa dɪ, “N nagɪ fɔ taaltɪ a chaa fɔ.”
- 49 Ta vuodiekemba die dɪ kala a gɔtɪ ba die wo die dɪ yile ba sɔgɪttɪ ma dɪ, “Mɪnɪa wɔnna a bɪagɪ naga vuosi taaltɪ a chaa ba?”
- 50 Ta Yisa die dɪ baltɪ a yɪ hɔgɔ wa dɪ, “Fɔ yada gbatɪna fɔ a taanɪ, gamma aŋaŋ sɔgɪdɔagɪŋ.”

Luki 8

- 1 Naa kuaŋ chaan̄ Yisa die didi dia tɔgɔkpuma aŋaŋ tɔŋkpaŋŋisi a bala Dmɔŋ wɔwɔnaha yaa gamma Dmɔŋ naari wia. Ū kuaŋandusɔrɔba baŋ aŋaŋ bale die di wa miŋ a ga,
- 2 aŋaŋ hɔgɔba batan̄ die ɔ vɔarina jɔmbiati ta gbaan̄ batan̄ yuagiti; die ba yiwo, Meri Magidalini vuodieke die ɔ vɔarina jɔmbiati bayuɔɔyɔ ɔ ma:
- 3 batan̄ die yiwo Chuza hɔgɔ wa, Johana (Chuza die yiwo Herodi tigiri tuntuntɔba jakuɔŋ) aŋaŋ Susana aŋaŋ hɔgɔ ba pam. Die hɔgɔba gie die naga ba gban̄ gban̄ ba nyinti a suŋŋe Yisa aŋaŋ ɔ kuaŋandusɔrɔba.
- 4 Die daadaan̄ pam die di nyina tɔgɔsi tɔgɔsi pam a kien̄ Yisa jigini, ta kɔtɔkpaaku die di ken̄ lagisi a taan̄ a giliŋ Yisa, die ɔ taan̄ ba nandagiri gie di:
- 5 “Daa wɔnyɔ die nyina ga ɔ kuaŋ di ɔ ga buɔri nyiŋbuɔra. Die ɔ buɔrinana wa a taŋ die di nan sien̄ me die ba tɔbɔha tɔanna ta nembisi die di ken̄ nagɔha dii.
- 6 Atan̄ diaŋ die di nan taŋ sikpen̄ jigidieke tantɔ die kana ka dala, die a nyune wo die a jigi dama tɔŋgbaŋka die ka sunsi.
- 7 Atan̄ diaŋ die di nan han̄gɔɔsi dagurisi ma die a mana die di lagisi nyuŋ, han̄gɔɔsi die di nyagi ha.
- 8 Ta atan̄ diaŋ die di nan tɔŋgban̄ vunuŋ ma, ta die a nyuŋ a buɔri ta nyiŋ bie kɔbɔga kɔbɔga.” Yisa die di wa bali ba a kpati di, “Vuodieke di yalla tɔba ta nan wuŋ ɔ wɔmma!”
- 9 Ka kuaŋ chaan̄ ɔ kuaŋandusɔrɔba die di piasɔ wa nandagiri chian̄.
- 10 Ū yin̄ŋi a bali ba di, “Ninuŋ nuŋ Dmɔŋ vaa ni sɔba ɔ naari wɔlɔbuɔrɔkɔri miŋ, ama banuŋ ba nuŋ ɔ taana ba nandaga, di ba daansi ama ba da ken̄ ye, ta wuŋ ama ta kaan̄ di sɔba a chiasɔ.”
- 11 “Nandagiri chian̄ wɔnna: Nyiŋbuɔraha yine Dmɔŋ wɔbalika ha.
- 12 Nyiŋbuɔri dieke di nanna sieku me wo niasɔ wa vuodiekemba di ŋaana wuŋ Dmɔŋ wiaha, ama Sitaani ken̄ a nagi wia ha a nyiŋ ba sugiti ma, amɔ ba da ken̄ tuo dii ta ye gbatitaan̄.
- 13 Nyindiekemba di nanna tantɔ sikpen̄ niasɔ wa vuodiekemba di ŋaana wuŋ wiaha aŋaŋ sugɔtalɔ, ama a ka sɔuna ba sugiti ma, ba ŋaan̄ yiwo yada bita, ama saŋŋa dieke magisiŋ di ken̄ ken̄ ba ŋaan̄ nagɔha taan̄ miŋ.
- 14 Nyiŋbuɔri dieke di nanna han̄gɔɔsi dagurisi jigiri niasɔ wa vuodiekemba di ŋaana wuŋ wiaha ama tɔŋgbaŋka wumugisike aŋaŋ nyinti yaaluŋ ken̄ juu a nyagi ha, amɔ a da ken̄ buɔri a nyiŋ bie.
- 15 Ama nyindiekemba di nanna tɔŋgban̄ vuku ma wa niasɔ wa vuodiekemba di ŋaana wuŋ wiaha ta tuohe aŋaŋ sugivunuŋ ta miŋŋi pɔgɔli ha ken̄ ken̄ ta bi yaa han̄a, ta nyiŋ bie vunuŋ.

- 16 “Vuosi ka chogisa popoli ta naga kpalt a bubi ke yaa a naga ka a ziele gado chianj. Ama ba njaan nagl ka mɔɔ a sagl popoli daan ma amɔ vuosisi di ken juu ba ye ka chaanɔ.
- 17 Wudieke mana di lɔbɔna nan daansi a ken nyɔɔ yen ta wudieke mana dian di ligine nan ken yuori ta nyɔɔ chaanɔ ma.
- 18 “Die wla ni simma ni wɔnnana Ɖmɔɔ wla die, dama vuodieke mana di wɔnnana ta mɔɔɔ pɔgɔl ka ba nan yi wa pam a gɔtɔ, ama vuodieke di wɔnnana ta ka mɔɔɔ pɔgɔl ha, ba nan tuo bita gban ɔ yilinene di ɔ yalla wa a nyɔɔ ɔ jigɔɔ.”
- 19 Womi Yisa nuɔ anan ɔ nɔballɔ die di ken, ama die ba ka biagɔ a gbigi wo dama vuosi die dala mɔɔ.
- 20 Vuon wɔnyɔ die di balɔ a yi Yisa di, “Fu naa anan fu nɔballɔ zie yen me ta yaala ba ye fu.”
- 21 Yisa die di balɔ a yi ba mana di, “Manɔ n naa anan n nɔballɔ yine vuodiekemba di wɔnnana Ɖmɔɔ waha ta di ha.”
- 22 Daan kaanɔ Yisa anan kwanandusɔɔba die di juu haanɔ sɔɔ, die ɔ balɔ a yi ba di, “Ni vaa ti jɔalɔ ga gbagɔ mi wo gaanɔ.” Die wla die ba piili sienɔ.
- 23 Die ba benne haanɔ sɔɔ a gara Yisa die di gɔɔra. Ta bɔlɔgɔɔkpenkpen die di ken bɔnyɔ a nɔga gbagɔ ma, die haanɔ di yaala ka suuli anan nyaan, die ba bie wɔbɔan ma.
- 24 Ta die ɔ kwanandusɔɔba di ken a sɔgɔɔ wa a baanɔ di, “Jakɔɔɔ, jakɔɔɔ ti bie kun me.” Yisa die di hagɔ a natɔ bɔlɔgɔɔbɔ anan nyaan pɔnɔkiri a mana die di fiatɔ sɔmm.
- 25 Womi die ɔ balɔ yi ɔ kwanandusɔɔba di, “Ni ka yi mɔɔ yada?” Ta nɔmaanɔ die di yigi be, ka bi yi be mamachi ba piasa tan di, “Manɔ wɔnna? Ta nata bɔlɔgɔɔɔ anan nyaan ta a tuose ɔ nɔanɔ.”
- 26 Ta die ba ken tɔgɔ Gerasa tɔɔ ma a zie ta vaa Galili tɔɔ ba kwanɔ.
- 27 Die Yisa die di kenne nyɔɔ haanɔ ma wa, ta Gerasa daa wɔnyɔ die jimbiatɔ di yalla wa di ken tuoli wo. Die ɔ beri wo die a yɔasɔ ta ka yeegi ganɔ yaa dɔa tigi me ama die ɔ bie wo jigidieke ba guunene vuosi haanɔ ma.
- 28 Saɔnɔ dieke ɔ yene Yisa wa die ɔ faasɔ keesi a nan ɔ nɔnɔ a faasɔ nata anan lɔlɔkpen di, “Yisa, Nabidie Ɖmɔɔ dieke di benne arɔzanna ma Bɔa, bia fu yaala n jigɔɔ? N jɔusa fu da ken a datɔ n tɔbɔɔ.”
- 29 Die ɔ balɔ wa naa dama Yisa die yi wa jimbiatɔ nɔan di a nyɔɔ ɔ ma. Die saɔnɔ pam die a njaan mugise wo mɔɔ anan ba njaana a bɔbɔ wa anan chorɔma ɔ nagɔ anan nuusi mana yɔɔ, jimbiatɔ njaan vaa ɔ kpaan ha mɔɔ ta nagɔ wa juu haanɔ ma.

- 30 Yisa die di piast daa wa di, “Fu saan?” Die u baari, “N saan yine ‘Dala’ ” ka chian yine jimbiati pam die bie u ma.
- 31 Womi jimbiati die di jussa wa anan ninymina di u da vaa a ga juu vorigoli me.
- 32 Die perukusi pam die benne kunkogin lugin a die; ta jimbiatiti die di jussu Yisa di u vaa a ga juu perukusisi, die u yi he sien.
- 33 Die wa jimbiati die di nyin daa wa ma a ga juu perukusisi mana, die a mana die di chigi daagi kunkogiri lugin a sush ga nan mugkpuri ma nyaabu die di dii he.
- 34 Die vuodiekemba die di daansinana perukusisi die di yene wudieke di yine wo die ba chigi ga tka sun anan kuati ma a musu wari.
- 35 Die vuosi die di nyin a ga di ba ye wudieke di yine wo. Die ba ken Yisa jigin a ye daa wa u vuarina jimbiati u ma wa u jigin u yeegi jayeekin ta u sikpen di mihin a tuma, nmaamin die di yigi ba mana.
- 36 Vuodiekemba mana die di yene Yisa di gbaana daa wa die wo die ba bal vuosisi.
- 37 Die wa vuodiekemba mana die di benne Gerasa tin ma die di ken Yisa jigin a jussu wa di u nyin ba tka ma, dama nmaamin die faasina a yigi be min. Die wa Yisa die di juu haarku di u ga;
- 38 mi daa dieke die u gbaana wa die di jussu wa di u vaa u dia u kuan, ama Yisa die di bal wa di,
- 39 “Yinji kuli fu tigin a ga musu tunkpun dieke Dmin di yine a yi fu.” Die wa daa wa die di ga tka sun mana a balla Yisa die di yine wudieke mana a yi wa.
- 40 Die Yisa di wana a yinji a ga gbagri mi wo chaaku, kpikpaan die di tuoli wo anan sugfialin a yi wo ansa dama die ba mana die chusa wa min.
- 41 Womi daa wunyi ba wasinana Jaarusi di ken tugi, die u yiwo Dmin jamin juoku jakush. Die u ken gbirigi Yisa ninna a jussu wa di u ken wunin u tigin,
- 42 dama die u buabalamin die di yine havubin ta yi bina ban anan ale die yaguna a gbigi kun. Die Yisa die di ganana wa, kpikpaan die di gilin wo jigin mana.
- 43 Kpikpaaku sun hogu wunyi die benne u nyinbanin di nyina zin dene bina ban anan ale, die u nagi u yalla jadieke mana mana a yi gbighaantin, ama die ba wunyi mana ka biagi a gbaan wa.
- 44 Die u daagi kpikpaaku sun a ken Yisa kuan a gbi u jayeekiri kuanuan, lele womi die u zimbun di gobi bunyi.
- 45 Mi die Yisa di piast di, “Minta gbina min?” Die ba mana die di chiisi, ta Piita die di baari di, “Jakush, kpikpaaku gilin fu min ta di dia chua fu.”

- 46 Ama ta Yisa die di baari di, “Vuoŋ gbi miŋ miŋ dama n siba di haŋriŋ nyiŋ n ma.”
- 47 Die hoŋu wa die di miŋŋina di u kaŋ biagi a loŋri wa, die wia die u keŋ a cheele ta gbigiri Yisa niŋŋa. Mi die u bali Yisa vuoŋ mana nine me wudieke wia u gbina wa wa ta ye gbaamiŋ die bunyi.
- 48 Yisa di bali a yi wa di, “N la, fu yada gbaanna fu. Gamma aŋaŋ sugiduŋaŋ.”
- 49 Die Yisa di yene ko bala waha gie, vuoŋ wunyi die di nyiŋ jakuŋri tigiŋ a keŋ a bali wa di, “Fu la wa kpiye; da mugisi Didaguru wa bira.”
- 50 Ama Yisa die di wuŋ ta bali yi Jaarusi di, “Da vaa ŋmaamiŋ yalla fu; fuŋŋ ko yi yada ta havuŋbika nan ye alaafia.”
- 51 Yisa die di keŋ a juu tigiŋ me, die u ka yi vuoŋ di di u kuŋ sie Piita, aŋaŋ Joŋŋ aŋaŋ Jemisi aŋaŋ havuŋbika choŋŋ aŋaŋ u nuŋ nyuna ma.
- 52 Vuoŋ mana mi die di kuma ta die zoŋŋ bua wa wia. Yisa die di bali ba di, “Ni da kumma, bua wa ka kpiye u ko guŋra miŋ.”
- 53 Die vuosisi die di laa wa dama die ba siba a baari di bua wa kpiye miŋ.
- 54 Ama Yisa die di yigi u nuŋ me ta baari di, “N, bua haŋ!”
- 55 Die u yiŋŋi keŋ u miŋ ma ta haŋ zie bunyi. Die di yi bua wa choŋŋ aŋaŋ u nuŋ wo mamachi, Yisa die di bali ba di ba yi bua wa jaŋ aŋ u dii. Ama Yisa die di kpaŋ ba di ba da keŋ bali vuoŋ wudieke di yine wo.

Luki 9

- 1 Ka kuŋ chaŋ Yisa die di wa u kuŋanduruŋba baŋ aŋaŋ bale wo a lagisi u jigiŋ ta yi ba haŋriŋ aŋaŋ yiko di ba vuŋma jumbati ta gbaama yuŋgiŋ vuosi me.
- 2 Ta die tuŋ ba di ba ga muŋŋi Dmiŋ naari waha ta gbaŋ yuŋgiŋŋiŋ.
- 3 Ta die bali ba di, “Ni da nagi jaŋ mana a ga ni sieku; ni da nagi daŋŋbanuŋ yaa buŋŋuŋ yaa nyindiike yaa ligire aŋaŋ jayeekiŋ a guŋi ni wone yeegi jadieke wo me.
- 4 Ni keŋ a juu tigidieke mana ni bemme mi a ga tuŋi saŋŋa dieke ni bala ni nyiŋ tika ma.
- 5 Jigidieke mana ba kana ka tuo ni aŋaŋ sugifaliŋ, saŋŋa dieke ni keŋ nyinna tika ma ni piŋi ni nagisi tankoŋŋ a taŋ mi aŋ ka dagi siba ba yi chuŋsi miŋ.”
- 6 Die wia u kuŋanduruŋba die di nyiŋ a di dia tuŋkpaŋŋiŋŋiŋ mana a muŋŋa Dmiŋ wuŋuŋaha ta gbaama vuosi jige mana.

- 7 Die Herodi vuodieke die di yine Galili tɔŋbaŋka mana naajakusɔŋ die di wɔŋ wudiekemba mana die di yinene, die a paali mugisi wo dama vuosi batan die baari di Joon vuodieke die di sunana vuosi Nmɔŋ nyaabus haguna kuŋ me,
- 8 batan dian di baari di Elaja yinɔŋine a keŋ, ta batan dian di baari di Nmɔŋ naazuwalɔŋ die di benne kusɔŋ ma wa wɔnyɔ yinɔŋine keŋ ɔ misɔ ma.
- 9 Ta Herodi die di baari di, “Die n yi ba gobi wo Joon sikpen ama mɔnta yine daa wa gie maŋ wɔmma ɔ wɔa di ɔ yie wɔaha gie?” Die ɔ mɔnta di ɔ ye Yisa.
- 10 Die Yisa tuntuntɔba die di yinɔŋi a keŋ a bali wa wudiekemba mana die ba yine. Die ɔ nagɔ ba, ba ga tɔŋ kaanti ba wasɔnana Befisada ba nyɔna ma.
- 11 Ama kpɔkpaaku die di wɔŋ ta tɔɔ ɔ poli. Die ɔ yene be ba kienene die ɔ tuo be anan sugɔfialɔŋ, ta dagɔ ba Nmɔŋ wɔa yaa gamma ɔ naari ma ta gbaan vuodiekemba die di yaalala gbaanɔŋ.
- 12 Saŋŋa dieke nɔmɔntɔ die di fialɔnana wa, ɔ tuntuntɔba ban anan bale wo die di keŋ ɔ jigɔŋ a baari di, “Vaa vuosisi ga tɔŋisɔ anan tɔŋkpanɔŋisɔ diekemba di gbine anɔ ba nan yalli nyindiike anan jigidɔvagɔskɔŋ, dama giena yiwo haagɔyɔŋ.”
- 13 Ama Yisa die di yinɔŋi a bali ba di, “Nɔnɔŋ nɔ gban gban nɔ yi ba jaan an ba dii.” Die ba yinɔŋi bali wa di, “Ti yaa wa paanɔ golime anɔ anan zaasɔbɔsɔ ale nyɔna ma. Fɔnɔŋ yaala ti ga da wa nyindiike a yi kpɔkpaaku gie mana?”
- 14 (Die dembisi dieke die di benne mi die yiwo sɔba tuse anɔ.) Yisa die di bali ɔ kwanandusɔrɔba di, “Ni vaa vuosisi puo puo a kala banɔsɔ-nɔ nɔ.”
- 15 Die ɔ kwanandusɔrɔba die di yi die ta vaa ba sɔɔŋ kali.
- 16 Ta ɔ nagɔ paanɔsɔ golime anɔ wa anan zaasɔbɔsɔ ale wo, a daansɔ nɔmɔŋsikpen ta pagɔ Nmɔŋ ta yi he gbieri gbieri a nagɔ ha yi ɔ kwanandusɔrɔba ba nagɔ tia tia vuosisi.
- 17 Die ba mana di dii a chagɔ ta tɔali tɔali, ɔ kwanandusɔrɔba die di vaari nyɔŋ tɔalkaha a suuli kparɔsɔ ban ale.
- 18 Saŋŋa kaanti Yisa die di jɔusa Nmɔŋ ɔ nyɔna ma, ta ɔ kwanandusɔrɔba die di keŋ ɔ jigɔŋ, die ɔ piastɔ ba di, “Mɔnta kpɔkpaaku di baa n yiye?”
- 19 Die ba yinɔŋi bali wa di, “Batan baari fɔ yiwo Joon vuodieke die di sunana vuosi Nmɔŋ nyaabus, batan dian di baari di fɔ yiwo Elaja, ta batan dian di baari, Nmɔŋ naazuwalɔba wɔnyɔ die di benne kusɔŋ ma wa yinɔŋine a keŋ ɔ misɔ ma.”
- 20 Die ɔ piastɔ ba di, “Ta nɔnɔŋ nɔŋ mɔnta ni baari n yiye?” Piita di yinɔŋi bali wa di, “Fɔnɔŋ fɔ yine Nmɔŋ vuovɔarɔkɔŋ, Masia wa.”
- 21 Mi Yisa die di kpaan ba anan nɔŋnɔmɔna di ba da keŋ bali vuon wari gie,

- 22 ta die bi a baari di, “Sie manɔŋ vuotaŋ Bɔa wa dii wahala pam, ta tika nyɛŋkura aŋaŋ Dmɔŋ kikaabitɔba nyɛŋkura aŋaŋ Dmɔŋ tigiri mi mira didagɔɔba di keŋ zeti mɔŋ, a bi kɔs mɔŋ ama daraa ataa daraaŋ n nan haɔi kuŋ me.”
- 23 Die ɔ balɔ yi ba mana mana di, “Vuodieke mana di a keŋ yaala ɔ dia n kuaŋ sie ɔ daaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ wɔa, ta viigi ɔ dagarkɔri daaŋ mana a dia mɔŋ.
- 24 Ama vuodieke nɔŋ mana di yaala ɔ gbati ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ mɔsi nan waari ka, ama vuodieke nɔŋ mana di waarna ɔ mɔsi n wɔa nan ye ke.
- 25 Bia vuonɔ di baa ɔ ye ɔ a keŋ a ye dɔnta mana nyinti ama ta waari ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ mɔsi?
- 26 Vuodieke di a keŋ chɔga viivi a ka balɔ manɔŋ aŋaŋ n dagɔkɔ gie vuosi jigɔŋ, die nɔŋ manɔŋ vuotaŋ Bɔa maŋ keŋ keŋ aŋaŋ n haɔriŋ aŋaŋ n Chɔa Dmɔŋ haɔriŋ aŋaŋ ɔ malakasisi haɔriŋ n nan daaŋ chɔgi di tienɔ gbaŋ viivi di n yaa wa a gutɔ n vuosi ma.
- 27 Wusie maŋ bala ni, vuosi batanɔ bie giena ba kaanɔ kpi ntaala ba keŋ ye Dmɔŋ naari kenɔŋ.”
- 28 Die ɔ balla waha gie a kpatɔ wa, a kuaŋ chaanɔ die di yi daraa anɔ, die ɔ nagɔ Piita aŋaŋ Joon aŋaŋ Jemisi a gutɔ ɔ ma a ga juɔlɔ tan sikpenɔ di ba juɔsi Dmɔŋ.
- 29 Die ɔ juɔsinana Dmɔnnɔ ɔ nine chaanɔ die di tarɔgi ta ɔ nyɛnyeeke die di faasi yanti ta nyɔgisa.
- 30 Womi die dembisi bale die di nyɔŋ mi, Dmɔŋ naazɔalɔŋ Mosisi aŋaŋ Elaja
- 31 ta die bala aŋaŋ Yisa yaa gamma ɔ kuŋ wɔa aŋaŋ ɔ bala ɔ kpi die Jerusalemi ma, ta yi Dmɔŋ choti.
- 32 Ama Piita aŋaŋ ɔ chanchaalɔba die faasi guɔra mɔŋ, ama die ba haɔina wa die ba ye chaankpenɔkpiɔŋ di gilina Yisa, ta ba bi ye dembisi bale di zene aŋaŋ wa.
- 33 Die dembisisi di nyɔnnana Yisa jigiri, Piita die di balɔ a yi wa di, “Jakɔɔŋ, di vuna mɔŋ ti benne giena. Ti nan wunsɔ viisi ataa, aŋ kaanɔ yi fu jaanɔ, aŋ kaanɔ daŋ yi Mosisi jaanɔ, kaanɔ Elaja daŋ jaanɔ.” Die Piita paalɔ ka sɔba wudieke ɔ balala.
- 34 Die ɔ yene ko bala waha, nuŋmaanɔ die di keŋ a ligi be, ta nɔmaamɔŋ die di yigi be ba benne ka suku.
- 35 Die lɔlɔŋ die di nyɔŋ nuŋmaakɔ suŋ a baari di, “N Bɔadembɔŋ wonna, wunɔŋ maŋ vɔari, ni wumma wa.”
- 36 Die lɔlɔkɔ di balɔna a kpatɔ wa, die ba ye Yisa di zene ɔ nyuna ma. Die ɔ kuaŋandusɔɔba die di tari yaa gamma ba yene wudieke wo, ta ka balɔ vuonɔ sanɔka mi wudieke ba yene wo.

- 37 Die ka tunvusa Yisa anan u kwanandusirba die di ken sush tant ma, kpikpaan die di tuoli wo.
- 38 Mi daa wunyi die di bie kpikpaaku ma ta faasi wa Yisa di, “Didaguru! N jusa fu, ken daansi n dalabike gie; dama u yiwo n bua balin.
- 39 Jimban yalla wa, ka ken hagi ka njan yi u faasi keese ta nagi wa a taan tinban siba kpenkennantu ta funfugiti di nyina u nan ma, ka mugisi wa mi ta ka vasa wa a yasa.
- 40 Man jusi fu kwanandusirba di ba vuar ka ama ba ka biagi.”
- 41 Yisa di yinji a bal ba di, “Nin lele vuosi gie di wone yada ta bi yi vuodiekemba di kana ka dia Dinni, ni yaala n bemme ni jigin a ga tugi sanja bia? Ni yaala n yaa wa suguru anan ni a ga tugi sanja bia?” Ta die bal a yi daa wa di, “Yaa bua wa a ken giena.”
- 42 Die bua wa di kienene wo jimbiaku di nagi wa a taan tinban ta die u cheele. Yisa die di nat jimbiaku, ta gban bua wa ta yinji nagi wa yi u chon.
- 43 Die di yi vuosisi mana mamachi yaa gamma Dini di dagina hagin dene.
- 44 “Ni yuori ni tba a wun vunt wudieke n bala n bal ni naa; ba nan daansi nagi manj vuota Bua a nagi yi vuota nuusi me.”
- 45 Ama ta die ba ka sba ka wur chian, dama Dini die ligi ba yan di ba da summa ka chian; ta die nmaamin di bi yalla ba di ba pias wa ka chian.
- 46 Ka kwan chan die u kwanandusirba di niga ninhagin yaa gamma ba jabia yine vuokpin.
- 47 Ta Yisa die di mihi ba shanyile, die wa die u nagi buabin a vaa u ken zie u jigin,
- 48 ta bal ba di, “Vuodieke mana di a ken a mihi a tuo bua wa gie n san ma, u mihi tuo mi mi; ta fu mihi tuo mi, mihi tuo wo vuodieke di tunna mi wa. Ama vuodieke di nagina u gban a birin buabin ni mana sh wunt u yine vuokpin a tin ni mana.”
- 49 Jon die di bal a yi Yisa di, “Jakush, die ti ye wo von di yaginana jimbiati von ma fu san ma, die ti bal wa di u vaa dama die u ka yi ti wunyi.”
- 50 Yisa die di bal yi ba di, “Ni da kama wa, dama vuodieke mana di kana a waga ni, u gut wa ni ma.”
- 51 Die san ka di gbigne di Yisa yinji a jalt arizanna wa, die u dii sikimin a nunt a gara Jerusalemi.
- 52 Die u wolin a tin tuntunt di ba ga Samaria vuosi tinpani kaani ma a yi jaan mana siri a zien wo,
- 53 ama tika vuosi die ka saagi u kenku dama die ba sba di u gara Jerusalemi.

- 54 Ta ɔ kwanɔndusɔrɔba Jemisi anan Joon die di yene naa wa die ba piast wa di, “Ti Yomutien, fu yaala ti yi bolin nyin nyimɔsikpen a ken dii be?”
- 55 Ama ta Yisa die di yinɔi a daansi ba ta galin ba,
- 56 ta die ba ga tinɔkpanɔi gaan bɔbra.
- 57 Die ba ganana wa daa wɔnyi die di bali a yi Yisa di, “N nan di di fu a ga jigidieke mana fu ganana.”
- 58 Yisa die di yinɔi a bali wa di, “Gbaanchura yaa voruti a juo, nembisi dan di yaa tɔsɔ a juo ama manin vuota Bua wo jigidvagɔkɔn.”
- 59 Die ɔ bi bali yi daa wɔnyi dan di, “Dia min.” Ama daa wa die di baari di, “N Yomutien, vaa n wolin, a ga a ga guu n chɔa.”
- 60 Ta Yisa die di yinɔi bali wa di, “Vaa kunti guu ba gban gban ba kunti. Funin gamma a ga mɔsɔ yi vuosi Omɔn naari wa.”
- 61 Ta wɔnyi dan di baari di, “N Yomutien, n nan didi fu ama vaa n wolin ga tigin a taan n den.”
- 62 Die Yisa di yinɔi a bali wa di, “Vunɔn kaan biagi a pɔgɔli naakɔn a kua ta yinɔi daansa ɔ kwan. Du yi vunɔn di daansa die, ɔ ka mɔ anan Omɔn naari tɔma tumɔn.”

Luki 10

- 1 Naa kwan chaan die Yisa die di vɔari dembisi banɔsi-yɔpɔyi anan bale ta tun ba ba balele di ba wolin ga tigidieke anan jigidieke ɔ gban gban ɔ yinene siri di ɔ ga.
- 2 Die ɔ bali a yi ba di, “Zaaha biye min ta dala ama zaagobiribe ka dala. Die wa ni jɔsɔ zaaha tien an ɔ gɔti tuntuntun an ba ken gobihe.
- 3 Ni gamma! N tuma ni, ni nan di su sɔba yiibisi di benne gbaanchura sun.
- 4 Ama ni da ken a nagɔ ligire yaa bɔlɔn yaa nura, ta ni da bi chɔsɔma sanɔa a waasɔma vuosi sien me.
- 5 Ama tigidieke nin mana ni ken a juu ni wolin a baari, ‘Sugidvagin bemme tigi gie vuosi me.’
- 6 Du yi ta tigin tien wo di yaala sugidvagin, ɔ nan minɔi tuo ni. Ama ɔ ka yi die ni sugidvagɔkɔn nan yinɔi ken ni jigin.
- 7 Du yi ni ken juu tigi me, ni bemme mi ta dime ta nyume jadieke mana ba nagɔni yi ni. Dama tuntuntu mana mɔ ɔ tuo ɔ tune. Ni da tarɔma ni tigiberisikin.
- 8 Du yi ni ga juu tin diekamba mana ba minɔi tuo ni, ni dii jadieke mana ba ken nagɔni ni,

- 9 ta gbaan̄ yuagtielin̄ mana di benne mi, ta balt̄ yi ba di, ‘Dm̄n̄ naari keŋ a gbigi ni m̄n̄.’
- 10 Ama du yi ni keŋ juu t̄n̄ dieke ba ka m̄n̄n̄ tuo ni, ni nȳn̄ a ga ba siekpuma ma a balt̄ di,
- 11 ‘Ti nagis̄ di yigine tankol̄ dieke ni t̄ka gie me ti p̄s̄ha a taan̄ ta taana ni. Ama ni s̄mma wur̄ gie, di Dm̄n̄ naari w̄n̄ keŋ a gbigi ni m̄n̄.’
- 12 N bala ni di sarȳa diile daan̄, t̄ka mi vuosi t̄b̄dat̄n̄ nan t̄n̄ Sodom̄i t̄n̄ vuosi t̄b̄dat̄n̄.”
- 13 “W̄b̄lan̄ bie n̄n̄n̄ Korazini vuosi ma; w̄b̄lan̄ bie n̄n̄n̄ Befisada vuosi mama; dama mamachi wudieke n̄ yine ni t̄gis̄ ma wa, man̄ t̄n̄ a yi die Taya aŋan̄ Sidoni ma ma, vuodiekemba di benne mi wo t̄n̄ nan vaa ba t̄mb̄lat̄i a yuasi ta naḡi vaati aŋan̄ tanyeel̄n̄ a b̄sul̄ ba gban̄ aŋ die daḡi s̄ba ba ch̄gi nȳn̄ ba t̄mb̄lat̄i ma ma m̄n̄.
- 14 Daa dieke Dm̄n̄ di baan̄ nan dii vuosi sarȳa, ni t̄b̄dat̄n̄ nan faasi dala pam a t̄n̄ Taya aŋan̄ Sidoni vuosi sarȳa.
- 15 Ta n̄n̄n̄ Kapen̄omi vuosi, Dm̄n̄ nan kot̄i ni ŋm̄ns̄ikpen̄? Aayi, ɔ nan vigi ni a taan̄ kunti jigiberisikin̄.”
- 16 Saŋka mi die ɔ balt̄ ɔ kuŋandus̄riba di, “Vuodieke mana di w̄nn̄ana ni bal̄k̄ɔ, ɔ w̄n̄ wa man̄n̄; ama vuodieke di keŋ zeti ni, zeti wo man̄n̄; ta vuodieke d̄an̄ di zetine man̄n̄ zeti wo Dm̄n̄ vuodieke di t̄n̄na m̄n̄.”
- 17 Die dem̄bisi ban̄is̄-yūp̄oȳi aŋan̄ bale wo die di yin̄ji keŋ Yisa jiḡin̄ aŋan̄ s̄uḡf̄al̄n̄ ta balt̄ wa di, “Ti Yom̄t̄ien̄, f̄u saan̄ haḡr̄n̄ ma jum̄b̄lat̄i saagi wa ti n̄sa.”
- 18 Ta ɔ yin̄ji balt̄ ba di, “N ye wo Sitaani di nȳna ŋm̄ns̄ikpen̄ a keŋ nan s̄ba n̄nȳiḡis̄n̄.
- 19 Ni w̄mma, n̄ yi ni wa yiko di ni ch̄mma nyin̄vuuke aŋan̄ ch̄iakur̄ti ma ta bi nyan̄n̄i ni dataan̄ Sitaani haḡr̄n̄ mana; ta w̄n̄ kaan̄ yi ni.
- 20 Ni da yall̄ma s̄uḡf̄al̄n̄ di jum̄b̄lat̄i saagi ni n̄sa nȳna ma, ama ni yall̄ma s̄uḡf̄al̄n̄ dama ba maagi ni saara arizanna ma.”
- 21 Kan̄n̄ saŋka mi Dm̄n̄ Hal̄kas̄ka die di yi Yisa s̄uḡf̄al̄n̄ ɔ baari di, “N Ch̄sa Dm̄n̄, vuodieke di yine ŋm̄ns̄ikpen̄ aŋan̄ t̄n̄gb̄an̄ka gie tien̄, n̄ b̄ra f̄u, dama fun̄n̄ lob̄iri waha gie yantiel̄n̄ aŋan̄ s̄is̄b̄r̄n̄ jiḡin̄ ama ta yuori he a yi ball̄b̄is̄i; dama die f̄u t̄ma f̄u t̄uma a yie f̄u nans̄n̄.”
- 22 Ta Yisa die di bi baari di, “N Ch̄sa Dm̄n̄ naḡi wa jaan̄ mana a yi m̄n̄; vuon̄ ka s̄ba man̄n̄ Dm̄n̄ B̄sa wa sie n̄ Ch̄oŋ wa Dm̄n̄, vuon̄ d̄an̄ ka s̄ba n̄ Ch̄oŋ wa Dm̄n̄ sie man̄n̄ Dm̄n̄ B̄sa wa aŋan̄ vuodiekemba n̄ yaala n̄ naḡi wa a daḡi.”

- 23 Womi Yisa die yinji a tuoli ɔ kwanɔndɔsɔrɔba ta bali yi ba nyuna ma di, “Ni yaa sikpen nansɔɔ dama ni nine ye wudieke ni yesinene wo!”
- 24 N bala ni di Ɖmɔɔ naazɔalɔɔ pam aɔaɔ naalɔɔ pam die yaala ba ye wudieke ni yesinene wo, ama die ba ka ye ke, ta die bi yaala ba wɔɔ wudieke ni wunnana wa, ama die ba ka wɔɔ ka.”
- 25 Die daaɔ kaani miraha didagɔrɔba wɔnyɔ di keɔ di ɔ magɔsɔ Yisa ta piastɔ wa di, “Didagɔrɔ, lalta maɔ baa n yi a ye miivoli dieke di wone kpatɔɔ?”
- 26 Yisa die di yinji a piastɔ wa di, “Lalta di maagɔ Ɖmɔɔ gbanjɔ ma? Lalta fu sɔba a chɔaɔ?”
- 27 Daa wa di yinji a baari di, “Yaalɔma fu Yɔmɔɔtɔɔ Nabidie Ɖmɔɔ aɔaɔ fu sɔɔ mana aɔaɔ fu haalɔɔ mana aɔaɔ fu hagɔrɔɔ mana aɔaɔ fu sɔɔanyile mana, ta bi chome fu chanchaaɔ sɔba fu gbanjɔ.”
- 28 Yisa die di yinji bali wa di, “Mɔɔɔɔ bali mɔɔ, yime naa ta nan ye miivoli dieke di wone kpatɔɔ.”
- 29 Ama die miraha didagɔrɔba wa di bi yaala ɔ dagɔ di ɔ yaa wusie, die wɔa die ɔ bi piastɔ Yisa di, “Mɔɔa yine n chanchaaɔ?”
- 30 Yisa die di yinji a bali wa di, “Daa wɔnyɔ die nyɔna Jerusalemi a sɔsɔɔ gara Jeriko; die gbɔgbatɔrɔɔ die di yigi wo a wuuri ɔ nyinti ta nɔɔ wa ɔ ga gbigi kuɔ ba va wa taɔɔ ta chɔɔɔɔ.”
- 31 Ka kwanjɔ chaaɔ die Ɖmɔɔ jiamɔɔ nɔɔɔɔndɔsɔrɔba wɔnyɔ die di sɔsɔɔ gara sieku me ta keɔ ye daa wa di dɔana sieku me, die ɔ gɔa daagɔ sieku lɔgɔɔ a chɔɔɔɔ ga.
- 32 Die gbanjɔ gbanjɔ Liiva vuɔɔ die di sɔsɔɔ gara mi a ye daa wa di dɔana ɔ gɔa daagɔ sieku lɔgɔɔ a chɔɔɔɔ ga.
- 33 Ama ta Samaria vuɔɔ die di chɔɔɔɔ sieku me a keɔ ye wo, zɔɔɔɔ die di yigi wo.
- 34 Die ɔ ga ɔ jiginjɔ a siti tuɔɔ a yi ɔ kujagaha ta bobɔha aɔaɔ garɔchɔɔɔɔ. Ta die a nɔɔ wa a kalɔɔ ɔ gbanjɔ gbanjɔ ɔ bunɔɔ ma a yaa wa a ga chaaɔɔ juone me a daansi wa.
- 35 Die tuɔɔ di vunna die ɔ nɔɔɔɔ ligire a yi vuodieke die di junana jigiri ta bali wa di, ‘Daansi wa, ta maɔ keɔ yinji kienjɔ n nan tuɔɔ fu ligire dieke fu nagina a gɔɔɔ daansi wa.’ ”
- 36 Yisa die di balla naa a kpatɔɔ wa, ɔ piastɔ wa di, “Dembisi bataa wa gie ba jabɔa fu yile di ɔ dagɔ sɔba vuodieke gbɔgbatɔrɔba di gbatɔna ɔ nyintiti yiwo ɔ chanchaaɔ?”
- 37 Die ɔ baari di, “Vuodieke di chɔɔɔɔ wa zɔɔɔɔɔɔɔɔ.” Ta Yisa die di yinji a bali wa di, “Die nɔɔ gamma a ga yi die gbanjɔ gbanjɔ.”

38 Ka kuaŋ chaŋ Yisa aŋaŋ ɔ kuaŋandusiriba die di gara ba sien a ga tugi tɪŋkpaŋŋi kaanti, ta die hogu wɔnyɪ ba wasinana Maata die tuo Yisa aŋaŋ sugɪfɪalɪ ɔ tigiŋ me.

39 Die ɔ yalli wa ɔ taa ba wasa wa Meri; die Meri die di sɔɔŋ kalt Yisa niŋŋa a wumma wudieke ɔ balala wa.

40 Ama Maata die di mia aŋaŋ chaanti, ta die a keŋ balɪ Yisa di “N Yɔmɔtien, n mia miŋ aŋaŋ chaanti n nyuna ma, ta ntaa wa di ka sunŋe miŋ, fu бага wo ka ma? Balɪ wa di ɔ keŋ sunŋi miŋ!”

41 Ama ti Yɔmɔtien Yisa die di yiŋŋi a balɪ wa di, “Maata n siba a baari mia miŋ aŋaŋ nyinti pam, a mugise fu ta chɔusa fu sɔŋ,

42 ama wɔbalimɪŋ nyuna mɔna fu yaali; Meri niŋ vɔari wa wudieke di vuna, ta vuon kaŋ tuo ke a nyɪŋ ɔ jigiŋ.”

Luki 11

1 Daŋ kaanti Yisa die di ga jigiŋ kaanti a jɔusa Nmɪŋ, die ɔ kpatna wa ɔ kuaŋandusiriba wɔnyɪ die di balɪ wa di, “Ti Yɔmɔtien dagɪ ti ti bala ti jɔusima Nmɪŋ dene siba Jɔon die di dagina ɔ kuaŋandusiriba die wo.”

2 Yisa die di balɪ a yi ba di, “Naa mɔna di ni jɔusima Nmɪŋ; Ti Chɔa Nmɪŋ: Vaa aŋ ba yi fu saŋ kasika julima; Vaa aŋ fu naari keŋ.

3 Yi ti daŋ mana nyindiike dieke ti yaalala.

4 Nagɪ ti tumbiati a chaa ti, siba ti nagina vuodiekemba di tunna ti tumbiati a chaa ba wa. Da keŋ vaa ti juu magɪ dieke di hagiɪna ma.”

5 Saŋka mi Yisa die di balɪ ba di, “Du yi ta ni wɔnyɪ yalli zɔa ta ga ɔ jigiŋ tanseese, a baari di, ‘N zɔa, paŋŋi miŋ paanɔ golime ataa,

6 dama chaanɔ wɔnyɪ kenne n jigiŋ maŋ wo jadiikiŋ n baŋ nagɪ a yi wa.’

7 Ta du yi fu zɔa wa di bie juoku sɔŋ ta yiŋŋi balɪ fu di, ‘Da mugisime miŋ! N wɔŋ kparɪ sanɔari miŋ ta manɪŋ aŋaŋ n ballɪ wɔŋ gɔɔra miŋ; N kaŋ biagi a hagi a yi fu jaŋ.’

8 N bala ni du yi daa wa di ka hagiya a yi fu jaŋ ni yine zɔaliŋ wia, ama du yi fu ka chiga viivi ta jɔusa wa ɔ nan hagi a yi fu jadieke mana fu yaalala fu mugisinene wo wia.

9 “Die wia n bala ni, ni jɔusima Nmɪŋ, ta ɔ nan nagɪ a yi ni; ni daansima ta ni nan ye; ni kpaasima gbiabiku ta ɔ nan yuori a yi ni.

10 Dama vuodieke mana di jɔusinana Nmɪŋ tuose miŋ; ta vuodieke diaŋ mana di yaalinana yese miŋ; vuodieke diaŋ di kpaasinana gbiabiku ka yuore a yia wa miŋ.

11 Niŋŋi chɔaliŋ ni jabia bɔa di nan jɔusi wa zaasiŋ aŋ ɔ nagɪ javɔɔkiŋ a yi wa?

- 12 Yaa minia bɔa di nan jɔsi wa gɪl aŋ ɔ nagɪ chiakurɔŋ a yɪ wa?
- 13 Ta du yi nɪnɪ vuobiati gie di sɪba nɪ nagɪ nyɪnvɪna a yɪ nɪ ballɪ, die nɪnɪ nɪ Chɔɔŋ Dmɪŋ dieke di benne arizanna ma wa nan faasi nagɪ ɔ Halikasika a yɪ vuodiekeba di jɔsinana a yaala ka wa.”
- 14 Die daa wɔnyɪ die benne ta jɪmbɪaŋ die di yallɪ wa ta ɔ ka biagi bala wɪa, ta Yisa die di vɔari ka, daa wa di wa piili a bala wɪa. Die di yi kɪkpaaku mamachi pam,
- 15 ama batɪŋ die di baari di, “Jɪmbiati naaŋ wa Beelizebuli yɪna wa hagɪrɪbɔ ɔ biagi a vɔara jɪmbiati dene.”
- 16 Batɪŋ diaŋ die di yaala ba magɪsɪ wa, die wɪa die ba balɪ wa di ɔ yi mamachi wɪŋ a dagɪ sɪba Dmɪŋ sɪba ɔ wɪa.
- 17 Ama Yisa die di mɪŋŋɪ ba sɔŋanyile ta balɪ yɪ ba di, “Naaŋ dieke di puone a yɪŋŋɪ waga ka gbaŋ kaŋ yɔasi, ta tigi dieke vuosi diaŋ di puone a yɪŋŋɪ waga ka gbaŋ nan nan.
- 18 Die di baa ka yi di yi Sitaani di puo ta yɪŋŋɪ waga ka gbaŋ gbaŋ, ka naari ka baa ka zie. Nɪ baari di jɪmbiati naaŋ wa Beelizebuli yɪna mɪŋ hagɪrɪŋ maŋ yie naa;
- 19 du yi naa maŋ vɔara jɪmbiati, ta nɪnɪ nɪnɪ, minia yɪnana nɪ kɔaŋandɪsɪrɪba hagɪrɪŋ ba vɔara ha? Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ kɔaŋandɪsɪrɪba nan dagɪ di nɪ wo wusie.
- 20 Ama manɪŋ, Dmɪŋ hagɪrɪŋ maŋ nagɪ vɔara jɪmbiati vuosi ma, die dagɪna sɪba Dmɪŋ naari wɔŋ keŋ nɪ jigiŋ mɪŋ.
- 21 “Du yi daahagɪrɪbɔ di yi siri a gbaɪ ɔ tigiŋ aŋaŋ dembisi ŋaŋ nyinti, ɔ nyinti mana nan mɪŋŋɪ beri.
- 22 Ama du yi vuodieke di hagɪrɪna a tiaŋ wa di keŋ tuoli wo ɔ tigiŋ me, ɔ nan nyanŋɪ wa ta gbaɪ ɔ dembisi ŋaŋ nyintiti ta bi chii ɔ nyintiti.
- 23 “Vuodieke mana di kana ka zie n kɔaŋ waga mɪŋ mɪŋ; ta vuodieke diaŋ di kana ka sɔŋŋɪ mɪŋ a lagɪsa vuosi n jigiŋ jata ba mɪŋ.
- 24 “Du yi ta jɪmbɪaŋ di keŋ nyɪŋ vuota ma, ka ŋaaŋ dia wa jigikɔukɪŋ a yaala jigiŋ di ka vuosi, ka ka yeye; ɔ ŋaaŋ balɪ a yɪ wa ka gbaŋ gbaŋ di, ‘N nan yɪŋŋɪ a ga n tigidieke n vana wa.’
- 25 Die wɪa ka ŋaaŋ yɪŋŋɪ ga wa mi a ye ta ka sɔŋ mana saariya a wɔnsɪ vɔnɪŋ.
- 26 Ka ŋaaŋ wa nyɪŋ mɪŋ a ga a chii jɪmbiati diekeba di tianna ka gbaŋ gbaŋ ayɔpɔyɪ aŋ a ga bemme mi. Naa chiama daa wa beriŋ nan faasi chɔsi pam a tiaŋ die ɔ sina die wo.”
- 27 Yisa die di bala wɪaha gie a kpati wa, ta hɔgu wɔnyɪ die di bie kɪkpaaku sɔŋ a faasi balɪ wa di, “Sɔgɪfɪalɪŋ bie hɔgu dieke di murɪna fɔ ta fɔ nyɔsi ɔ busɪŋ ma.”

- 28 Ta Yisa die di yinji bali wa di, “Vuodiekemba di wunnana Dmɔŋ waha ta diha wa, banɔŋ sɔgɔfɔlɔŋ di bie ba ma.”
- 29 Die kpɔkpaaku di giline Yisa wa die ɔ bi bali ba di, “Lele wo gie vuosi yiwo vuobiati ta yaala ba ye mamachi wɔŋ; ama n kaan wɔŋ yi mamachi wɔŋ a yi ba; sie Dmɔŋ naazɔa Jona dagɔŋ chanchaan nyuna ma man nan dagi ba.
- 30 Wudieke di yine Jona die dagɔna Nineva vuosi di Dmɔŋ tunna wa, die gban gban bala ka yi manɔŋ vuota Bɔa ta dagi ninɔŋ leleke gie vuosi di Dmɔŋ tunna mɔŋ.
- 31 Saryɔa diile daraan Staba hogɔ naan wa nan hagi a zie a galɔŋ ni dama die ɔ paali nyɔŋ wa tigi saasaa a ga di ɔ wɔŋ naan Solomoni yan wɔbalkaha, ama n bala ni vuodieke di tianna naan Solomoni benne giena.
- 32 Saryɔa diile daraan Nineva vuosi nan hagi zie a galɔŋ ni, dama Jona di mɔɔlɔna Dmɔŋ wia a yi ba wa die ba va wa ba tumbiati; n bala ni, vuodieke di tianna Jona benne gie.”
- 33 “Vuon ka chogisa popoli ta nagi ka a lbira yaa a nagi kpali a bubike ama ɔ naan nagi ka a sagi wa jadieke di jɔalɔna ma, amɔ vuosi di ken juu ba nan ye ka chaanɔ.
- 34 Fu nine yine fu nyɔŋgbanɔŋ popoli. Die wia fu nine di ken vuna, fu nyɔŋgbanɔŋ mana nan suuli anan chaanɔ; ama fu nine di ken a ka vuna, fu nyɔŋgbanɔŋ mana nan di bie lumɔŋ ma.
- 35 Ni wa sɔmma di chaan dieke di benne ni ma wa da ken birɔŋ lumɔŋ.
- 36 Die wia du yi fu nyɔŋgbanɔŋ mana di suuli anan chaanɔ, ta jigin di ka bie lumɔŋ ma, ka mana nan mɔŋɔŋ chaan farrɔtata a nɔasi popoli di naana a chaan yi fu die wo.”
- 37 Die Yisa die di balla waha gie a kpali wa, ta Farasisi vuon wɔnyɔ die di wa wa di ɔ ken an wɔnɔŋ anan wa dii nyindiike, die wia die ɔ ga a ga a kati di ɔ dii nyindiike he.
- 38 Die di yi Farasisi vuoke mamachi, Yisa die di kana ka nuti ɔ nuusi ta yaala ɔ dii nyindiike he.
- 39 Ta ti Yɔmɔtɔien Yisa di bali wa di, “Ninɔŋ Farasisi vuosi ni naan daaraa ni nyachibisi anan ni tumbala kuasi, ama ta ni sugiti di suuli anan hali anan sugituan.
- 40 Ninɔŋ gaantɔba gie! Daa Dmɔŋ dieke die di naanna a kuasi naanna a sugititi gban?
- 41 Yima zɔolɔntielɔŋ jadieke di benne ni nyachibisi me anan ni tumbala ma an jaan mana yanɔti a yi ni.

- 42 “Nɪnɪŋ Farasisi mba, wɔbɪaŋ bie nɪ ma. Nɪ naga nanjɔɔŋ aŋaŋ bɔŋɔ aŋaŋ neeri aŋaŋ nyinti a taŋ baŋ sɔŋ a nagi kaani a ya Ɖmɪŋ, ama ta va jadieke dɪ yine nɪŋŋmɪna ɔ miraha ma; sɪba wusie saryɔ diile ta ka cho Ɖmɪŋ. Genhe die mɪna nɪ yime, a gutɪ nɪ yɪnana Ɖmɪŋ nyinti baŋ sɔŋ kaani wa.
- 43 “Nɪnɪŋ Farasisi, wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ yaala vuokpɪma jigikasɪka Ɖmɪŋ jiamɪŋ juone me, ta bɪ yaala ba wasɪma nɪ aŋaŋ julɪma nyugɪti ma.
- 44 Wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ sɪ sɪba kunti vɔrtɪ dɪ lobɪrɪna vuosi dɪ ka yesehe ta chɔŋ a ma.”
- 45 Die wɪa mɪraha dɪdagɪrɪba wɔnyɪ dɪ balt yɪ wa dɪ, “Dɪdagɪrɪ, fɔ bala naa nɪŋ zɪa wa tɪ gbaŋ.”
- 46 Yisa die dɪ yɪŋŋi a balt dɪ, “Nɪnɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba wɔbɪaŋ bie nɪ gbaŋ nɪ ma dama nɪ chie vuosi chiidɔnsa dɪ faasɪna a dɔnsɪ aŋaŋ ba baŋ chii ama nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ ka sɔŋŋi be dɪ ba chii.
- 47 Wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ ka tuose Ɖmɪŋ naazɔalɪba wɔbalɪkaha ama ta mɪa ta wɔnsa ba kunti vɔrtɪ a vuna, banɪŋ die ba yine naazɔalɪŋ diekemba nɪ chɔŋkɔsɪlɪba die dɪ kɔna wa ta nɪ gbaŋ nɪ ka tuose Ɖmɪŋ naazɔalɪba wɔbalɪkaha.
- 48 Nɪ yine wudieke wo, die dagɪna vuosi dɪ nɪ seŋ saagi wudieke nɪ chɔŋkɔsɪlɪba dɪ yine wo, dama die ba kɔsɔ wa Ɖmɪŋ naazɔalɪba ta nɪ dɪaŋ dɪ mɪa ba vɔrtɪ.
- 49 Naa chɪaŋ ma, die yɪantɪeŋ Ɖmɪŋ die dɪ baari dɪ, ‘N nan tɔŋ naazɔalɪŋ aŋaŋ tuntuntɪŋ ba jigɪŋ, ta ba nan kɔsɔ batɪŋ ta mugisi batɪŋ dɪaŋ.’
- 50 Die wɪa n nan dattɪ leleke gie vuosi tɪba aŋaŋ ba kɔna naazɔalɪba a nyɪŋ dɔntɪ piiliku,
- 51 a nyɪŋ die ba kɔna Abeli a ga tɔŋtɪ Zakaria, vuodieke die ba kɔna Ɖmɪŋ kaabɪŋ koriku aŋaŋ Ɖmɪŋ jiamɪŋ juokpɛŋkpɪkɔ sɔnsɔkɔ. N bala nɪ wusie, leleke gie vuosi nan ye tɪbɪdatɪŋ yaa gamma vuosi gie mana kumbu wɪa.
- 52 “Nɪnɪŋ mɪraha dɪdagɪrɪba, wɔbɪaŋ bie nɪ ma, dama nɪ ligi wo Ɖmɪŋ wɪa dɪ vuosi da keŋ summa a chɪastɪ, ama nɪ gbaŋ nɪ zeti wo a sɪbɪŋ, ta kaga vuodiekemba dɪ mɪnana dɪ ba summa ha.”
- 53 Die Yisa dɪ bala ɔ nyɪŋ mi wo ta mɪraha dɪdagɪrɪba aŋaŋ Farasisi dɪ ju sɔnyɪrɪŋ aŋaŋ wa, die ba piili a pɪasa wa wɔpɪasɪka pam yaa gamma ɔ balɪku ma,
- 54 a mɪa yaala dɪ ɔ balt a chɔsɔsɪ aŋ ba yigi wo.

Luki 12

- 1 Womi die vuosi tuse tuse die di lagin ta die a tba tamba nagisi ma, die Yisa die di wolin a piili a bala a ya u kwanandusiriba di, “Ni simma Farasisi vuosi beriku dama ba yiwo gigaantij.
- 2 Jadieke mana di lboruna lele nan daansi nyin yaalin ma, ta wulobirikin mana dian nan nyin yaalin ma.
- 3 Die wudieke mana ni bala lirin ma ba nan daansi win ka yaalin ma; ta wudieke dian ni posina a bali juon me nan daansi a musu yaalin ma.
- 4 “N zualin, n bala ni, ni da chiguma vuosi nmaamin, dama ba nan biagi kus ni nyinbanin ama ka kwan chaan ba kaan biagi a yi ni win.
- 5 N kpaama ni yaa gamma vuodieke ni musa ni chigi: Ni chiguma Nabidie Dmin, vuodieke di baan biagi kus ni ta bi yaa yiko a baan nan biagi a nagi ni a taan boli dieke di wone kpisiku me wo. Wusie man bala ni di ni chiguma winin.
- 6 “Ba ka daa nembisi anu wa kobisi-le? Ama ta Dmin ka daamma a kaanu mana wa.
- 7 Ninin nin Dmin siba ni sikpen zoosi nwan nin. Die wa ni da chiguma nmaamin; dama ni yaa nyari a tan nembisisi pam.
- 8 “N bala ni; vuodieke mana di a ken a vuri u gan vuosi me di u yiwo n vuon, die gan gan manin vuota Bua di nan vuri wa yaalin ma Dmin malakasisi ninna.
- 9 Ama vuodieke di baari u ka yi n vuon vuosi jigin, die gan gan manin vuota Bua di nan bali di n ka siba wa Dmin malakasisi ninna.
- 10 “Ta vuodieke dian mana mana di ken bali wuban yaa gamma manin vuota Bua wa Dmin nan nagi u taal a chaa wa; ama vuodieke nin mana di ken bali wuban yaa gamma Dmin Halikasika ma, Dmin kaan won nagi u taal a chaa wa.
- 11 “Ama ba ken yaa ni ga Dmin jamin juone me yaa tinbanja nyinkura yaa nyinkura jige di ba dii ni sarya ni da vaa di mugisi ni anan ni baan nan bali die yaa a gbati ni gan a taan.
- 12 Sanja di ken tugi Dmin Halikasika nan dagi ni wudieke ni baan nan bali.”
- 13 Mi daa wunyi die di bie kpikpaaku ma ta bali yi Yisa di, “Didaguru, bali yi n mu wa, di u vaa man nan wa puo faari dieke ti chon di vana a zien ti wo.”
- 14 Die Yisa die di yinji a bali wa di, “N zua, muna yina nin sien di n dii ni sarya yaa di n puo ni faari a yi ni bale wo gie?”
- 15 Die Yisa di bi bali a yi ba mana di, “Ni simma nyinti yaalin wa, daa nyinti pam bala ka yi vuota miivoli.”
- 16 Womi die u taan ba nandagiri gie di, “Nyintitien wunyi die yalla u kwan, ta ka ya wa nyindiike pam;

- 17 Die ɔ piili a yile ɔ sɔŋ ma di, ‘N baan yiwo lalia, dama n wo jigij n baan nan nagɪ n nyindiike mana a yi.’
- 18 Die ɔ bali yi ɔ gban di, ‘Naa man nan yi; n nan ŋmabi n bombontti ta mu nyɪŋkpuma, ta nagɪ n zaaha anan n nyinti mana a yi mi’.
- 19 Ta wa bali yi n gban gban di, ‘Sikpen nanstien, n yaa nyindiike pam n baan nan dii a tugi bina pam. Die wia n nan di vose ta die ta nyuo ta yaa sugɪtalɪ.’
- 20 Ama Dmɪŋ die di bali a yi wa di, ‘Fɔnɪŋ gaanɔ gie, jinne yuku gie, baa fu waari wa fu misi, an ti ye vuodieke di bala ɔ nagɪ fu nyinti gie mana fu wunsina a zie wo?’
- 21 “Tɔ, vuodieke nɪŋ mana di yaalnana nyinti a yia ɔ gban, ama ta wo nyinti Dmɪŋ jigij, nan daansi su sɔba daa gaanɔ gie.”
- 22 Die Yisa die di bali ɔ kwanandusɪɪba di, “Die wia n bala ni di ni da vaa ni berɪŋ mugisi ni yaa gamma jadieke ni baan nan dii yaa jadieke ni baan nan yeegi,
- 23 dama misi tan nyindiike, ta nyɪŋgbanka dan di tan nyɪŋyeeke.
- 24 Ni daansɪma nembisisi, a ka bura yaa a gobe; a dan a wo nyindiike bombonti ama Dmɪŋ yɪnana ha nyindiike; ni ka yaa nyɔari pam a tan nembisi?
- 25 Ni jabia baan nan biagi a nagɪ bina a gutɪ ɔ bina ma ɔ misi wia di mugisine wo wia?
- 26 Ni kana ka biagi a yi wubike gie, bia ni mugisi ni gban anan nyintialkaha.
- 27 Ni daansi tuwute anan a vunɪŋ; ama a ka tuma yaa a yaala nyɪŋyeeke yia a gban. Ama n bala ni, naan Solomoni anan ɔ nyinti anan ɔ nyɪŋyeekevuna mana, die wo jayekin ka vuna a tugi tuwutehe kaani.
- 28 Du yi naa, Dmɪŋ di yia huuti a vunɪŋ, nyindiekemba di ŋaana beri jinne ama sorɪŋ bolɪŋ diihe wo, ɔ kaan yi ni nyɪŋyeeke? Nɪnɪŋ vuodiekemba yada di kana a ka dala wa gie!
- 29 “Na chɪan ma ni da vaa di mugisi ni anan jadieke ni baan nan dii yaa nyuu.
- 30 Vuodieke di kana ka sɔba Dmɪŋ ŋaana chɪga a yaala nyinti gie mana, ama ni Chɔɔŋ Dmɪŋ sɔba a baari di ni yaala ha mɪŋ.
- 31 Die wia ni vaa ni baga bemme Dmɪŋ naari ma ta ɔ nan nagɪ nyinti gie mana a yi ni.
- 32 “Nɪnɪŋ n vuosi dieke di kana ka dala naa, ni da vaa ŋmaamɪŋ yalla ni, dama ni Chɔɔŋ Dmɪŋ yaa wa sugɪtalɪŋ anan ɔ bala ɔ nagɪ naari dieke a yi ni wa.

- 33 Die wɔa nɪ naɡɪ nɪ nyinti mana nɪ yalla a daa a naɡɪ ligirehe yɪ zɔɔlntielɪŋ, ta nɪ nan ye nyinti dɪ wone kpatɪŋ, nyinti nan dɪ bie arzanna ma, ta kaan̄ vɔari, dama gaarɪŋ kaan̄ gbɪɡɪ mi, ta nyɪnyugɪka kaan̄ chɔʊsɪha.
- 34 Dama jigidieke fɔ nyinti dɪ benne, mi dɪaŋ fɔ sɔŋ dɪ beri.
- 35 “Nɪ yɪ siri a gbara wudiekemba dɪ kienene ta nɪ vaa nɪ popolisi chaan̄,
- 36 sɪba yɔŋɪsɪ diekemba dɪ chɔsɪnana ba tien̄ dɪ ʊ nyɪŋ hɔɡʊ faarɪtɔ banwɔla ma a keŋ wo, amɔ ʊ keŋ keŋ kpaasi sanɔari ba nan yuorike laɡɪ laɡɪ a yɪ wa.
- 37 Sɔɡɪfɪalɪŋ bie yɔŋ diekemba ba tien̄ dɪ kenne a haari ba ta ba chɔsa wa. Wusie maŋ bala nɪ, ba tien̄ wo nan vaa ba kala ta yɪ ba nyindiike aŋ ba dii.
- 38 Du yɪ ba tien̄ dɪ keŋ keŋ, tanseese yaa kparaan̄ kpaŋ saŋŋa ta ye ta ba chɔsa wa, sɔɡɪfɪalɪŋ nan dɪ bie ba ma.
- 39 Nɪ sɪmma genke, du yɪ tɪɡɪŋ tien̄ dɪ sɪba saŋŋa dieke gaarɔ dɪ bala ʊ keŋ ʊ tɪɡɪŋ me, ʊ kaan̄ vaa gaarɔ wa wɔ ʊ tɪɡɪri a juu; ʊ nan dɪ gbarɪ.
- 40 Nɪnɪŋ nɪ gbaŋ nɪ yɪ siri a gbara, dama manɪŋ vuota Bɔa nan keŋ saŋŋa dieke nɪ kana ka yile dɪ n nan keŋ.”
- 41 Womi Piita die dɪ piasi wa dɪ, “Tɪ Yɔmɔtien̄, tɪnɪŋ fɔ taana nandagɪri gie a yɪa yaa vuon̄ mana?”
- 42 Ta tɪ Yɔmɔtien̄ Yisa die dɪ yɪŋŋɪ balɪ wa dɪ, “Yɔmɔ bia yine yɪaŋ tien̄ ta yie ʊ Yɔmɔtien̄ dɪ dagna dɪ ʊ yɪ wudieke? Wɔnɪŋ ʊ yine vuodieke ʊ Yɔmɔtien̄ dɪ nan vɔari dɪ ʊ daansɪma ʊ yɔmɔ chanchaalba ta yɪma ba nyindiike saŋŋa dieke dɪ mɔna.
- 43 Du yɪ ta ʊ Yɔmɔtien̄ dɪ keŋ tɪɡɪŋ ta ye wo ta ʊ tɔma die wo gbaŋ gbaŋ, sɔɡɪfɪalɪŋ nan dɪ bie ʊ ma.
- 44 Wusie maŋ bala nɪ, ʊ nan naɡɪ wa a zien̄ dɪ ʊ daansɪma ʊ nyinti mana mana,
- 45 ama ʊ yɪ yɔmɔbian̄, ʊ nan dɪ yile ʊ sɔŋ ma dɪ ʊ Yɔmɔtien̄ wo kaan̄ keŋ laɡɪ laɡɪ, ta piili a nɪɡa ʊ yɔmɔ chanchaalba ta wɔnɪŋ ʊ nan dɪ die ta nyu bugi.
- 46 ʊ Yɔmɔtien̄ wo nan yɪŋŋɪ keŋ daa dieke aŋaŋ saŋŋa dieke ʊ kana ka yile dɪ ʊ nan keŋ. ʊ keŋ keŋ, ʊ nan datɪ ʊ tɪbɪŋ pam ta yɪ wo sɪba ʊ ŋaana yie vuodiekemba dɪ zetinene nɔaŋ die wo.
- 47 “Yɔmɔ dieke dɪ sɪbɪna jadieke ʊ tien̄ dɪ yaalala ʊ yɪ, ta ka yɪ siri dɪ ʊ yɪ wudieke ʊ tien̄ wo dɪ yaalala, nan ye tɪbɪdatɪŋ aŋaŋ tɪbɪtɪ pam,
- 48 ama yɔmɔ dieke dɪ kana ka sɪba wudieke ʊ tien̄ wo dɪ yaalala, ta yɪ wɔŋ chɔsɪ, ba nan tɪbɪ wa bɪta ta va wa. Vuodieke ba yɪna pam ba nan piasi pam a nyɪŋ wɔnɪŋ ʊ jɪɡɪŋ; ta vuodieke dɪaŋ ba naɡɪna pam pam a yɪ ʊ nuusi me, ba nan piasi pam a nyɪŋ ʊ jɪɡɪŋ.

- 49 “Maniŋ n kenye miŋ di kenj taan bolinj tɔngbanjka ma, di tɔŋ nan yi miŋ nansɔŋ du yi di tɔngbanjka wɔŋ die.
- 50 Ōmiŋ nyaan sula dieke n bala n su wa vaa n sɔŋ di chɔsɔ miŋ, sie ka kenj yi a tɔŋ.
- 51 Ni yile di n kenye miŋ anan sɔgidɔvagin tɔngbanjka ma? Aayi. N bala ni, n kenye miŋ anan puole.
- 52 A nyiŋ jinne yaa gamma, vuosi banɔ nan di bie tigin me, ta kenj puo; ba bataa nan chɔsɔ bale wo, ta bale wo dian chɔsɔ bataa wa.
- 53 Chɔvaliŋ nan kenj chɔsɔ ba balli dembisi, ta balli dembisi dian kenj chɔsɔ ba chɔvaliŋ; nuliŋ dian nan kenj chɔsɔ ba hɔgɔlaba ta hɔgɔlaba dian kenj chɔsɔ ba nuliŋ; nuliŋ nan kenj chɔsɔ ba lahaliti, ta lahaliti dian nan kenj chɔsɔ ba nuliŋ.”
- 54 Womi Yisa die di balɔ yi kpɔkpaaku di, “Ni kenj yese nuŋmaan ŋmiŋ nanɔŋ chaan ni ŋaan baari di, nuŋ baa ka nu miŋ an ka seŋ nu.
- 55 Ni a kenj a ye ta bulɔgisɔŋ niga nyinna nuudiigin chaan ni ŋaan baari di jigiri nan di tuuli an ka kenj yi.
- 56 Niɔŋ gigaantiba gie, ni ŋaan biagi a daansi tɔngbanjka anan ŋmɔsikpen wudieke di yinene ta dagi a chiasɔ, ta bia yine ni ka biagi sɔba lele sanjka gie chiasɔ?
- 57 “Bia yine ni ka biagi a sɔba wudieke di muna di ni yi a yi?
- 58 Du yi vuon di yaa fu gara naalan, kpanji fu gban an ni wɔnsɔ wurɔ ni yene bie sieku me wo, di daa die ɔ nan yaa fu ga vuodieke di dinene sariyaka jigin an sariya diiru wo nagi fu a yi dansarika didaansɔba jakɔŋ nuusi me an ɔ nagi fu yi dansarika sɔŋ.
- 59 N bala ni, kaan kenj nyiŋ mi a ga tɔgi sanjka dieke fu baan nan tɔŋ ba bala fu tɔŋ ligire dieke wo mana.”

Luki 13

- 1 Sanjka mi vuosi batan die di bie mi a balɔ Yisa yaa gamma Paliti di kuna Galili vuosi sanjka dieke die ba kaabina ya Ōmiŋ.
- 2 Yisa die di yinji a pɔasi ba di, “Ni yile di Galili vuosisi die ba kuna wa tumbati die faasi dala miŋ a tɔŋ ba chanchaalɔba mi?
- 3 Aayi; ama n bala ni, du yi ni ka chigi nyiŋ ni tuntumbati ma, ni nan kpi sɔba ba kpine die wo.
- 4 Siloami jarɔnbisa die di nanna a kuɔ vuosi ban anan anu wo, ni yile di die vuosi tumbati die tɔŋ ba chanchaalɔba die di benne Jerusalemi ma wa?

- 5 Aayi, ama n bala ni, du yi ni ka chigi nyiŋ ni tuntumbiati ma ni mana gban nan kpi.”
- 6 Womi Yisa die di taan ba nandagiri gie di, “Daa wanyi die sone tunyinkuŋ u kuan ma, ta die ga a yaala nyinyinka ka sikpen me di u kpa, ama die u ka yeye.
- 7 Die wa die u bali a yi vuodieke di daansinana u kuaku di, ‘Ye, bina ataa wanna man chun kien gie a yaala nyinyinka tuka sikpen ta ka yeye. Chiaka taan, bia wa ka nan di zie a chusa tungbanaka?’
- 8 Ama didaansiru wa die di yinji bala wa di, ‘Jakusa, vaa ka bimbalmuŋ a guti ta n nan tuu a gilinke a yi husuŋ a yi ka chian ma,
- 9 an ti ye ka nan nyiŋ nyinyinka bin chaan? Ka ka nyinya n nan chiaka taan.’”
- 10 Davusikiri daari Yisa die di bie Dmuŋ jamuŋ juon me a daga;
- 11 ta hogu wanyi die di bie mi jumbian die di bie u ma a vaa u biruŋ gbariguŋ bina ban anan anu. Die u guriye muŋ a ka biagi hagziele.
- 12 Yisa die di yene wo die u wa wa a ken nyiŋ a bali a yi wa di, “Hogu, fu yagibu vaa fu muŋ.”
- 13 Ta die nagi u nuun a diisi u ma, ta lele womi, die u tunti ta biri Dmuŋ.
- 14 Die Dmuŋ jamuŋ juoku jakusa die di ju sinyuruŋ, dama Yisa die di gbaana hogu wa davusikiri daari wa; die wa die u bali vuosisi di, “Daraa ayuaba benne bakoyi ma di ti yaa a tumma, die wa ni kiere hanuŋ daraa mi an u gbaan ni, ama da ken davusikiri daari di u gbaan ni.”
- 15 Ta ti Yomuten Yisa die di yinji a bali wa di, “Ninuŋ gigaantba gie, ni wanyi nyan a forisi wo ni niige yaa ni bonso a yaa ga a yi ha nyaan davusikiri daan.
- 16 Ta hogu wa gie di yine Abarahami haaguŋ vuodieke Sitaani di biruŋ wa yomu bina ban anan anu, di ka mu di n gbati wa taan davusikiri daari?”
- 17 Yisa die di bala naa wa viivi die di yigi u dataasi mana; ta kpikpaaku suguti die di fal anan mamachi wudiekemba u yinene wo.
- 18 Ka kuan chaan Yisa die di pasti ba di, “Dmuŋ naari su siba bia? Bia man ban nagi a magisi ka?
- 19 Ka nasi wa kanmuŋ bin, daa wanyi di naguna a ga biri u kuan ma, die ka biruŋ a ga biruŋ tun nembisi die di yuga a tuusi ka sikpen me.”
- 20 Ta Yisa die di bi pasti ba di, “Bia man ban nagi Dmuŋ naari a magisi?
- 21 Ka nasi wa daboti hogu di naguna a laguŋ paanu zon dieke di dala ma an bu mana di yiri wo.”

- 22 Saŋŋa dieke Yisa die di benne sien me a gara Jerusalemi wa, die u daagi tigikpuma aŋaŋ tɪŋkpaŋŋisi a daga vuosi Ɖmɪŋ wɪa;
- 23 die vuonj wɔnyɪ die di piast wa di, “Jakɔɔŋ, vuodiekemba di bala ba ye gbatitaankɔ ba nan yi bita yaa ba nan di dala?” Yisa die di bali a yi ba di,
- 24 “Sie ni kpaŋŋi ni gbaŋ a dia sanɔabike a juu mi. N bala ni, vuosi pam nan daansi mia di ba juu ama ba nan waari ka juule.
- 25 Tigiri tienj di keŋ hagi a ligi sanɔari, ta ni wari a zie yene me, ta kpaasa sanɔari a wasa a baari di, ‘Jakɔɔŋ yuori sanɔari a yi ti’, ama saŋka mi u nan yinŋi a bali ni di ‘N ka siba jigidieke di nyinna.’
- 26 Saŋka mi ni nan yinŋi a bali wa di, ‘Tɪnɪŋ aŋaŋ fɔ die dinene ta nyuo, ta fɔ dagi ti Ɖmɪŋ wɪa ti tɪŋ ma.’
- 27 Ama u nan daansi bi a baari, ‘N ka siba jigidieke ni nyinna.’ Ta bali ni, ‘Ni gamma ta va manɪŋ, nɪnɪŋ vuobiati gie mana.’
- 28 Ta n nan nagi ni a taan yey me; ta ni nan ye Abarahami aŋaŋ Aziki aŋaŋ Jakubu aŋaŋ Ɖmɪŋ naazɔalɔba mana, ta ba bie Ɖmɪŋ naari ma, ta ni nan di kuma ta ŋɔba ni nyina.
- 29 Vuosi nan daansi nyɪŋ ŋmɪŋ pɔsɪkɪŋ aŋaŋ ŋmɪŋ juukɪŋ aŋaŋ nuudiiginj aŋaŋ nuugali chaan a keŋ kali Ɖmɪŋ naari ma a dii nyindiike.
- 30 N baanŋaa, vuosi batan dieke di wariɔna kɔan lele nan keŋ bie nɪŋŋa, ta vuosi batan dieke di benne nɪŋŋa lele nan keŋ wari kɔan.”
- 31 Saŋka mi gbaŋ gbaŋ Farasisi vuosi batan die di keŋ Yisa jiginj a bali a yi wa di, “Sie fɔ nyɪŋ giena a ga jigigaan, dama naan Herodi yaala u kɔɔ fɔ mɪŋ.”
- 32 Ta Yisa die di yinŋi a bali ba di, “Wɔnɪŋ Ɖmindarka gie, ni ga bali wa di, ‘N nan di vura jumbati ta gbaama vuosi jinne aŋaŋ sorin, ta daraa ataa wa daraan n nan kpati n tɔɔma.’
- 33 Ama a nyɪŋ jinne aŋaŋ sorin aŋaŋ vɔntɔŋ di mɔ di n bemme sien me, dama di ka mɔ di ba kɔɔ Ɖmɪŋ naazɔa jigigaan sie Jerusalemi ma.
- 34 “Nchɔanaawee, Jerusalemi vuosi, nɪnɪŋ vuodiekemba di kɔna Ɖmɪŋ naazɔalɔba, ta bi taa vuodiekemba u tɔnna ni jiginj wo tana a kɔɔ wa, bɔŋmia manj mia a yaala di n lagisi ni bɔnyɪ siba kpianɪŋ di ŋaana lagisi ka balli ka chobiti chianj ta ni ka saaga.
- 35 Ye, Ɖmɪŋ vaa ni jamɪŋ juokpenkpukɔ ta ka zie yɔri. N bala ni, a nyɪŋ jinne yaa gamma, ni kaan bi ye mɪŋ bɔbra a ga tugɪ saŋŋa dieke ni baan nan bali di, ‘Alibarika bie vuodieke di kennene Nabdie Ɖmɪŋ saan ma.’ ”

Luki 14

- 1 Davuuskiri daan kaani Yisa die di ga Farasisi nyinkura wonyi tigin di u dii nyindiike, die vuosisi die di mɔnɔ a daansa wa.
- 2 Mi yuagtien wonyi di ken u jigin, die u nagisi anan u nuusi murina.
- 3 Die wa Yisa die di pɔsi Farasisi anan miraha didagurba di, “Ti miraha saagya mi di ti gbaan davyuskiri daraan yaa ti da gbaan?”
- 4 Ama die ba tarɔ. Yisa die di nagi u nuun a gbi daa wa ta gbaan wa ta vaa u ga.
- 5 Ta die a bali yi ba, “Du yi ni wonyi di yalli bonin yaa naagin ka nan bulun me davyuskiri daan kaan yi lagi lagi a ga a vɔari ka?”
- 6 Ama die ba ka biagi a yinji a bali wa wurɔ.
- 7 Mi Yisa die yene chaamba di vɔarinana vuokpuma jigikastha, u kpaan ba di;
- 8 “Du yi ba ken a wa fu di fu ken banwɔla ma, da ken ga kala vuokpuma jigikasika, dama di nan biagi yi ta ba wa wa vuodieke di tianna fu
- 9 an vuodieke di wana ni wa nan ken fu jigin a bali fu di, ‘Hagi ta yi wa fu jigikaskiri.’ Mi nan dii viivi ta ga kalt vuosi kuanɔ.
- 10 Ama ba ken a wa fu, ga kala vuosi kuanɔan, amɔ vuodieke di wana fu di ken ken u nan bali a yi fu di, ‘N zɔa, ken jɔali kala vuokpuma jigikaskiri ma.’ Mi nan ye julma fu chanchaalba mana jigin.
- 11 Dama vuodieke mana di kotina u gban Dmɔn nan sɔun wa tungban, ama vuodieke di sɔuna u gban tungban, Dmɔn nan koti wa nmɔnsikpen.”
- 12 Mi Yisa die di bali a yi vuodieke die di wana wa wa di, “Du yi fu ken yaa dɔɔga, da ken wa fu zɔalin yaa fu numballi yaa fu maarin yaa fu chanchaalɔn ligire tielin, dama fu wa ba ba dian ba nan yinji a wa fu a yinji tun fu wudieke fu yine wo.
- 13 Ama fu ken yaa dɔɔga wa zɔolntielin anan gbarigisi anan gbɔlisi anan yusi,
- 14 ta nan ye alibarika, dama ba kaan biagi a yinji tun fu, Dmɔn nan tun fu sanɔa dieke vuovuna di ken hagi kun me.”
- 15 Die vuodiekemba di dinene anan Yisa wonyi di wannana Yisa baliku u bali a yi wa di, “Sugitalɔn bie vuodiekemba di bala ba daansi kala Dmɔn naan ma a dii nyindiike!”
- 16 Yisa die di yinji bali wa di, “Daa wonyi die benne a ken yaala u dii dɔɔgakpenkpɔn, ta die a posi vuosi pam.
- 17 Die dɔɔgaka diile sanɔa die di gbigine wo, die u tun u tuntuntu di u ga bali vuodiekemba ba wone a posi wo di, ‘Ni ken, jaan mana yi siri mi!’

35 A ka bi vuna di fu nagi ka a taan fu kuan ma yaa fu nagi ka a guti huusin ma. Sie fu nagi ka a taan. Vuodieke di yaa tiba u wumma.”

Luki 15

1 Die sanja kaani lampotuosirin pam anan tuntumbiati tielin die di ken Yisa jigin di ba wu u wubalka ha.

2 Ama Farasisi anan miraha didagriba di piili a vuna wa di, “Daa wa gie tuose tuntumbiati tielin ta die anan ba.”

3 Naa chan ma Yisa die di taan ba nandagiri gie di,

4 “Du yi ni wunyi di yaa yiise kabiga ta a kaani di bia, bia u baa u yi? Sie u vaa yiise banisi-wayi anan awayi wa di dinene jigidieke wo, ta ga a yaali jabalinika di bana wa a ga tugi sanja dieke u baan nan ye ke.

5 Du yi u ken ye ke u san njan ftali mu, ta nagi ka viigi,

6 ta chii ke a kuli tigin. Sanja mi u nan wa u zualin anan u jujurtamba a lagisi a bali yi ba di ‘Ni yallima sugifalin, dama n ye wo n yii dieke di bana wa.’ ”

7 Die wa Yisa di bi bala ba di “Tuntumbiati vuobalmu di chigi nyu u tuntumbiati ma, sugifalin nan di beri arizanna ma u wa a tan ka bala ka summa die vuovuna banisi-wayi anan awayi dieke di yilinene di di ka mu di ba chigi nyu ba tumbiati ma.

8 “Yaa di yi hogu di yaa ligiribie ban, ta a kaani di bia, lala u baa u yi? Sie u chogisi popoli ta muhi saari u juoku ta muhi daansi jigin mana a ga tugi sanja dieke u baan nan ye ke.

9 U ken a ye ke u njan wa wa u zualin anan u jujurtamba a lagisi a bali a yi ba di, ‘Ni yallima sugifalin, dama n ye wo n ligiribin dieke di bana wa.’

10 Die wa Yisa die di bi bali ba, du yi tuntumbiati tielin wunyi di chigi nyu u tuntumbiati ma, Dmu malakasisi nan di yaa sugifalin pam u wa.”

11 Womi Yisa die di bi bali di, “Daa wunyi die yalla dembibisi bale,

12 ta buabike chan die di bali a yi u choon wa di, ‘N chua, n yaala fu nagi n balla n daansi dii faari dieke a yi mu.’ Sanja mi u choon wa die di puo faari ka a yi ba bale wo.

13 Die di ka yasya buabike die di nagi u nyinti mana a daa, ta nagi ligirehe a dia, a ga tigi saasaa. Mi die u ga dii ligirehe yori yori a kpati.

14 Die u dine jan mana a kpati wa, die kankpenkpu die di nan tngbanja mana ma, die di paali a wu wa.

15 Die wa die u ga bie daa wunyi tigin tngbanja ma, daa wa die di yaa wa ga u kuan ma di u daansi u perukusi.

- 16 Die ʊ tɪŋ yaala ʊ dii perukusisi nyindiikehe a chagɪ ama vuonɪ die ka yi wa jaanɪ.
- 17 Ka kʊanɪ chaanɪ die ʊ keŋ mɪŋɪ a yili, ‘N chʊa tʊntʊntɪba mana yese nyindiike a die ta tɪala, ta giena manɪ baa n kpi aanɪ kɔŋ.
- 18 Dɪ sina die wo, n nan hagɪ a ga n chʊa jiginɪ a balɪ wa dɪ, N chʊa, n yi bianɪ ta chʊsɪ Dmɪŋ aanɪ fʊ jiginɪ.
- 19 N ka bɪ mʊ fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa; daansɪma mɪŋ sɪba fʊ tʊntʊntɪba kaanɪ.’
- 20 Die wɪa die ʊ hagɪ a ga ʊ chʊonɪ wa jiginɪ. “Die ʊ yene bie sieku me a gara wa, ʊ chʊonɪ wa die dɪ ye wo, zʊonɪ die dɪ yigi wo pam, die ʊ chɪgɪ ga a gurigi wo.
- 21 Die bʊa wa dɪ baarɪ dɪ, ‘N chʊa, n yi bianɪ Dmɪŋ aanɪ fʊ jiginɪ. N ka bɪ mʊ dɪ fʊ wa mɪŋ fʊ bʊa.’
- 22 Ama ʊ chʊonɪ wa die dɪ wa ʊ tʊntʊntɪba a balɪ ba dɪ, ‘Nɪ yi lagɪ lagɪ a nagɪ jayeekivuka a keŋ yeegi wo, ta nagɪ nuupirinɪ a keŋ yi ʊ nuunɪ me, ta nagɪ nura a suu wo;
- 23 ta ga nagɪ narapolɪ dieke dɪ narɪna a keŋ kʊs anɪ tɪ dii dʊuga.
- 24 Dama die n yile dɪ n bʊa wa gie kpiye mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ ma, ta bɪ yile dɪ ʊ baya mɪŋ, ama ʊ yinɪŋi keŋ mɪŋ.’ Die wɪa die ba piili a die dʊugaka aanɪ sugɪfɪalɪŋ.
- 25 “Ama sanɪka mi, die ʊ bʊa jakʊurɪ die ye bie wo kʊakʊ ma. Die ʊ kienene tigiri a keŋ gbigi tigiri, die ʊ wʊŋ yɪlaha aanɪ siele he.
- 26 Die wɪa die ʊ wa tʊntʊntɪba wʊnyɪ a pɪasɪ wa wudieke dɪ yinene tigiri me.
- 27 Die ʊ yinɪŋi balɪ wa dɪ, ‘Fʊ nɪmbʊa wa yinɪŋi keŋ mɪŋ, fʊ chʊa wa dɪ kʊs narapolɪ dieke dɪ narɪna, dama ʊ yinɪŋi keŋ mɪŋ aanɪ alaafɪa.’
- 28 Die bʊa jakʊurɪ die dɪ juu sinyuurɪŋ, ta zeti dɪ ʊ kaanɪ juu gbaakʊ sʊŋ; die wɪa die ʊ chʊonɪ dɪ keŋ nyɪŋ a juusɪ wa dɪ ʊ keŋ juu,
- 29 ama die ʊ yinɪŋi balɪ ʊ chʊonɪ wa dɪ, ‘Ye, binaha gie mana n tʊma a yɪa fʊ mɪŋ sɪba yomʊ, ta saaga fʊ nʊanɪ, ama ka yi mɪŋ biibinɪ gbanɪ dɪ n kʊs a wa n zʊalɪŋ anɪ tɪ dii ta yallɪma sugɪfɪalɪŋ.
- 30 Fʊ bʊa wa gie nɪŋ die chʊsɪna fʊ nyinti mana hogʊba ma wa, dɪ keŋ tiginɪ fʊ kʊs narapolɪ narɪkɪŋ a yi wa.’
- 31 ʊ chʊonɪ wa die dɪ yinɪŋi a balɪ wa dɪ, ‘N bʊa, sanɪŋa mana fʊ bie wo n jiginɪ, ta jadieke mana n yalla die dɪ yi fʊ suttɪ.
- 32 Ama dɪ mʊ tɪ dime dʊuga ta yallɪma sugɪfɪalɪŋ dama die tɪ yile dɪ fʊ nɪmbʊa wa gie kpiye mɪŋ, ama ta ʊ bie ʊ mɪsɪ ma, ta bɪ yile dɪ ʊ baya mɪŋ, ama lele tɪ ye wo mɪŋ.’ ”

Luki 16

- 1 Yisa die di bali a yi u kwanandusiriba di, “Ligiretjen wonyi die benne a yalli tuntuntu jakushi u daansa u nyinti, die ba ken bali wa di u die u ligirehe yori yori.
- 2 Die wia die u wa wa a bali wa di, ‘Bia yine man wumma fu wia dene? Kaan bi yi n tsuma jakushi, die wia biisi n nyinti mana an ye.’
- 3 Ta tsuma jakushi die di yile di, ‘Bia man baa n yi? N jakushi baa u vuri man man tsuma ma. N ka hagi a baan nan kua, ta chiga viivi n baan nan jusi.
- 4 N siba wudieke n baan nan yi lele amu man ken waari tsumaha vuosi nan tuo man ba tige me.’
- 5 Die wia die u wa vuodiekemba mana die di dine u jakushi hamu wonyi wonyi. Die u pasi bumbunan vuoke di, ‘N jakushi hamu anma benne fu jigin?’
- 6 Die u yinji a bali wa di, ‘Kpaati gbiesi kabi-nu.’ Daa wa di bali wa di, ‘Hamu gbanu wonna tuo kala lagi lagi a yinji maagi kabi-nusa.’
- 7 Ta bali wonyi dan, ‘Anma fu gan fu di?’ U yinji bali wa di, ‘Zaa botusi kobiga.’ Ta daa wa di bali, ‘Fu hamu gbanu wonna, yinji maagi banu-nu.’
- 8 Die ligiretjen wo die di wonna u tsumaha jakushi nyinyiru wa di yine die wo, die u biri wa, dama u tu wa anan yan.” Yisa die di bali ba di, “Vuodiekemba di dina tngbanke gie sieku yaa yan ba sunsu a tan vuodiekemba di dina chaanku sien di yalla die wo.
- 9 Manu, n bala ni, ni nagi tngbanke gie ma ligire a yime wudieke Dmu di yaalala, amu a ken kpati sanja dieke u nan tuo ni arzanna ma.
- 10 Vuodieke mana di muhuna tuma tunbu vuru, nan biagi muhi tu tunkpu vuru, ta vuodieke dan di nyirana anan ligiribi, nan di nyra anan ligiripuma.
- 11 Du yi fu nyra anan tngbanke gie ligire, Dmu nan nagi arzanna ligire a yi fu nuusi me?
- 12 Ta du yi fu nyra anan vuon nyinti, minia bala u yi fu fu tan?
- 13 “Yomu kaan biagi a jama naalu bale. U nan haa wonyi ta chome wonyi, yaa u nan yi wonyi juma ta wonyi u nine kaan di suuli. Vuon kaan biagi a jama Dmu anan ligire.”
- 14 Die Farasisi die di wu waha gie mana, ta die a vura Yisa fala, dama die ba yaala ligire wia pam.
- 15 Die Yisa di bali a yi ba di, “Ninu ni yine vuodiekemba di yinene ni gan siba vuovuna vuosi nuha, ama Dmu siba ni sugiti ma. Dama jadieke vuota di yilinene di ka yaa vuri pam wa, Dmu jigin nu ka yiwo jatogu.

- 16 “Mosisi miraha anan Dmuj naazualba die di maagina wudiekemba ba die beri muj a ken tugi Joon vuodieke di sinana vuosi Dmuj nyaabu sanjka, a nyuj Joon kenij sanjka ba musula Dmuj wuvuna yaa gamma u naari ma, ta vuon mana di mia di ba juu mi.
- 17 Dmujsikpen anan tujganjka gie nan ken tian ga ama Dmuj miraha wubin gban kaan tian ga.
- 18 “Daa dieke mana di ken zeti u hogu ta yinji faari hogu gaan yiwo hogukpana tusma, ta dembin dieke dian di faarina hogu wa yiwo hogukpana tusma.”
- 19 Ta Yisa die di bi bali ba di, “Nyintitien wunyi die benne a yeegi nyinyeeki dieke di yalla ligire pam ta bie u durjju anan sugufaluj daan mana.
- 20 Ta die daa zoolintien wunyi dian die benne ba wasa wa Lazurusi, ta die u yaa kujaga pam. Die ba njan yaa wa a ken durjan nyintitien wo sanvan ma,
- 21 die u njan yaala u dii wo nyintitien wo nyindiiki chuata di nana nanna tujganj; die gbaasi gban di ken lansu u kujagaha.
- 22 “A kuan chaan zoolintien wo die di kpi, malakasi die di ken chii wo a ga Abarahami jigij arzanna ma. Ta nyintitien wo dian di ken kpi, die ba guu wo.
- 23 Die u ga bie kpiilij jigiberisikij, die di wumma wa pam. Die u daansi a ye Abarahami saasaa, ta Lazurusi kati u jigij.
- 24 Die wia die nyintitien wo die di nati a wa di, ‘N chusa Abarahami, chigi muj zooluj ta fu tuj Lazurusi nan u ga nagi nuubin a luo nyaan ma a ken gbi n jilij, dama n paali die wahala bolibu gie me.’
- 25 Ama Abarahami die di bali wa di, ‘N bua, tansi di die fu benne fu misi ma wa, die ye wo nyuvuna, ta Lazurusi di ye nyinbiati mana, ama lele u bie wo nansuj ma giena ta fu bie wahala ma.
- 26 Ta wudieke di gutna yine, gulikpenkpuj benne tunj anan fu sunsunj, die wia vuodiekemba di benne gie a yaala ba gasi a ken fu jigiri kaan biagi, ta vuodieke di benne fu jigiri di yaala ba gasi a ken ti jigij dian kaan biagi.’
- 27 Die nyintitien wo di bali wa di, ‘Jakusu Abarahami, die muj n jusa fu, tuj Lazurusi an u ga n chusa tigin me,
- 28 n yaa wa n nimbali banu, vaa u ga a ga kpaan ba amu ba gban ba da ken ken wahalaka gie jigij.’
- 29 Die Abarahami di baari di, ‘Fu nimbali yaa Mosisi anan Dmuj naazualba wia Dmuj gbanju ma. Ba wumma ha.’
- 30 Ta nyintitien wo di yinji bali wa di, ‘Jakusu Abarahami, aayi, die nyuna ma ka mu; ama du yi vuon di nyuj kuj me a ga ba jigij ba nan chigi nyuj ba tuntumbiati ma.’

- 16 A die nagi ɔ gbanj a taanj Yisa ninja ta waasa wa; ama die daa wa die yiwo Samaria vuonj.
- 17 Yisa die di plast di, “Daa vuosi banj die yene gbaamij? Ama bawayi wa bie sta?”
- 18 Ba wɔnyɪ ka kenj di ba biri Dmij sie chaanɔ wa gie?”
- 19 Ta die wa balt daa wa di, “Hagi a ga, fu yada gbaanna fu.”
- 20 Mi die Farasisi batanj die di plast Yisa sanja dieke Dmij naari di balla ka kenj. Die ɔ yinjɪ balt ba di, “Ka ka yi sɪba ni nan daansi a ye Dmij naari di balla ka kenj die.
- 21 Vuonj wori a baanj baari di, ‘Daansi, ka wɔnna’, yaa ‘Ka benne mi wo’; dama Dmij naari bie ni sugiti ma.”
- 22 Mi die ɔ balt yi ɔ kɔanandɔsɪrɪba di, “Sanja kienj ni nan di yaala ni ye manij vuota Bɔa kenij, ama ni kaanj ye.
- 23 Ba nan daansi balt ni, ‘Ye, ɔ benne mi wo’ yaa ‘Ye, ɔ bie giena.’ Ama ni da kenj nyij a di dia yaalɪma mij;
- 24 dama manij vuota Bɔa kenij nan di su sɪba nunyigɪsɪj di njaana nyigɪsɪ a chaanj njmɪnsikpenj mana a nyij tij chɪanj a ga tugi tij sikpenj die wo.
- 25 Ama sie n wolinj dii wahala pam ta leleke gie vuosi bi zeti mij.
- 26 Die di sina die Nowa sanja, die gbanj gbanj di baa di simma manij vuota Bɔa kenij sanja.
- 27 Die Nowa sanja, vuosi die die mij ta nyuo ta faara hɔɔj, ta naga ba hɔgɔlanj a ya chɔllɪj, ta die a ga tugi daa dieke Nowa di juune haarkpukɔ, ta die nyaakpɔbɔ die di kenj kɔsɔ vuonj mana die di wone haarkpukɔ ma wa.
- 28 Loti sanja gbanj die su wa die; die vuonj mana die di die ta nyuo, ta daa a yalla, ta bura ta mɪa tige;
- 29 ama daa dieke Loti die di nyunna Sodomi tika, ta bolinj ananj maafajiribi die di nyij njmɪnsikpenj a kenj kɔsɔ ba mana.
- 30 Naa di baa di simma daa dieke manij vuota Bɔa di balla n kenj wo.
- 31 “Dɪnɪj daari mi daa dieke di benne mampili sikpenj da kenj a sɔsɔj ɔ juoku sikpenj di ɔ ga a nagi ɔ nyinti; ta vuodieke dɪanj di benne ɔ kɔan ma da kenj yinjɪ a kuli tiginj di ɔ ga a nagi ɔ nyinti.
- 32 Ni tɪnsɪ Loti hɔgɔ wa waha.
- 33 Vuodieke mana di kpanjinana ɔ gbanj di ɔ gbati ɔ miivoli nan waari ka, ama vuodieke mana di waarɪna ɔ miivoli n wɪa nan daansi ye ke.

34 N bala ni, saŋŋa dieke n baan nan ken wo, vuosi bale nan di dɔa jadɔakɩbalimɩŋ ma, ta n nagi wɔnyɩ ta vaa wɔnyɩ.

35 Hɔɔŋ bale nan di nɔma zaa ni ma, ta n nagi wɔnyɩ ta vaa wɔnyɩ.

((36 Saŋka mi dembisi bale nan di tuma kɔan ma, ta n nan nagi wɔnyɩ ta vaa wɔnyɩ.))”

37 Ta ɔ kɔanandɔsɩɩba die di pɩasi wa di, “Ti Yɔmɔtien, sɩa?” Ta ɔ yinɩi bali ba di, “Jigidieke jakpiikɩŋ di benne, mi zuuti di lagisa.”

Luki 18

1 Saŋka mi Yisa die di taan ba nandagɩ gie di ɔ dagi ba di di mɔ ba jɔsɩma Dmɩŋ saŋŋa mana, ta da ken gbalɩma, die ɔ bali ba di,

2 “Sariya diiru wɔnyɩ die benne tin kaani ma, die ɔ ka chiga Dmɩŋ ta ka bi ya vuota jilma.

3 Ta kpihɔgu wɔnyɩ dan die benne tika ma, a chɔŋ gara daa wa jigin a jɔsa wa di, ‘Dii n wurɩ gie a yi mɩŋ anan vuodieke di mugisinene mɩŋ.’

4 Ama die sariya diiru wo die ka saaga, ta ka kɔan chaan die ɔ yile di, ‘N ka wɔŋ chiga Dmɩŋ yaa a ya vuota jilma,

5 ama kpihɔgu wa gie di faasina daama mɩŋ wa, n ko baa n dii ɔ sariya ka a yi wa mɩŋ, di daa die ɔ nan di kien daan mana ta vaa n gbalɩ anan wa.’ ”

6 Ti Yɔmɔtien die baari di, “Ni wɔmma wudieke sariya diiru wo di kana ka chiga Dmɩŋ di balla.

7 Ta lele, Dmɩŋ kaan dii sariya a yi ɔ vuovɔarika, vuodiekemba di jɔsɩnana wa ŋmintɔasi anan yun di ɔ sunɩi be wo? Ɔ nan di yasa di ɔ sunɩi be?

8 N bala ni, ɔ nan dii sariya a yi ba, ta yi ke lagi lagi. Manɩŋ vuota Bɔa di ken ken saŋŋa dieke, n nan ye vuodieke di yine mɩŋ yada tinɩbanɩa gie me?”

9 Yisa die di bi a taan nandagɩ gie a yi vuodiekemba di bala di ba yiwo vuovɔna, ama ta ka ya ba chanchaalɩŋ jilma.

10 Die ɔ baari di, “Dembisi bale die nyinna a ga Dmɩŋ jamɩŋ juokpenkɩkɩ sunɩ di ba jɔsɩ Dmɩŋ; wɔnyɩ die yiwo Farasisi vuon, wɔnɩŋ wa dan di yi lampotuosiru.

11 Die Farasisi vuoke di ga zie lugɩŋ a jɔsɩ Dmɩŋ ɔ sunɩ ma di, ‘Dmɩŋ, n waasa fu, dama n ka yi tuntumbiatɩ tien sɩba n chanchaalɩba. N ka yi halɩ tien, n ka yi ŋmɩŋchɩbtien yaa dembin dieke di yaala hɔɔŋ. N bi waasa fu dama n ka sɩ sɩba lampotuosiru wo gie.

12 N ŋaan bɔba nɔan daraa ale daraa yɔpɔyi mana sunɩ, ta ya fu n nyinti ban mana sunɩ kaani.’

- 13 Ama die lampotuosiru wo die di ga a zie saasaa, ta ka yaala u koti u sikpen n̄m̄nsikpen, ta vigi u sikpen ta baari di, ‘Nabidie D̄m̄n̄, chigi mi n̄ z̄ool̄n̄, dama n̄ yiwo tuntumbiat̄i tiēn̄.’ ”
- 14 Yisa die di bi baari di, “N bala ni, die di yiwo lampotuosiru wo D̄m̄n̄ di tuo u j̄us̄ūn̄ daa Farasi vuoke; dama vuodieke mana di k̄ot̄ina u gban̄ n̄m̄nsikpen, D̄m̄n̄ nan s̄ūn̄ wa t̄n̄gban̄; ta vuodieke diān̄ di s̄ūna u gban̄ t̄n̄gban̄, D̄m̄n̄ nan koti wa n̄m̄nsikpen.”
- 15 Die vuosi bat̄n̄ die di chii ba ball̄nyaal̄si a ken̄ Yisa j̄igin̄ di u naḡi u nuusi a d̄us̄i d̄us̄i ba ma, ama die u k̄uān̄and̄us̄ir̄iba di yene naa wa, die di nata ba.
- 16 Ta Yisa die di wa ball̄b̄is̄is̄i di ba kiere u j̄igin̄, ta bali a yi u k̄uān̄and̄us̄ir̄iba di, “Ni vaa ball̄b̄is̄is̄i kiere n̄ j̄igin̄ ta ni da kagi ba sien̄ dama ba chanchaal̄n̄ sina D̄m̄n̄ naari.
- 17 Wusie mān̄ bala ni, vuodieke mana di kana ka tuo D̄m̄n̄ naari s̄iba b̄ūabin̄, kaan̄ w̄ōn̄ juu ke.”
- 18 Sān̄ka mi jak̄ūn̄ w̄onȳt̄ die di ken̄ Yisa j̄igin̄ a piast̄ wa di, “D̄idaḡir̄ū v̄un̄n̄, lala mān̄ nan yi ta ye miivoli dieke di wone kpat̄n̄?”
- 19 Yisa die di yin̄ji a bali wa di, “B̄ia w̄ia f̄ū wasa mi n̄ vuov̄un̄n̄? Vuon̄ wori a yi vuov̄un̄n̄, sie D̄m̄n̄ nyuna ma.
- 20 W̄ōn̄ s̄iba D̄m̄n̄ miraha: ‘Da ken̄ yaali vuon̄ h̄oḡū yaa vuon̄ ch̄ur̄ū, da ken̄ a k̄ūū vuon̄, da ken̄ a gaari, da ken̄ yi n̄m̄inch̄ib̄is̄i daanst̄at̄ien̄, ȳima f̄ū ch̄ua an̄an̄ f̄ū naa jul̄ma.’ ”
- 21 Die daa wa di yin̄ji a bali di, “N yine b̄ūabin̄ mana a yaa ga m̄ūna, n̄ du miraha gie mana mi n̄.”
- 22 Yisa die di w̄onna naa, die u bali yi wa di, “W̄ūbal̄im̄n̄ t̄iala f̄ū. Naḡi f̄ū nyinti mana a daa ta naḡi ligirehe a yi z̄ool̄nt̄iel̄in̄, ta nan di yalli nyinti arzanna ma; ta a k̄uān̄ chaan̄ f̄ū ken̄ dia mi n̄.”
- 23 Ama daa wa die di w̄onna naa, u s̄ūn̄ die di paali ch̄ūs̄i, dama die u faasi yalli wa nyinti pam.
- 24 Yisa die di mīn̄ji di u s̄ūn̄ ch̄ūs̄iya mi n̄, ta baari di, “Di tua pam di nyint̄itel̄in̄ juu D̄m̄n̄ naari ma.
- 25 Di faasi tua mi n̄ di nyint̄it̄ien̄ juu D̄m̄n̄ naari ma a t̄ian̄ nyoḡin̄ di baan̄ nan daagi gariȳūn̄ v̄or̄n̄ ma a nyin̄ dene.”
- 26 Die vuodiekemba die di w̄onna wa wa die di piast̄ di, “Die ni n̄ man̄ta baan̄ nan ye gbat̄taan̄n̄?”
- 27 Yisa die di yin̄ji a bali ba di, “Wudieke vuota di kana kaan̄ biagi a yi, D̄m̄n̄ ni n̄ nan biagi a yi.”
- 28 Ta Piita di bali wa di, “Ye, die ti va wa ti nyinti mana ta ken̄ di f̄ū.”

- 29 Yisa die di yinji a bali yi ba di, “Wusie man bala ni, vuodieke mana di vana u tigin yaa u hɔgu yaa u nimbali yaa u choɔɔ aɔaɔ nun yaa u balli Nmɔɔ naari wia,
- 30 nan bi ye he pam tɔngbanɔka gie me a tɔaɔ u vana nyindiekemba ba, saɔɔa dieke di kienene wo, u nan ye miivoli dieke di wone kpatɔɔ.”
- 31 Womi Yisa die di yaa u kɔaɔandusɔɔɔba baɔ aɔaɔ bale wo a nyɔɔ lɔgɔɔ a bali ba di, “Ni wumma, ti gara Jerusalemi, jigidieke ba bala ba yi manɔɔ vuota Bua wudiekemba mana die Nmɔɔ naazɔalɔba di maagina yaa gamma n wia wa,
- 32 dama ba nan nagi mɔɔ a yi vuodiekemba di kana a ka yi Juu vuosi nuusi me, di ba vɔari mɔɔ fala ta bi zia mɔɔ ta tɔɔɔ nɔntɔbɔɔ a yi mɔɔ,
- 33 a nigi mɔɔ aɔaɔ kpaasɔɔ ta kɔu mɔɔ ama daraa ataa daraaɔ n nan hagi kumbu me.”
- 34 Ama die u kɔaɔandusɔɔɔba die ka sɔba waha kaani gbaɔ chɔaɔ, dama Nmɔɔ die ligi wo ba yɔaɔ, die yine die ba ka sɔba wudieke u balala wa chɔasi.
- 35 Yisa die di kenne gbige Jeriko daa yu wɔnyɔ die di kalt sieku nɔaɔ a juusa.
- 36 Die u wɔnna ta kpɔkpaaku chɔɔ tɔanna wa, die u piast di, “Bia yinene?”
- 37 Die ba bali wa di, “Yisa, vuodieke di yine Nazeriti vuoke tɔannana.”
- 38 Die u faast wa di, “Yisa, Davidi haagi, chigi mɔɔ zɔɔɔɔ.”
- 39 Ama vuodiekemba die di benne nɔka die di nati wa ta bali wa di u tati wati, ama die u faast nata di, “Davidi haagi, chigi mɔɔ zɔɔɔɔ.”
- 40 Die wia Yisa die di zie ta yi nɔaɔ di ba yaa daa wa a keɔ u jigin. Die u kenne a gbige wo, Yisa die di piast wa di,
- 41 “Bia fu yaala n yi a yi fu?” Die u yinji baari di, “N Yɔmɔɔɔɔɔ, n yaala fu yuori n ninehe mɔɔ.”
- 42 Mi Yisa die di bali wa di, “Yesime, fu yine yada ka wia fu ye gbaamɔɔ.”
- 43 Lele womi die u ninehe di yuori, die u di Yisa ta bira Nmɔɔ. Die kpɔkpaaku di yene wo wo, die ba mana di biri Nmɔɔ.

Luki 19

- 1 Ka kɔaɔ chaɔɔ Yisa die di ga a juu Jeriko a chɔɔ tɔanna.
- 2 Ta daa wɔnyɔ die di bie mi ba wasa wa Zakiyosi, die u yiwo lampotuosirin jakɔɔ, ta die yaa nyinti pam.
- 3 Die u mɔa u ye Yisa di yine vuodieke, ama die u yine vuogobiri wia die u ka biagi ye wo dama vuosi die dala mɔɔ.

- 4 Die wia die ɔ chigi a di kpikpaaku niŋa a ga juati chunchulinj tunj di ɔ ye Yisa, dama die ɔ gara mi chaan.
- 5 Yisa die di kenne a tugi mi wo, ɔ daansi ŋmɔnsikpenj ta bali yi wa di, “Zakiyosi, kenj sɔɔŋ lagu lagu. Sie n yi fu chaanu jinne.”
- 6 Ta Zakiyosi die di yi lagu lagu a kenj sɔɔŋ ta waasi wa anan sugifalɔkpenjkrɔŋ ta yaa wa ga ɔ tiginj.
- 7 Ta vuodiekemba mana die di yene wo die di piili a vɔɔna wia di, “Daa wa gie ga birɔŋ wa chaanu tuntumbiatɔ tienj wo tiginj me.”
- 8 A kuanj chaan die Zakiyosi di hagi a zie a bali yi ti Yomɔtienj Yisa di, “N Yomɔtienj, wɔmma, n nan puo nyindiekemba n yalla bule ta nagi kaani a yi zoolntielin; ta di yi manj nyiri wa vuonj, n nan yinji tunj wo die bunusa.”
- 9 Yisa die di bali wa di, “Gbattaanɔŋ kenj tigiŋ gie vuosi me jinne, dama fu gbanj yiwo Abarahami haaginj.
- 10 Manɔŋ vuota Bɔa kenye mɔŋ di n yaali vuodiekemba di bana ta ye be a gbati ba taan.”
- 11 Die vuosi die di yene a wɔmma wiaha gie wo, Yisa die di bi a taan ba nandaginj, dama die ba yile di Yisa di gbiginie Jerusalemi wia, Omɔŋ naari die baa ka kenj wo lagu lagu.
- 12 Die wia die ɔ baari di, “Daa jakɔɔŋ wɔnyɔ die gana tinjbanj saasaa di ba ga kalɔŋ wa naa, ta ɔ yinji kenj tiginj.
- 13 Die ɔ balla ɔ ga wa die ɔ wa ɔ tuntuntɔŋ banj, ta yi yi ba salma bie kaani kaani, ta bali yi ba di, ‘Ni nagi ligirehe gie a tunj tɔɔma a ga tugi sanja dieke n baan nan viiri kenj.’
- 14 Ama die ɔ tika vuosi die ka yaala ɔ wia, die wia die ba tunj tuntuntɔŋ di ba ga bali naakpuka di ba ka yaala daa wa gie yi ba naan.
- 15 “Ama die daa jakɔɔri di ga dii naari ta yinji kenj tiginj. Die ɔ kenne wo, die ɔ wa ɔ tuntuntɔba die ɔ yina ba ligirehe a lagisi, di ɔ yaala ɔ ye ba yene nyuarɔ die a gutɔ.
- 16 Niŋanɔŋ vuoke die di kenj a baari di, ‘Jakɔɔŋ, n ye wo salma bie banj a gutɔ fu yina mɔŋ jadieke wo ma.’
- 17 Die jakɔɔri di baari di, ‘Kpanji fu gbanj, yiwo tuntuntu vunu. Fu mɔŋina a pɔgɔli jabike wia, n nan nagi tigiŋ banj a yi fu nuusi me.’
- 18 Die vuodieke di diisine wo di kenj a baari di, ‘Jakɔɔŋ, n ye wo salma ligire bie anu a gutɔ jadieke fu yina mɔŋ wa ma.’
- 19 Jakɔɔri die di bali a yi genj wo danj di, ‘N nan nagi tigiŋ anu a yi fu nuusi me.’

- 20 “Wuɔnyɩ dɩaŋ dɩ keŋ a baari dɩ, ‘Jakɔɔŋ fɩ ligire bini wɔnna, die n nagi vili wo gachɔɔtiŋ ma a nagi lɔbiri,
- 21 dama die n chɩga fɩ wa ŋmaamiŋ, dama yiwo vuodieke wɩa dɩ tɩana. Naga jadieke dɩ kana a ka yi fɩ jaan, ta gobe jadieke fɩ kana ka buriya.’
- 22 Ta jakɔɔri die dɩ bali yi wa dɩ, ‘Fuɔniŋ tɩntɩntɩ bian, n nan nagi fɩ gban gban fɩ wɔbalika a dii fɩ sariya. Sɩba a baari n yiwo vuodieke wɩa dɩ tɩana, ta naga jadieke dɩ kana ka yi n jaan, ta gobe jadieke n kana ka buriya.
- 23 Bia yine ta fɩ ka nagi n ligirebu a paŋŋi aŋ ba yiŋŋi tuŋ miŋ aŋaŋ nyɔari? Amɩ n tɩnna a keŋ naa n tɩŋ nan tuoŋe aŋaŋ nyɔari.’
- 24 Womi die jakɔɔri dɩ bali a yi vuodiekemba dɩ zene mi wo dɩ, ‘Ni tuo ligire bini a nyiŋ ɔ jigiŋ ta nagi gɩti vuodieke dɩ yalla ligire bie baŋ wa.’
- 25 Die ba yiŋŋi bali wa dɩ, ‘Jakɔɔŋ, ɔ wɔŋ yaa wa ligire bie baŋ.’
- 26 Die ɔ yiŋŋi a bali ba dɩ, ‘N bala ni, vuodieke dɩ yalla nyinti, ba nan yi wa pam a gɩti, ama vuodieke dɩ wone wo jaan, bita gban ɔ yalla wa ba nan tuoŋe a nyiŋ ɔ jigiŋ.
- 27 To, lele n dataasti diekemba die dɩ kana ka yaala dɩ n dii naari, ni ga yaa ba keŋ giena a kɩɩ ba n niŋŋa.’ ”
- 28 Yisa die dɩ bala wɩaha a kpati wa, die ɔ dɩ ba niŋŋa ba gara Jerusalemi.
- 29 Die ɔ kenne gbigi Betifiji aŋaŋ Betani tiŋɩɩ die dɩ benne kunkogin dieke ba wasɩnana Olivi tɩɩɩ kunkogiri, die ɔ tuŋ ɔ kɩaŋandɩɩɩba bale a bali yi ba dɩ,
- 30 “Ni gamma tuŋkpaŋŋi dieke dɩ benne ni niŋŋa wa, ni die keŋ juo ni nan ye bonpɔli dɩ bobina zie ta vuon dɩ ye ka jɩali ka. Ni forisi ke a yaa ka a keŋ giena.
- 31 Ta dɩ yi vuon dɩ piasti ni dɩ, ‘Bia ni forisi ke?’ Ni bali wa dɩ, ‘Ti Yɔmɩtiŋ yaalala ka.’ ”
- 32 Die ba ga a ye wudieke gban gban die Yisa dɩ bala a yi ba wa.
- 33 Die ba forisinene bonpɔlika, ka tiŋŋ die dɩ piasti ba dɩ, “Bia ni forise bonpɔlika?”
- 34 Die ba yiŋŋi a bali wa dɩ, “Ti Yɔmɩtiŋ yaalala ka”,
- 35 ta die ba dati ka a yaa ka a keŋ Yisa jigiŋ. Ta die ɔ kɩaŋandɩɩɩba die dɩ nagi gaati a diisi bonka sikpen ta sunŋi Yisa dɩ jɩali kati ka ma.
- 36 Die ɔ jɩalɩna a gara wa vuosisi dɩ nagi ba gaati a jaati sieku me.
- 37 Die ɔ kenne a gbigi jigidieke sieku dɩ sɩɩna gara Olivi kunkogiri jigiri, ɔ kɩaŋanvuosi mana die dɩ piili a bira Ōmɩŋ aŋaŋ sugɩfaliŋ, ta bira wa aŋaŋ lɔlikpuma yaa gamma mamachi wɩkɩpuma dieke ba yene wo dɩ,

- 38 “Ɖmɨŋ yi alibarika yi naaŋ dieke dɨ kienene Nabidie Ɖmɨŋ saaŋ ma. Sɨgɨdɨagɨŋ bemme arizanna ma, ta nɨ kɔtɨ Ɖmɨŋ saaŋ sikpenj.”
- 39 Mi Farasisi batanŋ die dɨ benne kpɨkpaaku ma wa die dɨ bali yɨ Yisa dɨ, “Ɖɨdagɨrɨ, bali fɨ kɨaŋanvuosisi dɨ ba tari watɨ.”
- 40 Yisa die dɨ yɨŋŋi a bali ba dɨ, “N bala nɨ, du yi ba tari, ama tanaha dɨ dɨvana wa nan dɨ nata a bɨra Ɖmɨŋ.”
- 41 Die ɨ kenne gbigi Jerusalemi ta ye ke wo die ɨ kɨŋ ka wɨa,
- 42 ta baartɨ dɨ, “Dɨ yiwo bɨaŋ dɨ jinne nɨ vuosi ka sɨba wudieke dɨ baanŋ dɨ yaa sɨgɨdɨagɨŋ a keŋ ba jigɨŋ. Lele ka lɔbɨrya mɨŋ ba jigɨŋ.
- 43 Jerusalemi, saŋŋa nan keŋ fɨ dataastɨ nan mu gaamɨŋ a gilɨŋ fɨ lɨga mana dɨ ba tuoli fɨ. Sojasi nan taanŋ gilɨŋ fɨ jigɨŋ mana.
- 44 Ba nan ŋmabɨ fɨ mana ta kɨɨ fɨ vuosi. Ba nan chɨɨstɨ nɨ tige mana ta taŋ balɨmɨŋ kaanŋ wɨartɨ a beri ka jigiberisikɨŋ. Naa mana nan keŋ yi dama nɨ kana ka mɨŋŋɨ saŋŋa dieke Ɖmɨŋ dɨ kenne dɨ ɨ gbati nɨ a taanŋ wa.”
- 45 Ka kɨaŋ chaanŋ Yisa die dɨ ga juu Ɖmɨŋ jɨamɨŋ juokpenkpukɨ sɨŋ a piili a yaga vuodiekemba die dɨ daanana nyinti mi wo,
- 46 ta bala yɨa ba dɨ, “Dɨ maagɨya Ɖmɨŋ gbanjɨ sɨŋ dɨ Ɖmɨŋ baartɨ dɨ, ‘N tigin baa ka yiwo Ɖmɨŋ jɨɨstɨŋ jigɨŋ.’ Ama nɨ nagɨ ka a bɨrɨŋ wa gaanŋ jigiberisikɨŋ?”
- 47 Die daanŋ mana Yisa die bie wo Ɖmɨŋ jɨamɨŋ juokpenkpukɨ ma a daga vuosi Ɖmɨŋ wɨa. Die Ɖmɨŋ kɨkaabɨtɨba nyɨŋkɨraha aŋanŋ mɨraha dɨdagɨrɨba aŋanŋ tɨka nyɨŋkɨraha die dɨ mɨa dɨ ba kɨɨ wa,
- 48 ama die ba ka ye sie dieke ba baanŋ daagɨ yi die, dama vuotamba mana die chɨsa wɨmma ɨ wɨbalɨkaha ta ka yaala ba waartɨ ɨ wɨbalɨkaha kaantɨ gbanŋ.

Luki 20

- 1 Daanŋ kaantɨ Yisa die dɨ bie Ɖmɨŋ jɨamɨŋ juokpenkpukɨ ma a daga vuotamba ta mɨɨla Ɖmɨŋ wɨvɨnaha a yɨa vuosi, ta Ɖmɨŋ kɨkaabɨtɨba nyɨŋkɨraha aŋanŋ mɨraha dɨdagɨrɨba aŋanŋ tɨka nyɨŋkɨraha die dɨ keŋ ɨ jigɨŋ,
- 2 a piastɨ wa dɨ, “Bali tɨ, mɨnta yiko me fɨ yie wɨaha gie? Mɨnta yɨna fɨ kanɨŋ yiko ke mi?”
- 3 Yisa die dɨ yɨŋŋi a bali ba dɨ, “N gbanŋ n baa n piastɨ nɨ wa wɨpiastɨkɨŋ. Nɨ bali mɨŋ,
- 4 Jɔɔn vuodieke die dɨ sɨnana vuosi Ɖmɨŋ nyaabu, Ɖmɨŋ die yɨna wa kanɨŋ yiko ke mi yaa vuota?”
- 5 Die ba piili a bala yɨa taŋ dɨ, “Wɨbɨa tɨ baa tɨ bali? Du yi tɨ baartɨ dɨ Ɖmɨŋ yɨna wa yiko ke mi, ɨ nan baartɨ dɨ ta bɨa wɨa die tɨ ka yiwo yada?”

- 6 Ta ti bi baari di, di vuota die yna wa, kpikpaaku gie mana nan taa ti tana dama ba yi yada di Joon die yiwo Dmij naazua.”
- 7 Die wia die ba yinji bali di, “Ti ka siba jigidieke die ka nyinna.”
- 8 Yisa die di yinji a bali yi ba di, “Die nin, n gban n kaan bali ni, vuodieke di yna mij yiko ke gie man yaa yie waha gie.”
- 9 Womi Yisa die di taan vuotamba nandagiri gie di, “Daa wunyi die sone tisi di nyinana bie u kuan ma, ta die nagi ka a yi tuntuntun nuusi me ta dia a ga jigin a ga yasi.
- 10 Die a kpaala sanja di tugi u tun u yomu tuntuntba jigin di u ga tuo u tan a ken. Ama die tuntuntba die di nigi u yomu wa ta vaa u yinji ga anan nuuwaga.
- 11 Die wia die u bi tun yomu gaan, tuntuntba die di nigi wa ta nagi wa yi viivi me ta vaa u viiri ga anan nuuwaga.
- 12 Womi die u bi tun yomu dieke di gutina butaa ma, die ba yi wa danja ta vigi wa taan.
- 13 Womi kuaku tien die di baari di ‘Bia man baa yi? Die nin lele n nan tun n gban gban n bua dieke n chone. Wunin nin ba nan yi wa jilma.’
- 14 Ama die tuntuntba di yene wo wo die ba bali yi tan di, ‘Kuaku tien faari diiru wunna. Ni vaa ti kuwa ta u faari yi ti suti.’
- 15 Die wia die ba nagi wa a nyin kuaku ma a ga kuwa.” Yisa die di piast ba di, “Bia kuaku tien di nan yi tuntuntba gie?”
- 16 U nan ken a kuwa banin vuosi mi ta nagi kuaku a yi vuogaasi.” Die vuosisi die di wunna naa wa, ba baari di “Dmij nagi die a ga saasaa.”
- 17 Yisa die di daansi ba ta piast ba di, “Dmij wuri gie chan? Di ‘Tan dieke muriba die di zetine ta baari ba ka yaala ka wa die yine gongogonyugun tan vuri.’
- 18 Vuodieke di nanna tant gie sikpen nan nmabi nmabi ama vuodieke tant di ken nan u sikpen u nan nun nun siba zon.”
- 19 Die miraha didagiri ba anan Dmij kikaabiti nyinkuraha die di mihina di ba wia Yisa di taana nandagiri gie wo, die ba ma di ba yigi wo mi, ama die ba chiga vuotamba nmaamin.
- 20 Die wia die ba maansa daansa wa, die ba bi a yi mumaansi daansiba ligire di ba ga Yisa jigin a ga gaan wa siba ba yiwo vuovina, ta piast wa wupastika ta ye di u nan bali a chusi an ba yigi wo a ga tika jakuri jigin.
- 21 Die mumaansi daansiba di bali yi Yisa di, “Didagiri, ti siba baari wudieke fu balala ta daga wa yiwo wusie, ta ka luge ama a daga Dmij sien anan wusie.

- 22 Balt ti, ti mraha yi sien miɲ di ti tumme lampo a yima Romani tuɲ naaɲ wa Siiza yaa ti da tumme?”
- 23 Ama Yisa die di miɲɲi ba sanna die wo, ta balt yi ba di,
- 24 “Nagi ligiribiɲ a daga miɲ. Mɲia nine chaan aɲaɲ u saan diisine ka ma?” Die ba baart di, “Naaɲ Siiza.”
- 25 Ta Yisa di balt yi ba di, “Die niɲ ni nagi yi Naaɲ Siiza jadieke di yine u suti ta nagi yi Dmiɲ diaɲ jadieke di yine Dmiɲ suti.”
- 26 Die ba ka biagi a yigi wo aɲaɲ wuɲ vuosisi niɲɲa, die u yiɲɲi baltku die yine be mamachi die ba ka biagi a balt wuɲ.
- 27 Die Sadusisi batan die di keɲ Yisa jigini; banuɲ die ba balala di vuosi kaan daansi hagi kuɲ me; die ba piasti wa di,
- 28 “Dɔdaguru, Mosisi die maagina mɲika gie a yi ti di, du yi ‘Demiɲ di keɲ faaru u hogu ta kpi ta wo balli, di mu daa wa mi nɲmbua faaru kpihogu wa amu u murt balli a yi vuodieke di kpine wo.’
- 29 Die dembisi bayɔpɔyi die benne a yi nɲmballi, jakuru chaan die di faaru hogu, ta ka murt balli ta kpi;
- 30 womi vuodieke di diisine bule wo di faaru hogu wa, ta ka murt balli ta kpi;
- 31 vuodieke diaɲ di diisine butaa gban di faaru wa ta kpi ta ka murt balli. Vuotialkaha mana die di faaru hogu wa ta kpi ta ka murt balli.
- 32 Ka kuɲ kuɲ chaan hogu wa diaɲ di kpi.
- 33 Lele, kuɲ haguɲ daraan mɲia hogu bala u yi wo? Dama ba bayɔpɔyi wa mana die faaru wa miɲ.”
- 34 Yisa die di yiɲɲi a balt ba di, “Tuɲgbaɲka gie vuosi faara hoon ta naga ba lian ya chulluɲ,
- 35 ama vuodiekemba di muna aɲaɲ kuɲ haguɲ ta nan keɲ hagi a bemme duna haalku ma wa, ka faara hoon yaa a naga ba lian yi chulluɲ,
- 36 dama ba kaan bi kpi bɔbra; ba nan di su sɔba malakasi, ta bi yi Dmiɲ balli dama ba hagi wa kuɲ me.
- 37 Mosisi gban die dagaɲa di kunti nan daansi a hagi kuɲ me. Mosisi die di maagina yaa gamma tuka diilehe, die u wa wa ti Yomutien Nabidie Dmiɲ di, ‘Abarahami Dmiɲ aɲaɲ Aziki Dmiɲ aɲaɲ Jakubu Dmiɲ.’
- 38 Vuosi gie die wɔɲ kpi miɲ ama ba ye ko bie wo ba mɲi ma dama Dmiɲ ka yi wo kunti Dmiɲ, u yiwo vuodiekemba di benne ba mɲi ma ma Dmiɲ, dama u niɲɲa ba mana di beri ba mɲi ma.”
- 39 Die wa mraha dɔdaguriba batan di balt a yi Yisa di, “Dɔdaguru, miɲɲi a balt miɲ.”

- 40 Die wla die ba chiga di ba bi piasi wa wupiasikij.
- 41 Yisa die di bali yi ba di, “Lala ba baari di Nmij vuovuarikiri Masia wa baa u yiwo Davidi haagij?”
- 42 Dama Nmij gbanju sunj, Davidi gbanj gbanj die maagija yila gbanju sunj di ‘Nabidie Nmij die bali a yi n Yomutienj di: kala n nuudiigiri gie chaanj
- 43 a ga tugij sanja dieke n baanj nan nagij fu dataasi a yi fu nuusi me.’
- 44 Davidi die wasa Masia wa di, ‘N Yomutienj’, ta lala Masia wa di bi baa u yi Davidi haagij?”
- 45 Die vuosi mana di wunnana Yisa wa, die u bali a yi u kwanandusiriba di,
- 46 “Ni summa vuodiekemba di dagnana Nmij miraha, ba nan di yaala ba yeegi guuwagiti a chumma gilij me, ta yaala ba wasuma ba ananj julma nyugiti ma, ba ken juu Nmij jiamij juone me, ba njanj yaala vuokpuma jigikasika, ba ken laalij jigij ba yaala sikpenj kpumatielij jigikasika.
- 47 Banij ba nyira kpihoguba ta gbata ba nyinti mana, ta jusua Nmij ananj jusuwagiti siba ba chiga Nmij. Ba tibidatij nan faasi dala pam.”

Luki 21

- 1 Womi Yisa die di daansi tanj ye nyintitielij di nagnana piinisi a yie Nmij jiamij juokpenjkipuku ligire kpali ma;
- 2 ta die bi ye kpihogu zoolintienj gbanj di naguna kobusi ligiribie ale a yie kpali ma.
- 3 Ta Yisa die baari di, “Wusie manj bala ni, kpihogu zoolintienj wo gie nagij wa pam a yi a tanj vuonj mana,
- 4 dama ba mana vuarj a nyij wa ba nyinti pam ma, ama kpihogu zoolintienj wo gie nij nagij wa jadieke u bala u dii a ken yi.”
- 5 Die batanj die di bala yaa gamma Nmij jiamij juokpenjkipuku wla, die ba bala yaa gamma ka vuunij ananj tanvuna ananj piini dieke ba naguna a yi Nmijni. Yisa die di baari di,
- 6 “Ni yene nyinti gie mana wa, ama sanja kienj ta tanj balimij gbanj kaanj warij ka jigiberisikij; a mana nan nan tujbanj.”
- 7 Die u bala waha gie die ba piasi di, “Didagiru, sanja bia naa di baa di yi? Ta bia balla ka yi a dagij di sanja tugija mij di ka yi?”
- 8 Yisa die di baari di, “Ni summa ta ni da kenj vaa ba gaanj ni. Vuosi pam nan kenj ananj n saanj a baari ‘Manij n yine Masia wa ta sanja gbigiye mij.’ Ama ni da kenj dia ba.

- 9 Ni nan wuŋ tontɪ aŋaŋ waaguŋ wɪa, ama ni da keŋ vaa ŋmaamuŋ yalla ni, dama sie wɪaha gie wolɪŋ yi ama a ka dagɪ sɪba dʊnɪa kpatɪŋ nan keŋ lele ke gie.”
- 10 Die ʊ bi balɪ a yi ba di, “Buuriŋ nan wagi buuriŋ, ta naaluŋ diaŋ wagi taŋ.
- 11 Tuŋbaŋ dʊmuŋ aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yʊagɪbiati nan keŋ tuŋbaŋka gie luŋa mana mana. Vuosi nan ye mamachi wɔkpɪma di bala ka vaa ŋmaamuŋ juu be ŋmɪŋsikpeŋ.
- 12 Ama ta geŋhe mana keŋ yiwo, ba nan yigi ni ta vaa ni dii wahala, ta nagi ni yi Dmuŋ jɪamuŋ juone nyɪŋkɔra aŋ ba dii ni sarɪya, ta nagi ni yi dansarɪka suŋ; ta bi nagi ni a ga naaluŋ jige aŋaŋ tuŋbaŋka nyɪŋkɔra jigɪŋ n wɪa.
- 13 Naa bala ka yi ni sien aŋ ni balɪ n wɪa a yi ba.
- 14 Die wɪa ni yi siri ta da vaa di mugisi ni aŋaŋ ni baan nan balɪ wudiekemba a gbati ni gbaŋ a taan;
- 15 dama saŋka mi n nan yi ni yɪaŋ aŋaŋ wudieke ni baan nan balɪ, amɔ ni dataasi kaan biagi nyanŋɪ ni wɔbalɪka yaa a chiisi ni.
- 16 Ama ni chɔaluŋ aŋaŋ ni nuluŋ aŋaŋ ni numballɪ aŋaŋ ni tigiŋ vuosi aŋaŋ ni zualuŋ nan keŋ a nyɪŋ ni kuŋaŋ a posi ni chɪaŋ, aŋ ba kuɔ ni batan.
- 17 Ta vuon mana nan keŋ haa ni, dama ni dɪna n kuŋaŋ wɪa.
- 18 Ama ni sikpeŋ zuobalɪmuŋ gbaŋ kaan bia.
- 19 Du yi ni ka zeti n kuŋaŋ dɔsuŋ ni nan keŋ ye miivoli dieke di wone kpatɪŋ.
- 20 “Ama saŋŋa dieke ni keŋ ye ta sojasi taan giliŋ Jerusalemi, ni nan di sɪba a baari ka chɔsuŋ saŋŋa gbigiye miŋ.
- 21 Saŋka mi vuodiekemba di benne Judia tuŋ ma chɪɪ ga tana sikpeŋ; ta vuodiekemba di benne Jerusalemi chɪɪ a nyɪŋ, ta vuodiekemba diaŋ di benne tuŋkpaŋŋɪsuɪ diaŋ da a keŋ a juu tɪka ma
- 22 dama saŋka mi yiwo tɪbɪdatɪŋ saŋŋa. Wɪaha gie mana nan keŋ yi sɪba die di maagina Dmuŋ gbaŋku ma die wo.
- 23 Saŋka mi wɔbiŋ nan di bie hɔgu nyuutitɪeliŋ aŋaŋ hɔgu diekemba di yalla ballɪnyaalɪsu, dama wahala pam balla ka keŋ tɪka gie me, ta Dmuŋ sɪnyuruŋ nan keŋ vuosi gie me.
- 24 Ta sojasi nan keŋ kuɔ batan aŋaŋ takoobi, ta nagi batan a ga tɪɪsu a va ba biriŋ yɔŋɪsu. Ta vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi nan tɪbi tɪbi ta didɪa Jerusalemi ma a ga tɪɪ saŋŋa dieke ba saŋŋa di baan kpati.
- 25 “Ta dagɪti nan di bie ŋmɪnnɪ ma aŋaŋ chuku ma aŋaŋ chɪŋmarɪsu ma. Ta tuŋbaŋka gie me sugɪchɔsuŋ nan keŋ tuŋbaŋɪsu mana ma, ta ŋmaamuŋ nan di beri yaa gamma muŋkpɪru ponŋɪku wɪa.

- 26 Ta nyindiekemba di benne n̄m̄nsikpen̄ nan d̄ond̄on̄ a lagun̄ tan̄, die wia n̄maam̄un̄ nan juu vuosi a va ba chaa, ta nan di chusa wudieke di kienene tin̄gbaŋka ma wa.
- 27 Saŋka mi ba nan ye man̄un̄ vuota bua di nyinnana nuŋmara sun̄ aŋaŋ haŋrikpen̄kp̄un̄ aŋaŋ chaankpen̄kp̄un̄.
- 28 Waha gie di ken̄ piili a yie, ni yigi sikimin̄ dama ni gbat̄taan̄un̄ saŋŋa gbigiye m̄un̄.”
- 29 Yisa die di taan̄ ba nandagun̄ gie di, “Ni daansi chunchuleke tuka aŋaŋ t̄usi mana.
- 30 Ni ken̄ ye t̄us̄i vaati ta a t̄usa ni ŋaan̄ m̄un̄ŋi m̄un̄ di yib̄un̄ gbigiye m̄un̄.
- 31 Die gbaŋ gbaŋ ni ken̄ ye ta waha gie yie, ni nan di s̄iba a baari Ōm̄un̄ naari gbigiye m̄un̄.
- 32 “Wusie man̄ bala ni, leleke gie vuosi kaan̄ kpi a kpat̄i ta waha gie mana ken̄ yi.
- 33 Ōm̄nsikpen̄ aŋaŋ tin̄gbaŋka gie nan ken̄ tin̄ ga, ama n w̄s̄balika kaan̄ tin̄ ga naa daa.
- 34 “Ni gbara ni gbaŋ ta da ken̄ a wari d̄uŋga diile me aŋaŋ daan̄ nyuule me aŋaŋ wumugisike me, di daa die, n ken̄ku nan ken̄ pirigi ni ma.
- 35 D̄inda daari nan nan bub̄i tin̄gbaŋka gie vuosi mana s̄iba tan̄ chachabi.
- 36 Ni gbara ta jūs̄s̄ima Ōm̄un̄ saŋŋa mana di ū yi ni haŋun̄ dieke di baan̄ nan va ni nyan̄ŋi waha gie mana di balla a yi wo. Ta bi biagi a zie man̄un̄ vuota Bua wa nuŋŋa.”
- 37 Die daan̄ mana Yisa die ŋaan̄ bie wo Ōm̄un̄ juam̄un̄ juokpen̄kp̄uk̄u ma a daga vuosi Ōm̄un̄ wia, ta juŋm̄un̄ mana ū ŋaan̄ nyun̄ a bie wo kunkogi dieke ba was̄nana Olivisi T̄usi kunkogiri me;
- 38 ama suk̄uŋ mana vuosi mana ŋaan̄ nyun̄ m̄un̄ a ga Ōm̄un̄ juam̄un̄ juokpen̄kp̄uk̄u ma a ga w̄mma ū w̄s̄balikaha.

Luki 22

- 1 Die saŋka die di gbigi di ba dii d̄uŋga dieke ba ŋaana ŋoba paan̄u dieke ba kana ka naḡi dab̄oti a yi wo, die ba wasa kan̄un̄ d̄uŋgaka mi gas̄t̄ian̄un̄ d̄uŋga,
- 2 ta die Ōm̄un̄ k̄ikaabit̄ba aŋaŋ miraha didagun̄ba die di m̄ia a yaala sieti di ba k̄uŋ Yisa, ama die ba ch̄ga daadamba n̄maam̄un̄.
- 3 Womi Sitaani die di juu Judasi vuodieke die ba was̄nana Asikaroti ta bi yi Yisa k̄uŋand̄us̄ir̄ba ban̄ aŋaŋ bale wo w̄nȳi.

- 4 Die wia wunɔŋ Judasi die dɪ ga balɪ ɔmɔŋ kɪkaabɪtɪba nyɔŋkɔraha aŋaŋ ba sojasi nyɔŋkɔraha ʊ baŋ nan yi die a vaa ba yigi Yisa.
- 5 Die ba sɔgɪtɪ dɪ fɪalt ta die ba baart ba nan yi wa ligire.
- 6 Die Judasi die dɪ saagɪ ta wa piili a yaala sie dieke ʊ baŋ nan nagɪ Yisa a yi ba nuusi me saŋŋa dieke kɔkpaŋ dɪ worine.
- 7 Die ba dinene paanʊ dieke ba kana ka nagɪ dabotɪ a yi wo saŋŋa dieke ba ŋaana kɔa yiisehe a yie gasɪtaŋkɔ dʊʊga nyindiikehe dɪ keŋ tʊgɪ,
- 8 Yisa die dɪ tʊŋ Piita aŋaŋ Joɔn aŋaŋ nʊart gie dɪ, “Nɪ ga a yi tɪ gasɪtaŋkɔ dʊʊga nyindiikehe siri aŋ tɪ dii.”
- 9 Die ba piast wa dɪ, “Sta fʊ yaala tɪ ga a yi he siri?”
- 10 ʊ baart dɪ, “Nɪ wumma, nɪ ganana tɪka sukɔ nɪ nan haart daa wunyt dɪ chine jaŋ aŋaŋ nyaŋ, nɪ dɪa wa a ga juu tigidieke me ʊ junene wo,
- 11 a balɪ tigiri tieŋ dɪ, ‘Dɪdagɪrʊ wa baart, chaamba juodieke manɔŋ aŋaŋ n kʊaŋandʊsrɪba dɪ balla tɪ dii gasɪtaŋkɔ nyindiikehe bie sta?’
- 12 ʊ nan dagɪ juokpeŋkɔŋ dɪ benne sikpeŋ me a yallɪ jaŋ mana a gbarɪ, mi nɪ nan yi nyindiikehe.”
- 13 Die ba nyɔŋ ga a ye jaŋ mana sɪba Yisa die dɪ balla ba wa die wo, die wia die ba yi gasɪtaŋkɔ dʊʊgaka nyindiikehe mi.
- 14 Die gasɪtaŋkɔ dʊʊga nyindiikehe diile saŋŋa dɪ tʊgɪna, Yisa die dɪ ga kalt aŋaŋ ʊ tʊntʊntɪba baŋ aŋaŋ bale wo dɪ ba dii.
- 15 Die ʊ balɪ a yi ba dɪ, “N paalt yaala mɔŋ dɪ n dii gasɪtaŋkɔ gie dʊʊga nyindiikehe aŋaŋ nɪ ta wahalaka ye keŋ n ma.
- 16 N bala nɪ, n kaŋ bɪ dii he bɪbra a yaa ga tʊgɪ saŋŋa dieke wusie diile he dɪ bala dɪ yi ɔmɔŋ naart ma.”
- 17 Womi die ʊ tuo nyaŋ chibiŋ aŋaŋ daŋ ta bɪrɪ ɔmɔŋ ta baart dɪ, “Nɪ tuo geŋke a tɪa yi taŋ a nyuu;
- 18 N bala nɪ, a nyɔŋ jinne yaa gamma, n kaŋ bɪ nyuu daabʊ gie sie ɔmɔŋ naart keŋ keŋ.”
- 19 Die ʊ bɪ nagɪ paanʊ ta bɪrɪ ɔmɔŋ ta gbieri gbieri ke a nagɪ yi ba ta baart dɪ, “N nyɔŋbanɔŋ wunna maŋ baa n nagɪ aŋ ba kʊʊ mɔŋ nɪ wia. Nɪ yime naa a tʊnsɪma n wia.”
- 20 Die gbaŋ gbaŋ die ba dine kpatɪ wa ʊ nagɪ nyaŋchibike aŋaŋ daabʊ a baart dɪ, “Nyaŋchibike aŋaŋ daabʊ gie yiwo ɔmɔŋ nʊahaalt dieke n ziene aŋaŋ n zɪmbʊ dɪ nyɪna wa a yi nɪ.
- 21 “Ama nɪ ye, vuodieke dɪ balla ʊ posi n chɪaka kalt wa gie a lagɔŋ a die aŋaŋ mɔŋ.

- 22 Manɩɩ vuota Bɩa nan seŋ kpi siba Ɖmɩɩ di sanna die wo, ama wɔbɩaŋ bie vuodieke di balla ɔ posi n chiaka.”
- 23 Womi die ba piili a piasa tamba ba jabɩa balla ɔ yi die.
- 24 Die nɩnhagɩɩɩ die di nan ɔ kɔaŋandɩsɩɩba sunsuɩ die ba jabɩa balla ɔ yi jakɔɩ.
- 25 Yisa die di bali a yi ba di, “Tɩŋgbaŋka gie naalɩ ŋaŋ pɔgɩ ba vuosi aŋaŋ nɩŋmɩna ta vuodiekemba di yine tɩŋgbaŋka nyɩkura yaala ba wasɩma ba vuon mana zua.
- 26 Ama nɩɩɩ di ka baa di sɩma die. Vuodieke di yine vuokpɩɩ nɩ sunsuɩ, sie ɔ yi siba bɔabin, ta nɩŋandɩsɩɩ wa yi siba tuntuntu.
- 27 Mɩɩa yine vuokpɩɩ a tɩaŋ ɔ chanchaalɩ, vuodieke di kala a die yaa vuodieke di tɩanana nyindiikehe? Di yiwo vuodieke di kala die wo, ama manɩɩ n bie nɩ sunsuɩ siba tuntuntu wa.
- 28 “Nɩɩɩ nɩ yine vuodiekemba di benne n jigin n wumugisikehe ma saŋa ma ma.
- 29 N chɩa Ɖmɩɩ die di kalɩna mɩɩ naart gie wo, die gbaŋ gbaŋ maŋ nan yi nɩ kanɩ naart mi.
- 30 Nɩ nan dii ta nyuu aŋaŋ manɩɩ n naart ma, ta kalɩ naagbaŋti ma a dii Izara buurisi baŋ aŋaŋ ale wo sarya.”
- 31 Ti Yɔmɩɩɩ die di bali yi Simoni Piita di, “Simoni, Simoni, wɩmma, Sitaani jɩɩsa wa sien di ɔ magɩ nɩ ta chaart nɩ siba ba ŋaana a chaart zaa aŋ ɔ ye di nɩ yiwo zaa bie yaa zaavɩntɩ.
- 32 Ama funɩɩ Simoni n jɩɩsɩ wa Ɖmɩɩ a yi fu di fu yadaka da keŋ sɩɩɩ tɩŋgbaŋ, ta fu keŋ a yinɩi a keŋ n jigin fu kpaŋɩsɩma fu nɩmballɩ.”
- 33 Piita die di yinɩi a bali wa di, “N Yɔmɩɩɩ, n yi siri di n juu dansarɩka aŋaŋ fu, ta kpi aŋaŋ fu.”
- 34 Yisa die di yinɩi a bali wa di, “Piita, n bala fu, kparaaŋ nan keŋ baa ka kɩmma ta funɩɩ chiisi wo butaa di zi mɩɩ.”
- 35 Womi Yisa die di piastɩ ba di, “Die n tunna nɩ die nɩ ga ta ka pɔgɩ ligire jasɩkɩ aŋaŋ bɩɩɩ aŋaŋ nuraha die nɩ waart jaan mɩɩ?” Die ba yinɩi baart di, “Aayɩ.”
- 36 Yisa die di baart di, “Ama lele nɩ, vuodieke mana di yalla ligire jasɩkɩ yaa bɩɩɩ ɔ nagɩ ka, ta vuodieke di kana ka yallɩ takoobi, ɔ nagɩ ɔ jayeekɩ a daa a daa kaanɩ.
- 37 N bala nɩ, di maagɩya Ɖmɩɩ gbaŋkɩ ma di ‘Ba nagɩ wa mɩɩ a gutɩ vuobiati ma.’ Die wɩa, die gbaŋ gbaŋ ba nan yi mɩɩ, dama wudieke mana ba maagina yaa gamma n ma Ɖmɩɩ gbaŋkɩ ma wa nan keŋ yi wusie.”

- 38 Die ɔ kwanandusirba di baari di, “Ti Yomutien, ye, takoobisi ale wonna.” Die ɔ yinji a baari di, “Di mu.”
- 39 Die ɔ nyɛ mi a ga Olivi Tust kunkogin me siba ɔ n̄aana yie die wo; ta die ɔ kwanandusirba die di di ɔ kwan a ga.
- 40 Die ɔ tɔgina mi wo, die ɔ bali a yi ba di, “Ni jɔsɔsɔma Nmɛ amɔ ni da ken juu magɔsi ma.”
- 41 Die ɔ chɛ ga ba n̄n̄a bita a sɔsɔ gbirigi a jɔsɔ Nmɛ di,
- 42 “N Chɔa Nmɛ, du yi fɔ d̄n̄n̄ fɔ v̄sari m̄n̄ a nyɛ wɔbia dieke di kienene n ma naa, ama vaa fɔ d̄n̄n̄ yi da man̄ n d̄n̄n̄.”
- 43 Womi malaka die di nyɛ arizanna ma a ken a kpan̄n̄ wa.
- 44 Die ɔ benne sɔgichɔsɔsi ma wa die ɔ faasi a jɔsɔ Nmɛ an̄n̄ n̄n̄n̄, die ɔ wal̄ die di nanna t̄n̄n̄ siba z̄n̄.
- 45 Die ɔ kenne hagi Nmɛ jɔsɔkɔ ma wa die ɔ yinji ga ɔ kwanandusirba jigin, ta ye ta ba gɔsɔ, dama sɔgichɔsɔsi die vana ba gbali.
- 46 Die ɔ p̄sɔ ba di, “Bia w̄a ni gɔsɔ? Ni hagi a jɔsɔsɔma Nmɛ amɔ ni da ken a juu magɔsi ma.”
- 47 Yisa die ye ko bala w̄a ta ye kp̄kpaan̄ di kienene. Ta Judasi ɔ kwanandusirba w̄nyɛ die d̄na ba n̄n̄, a die ken Yisa jigin di ɔ m̄gɔsi ɔ kaam̄.
- 48 Ama ta die Yisa die di p̄sɔ wa di, “Judasi, m̄gɔsi wa n kaam̄ di fɔ nyɛ man̄ vuota B̄a kwan?”
- 49 Die Yisa kwanandusirba die di yene wudieke di bala ka yiwo, ba p̄sɔ wa di, “Ti Yomutien, ti wagi ba an̄n̄ takoobisi?”
- 50 Ama ta ba w̄nyɛ di w̄n̄ yi lagi a gobi Nmɛ k̄kaabit̄ba jakɔsɔ yom̄ nuudiigin chaan̄ t̄b̄n̄ a taan̄.
- 51 Ama Yisa die di baari di, “Di mu”, ta die a nagi daa wa t̄b̄n̄ a yinji a mar̄.
- 52 Die Yisa di p̄sɔ Nmɛ k̄kaabit̄ba nyɛkuraaha an̄n̄ ba sojasisi nyɛkuraaha an̄n̄ t̄ka nyɛkuraaha di kenne di ba yigi wo wo di, “N yiwo gb̄gbat̄r̄ ni ken an̄n̄ takoobisi an̄n̄ dengbile di ni yigi m̄n̄?”
- 53 Man̄ die n bie ni jigin Nmɛ jiam̄ juokpen̄kp̄kɔ ma daan̄ mana ta ni ka m̄a di ni yigi m̄n̄. Ama san̄ka gie yiwo ni suti an̄n̄ Sitaani di yine lim̄n̄ hagiɛn̄ wo suti.”
- 54 Mi die ba yigi Yisa a yaa wa a ga Nmɛ k̄kaabit̄ba jakɔsɔ tigin, ta Piita die di bie saasaa ta di ba.
- 55 Die ba ch̄gɔsi wa bol̄n̄ gbaakɔ s̄ns̄n̄ a kalt a gilin̄bu a weele, Piita die di ga gut̄ ba a kalt.

- 56 Die tuntuntba havuubin wunyt die di ye Piita di kala bolibu jigij, die u ken a mihji daanst wa die ta ken baari di, "Daa wa gie gban die guti wa Yisa ma."
- 57 Ama Piita die di chiisike di, "N lta, n ka wɔŋ siba wa."
- 58 Die di yi suaa, daa wunyt diaŋ die di ye wo a baari di, "Fɔnɔŋ, fu gban yiwo u kwanandusurba wunyt?" Ama die Piita di yinji bali wa di, "N numba, n ka yi ba wunyt."
- 59 Die di bi yi suaa daa gaan di bi ken a baari di, "Wusie, daa wa gie gban die beri aŋaŋ wa dama u gban yiwo Galili vuonj."
- 60 Piita die baari di, "N numba, manɔŋ n ka wɔŋ siba wudieke fu balala wa." Die u yene ko bala waha, kparaan die di kuŋ.
- 61 Ta ti Yomutien Yisa die di yinji a daanst Piita nine me, ta Piita die di tunsu wudieke ti Yomutien Yisa die di bali yi wa wa di, "Kparaan nan ken baa ka kumma sorij sukusu ta baari zi miŋ butaa mama."
- 62 Die Piita di nyɔŋ yenj me a kuŋ pam.
- 63 Die vuodiekemba die di gbarina Yisa wa die di vuari wa fala ta nigɔ wa,
- 64 ta nagɔ jaan a bobɔ u nine chaan ta nigɔ wa ta bali wa di, "Bugɔ a dagɔ vuodieke di nguna fu wa."
- 65 Ta die ba bali wa pam a chusa u saan ta zia wa.
- 66 Die tunj di vunna, die Juu vuosi nyɔŋkuraha aŋaŋ Ōmɔŋ kikaabittba nyɔŋkuraha aŋaŋ miraha didagurba die di lagɔŋ tan nyɔŋkura lagumɔŋ jigij, die ba yaa Yisa a ken ba jigij.
- 67 Die ba piastɔ wa di, "Bali ti, fɔnɔŋ fu yine Ōmɔŋ Vuovɔarkiri Masia wa?" Die Yisa di yinji baari di, "Du yi manj bali ni, ni kaan yi miŋ yada,
- 68 ama n diaŋ manj piastɔ ni wɔpiastikuŋ ni kaan saagi a yinji miŋ.
- 69 Ama a nyɔŋ lele yaa gamma manɔŋ vuota Bua nan daanst kalt Hagirtien Nabidie Ōmɔŋ nuudiiginj chaanj."
- 70 Die ba mana di piastɔ wa di, "Die niŋ fu yine Ōmɔŋ Bua wa?" U yinji baari di, "Siba ni balla die wo."
- 71 Womi die ba baari di, "Ti ka bi yaala daanstatielinj bɔbra. Ti gban gban ti wɔŋ u nɔaŋ wɔbalka miŋ."

Luki 23

- 1 Die daadamba mana di hagi a yaa Yisa a ga naan Paliti jigij,
- 2 mi die ba piili a bala a chusa wa di, "Ti ye daa wa gie di balala ti vuosi di ba da tunj lampo a yi naan Siiza ta bi baari di u yiwo Ōmɔŋ Vuovɔarkuŋ Masia ta bi yi naanj."

- 3 Die wia Paliti die di piast wa di, “Fu yine Juu vuosi naan wa?” Yisa di yinji a balt wa di, “Siba fu balla die wo.”
- 4 Womi Paliti die di balt yi Dmij kikaabitba nyinjuraha anan krikpaaku di, “Manin n ka ye daa wa gie di chussa die.”
- 5 Ama die ba faast a kpanji ba gban di, “O dagiku vaa wa vuosi di yie wati anan waagin. Die u wolin piili wo Galili me ta die ga Judia tigi mana mana ta wa ken giena.”
- 6 Die Paliti die di wunna naa u piast di, “Daa wa gie yiwo Galili vuon?”
- 7 Die u mihinna di Yisa nyin wa Galili tiniban dieke Herodi di daansinana wa, die u vaa ba yaa wa ga Herodi jigin, dama wunin Herodi die bie wo Jerusalemi kanin sanja mi.
- 8 Die Herodi nan wumma Yisa wia, ta die yaala u ye wo. Die wia die u yene wo wo u sin die di falin, ta die yaala Yisa yi mamachi wun an u ye.
- 9 Die wia die u piast Yisa wupiasika pam, ama u ka togin wa.
- 10 Die Dmij kikaabitba nyinjuraha anan miraha didagriba die zie mi ta faast bala a chussa Yisa.
- 11 Die Herodi anan u sojasisi die di vuri Yisa fala ta yiwo wubiati pam, ta die nagl garwunin a yeegi wo ta nagl wa yinji ga Paliti jigin.
- 12 Die dinda daari gban gban Herodi anan Paliti di yi zualin, dama die ba yiwo dataast anan tan.
- 13 Paliti die di wa Dmij kikaabitba nyinjuraha anan ba tika nyinjuraha anan vuosisi,
- 14 a balt a yi ba di, “Ninin ni yalla daa wa gie a ken n jigin a baari di u gaama vuosi ba waga wagiti, ama lele n dii wo u sarya ni ninja ta ka ye wudieke ni bala di u yi chussi wa.
- 15 Herodi gban ka ye wudieke u yine chussi, die wia u vaa ba yinji nagl wa a ken n jigiri. Ni yeye? Daa wa gie ka yi wun mana amu kun.
- 16 Die wia n nan yi ba tibi wa anan kpaasin ta vaa u ga.”
- 17 ((Die ba gasitanju dusa sanja mana Paliti nan vuri wa vuobalinin a nyin dansarka sin a taan a yi ba.))
- 18 Die krikpaaku mana di nati di, “Kuu daa wa gie. Vuri Barabasi a yi ti yori.”
- 19 Die ba nagl wa Barabasi a yi dansarka sin dama u vaa wa wati anan waagin di nan tika sin anan u vuosi kula wia.
- 20 Ama Paliti die yaala u vaa wa Yisa a taan yori die wia die u bi balt yi krikpaaku bira.

- 38 Die ba maagi maagin a diisi dagarku ma di,
- 39 Sanja mi tuntumbiati tielibe wunyi die ba kpaasina a guti wa die di taana wa jome di, “Da fu yine Masia wa? Gbati fu gban anan ti a taan.”
- 40 Ama wunyi wa die di galin wa di, “Funin ka chiga Nmun? Dama ti mana bie wo tibatati balmin ma.
- 41 Tinin nin ti tibatiku mu min, dama wudieke ti yine wo tune ti tuose dene, ama daa wa gie nin ka yi wun a chusi.”
- 42 Ta die a bal yi Yisa di, “Yisa, tunsu n wa sanja dieke fu ken dii fu naari.”
- 43 Yisa die di yinji a bal wa di, “Wusie man bala fu, jinne manin anan fu nan di bie Paradasi ma.”
- 44 Die di yiwo nmuntvasi, nmunni die di ka chaana ta tinngbanja mana die di sibi a ga tugi nmunni di gblinna bimbilimin ataa sanja;
- 45 ta die gar dieke die di sagina Nmun jamin juokpenkpuku suku die di puo bule.
- 46 Yisa die di ken a keesi anan lolkpun a baari di, “N Chua Nmun, fu nuusi me man naga n haalin yie.” Die u bal wa naa ta kpi.
- 47 Die sojasisi jakusu die di yene wudieke di yine wo die u biri Nmun a baari di, “Wusie, daa wa gie sen yiwo vuovunin.”
- 48 Die vuodiekemba mana di lagisina mi di ba daansi wudieke di yinene wo di yene wudiekemba di yine wo ba mana die di yinji ga tigin anan sugichusun.
- 49 Ama u zualtba mana anan hogu diekemba di dina wa a nin Galili wo die di zie saasaa a daansa wudiekemba mana di yinene wo.
- 50 Die daa wunyi die benne ba wasa wa Josefu, die u nin wa Juu vuosi tin ba wasinana Arimatia. Die u yiwo vuovunin ta bi du Nmun ta die a chusa Nmun naari kenin.
- 51 Die u yiwo Juu vuosi ninjkura wunyi, ama die u ka saagi wudieke u chanchaalba die di sanna wa ta yi wo.
- 52 Die u ga Paliti ninja a ga jusu wa Yisa ninngbanja.
- 53 Die u nag Yisa ninngbanja, a yall gar haalyalin a veli wo a yaa ka a ga duan vorthaali dieke ba votine tan ma, ta ye ka guu vun mi.
- 54 Die di yiwo Alzuma daraan ta davusikiri daari di yaala ka piili.
- 55 Hogu diekemba die di dina Yisa a nin Galili wo die di di Josefu a ga a ye vorku anan ba duana Yisa ninngbanja dene ka sun.
- 56 Die ba yinji ga tigin a ga wunsu kpaanyuga anan tulaarisi. Die ba voosi davusikiri daraan siba ba miraha di dagina dene wo.

Luki 24

- 1 Die Alasiri daraan sukuleeliŋ, ta hogɔba ha die dɪ ga vɔrku jigiri anan ba tulaari diekamba ba wɔnsɩna wa.
- 2 Die ba kenne tugi vɔrku jigiri die ba ye ta tan dieke ba nagɩna a ligi vɔrku nuari bilinye,
- 3 die wɩa die ba juu vɔrku sɩŋ ama die ba ka ye tɩ Yɔmutien Yisa nyinɔbanɔka.
- 4 Die ba zene a yile wurɩ gie wo, dembisi bale die dɪ ken zie ba jigiri bunyi ta yeegi nyinyeeke dɪ nyigisɩnana sɩba nunyigisɩŋ;
- 5 die nɔmaamɩŋ die dɪ yigi hogɔba ha ta ba sɩŋ gbirigi tinɔbanɔ, ama dembisi bale wo die dɪ pɩasi ba dɪ, “Bɩa nɩ dɪ dia yaala vuodieke dɪ benne ɔ mɩsɩ ma kunti jigiri?”
- 6 Ɔ wo giena, ɔ hagiya. Nɩ tunst wudieke die ɔ balla a yi nɩ wa sanɔa dieke ɔ benne Galili me wo;
- 7 dɪ ‘Ba nan yigi wɩnɩŋ vuota Bɩa a nagi yi vuobati nuusi me an ba kpaasi wa dagarɩŋ ma an ɔ kpi; ama ɔ nan hagi kun me ka daraa ataa daraan.’ ”
- 8 Womi die hogɔbaha dɪ tunst ɔ wɔbalɩka ha,
- 9 ta die nyin vɔrku jigiri a yinɩ kuli, a balɩ waha gie mana a yi ɔ kwanɔndɩsɩɩba ban anan kaanɩ wa anan vuodiekamba dɪ benne mi mana.
- 10 Die hogɔba ha saara die wone Meri Magidalini anan Juanna anan Jemisi nun Meri; banɩŋ anan hogɔ diekamba die dɪ gutɩna ba ma wa die balɩna waha gie a yi Yisa tuntuntɩba.
- 11 Ama tuntuntɩba die dɪ yile wudieke ba balala wa yiwo wɔtɔɔ ta die ka tuo be dii.
- 12 Ama Piita die dɪ hagi a chigi ga vɔrku jigiri; a sɩŋ a zɩɩɩ a daansi ta ka ye jaan mana sie kumbu garɩku nyuna ma. Ta die a yinɩ ga tigin, ta wudieke dɪ yine wo dɪ paal yi wo mamachi.
- 13 Die dɩnɩŋ daari mi gan gan ba sɩŋ vuosi die dɪ gara tinɔkpanɩŋ kaanɩ ba wasɩnana Emawusi, kanɩŋ anan Jerusalemi die yiwo mali ayɔpɔyi.
- 14 Die ba chɩnnana wa, die ba die azama yaa gamma wudiekamba mana dɪ yine wo.
- 15 Die ba dinene azama anan tan die wo, Yisa gan gan die dɪ ken gbige be a chɩŋ anan ba;
- 16 ama Ɔmɩŋ die chɩrna ba, ba ka mɩnɩ Yisa.
- 17 Yisa die dɪ pɩasi ba dɪ, “Bɩa nɩ chɩŋ bala?” Die ba yinɩ a zie zie anan sugɩchɩsɩŋ.

- 18 Ba wɔnyɛ die ba wasɔnana Kulopasi di pɔasi wa di, “Fɔnyɛ fɔ nyuna ma fɔ yine chaanɔ a bie Jerusalemi ka gie me ta ka sɔba wudieke di yine daraa gie nɔaŋ?”
- 19 Die ɔ pɔasi di, “Wɔɔɔɔɔɔ?” Die ba yinŋi bali wa di, “Yaa gamma Nazeriti vuoke Yisa wa; die daa wa gie die yiwo Ɔmɔŋ naazɔa ta yaa hagɔŋ pam ɔ wɔɔɔɔɔ ma aŋaŋ ɔ tɔɔma ma Ɔmɔŋ aŋaŋ vuota niŋa.
- 20 Ta ti Ɔmɔŋ kɔkaabɔɔba nyɔŋkuraha aŋaŋ tɔŋbaŋka nyɔŋkuraha di nagi wa yi sariya diiriŋ ba dii wo sariya ta baari di ɔ mu di ɔ kpi; die ba kpaasi wa a diisi dagariŋ ma.
- 21 Ama tinɔŋ die ti yaa yada di ɔ balla ɔ yi vuodieke di baŋ gbatɔ tinɔŋ Izara vuosi a nyɔŋ ti dataasi nuusi me. A bi gutɔ, waha di yine ka daraa ataa wɔna.
- 22 Die wia gbaŋ ti sɔŋ hɔgɔba batɔŋ bali ti wa wɔŋ ka paali yi ti mamachi, dama ba ga wa vɔrɔkɔ jigini sukɔleeliku gie,
- 23 ama ba ka ye ɔ nyɔŋbaŋka. Ba yinŋine a keŋ wo, ba baari di banɔŋ ba ye wo Ɔmɔŋ malakasi aŋaŋ ba nine; ta malakasi di bali ba di Yisa bie ɔ mɔsi ma.
- 24 Die wia ti batɔŋ di ga vɔrɔkɔ jigini a ga ye wudieke gbaŋ gbaŋ hɔgɔba di balla wa ama banɔŋ ba ka ye Yisa.”
- 25 Womi Yisa die di bali a yi ba di, “Bia yine ni ka sɔba nyinti gie chɔasi? Lalia ni sunsi aŋaŋ ni baŋ nan tuo wudiekemba mana Ɔmɔŋ naazɔalɔba di balla wa a dii!
- 26 Di yiwo talasi di Ɔmɔŋ Vuovɔariŋ Masia wa dii wahalaha gie ta wa ye jilma.”
- 27 Womi Yisa die piili a daga ba wudieke Ɔmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ mana di balla yaa gamma ɔ wia, ta piili Mosisi di maagina wudiekemba aŋaŋ Ɔmɔŋ naazɔalɔba maagɔŋ mana.
- 28 Die ba kenne a gbigi tɔŋkpaŋŋi dieke banɔŋ ba ganana wa, Yisa die di paali yi sɔba ɔ tɔŋ gara niŋa,
- 29 ama die ba jɔɔsi wa di, “Bemme giena aŋaŋ ti, dama ŋmɔnnɔ wɔŋ nanna miŋ ta jigiri diaŋ di sibe.” Die wia die ɔ juu a wari ba jigini.
- 30 Die ɔ ga kati di ɔ dii nyindiike aŋaŋ ba, a die nagi paanɔ a biri Ɔmɔŋ a yi ke gbieri gbieri a nagi ya ba.
- 31 Womi die ba nine di yuori die ba miŋŋi wa. Lele wo mi die ɔ nyugɔ ba nine me.
- 32 Die ba bala a ya taŋ di, “Die ɔ balala ti sieku me a daga ti wudiekemba di maagina Ɔmɔŋ gbaŋkɔ sɔŋ die wo, die ti ka yaa sɔgɔfaliŋ pam?”
- 33 Die ba hagi bunyi a yinŋi ga Jerusalemi a ga haari ɔ kɔaŋandɔsɔɔba baŋ aŋaŋ kaani wa aŋaŋ vuosi batɔŋ di lagɔsɔna taŋ.

- 34 Die ɔ kwanandusɔrɔba die dɔ balt ba dɔ, “Tɔ Yɔmɔtɛn sɛn a haɣi kuŋ me aŋaŋ wusie, ta nyɛn Simoni jigin.”
- 35 Womi vuosi bale wo gie dɔn dɔ balt ba wudieke mana dɔ yine sieku me aŋaŋ ba miŋŋina tɔ Yɔmɔtɛn saŋŋa dieke ɔ yine paanɔku gbieri gbieri die wo.
- 36 Die ba yine ko bala waha gie yɔ ba wa, lele wo mi Yisa gbaŋ gbaŋ dɔ keŋ zie ba sunsɔn ta balt a yɔ ba dɔ, “Sugidɔagɛn bemme ni ma.”
- 37 Die ba cheele aŋaŋ ŋmaamɛn, dama die ba yile dɔ ba ye wo kogin.
- 38 Ama ta die ɔ balt a yɔ ba dɔ, “Bɔa ni sikpara dɔ nɔga? Bɔa chulɛn dɔ bie ni ma?”
- 39 Ni daansi ye n nuusi aŋaŋ n nachigisa a ye dɔ dɔ yiwo manɛn wusie. Ni gbi mɛn a ye dɔ dɔ yiwo manɛn. Kogin wo nyɛnbaŋ aŋaŋ kɔba, sɔba ni yene mɛn n yalla nyɛnbaŋ aŋaŋ kɔba die wo.”
- 40 Die ɔ balla waha gie a kpatɔ wa, die ɔ nagɔ ɔ nuusisi aŋaŋ ɔ nachigisa a dagɔ ba.
- 41 Ama die ba ye ka tuo dii dɔ dɔ yiwo wɔnɛn; dama die dɔ paalt yi be wo sugɛtalɛn aŋaŋ mamachi dɔ wurɔ yiwo wusie. Die ɔ piastɔ ba dɔ, “Ni yaa nyindiike giena a baŋ nan dii?”
- 42 Die ba nagɔ zaast dieke ba digine a yɔ wa,
- 43 die ɔ nagɔ a ŋɔbi ba nɛnŋa.
- 44 Ta die a balt a yɔ ba dɔ, “Ni tunsuma n wɔbalɔka die n balla a yɔ ni saŋŋa dieke die n benne ni jigiri dɔ waha mana ba maagina Mosisi gbaŋku ma wa aŋaŋ Ōmɛn naazɔalɔba gbaŋtɔ ma wa aŋaŋ Ōmɛn gbaŋ dieke ba wasɔnana yɔla gbaŋku, dɔ dɔ yi talastɔ dɔ a mana keŋ yi wusie.”
- 45 Die ɔ wa yuori ba yɔn dɔ ba summa wudieke dɔ maagina wa Ōmɛn gbaŋku ma wa chɔastɔ,
- 46 ta balt ba dɔ, “Dɔ maagɔya dɔ Ōmɛn Vuovɔarɔkɔrɔ Masia wa nan dii wahala ta kpi ta haɣi kuŋ me ka daraa ataa daraan,
- 47 dɔ ba mɔɔlɔ a yɔ vuosi ɔ saan ma, du yi ba vaa ba tuntumbɔlɔtɔ Ōmɛn nan vaa a chaa ba; dɔ ba wolɛn a mɔɔlɔma waha a yɔma Jerusalemi vuosi ta bi mɔɔlɔ a yɔ buurin mana.”
- 48 Die ɔ bi balt ba dɔ, “Nɛnɛn ni yine waha gie daansi tielin.
- 49 Manɛn n baŋ yɔ ni wa N Chɔsa Ōmɛn Halɔkasɔka die ɔ yɔna nɔarɔ dɔ ɔ nan yɔ ni wa. Ama ni chusɔma Jerusalemi ma a ga tɔgɔ saŋŋa dieke Ōmɛn Halɔkasɔka dɔ balla ɔ nyɛn ŋmɛnsikpɛn a keŋ ni ma wa.”
- 50 Die Yisa dɔ yaa ba nyɛn tɔka sɔn a yaa ba ga Betani, mi die ɔ kɔtɔ ɔ nuusi ba ma a yɔ alibarika a yɔ ba.

- 51 Die ʊ yinene alibarika a yla ba wa, die ʊ nyɪŋ ba jigiŋ ta juɔl ga arɪzanna ma.
- 52 Die ba jɪŋ wa ta die yiŋŋi a ga Jerusalemi aŋaŋ sʊgʊfiɪlɪŋ pam.
- 53 Ta die a bie Ōmɪŋ jɪamɪŋ juokpenkpukʊ ma saŋŋa mana a bɪra Ōmɪŋ saŋŋ.

Joon

Joon 1

- 1 Kuruŋ ma wa, ta jaan die di ye wone wo, ama Ōmuŋ Nuawuŋ, vuodieke di yine Yisa Masia, die wɔŋ beri muŋ aŋaŋ Ōmuŋ. Ta bi yi Ōmuŋ.
- 2 Piiliku me wo Ōmuŋ Nuawuŋ gie wɔŋ beri muŋ aŋaŋ Ōmuŋ.
- 3 Die Ōmuŋ die di naan jaan mana a nyuŋ ɔ ma, ta jaan die wori Ōmuŋ di naan ta ka ka nyuŋ ɔ ma.
- 4 Ū ma die miivoli di bi beri, ɔ naga a yla vuota, ta miivolike mi di yi vuota chaanuŋ,
- 5 ta chaana tuŋbaŋka gie vuota luŋu ma, ta luŋuku di ka biagi a lige chaanƙu.
- 6 Ōmuŋ die di tuŋ daa wɔnyɪ ba wasɪnana Joon,
- 7 di ɔ keŋ a keŋ balɪ vuosi di Yisa Masia yine vuota chaanuŋ, di ba yi Yisa wa yada.
- 8 Wuŋuŋ Joon womi die ka yi chaanƙu, ama die ɔ ko keŋ muŋ di ɔ keŋ balɪ vuosi chaanƙu wɪa.
- 9 Yisa wa gie yine wusie chaan dieke die di kenne tuŋbaŋka gie me, ta chaana vuota mana ma.
- 10 Die ɔ keŋ wo duŋta ka gie me, aŋaŋ Ōmuŋ die di naanna duŋtaka gie a nyuŋ ɔ ma wa yɔri, tuŋbaŋka gie vuosi die ka muŋu wa.
- 11 Die ɔ kenne tuŋbaŋka gie me wo, die ɔ bie wo ɔ gbaŋ gbaŋ vuosi Izara vuosi jigiuŋ, ama die ba ka tuo wo.
- 12 Ama vuodiekemba mana die di tuone wo ta yi wo yada wa ta nagi ba gbaŋ a yi wa wa, banuŋ die ɔ yi ba sien ba biruŋ Ōmuŋ balli.
- 13 Ōmuŋ gbaŋ gbaŋ die vana ba biruŋ ɔ balli daa vuota die vana ba biruŋ Ōmuŋ balli saŋa dieke ba murɪna ba wa.
- 14 Saŋa dieke Ōmuŋ Nuawuŋ die di kenne ta yi vuota wa, die ɔ beri muŋ aŋaŋ ti tuŋbaŋka gie me, ta die suuli aŋaŋ zɔɔluŋɕuŋa aŋaŋ wusie daguŋ. Die ti ye ɔ chaankpeŋkpuŋ muŋ, ta kanuŋ chaankpeŋkpuƙu mi die nyuŋ wa ɔ Chɔɔŋ Ōmuŋ jigiuŋ muŋ, dama ɔ yine ɔ Buɔ dembiŋ balmuŋ.
- 15 Saŋa dieke Joon vuodieke di sinana vuosi Ōmuŋ nyaabu di kenne ye wo wo, die ɔ balɪ ɔ wɪa ta natɪ di, “Vuodieke wɪa die n balala ni di, ‘Ū nan keŋ n kuŋaŋ chaan ama ɔ tuŋ muŋ muŋ dama ɔ wɔŋ beri muŋ ta ba ye murɪ muŋ wa, wɔnna.’ ”
- 16 Ū suuline aŋaŋ zɔɔluŋɕuŋa wɪa ɔ yɪa ti sunŋiŋ a guta sunŋiŋ ma.

- 17 Mosisi die yi ti Dmɔŋ miraha mɔŋ, ama Yisa Masia nɔŋ die keŋ aŋaŋ zɔɔlnchigla aŋaŋ wusie dagɔŋ.
- 18 Vuonɔŋ wori a ye ye Dmɔŋ; ama ɔ gbaŋ gbaŋ Bɔadembɔŋ balɔŋka vuodieke di benne ɔ lɔŋɔŋ wa ta bi mɔ wa, wɔnɔŋ ɔ yuorine a dagi ti Dmɔŋ di sina dene.
- 19 Die Juu vuosi nyɔŋkura die di benne Jerusalemi ma wa die di tɔŋ kɔkaabɔtɔba nyɔŋkura aŋaŋ Liiva vuosi Jɔɔn jigiŋ di ba ga pɔasi wa di, “Mɔnta yine fɔ?”
- 20 Die ɔ ka zetiye di ɔ kaŋ yinɔŋi bali ba wɔŋ, ama ta die bali yuori be di, “Daa manɔŋ n yine Dmɔŋ Vuovɔarɔkɔri, Masia wa.”
- 21 Die wɔa die ba pɔasi wa di, “Die nɔŋ, mɔnta yine fɔ? Yiwo Elaja?” Jɔɔn die di yinɔŋi a bali ba di, “Aayɔ, n ka yi wo.” Die ba bi pɔasi wa di, “Fɔ yine Dmɔŋ naazɔa wa?” Ɔ yinɔŋi bali ba di, “Aayɔ, n ka bi yi wo.”
- 22 Die wɔa ba bi pɔasi wa di, “Ta mɔnta yine fɔ? Bali ti vuodieke fɔ yine aŋ ti ga bali vuodieke ma di tunna ti wa. Lala fɔ bali yaa gamma fɔ ma?”
- 23 Jɔɔn die di yinɔŋi bali ba aŋaŋ wudieke Dmɔŋ naazɔa Azaya die di bala di, “Manɔŋ n yiwo lɔlɔ dieke di benne haagɔŋ ma a nata di Ni wɔnɔ sietɔgɔsɔka a yi ti Yɔmɔtɔŋ.”
- 24 Die tuntuntɔba die nyɔŋ wa Farasisi vuosi jigiŋ mɔŋ.
- 25 Ta die bi pɔasi Jɔɔn di, “Du yi fɔ ka yi Masia wa, ta ka bi yi Elaja, ta ka bi yi Dmɔŋ naazɔa wa, bia wɔa fɔ sia vuosi Dmɔŋ nyaabu?”
- 26 Jɔɔn di yinɔŋi bali ba di, “Manɔŋ n sia vuosi aŋaŋ nyaan, ama vuonɔŋ bie ni sɔŋ ta ni ka sɔba wa.
- 27 Wɔnɔŋ ɔ yiwo vuodieke di bala ɔ keŋ n kɔaŋ chaan, ta manɔŋ ka mɔ di n forisi ɔ nura guune gbaŋ.”
- 28 Wɔaha gie mana die yiye mɔŋ Betani tɔŋ ma, Jɔɔdani mɔgɔri ŋmɔŋ pɔsɔŋ chaan. Mi die Jɔɔn die di sia vuosi Dmɔŋ nyaabu.
- 29 Ka tunvɔusa, Jɔɔn die di ye Yisa di kienene ɔ jigiŋ, ɔ baari di, “Ye, Dmɔŋ kaabɔŋ Yiipɔlɔka wɔnna, wɔnɔŋ ɔ bala ɔ vɔarɔ tɔŋgbaŋka gie vuosi bian.
- 30 Ɔ yine vuodieke wɔa die n balala wa di, ‘Daa wɔnyɔ nan keŋ n kɔaŋ chaan ta tɔaŋ mɔŋ dama ɔ wɔŋ beri mɔŋ ta ba ye murɔ mɔŋ wa.’
- 31 Die n ka sɔba wa, ama die n keŋye mɔŋ a sia vuosi aŋaŋ Dmɔŋ nyaan amɔ Izara vuosi mana nan sɔba wa.”
- 32 Ta Jɔɔn di bi bali a yi vuosisi di, “Sanɔŋa dieke die n kana ka sɔba vuodieke ɔ yine wo, ama Dmɔŋ vuodieke di tunna mɔŋ di n keŋ su vuosisi ɔ nyaabu die di bali mɔŋ di, ‘Vuodieke fɔ keŋ ye ta n Halikasɔka di keŋ sɔŋɔ kalɔ ta wɔarɔ beri aŋaŋ wa, fɔ sɔmma a baari wɔnɔŋ ɔ yine vuodieke di bala ɔ nagɔ n Halikasɔka a sɔma vuosi sugɔti. Ta die manɔŋ seŋ ye Dmɔŋ Halikasɔka, ta ɔ nyɔŋ ŋmɔŋsikpeŋ a keŋ sɔŋɔ, ta nɔasi ŋmarɔŋ a keŋ sɔŋɔ kalɔ Yisa ma ta wɔarɔ beri aŋaŋ wa.’

- 34 Naa maŋ ye, ta bala ni di wunŋ u yiwo Dmŋ Bʉadembike.”
- 35 Ka tunvʉusa bɪbra Joon die di bi zie mi aŋaŋ u kʉaŋandʉsɪŋ bale,
- 36 ta keŋ ye Yisa di chunnana a tianna, u baari di, “Ye, Dmŋ Yiipɔlika wunna.”
- 37 Die u kʉaŋandʉsɪŋba bale wo die di wunna u balala wa, die di vaa wa ta di Yisa kʉaŋ.
- 38 Yisa die di keŋ yinŋi a daansi u kʉaŋ a ye ba dina wa, u piasti ba di, “Bia ni yaala?” Die ba yinŋi bali wa di, “Dɪdagɪɾu, ti yaala ti summa fu benne jigidieke wo?”
- 39 Yisa di yinŋi bali ba di, “Ni keŋ a ye jigidieke n benne wo.” Die wia die ba di wa a ga a ye jigidieke u benne, ta die bie u jigin daari mana. (Die di yiwo ŋmɪntʉasi bimbilimiŋ anusa saŋa.)
- 40 Vuosi bale dieke die di wunna Joon baliɾu ta die di Yisa kʉaka wunɪ die yine Andurusi, die u yiwo Simoni Piita nimbʉa.
- 41 Die u nyina Yisa jigiri kʉaŋ chaŋ die u ga lagi lagi a ga yaali u nimbʉa Simoni jigin a bali wa di, “Ti ye Masia wa mŋ.” (Masia chian yiwo “Dmŋ Vuovʉarikiŋ.”)
- 42 Womi die u nagi Simoni a ga Yisa jigin. Yisa die di daansi wa die, ta bali di, “Yiwo Simoni vuodieke di yine Joon bʉadembin, ama fu saan nan bi yi Siifasi.” (Siifasi aŋaŋ Piita mana yiwo bunɪ, a chian yiwo “Tan.”)
- 43 Die ka tunvʉusa Yisa die di yaala di u ga Galili, ta die ga jigidieke Filipi die di benne a ga bali yi wa di, “Keŋ dia mŋ.”
- 44 Filipi die nyŋ wa Befisada, tɪgidieke Andurusi aŋaŋ Piita di nyinna.
- 45 Filipi dan die di ga yaali Natanieli jigin a bali yi wa di, “Ti ye vuodieke Mosisi di maagina u wia Dmŋ mɪraha gbanɾu ma wa, ta Dmŋ naazʉaliba dan di maagi u waha. Ū yiwo Yisa, vuodieke di yine Josefu bʉadembin ta nyŋ Nazeriti wa.”
- 46 Natanieli die di baari di, “Nazeriti? Wʉvunŋ nan biagi nyŋ Nazeriti?” Filipi die di yinŋi bali wa di, “Keŋ a ye.”
- 47 Yisa die di yene Natanieli di kienene u jigiri, die u bali naa yaa gamma u ma di, “Izara vuon wusie wunna dama u yiwo burichini vuon.”
- 48 Natanieli die di piasti wa di, “Yiwo lalta a sba mŋ?” Yisa die di yinŋi bali wa di, “Filipi die di yene ka wa fu wa, ta maŋ wŋ ye fu, fu benne kunkamŋ tuka chian.”
- 49 Mi Natanieli die di bali wa di, “Dɪdagɪɾu, yiwo Dmŋ Bʉa ta bi yi Izara naan wa.”

50 Yisa die di pɔasi wa di, “N bala fu di n ye fu miɲ saɲa dieke fu benne kinkamiɲ tuka chiaka wɔa fu yi miɲ yada? Nan di yese wɔkpuma pam a tɔaɲ naa.

51 Wusie maɲ bala ni, ni nan ye arzanna di yuorine, ta Dmiɲ malakasi di keɲ a sɔsɔna Vuota Bɔa ma, ta jɔala gara ŋmiɲsikpeɲ.”

Jɔɔn 2

1 Ka daraa ataa daraaɲ die ba yaa hɔgɔhaalu banwɔla siele Keenani tɔɲ ma, Galili tɔɲgbaɲ ma. Die Yisa nuɲ die bie mi

2 ta die ba wa Yisa aɲaɲ ɔ kɔaɲandɔsɔrɔba gbaɲ di ba keɲ banwɔlaka jigɔɲ.

3 Die banwɔlaka daa dieke ba nyunene wo di kenne kpatɔ wa, Yisa nuɲ die di balt a yi Yisa di, “Banwɔlaka daabu kpatɔya miɲ.”

4 Yisa die di yiɲɲi balt wa di, “N naa, bia fu yaala n yi? N saɲa ye ka tɔgiya.”

5 Yisa nuɲ die di balt tɔntɔntɔba di benne mi wo di, “Ni yi wudieke ɔ bala ni di ni yi.”

6 Die nyaaɲ gbiesi ayɔaba die zene mi, nyindiekemba Juu vuosisi di yinene nyaaɲ a yie ta yɔɔra nɔta, sɔba ba jamɔɲ di sɔna die wo, die a kaantɔ mana die biagi juo nyaaɲ sɔba galonsi baɲɔsɔ-le yaa baɲɔsɔ-taa.

7 Yisa die di balt a yi tɔntɔntɔba di, “Ni yi nyaaɲ suuli gbiesisi.” Die wɔa die ba yi nyaaɲ a suulihe pili pili.

8 Womi die ɔ balt a yi ba di, “Ni yuori bɔtaɲ a yaa ga yi banwɔlaka jakɔsɔrɔ.” Die ba yi die,

9 die jakɔsɔrɔ di laɲ nyaabu ta ye bu tarɔgɔna a yi daaɲ, ama die ɔ ka sɔba jigidieke daabu die di nyɔnna, ama tɔntɔntɔba die di yuorine nyaabu die di sɔba. Die wɔa die ɔ wa daa dieke die di faarɔna hɔgɔ wa

10 a balt yi wa di, “Vuonɲ mana ŋaɲaɲ woliɲ a tɔa wa daa dieke di nansɔna, ta ka kɔaɲ chaɲ vuodiekemba ɔ wana di keɲ nyu a bugi ɔ wa tɔa daa dieke di kana ka nansɔ wa. Ama funɔɲ niɲ nagɔ wa daa dieke di nansɔna wa a lɔbɔrɔ a keɲ tɔgɔ saɲka gie?”

11 Naa die yiwo Yisa bumbɔɲaɲ mamachi wɔkpɔɲ. Die ɔ yi ke wo Keenani tɔɲ ma, Galili tɔɲgbaɲ ma. Naa die dagɔ vuosisi ɔ yalla Dmiɲ yiko die; die wɔa ɔ kɔaɲandɔsɔrɔba die di yi wo yada.

12 Ka kɔaɲ chaɲ Yisa aɲaɲ ɔ nuɲ aɲaɲ ɔ nɔmballɔ aɲaɲ ɔ kɔaɲandɔsɔrɔba die di ga Kapenomi a ga bie mi daraa ale.

13 Die Juu vuosi gasɔtaɲkɔ dɔsɔga saɲa die gbigiye miɲ, die wɔa Yisa die di ga Jerusalemi di ɔ ga dii dɔsɔgaka mi.

- 4 Nikodimosi die di piast wa di, “Lalta ba baa ba yinji muri vuodieke di kana ka yi buabin? Dama u kaan bi biagi a juu u nun nyuuti ma an ba bi muri wa bbra.”
- 5 Womi Yisa die di yinji bali wa di, “Wusie man bala fu, di vuon kaan biagi juu Dmij naari ma ntaala u ye murij bule, die yine Dmij Halkaska anan Dmij nyaan sula wia.
- 6 Vuota nin mura vuota ama Halkaska mura haalin.
- 7 Die wia da vaa ka yi fu mamachi n bala fu di, ‘Sie ba bi muri ni wa.’
- 8 Bulogun niga gara jigidieke ka yaalala, nan won wa ka donti ama ta ka siba jigidieke ka nyinna yaa ka ganana. Die gan gan vuodiekemba mana Dmij Halkaska di murina di su.”
- 9 Nikodimosi die di piast wa di, “Lalta naa di baa ka yi?”
- 10 Yisa die di yinji a bali wa di, “Yiwo Izara vuosi didagurkpin ta ka siba waha chasi?”
- 11 Wusie man bala fu, ti bala ni wudieke ti siba, ta bi bala ni wudieke ti yine, ama ni ka tuose ti waha.
- 12 Du yi ni ka yi mij yada yaa gamma tngbanja gie wudiekemba n bala ni wa, die nin man bali ni arzanna ma wia ni baa ni yiwo lalta a yi yada?
- 13 Vuon ye ka jwali ga arzanna ma sie man Vuota Bua vuodieke di nyinna arzanna ma a ken sun wa.”
- 14 Mosisi die di nagina kusti javuukin a bobi a mari daanku ta koti ka zie haagin ma dene wo, die gan gan ba baa ba koti man Vuota Bua wa njinsikpen,
- 15 amu vuodieke mana di yine mij yada nan ye miivoli dieke di wone kpatin.
- 16 Dama Dmij di faasina cho tngbanja gie vuosi wia; die u yi ti u Bualimij amu vuodieke mana di yi Bualimbike gie yada u kaan daansi kpi, ama u nan ye miivoli dieke di wone kpatin.
- 17 Dama Dmij die ka tin u Bua wa di u ken dii tngbanja gie vuosi sarya ama di u ken a gbatl ba taan.
- 18 Vuodieke mana di yine Dmij Bua wa yada Dmij kaan dii u sarya a chusi wa, ama vuodieke mana di kana ka yi wo yada nin, Dmij won dii u sarya ta baa u chusiya nin, dama u kana ka yi wonin Dmij Bualinika yada wa wia.
- 19 Wudieke wia Dmij die di dine ba sarya ta baari ba chusiya yiwo naa; Dmij Bualimbike die kenye nin di u yuori wo tngbanja gie vuosi nine ama ta tngbanja gie vuosi di yaala limin a tin chaanin, dama ba tunnana tuntumbiatl wia.

- 20 Vuodieke nuŋ mana di yinene blaŋ hawa chaanuŋ ta ka yaala u gbigi chaanuŋ, dama u ka yaala u tumbiatiti nyuŋ yaaluŋ ma.
- 21 Ama vuodieke nuŋ mana di tunnana wudieke di muŋa kienŋ wo chaanuŋ ma, di vuonŋ mana simma a baaru Ōmuŋ beri u tuuma mana ma.
- 22 Genke kuŋaŋ chaanŋ Yisa ananŋ u kuŋandusuriba die di ga Judia tɔŋbaŋ ma, die u yi daraa ale ananŋ ba, ta sia vuosi Ōmuŋ nyaanŋ.
- 23 Saŋka mi Joŋn, vuodieke di sinana vuosi Ōmuŋ nyaabu die ye ka juu dansarka ma, ta bie Enoni, jigidieke nyaanŋ die di faasina dala, ta vuosi die di kienŋ u jiginiŋ u sia ba Ōmuŋ nyaabu. Enoni die di ka ysa ananŋ Salimi.
- 25 Daanŋ kaanu die Juu vuonŋ wuŋyɔ die di piili a niga nuŋhaguŋ ananŋ Joŋn kuŋandusuriba yaa gamma Ōmuŋ jiamuŋ nyaanŋ sula wa.
- 26 Die wa die ba ga Joŋn jiginiŋ a ga bali wa di, “Dɔdaguru, vuodieke die di benne ananŋ fu Joŋdani muŋuru mi wo chaaku, daa dieke die fu bala di u yiwo Ōmuŋ Vuovɔarikuŋ, ti wuŋ di u gbanŋ u sia vuosi Ōmuŋ nyaanŋ, ta vuonŋ mana di gara u jiginiŋ.”
- 27 Joŋn die di yinŋi bali ba di, “Vuonŋ kaanŋ biagi a yi wuuŋ ntaala Ōmuŋ vuaruŋa wa.
- 28 Ni gbanŋ gbanŋ ni yiwo n daanstatieliŋ di die n balya di, manŋ n ka yi ‘Ōmuŋ Vuovɔarikuŋ Masia wa, ama manŋ Ōmuŋ di woliŋ a tuŋ di n dia u nuŋa a kenŋ yi u kenŋ siri.’
- 29 Hoguŋhaalɔ wa yiwo hoguŋfaartɔ wa suti. Hoguŋfaartɔ wa zua ŋaanŋ zie muŋ, du yi u kenŋ wuŋ u luŋiŋ, u suŋ ŋaanŋ fiati muŋ. Die gbanŋ gbanŋ manŋ yaa sugfiatuŋ pam Masia wa wa.
- 30 Di mu wuŋuŋ Masia wa saanŋ juwalma ta manŋ n saanŋ suuma tɔŋbaŋ.”
- 31 Vuodieke di nyinna ŋmuŋsikpenŋ tianŋ vuonŋ mana muŋ, ama vuodiekemba di nyina tɔŋbaŋka gie, banŋ ba yiwo tɔŋbaŋka gie tieliŋ, ta bala vuota wɔbalika. Vuodieke di nyinna ŋmuŋsikpenŋ tianŋ vuonŋ mana,
- 32 a bi guŋti u bala wudieke u yene ta wuŋ, ama vuonŋ ka tuose u waha.
- 33 Ta vuodieke mana di tuone u waha dagiya di Ōmuŋ wa yiwo wusie.
- 34 Ōmuŋ Buadembiniŋ dieke u tunna wa balala Ōmuŋ wa, dama Ōmuŋ yi u Buadembike Halkasi dieke di dala ta wo magisuŋ.
- 35 Ōmuŋ cho wo u Buɔa wa ta nagi jaanŋ mana a yi u nuusi me.
- 36 Vuodieke nuŋ mana di yine Ōmuŋ Buɔa wa yada, yaa miivoli dieke di wone kpatuŋ, ama vuodieke nuŋ mana di kana a yi Buɔa wa yada kaanŋ ye miivoli mi, ama Ōmuŋ sunyuŋuŋ nan di bie u ma yaa gamma haahuu.

Joŋn 4

- 1 Tɔ, die Farasisi vuosisi di wɔŋ di Yisa yese vuosi pam a sia ba Dmɔŋ nyaabus, ta ba yie ɔ kwanandusɔrɔŋ a tɔŋ Joɔn.
- 2 Wusie, die Yisa gban gban die ka sia vuosisi Dmɔŋ nyaabus ama die di yiwo ɔ kwanandusɔrɔba die sinana ba.
- 3 Die Yisa die di wɔnna wudieke vuosi di balala yaa gamma ɔ ma wa, die ɔ nyɔŋ Judia tɔŋban ma ta yɔŋŋi ga Galili tɔŋban ma.
- 4 Die di yi talast di ɔ daagi Samaria tɔŋban ma.
- 5 Die ɔ daagi mi a keŋ tɔŋŋi tɔŋ kaant ba wasɔnana Sayika, Samaria tɔŋban ma, mi die ka yɔa aŋaŋ kwan dieke Jakobu die di nagɔna a yi ɔ Bɔa Josefu wa.
- 6 Die buluŋ dieke die di yine Jakobu sutɔ wa die bie mi, die Yisa di gbalɔŋ aŋaŋ chɔmbɔ ta sɔsɔŋ kalt buluke chɔŋ. Die di yiwo ŋmintɔast saŋŋa.
- 7 Die Samaria hɔŋɔ wɔnyɔ di keŋ di ɔ yuori nyaan, Yisa die di balt yi wa di, “Yɔ mɔŋ nyaan aŋ n nyu.”
- 8 Saŋka mi die ɔ kwanandusɔrɔba die ga wa tɔka sɔŋ di ba daa nyindiike.
- 9 Juu vuosi die ka saaga di ba lagɔŋ dii ta nyuo aŋaŋ Samaria vuosi a nyɔna kpalɔbalɔmɔŋ ma. Die wɔa Samaria hɔŋɔ wa die di yɔŋŋi a piast di, “Fɔnɔŋ yiwo Juu vuon ta manɔŋ maŋ yi Samaria vuon, lalta fu jɔusa mɔŋ di n yi fu nyaan?”
- 10 Yisa die di yɔŋŋi a balt wa di, “Du yi fu tɔŋ sɔba piini dieke Dmɔŋ di yaala ɔ yi fu, ta bi sɔba vuodieke n yine ta jɔusa fu nyaan naa, tɔŋ nan piast mɔŋ di n yi fu miivoli nyaabus mi, ta n tɔŋ nan yi fu.”
- 11 Hɔŋɔ wa die di baart di, “Jakɔsɔŋ, wo gɔsɔga, ta buluke di gole, sia fu baa fu ye miivoli nyaabus?”
- 12 Tɔ chɔŋŋkɔsɔŋ Jakobu die tune buluke gie a yi tɔ, ta wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ ballɔ aŋaŋ ɔ dɔŋɔst mana di nyu a nyɔŋ ka ma. Yile di tɔŋ Jakobu mɔŋ?”
- 13 Yisa die di yɔŋŋi balt wa di, “Vuodieke nɔŋ mana di nyune nyaabus gie, nyanyuule nan bi yigi wo;
- 14 ama vuodieke nɔŋ mana di nyune nyaan dieke n bala n yi wa, nyanyuule kaan bi yigi wo. Nyaan dieke n bala n yi wa wa nan birɔŋ buluŋ ɔ sɔŋ ma a yɔa wa nyaan dieke di yɔnana miivoli, ta yi wa miivoli dieke di wone kpatɔŋ.”
- 15 Hɔŋɔ wa die di balt yi wa di, “Jakɔsɔŋ, yi mɔŋ nyaabus gie a mɔ nyanyuule kaan bi yigi mɔŋ ta n kaan bi a keŋ gie a yuori nyaan.”
- 16 Yisa die di balt yi wa di, “Ga a ga wa fu chɔrɔ aŋ nɔ viiri keŋ giena.”
- 17 Ɔ balt wa di, “N wo chɔrɔ.” Yisa die di yɔŋŋi balt wa di, “Fɔnɔŋ balt wa wusie, fu bala di wo chɔrɔ wa.
- 18 Dama die yallɔ wa chɔllɔŋ banɔ ta daa dieke fu benne ɔ jigin lele wo di ka seŋ yi fu chɔrɔ. Balt mɔŋ wa wusie.”

- 19 Högü wa die di baari di, “Jakusü, n siba a baari yiwo Dmüj naazua.
- 20 Tüny Samaria vuosi chööküvüty die jama Dmüj kunkogiri gie sikpenj ama nünü Juu vuosi baari di Jerusalemi ma yine jigidieke di muna ti jianj Dmüj.”
- 21 Yisa di balt yi wa di, “N taa, yi n wurt gie yada, sanja kienj ta vuota di kaanj jianj ti Chöök Dmüj kunkogiri gie sikpenj yaa Jerusalemi ma.
- 22 Nünü Samaria vuosi ka siba vuodieke ni janna ama tünü Juu vuosi nüj siba vuodieke ti janna müj dama gbatitaanj wia nyty wa Juu vuosi jiginj müj.
- 23 Ama sanja kienj, ta wöj kenj müj, sanja dieke vuodiekemba di senne jama ti chöök Dmüj wa nan senj jianj wa ü Halkaska hagury ma ta summa vuodieke ü yine, dama banj vuosi mi ti Chöök di yaala di ba jama wa.
- 24 Dmüj yiwo Haaly, ta vuodiekemba di janna wa mü ba jama wa ananj wusie, ü Halkaska hagury ma.”
- 25 Högü wa die di balt wa di, “N siba a baari Masia wa vuodieke ba wasinana Dmüj Vuovarikiri nan kenj, ta ü kenj kenj ü nan dagi ti waha gie mana chiasü.”
- 26 Yisa die di yinjji balt wa di, “Manj n wonde, vuodieke di balala wia ananj fü naa.”
- 27 Womi die ü kuanandusirba die di yinjji kenj, die di yi be mamachi pam ü balala wia ananj högü wa, ama ba wüny mana die ka piast högü wa di, “Bia fü yaala?” Yaa a piast Yisa di “Bia fü bala wia ananj högü wa?”
- 28 Womi högü wa die di vaa ü kpaguri mi, ta yinjji ga tika süj a balt yi vuosisi di,
- 29 “Ni kenj ye daa dieke di bala müj wudiekemba mana n yine. Ü baan yi Dmüj Vuovarikiri?”
- 30 Die wia, die ba nyty tka ma a ga Yisa jiginj.
- 31 Sanja mi die Yisa kuanandusirba die di jüsa wa di, “Dıdaguru dii nyindiike.”
- 32 Yisa die di yinjji balt ba di, “N yaa wa nyindiike a baan dii ta ni ka siba bü wia.”
- 33 Die wia, ü kuanandusirba die di piasta tanj di, “Di baan yi vuonj yalla nyindiike a kenj yi wa?”
- 34 Yisa die di balt a yi ba di, “Manj n nyindiike yi wo di n yi vuodieke di tunna müj wa dühjü a kpati, ü tsumaha ü nagina yi müj di n tuj wa.
- 35 Nünü ni njaanj bala di, ‘Chuti a nusa tala ta zaaha gobiku tugi.’ Ama n bala ni di ni müjji a daansi kvattti, zaaha bieye müj ananj gobinj.
- 36 Ta zaagobiribe nan daansi tuo ba tune, ta zaa dieke ba gobinene wo, banj ba yine vuota diekemba di baan daansi ye miivoli dieke di wone kpatij, ta

vuodiekemba di burɪna wa aɲaɲ vuodiekemba di gobine mana nan daansi yaa sugɪfɪalɲ zaaha wɪa.

37 Di yiwo wusie ba balla di, 'Bataɲ burɪnana ta bataɲ diaɲ di gobe.'

38 N tuma ni di ni ga gobi jigidieke ni kana ka burɪya; vuosi bataɲ die kɪna ta ni keɲ die ka nyɪari."

39 Die Samaria vuosi pam die di wɪɲ hɔɣɪ wa di bala di, "Yisa bali miɲ miɲ wudiekemba mana n yine", ta die yi Yisa yada.

40 Die wɪa die ba kenne ɪ jigiri, ba jɪɪsi wa di ɪ wɪari a bemme ba jigin; die wɪa Yisa die di wɪari ba jigin damɪɪma ale.

41 Vuosi pam die di yiwo yada a gutɪ aɲaɲ wudieke ɪ balla wa,

42 ta bali a yi hɔɣɪ wa di, "Lele ti yi yada miɲ, daa wudieke fɪ balla wa wɪa ama ti gbaɲ gbaɲ ti wɪɲ wa miɲ ta sɪba a baari ɪ seɲ yiwo dɪnɪa ka gie gbigbattaantu."

43 Die ka daraa ale kɪaɲ chaɲ, Yisa die di nyɪɲ mi a ga Galili tɪɲgbaɲ ma,

44 dama die ɪ wɔɲ baari di, "Dmiɲ naazɪa wo julɪma ɪ gbaɲ gbaɲ ɪ tɪɲgbaɲ ma."

45 Die ɪ gana a ga tugi Galili wo, mi vuosi die di miɲɲi tuo wo chaanti dama die ba ga Jerusalemi miɲ a ga dii gasɪtɪaɲkɪ dɪɪgaka ta die ye ɪ yine wudiekemba mana dɪɪga ka saɲɲa.

46 Die ɪ benne Galili tɪɲgbaɲ ma wa, ta die keɲ ga Keenani tɪɲ ma, jigidieke die ɪ vana nyaabu di biriɲ daabu. Ta jakɪɪɲ wɪnyɪ di bie Kapenɔmi ma ɪ bua di yɪagi.

47 Die ɪ wɪnna di Yisa nyɪɲ Judia a keɲ Galili me wo, die ɪ ga Yisa jigin a jɪɪsi wa di ɪ keɲ Kapenɔmi a keɲ gbaaɲ ɪ bua wa di yaalɪnana ɪ kpi wo.

48 Yisa die di bali a yi wa di, "Ni kaɲ yi yada ntaala ni ye dagɪti mamachi wɪkpuma."

49 Jakɪɪɪ die di baari di, "Jakɪɪɲ kiere di daa die n bua wa nan kpi."

50 Yisa die di bali a yi wa di, "Gamma, fɪ bua wa nan ye gbaamiɲ." Daa wa die di yi Yisa yada ta ga.

51 Die ɪ bene sieku me a gara wa, ɪ tuntuntɪɲ die di tuoli wo sieku mi a bali wa di, "Fɪ bua wa ye alaafia miɲ."

52 Ɔ piasi ba saɲɲa dieke ɪ bua wa di yene alaafia wa, ba baari di, "Nyɪɲgbaɲ tuulibu va wa miɲ dienewo ɲmɪntɪasi bimbilimiɲ balɪmiɲ saɲɲa."

53 Bua wa choɔɲ wa die di tɪnsɪ di saɲka mi gbaɲ gbaɲ die Yisa di bali wa di, "Fɪ bua wa nan ye gbaamiɲ." Die wɪa wɪnɲ aɲaɲ ɪ tigin vuosi mana die di yi Yisa yada.

54 Mamachi wɔkpɔka gie die gɔtna bule Yisa dɛ yine ɔ nyinna Judia a ga Galili tɔngban ma wa.

Ɔɔn 5

1 Ka kɔaŋ chaŋ, Yisa die dɛ jɔalɛ ga Jerusalemi dɛ ɔ dii Juu vuosi dɔɔga kaani.

2 Jerusalemi ma, gbagɔ kaani die dɔna aŋaŋ nyaan a gbigi Yiise Sanɔaŋ, ta Juu vuosi jabalkɔ ma, ba wasa ka Befizata, ta die yaa lɔfaasi anɔ.

3 Mi die yɔagɛtieliŋ pam die dɛ ŋaan dɔaga, batan die yiwo yɔsi, batan dɛ yi gbilisi, batan dɔaŋ dɛ yi nyɔngban kpiititiliŋ. ((Die ba dɔa a chusa miŋ dɛ nyaabu dɔŋ,

4 dama sanŋa atan Dmiŋ Malaka ŋaan keŋ sɔsɔ miŋ a dɔŋ nyaabu ta yɔagɛtieliŋ dieke dɛ wolinne a ga nan nyaabu ma ŋaan ye wo gbaamiŋ a nyɔ yɔagi dieke mana ɔ yalla ma.))

5 Daa wɔnyɛ die dɛ bie mi a yɔagi die bina banisi-taa aŋaŋ anɔ.

6 Yisa die dɛ ye wo ɔ dɔna mi ta miŋɛ dɛ ɔ yɔagi yɔasi miŋ, die wɛa die ɔ balɛ a yi wa dɛ, “Yaala fu ye alaafia miŋ?”

7 Daa yɔagɛtieliŋ wo die dɛ baari dɛ, “Jakɔsɔ, n wo vuon mana giena ɔ baan nagi miŋ a yi nyaabu ma du yi nyaabu dɛ keŋ dɔŋ; maŋ keŋ mia dɛ n juu bu sɔŋ, vuogaŋ ŋaan woliŋ miŋ miŋ.”

8 Yisa die dɛ balɛ a yi wa dɛ, “Hagi a nagi fu kalɔŋa a chumma.”

9 Lele womi daa wa die dɛ ye alaafia; ta nagi ɔ kalɔŋa a du chɔŋ. Daa dieke wurɛ gie die dɛ yine wo die yiwo davɔsɔkɔri daan,

10 die wɛa Juu vuosi nyɔŋkɔraha die dɛ ballɛ a yi daa dieke dɛ yene gbaanƙɔ dɛ, “Davɔsɔkɔri daan wɔnna. Ti miraha ka yi sien dɛ fu chii fu kalɔŋa.”

11 Die daa wa die dɛ yinŋi a balɛ ba dɛ, “Daa dieke dɛ gbaanna miŋ wa balɛ miŋ miŋ dɛ, ‘Nagi fu kalɔŋa a chumma.’ ”

12 Ba piast wa dɛ, “Mɔta yine daa dieke dɛ balla fu dɛ fu nagi fu kalɔŋa a chumma wa?”

13 Ama daa wa die ka siba vuodieke dɛ gbaanna wa, dama kpɔkpaan die benne mi ta Yisa die dɛ wɔŋ nyɔ mi a ga.

14 Ka kɔaŋ chaŋ die Yisa die dɛ ye daa wa Dmiŋ jiamɔ juokpenƙpɔkɔ ma a balɛ a yi wa dɛ, “Ye, lele ye alaafia miŋ, die wɛa vaa fu tuntumbatɛti, dɛ daa die wɔbian dɛ tianna naa nan keŋ fu ma.”

15 Yisa die dɛ balla aŋaŋ daa wa a kpatɛ wa kɔaŋ chaŋ, daa wa die dɛ nyɔ mi a ga balɛ Juu vuosi nyɔŋkɔraha dɛ dɛ yiwo Yisa die gbaanna wa wa.

- 16 Ta nyɛkuraaha die di piili a mugise Yisa dama ɔ gbaanna daa wa davɔɔstikiri daari wia.
- 17 Yisa die di yinɛi a bali ba di, “N Chɔa Dmɛɛ tuma miɛ saɛɛa mana ta n gban di tuma die.”
- 18 Yisa baliku gie die di vaa Juu vuosi nyɛkuraaha di faasi a nɛmɛti niɛ di ba kus wa, daa ɔ chɔɔsina davɔɔstikiri daari mirika nyuna ma wia ama ɔ balla di Dmɛɛ yiwo ɔ chɔɔɛ wa, ka daga di ɔ naga wa ɔ gban a magisa Dmɛɛ.
- 19 Die wia Yisa die di yinɛi a bali ba di, “Wusie maɛ bala ni: Manɛ Bɔa wa kaɛɛ bɛagi a yi wɛɛ n gban gban n dɛɛɛɛ ma ama n yie wudieke n yene n Chɔa wa di yinene. Dama n Chɔa wa di yinene wudieke wo, kanɛ manɛ Bɔa wa diaɛ di yie.
- 20 Dama n Chɔa di faasina cho miɛ wia ɔ daga miɛ wudieke mana wɛɛɛɛ ɔ gban gban di yinene. Ɔ nan daga miɛ wɔkpuma diekema di tianna naa, aɛ a yi ni mamachi.
- 21 Siba n Chɔa di vasinana kunti di haga kunti me wo, ta ya ba miivoli die wo, die gban gban manɛ vuodieke di yine Bɔa wa di ya vuodiekema n yaalala miivoli.
- 22 N Chɔa ka die vuon sariya, ama ɔ yi wa manɛ ɔ Bɔa wa sien di n dii vuosi sariya,
- 23 amɔ vuon mana yima miɛ jilma siba ba yinana n Chɔa Dmɛɛ jilma dene wo. Vuodieke niɛ mana di kana ka yi miɛ jilma ka daga siba ɔ ka ya n Chɔa Dmɛɛ vuodieke di tunna miɛ wa jilma miɛ.
- 24 “Wusie maɛ bala ni, vuodieke niɛ mana di wɛɛna n waha gie ta yi vuodieke di tunna miɛ wa yada yaa wa miivoli dieke di wone kpatɛ, ta Dmɛɛ kaɛɛ bi dii ɔ sariya a chɔɔsi wa, ama ɔ wɔɛ nyɛɛ wa kuɛ me a juu miivoli me miɛ.
- 25 “Wusie maɛ bala ni, saɛɛa kien ta ka wɔɛ ken miɛ ta kunti nan wɛɛ manɛ Dmɛɛ Bɔa wa lolɛ, ta vuodiekema mana di wɛɛna n lolku nan ye miivoli dieke di wone kpatɛ.
- 26 N Chɔa Dmɛɛ di sina miivoli a ya vuosi dene wo, die gban gban ɔ yi manɛ ɔ Bɔa wa di n simma miivoli a yima vuosi.
- 27 Ta bi yi miɛ yiko di n dii vuosi sariya, dama n yi wo Vuota Bɔa.
- 28 Ni da vaa ka yi ni mamachi, saɛɛa kien ta vuodiekema mana di kpine nan daansi wɛɛ n lolɛ,
- 29 ta hagi kuɛ me; ta vuodiekema di yine vɛɛɛɛ nan hagi ta ye miivoli dieke di wone kpatɛ, ta vuodiekema diaɛ di yine wɔɔlatiti nan hagi aɛ n dii ba sariya ta baari ba chɔɔsiya.

- 30 “Maniŋ n kaanɔ bɔaɔ a yi wuŋ aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ yiko, n die vuosi sariya siba Ōmɔŋ dɔ balala mɔŋ die, ta n sariyaka dɔ yi wusie, dama n ka mɔa dɔ n yi wudieke n suŋ dɔ yaalnana, ama n yaala dɔ n yiwo wudieke vuodieke dɔ tunna mɔŋ wa dɔ yaalnana.
- 31 “Du yi maŋ dii n gbaŋ gbaŋ n siara, vuosi kaanɔ tuo a dii dɔ dɔ yiwo wusie.
- 32 Ama vuonɔ benne a bala vuosi yaa gamma vuodieke n yine. Wuŋuŋ u yiwo Ōmɔŋ, ta maŋ siba dɔ u baliku yiwo wusie.
- 33 “Die ni tuŋ wa tuntuntuŋ Joon vuodieke dɔ sinana vuosi Ōmɔŋ nyaabu jiginɔ, ta u gbaŋ die dɔ balɔ wusie yaa gamma n ma.
- 34 Dɔ ka yi talastɔ dɔ vuonɔ balɔ wɔa yaa gamma n ma, ama n balɔ ni naa amɔ ni nan ye gbatitaanɔ.
- 35 Joon die su siba popoli dɔ ŋaana die ta chaana, ta die ni nagi sanɔa bita a dii nansuŋ u chaaniku ma.
- 36 “Ama mamachi wɔkpuma diekamba n tunnana, hanuŋ daga n siara a tuŋ wudieke Joon die dɔ balala yaa gamma n ma wa. Tunkpuma diekamba n tunnana wa yiwo tuŋ dieke n Chɔsa Ōmɔŋ dɔ naguna a yi mɔŋ dɔ n tuŋ, ta tɔumaha dɔ yi siara a daga dɔ n Chɔsa Ōmɔŋ tunna mɔŋ.
- 37 “A bi gutɔ, n Chɔsa Ōmɔŋ vuodieke dɔ tunna mɔŋ wa gbaŋ yiwo n siara. Ta ni ye ka wuŋ u loluŋ yaa a ye wo aŋaŋ ni nine,
- 38 ta ni ka nagi u waha a yi ni sugiti ma, dama ni ka yi vuodieke u tunna wa yada.
- 39 “Ni ŋaanɔ karɔma Ōmɔŋ gbaŋku mɔŋ ta yile dɔ ni nan ye miivoli dieke dɔ wone kpatuŋ a ma, ta Ōmɔŋ gbaŋku mi dɔ bala n wɔa,
- 40 ama ta ni zeti dɔ ni keŋ n jiginɔ aŋ n yi ni miivoli mi.
- 41 “N ka yaala buruŋ vuota jiginɔ.
- 42 N wɔŋ siba mɔŋ dɔ ni ka wɔŋ cho Ōmɔŋ ni sugiti ma.
- 43 N keŋye mɔŋ n Chɔsa Ōmɔŋ saanɔ ma, ta ni ka tuo mɔŋ. Ama du yi vuonɔ dɔ keŋ u gbaŋ gbaŋ saanɔ ma, ni tuose wo mɔŋ.
- 44 Ni yaala ni ye buruŋ a nyɔmma tamba jiginɔ ama ni ka mɔa dɔ ni ye buruŋ a nyɔmma Ōmɔŋ baluŋka jiginɔ. Die wɔa ni ka yi mɔŋ yada wa.
- 45 Ni da yilime dɔ n nan galuŋ ni n Chɔsa Ōmɔŋ nuŋa. Dama vuodieke dɔ balla u galuŋ ni, wuŋuŋ u yine Mosisi, vuodieke ni yine yada wa.
- 46 Du yi die ni seŋ yi Mosisi maagiku yada, ni tuŋ nan yi mɔŋ yada, dama die u maagɔya mɔŋ yaa gamma n wɔa.
- 47 Ama ni kana ka yi wudieke u maagna yada wa, lalta ni baa ni yi n wubalkaha gie yada?”

Joon 6

- 1 Naa kuaŋ chaŋ Yisa die dɪ nyɪŋ mi a garɪsɪ Galili gbagɪkpɪŋ dieke ba bɪna wasa Tiberisi wo.
- 2 Die kpɪkpaanɪ die dɪ dɪ wa, dama die ba ye ɔ mamachi tɔŋkpɪma diekemba ɔ yine wo ta yi yuagɪtieliŋ dɪ ye gbaamɪŋ wa.
- 3 Ta Yisa aŋaŋ ɔ kuaŋandusɪrɪba die dɪ juɔlɪ kunkogɪŋ a kalt.
- 4 Saŋka mi ta Juu vuosi gasɪtaŋkɔ dɔʊgaka die gbigiye mɪŋ.
- 5 Yisa die dɪ kala wa die ɔ keŋ ye kpɪkpaanɪ dɪ kienene ɔ jigɪŋ. Die ɔ pɪasɪ Filipi dɪ, “Sɪa tɪ nan ye nyindiike a daa a yi vuosi gie mana?”
- 6 Die ɔ pɪasa naa, dɪ ɔ magɪsɪ Filipi a ye, dama die ɔ wɔŋ sɪba wudieke ɔ bala ɔ yi mɪŋ.
- 7 Ta Filipi die dɪ yiŋŋi balɪ wa dɪ, “Du yi tɪ yaala dɪ tɪ daa paanɔ a yi vuosi gie, bɔ ligire nan taŋ salma ligire bie kɔbɪsɪ-le, ta vuonɪ mana ye ye bita.”
- 8 Ɔ kuaŋandusɪrɪba wɔnyɪ ba wasɪna Andurusi ta yi Simoni Piita numbɔa wa die dɪ baarɪ dɪ,
- 9 “Bɔa wɔnyɪ benne giena a yaa paanɔ golime anɔ aŋaŋ zaasɪbɪsɪ ale. Ama a kaanɪ biagɪ a yi vuosi gie mana wɪŋ.”
- 10 Yisa die dɪ balɪ a yi ɔ kuaŋandusɪrɪba dɪ, “Vaa vuosisi sɔʊŋ kala tɪŋgbaŋ.” Hɔbɪsɪ pam die benne mi, ta vuosisi dɪ sɔʊŋ kalt tɪŋgbaŋ, ta dembisi die yiwo tuse anɔ mi.
- 11 Yisa die dɪ nagɪ paanɔ golimehe a bɪrɪ Ɔmɪŋ ta die nagɪ a yi ba tɪa tɪa a yi vuodiekemba dɪ kala mi wo. Ta die bɪ nagɪ zaasɪbɪsɪsɪ a yi die gbaŋ gbaŋ, ba mana die dɪ dii a tɔgɪ ba yaalnana dene.
- 12 Die ba mana die dɪ dine a chagɪ wa, ɔ balɪ a yi ɔ kuaŋandusɪrɪba dɪ, “Nɪ vaarɪ nyintalkaha mana ta da vaa a taanɪ yɔrɪ.”
- 13 Die wɪa die ba vaarɪ vuosisi dɪ dine paanɔ golime anɔ ta tɪalɪ tɪalɪ wa a suuli kparɪsɪ baŋ aŋaŋ ale.
- 14 Die vuodiekemba dɪ benne mi ta ye Yisa dɪ yine mamachi wɔkpɪka gie wo die dɪ baarɪ dɪ, “Wusie, daa wa seŋ yiwo Ɔmɪŋ naazɔa dieke Mosisi dɪ bala dɪ ɔ nan keŋ dɔnɪa ka gie me wo.”
- 15 Yisa die dɪ mɪŋŋɪ dɪ ba yie siri dɪ ba keŋ a yigi wo aŋaŋ hagiŋŋ a yi wo naanɪ; die wɪa die ɔ bɪ yiŋŋi juɔlɪ ga kunkogiri me a ga bie ɔ nyɪna ma.
- 16 Die juŋmɪŋ die dɪ tɔgɪna, ɔ kuaŋandusɪrɪba die dɪ sɔʊŋ ga gbagɪkpɪrɪ ma,
- 17 a nagɪ haarɪŋ a garɪsɪ gbagɪkpɪrɪ a yiŋŋi gara Kapenɔmi. Yuŋ die dɪ sibe ta Yisa die dɪ ye ka keŋ gutɪ ba ma.

- 18 Saŋka gie bułogisikpenkpuŋ die di nŋga ta dɔma nyaabu.
- 19 Die Yisa kuaŋanduŋɔɔba die di dɔŋ a ga sɔba malisi ataa yaa anusa, ta die keŋ ye Yisa di chunnana nyaabu sikpen a keŋ gbige haarku, ta ŋmaamuŋ die di yigi be.
- 20 Yisa die di balɔ ba di, “Ni da vaa ŋmaamuŋ yalla ni, di yiwo manuŋ.”
- 21 Die ba nagi wa aŋaŋ sugufaluŋ a yi haarku ma, ta lele womi ba haarku die di ga tugi gbagɔkpuri nuŋ jigidieke chaŋ die ba ganana wa.
- 22 Ka tunvusa die kpɔkpaŋ dieke die di wariŋa gbagɔkpuri mi wo chaaku die di ye di haari balumuŋ nyuna ma tɔlɔna mi. Die ba sɔba di dienewo Yisa ka juu haarku a ga aŋaŋ u kuaŋanduŋɔɔba, dama die ba gaya muŋ ta va wa.
- 23 Die haariŋi atan die di nyiŋ Tiberisi a keŋ zie gbagɔkpuri kuaŋuŋ jigidieke die ti Yɔmɔtiŋ di nagina paanuku a biri Ōmuŋ ta kpɔkpaaku di dii wo.
- 24 Die kpɔkpaaku di yene ta Yisa aŋaŋ u kuaŋanduŋɔɔba wo mi wo, die ba juu haariŋi mi a ga Kapenɔmi a di dia yaala Yisa.
- 25 Die vuosisi die di juɔlɔna a ye Yisa gbagɔkpuri mi chaaku, die ba piast wa di, “Didaguru, saŋa bia fu keŋ gienu?”
- 26 Yisa die di yinŋi a balɔ ba di, “Wusie maŋ bala ni, nuŋuŋ ni di dia a yaala muŋ da ni yene mamachi dagiti wia ama die n yina ni nyindiike ni dii chagi wa wia.
- 27 Ni da tumma tsuma nyindiike diekamba di chusɔnana wia, ama ni tumma tsuma nyindiike diekamba di yinana vuosi miivoli dieke di wone kpatuŋ wia. Manuŋ Vuota Bua nan yi ni kanuŋ nyindiike mi, dama n Chua Ōmuŋ yina muŋ kanuŋ yiko di n yima ni.”
- 28 Die wia die ba piast wa di, “Bia ti ba ti tuŋ aŋ ka yi Ōmuŋ tsuma?”
- 29 Yisa die di yinŋi balɔ ba di, “Ōmuŋ yaala ni yiwo vuodieke u tunna wa yada.”
- 30 Die ba yinŋi balɔ di, “Mamachi wɔbia fu nan yi aŋ ti ye ta yi fu yada? Bia fu baa fu yi?”
- 31 Ti chɔɔŋkɔɔlɔba die dii wo nyindiike dieke ba wasɔnana maana saŋa dieke ba benne haguŋ ma, sɔba ba maaguna Ōmuŋ gbanku ma die wo di, ‘Ō yi ba wa nyindiike a nyiŋ arzanna ma di ba dii.’ ”
- 32 Yisa die di baari di, “Wusie maŋ bala ni, daa Mosisi die yina ni nyindiike a nyiŋ arzanna ma wa, ama di yiwo n Chua Nabidie Ōmuŋ, wɔnuŋ u yina ni wusie nyindiike dieke di nyina arzanna ma wa.
- 33 Nyindiike dieke Ōmuŋ di yinana ni wa, yiwo vuodieke di nyina arzanna a keŋ sɔuŋ ta ya dɔntaka gie vuosi miivoli wo.”
- 34 Die ba baari, “Jakɔuŋ, yima ti nyindiike gie daŋ mana.”

- 35 Yisa die di bali yi ba di, “Mani n yine miivoli nyindiikehe. Vuodieke di kienene n jigin, kaŋ kaŋ bi yigi wo, ta vuodieke dan di yi mi n yada nyanyuule kaŋ yigi wo.
- 36 N waŋ bali ni di ni ye mi n mi, ama ni ka yi mi n yada.
- 37 Ama vuodieke ni mana n Chua Ōmi n di naguna yi mi n, nan ke n jigin a yi mi n yada, ta n kaŋ yaŋ vuodieke ni di kienene n jigin.
- 38 Dama n ni n wa arzanna ma a ke n sa n di n yi Ōmi vuodieke di tunna mi n du n daa man n du n.
- 39 Wu n Ōmi die di tunna mi n wa, u choti yiwo di n daa vaa vuodiekemba u naguna yi mi n wa wu ni bia, ama a ke n su n ba mana a ni n ku n me du n kpa n dara n.
- 40 Wudieke n Chua di yaalala wu n; di vuodiekemba mana di yene u Bua wa ta yiwo yada wa, yallu ma miivoli dieke di wone kpa n; ta n nan daansi su n ba mana a ni n ku n me du n kpa n dara n.”
- 41 Die Juu vuosisi die di piili a wu n wa, die u bala di, “Mani n yine nyindiike di ni n arzanna ma a ke n sa n wa.”
- 42 Die ba piasa tamba di, “Daa daa wa gie yine Josefu bua, Yisa wa? Ta ti si ba u chon a n u n wo? Lala u baari di u ni n wa arzanna ma a ke n sa n?”
- 43 Yisa die di yi ni bali ba di, “Ni vaa wu n.
- 44 Vuon kaŋ baŋ ke n jigin, ntaala n Chua Ōmi vuodieke di tunna mi n wa yaa wa ke n, ta n nan daansi su n wa a ni n ku n me du n kpa n dara n.
- 45 Ōmi naazu alba die maagya Ōmi gban ku su n di, ‘Ōmi nan daŋ vuota mana.’ Ta vuodieke mana di wu n n Chua Ōmi ta tuose u waha, wu n u kien wo n jigin.
- 46 Vuon ye ka ye n Chua Ōmi, sie man n vuodieke di ni n u u jigin ni n ma yene wo.
- 47 “Wusie man bala ni, vuodieke di yine mi n yada, wu n u yaa wa miivoli dieke di wone kpa n.
- 48 Mani n yine miivoli nyindiikehe.
- 49 Ni chon ku alba die dii wo maana haŋ ma, ama ta die kpi.
- 50 Ama nyindiike dieke di ni n arzanna ma a ke n sa n ni, vuodieke di dine he kaŋ kpi.
- 51 Mani n yine miivoli nyindiikehe die di ni n arzanna ma a ke n sa n wa. Vuodieke di dine nyindiikehe gie, nan di yaa miivoli dieke di wone kpa n.

Nyindiike gie yiwo n nyɛngbanɛ, kanɛ man baa n nagɪ yi amɔ tɛngbanjka gie vuosi nan di yaa miivoli.”

52 Wuri gie die di vaa Juu vuosi di piili a nɛga nɛnhaguri ta pɛasa tan di, “Lalta daa wa gie di baa ɔ yi a yi ti ɔ nyɛngbanɛ an ti nɔbi?”

53 Yisa die di bali a yi ba di, “Wusie man bala ni, ntaala ni nɔbi manɛ Vuota Bua nyɛngbanɛ ta nyu n zimbɔ, ni kaan di yaa miivoli ni ma.

54 Vuodieke nɛ manɛ di nɔbina n nyɛngbanɛ ta nyu n zimbɔ yaa wa miivoli dieke di wone kpatɛ, ta n nan daansi sɔguri wa a nyɛ kɛn me dɔnta kpatɛ daraan.

55 N nyɛngbanɛ yine wusie nyindiike ta n zimbɔ di yi wusie nyɛnyuuke.

56 Vuodieke di nɔbina n nyɛngbanɛ ta nyu n zimbɔ bie wo n ma, ta n dian man bie ɔ ma.

57 “N Chua Dmɛ vuodieke di sina miivoli tunna mɛ, ta ɔ wia man yalli miivoli. Die gban gban di su, vuodieke di nɔbina n nyɛngbanjka nan di yaa miivoli n wia.

58 Manɛ n yine nyindiike dieke di nyɛna arzanna ma a ken wo. Ta vuodieke nɛ manɛ di dine nyindiikehe, nan di bie ɔ mɛst ma yaa gamma haahu; hanɛ nyindiikehe mi ka su sɛba nyindiike dieke ni chɔɔnɛkɔsɛlba di dine ama ta ken kpi wo.”

59 Yisa die bali wa naa sanja dieke die ɔ dagunana Kapenɔmi Dmɛ jɛman juoku me wo.

60 Yisa kɛanandɛsɛrba pam die di wɔna ɔ dagiku gie die ba baari di, “Dagiku gie faasi haguri mɛ. Mɛnta baan biagi tuoke?”

61 Vuon die ka bali Yisa, ama die ɔ mɛnɛ di ɔ kɛanandɛsɛrba vɔna wia yaa gamma wudieke ɔ bala wa. Die ɔ pɛast ba di, “Wuri gie vaa ni yaala ni yɛnɛ mɛ?”

62 Du yi ni ye manɛ Vuota Bua di jɛalina a gara arzanna jigidieke n nyɛna ken wo, lalta ni baa ni yili?

63 Dmɛ Halikasɛka yɛnana vuota miivoli, ama vuota gban gban kaan biagi yi naa. Wɔbalkɛ diekemba n bala a yi ni wa yaa wa Dmɛ Haalɛ dieke di yɛnana vuosi miivoli a kɛn.

64 Ama ni batan ka yi yada.” Yisa die wɔn sɛba mɛ a nyɛ piiliku me vuodiekemba di kana ka baa ba yiwo yada anan vuodieke di bala ɔ posi ɔ chɛn.

65 Die ɔ bali gutɛ di, “Naa wia man bali ni di vuon kaan biagi a ken n jigɛn ntaala n Chua Dmɛ yi wa sien di ɔ ken.”

66 Naa wia die ɔ didɛsɛrba pam die di yɛnɛ ta ka bi di ɔ kɛan bɛba.

- 67 Die wia Yisa die di piasɩ ɔ kwanɔandusɩɩba ban aɔan bale wo di, “Ta ni gban ni nan va miɔ?”
- 68 Ta Simoni Piita die di yinɔi a balɩ di, “Ti Yɔmɔtiɔn, miɩa jigiɩ ti baa ti ga? Fɩniɩ fu yalla wɔbalɩka dieke di yunana miivoli dieke di wone kpatɩ.
- 69 Ta lele ti yi fu yada miɩ ta sɩba a baari fu yine ɔmiɩ vuokasi wa.”
- 70 Yisa die di yinɔi balɩ ba di, “Niɩniɩ vuosi ban aɔan bale wa gie, manɩ n wɩarina ni, ama ni wɩnyɩ yiwo Sitaani sɩti.”
- 71 Die ɔ bala yaa gamma Judasi vuodieke di yine Simoni Asikaroti bɩa wa wia. Wɩniɩ ɔ yiwo ɔ kwanɔandusɩɩn ban aɔan bale wo wɩnyɩ, ta die baa ɔ ken posi ɔ chɩnɩ.

Ɔɔn 7

- 1 Naa kwan chaan Yisa die di dia Galili tinɔban ma; ta die ka dia Judia tinɔban ma dama Juu vuosi nyinɩkɩraha die yaala ba kɩw wa miɩ.
- 2 Die Juu vuosi dɩɩga dieke ba wasɩna jaga dɩɩgaka die di gbigi,
- 3 die wia Yisa nɩballɩ die di balɩ a yi wa di, “Nyɩn gie a ga Judia tinɔban ma amɩ fu kwanɔandusɩɩba di benne mi wo nan ye tinɩ dieke fu tinɩna.
- 4 Vuodieke di yaalɩnana vuosi sɩmma ɔ wia ka lobɩra wudieke ɔ yinene. Fu yinene wɩaha gie wo, vaa dɩniɩ mana sɩmma fu wia.”
- 5 Ɔ nɩballɩ gban die ka yiwo yada.
- 6 Yisa die di balɩ a yi ba di, “N sanɩa ye ka kenye. Ama niɩniɩ niɩ sanɩa mana mɩ a yi ni miɩ.
- 7 Niɩniɩ niɩ, dɩniɩka gie vuosi ka haa ni, ama ba haa miɩ miɩ dama n balala di wudieke ba yinene wo yiwo ban wia.
- 8 Niɩniɩ ni gamma dɩɩgaka, manɩ n ka gara dɩɩgaka gie dama n sanɩa ye ka tugya.”
- 9 Die ɔ balɩ ba naa, ta wɩari bie Galili me.
- 10 Die Yisa nɩballɩ die di gana dɩɩgaka kwan chaan, Yisa gban die di ga; ama die ɔ ka ga yaalɩ ma ama die ɔ lobɩri a ga miɩ.
- 11 Die Juu vuosi nyinɩkɩraha die di didɩa a yaala wa dɩɩgaka ma, ta die piasa vuosi di, “Sɩa daa wa di beri?”
- 12 Die vuosi pam die bie mi a pɩɩsa bala ɔ wia; batan die di baari di, “Ɔ yiwo vuovɩniɩ”, batan diaɩ di baari di, “Aayi, ɔ gaama vuosi miɩ.”
- 13 Ama ba wɩnyɩ die ka yuori balɩ ɔ wia dama die ba chɩga Juu vuosi nyinɩkɩraha miɩ.

- 14 Die dɔɔgaka die tugi wa sunsun ta die Yisa di ga Dmɔj jiamɔj juokpenkpuku ma a piili a daga vuosi Dmɔj wia.
- 15 Die Juu vuosi nyɔnkɔraha die di wɔnna wa, die di yi be mamachi, ba piasa di, “Lala daa wa gie di yi a sɔba wia dene ta ka ga ti siikusi?”
- 16 Yisa die di yɔnji bali ba di, “Wudieke n dagina wa ka yi n gban gban n dagɔ, ama a nyɔj wa Dmɔj jigɔj, vuodieke di tunna miɔj wa.
- 17 Vuodieke mana di yaalinana ɔ yi wudieke Dmɔj di yaalala nan di sɔba di wudieke n daginana wa nyɔj wa Dmɔj jigɔj yaa n jigɔj.
- 18 Vuodieke di balala ɔ gban gban ɔ dagɔ miɔ miɔ di ɔ ye birɔj a yi ɔ gban, ama vuodieke di yaalala di ɔ yi aɔj vuodieke di tunna wa wa ye birɔj yiwo wusietɔj ta wɔbɔj di wo ɔ ma.
- 19 Daa Mosisi die yina ni mɔraha? Ama ni wɔnyɔ ka di ha. Ta bia ni miɔ di ni kɔɔ miɔj?”
- 20 Kpɔkpaaku die di yɔnji bali di, “Fɔnɔj yaa wa jumbɔj fɔ ma. Miɔ miɔnana ɔ kɔɔ fɔ?”
- 21 Yisa die di yɔnji bali ba di, “Manɔj n yiwo mamachi wɔkpenkpɔj davɔɔstɔkɔ daaɔ, di yi ni mamachi.
- 22 Ama Mosisi die yina ni nɔaɔ di ni gobime ni ballidembisi kolaha (Daa Mosisi die piiline ke, ama ni choɔnkɔɔlɔba die piiline ke), ni nɔaɔ gobi be miɔj davɔɔstɔkɔj daraaɔ.
- 23 Du yi ni gobe Bɔadembɔj davɔɔstɔkɔj daraaɔ amɔ ni kaɔj chɔɔstɔ Mosisi mɔraha, bia wia ni ja sɔnyɔɔj aɔaɔ miɔj n gbaanna daa wa davɔɔstɔkɔj daari?”
- 24 Ni daa daanstɔ vuɔj di sɔna dene ta dii wo ɔ saryɔ, ama dii wo ɔ saryɔ aɔaɔ wudieke di mɔna.”
- 25 Jerusalemi vuosi batɔj die di baari di, “Daa daa wa gie ba miɔ di ba kɔɔ wa?”
- 26 Ye, ɔ bala yeɔ me ta vuɔj di ka bala wa wɔj. Di baɔj yi di nyɔnkɔraha miɔjɔ miɔj di ɔ yiwo Dmɔj Vuovɔarkɔj, Masia wa?”
- 27 Ti sɔba daa wa di nyɔnna jigidieke; ama du yi ta Dmɔj Vuovɔarkɔj, Masia wa di keɔ keɔ, vuɔj kaɔj di sɔba jigidieke ɔ nyɔnna.”
- 28 Die Yisa die di yene daga vuosisi Dmɔj jiamɔj juokpenkpuku ma wa, die ɔ keɔ bali aɔaɔ lɔlɔkpɔj di, “Niɔj ni yile di ni sɔba miɔj miɔj, ta bi yile di ni sɔba jigidieke n nyɔnna? Manɔj n ka keɔ giena aɔaɔ n gban gban n yiko, ama vuodieke di tunna miɔj wa yiwo wusie tieɔ. Niɔj ni ka sɔba wa,
- 29 ama manɔj n sɔba wa miɔj, dama n nyɔj wa ɔ jigɔj, wɔnɔj ɔ tunna miɔj.”

- 30 Womi die ba mia di ba yigi wo, ama vuon die ka biagi yigi wo dama u yigin sanja die ye ka tugiya.
- 31 Ama kpiikaaku sun vuosi pam die di yiwo yada, ta baari di, "Omun vuovarikiri Masia wa di ken ken, u nan tun mamachi wukpuma a tian daa wa gie di tunna naa?"
- 32 Die Farasisi vuosisi die di wun kpiikaaku di pusuna a bala waha gie yaa gamma Yisa ma wa, die wa die banun anan ba kikaabitba nyinkuraha die di tun Omun jamun juokpenkpuku gbubarun batan di ba ga a yigi Yisa.
- 33 Yisa die di baari di, "N nan di bie ni jigin daraa ale ama ka kuan chaan n nan yinji ga vuodieke di tunna mun wa jigin.
- 34 Ni nan di dia a yaala mun ama ni kaan ye mun, dama jigidieke n bala n bemme wo ni kaan biagi a ken mi."
- 35 Juu vuosi nyinkuraha die di piasa tan di, "Sia u baa u ga ta ti kaan ye wo? U baa u ga wa Giriiki vuosi tigi diekema Juu vuosisi di benne wo a dagi Giriiki vuosisi?"
- 36 U baari di, 'Ni nan di dida a yaala mun ama ni kaan ye mun', ta 'Ni kaan biagi ga jigidieke n bala n bemme wo', wuru gie chian?"
- 37 Die dusgaka dakpatiri daraan die yiwo daakpun. Dnun daari mi Yisa die di hagi zie a bal anan lolikpun di, "Vuodieke nun mana nyanyuule di yalla, u ken n jigin a nyu.
- 38 Dama Omun gbanju baari di, 'Vuodieke nun mana di yine mun yada, miivoli nyaan nan di paala a nyun u ma.' "
- 39 Yisa die bal wa naa yaa gamma Omun Halkaska ma, Haalun dieke vuodiekeba di yine wo yada di bala ba ken ye wo. Die sanja mi ta Omun ye ka yi vuosi Halkaska mi, dama sanja mi ta u ye ka koti Yisa nmunsikpen.
- 40 Die daadamba pam die di wun u bala die wo ta baari di, "Daa wa gie sen yiwo Omun naazu wusie."
- 41 Ta batan di baari di, "U yiwo Omun Vuovarikiri Masia wa." Ama batan dian di baari di, "Omun Vuovarikiri Masia wa kaan nyun Galili me.
- 42 Omun gbanju dagya di Masia baa u yiwo naan Davidi haagun ta ba nan muru wa Betlehem ma tigi dieke die Davidi di benne."
- 43 Naa wa vuosisi die di puo yaa gamma Yisa ma.
- 44 Die batan di yaala ba yigi wo ama vuon die ka gbi wa.
- 45 Die gbubarunba die di yinji ga kikaabitba nyinkuraha anan Farasisi vuosisi jigin, die ba piasa ba di, "Bia yine ni ka yaa wa a ken?"

- 46 Gbɔgbarttba dɪ yɪŋɪ balt ba dɪ, “Vuon̄ ye ka balt wɪa sɪba daa wa dɪ bala die wo.”
- 47 Farasisi vuosisi dɪ piast ba dɪ, “Ɔ gaan̄ nɪ gban̄ mɪŋ yaa?”
- 48 Nɪ ye ye ta nyɪŋkɪraha wɔnyɪ yaa Farasisi vuon̄ yi wo yada?
- 49 Kpɪkpaaku gie dɪ kana ka sɪba Ɖmɪŋ mɪraha wɪa, Ɖmɪŋ nan chɔsɪ ba.”
- 50 Nikodimosi die yiwo Farasisi vuosi wɔnyɪ, die ɔ yiwo vuodieke dɪ wolinne a ga Yisa jigin̄. Die ɔ balt ba dɪ,
- 51 “Tɪ mɪraha ka yi sien̄ dɪ tɪ dii vuon̄ saryɪ a baari ɔ chɔsɪya ta ye ka wɔŋ wa ta ye wudieke ɔ yine.”
- 52 Die ba yɪŋɪ piast wa dɪ, “Fɔ gban̄ nyɪŋ wa Galili yaa? Karɪŋ Ɖmɪŋ gban̄ku ta nan ye dɪ Ɖmɪŋ naazɔa ye ka nyɪŋ Galili tɪŋgban̄ ma.”

Jɔn 8

- 1 ((Womi vuon̄ mana die dɪ ga tigin̄, ama Yisa die dɪ jɔalt ga Olivisi Tɪst kunkogiri me.
- 2 Die ka sukɔleelin̄ die ɔ yɪŋɪ ga Ɖmɪŋ jɪamin̄ juokpen̄kpɪku ma. Die vuosi pam die dɪ taan̄ a gilin̄ wo, die ɔ sɔsɪ kalt a piili a daga ba.
- 3 Die mɪraha dɪdagɪrɪba batan̄ anan̄ Farasisi vuosisi batan̄ die dɪ yaa hɔgu wɔnyɪ die dɪ dɔagɪna anan̄ dembin̄ dieke dɪ kana ka yi ɔ chɔrɔ a ken̄ juu ta vaa ɔ zie ba mana nɪŋŋa.
- 4 Ta die balt a yɪ Yisa dɪ, “Dɪdagɪrɔ, tɪ yigi wo hɔgu wa gie ta ɔ dɔa anan̄ dembin̄ dieke dɪ kana ka yi ɔ chɔrɔ.
- 5 Tɪ mɪraha sɔŋ Mosisi die baari dɪ hɔgu wa mi chanchaan̄ mɔ ba taa wa anan̄ tana a kɔs mɪŋ, ta fɔnɪŋ, lala fɔ balt?”
- 6 Die ba balt wa naa dɪ ba ye ɔ nan balt wɔbɪan̄ an̄ ba galɪŋ wa. Ama Yisa die dɪ sɔsɪ a zɔrɪ a nagɪ ɔ nuubin̄ a maaga wɪa tɪŋgban̄.
- 7 Die ba ye a piasta Yisa wɪa yaa gamma hɔgu wa ma. Womi Yisa die dɪ hagu zie a baari dɪ, “Vuodieke dɪ yene ka yi bɪan̄, die vuoke wolɪŋ a nagɪ tan̄ a taa wa.”
- 8 Ta die a bɪ sɔsɪ zɔrɪ a maaga tɪŋgban̄.
- 9 Die ba wɔnna baltku naa wa, die ba mana die dɪ nyɪŋ mi wɔnyɪ wɔnyɪ, nyɪŋkɪraha die wolinne nyɪŋ, ta die va Yisa ta hɔgu wa die dɪ ye zie mi.
- 10 Yisa die dɪ hagu zie a piast hɔgu wa dɪ, “Ba bie sɪa? Vuon̄ ka tɪalya dɪ ɔ balt a chɔsɪ fɔ?”
- 11 Ɔ yɪŋɪ baari dɪ, “Jakɔsɪŋ, vuon̄ ka tɪalya.” Ta Yisa die dɪ baari dɪ, “N gban̄ n kaan̄ balt a chɔsɪ fɔ, gamma ama da bɪ yi bɪan̄ bɪbra.”))

- 12 Yisa die di balt a yi vuosisi bibra di, “Maniŋ n yiwo tɔŋbaŋka gie vuosi chaaniŋ, ta vuodieke mana di dina n kɔaŋ nan di yaa chaan dieke di chaana ɔ berin, ta ɔ kaan di dia mia lɔni ma.”
- 13 Ta Farasisi vuosisi die di balt a yi wa di, “Fu nyuna ma fu balala yaa gamma fu ma, ta wudieke fu balala wa di yi yori.”
- 14 Yisa die di yinŋi balt ba di, “Du yi man bala yaa gamma n ma, ama wudieke n bala wa yiwo wusie, dama n sɔba jigidieke n nyinna keŋ miŋ ta bi sɔba jigidieke n ganana. Ama ninŋ ni ka sɔba jigidieke n nyinna aŋan jigidieke n ganana.
- 15 Ninŋ ni die vuon sariya yaa gamma vuota chɔara di suna dene, ama manŋ n ka die vuon sariya.
- 16 Du yi man keŋ baa n dii vuon sariya, n nan dii ɔ sariya aŋan wusie, dama n ka die sariya n nyuna ma ama n Chɔa vuodieke di tunna miŋ wa bie n jigin.
- 17 Di maagiya ni mira sun di du yi vuosi bale di dii siara ta balt wɔbalimŋ wudieke ba bala wa yiwo wusie.
- 18 Manŋ n bala yaa gamma n ma, ta n Chɔa vuodieke di tunna miŋ dan di bala yaa gamma n ma.”
- 19 Die ba piast wa di, “Fu Chɔa wa bie sia?” Ta Yisa die di yinŋi balt ba di, “Ni seŋ ka sɔba miŋ yaa n Chɔa wa. Du yi ni tɔ sɔba miŋ ni tɔ nan di sɔba ɔ Chɔa gban.”
- 20 Yisa die balt wa waha gie mana saŋa dieke ɔ dagnana vuosisi Ōmiŋ jiamŋ juokpenkpukɔ ma jigidieke Ōmiŋ piini adaka di benne wo; ama vuon die ka yigi wo, dama ɔ yigin saŋa die ye ka tugiya.
- 21 Yisa die di bi a balt ba di, “Manŋ n nan ga, ta ni nan di dia a yaala miŋ ama ni kaan ye miŋ, ta nan keŋ kpi aŋan ni wɔbiati. Ni kaan biagi ga jigidieke n ganana.”
- 22 Die wia Juu vuosi nyinɔuraha die di piasa tan di, “Ō baari di, ‘Ni kaan biagi a ga jigidieke n ganana wa.’ Ō yaala ɔ kɔɔ wa ɔ gban yaa?”
- 23 Yisa die di bi bala guti di, “Ninŋ ni yiwo tɔŋbaŋka gie suti, ama manŋ n yiwo arzanna suti. Ninŋ ni nyin wa tɔŋbaŋka gie me, ama manŋ n ka nyin tɔŋbaŋka gie me.
- 24 Die wia man balt ni di ni nan kpi aŋan ni tuntumbiati. Ta du yi ni ka yi miŋ yada di n yiwo vuodieke n yine wo ni seŋ kpi aŋan ni tuntumbiati miŋ.”
- 25 Die ba piast wa di, “Mania yine fu?” Yisa die di yinŋi balt ba di, “N yiwo vuodieke n balala ni a nyin piiliku me di n yiye wo.

- 26 Wia pam benne man̄ t̄n̄ nan bali a ch̄s̄st̄ n̄; ama vuodieke di t̄n̄na m̄n̄ wa yiwo wusiet̄n̄ ta man̄n̄ n bala d̄n̄tia ka gie vuosi wudieke n w̄n̄na a nȳna ̄ j̄gin̄.”
- 27 Ama vuosisi die ka s̄ba di ̄ bala ba yaa gamma ̄ Ch̄c̄c̄n̄ D̄m̄n̄ wia.
- 28 Die wia Yisa die di bali ba di, “San̄ja dieke n̄ ken̄ koti man̄n̄ Vuota B̄sa n̄m̄s̄ikpen̄, san̄ka mi n̄ nan m̄n̄n̄t̄ di n̄ yiwo vuodieke n̄ yine, ta s̄ba di n̄ ka yie w̄n̄ an̄an̄ n̄ gban̄ gban̄ n̄ yiko, ama n̄ bala wudieke n̄ Ch̄sa di daḡna m̄n̄ di n̄ bali wa m̄n̄.
- 29 W̄n̄n̄ vuodieke di t̄n̄na m̄n̄ wa bie n̄ j̄gin̄. ̄ ka va m̄n̄ dama n̄ yie wudieke di nannana ̄ s̄n̄ san̄ja mana m̄n̄.”
- 30 Vuosi pam die di w̄n̄ ̄ balala w̄aha gie wo, ta yi wo yada.
- 31 Die Yisa die di bali yi Juu vuodiekemba di yine wo yada di, “Du yi n̄ di n̄ daḡk̄s̄, n̄ sen̄ yiwo n̄ k̄an̄and̄s̄t̄n̄;
- 32 ta n̄ nan di s̄ba wusieke ta wusieke nan gbat̄ n̄ taan̄.”
- 33 Die ba ȳn̄ji bali wa di, “T̄n̄n̄ t̄ yiwo Abarahami haaḡs̄ ta ye ka yi vuon̄ yon̄s̄. Lala f̄s̄ bala di, ‘T̄i nan ye gbat̄taan̄?’ ”
- 34 Yisa die di bali a ȳ ba di, “Wusie man̄ bala n̄, vuodieke n̄n̄ mana di yinene bian̄ yiwo bian̄ yom̄s̄.
- 35 Yom̄s̄ n̄n̄ ka gut̄ ̄ tien̄ den̄ me, ama t̄gin̄ b̄sa n̄n̄ gut̄ wa den̄ me yaa gamma haahuu.
- 36 Du yi man̄n̄ D̄m̄n̄ B̄sa wa di gbat̄ n̄ a taan̄, n̄ nan sen̄ ye gbat̄taan̄.
- 37 N s̄ba di n̄ yiwo Abarahami haaḡs̄, ama n̄ m̄ia di n̄ k̄s̄ m̄n̄ m̄n̄, dama n̄ ka yaala n̄ tuo n̄ daḡk̄s̄.
- 38 Man̄n̄ n̄ bala wudieke n̄ Ch̄sa di daḡna m̄n̄ m̄n̄, ama n̄n̄n̄ n̄ yie wudieke n̄ ch̄c̄c̄n̄ di bala n̄.”
- 39 Ba ȳn̄ji bali wa di, “T̄i ch̄c̄c̄n̄ yiwo Abarahami.” Ta Yisa die di ȳn̄ji bali ba di, “Du yi n̄ sen̄ yi Abarahami ball̄ n̄ nan di yie wudiekemba die ̄ yine wo m̄n̄.
- 40 Ama n̄ yaala n̄ k̄s̄ m̄n̄ m̄n̄ n̄ balala n̄ wusie dieke D̄m̄n̄ di naḡna a ȳ m̄n̄ wa m̄n̄. Abarahami n̄n̄ die ka yi w̄n̄ s̄ba naa.
- 41 N̄ yie wudieke gban̄ gban̄ n̄ ch̄c̄c̄n̄ di yinene wo.” Die ba ȳn̄ji bali wa di, “D̄m̄n̄ gban̄ gban̄ yine t̄i ch̄c̄c̄n̄ dieke nȳna ma t̄i yalla, ta t̄i yi ̄ ball̄ wusie.”
- 42 Yisa die di bali a ȳ ba di, “D̄m̄n̄ di t̄n̄ sen̄ yi n̄ ch̄c̄c̄n̄ n̄ nan di cho m̄n̄, dama n̄ nȳn̄ wa D̄m̄n̄ j̄gin̄ ta wa bie gie lele wo gie. N̄ ka ken̄ye an̄an̄ n̄ gban̄ gban̄ h̄aḡr̄n̄ ama w̄n̄n̄ ̄ t̄n̄na m̄n̄.

- 43 Bta wta ni ka sba wudieke n balala wa chian? Di yiwo ni kana ka biagi wumma wudieke n balala wa miŋ.
- 44 Ninuŋ ni yiwo ni choŋ, Sitaani balli ta yaala ni yime ni choŋ wa choti. Piiliku me wo die u yiwo vuokuru, ta bi wo wusie, dama wusie wo u ma halt bta gban. U keŋ chiba nmunchibisi ka njan yiwo u tunturkura, dama u yiwo nmunchibitien, ta nmunchibisi mana nyuŋ wa u jigiu.
- 45 N balala ni wusieke wta, die wta ni ka yi n balku yada wa.
- 46 Ni jabta baan biagi daga n wuban? Du yi man bala wusie, bta wta ni ka yi miŋ yada?
- 47 Vuodieke di nyinna Dmuŋ jigiu wumma Dmuŋ wubalka miŋ; ama ninuŋ nuŋ ni ka nyuŋ Dmuŋ jigiu, die wta ni zeti di ni wuŋ wa.”
- 48 Die Juu vuosi die di yinŋi bali Yisa di, “Ti ka yaa wusie ti bala di yiwo Samaria uon ta jumban di yalli fu wa?”
- 49 Yisa die di yinŋi a bali ba di, “Jumban ka yalli miŋ. Manuŋ n yi wa n Chua Dmuŋ jilma ta ninuŋ ni daansa miŋ yori.
- 50 Manuŋ n ka yaala buruŋ a ya n gban. Ama Dmuŋ yaalala ka ya miŋ, ta u bi yi wusie saryadiiru.
- 51 Wusie man bala ni, vuodieke mana di duna n waha kaan wuŋ kpi.”
- 52 Ta Juu vuosisi die di bali a yi wa di, “Lele ti wa sba a baari di jumban yalla fu. Abarahami die kpiye miŋ, ta Dmuŋ naazulba dan die di kpi, ama baari di, ‘Vuodieke nuŋ mana di duna n waha kaan wuŋ kpi.’
- 53 Ti choŋ Abarahami die kpiye miŋ, ti yaa tama di ka yile di tan Abarahami miŋ? Dmuŋ naazulba gban die kpiye miŋ. Muna fu yile di yiye?”
- 54 Yisa die di yinŋi a bali ba di, “Man tuŋ bra n gban, n burku nan yi yori. Ama vuodieke di burana miŋ yiwo n Chua, vuodieke gban gban ni bala di u yiwo ni Dmuŋni.
- 55 Ninuŋ ni ye ka sba wa, ama manuŋ n sba wa miŋ. Du yi man baari di n ka sba wa, n nan buruŋ nmunchibitien sba ninuŋ. Ama n sba wa miŋ ta di u waha.
- 56 Ni choŋ Abarahami die yaa sugfialuŋ pam, u bala u ye sanja dieke n bala n keŋ tungban ka gie me wo; die u seŋ ye ke miŋ, ta u suŋ die di fiati.”
- 57 Juu vuosisi die di bali a yi wa di, “Ye ka tugi bna banisi-nu, lala fu yi ye Abarahami?”
- 58 Yisa die di yinŋi bali ba di, “Wusie man bala ni, ba kenne mira Abarahami wa, ta n wuŋ beri miŋ.”
- 59 Die wta, ba nagi tana di ba taa wa, ama Yisa die lobiri u gban ta nyuŋ Dmuŋ jiamu juokpenkpu ku ma.

Joon 9

- 1 Yisa die di chunnana a gara wa die u ye daa wunya ba murina wa ta u yi yu.
- 2 U kwanandusiriba die di piast wa di, "Didagirus, minia tuntumbiati wia ba muri daa wa ta u yi yu? Wunya yaa u chonon anan u nun."
  - 3 Yisa die di yinji a bali ba di, "Daa wunya yaa u chonon anan u nun bian taasna u yusisi. U yunya mi di n vaa u nine yuori amu vuosi ye Dmu tunkuma.
  - 4 Yun di yene ka sibiye naa, ti mu ti tuma vuodieke di tunna mi wa tuma; dama yun di ken sibi vuon kaan biagi a tun.
  - 5 N yene bie tngbanka gie me nu, n yine ka vuosi chaanu."
  - 6 Yisa di bala naa kwan chaan, die u tiri nintobiti a yi tanti ma, a busulbu a nagi tirti daa wa nine,
    - 7 ta bali a yi wa di, "Gamma a ga nti fu nine Siloami gbagu ma." (Siloami chan yine "Tunya".) Die wia daa wa die di ga, a ga nti u nine ta yese, ta viiri kuli tigin.
    - 8 Die u jujurutan anan vuodiekeba die di wone a ye wo ta u jusu wa die di piasta tan di, "Daa daa wa gie naana a kala gie a jusu wa?"
    - 9 Bata die di baari di, "U wondene" Ama bata die di baari di, "Aayi daa u wondie, u ta niast wa mi." Die daa wa gan gan di baari di, "Manu n yine daa wa mi."
    - 10 Die ba piast wa di, "Lala fu yi ta fu ninehe di yuori?"
    - 11 U yinji a bali ba di, "Daa dieke saan di dine Yisa wa busuna tanti a nagi a tirti n ninehe, ta bali di, 'Gamma Siloami gbagu ma a nti fu nine.' Die wia die man ga, n dene nti a kpati wa man biagi a yese."
    - 12 Die ba piast wa di, "Sta u beri?" U yinji a bali ba di, "N ka siba."
    - 13 Die wia die ba nagi daa wa ga Farasisi vuosisi jigin.
    - 14 Daa dieke die Yisa die di busu tanti a yuori daa wa ninehe die yiwo davuskiru daraan.
    - 15 Ta Farasisi vuosisi die di bi piast daa wa u ninehe di yuorine dene. U bali ba di, "U busu wa tanti a tirti n nine, man nti ha ta yese."
    - 16 Farasisi vuosisi bata die di baari di, "Yisa wa ka nyu Dmu jigin, dama u ka du davuskiru daari miraha." Ama ba bata die di baari di, "Lala tuntumbiati tien di baan biagi tun mamachi wukpuka gie?" Die wia die ba nga ninhaguru anan tan.
    - 17 Die ba bi piast daa wa di, "Daa dieke di yuorine fu ninehe, bia fu yile yaa gamma u ma?" Daa wa di yinji bali di, "U yiwo Dmu naazu."

- 18 Die Juu vuosi nyɩŋkuraaha die ye ka yi yada di die ɔ yiwo yu ama ta wa yese lele. Die wia die ba wa daa wa chɔɔŋ wa aŋaŋ ɔ nuŋ a keŋ,
- 19 a piast ba di, “Ni bɔa wa wɔnna? Wɔnɩŋ ni baari di ni muri wa ta ɔ yuŋya wa? Ta lalta ɔ biagi yese lele?”
- 20 Ɔ chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ di yinŋi bali di, “Ti siba a baari di ɔ yiwo ti bɔa, ta siba di ti muri wa ta ɔ yuŋya miŋ.
- 21 Ama ti ka siba wudieke di yine ɔ biagi yese lele, ta ka bi siba vuodieke di yuorine ɔ ninehe. Ni piast wa dama ɔ ka yi bɔabiŋ, ɔ nan biagi bali yi ɔ gbaŋ.”
- 22 Die ɔ chɔɔŋ aŋaŋ ɔ nuŋ wo die bali wa naa, dama die ba chɩga Juu vuosi nyɩŋkuraaha ŋmaamiŋ, dama die ba wɔŋ saŋ miŋ di vuodieke niŋ mana di balala di Yisa yine Ɖmiŋ Vuovɔarikiŋ Masia wa, ba nan vɔari wa a nyɩŋ ba Ɖmiŋ jiamiŋ juoku me.
- 23 Die wia ba bali di, “Ɔ ka yi bɔabiŋ, ni piast wa.”
- 24 Die ba wa daa dieke nine di yuorine wo ka bule me a bali wa di, “Huɔ Ɖmiŋ niŋa di baa fu bali wa wusie. Ti siba a baari Yisa yiwo tuntumbiati tienŋ.”
- 25 Daa wa die di yinŋi a bali ba di, “Maniŋ n ka siba di ɔ yiwo tuntumbiati tienŋ yaa ɔ ka yiye. Ama wɔbalɩŋ dieke n sibiŋa yine die n yiwo yu, ama lele n yese miŋ.”
- 26 Ba bi piast wa di, “Lalta ɔ yi ta yuori fu ninehe?”
- 27 Ɔ yinŋi bali ba di, “N wɔŋ bali ni miŋ ta ni ka wɔmma. Bia ni yaala n bi bali ni bɩbra? Ni gbaŋ ni yaala ni bɩriŋ wa ɔ kɔaŋandusɩriŋ yaa?”
- 28 Die ba wa zia wa ta baari di, “Fuŋɩŋ yiwo vuoke me kɔaŋandusɩɔ, ama tɩniŋ ti yiwo Mosisi kɔaŋandusɩriŋ.
- 29 Tɩniŋ ti siba a baari di Ɖmiŋ die bali wa wia a yi Mosisi, ama vuoke gie niŋ ta ka wɔŋ siba jigidieke ɔ nyɩnna.”
- 30 Daa wa di yinŋi bali di, “Bia mamachi wuŋ wɔnna! Ni ka siba ɔ nyɩnna jigidieke, ama wɔnɩŋ ɔ yuorine n ninehe miŋ!
- 31 Ti siba a baari Ɖmiŋ ka wɔmma tuntumbiati tieliŋ jɔɔsɩŋ; ama ɔ wɔmma yia vuodieke di jianna wa ta yie wudiekemba ɔ yaalnana miŋ.
- 32 A nyɩŋ dɔnɩa piiliku me, ti ye ka wɔŋ di vuonŋ yuori vuodieke ba murɩna wa ta ɔ yi yu nine.
- 33 Du yi daa wa gie di ka nyɩŋ Ɖmiŋ jigiŋ, ɔ tiŋ kaŋ biagi a yi wuŋ.”
- 34 Die ba yinŋi bali wa di, “Fuŋɩŋ ba muri fu miŋ aŋaŋ biŋ, miŋa yine fu, fu yaala fu dagi ti?” Ta die yagi wa a nyɩŋ Ɖmiŋ jiamiŋ juoku me.
- 35 Yisa die di wɔŋ di ba yagi wa daa wa a nyɩŋ Ɖmiŋ jiamiŋ juoku me, die ɔ yaal ɔ jigiŋ a ye wo, a piast wa di, “Yi Vuota Bɔa yada miŋ?”

- 36 Daa wa die di yinji a piast wa di, “Jakwɔɔ, minɔa yine Vuota Bɔa wa? Dagu miɔ amɔ n nan yi wo yada.”
- 37 Yisa die di yinji balt wa di, “Fɔɔɔ wɔɔ ye wo miɔ, ta ɔ yine vuodieke di balala wia aɔaɔ fɔ leleke giena.”
- 38 Daa wa di baart di, “N Yɔmɔtien n yi fɔ yada miɔ.” Ta die sɔɔɔ gbirigi Yisa niɔa.
- 39 Yisa die di baart di, “Manɔ n keɔ wo tiɔgbaɔka gie me di n dii vuota sariya, amɔ vuodiekemba di yuɔna wa nan di yese ta vuodiekemba diaɔ di yesinene wo nan yuɔ.”
- 40 Die Farasisi vuosi batɔ die di benne mi wo ta wɔɔ wudieke ɔ bala wa die di piast wa di, “Ti gbaɔ ti yuɔya miɔ?”
- 41 Yisa die di baart di, “Du yi ni tiɔ wo ninyuoriɔ, ni tiɔ kaɔ di yaa biaɔ, ama ni bala di ni yaa ninyuoriku niɔ, ni yaa biaɔ.”

Jɔɔn 10

- 1 Yisa die di bi balt ba di, “Wusie maɔ bala ni, vuodieke niɔ di kana ka daagu yiise juoku sanɔari a juu ama ta daagu paɔ a juu yiwo gaarɔ aɔaɔ gbɔgbatrɔ.
- 2 Ama vuodieke di daaginana sanɔari a juo wo yiwo yiisehe yiyagrɔ.
- 3 Sanɔagbaritɔ wa ɔaɔ yuori wo sanɔari a yi wa aɔ ɔ juu, ta ɔ wa ɔ gbaɔ gbaɔ ɔ yiisehe saara ba ɔaɔ wɔmma ɔ lɔlɔ ta ɔ yaa ba nyina.
- 4 Ɔ keɔ yaa ha a keɔ nyiɔ, ɔ ɔaɔ di wa a niɔa ta yiisehe di di ɔ kɔaɔ, dama a siba ɔ lɔlɔ miɔ.
- 5 Ama a kaɔ wɔɔ a di chaanɔ kɔaɔ, a nan chigi ta va wa, dama a ka siba ɔ lɔlɔ.”
- 6 Yisa die taɔ ba nandagiri gie ama die ba ka siba wudieke ɔ balala ba wa chaɔ.
- 7 Die wia Yisa di bi bala ba di, “Wusie maɔ bala ni, manɔ n yine yiisehe juoku sanɔaɔ.
- 8 Vuodiekemba mana die di wolinne a keɔ n ma wa yiwo gaariɔ aɔaɔ gbɔgbatrɔ, ta yiisehe di ka wɔɔ a yi ba.
- 9 Manɔ n yine sanɔari, vuodieke niɔ mana di daagna n ma a juu nan ye gbatiɔaɔ. Ɔ nan keɔ juu ta nyina, ta yese nyindiike vuna.
- 10 Gaarɔ niɔ keɔye di ɔ keɔ gaari yiisehe, ta kɔɔ ha, ta bi chɔɔɔ ha. Manɔ, n keɔye miɔ di a ye miivoli dieke di yine miivoli wusie ke.
- 11 “Manɔ n yiwo yiyagrɔvunɔ, ta yiyagrɔvunɔ kpinene ɔ yiise wia.

- 12 Ama vuodieke nuḡ di yaginana yiise ligire wta, ta ka yi yiyaguru wusie, ta ka bi su yiisehe nuḡ, du yi u keḡ ye gbaanchuru di kien saḡḡa dieke, sie u chigi ta vaa yiisehe; ta gbaanchuru keḡ yigi he ta yiise taltkaha chigi jaasi.
- 13 O ḡaan chiga dama u yaga yiisehe ligire wta, ta u бага wo yiisehe me.
- 14 Manuḡ n yiwo yiyaguruuru; Siba n Chua Dmuḡ di sibuḡa muḡ, ta n gbanḡ manḡ siba wa die wo, die gbanḡ gbanḡ di su, n siba n yiise, ta yiisehe danḡ di siba muḡ, ta manḡ yi siri di n kpi a wta.
- 16 N yaa yiise atanḡ, ama hanuḡ a wo yiise juoku gie me. Sie n yaa a danḡ a keḡ, ta a nan tuo n nuḡḡ, ta a mana buruḡ yiise buuri balimuḡ, ta yaa yiyagubalimuḡ.
- 17 “N Chua Dmuḡ cho muḡ muḡ dama n yi siri di n kpi, ta ka kuḡḡ chaḡḡ n bi ye miivoli.
- 18 Vuonḡ wori a nan biagi vuaruḡ n miivoli, ntaala n yi wa sienḡ. N yaa yiko a nan biagi nagi yi, ta bi yaa yiko a nan biagi keḡ n muḡ ma. Naa n Chua die di balimuḡ di n yi.”
- 19 Die u wubaltkaha gie die di yi Juu vuosisi di bi puo bibra.
- 20 Ba pam die di baaruḡ di, “Jimbunḡ yalla wa ta u juo yunḡaatu. Bia wta ni wumma wa?”
- 21 Ama batanḡ die di baaruḡ di, “Vuodieke jimbunḡ di yalla kaḡḡ biagi baluḡ wta siba naa. Lala vuodieke jimbunḡ di yalla di nan biagi a yuori yuḡḡ nine?”
- 22 Die saḡḡa di tuḡḡ di ba dii ba duḡḡa dieke ba ḡaana bira Dmuḡ ba jiamuḡ juokpenḡkpuḡ wta wa. Duḡḡa ka die dii wo Jerusalemi ma. Saḡḡa mi die yiwo tafaḡḡ
- 23 ta Yisa die di di dta lufaḡḡ dieke ba wasunana Solomoni lufaaka, di benne Dmuḡ jiamuḡ juokpenḡkpuḡ ma wa.
- 24 Vuosisi die di taḡḡ a giliḡ wo ta puḡḡ wa di, “Funuḡ yaala ti chusi muḡ a ga tuḡḡ wa saḡḡa bia? Baluḡ ti wusie: Fu yine Dmuḡ Vuovuarikuḡ Masia wa?”
- 25 Yisa die di yinḡi a baluḡ ba di, “N wḡḡ baluḡ ni muḡ, ama ni ka yi muḡ yada. Tuḡ diekemma n tunnana wa anḡḡ n Chua Dmuḡ yikoke, dagunana vuodieke n yine.
- 26 Ama ni ka yi yada dama ni ka yi n yiise.
- 27 N yiisehe wumma n luḡḡ; ta manḡ siba ha ta a di n kuḡḡ.
- 28 Manuḡ n ya ha miivoli dieke di wone kpatuḡ, ta a kaḡḡ wḡḡ kpi; ta vuonḡ di kaḡḡ biagi a gbati ha a nyuḡ n jigiḡ.
- 29 N Chua Dmuḡ naguna ha a yi n nuusi me, ta wunuḡ u tuḡḡ vuonḡ mana muḡ. Die wta vuonḡ wori a baḡḡ biagi a gbati ha a nyuḡ n Chua wa nuusi me
- 30 Manuḡ anḡḡ n Chua Dmuḡ yiwo jabalimuḡ.”

- 31 Womi Juu vuosisi die di bi nagl tana di ba taa wa,
- 32 ama Yisa die di bali ba di, “Manij n yi wo wuvuna dieke n Chua Dmij di nagina a yi mij di n yi pam ni jigin, a jabla wia ni yaala ni taa mij tana?”
- 33 Ta ba yinji a bali wa di, “Ti ka baa ti taa fu tana anan fu yinene wuvunaha wia, ama fu nagina fu gban a magisa Dmij wia. Funij ko yiwo vuota, ama ta mia di fu nagl fu gban a birij Dmij.”
- 34 Yisa die di yinji a bali ba di, “Di maagiya ni gban gban ni mira dieke di benne Dmij gbanƙu sun wa di, wunij Dmij die baari di, ‘Sariya diiribe yiwo n balli’,
- 35 ta ti siba a baari wudieke Dmij gbanƙu di bala wa yiwo wusie yaa gamma haahuu; ta wunij Dmij di wasa vuodiekemba u nagina u waha a yi wa u balli.
- 36 Manij nij, n Chua Dmij vuarina mij a tun mij tungbanka gie me. Ta lala ni nan biagi a baari di n zia Dmij anan n balala di n yiwo Dmij Bua wa?
- 37 Die nij ni da yi mij yada du yi man ka tuma n Chua Dmij tsumaha.
- 38 Ama du yi man tsumaha ta ni ka yi mij yada, ni tun mu ni yiwo n tsumaha yada amu ni nan di siba di n Chua Dmij bie n ma ta n dan man bie u ma.”
- 39 Die ba bi mia di ba yigi wo, ama die u bia ta vaa ba,
- 40 ta die bi garisi Joodani muguri a ga jigidieke Jon die di sunana vuosi Dmij nyaabu ta die bie mi.
- 41 Vuosi pam die di ken u jigin a bala ya tamba di, “Jon die ka yi mamachi wukpuma ama wudieke mana u bala yaa gamma daa wa gie ma die yi wusie.”
- 42 Die mi vuosi pam die di yi wo yada.

Jon 11

- 1 Die daa wunyi saan die dine Lazurusi ta u bie Betani ma, ta die di ken yuagi. Betani die yiwo tin dieke Meri anan u numba Maata di benne.
- 2 Meri wa gie die yine vuodieke die di sitine tulaarika a yi ti Yomutien nagisi ma wa ta chitbu anan u sikpen zoosisi; die di yiwo u numba Lazurusi die di yuagina wa.
- 3 Die u tamba Meri anan Maata die di tun bali Yisa di, “Ti Yomutien, fu zua dieke fu faasina a cho wo yuagi mij.”
- 4 Yisa die di wunna naa wa, u bali a yi u kvanandusiriba di, “Yuagibu gie ka baa ka yi Lazurusi miivoli kpatij, ama di yiwo wudieke vuosi di nan bir Dmij saan ka wia, ta bi bir manij Dmij Bua saan.”
- 5 Yisa die cho wo Maata anan u numballi Meri anan Lazurusi mij,

- 6 ama die ɔ wɔnna tɔntɔŋkɔ dɛ Lazurusi yuagɪ wa, die ɔ wɔrɪ a bie jigidieke die ɔ benne wo damɔɔma ale.
- 7 Ta die keŋ a balɪ a yɪ ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba dɛ, “Nɪ vaa tɪ yɪŋɪ ga Judia.”
- 8 Ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba die dɛ baarɪ dɛ, “Dɪdagɪrɪ, daraa ale ka gie, mi vuosi die yaala ba taa fu aŋaŋ tana a kɔɔ mɪŋ, bia wɪa fu bɪ yaala fu ga mi?”
- 9 Yisa die dɛ yɪŋɪ a balɪ ba dɛ, “Chaanɪŋ ŋaaŋ beri mɪŋ a nyɪŋ sukɔɔŋ a tɔgɪ jɪŋmɪŋ. Du yɪ vuon dɛ chɔŋ ŋmɪntɔasi ɔ kaŋ gɔŋ nan, dama ɔ yese tɪŋgbaŋka gie chaanɪŋ mɪŋ.
- 10 Ama du yɪ ɔ chɔŋ yuŋ ɔ nan gɔŋ nan dama chaanɪŋ wori.”
- 11 Yisa die bala wa naa, ta bɪ balɪ gutɪ dɛ, “Tɪ zɔa Lazurusi gɔɔra mɪŋ, ama n nan ga a sugɪrɪ wa.”
- 12 Ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba dɛ yɪŋɪ a balɪ wa dɛ, “Tɪ Yɔmɔtɪeŋ, du yɪ ɔ gɔɔra nɪŋ ɔ nan ye alaafɪa.”
- 13 Ama Yisa die daga dɛ Lazurusi kpiye mɪŋ ama ɔ kɔaŋandɔsɪrɪba die yile dɛ ɔ daga dɛ Lazurusi gɔɔra mɪŋ.
- 14 Die wɪa die ɔ yuori balɪ ba dɛ, “Lazurusi kpiye mɪŋ;
- 15 ama nɪ wɪa n yaa wa sugɪfɪalɪŋ die n wone ɔ jigiri amɔ nɪ nan yɪ mɪŋ yada. Nɪ vaa tɪ ga ɔ jigɪŋ.”
- 16 Die Tomasi, vuodieke ba wasɔnana (Yiibiri) dɛ balɪ yɪ ɔ chanchaalɪba dɛ, “Nɪ vaa tɪ mana ga aŋaŋ wa, amɔ du yɪ kuŋ, tɪ kpi aŋaŋ wa.”
- 17 Yisa die dɛ gana gbɪgi Betani wa, die ɔ wɔŋ dɛ ba gune Lazurusi ka daraa anɔsa wonde.
- 18 Betani die ka yɔa aŋaŋ Jerusalemi; die ka yɔasi die yiwo sɪba mali ale,
- 19 die wɪa Juu vuosi pam die dɛ keŋ dɛ ba waasi Maata aŋaŋ Meri ta yɪ ba suguru yaa gamma ba nɪmbɔa kumbu wɪa.
- 20 Die Maata dɛ wɔnna dɛ Yisa kɪeŋ wo, die ɔ nyɪŋ ga dɛ ɔ tuoli wo sien me, ama Meri die dɛ wɔrɪ tɪŋɪ me.
- 21 Maata die dɛ balɪ yɪ Yisa dɛ, “N Yɔmɔtɪeŋ, du yɪ fu tɪŋ bie wo giena n nɪmbɔa wa gie tɪŋ kaŋ kpi.
- 22 Ama n sɪba dɛ lele gɔaŋ Ɖmɪŋ nan yɪ fu jadieke mana fu jɔɔsɪna wa.”
- 23 Yisa die dɛ balɪ wa dɛ, “Fu nɪmbɔa wa nan hagɪ kuŋ me.”
- 24 Maata die dɛ yɪŋɪ a balɪ wa dɛ, “N sɪba mɪŋ dɛ ɔ nan daansi hagɪ kuŋ me dɔnta kpatɪŋ daraaŋ.”
- 25 Yisa die dɛ balɪ dɛ, “Manɪŋ n yɪne vuodieke dɛ sugɪrɪnana kunti ta yɪa ba miivoli. Vuodieke nɪŋ dɛ yɪ mɪŋ yada, ɔ nan dɛ yallɪ miivoli, ɔ kpi gɔaŋ;

- 26 ta vuodieke diaŋ di benne ɔ mɪsɪ ma ta yi mɪŋ yada kaan wɔŋ kpi. Yi wurɪ gie yada mɪŋ?”
- 27 Die ɔ yɪŋŋi baari di, “Wa, n Yɔmɔtɪeŋ, n yi yada di fɔnɪŋ fɔ yɪne Ɖmɪŋ Vuovɔarikɪ Masia wa ta bi yi Ɖmɪŋ Bɔa, vuodieke di bala ɔ keŋ tɪŋgbaŋka gie wo.”
- 28 Maata die di bala wɪaha a kpatɪ kɔaŋ chaan, die ɔ yɪŋŋi ga a lɔbɪrɪ a wa ɔ numbɔa Meri, a bali wa di, “Ɖɪdagɪrɔ wa bie gɪena ta piasa fɔ wɪa.”
- 29 Meri die di wurɪna naa, die ɔ haŋi a yi laŋi laŋi a nyɪŋ di ɔ ga tuoli wo sien me.
- 30 Yisa die di ye ka tɔŋi tɪŋkpaŋka sɔŋ, die ɔ ye bie wo jigɪdieke Maata di tuoline wo.
- 31 Die Juu vuodiekemba die di benne tigiri me ta yɪa Meri suguru wo di yene ɔ haŋina a yi laŋi laŋi a nyɪnna wa die ba di ɔ kɔaŋ. Die ba yɪle di ɔ gara vɔrɪkɔ jigɪŋ di ɔ kɔŋ.
- 32 Die Meri di tɔŋina jigɪdieke Yisa di benne wo, ta ye wo wo, die ɔ sɔsɔŋ gbirigi ɔ nɪŋŋa ta baari di, “N Yɔmɔtɪeŋ, du yi fɔ tɪŋ bie gɪena n numbɔa wa gie tɪŋ kaan kpi.”
- 33 Yisa die di ye ɔ kɔnnana ta Juu vuodiekemba diaŋ di dɪna ɔ kɔaŋ a keŋ wo gbaŋ di kɔnnana wa; die ɔ sɔŋ di chɔsɔsɪ pam.
- 34 Ta die piastɪ ba di, “Sɪa nɪ gu wo?” Die ba yɪŋŋi a bali wa di, “Tɪ Yɔmɔtɪeŋ, keŋ a ye mi.”
- 35 Yisa die di kɔŋ.
- 36 Die wɪa Juu vuosisi di baari di, “Nɪ ye ɔ faasɪna a cho Lazurusi dene.”
- 37 Ama bataŋ diaŋ di baari di, “Daa ɔ yuorɪne daa yɪ wa ninehe? Ɔ tɪŋ kaan biagi a kagi aŋ Lazurusi da kpi?”
- 38 Yisa sɔŋ die di faastɪ a chɔsɔsɪ, ta ɔ ga vɔrɪkɔ jigɪŋ. Die ka yiwo taŋ lɔŋŋi vɔrɪŋ ba nagi taŋ a ligi ka nɔaŋ.
- 39 Yisa die di baari di, “Nɪ nagi tantɪ a nyɪŋ vɔrɪkɔ ma.” Maata, vuodieke di kpɪne wo taa wa di baari di, “N Yɔmɔtɪeŋ, ɔ nan di nyɔsɔŋi dama tɪ gune wo daraa anɪsa wurɪna.”
- 40 Womi Yisa di bali a yɪ wa di, “N ka bali fɔ di du yi fɔ yi yada nan ye Ɖmɪŋ di yalla haŋɪŋ dene?”
- 41 Die wɪa die ba nagi tantɪ a nyɪŋ vɔrɪkɔ nɔaŋ, Yisa die di daansɪ ŋmɪŋsikpɛŋ ta baari di, “N Chɔa Ɖmɪŋ, n waasa fɔ di fɔ wurɪnana n jɔsɔsɪŋ.
- 42 N sɪba a baari saŋŋa mana tuose n jɔsɔsɪŋ mɪŋ, ama n bala naa vuosi gie wɪa, amɔ ba nan yi yada di fɔ tunna mɪŋ.”

- 43 Die ɔ balla naa a kpatɪ wa, die ɔ wa aɲaŋ lɔlɪkpɪŋ dɪ, “Lazurusi, keŋ nyɪŋ!”
- 44 Womi Lazurusi die dɪ keŋ nyɪŋ, logiti die dɪ veli ɔ nuusi aɲaŋ ɔ nagɪsɪ ta garɪbɪŋ die dɪ bɔbɪ ɔ nine. Yisa die dɪ balɪ a yɪ ba dɪ, “Nɪ forisi gattɪ ta vaa ɔ ga.”
- 45 Die vuodiekemba dɪ kenne dɪ ba waasɪ Meri wa pam die dɪ ye wudieke Yisa dɪ yine wo ta yi wo yada.
- 46 Ama ba batanɪ die dɪ yɪŋŋi ga Farasisi vuosisi jigɪŋ a balɪ ba wudieke Yisa dɪ yine.
- 47 Die wɪa Farasisi vuosisi aɲaŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɪraha aɲaŋ tɪka nyɪŋkɪraha die dɪ lagɪŋ tanɪ a baarɪ dɪ, “Bɪa tɪ nan yi? Nɪ ye mamachi tɪŋ dieke daa wa gie dɪ tɪnnana.
- 48 Du yi tɪ va wa ɔ tɪma a gara, vuonɪ mana nan keŋ yi wo yada ta Romani nyɪŋkɪraha nan keŋ a chɔɔsɪ tɪ Dmɪŋ jɪamɪŋ juokpenɪkpɪkɪ aɲaŋ tɪŋbanɪka gie mana.”
- 49 Die ba wɔnyɪ saanɪ dɪ dine Kayafasi ta ɔ yi ba kɪkaabɪtɪba jakɔɔŋ bini mi die dɪ baarɪ dɪ, “Nɪnyɪ nɪ ka sɪba wɪŋ!
- 50 Nɪ ka sɪba a baarɪ dɪ kpɪa dɪ vuobalɪmɪŋ tuo vuosi gie mana kunɪ a kpi a tɪan tɪŋbanɪka gie vuosi mana dɪ baanɪ kpi?”
- 51 Die ɔ ka balɪ naa aɲaŋ ɔ gbanɪ gbanɪ ɔ yɪanɪ, ama die ɔ yine kɪkaabɪtɪba jakɔɔrɪ bini mi wo, die ɔ bɔga bala mɪŋ dɪ Yisa baa ɔ tuo wo Juu vuosi kunɪ a kpi,
- 52 daa ba nyɪna ma, ama ka baa ka yaa wa Dmɪŋ ballɪ diekemba dɪ jaasɪna tɪŋbanɪka gie mana ma wa a keŋ lagɪsɪ tanɪ a yi be jabalɪmɪŋ.
- 53 Die wɪa a nyɪŋ daarɪ mi yaa gamma die Juu vuosisi dɪ sanɪ dɪ ba kɔɔ Yisa.
- 54 Die wɪa Yisa die ka bɪ dɪ dɪa yaalɪŋ ma Judia tɪŋbanɪ ma, ta die nyɪŋ mi a ga tɪŋ kaanɪ dɪ gbigine hagɪyɛŋ ba wasa ka Efarimi, ta die bie mi aɲaŋ ɔ kɔaŋandɪsɪrɪba.
- 55 Die Juu vuosi dɔɔga dieke ba wasɪnana gasɪtanɪkɪ dɪ gbigi, die vuosi pam die dɪ nyɪŋ tɪgɪsɪ tɪgɪsɪ a jɔalɪ ga Jerusalemi dɪ ba wɔnsɪ ba gbanɪ ta dɔɔgaka ye tɔgɪ.
- 56 Die vuosisi die dɪ lagɪŋna Dmɪŋ jɪamɪŋ juokpenɪkpɪkɪ ma wa, die ba dɪ dɪa yaala Yisa ta pɪasa tanɪ dɪ, “Bɪa nɪ yile? Ɔ ka baa ɔ keŋ dɔɔgaka yaa?”
- 57 Ama kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɪraha aɲaŋ Farasisi vuosisi die wɔŋ yɪ wa nuanɪ dɪ vuodieke dɪ keŋ ye jigidieke Yisa dɪ benne ɔ keŋ a yɪ ba doose amɔ ba nan yigi wo.

Jɔɔn 12

- 1 Die daraa ayuaba die di tala di gasitanjku dɔɔgaka tugi wa, Yisa die di ga Betani jigidieke Lazurusi die di benne wo, vuodieke Yisa di sugirna a nyɔn kumbu me wo.
- 2 Mi die ba digi nyindiike a yi wa, die Maata di sunji a tia nyindiikehe, Lazurusi die yiwo vuodiekemba di dinene anan Yisa wa wɔnyɔ.
- 3 Womi Meri die di nagi kɔlba anan tulaari dieke ligire di faasina a tɔa a sitibu a yi Yisa nagisi ma, ta nagi ɔ sikpen zoosi a chiti bu, ta tulaaribu nyuugin di suuli tigiri mana.
- 4 Die Yisa kwanandusirba wɔnyɔ ba wasinana Judasi Asikaroti, vuodieke die di bala ɔ ken posi Yisa chika die di baari di,
- 5 “Bia wia ba ka nagi tulaaribu a daa salnyala kobisi-taa ta nagi ligirebu a yi zɔɔlntielin?”
- 6 Die ɔ ka bal naa ɔ бага di benne zɔɔlntielin ma wia, ama die ɔ yine gaaru wia. Die ɔ pɔgɔlɔna ba ligire bulɔgɔn ta die gaara.
- 7 Ama Yisa die di baari di, “Ni vaa Meri somm! Ɔ yiwo naa a gbari n guule daraan.
- 8 Ninɔn ni anan zɔɔlntielin nan di beri sanja mana, ama manɔn nin n kaan di beri anan ni sanja mana.”
- 9 Die vuosi pam die di wɔn di Yisa ken Betani ma, die wia die ba ga mi. Die ba ka ga mi Yisa nyɔna ma wia, ama die ba yaala ba ye wo Lazurusi, vuodieke Yisa di sugirna a nyɔn kumbu me wo.
- 10 Naa wia kikaabitba nyɔnkuraha die di san di ba kuɔ Lazurusi gban;
- 11 dama die Lazurusi kumbu hagiku wia die Juu vuosi pam di zeti ba kikaabitba nyɔnkuraha ama ta gara Yisa jigin a ye wo yada.
- 12 Die ka tunvɔɔsa die kpɔkpaaku die di kenne gasitanjku dɔɔgaka die di wɔn di Yisa kien wo Jerusalemi ma.
- 13 Die wia die ba chia vaati a nyɔn ga di ba tuoli wo sien a faasi nata di, “Hozaana, Ɔmɔn yi alibarika a yi vuodieke di kienene wunɔn Ɔmɔn saan ma! Ɔmɔn bi yi alibarika a yi Izara naan wa ma.”
- 14 Yisa die wɔn vaa ba yaali wa bonin die ɔ jwali a kati ka ma, siba di maagina die Ɔmɔn gban ku ma di:
- 15 “Zayoni tin vuosi ni da vaa nmaamin yalla ni ye, ni naan wa kien, ta jwali bonpɔl.”
- 16 Sanja mi die ɔ kwanandusirba die ka siba wuri gie chan; ama Ɔmɔn die di kenne a sugiri Yisa a nyɔn kumbu me wo die ba tunsi di Ɔmɔn gban ku balɔ wa die yaa gamma ɔ ma, ta bi tunsi di ba yiwo dene a yi wa.

- 33 Ɔ balƙu gie daga wa u bala u kpi kuɗ dieke.
- 34 Die kpɩkpaaku di yinɗi bali wa di, “Ɖmuɗ gbanɗu daga ti di Ɖmuɗ vuovuarikuru Masia wa baa u bemme muɗ yaa gamma haahuu. Ta lalta fu bala di sie ba koti Vuota Bua wa nmuɗsikpen? Mɩɩa yine Vuota Bua wa gie?”
- 35 Yisa die di yinɗi bali ba di, “Chaanɗu nan di bie ni jigin sanɗa bita. Die wɩa ni chumma ka ma ka yene bie ni jigiri amu lumu kaan keɗ ligi ni, dama vuodieke di chunnana lumu ma ka sɩba jigidieke u ganana.
- 36 Die wɩa ni yi vuodieke di yunana chaanɗu yada u yene a bie ni jigin naa, ta ni nan yi vuodiekemba di benne chaanɗu ma.” Die Yisa die di bala naa a kpati kuɗ chaan die u nyu kpɩkpaaku jigin a ga lobu.
- 37 Anan die u tunna mamachi tunkpumaha ba jigiri mana yoru, die ba ka yi wo yada.
- 38 Naa die di vaa wudieke Ɖmuɗ naazua Azaya di bala wa di keɗ yi wusie, die u baari di: “Ti Yomutien, mɩɩa tuone ti waha? Ta mɩɩa ti Yomutien di yuori u haguɩbu a daga?”
- 39 Die vuosisi mi die ka buagi yi Yisa yada dama Ɖmuɗ naazua Azaya gban die bi baari di:
- 40 “Ɖmuɗ vaa ba yuu muɗ, ta ligi ba sunanyile, amu ba nine kaan di yese, ta ba kaan di sɩba waha chɩasi, ta yinɗi keɗ manɗu Ɖmuɗ n jigin an n gbaan ba.”
- 41 Azaya die bali wa naa, dama die u wɔɗ ye wo Yisa chaankpenkpuɗ ta die bali yaa gamma u ma.
- 42 Die sanɗa mi die Juu vuosi nyinɗura ha pam gban die yi Yisa yada muɗ; ama die ba chiga Farasisi vuosi nmaamuɗ ta die ka bala yaalu ma amu ba kaan yagi ba nyu ba Ɖmuɗ jamuɗ juoku me.
- 43 Naa daga di Juu vuosi nyinɗura ha die yaala vuota buru a tan Ɖmuɗ buru.
- 44 Yisa die di bali anan lolokpuɗ di, “Vuodieke nuɗ mana di yine muɗ yada ka yi wo n nyuna ma yada, ama u yi wo vuodieke di tunna muɗ wa gban yada.
- 45 Ta vuodieke di yenene muɗ, yese vuodieke di tunna muɗ gban.
- 46 Manɗu n keɗ wo tɩngbanɗa gie me di n yi chaanu a yi vuosi, amu vuodieke mana di yine muɗ yada kaan wari a bie lumu ma.
- 47 Vuodieke nuɗ mana dan di wunna n waha ta ka du ha, daa manɗu n bala n dii u sarya, dama n ka keɗ tɩngbanɗa gie me di n dii vuosi sarya, ama n kenye muɗ di n gbatu ba a taan.
- 48 Ta vuodieke di zetine muɗ ta ka tuo n waha, sarya diiru benne a baa u keɗ dii wo u sarya; wudieke n balla wa bala a keɗ dii u sarya dunu kpatu daraan.

49 Wudieke n balala ka nyɩɩ n jigin, ama n bala wudieke n Chɩsa Ɖmɩɩ, vuodieke di tunna mɩɩ wa di bala di n bali.

50 Ta n sɩba a baari ɩ wɩaha yɩa vuosi miivoli dieke di wone kpatɩɩ. Wudieke n bala naa, hanɩɩ n Chɩsa Ɖmɩɩ di bali di n bali.”

Jɔɔn 13

1 Saɩɩa dieke die gasɩɩaɩkɩ dɩɩgaka die di yene ka piiliye wo, ama Yisa die di sɩba a baari di ɩ saɩɩa tɩgɩya mɩɩ, di ɩ nyɩɩ tɩɩgbaɩka gie me a yɩɩɩ ga ɩ Chɔɔɩ jigin. Ta die cho ɩ gbaɩ gbaɩ ɩ kɩaɩandɩsɩɩba die di benne tɩɩgbaɩka gie me, ta die yaala ɩ dagɩ ba ɩ faasɩna cho be die.

2 Saɩka mi wɩnɩɩ aɩaɩ ɩ kɩaɩandɩsɩɩba die die nyɩɩdiike; Sitaani die di wɔɩ woliɩ a yi Judasi Asikaroti vuodieke di yine Simoni bɩsa wa di yile di ɩ posi Yisa chɩaɩ.

3 Ama Yisa nɩɩ die sɩba a baari ɩ Chɔɔɩ Ɖmɩɩ nagɩ wa jaan mana a yi ɩ nuusi me mɩɩ, ta bi sɩba a baari di ɩ nyɩɩ wa ɩ Chɔɔɩ Ɖmɩɩ jigin mɩɩ, ta nan yɩɩɩ ga ɩ jigin.

4 Die wɩa die ɩ hagi nyɩɩdiikehe me, ta wuri ɩ jayeekiɩ a dɩaɩ, ta nagɩ bɩdɩba a bɔbi ɩ chɩaɩ ma.

5 Ka kɩaɩ chaan die ɩ siti nyaan a yi tasɩɩ ma ta piili a nɩa ɩ kɩaɩandɩsɩɩba naatala ta die naga bɩdɩbɩka di benne ɩ chɩaka ma wa a bilige ba naatalaha.

6 Ta die keɩ tɩgɩ Simoni Piita jigin, Piita die di piasi wa di, “N Yɔmɩɩɩɩ, yaala fu nutɩ wa n naatala mɩɩ?”

7 Yisa die di yɩɩɩ a bali wa di, “Lele nɩɩ, kaan di sɩba wudieke n yinene wo chɩaɩ, ama ka kɩaɩ chaan nan di sɩba.”

8 Womi Piita di bali wa di, “Manɩɩ nɩɩ kaan nutɩ n naatala naada.” Yisa di bali wa di, “Du yi man ka nutɩ fu naatala kaan bi yi n kɩaɩandɩsɩɩ.”

9 Die wɩa Simoni Piita die di bali wa di, “N Yɔmɩɩɩɩ, die nɩɩ da keɩ a nutɩ n naatala nyɩna ma, ama nutɩ n nuusi aɩaɩ n sikpeɩ a gutɩ.”

10 Yisa die di bali wa di, “Vuodieke nɩɩ di wone a su nyaan, die vuoke bi wo dɩgɩntɩ. Die wɩa ka ka yi talasi di ɩ bi su, sie ɩ nutɩ ɩ naatala nyɩna ma. Ni mana bi wo dɩgɩntɩ, ntaala vuobalɩmɩɩ nyɩna ma yalla dɩgɩntɩ.”

11 Yisa die wɔɩ sɩba vuodieke di bala ɩ posi ɩ chɩaɩ mɩɩ. Die wɩa die ɩ baari di, “Vuobalɩmɩɩ nyɩna yalla dɩgɩntɩ.”

12 Yisa die di nɩɩna ba naatala ha a kpati wa, ɩ bi nagɩ ɩ jayeekiɩ a yeegi, ta yɩɩɩ keɩ kalt nyɩɩdiikehe jigin, ta piasi ba di, “Ni sɩba wudieke n yinene a yi ni wa chɩaɩ mɩɩ?”

- 13 Ni wasa miŋ Dɔdagirus aŋaŋ ni Yɔmɔtien, di mu miŋ di ni wasnana miŋ die, dama n sen yi miŋ.
- 14 Maniŋ n yine ni Yɔmɔtien aŋaŋ ni Dɔdagirus ta ntti ni naatalaha gie, ni gbaŋ ni mu ni nitima taŋ naatala.
- 15 Maniŋ n yi a daga ni miŋ di ni yime sɔba n yine a yi ni dene wo.
- 16 Wusie maŋ bala ni, yɔmu wori a taŋ u tien ta tuntuntu diaŋ di wori a taŋ vuodieke di tunna wa wa.
- 17 Lele ni sɔba wusieke gie, ni nan di yaa sugɔfalaŋ pam du yi ni yie he.
- 18 “N ka bala yaa gamma ni mana wɔa, n sɔba ninŋ vuodieke n vɔarina miŋ. Sie wudieke di maagina Ōmiŋ gbaŋku ma keŋ yi wusie. Di maagya miŋ di, ‘Vuodieke di dinene nyindiike aŋaŋ miŋ wa yiŋŋe a tuole miŋ miŋ.’”
- 19 N bala ni wurɔ gie ta ka wa keŋ yi, amu ka keŋ yi ni nan yi yada di n yiwo vuodieke n yine.
- 20 “Wusie maŋ bala ni, vuodieke niŋ mana di tuone vuodieke niŋ mana n tunna wa tuo wo n gbaŋ, ta vuodieke niŋ mana di tuone miŋ, tuo wo vuodieke di tuna miŋ wa miŋ.”
- 21 Die Yisa di bala wurɔ gie kɔaŋ chaŋ, die u suŋ di chɔsuɔ pam, die u balɔ yuori be di, “Wusie maŋ bala ni, ni wɔnyɔ bala u posi n chaŋ.”
- 22 Ō kɔaŋandusɔrɔba die di yiŋŋi daansa taŋ ta ka sɔba vuodieke u dagaŋana wa.
- 23 Die u kɔaŋandusɔrɔba wɔnyɔ die u faasina cho die di kalt a gbigi wo.
- 24 Die Simoni Piita die di kamɔ wa a balɔ wa di, “Pɔasɔ wa ye vuodieke u dagaŋana.”
- 25 Die u kɔaŋandusɔrɔ wa mi die di vɔsuɔ a gbigi Yisa a pɔasɔ wa di, “N Yɔmɔtien, miŋta wonde?”
- 26 Yisa die di yiŋŋi balɔ wa di, “Maŋ keŋ nagi paanuku a sugi juti ma a nagi yi vuodieke wo, wɔniŋ vuoke mi wonde.” Die wɔa u nagi paanuku a sugi jutti a nagi yi Judasi vuodieke die di yine Simoni Asikaroti bua wa.
- 27 Die Judasi die di dene tuo paanuku a kpati, Sitaani die di juu wo. Womi Yisa di balɔ wa di, “Yi lagi lagi a yi wudieke fu bala fu yi wo.”
- 28 Ama ba wɔnyɔ die ka sɔba wudieke Yisa di bala a yi wa wa chaŋ.
- 29 Die Judasi di pɔgɔŋana ba ligire buɔgɔrɔ wɔa die ba batan di yile di Yisa balɔ wa miŋ di u ga daa jadieke ba bala ba nagi dii gasitaŋku duɔgaka yaa u ga nagi ligire a yi zɔɔlntielibe.
- 30 Judasi die di dene tuo paanuku die u niŋ buɔnyɔ. Die di yiwo yuŋ.

- 31 Judasi die di gana kuaŋ chaan, Yisa die di baari di, “Lele gie, manŋ Vuota Bua wa nan ye biriŋ, ta n ma Ōmŋ di nan ye biriŋ.
- 32 Du yi Ōmŋ di ye biriŋ n ma, die nŋ di kaan yuasi u nan vaa manŋ Vuota Bua gbaŋ ye biriŋ u ma.
- 33 N balli, n kaan bi bie ni jigiŋ a yuasi. Ni nan di dia a yaala miŋ, ama lele n bala ni wudieke n bala a yi Juu vuosisi nyiŋkuraaha di, ‘Ni kaan biagi a ga jigidieke n ganana wa.’
- 34 Ta lele, n wa ya ni wa muraalŋ: ni chome taŋ. N chone ni dene wo ni mu ni chome taŋ dene.
- 35 Du yi ni yaa choti aŋaŋ taŋ, die nŋ vuon mana nan di siba di ni yiwo n kuaŋandusurŋ.”
- 36 Simoni Piita die di piast wa di, “N Yomutien, sta fu gara?” Yisa die di yinŋi a balt wa di, “Lele jigidieke n ganana wa kaan biagi di n kuaŋ ama kuaŋ chaan nan keŋ.”
- 37 Piita die di bi piast wa di, “N Yomutien, bia wia maŋ kaan biagi di fu kuaŋ lele? Manŋ n yi siri di n zie fu naŋ ma a kpi.”
- 38 Yisa die di bi piast wa di, “Fuŋŋ seŋ yi siri miŋ di fu zie n naŋ ma a kpi? Wusie maŋ bala fu, kparaan nan keŋ baa ka kumma ta chiisi wo butaa di ka siba miŋ.”

Joon 14

- 1 Yisa die di balt a yi u kuaŋandusuriba di, “Ni da vaa ni sugiti chusu. Ni yi Ōmŋ yada ta bi yi n gbaŋ yada.
- 2 Juone pam bie n Chua Ōmŋ tigiŋ me ta maŋ gara di n wunsi a yi ni. Di tiŋ ka yi wusie n tiŋ kaan balt ni.
- 3 Maŋ keŋ ga a wunsi a kpati kuaŋ chaan, n nan viiri keŋ a nagt ni a ga jigidieke n benne wo, amu ni nan di bie jigidieke n benne wo.
- 4 Ni siba sie dieke di ganana jigidieke n ganana wa.”
- 5 Tomasi die di piast wa di, “N Yomutien, ti ka siba jigidieke fu ganana wa, die wia lala ti baa ti yi a ye sieku a ga mi?”
- 6 Yisa di yinŋi a balt wa di, “Manŋ n yine sieku aŋaŋ wusieke aŋaŋ miivoli. Vuon wori a baan biagi keŋ n Chua Ōmŋ jigiŋ ntaala u daagi n ma.
- 7 Du yi ni tiŋ siba miŋ, ni tiŋ nan di siba n Chua wa gbaŋ. Ama a nyiŋ jinne yaa gamma ni siba wa ta ye wo miŋ.”
- 8 Filipi die di balt wa di, “N Yomutien, wudieke ti yaala wunna, dagt ti fu Chua wa.”

- 9 Yisa di yinji bali wa di, “Filipi, n bie ni jigin a yuasi mi, ama fu ka siba mi? Vuodieke ni mana di yene mi ye n Chua wa mi. Bia wa fu baari di, ‘Dagi ti fu Chua wa’?”
- 10 Filipi, ka yi yada di n bie wo n Chua wa ma, ta n Chua di bie n ma.” Yisa die di bali a yi u kwanandusirba di, “Wudiekemba n bala ni wa ka nyi n jigin, ama a nyi wa n Chua Dmi jigin. Wuni u benne n ma man tuma tumaha gie.
- 11 Die wa, ni yi mi yada di n bie wo n Chua Dmi ma, ta n Chua Dmi dan di bie n ma. Di daa die, ama ni yi mi yada mamachi ti diekemba n tunnana wa wa.
- 12 Wusie man bala ni, vuodieke mana di yine mi yada nan ti ti diekemba n tunnana wa, ta u tuma gban nan ti n tumaha, dama n gara n Chua Dmi jigin mi.
- 13 Ta n nan yi wudieke mana ni jusuna a yaala n saan ma, amu wuni Dmi nan ye birni n wa.
- 14 Du yi ni jusi mi jadieke mana n saan ma, n nan yi ni.
- 15 “Du yi ni cho mi, ni nan di di n miraha,
- 16 ta n nan jusi n Chua Dmi an u yi ni Halikasika an u sunjime ni ta bemme ni jigin sanja mana.
- 17 Halikasika nan dagi ni wudieke di yine wusie. Tingbanja gie vuosi kaan bagi a tuo Halikasika dama ba ka yese wo yaa a siba wa. Ama nuni ni, ni siba Halikasika vuodieke di benne ni jigin ta nan di bie ni jigin yaa gamma haahu wo.
- 18 “Man ken ga n kaan vaa ni siba bikpiisi. N nan viiri a ken ni jigin.
- 19 Di kaan yuasi tingbanja gie vuosi kaan bi ye mi bira, ama nuni ni nan ye mi. Dama n nan di beri n misi ma; die wa ni gban ni nan di bie ni misi ma.
- 20 Man ken yinji a ken n misi ma, ni nan di siba di n bie wo n Chua wa ma, ta ni dan ni bie n ma siba n benne ni ma dene wo.
- 21 “Vuodiekemba di tuosinene n miraha ta di ha banu ba yine vuodiekemba di chone mi; ta n Chua nan di cho be, ta n gban n nan di cho be ta yuori a dagi ba vuodieke n yine.”
- 22 Judasi (vuoke gie ka yi Judasi Asikaroti wa) di pasi wa di, “N Yomtien, bia yine fu bala di nan yuori fu gban a dagi ti, ama kaan yuori fu gban a dagi tingbanja gie vuosi?”
- 23 Yisa die di yinji a bali wa di, “Vuodieke ni mana di chone mi nan di du n dagi. Ta n Chua Dmi nan di cho wo, ta man anan n Chua nan ken u jigin a bemme anan wa.

- 24 Ama vuodieke nuŋ mana di kana ka cho muŋ ka du n dagiku. Wudiekemba ni wunna wa ka nyuŋ wa n gbanŋ gbanŋ n jiginŋ, ama a nyuŋ wa n Chua Ōmuŋ vuodieke di tunna muŋ wa jiginŋ.
- 25 “N bala waha gie mana a ya ni n yene bie ni jiginŋ naa.
- 26 Ama Susunŋiru, Ōmuŋ Halikasika vuodieke n Chua Ōmuŋ di bala u tuŋ n saanŋ ma wa, nan dagi ni jaanŋ mana ta vaa ni tunsi wudiekemba mana n bala ni wa.
- 27 “Suguduaguŋ maŋ ya ni daa suguduagi dieke di yine siba tungbanŋka gie suguduaguŋ. Die wa, ni daa vaa jaanŋ mugisi ni yaa ŋmaamuŋ yalla ni.
- 28 Ni wɔŋ a wuŋ n bala ni di ‘N gara muŋ ama n nan viiri keŋ ni jiginŋ.’ Du yi ni seŋ cho muŋ, ni nan di yaa sugufalŋ di n yinŋi gara n Chua Ōmuŋ jiginŋ, dama u tianŋ muŋ muŋ.
- 29 N bala ni waha gie lele ta a wa yi, amu a keŋ yi, ni nan yi yada.
- 30 N kaanŋ balɔ ananŋ ni a yuasi, dama tungbanŋka gie naanŋ Sitaani kienŋ muŋ, ama u wo n haguŋ,
- 31 ama n yaala tungbanŋka gie vuosi summa di n cho n Chua Ōmuŋ ananŋ wusie; die wa maŋ yie jaanŋ mana siba u dagina muŋ dene wo. “Ni vaa ti gamma.”

Jɔn 15

- 1 Ka kuŋanŋ chaanŋ Yisa die di balɔ a yi u kuŋanŋanduŋriɔba di, “Manuŋ n yine tu dieke di nyunnana nyuŋnyuŋka wusie, ta n Chua Ōmuŋ di yi ka wunwunsiɔ.
- 2 Nanŋ dieke mana di kana ka nyuŋ nyuŋnyuŋka u chiaka taana muŋ; ama ta wunsa nanŋ dieke di nyunnana nyuŋnyuŋkaha amu a nan di vuna a nyuŋ nyuŋnyuŋka pam.
- 3 Lele nuŋuŋ ni yiwo vuovuna wudiekemba n balla a yi ni wa wa.
- 4 Ni wari a bemme ananŋ muŋ ta n gbanŋ n nan wari a beri ananŋ ni. Tuŋ nanŋ ka biagi nyunna nyuŋnyuŋka ka gbanŋ; ntaala ka taasi ananŋ tuka. Die gbanŋ gbanŋ di su, ni kaanŋ biagi a nyuŋ nyuŋnyuŋka ntaala ni wari n ma.
- 5 “Manuŋ n yine nyuŋnyuŋka tuka ta ni yi ka nagisi. Vuodieke nuŋ mana di wariɔna n ma, ta n danŋ maŋ bie u ma, nan nyuŋ nyuŋnyuŋka pam, dama maŋ ka guɔ ni ma ni kaanŋ biagi yi wuŋ.
- 6 Vuodieke nuŋ mana di kana ka wari a bie n ma ba nan chia wa a taanŋ. U nan di su siba naakuɔka ba lagisina a juu bolinŋ.
- 7 Du yi ni wari n ma, ta n waha di wari ni ma, die nuŋ ni juɔsi Ōmuŋ jadieke ni yaalala ni nan ye.
- 8 Du yi ni nyunna nyuŋnyuŋka vuna pam, hanuŋ a bala a dagi di ni seŋ yiwo n kuŋanŋanduŋriɔba ananŋ wusie, ta n Chua Ōmuŋ nan ye biruŋ.

- 9 “N cho ni siba n Chua Dmuj di chone muj dene wo; ni wari n ma an n choti bemme ni ma.
- 10 Du yi ni tuo n nvari, ni nan wari n chome me siba n tuone n Chua Dmuj nvari ta wari u chome me dene wo.
- 11 “N bala naa a yia ni di sugfial dieke n yalla wa chanchaan nan di bie ni ma, amu ni nan suuli anan sugfial.
- 12 N mira wonna; ni chome tan siba n chone ni dene wo.
- 13 Chotikpenkpui bi wori a tan vuon di tuone u zualij kun a kpi.
- 14 “Du yi ni yi wudieke n dagina ni, ni yiwo n zualij.
- 15 N ka bi wasa ni n tuntuntij bibra dama tuntuntu ka siba wudieke u jakusu di yilinene. Ama n wasa ni n zualij dama n bali ni wudieke mana n wonna a nyij n Chua Dmuj jigij muj.
- 16 Nij daa ni vvarina muj, ama n vvarina ni a yi ni tsuma di ni ga nyij nyijnyijka pam, ta nyijnyijka mi yi nyindieke di baan di beri haahuu. Ta n Chua Dmuj nan yi ni jadieke mana ni jusinana yaala n saan ma.
- 17 N mira wonna man yia ni; ni chome tan.
- 18 “Du yi tngbanja vuosi di haa ni, ni tunst di die ba wolin haa muj muj.
- 19 Du yi ni tij yi tngbanja gie vuosi, tngbanja gie vuosi tij nan di cho ni siba ba chone ba gan dene wo. Ama n vvari ni muj a nyij tngbanja ma ta ni ka yi ka suti; die wia tngbanja gie vuosi di haa ni wa.
- 20 Ni tunst wudieke n bala ni wa di, ‘Yomu wori a tan u tiej.’ Du yi die ba mugisi muj, ba nan mugisi ni gan; ta du yi die ba tuo n dagiku ba nan tuo ni gan ni dagiku.
- 21 Ba nan sejan a mugisi ni dama ni yine n suti wia, dama ba ka siba Dmuj, vuodieke di tunna muj wa.
- 22 “Die man tij ka kenye a bali wia a yi ba, die ba tij kaan di yaa bian mana. Ama lele n kenne a bali wia a yi ba naa, sien bi wori ba baan nan biagi a lobri ba tumbati.
- 23 Vuodieke nij di hana muj haa wa n Chua wa gan.
- 24 Man tij ka yi tunkpuma dieke vuon di yene ka yiye ba jigij, ba tij kaan di yaa bian. Ama lele ba yeye muj ta ye haa manij anan n Chua Dmuj.
- 25 Naa yiye muj di ka vaa wudieke di maagina ba miraha ma wa ken yi wusie, die ba maagya di, ‘Ba haa muj wa yori’.
- 26 “N nan tun Susunjiru ni jigij, vuodieke di yine Dmuj Halkaska ta daga wusie dagiku. U nan nyij n Chua Dmuj jigij a ken ni jigij, ta bali wia yaa gamma n ma.

27 Ta ni gban ni nan bali wia yaa gamma n ma, dama ni bie wo n jigin a nyin sanja dieke n piiline n tumaha mi.

John 16

1 “N bala ni naa, amu ni kaan keji zeti n dusa.

2 Ba nan keji yagi ni a nyin ba Dmuji jiamu juone me. Ta sanja nan keji ta vuodieke di keji a kus ni u tien nan di yile di u tuma die a ya Dmuji.

3 Ba nan keji yi waha gie mana dama ba ka siba n Chua Dmuji yaa manu.

4 Ama n bala ni naa amu sanja di keji tugi di ba yi waha gie, ni nan tusti di n won bali ni mi. “Die n ka bali ni waha gie piiliku me, dama die n bie wo ni jigin mi.

5 Ama lele nu n yinji a gara n Chua, vuodieke di tunna mi wa jigin. Ama ni wuni ka piasa mi jigidieke n ganana.

6 Ama lele n bala ni waha gie wo, ni yaa sugichusa pam.

7 Wusie man bala ni, di vuna a yi ni di n ga, dama du yi man ka gaya, Susunjiro wo kaan keji ni jigin. Ama man ga n nan tuji wa ni jigin.

8 “U keji keji sanja dieke wo, u nan daji tngbanja gie vuosi wusie yaa gamma ban ma. Ta bi daji ba wusie yaa gamma Dmuji chigila anan wusie yaa gamma Dmuji sarya diile.

9 U nan daji ba di ba yaa ban ba kana ka yi mi yadaka wa.

10 A bi guti, u nan daji ba Dmuji chigila di sina die, dama n gara n Chua Dmuji jigin, ta ni kaan bi ye mi bira.

11 A bi daji ba yaa gamma Dmuji sarya diile, dama Dmuji won dii tngbanja gie nan wa Sitaani sarya ta chusa wa mi.

12 “N yaa wa pam di n bali ni, ama lele a nan di dala pam di ni pogi.

13 Ama Dmuji Halikasika vuodieke di daganana wusieke di keji keji, u nan daji ni wusie mana. U kaan di bala anan u gban gban yiko, ama u nan di bala wudiekemba u wunnana a nyinna Dmuji jigin, ta bali ni wudiekemba di bala a keji a yi.

14 U nan vaa n ye biru, dama u nan nagi wa n wia a bali a yi ni.

15 Jadieke mana n Chua di sina yiwo n suti, die wia man baari Dmuji Halikasika nan di naga n wia a daga ni.

16 “Du yi suaa ni kaan ye mi, ta di bi yi suaa ni nan ye mi.”

17 Die u kanandusiriba die di piasa tan di, “Wuri gie chan? U baari di, ‘Du yi suaa ni kaan ye mi, ta di bi yi suaa, ni nan ye mi’; Ta bi baari di, ‘Dama n gara n Chua jigin.’”

- 18 Die ba piasa tan di, 'Sɔaa ka chian?' Ti ka siba wudieke u balala wa chian."
- 19 Yisa die di miŋɔ di ba yaala ba piasti wa miŋ, die wia die u bali a yi ba di, "N baari di, 'Du yi sɔaa ni kaan ye miŋ, ta du bi yi sɔaa ni nan ye miŋ.' Wuri gie ni piasa tamba ta yaala ni simma ka chian?"
- 20 Wusie man bala ni, ni nan ken kuma ta die zoolŋ ama tɔngbanjka gie vuosi nan di yaa sugifalŋ; ni sugiti nan ken chɔusi, ama ni sugichɔusiku nan ken biriŋ sugifalŋ.
- 21 "Di nan di su siba hogu di ŋaana baa u muri ta u suŋ di chɔusi dene wo, dama u wahala sanŋa tugiya miŋ, ama u muri kpati u ŋaan daan miŋ u wahala ka miŋ, dama u ŋaan yaa wa sugifalŋ u murina bua a ken tɔngbanjka gie me wo wia.
- 22 Die di su anan ni, lele ni sugiti chɔusiya miŋ, ama n nan bi ye ni bibra ta ni nan di yaa sugifalŋ pam, sugifali dieke vuon di kana kaan biagi a tuoke a nyiŋ ni jigiŋ.
- 23 "Diniŋ daari di ken tugi, ni kaan juusi miŋ a yaala jaan. Wusie man bala ni, n Chua Dmiŋ nan yi ni jadieke mana ni juusina a yaala n saan ma.
- 24 Ama a yaa ken tugi jinne, ni ye ka juusi a yaala jaan n saan ma. Ni juusi ta ni nan ye, amu ni nan di yaa sugifalŋ pam.
- 25 "N bala ni waha gie anan nandaga, ama sanŋa kien n kaan bi nagi nandaga a bali yi ni ama n nan bali yuori ni yaa gamma n Chua Dmiŋ wia.
- 26 Sanjka di ken tugi ni nan juusi n Chua n saan ma, n ka baari n nan zie ni nan ma a juusi wa.
- 27 Dama n Chua Dmiŋ gban cho ni miŋ, dama ni cho miŋ miŋ, ta yi yada di n nyiŋ wa n Chua wa jigiŋ.
- 28 Wusie, die n nyiŋ wa n Chua wa jigiŋ ta ken suuŋ tɔngbanjka gie me, ta lele n nyinna tɔngbanjka gie me a yinŋi gara u jigiŋ."
- 29 Womi u kuŋandusiriba di bali wa di, "Ye, lele u wa yuori bali ti miŋ ta ka naga nandaga.
- 30 Lele ti wa siba di siba jaan mana miŋ, ta ka bi mu di vuon piasti fu wupastika. Lele ti yi yada miŋ di sen nyiŋ wa Dmiŋ jigiŋ."
- 31 Yisa die di yinŋi a piasti ba di, "Lele ni wa yi yada miŋ?"
- 32 Sanŋa kien, ta ka wɔŋ ken miŋ, ta ni mana nan jaasi a ga ni tige ni tige ta n wari n nyuna ma. Ama n kaan sen a wari n nyuna ma, n Chua Dmiŋ nan di bie n jigiŋ.
- 33 N bali ni waha gie amu ni nan di yaa sugidɔagiŋ n wia. Tɔngbanjka gie me ni nan dii wahala ama ni dii sikimiŋ dama n wɔŋ nyanŋi tɔngbanjka miŋ."

Joon 17

- 1 Yisa die di bala waha gie a kpatl wa, die ɔ daansi ηmɔnsikpen ta baarl di, “N Chua, saŋka tɔgɔya miŋ. Vaa manɔŋ fu Bua Dembike ye birɔŋ, amɔ n gban n nan vaa fu ye birɔŋ.
- 2 Dama fu yina miŋ vuota mana yiko di n yi vuodiekemba fu nagina a yi miŋ wa miivoli dieke di wone kpatɔŋ.
- 3 Miivoli dieke di wone kpatɔŋ yiwo di vuosi simma funɔŋ vuodieke di yine wusie Dmɔŋ, ta ηmɔŋ bi wori, ta bi siba manɔŋ Yisa Masia, vuodieke fu tunna wa.
- 4 N vaa fu ye birɔŋ tɔŋganɔka gie me aŋaŋ n kpatɔna wudiekemba mana fu yi miŋ di n yi wo.
- 5 N Chua, yi miŋ birɔŋ fu nɔŋŋa lele, biri dieke die n yalla saŋŋa dieke die n benne fu jigɔŋ ta fu ye ka naaŋ dɔnɔka gie wo.
- 6 “Vuodiekemba fu nagina a yi miŋ wa, n vaa ba siba fu miŋ. Die ba yiwo fu suti, ta fu nagɔ ba a yi miŋ, ta ba tuo fu waha.
- 7 Ta lele, ba siba di jadieke mana fu nagina a yi miŋ wa nyɔŋ wa fu jigɔŋ.
- 8 Dama n nagɔ wa wudiekemba fu nagina a yi miŋ wa a yi ba ta ba tuohe; ba siba di di yiwo wusie di n nyɔŋ wa fu jigɔŋ, ta bi yi yada di fu tunna miŋ.
- 9 “Lele, n juusa a yia ba. N ka juusa a yia tɔŋganɔka gie vuosi mana, ama n juusa yia vuodiekemba fu nagina a yi miŋ wa, dama ba yiwo fu suti.
- 10 Vuodiekemba mana n yalla yiwo fu suti, ta vuodiekemba mana fu yalla di yi n suti, ta maŋ yese birɔŋ ba wia.
- 11 Ta lele n kien wo fu jigɔŋ, ta kaan bi a bie tɔŋganɔka gie me, ama banɔŋ nɔŋ ba bie wo tɔŋganɔka ma. N Chua, vuodieke di yine kasɔ, miŋŋi gbara ba aŋaŋ fu saarl hagɔribɔ, saan dieke fu nagina a yi miŋ wa ta daa vaa wɔŋ yi be, amɔ ba nan yi jabalɔmiŋ siba maŋ aŋaŋ fu di yine jabalɔmiŋ dene wo.
- 12 Die n yene bie ba jigɔŋ, die n miŋŋi gbarɔ ba miŋ aŋaŋ fu saarl hagɔribɔ, saan dieke fu nagina a yi miŋ wa. Die n gbarɔ ba miŋ ta ba wɔnyɔ di ka baya ntaala vuodieke di yine Sitaani suti wa. Naa die yiye miŋ amɔ wudieke di maagina fu gbanɔ ma wa nan ken a yi wusie.
- 13 Lele, n kien wo fu jigɔŋ ama n bala waha gie n yene bie tɔŋganɔka gie me wo, amɔ ba sugɔti nan suuli aŋaŋ sugɔfiak dieke n yalla wa chanchaan.
- 14 “Die n nagɔ fu waha a yi ba miŋ, ta tɔŋganɔka gie vuosi di haa ba ba kana ka yi tɔŋganɔka gie suti wa wia, siba n gban di kana ka yi tɔŋganɔka gie suti die wo.
- 15 N ka juusa fu di fu vuarl ba a nyɔŋ tɔŋganɔka gie me ama n juusa fu di fu miŋŋi gbarɔ ba a nyɔŋ wɔblattɔien, Sitaani nuusi me.

16 N kana ka yi tɔngbanɔka gie suti dene wo, die gban ba gban di ka yi tɔngbanɔka suti.

17 “Fu wɔbalɔkaha yi wo wusie, die wia vaa wusieke gie seŋ yi ba yi fu suti.

18 Die fu tɔnna miŋ tɔngbanɔka gie dene wo, die maŋ tɔma ba tɔngbanɔka gie me.

19 Ba wia n naga n gban yia fu, di ba yi fu gban gban fu suti aŋaŋ wusie.

20 “N ka juusa a yia ba nyuna ma, ama n juusa yia vuodiekemba di bala ba keŋ yi miŋ yada yaa gamma ba wɔbalɔka ma.

21 N Chua, n juusa miŋ di ba mana yi jabalmiŋ. Vaa ba bemme ti ma sɔba fu benne n ma ta n diaŋ maŋ bie fu ma dene wo. Vaa ba yi jabalmiŋ amɔ tɔngbanɔka gie nan yi yada di fu tɔnna miŋ.

22 Suɔɔyɔlɔŋ beri dieke die fu yina miŋ wa, kanɔŋ maŋ nagɔ yia ba, amɔ ba yi jabalmiŋ sɔba fuŋiŋ aŋaŋ miŋ di yine jabalmiŋ dene wo.

23 N bie wo ba ma, ta fu diaŋ fu bie n ma, amɔ ba nan keŋ yi jabalmiŋ aŋ tɔngbanɔka gie vuosi summa di fu tɔnna miŋ, ta fu cho be sɔba fu chone miŋ dene wo.

24 “N Chua, fuŋiŋ fu nagina ba a yi miŋ, n yaala ba bemme n jigiŋ, jigidieke n bala n bemme, amɔ ba nan ye fu kɔtɔna n saŋ dene, dama wɔŋ cho miŋ miŋ ta ye naaŋ tɔngbanɔka gie.

25 N Chua, suɔɔyɔlɔŋ tien, tɔngbanɔka gie vuosi ka sɔba fu, ama maŋiŋ n sɔba fu miŋ, ta n kuŋandusɔrɔba gie di sɔba di fu tɔnna miŋ.

26 N balɔ ba fu sina dene, ta n nan di bala ba yaa gamma, amɔ choti dieke fu yalla aŋaŋ miŋ wa nan di bie ba ma, ta n diaŋ n nan di bie ba ma.”

Jɔn 18

1 Yisa die di juusina Ōmiŋ juusiku gie a kpatɔ wa, die ɔ nyiŋ mi aŋaŋ ɔ kuŋandusɔrɔba ba ga garɔɔ Kidironi luaka. Die kuŋ die benne mi, ta ga juu mi.

2 Die Judasi vuodieke di posine Yisa chɔka die di sɔba mi dama Yisa die ŋaŋ lagisa mi aŋaŋ ɔ kuŋandusɔrɔba.

3 Die wia Judasi die di ga kuaku mi aŋaŋ Romani sojasi aŋaŋ Ōmiŋ jiamɔ juokpenkpuku gbɔgarɔɔ diekemba kikaabitɔba nyuŋkuraaha aŋaŋ Farasisi vuosisi di tɔnna. Die ba yaa wa popolisi aŋaŋ kamola aŋaŋ ba jibɔwagiti.

4 Yisa die di wɔŋ sɔba wudieke di bala ka yi wo, die wia die ɔ piastɔ ba di, “Miŋa ni yaala?”

- 5 Die ba yinji bali wa di, “Yisa, vuodieke di nyinna Nazeriti wa.” Die u baari di, “Mani n yine wuni?” Die Judasi, vuoke di posine u chiaka die zie wo mi anan ba.
- 6 Die Yisa di bala di, “N yine wuni wa”, die ba chun a nyin kun a nan tinban.
- 7 Yisa die di bi piast ba di, “Mina ni di da yaala?” Ba baari di, “Yisa, vuodieke di nyinna Nazeriti wa.”
- 8 Yisa die di baari di, “N wun bali ni mi di n yine wuni. Du yi ni di da a yaala manin, die nin ni vaa n kunandusirba gie ga.”
- 9 Die u bali wa naa amu wudieke die u bala wa nan ken yi wusie, die u baari di, “N Chua, n ka vaa vuodiekemba fu nagina a yi mi wuni di bia.”
- 10 Sanka mi ta Simoni Piita die di yaa jiban, die u vuri ka a viisi a gobi kikaabirba jakuri yomu wuni nuudiigin tin a taan. Die yomu wa saan die yine Malikusi.
- 11 Yisa die di bali a yi Piita di, “Nagi fu jibka a yi ka fogoku ma. Yile mi di n ka yaala di n dii wahala dieke n Chua di nagina a zien mi wo?”
- 12 Die Romani sojasi anan ba jakun anan Juu vuosi Nin jaman juokpenkuru gbirbirba die di yigi Yisa a bobi wa,
- 13 ta wolin yaa wa a ga Anasi jigin. Anasi die yiwo Kayafasi hanin, Kayafasi die yine kikaabirba jakun kanin binin mi.
- 14 Die wuni u bala Juu vuosi nyinkura di di vuna vuobalinin tuo vuosisi mana kun a kpi wo.
- 15 Die Simoni Piita anan u chanchan Yisa kunandusin wuni die di di Yisa kun. Die kunandusirba wa gie die yi wo vuodieke kikaabirba jakuri di siba. Die wa die u di Yisa kun a ga juu kikaabirba jakuri gbaaku ma.
- 16 Ama Piita die di wari a zie yen me. Die kunandusirba wa mi, vuodieke kikaabirba jakuri di siba wa die di yinji a ga a bali wa anan havubi dieke di zene sanuri tin wa ta yaa Piita a ken juu.
- 17 Die havubike di piast Piita di, “Ka yiwo daa wa mi kunandusirba wuni?” Piita die di baari di, “Aayi, n ka yi ba wuni.”
- 18 Die wari benne die wa tuntunirba anan gbirbirba die di chogisi bolin a zie a weele. Piita die di ga ba jigin a zie weele.
- 19 Die kikaabirba jakuri die di piast Yisa yaa gamma u kunandusirba anan u dagku wa.
- 20 Yisa die di yinji a bali wa di, “Die n daga vuosi yaalin ma, ta daga Nin jaman juone me anan Nin jaman juokpenkuru ma jigidieke Juu vuosi mana di naana a lagusa wa. Manin die n ka lori a bali wun.

- 21 Ta bia wa fu piasa miŋ? Piasɩ vuodiekemba di wɔnnana miŋ wa. Dama ba sɩba wudieke n bala wa miŋ.”
- 22 Die Yisa die di bala naa wa, die gbɔgbarɩtɩba wɔnyɩ di zene gbɩgi wo die di falɩ wa ta baarɩ di, “Die ba bala wɩa a yɩa kɩkaabitɩba jakɔɔŋ?”
- 23 Die Yisa die di yiŋŋi a balɩ di, “Du yi wɔbɩaŋ maŋ balɩ, balɩ vuonŋ mana giena di di yiwo bɩaŋ, ama du yi wusie aŋaŋ wudieke n bala wa, bia wɩa fu nɩga miŋ?”
- 24 Womi Anasi die di vaa ba nagɩ Yisa a ga Kayafasi jigɩŋ, vuodieke di yine kɩkaabitɩba jakɔɔɩ; ta die ba ye bɔbɩ Yisa.
- 25 Piita die ye zie wo mi a weele bolibu, womi die ba piasɩ wa di, “Ka yiwo daa wa mi kɔaŋandɩsɩɩba wɔnyɩ?” Ama Piita die di chiisi ta baarɩ di, “Aayɩ, n ka yi ba wɔnyɩ.”
- 26 Die kɩkaabitɩba jakɔɔɩ yɔŋɩsɩ wɔnyɩ, vuodieke numbuɔa Piita di gobine ɔ tɩbɩɩ di piasɩ wa di, “Die n ka ye fu aŋaŋ wa kuaku ma?”
- 27 Ta Piita die di bɩ chiisi. Lele womi kparaaŋ di kuŋ.
- 28 Die ba nagɩ Yisa a nyɩŋ Kayafasi tigiŋ me a yaa wa ga tɩŋgbankɩa jakɔɔɩ vuodieke die di dine Paliti tigiŋ. Die sukɩleeliŋ die wonde. Die Juu vuosi die ka juu ɔ tigiri dama die ba yaala ba miŋŋi a pɔgɩɩ ba gbɩaŋ vuonŋ ɩmɩŋ niŋŋa, amɩ ba nan biagi dii gasɩtɩaŋku dɔɔgaka.
- 29 Die wɩa Paliti die di nyɩŋ a ga ba jigɩŋ, a piasɩ ba di, “Bɩa ni baa daa wa gie yiye?”
- 30 Die ba yiŋŋi a balɩ wa di, “Ɔ tɩŋ ka yi wuŋ, tɩ tɩŋ kaŋ yaa wa keŋ fu jigɩŋ.”
- 31 Ta Paliti di balɩ a yɩ ba di, “Ni gbɩaŋ gbɩaŋ ni yaa wa a ga dii ɔ sarɩya ni miɩaha di dagɩna dene.” Die Juu vuosi nyɩŋkuɩaha di yiŋŋi baarɩ di, “Tɩ wo sien di tɩ kuɔ vuonŋ.”
- 32 Naa die yiye miŋ, amɩ Yisa die di balla di ɔ nan keŋ kpi kuŋ dieke wo keŋ yi wusie.
- 33 Die Paliti die di yiŋŋi juu tigiri sɩŋ ta wa Yisa a piasɩ wa di, “Fu yine Juu vuosi naaŋ wa?”
- 34 Yisa die di yiŋŋi a piasɩ wa di, “Fu gbɩaŋ gbɩaŋ fu wɔpɩastɩkuŋ wɔnna yaa vuosi bala fu yaa gamma n ma?”
- 35 Paliti die di yiŋŋi a baarɩ di, “Yi tama n yiwo Juu vuonŋ yaa? Di yiwo fu gbɩaŋ gbɩaŋ fu vuosi aŋaŋ ba kɩkaabitɩba jakɔɔɩ yalla fu a keŋ n jigɩŋ. Bia fu yi?”
- 36 Yisa die baarɩ di, “N naarɩ ka yi tɩŋgbankɩa gie suti, ka tɩŋ yiwo tɩŋgbankɩa gie suti n didɩsɩɩba tɩŋ nan wagi di Juu vuosisi da yigi miŋ. Aayɩ, n naarɩ ka yi tɩŋgbankɩa gie suti.”

37 Die Paliti die di piast wa di, “Die niŋ seŋ yiwo naaŋ?” Die Yisa di baari di, “Wa, fuŋi fu balla di n yiwo naaŋ. Ba muri miŋ miŋ a keŋ tiŋgbaŋka gie me wubalmiŋ wa, di n bali yaa gamma wusieke me. Ta vuodieke niŋ mana di yine wusieke suuti di wuma miŋ.”

38 Paliti die di piast di, “Bia yine wusie?” Baltu gie kuŋi chaŋ die u nyiŋ ga Juu vuosi nyiŋkuraha jigiŋ, a baari di, “N ka ye wudieke daa wa di yine a chusu.”

39 Ama ni chuaraha suŋ n ŋaaŋ vuari wa dansarika vuon a ya ni gasitiŋku dusa saŋna mana. Ni yaala n vuari wa Juu naaŋ wa a yi ni yori?”

40 Die ba yiŋi bali wa aŋaŋ lolikpiŋ di, “Aayi, daa wuniŋ, ti yaala Barabasi.” Barabasi die yiwo gbigbatru.

Joon 19

1 Womi Paliti die di vaa ba tibi Yisa aŋaŋ kpaasiŋ.

2 Ta sojasisi die di nagi hangooŋ a wuniŋ sibubiŋ a nagi a bubu wo, a nagi jayeekiwan ŋmuniŋ a yeegi wo,

3 a keŋ bala di, “Juu vuosi naaŋ wa ti waasa fu”, ta die fala wa.

4 Die Paliti di bi nyiŋ vuosisi jigiŋ bibra a bali ba di, “Ni ye, n nan yaa wa a keŋ nyiŋ a yi ni aŋ ni summa di manŋ a ka ye wudieke u yine a chusu.”

5 Die Yisa di kenne nyiŋ ta bubu hangooŋ sibubike ta yeegi jayeekiwan ŋmunka, Paliti die di bali a yi ba di, “Daa wa wunna.”

6 Die kikaabittiŋ nyiŋkuraha aŋaŋ ba Ōmiŋ jiamŋ juokpenkpuku gbigbarittiŋ die di yene Yisa wa ba nata di, “Ni kpaasi wa dagarikuŋ ma, ni kpaasi wa dagarikuŋ ma.” Ama Paliti die di yiŋi a bali ba di, “Ni gbaŋ gbaŋ ni nagi wa a ga kpaasi wa dagarikuŋ ma. Dama manŋ n ka ye wudieke u yine a chusu.”

7 Die kpiŋkpaakuŋ di yiŋi a bali wa di, “U baari di u yiwo Ōmiŋ Bua! Ti miraha di baari di u mu ba kuŋ wa miŋ.”

8 Paliti die di wunna ba bala naa wa, die ŋmaamiŋ di bi faasi yigi wo.

9 Die u yiŋi juu gbaakuŋ suŋ a piast Yisa di, “Sta fu nyiŋ?” Ama Yisa die ka yiŋi bali wa wuŋ.

10 Ta Paliti di bi a piast wa di, “Kaaŋ tuguŋ miŋ? Summa di n yaa yiko a baŋ biagi a vaa fu ga yori, ta bi nan biagi vaa ba kpaasi fu dagarikuŋ ma.”

11 Yisa die di yiŋi a bali di, “Fuŋi yaa wa yiko n ma dama Ōmiŋ nagina ka a yi fu. Die wa vuodieke di nagina miŋ a keŋ yi fu nuusi me bianŋ tiŋ fu miŋ.”

12 Paliti die di wunna naa wa, die u miŋ di u tiŋ vaa Yisa ga yori. Ama Juu vuosisi die di nata bala wa di, “Du yi fu vaa u ga yori, die niŋ ka yi naaŋ Siiza

zua, dama vuodieke niŋ mana di bala di u yiwo naaŋ yiwo naakpenkpuŋ Siiza dataaŋ.”

13 Die Paliti di wunna naa wa, die u yaa Yisa a keŋ nyiŋ yeŋ me a suuŋ kalu u sarya diile gbaŋti ma jigidieke ba wasinana Taŋ Koriŋ. (Juu vuosi jabalkiŋ ma ba wasa ka Gabata.)

14 Die ka yiwo ŋmintuasi, ta die ka tunvusa di baa di yi gastianku dɔɔgaka daraaŋ. Paliti die di bali a yi Juu vuosisi di, “Ni naaŋ wa wunna.”

15 Die ba yiŋji nati a baari di, “Kuu wa! Kuu wa! Kpaasi wa dagarkiŋ ma.” Paliti die di piast ba di, “Ni yaala n kpaasi wa ni naaŋ wa dagarku ma?” Die kikaabtiiba nyiŋkuraha die di baari di, “Ti wo naakpuŋ a guti naaŋ Siiza ma.”

16 Womi Paliti die di nagi Yisa a yi di ba ga kpaasi wa dagarkiŋ ma.

17 Die u chii u dagarku ba yaa wa a nyiŋ gara jigidieke ba wasinana “Sikpenkogiliŋ jigiŋ.” (Juu vuosi jabalkiŋ ma ba wasa ka Goligota).

18 Mi die ba kpaasi wa dagarku ma; ta die bi kpaasi dembisi bale dagarisi ma a guti Yisa ma, ta wunyi mana die di bie u luŋi ta u bie ba sunsuŋ.

19 Paliti die di maagi a diisi jaan ma a nagi a kpaasi a mari Yisa dagarku di,

20 Juu vuosi pam die di kariŋ wuri gie dama jigidieke die ba kpaasina Yisa dagarku ma die ka yaa aŋaŋ Jerusalemi. Die ba maagi wuri wa Juu vuosi aŋaŋ Romani vuosi aŋaŋ Giriiki vuosi nyiŋbalika ma miŋ.

21 Die Juu vuosi kikaabtiiba nyiŋkuraha die di bali a yi Paliti di, “Bia wia fu maagi di u yine Juu vuosi naaŋ wa? Tiŋ mu fu maagi wa di, ‘Daa wa baari u yine Juu vuosi naaŋ wa.’ ”

22 Paliti die di yiŋji bali ba di, “Wudieke n maagina wa wo tariŋi.”

23 Die sojasisi die di kpaasina Yisa dagarku ma kuaŋ chaan, die ba nagi u nyiŋyeeke a puo bunusa, ba wunyi mana die di nagi kaani. A kuaŋ chaan ba bi nagi u jayeekiwan dieke di benne suŋ ma ba yugina jamuŋuŋ, ta wo baaliŋ wa.

24 Die sojasisi die di bali a yi taŋ di, “Ni da vaa ti churi ka; ama ni vaa ti taa chaachaa a ye vuodieke di bala u dii ke.” Naa die yiye miŋ amu wudieke Ōmiŋ gbaŋku di balla wa nan keŋ a yi wusie di; “Die ba puo n gati a yi tamba Ta taa chaachaa n jayeekiwan dieke di benne suŋ ma wia.” Naa sojasisi die di yi.

25 Die Yisa nuŋ die zie mi a gbigi dagarikiŋ, wuniŋ aŋaŋ u nambuŋa Meri vuodieke die di yine Kilopasi hogu wa, aŋaŋ Meri vuodieke di nyinna Magidalini.

26 Yisa die di ye u nuŋ aŋaŋ u kuaŋandusiri dieke u faasina cho di zene mi wo, die wia die u bali yi u nuŋ wo di, “Geŋ wo wana a yi fu Buademiŋ.”

- 27 Ta bali ɔ kwanandusɔrɔ wa di, “Fu dan fu naa wɔnna.” A nyɛn dinɛn daari mi, ɔ kwanandusɔrɔ wa mi, di nagi Yisa nuɛn ɔ ga bie ɔ tigin me.
- 28 Ka kwan chaan Yisa die di miɛnɛn di wurɛn mana wa kpati miɛn, die ɔ baari di, “Nyanyuule yalla miɛn.” Die ɔ bali wa naa amɔ wudieke di maagina Nmɛn gbanƙu ma wa nan ken yi wusie.
- 29 Die kpagɛn die zene mi anan danmusɛn die ba nagi gbaara a lu bu ma, a nagi saagi daan sikpen a koti ka jɔali a gbi ɔ nwan.
- 30 Die Yisa di nyune bu a kpati wa, die ɔ baari di, “Di kpatiya miɛn!” Ta die nagi ɔ haalin a yi Nmɛn.
- 31 Die ka tunvɔsa baa ka yiwo Juu vuosi davɔstiri daraan anan gasitanƙu dɔɔgaka daraan. Die ka yiwo daakpɛn a yi Juu vuosisi, ta die ka yaala vuodiekemba ba kpaasina dagarisi ma nyɛngbanɛn wurɛn mi dinɛn daari mi. Die wia die ba jɔsi Paliti di ɔ vaa ba wu ba nagisi ta nagi ba nyɛngbanɛn a ken sɔɔn tɛngban.
- 32 Die sojasisi die di wolin a wu dembisi bale wo ba kpaasina mi wo nagisi.
- 33 Die ba kenne tugi Yisa wa, die ba ye ta ɔ wɔn a kpi miɛn, die wia die ba ka wu ɔ nagisi.
- 34 Ta sojasi wurɛn die di tobi Yisa lɔgɛn anan ɔ timin. Lele womi zun anan nyaan die di ken nyɛn.
- 35 Ti siba a baari wurɛn gie yiwo wusie dama vuodieke di yene ke wo balla. Lele ni gban ni nan biagi yi yada.
- 36 Waha gie mana yiye miɛn amɔ wudieke Nmɛn gbanƙu di bala wa nan ken yi wusie, die ka baari di, “Ba kaan wu ɔ kobɛn kaan gban.”
- 37 Ta Nmɛn gbanƙu di bi bali jigin kaan di, “Vuosi nan ken daansa vuodieke ba tobi na ɔ lɔgɛn anan timin.”
- 38 Ka kwan chaan Josefu vuodieke di nyinna Arimatia die di jɔsi Paliti di ɔ nagi Yisa nyɛngbanƙa. Die Josefu die yiwo Yisa didusɔrɔ, ama die ɔ lobɔri a di wa miɛn, dama die ɔ chiga Juu vuosi nyɛnkɔraha nmaamin miɛn. Paliti die di yi wa sien die wia Josefu die di a nagi nyɛngbanƙa.
- 39 Ta Nikodimosi vuodieke die di gana Yisa jigin yun kaan wa, die beline Josefu, ta pɔgɛn nyɛnnyɔɔgɛvuna dieke ba bala ba nagi yi Yisa nyɛngbanƙa, die a yiwo siba gbanƙu ba anɔ. (Die ba nagi wa nyɛndieke ba wasinana miri anan alosi a wurɛn ha.)
- 40 Die ba bale wo die di nagi Yisa nyɛngbanƙa a veli ke anan garhaali yalin anan nyɛnnyɔɔgaha, siba die Juu vuosisi kun guule chɔara di dagina die.
- 41 Die ba kpaasina Yisa jigidieke wo, kwan die bene mi, ta vorɛn die di wɔn bie mi ta die ba ye ka guu vorɛn kanɛn vorɛn ma.

42 Die tɔŋ di bala ka vɔŋ, di Juu vuosi davɔɔsikiri daraaŋ wa, ta vɔɔkɔ diaŋ die di gbigi mi wo, die wia die ba guu wo mi.

Jɔɔn 20

1 Ta Juu vuosi davɔɔsikiri daraaŋ die di keŋ tiaŋ, ta Alasiri daraaŋ sukuleelin ta die di ye sibi, Meri Magidalini die di ga Yisa vɔɔkɔ jigiŋ, ta die a ye taŋ dieke ba nagina a ligi vɔɔkɔ nɔaŋ di biline.

2 Die wia die ɔ chigi a ga Simoni Piita aŋaŋ Yisa kuaŋandusiri dieke Yisa di faasina a cho wo jigiŋ, ta bali ba di, “Ba vɔari wa ti Yɔmutien a nyiŋ vɔɔkɔ ma, ta ti ka siba jigidieke ba nagina wa a ga dɔaŋ.”

3 Die Piita aŋaŋ Yisa kuaŋandusiru wa mi die di chiga gara,

4 ama Yisa kuaŋandusiru wa mi die di faasi a chigi a tiaŋ Piita a woliiŋ a ga tugi vɔɔkɔ jigiŋ.

5 Die wɔniŋ kuaŋandusiru mi die di sɔsi zɔuri a ye garthaali yialku ba nagina guu Yisa wa di dɔana ama die ɔ ka juu vɔɔkɔ sɔŋ.

6 Womi Simoni Piita, vuodieke di wiarina kuaka di keŋ tugi, a juu vɔɔkɔ sɔŋ a ye gariku di dɔana,

7 aŋaŋ garɔ dieke ba nagina vili Yisa sikpeku. Die gariku mi die kpen ba kpenne ka dene wo a vili ɔ sikpeku a dɔa ka nyuna ma.

8 Ka kuaŋ chaŋ kuaŋandusiru wa mi die di wolinne a tugi wa gbaŋ die di juu vɔɔkɔ sɔŋ a ye ta yi yada.

9 Ama die ba ye ka siba wudieke di maagina Nmiiŋ gbaŋku ma chiaŋ, di Yisa nan haŋi kuŋ me wo.

10 Womi die ɔ kuaŋandusiriba di yinŋi a kuli.

11 Ama Meri niŋ die di wari a zie vɔɔkɔ jigiŋ a kuma. Die ɔ kunana wa die ɔ sɔsi zɔuri a daansi vɔɔkɔ sɔŋ

12 a ye malakasi bale di yeegine nyiŋyala wɔnyi di kali jigidieke die ba nagina Yisa nyiŋgbaŋka a dɔaŋ wa sikpen chaŋ ta wɔnyi diaŋ di kali ɔ nagisi chaŋ.

13 Die ba piasi wa di, “Hɔgu, bia wia fu kuma?” Ɔ yinŋi a bali ba di, “Ba nagi wa n Yɔmutien ta maŋ ka siba jigidieke ba nagina wa a ga dɔaŋ.”

14 Die ɔ balla naa a kpati wa, die ɔ yinŋi a ye Yisa di zene mi, ama die ɔ ka miŋŋiya di di yiwo Yisa.

15 Yisa die di piasi wa di, “N taa, bia wia fu kuma? Mɔta fu di dia yaala?” Meri niŋ die yile di di yiwo kuaku tuntuntu, ta die bali a yi wa di, “Jakusiŋ, du yi fu nagina wa, daga miŋ jigidieke fu nagina wa a ga dɔaŋ aŋ n ga nagi wa.”

- 16 Yisa die di baari di “Meri”, die Meri die di yinji a tuoli wo a wa wa Juu vuosi jabalkin ma di, “Raboni!” (Ka chian yine “Dıdagıv”.)
- 17 Yisa die di balt a yi wa di, “Da keŋ a gbi miŋ, dama n ye ka yinji ga ŋmınsikpeŋ n Chua jigin, ama ga a ga balt n nıballıdı di n yinji gara n Chua vuodieke di yine ni gban ni Chooŋ wa jigin; wıwıŋ u bina a yi n Dmiŋ aŋaŋ ni gban ni Dmiŋ.”
- 18 Die wıa Meri Magidalini die di ga a ga Yisa didısrıba jigin a balt ba di u ye wo ti Yomutien wo. Ta balt ba wudieke u bala wa wa.
- 19 Die Alasirika mi daraaŋ yuŋ, Yisa kuaŋandısrıba die di lagıstı taŋ a bie juoŋ me ta kparı, dama die ba chıga Juu vuosi nyıŋkıraha ŋmaamuŋ miŋ. Womi Yisa die di keŋ zie ba sunsuŋ, a baari di, “Sugıduagıŋ bemme ni ma.”
- 20 Die u balla naa a kparı wa, die u nagı u nuusisi vortıttı aŋaŋ u luŋıŋ vortıku a dagı ba. Die u kuaŋandısrıba die di yene wo wo, ba sugıttı di paalı fıalı.
- 21 Womi Yisa die di bi balt a yi ba di, “Sugıduagıŋ bemme ni ma. N Chua Dmiŋ di tunna miŋ dene wo, die gban maŋ tuma ni.”
- 22 U balt die ta die voosi a yi ba ma a baari di, “Ni tuo Dmiŋ Halıkasıka.
- 23 Du yi ni nagı vuoŋ tumbıatı a chaa wa, u seŋ ye tumbıatı naachaala miŋ, ama du yi ni ka nagı vuoŋ tumbıatı a chaa wa, u kaŋ seŋ ye tumbıatı naachaala.”
- 24 Ama u kuaŋandısrıba baŋ aŋaŋ bale wo wınyı ba wasınana Tomasi, ta ba bi wasa wa Yiibiri die wo ba jigin saŋa dieke Yisa di kenne wo.
- 25 Die u kuaŋandısrı baŋıŋ ba di bala wa di, “Ti ye ti Yomutien miŋ.” Tomasi die di balt ba di, “Du yi maŋ ka ye yımaha vortı u nuusi me ta nagı n nuubisi a yi kıjagılagıstı ma ta nagı n nuuŋ a yi luŋıŋ kıjagılagıstı ma, n kaŋ yi yada.”
- 26 Ka daraa anı daraaŋ bıbra, Yisa kuaŋandısrıba die di lagıstı taŋ a bie juoŋ me, Tomasi die bie ba jigin saŋka gie, ta die ba bi kparı sanvaha. Die sanvaha die kparıya miŋ ama Yisa die di keŋ a zie ba sunsuŋ, a baari di, “Sugıduagıŋ bemme ni ma,
- 27 ta balt Tomasi di, ‘Nagı fı nuubiŋ a nagı yi giena, ta daansı n nuusi ta nagı fı nuuŋ a yi n luŋıŋ ma, ta daa bi chıttı ama ta yi miŋ yada.’ ”
- 28 Tomasi die di yinji balt wa di, “Fı yine n Yomutien aŋaŋ n Dmiŋ.”
- 29 Yisa die di pıastı wa di, “Fı yene miŋ wıa fı yi yada? Sugıftalıŋ bie vuodiekemba di kana ka ye miŋ ta yi miŋ yada ma.”
- 30 Yisa die yi mamachi wıa ataŋ pam u kuaŋandısrıba nine me ta ba ka maagıha a yi gbanıku gie me.

31 Ama wudieke ba maagina gbanƙu gie me, ba maagiya di ni yi yada di Yisa yine Dmuƙ Vuovɔarikiiri Masia wa, ta bi yi Dmuƙ Bɔadembinj. Du yi fu yi wo yada, nan di yaa miivoli u saanj ma.

Jɔn 21

1 Genke kvaƙ chaanj Yisa die di bi nyɔ u kvaƙandusirba jiginj, gbagɩkpun dieke ba wasinana Taberisi ma. Naa die u nagina u gbanj a dagi ba:

2 Die Simoni Piita ananj Tomasi (vuodieke die ba bina wasa Yiibiri) ananj Natanieli, (vuodieke di nyinna Keenani dieke di benne Galili tɩngbanj ma wa), ananj Zebedi ballɩ, ananj Yisa kvaƙandusirɩj bale batanj, die lagisina.

3 Womi Simoni Piita di bali a yi ba di, “N gara zaasɩj yiginj.” Die ba bali wa di, “Ti nan ga ananj fu.” Die wa die ba juu haarɩj, ama kanj yuku mi die ba ka yigi jaanj mana.

4 Ka sukuleelinj Yisa die di kenj zie gbagurɩ nvaƙ ama u kvaƙandusirba die ka mɩɩɩya di di yiwo wɩɩɩj.

5 Die u wa ba di, “N zuamba, ni ka yigi zaasɩj?” Ta ba yinji bali wa, wa.

6 Die u baari di, “Ni nagi ni nukɩ a taanj haarƙu nuudiiginj chaanj, ta ni nan yigi atanj.” Die wa die ba nagi nukɩ a taanj, ta die ka biagi a dati ka a kenj juɩɩ, dama die ka faasi yigi wo zaasɩj pam.

7 Yisa kvaƙandusirɩ dieke u faasina cho wo di bali a yi Piita di, “Di yiwo ti Yɔmutienj wo.” Die Simoni Piita di wɩɩna di di yiwo ti Yɔmutienj wo, u nagi u jayeekinj a yeegi (dama die u wuuri wo u nyinti mɩj) ta die yugi a sɩɩj nyaabu sɩj.

8 Die kvaƙandusirɩ banj ba die di dɔj haarƙu a kenj gbagurɩ nvaƙ ta haarƙu di data nukɩ di suuline ananj zaasɩɩ, dama die ba ka yɩa ananj gaanj, ba ananj gaanj die yiwo sɩba nanj magisa kɔbiɩa.

9 Die ba tɩgina gaari die ba ye paanɩ ananj bolikaala, ta zaasɩj di diisi bolikaalaha ma.

10 Womi Yisa die di bali ba di, “Ni yaa zaasi dieke ni yigine wo atanj a kenj.”

11 Die wa, Simoni Piita die di juu haarƙu a dati nukɩ a kenj juɩɩ gaanj, ka suuli ananj zaasɩkpuma; die ba busi ha a yi nyinti kɔbiɩa ananj banjisi-nu ananj ataa. Ananj die a dala wa mana, ama nukɩ die ka churɩya.

12 Yisa die di bali a yi ba di, “Ni kenj a njɔɩ.” Ama u kvaƙandusirba wɩɩni gbanj die wo sikimɩj di u plasi wa di, “Mɩna yine fu?” Dama die ba sɩba di di yiwo ti Yɔmutienj wo.

13 Die wa die Yisa die di nagi paanɩku a nagi yi ba, ta bi nagi zaasɩɩ dianj a yi ba.

- 14 Naa die yiwo butaa ma Yisa di nyinna ɔ kwanɔandusɔrɔba jigɔɔ ɔ kumbu haɔɔ kwanɔ chaanɔ.
- 15 Die ba dine a kpatɔ kwanɔ chaanɔ, Yisa die di pɔast Simoni Piita di, “Simoni, funɔɔ Jɔɔn bɔa, fu cho mɔɔ mɔɔ a taɔɔ nyinti gie mana?” Die ɔ yɔɔɔ baart di, “Wa, n Yɔmɔtienɔ, sɔba a baart n cho fu mɔɔ.” Yisa di balt wa di, “Die nɔɔ daansɔma n yiipɔlaha.”
- 16 Yisa die di bi pɔast wa bule me di, “Simoni, funɔɔ Jɔɔn bɔa, cho mɔɔ mɔɔ?” Ɔ yɔɔɔ baart di, “Wa, n Yɔmɔtienɔ sɔba di n cho fu mɔɔ.” Yisa di balt a yɔ wa di, “Daansɔma n yiise.”
- 17 Yisa die di pɔast wa ka butaa ma di, “Simoni, funɔɔ Jɔɔn bɔa, cho mɔɔ mɔɔ?” Ta Piita sɔɔɔ di chɔsɔsɔ, dama Yisa die pɔast wa mɔɔ butaa ma di, “Cho mɔɔ mɔɔ.” Die ɔ yɔɔɔ balt wa di, “N Yɔmɔtienɔ, sɔba wɔɔɔ mana mɔɔ, ta bi sɔba di n cho fu mɔɔ.” Yisa die di balt yɔ wa di, “Daansɔma n yiise.
- 18 Wusie maɔɔ bala fu: Die fu yine dalɔakɔɔ, die aɔɔ bɔba fu gbanɔɔ mɔɔ a gara jigidiɔke mana fu yaalɔnana, ama fu keɔ kɔɔɔ, nan tɔɔɔ fu nuusi aɔɔ vuogaɔɔ bɔbi fu fu gbanɔɔ ta yaa fu ga jigidiɔke fu kana ka yaala di fu ga.”
- 19 Yisa die balt wa naa, a dagɔ Piita di bala ɔ kpi kɔɔ dieke ta vaa Ɖmɔɔ saanɔ ye bɔɔɔ dene. Ka kwanɔ chaanɔ Yisa di balt wa di, “Ɖɔa mɔɔ.”
- 20 Piita die di yɔɔɔ a ye Yisa kwanɔandusɔrɔ dieke ɔ faasɔna a cho wo di dina ba. Wɔɔɔ die ɔ kalla a gbigi Yisa wa saɔɔɔ dieke die ba dinene nyindiɔkehe, ta die pɔast wa di, “N Yɔmɔtienɔ, mɔɔta bala ɔ posi fu chiaka?”
- 21 Die Piita di yene wo, die ɔ pɔast Yisa di, “N Yɔmɔtienɔ, ta daa wa gie diaɔ?”
- 22 Yisa die di yɔɔɔ a balt wa di, “Ɖu yi maɔɔ yaala ɔ bemme ɔ mɔɔ ma a ga tɔɔɔ saɔɔɔ dieke n balla n yɔɔɔ keɔ wo, ka ye fu wo sɔa?” Funɔɔ ko dia mɔɔ.
- 23 Die wɔa die ka mɔɔɔ Yisa dɔdusɔrɔba sɔɔɔ di, wɔɔɔ kwanɔandusɔrɔ wa mi ka baa ɔ kpi. Ama Yisa die ka balt di ɔ ka baa ɔ kpi; ama die ɔ baart di, “Ɖu yi maɔɔ yaala ɔ bemme ɔ mɔɔ ma a ga tɔɔɔ saɔɔɔ dieke n bala n yɔɔɔ keɔ wo, ka ye fu sɔa?”
- 24 Wɔɔɔ kwanɔandusɔrɔ wa gie yine vuodiɔke di bala wɔaha gie mana, ta bi maagɔha, ta ti sɔba di wudiɔke ɔ balala wa yiwo wusie.
- 25 Yisa die yiwo wɔa pam a gutɔ wudiɔkemba di maagina gbanɔkɔ gie me. Ɖu yi ba tɔɔ maagɔ a mana a yi gbanɔ ma, n yile di yaalɔ kaanɔ di bie tɔɔɔganɔka gie me a baanɔ nan juu.

Tuoma

Tuoma 1

- 1 N zua Tiwofilusi: N bumburɔŋ gbanƙu ma die n maagi wa wudiekemba mana Yisa di yinene ta dagi vuosi a nyuɔ sanɔa dieke die u piiline u tsuma
- 2 a yaa ga tugi daa dieke Nmɔɔ di yalla wa ga arzanna ma. Die u yene ka gaya wa die u dagi vuodiekemba u vuarina a yi u tuntuntɔba aɔaɔ Nmɔɔ Halikasika haguɔɔ, ba baan di tuma dene.
- 3 Die u kuɔ kuɔaɔ chaan die u nagi daraa banɔst-nusa a nagi u gban daga ba, die di seɔ dagi di di ka yi chula di u bie wo u mɔst ma, die ba nɔaɔ yese wo mɔɔ, ta die u balt ba wɔa yaa gamma Nmɔɔ naari ma.
- 4 Die sanɔa kaani, die u dinene aɔaɔ ba wa, die u yi ba nuari gie di, “Ni daa keɔ a nyuɔ Jerusalemi, ama ni chusuma Halikasika dieke n Chua di yina nuan di u nan yi ni wa, wudieke wɔa n wone a balt wa.
- 5 Joɔn nuɔ die su wa vuosi aɔaɔ nyaan, ama daraa gie nuan Nmɔɔ Halikasika nan suuli ni.”
- 6 Die Yisa tuntuntɔba die di lagisina aɔaɔ Yisa wa, die ba piast wa di, “Tu Yomutien, sanɔa gie fu baa fu gbati tɔnuɔ Izara vuosi a nyuɔ Romani vuosi nuusi me ta yinɔi a yi ti ti naari?”
- 7 Die Yisa di balt ba di, “Nmɔɔ ka yi ni sien di ni summa sanɔa aɔaɔ daa dieke waha gie di balla a yi, sie u nyuna ma.
- 8 Ama sanɔa dieke u Halikasika di baan keɔ a suuɔ ni ma wa, ni nan ye haguɔɔ, ta nan yi n siaratieliɔ Jerusalemi ma, aɔaɔ Judia tɔngban mana aɔaɔ Samaria tɔngban mana aɔaɔ dɔnta ka gie luga mana mana ma.”
- 9 Die u bala waha gie a kpatti wa, die ba ye Nmɔɔ di vana u jualti gara nɔmɔsikpen, ba daansa wa, ta die nuɔmara wɔa ba ka bi biagi a ye wo.
- 10 Die ba ye ko a zie a daansa nɔmɔsikpen u gana wa, womi dembisi bale di yeegi nyuɔyala a keɔ a zie ba jigin,
- 11 a piast ba di, “Ninuɔ Galili dembisi, bie ni zie giena a daansa nɔmɔsikpen dene? Yisa wa gie di nyina ni jigin a jualti a ga arzanna naa wa, u nan daansi a yinɔi a keɔ sba ni yene wo u jualna a ga arzanna die wo.”
- 12 Womi die Yisa tuntuntɔba di yinɔi a nyuɔ Olivi Tuɔst kunkogiri me a ga Jerusalemi. Mi aɔaɔ Jerusalemi die yiwo sba mali chɔbuɔ.
- 13 Die ba gana a ga juu Jerusalemi wa, die ba ga juu juodieke me ba benne wo: Vuodiekemba die di benne mi die wone Piita aɔaɔ Joɔn aɔaɔ Jemisi aɔaɔ Andurusi aɔaɔ Filipi aɔaɔ Tomasi aɔaɔ Batolomiwo aɔaɔ Matiwo aɔaɔ Alifusi bua Jemisi aɔaɔ Simoni, vuodieke die di yaala banuɔ Juu vuosi yallima ba gban wa aɔaɔ Judasi, Jemisi bua.

- 14 Die ba nyaan laguma saɲa mana aɲaɲ hoɣɔba batan aɲaɲ Yisa nuɲ Meri aɲaɲ Yisa nɪballi a jɔsa Dmɪɲ aɲaɲ sugbalmɪɲ.
- 15 Die ka daraa ale kɔaɲ chaan, ta Yisa kɔaɲandusɪɲ sɪba vuosi kɔbɪga aɲaɲ banɪsɪ-le die dɪ lagɪsɪ kalɪ, ta Piita die dɪ hagi a zie ba sɪɲ
- 16 a baari dɪ, “N nɪballi, sie wudieke Dmɪɲ Halikasika die dɪ vana Davidi dɪ maagi Dmɪɲ gbanɲu ma wa yaa gamma Judasi waha keɲ yi wusie. Judasi wa die yine vuodieke dɪ dagina vuosisi ba yigi Yisa wa.
- 17 Ama Yisa die vɔarina tɪnɪɲ aɲaɲ wɔnɪɲ dɪ tɪ tuma Dmɪɲ tɪɲ dieke tɪ tunna aɲaɲ wa.”
- 18 (Judasi tɔmbiati nyɔari ligirehe die ɔ nagi a daa tɪɲɲaɲ, me gban die ɔ nan kpi, ta ɔ nyɲɲanɪɲ die dɪ nati yuori ɔ nyuubie mana die dɪ nyɲ a jaasi.
- 19 Vuodiekemba mana die dɪ benne Jerusalemi ma die dɪ wɔɲ ka wɪa. Naa chɪaɲ ma die ba wasa mi ba wɔbalkɪɲ ma dɪ Akelidama, ka chɪaɲ wone “Zɪɲ tɪɲɲaɲ.”)
- 20 Dama “Dɪ maagiya Yɪla gban dieke dɪ benne Dmɪɲ gbanɲu sɪɲ dɪ, ‘Vaa ɔ jigiri yi jigizetikiɲ; da vaa vuon bemme ka ma.’ Dɪ bi a maagi dɪaɲ bɪbra dɪ, ‘Vaa vuogaɲ zie ɔ nagɪsɪ ma a tuma ɔ tɔmaha.’
- 21 “Die wɪa dɪ mɔ tɪ vɔari vuodiekemba die dɪ dɪna tɪnɪɲ aɲaɲ Yisa a dɪa saɲa mana wa wɔnyɪ
- 22 a piili a nyɲ saɲa dieke Joɔn vuodieke dɪ sinana vuosi Dmɪɲ nyaabu a yaa ga tugi saɲa dieke die Yisa dɪ jɔalina a ga arɪzanna ta va tɪ wa, aɲ ɔ gutɪ tɪ ma aɲ tɪ dii Yisa kumbu hagi tɔuma daansɪa.”
- 23 Die wɪa die ba vɔari vuosi bale; Josefu vuodieke die ba wasɪnana Baasabasi (Ta ba bi wasa Jusitɪsi), aɲaɲ Matiasi.
- 24 Womi die ba jɔsɪ Dmɪɲ dɪ, “Tɪ Yɔmɪtɪɲ, fɔnɪɲ fɔ sɪbɪna vuon mana sɪɲ dɪ sɪna die, die wɪa tɪ Yɔmɪtɪɲ, dagi tɪ vuosi bale wa gie sɪɲ fɔ vɔarina vuodieke
- 25 dɪ ɔ yi tuntuntu a zie jigidieke Judasi dɪ vana ta ga jigidieke dɪ muna dɪ ɔ bemme wo.”
- 26 Die ba jɔsɪna Dmɪɲ a kpati wa, die ba yi chaachaa dɪ ba vɔari saara ale wo kaani, die chaachaaka dɪ ga nan Matiasi ma, die ba nagi wa gutɪ Yisa tuntuntɪba ban aɲaɲ kaani wa ma.

Tuoma 2

- 1 Die dɔuga dieke ba wasɪnana Pentikosi wa dɪ tugɪna Yisa kɔaɲandusɪɲ mana die dɪ lagɪsɪ taɲ jigibalmɪɲ.
- 2 Womi die watt dɪ nyɲ nɪmɪsɪkpeɲ a dɔma sɪba bɔlogɪsɪ kpeɲkpeɲ dɪ nɪɲnana ta die keɲ suuli juodieke ba kala wa mana.

- 3 Ta die ba ye jaan siba bolinyaati di nyina a keŋ a kalt ba wɔnyɪ mana sikpen me,
- 4 ta die Ɖmɪŋ Halikasika die di suuli ba mana, die ba piili a bala wɔbalɪki gaasi diekemba ba kana ka wɔma siba Ɖmɪŋ Halikasika di dagina ba dene.
- 5 Die Juu vuosi die di dina Ɖmɪŋ die di bie Jerusalemi saŋka mi, die ba nyɪŋ wa tɪgɪsɪ mana dɔnta ma a keŋ mi.
- 6 Die ba wɔnna wati gie die wo, die kpɪkpaan di lagɪsɪ mi, die di yi ba mana mamachi dama die Yisa kɔaŋandɔsɪrɪba die bala wɔbalɪki gaasi, ba wɔnyɪ mana di wɔmma ɔ jabalkɪŋ ma.
- 7 Die di yi be mamachi pam die ba piasi taŋ di, “Vuosisi gie di balala naa, ntaa ba mana yiwo Galili vuosi?”
- 8 Ta bia yine ti wɔnyɪ mana di wɔmma ba ɔ gban gban ɔ wɔbalɪka ma?
- 9 Ti batan nyɪŋ wa Patia aŋan Midia aŋan Elami aŋan Mesopotamia aŋan Judia aŋan Kapadosia aŋan Pontusi aŋan Asia,
- 10 aŋan Firigia, aŋan Pamifilia aŋan Ijipiti aŋan Libia chaaku tɪgɪsɪ di gbigine Sayireni; ta ti batan diaŋ di nyɪŋ Romi,
- 11 ta ti batan Juu vuosi, ta batan diaŋ di yi buurigaasi diekemba di tarigina ba jamɪŋ ta di Juu vuosi Ɖmɪŋ, ta ti batan diaŋ di nyɪŋ Kireeti aŋan Arabia, ama ti mana wɔmma ba balala ti gban gban ti jabalkɪŋ ma, ta bira Ɖmɪŋ yaa gamma mamachi wɔkpuma ɔ yine.”
- 12 Die di yi be mamachi pam die ba ko piasa taŋ di, “Wuri gie chian yiwo bia?”
- 13 Ama ta batan die di laa ba ta vɔari ba fala a baari di, “Ba nyuu wo daan a bugi.”
- 14 Womi Piita die di hagi ɔ chanchaalba ban aŋan kaani wa sunsun a zie kpɪkpaaku nɪŋa; ta die a bali aŋan lɔlɪkpɪŋ a yia kpɪkpaaku di, “N chanchaalɪŋ Juu vuosi aŋan ni vuodiekemba mana di benne Jerusalemi, ni wɔmma mɪŋ ta vaa n bala ni wuri gie chian.
- 15 Ni yile di vuosi gie bugiye mɪŋ, ama ba ka bugiye, dama di ye yiwo sukusun hawasi awayɪ saŋa.
- 16 Ama wudieke ni yene wo yiwo wudieke Ɖmɪŋ naazua Joweli die di bali di ka nan keŋ yi, di,
- 17 ‘Ɖmɪŋ baari di; Dɔnta kpatɪŋ saŋa, naa maŋ nan yi: n nan daansi vaa n Haalɪbɔ sɔsɔ vuon mana ma; ta ni dembibisi aŋan ni hogɔlasi nan bugɪ bali manɪŋ Ɖmɪŋ wɔbalɪka, ta ni nahaalɪŋ aŋan daa nyɪŋkura nan siba wusie yaa gamma Ɖmɪŋ wɪa ba daansa ma.

- 18 Saŋka mi n nan tɔŋ n Haalbɔ vuodiekeba dɪ tɔnnana wudieke n yaalala ma, dembisi aŋaŋ hɔgɔba mana, ta ba gbaŋ nan daansi bɔgɪ balɪ n wɔbalɪkaha.
- 19 N nan keŋ tɔŋ tɔŋkpɔma ŋmɪŋsikpeŋ aŋaŋ mamachi dagɪtɪ tɔŋgbaŋka gie me, ta zɪŋ aŋaŋ bolɪŋ aŋaŋ nyusi nan daansi beri,
- 20 saŋka mi Ɖmɪŋ nan sɪbɪ, ta chukɔ dɪaŋ nan tarɪgɪ a ŋmɪntɪ sɪba zɪŋ, naa nan yi ta tɪ Yɔmɔtɪeŋ ye yɪŋŋɪ keŋ tɔŋgbaŋka gie me a dii vuosi sariya; ta ɔ yɪŋŋɪ kenɪŋ daraaŋ nan yi daakpeŋkpɔŋ;
- 21 ta vuodieke mana dɪ keŋ jɔʊsɪ wa ɔ saaŋ ma nan ye gbatitaanɪŋ.’ ”
- 22 Die Piita dɪ bɪ baari dɪ, “Nɪnɪŋ Izara vuosi, nɪ wɔmma wudieke n yaala n balɪ nɪ yaa gamma Yisa vuodieke dɪ yɪne Nazeriti vuoke wɪa; nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ sɪba a baari Ɖmɪŋ die vana die ɔ tɔma mamachi tɔŋkpɔma aŋaŋ dagɪtɪ mi nɪ jigɪŋ, ta a dagɪ sɪba Ɖmɪŋ die tɔnna wa.
- 23 Ama Ɖmɪŋ gbaŋ gbaŋ die sɪba wudieke dɪ bala ka yi, ta die a saŋ a nagɪ Yisa a yi nɪ nuusi me, ta yi nɪ vuobiati dɪ kpaasi wa a dɪsɪ dagarɪkɔ ma a kɔʊ wa, ka dagɪ sɪba nɪnɪŋ nɪ senne kɔʊ wa.
- 24 Ama die ɔ kpine wo ta ye bie kuŋ nuusi me wo, ta Ɖmɪŋ die dɪ gbati wa a nyɪŋ kuŋ nuusi me, dama kuŋ die wo haɠɪrɪŋ dɪ ka pɔgɪlɪ wa.
- 25 Dama Davidi die balɪ wɪa yaa gamma ɔ ma dɪ, ‘N sɪba a baari dɪ n Yɔmɔtɪeŋ Ɖmɪŋ beri aŋaŋ mɪŋ saŋŋa mana, ta bɪ zie n kɔʊaŋ ta sunŋe mɪŋ amɔ n kaaŋ ye danŋa.
- 26 Naa chɪaŋ ma n yaa sɔgɪftalɪŋ ta bala sɔgɪftalɪ wɔbalɪka. Maŋ keŋ kpi gbaŋ, ama n nan dɪ yaa tama Ɖmɪŋ dɪ balla ɔ yi wudieke a yi mɪŋ wɪa,
- 27 dama ɔ kaŋ vaa n haalbɔ wɪari kpiilɪŋ tɪgɪŋ. N yiwo ɔ vuovɔarɪkɪŋ, ta ɔ kaŋ saagi aŋ n nyɪŋgbaŋɪŋ keŋ hɔʊgɪ vɔrɪŋ ma.
- 28 Ta bɪ dagɪ mɪŋ miivoli sieti, ta fɔ benne n jigiri dɪaŋ dɪ yɪa mɪŋ sɔgɪftalɪŋ pam.’ ”
- 29 Ta Piita dɪ bɪ balɪ dɪ, “N nɪmballɪ, n baa n balɪ yuori nɪ mɪŋ, yaa gamma tɪ chɔɔŋkɔʊŋ Davidi wɪa. Die ɔ kpiye mɪŋ ba guu wo, ta ɔ vɔrɪŋ dɪ ye bie gɪena a keŋ tɔgɪ jinne.
- 30 Die ɔ yiwo Ɖmɪŋ naazɔa, ta die sɪba dɪ Ɖmɪŋ yi wa nɔʊaŋ dɪ, dɪ yi ɔ kpi, ɔ nan daansi vɔari ɔ haagɪsɪ wɔnyɪ aŋ ɔ kala ɔ naagbaŋtɪ ma.
- 31 Davidi die sɪba wudieke Ɖmɪŋ die dɪ balla ɔ yi, ta die balɪ wɪa yaa gamma Ɖmɪŋ Vuovɔarɪkɪrɪ Masia wa kuŋ haɠɪŋ wɪa, dɪ: ‘Ɖmɪŋ Vuovɔarɪkɪrɪ kaŋ daansi wɪari kpiilɪŋ tɪgɪŋ; ta ɔ nyɪŋgbaŋɪŋ dɪaŋ kaŋ hɔʊgɪ vɔrɪŋ ma.’ ”
- 32 Ta Piita dɪ bɪ baari dɪ, “Yisa wa gie Ɖmɪŋ die dɪ va ɔ haɠɪ kuŋ me, ta tɪ mana dɪ yi ɔ kumbu haɠɪŋ daanstatielɪŋ.

- 33 Ta Ɖmɔŋ dɛ bɛ kɔtɛ wɛ ɔ jɔalɛ kalɛ ɔ nuudiiginɛ chaanɛ, ɔ kala wɛ Ɖmɔŋ dɛ yi wɛ ɔ Halikasika die ɔ yɛna nɔanɛ dɛ ɔ nan yi tɛ wɛ ɔ vaa bɛ ken sɔɔnɛ tɛ ma. Lele dɛ yiwo Halikasika nɛ yese ta wɔmma tɛ jiginɛ dene.
- 34 Die Davidi dɛ kpine wo, die ɔ ka jɔalɛ ga arɔzanna ma ananɛ nyɛngbanɛ: ama ta die ɔ baari dɛ; ‘Tɛ Yɔmɔtɛnɛ Nabidie Ɖmɔŋ balɛ a yi n Yɔmɔtɛnɛ dɛ: Kala n nuudiiginɛ chaanɛ
- 35 a ga tɔgtɛ sanɛa dieke n baanɛ nagɛ fɛ dataasi a yi fɛ nuusi me.’
- 36 “Die wɛa dɛ vɛna ta nɔnɛ Izara vuosi mana sɔmma dɛ Yisa wɛ gie, die nɛ vana ba kpaasi dagariku ma wɛ, wɔnɛ ta Nabidie Ɖmɔŋ dɛ dagɛ dɛ wɔnɛ ɔ yine Vuovɔarikɛ Masia wɛ, ta bɛ yi tɛ Yɔmɔtɛnɛ.”
- 37 Die vuosi gie dɛ wɔnna naa wɛ die ba sugɛtɛ dɛ faasi chɔɔsɛ pam. Die wɛa ba piasi Piita ananɛ ɔ chanchaalɛba dɛ, “Tɛ nɛballɛ, bia tɛ baa tɛ yi?”
- 38 Piita die dɛ balɛ a yi ba dɛ, “Sie nɛ mana vaa nɛ tɔmbɛatɛ, anɛ tɛ sɛ nɛ Ɖmɔŋ nyaabɛ Yisa Masia saanɛ ma, amɛ Ɖmɔŋ nagɛ nɛ tɔmbɛatɛ a chaa nɛ, ta ɔ yi nɛ ɔ piini dieke dɛ yine Ɖmɔŋ Halikasika.
- 39 Dama Ɖmɔŋ die yi nɔanɛ dɛ ɔ nan nagɛ ɔ Halikasɛ a yi nɔnɛ ananɛ nɛ ballɛ, ananɛ vuodiekemba dɛ benne saasaa, ananɛ vuodiekemba mana tɛ Yɔmɔtɛnɛ Nabidie Ɖmɔŋ dɛ baanɛ wɛ anɛ ba tuo ɔ nɔanɛ.”
- 40 Ka kɔanɛ chaanɛ, Piita die dɛ balɛ ba wɛa pam ta kpaanɛ ba ananɛ nyɛngminɛ dɛ, “Nɛ vɔari nɛ gbanɛ a nyɛnɛ Ɖmɔŋ tɛɛdatɛ dieke dɛ kienene lele gie vuobɛatɛ gie ma wɛ.”
- 41 Die ba pam die dɛ tuo Piita wɔbalkaha a dii, die ba yiwo sɛba vuosi tuse ataa, ta ba sɛ ba Ɖmɔŋ nyaabɛ, ta ba gutɛ ba ma.
- 42 Die sanɛa mana ba nɛanɛ bugɛra a nyɛna tɔntɔntɛba jiginɛ, ta die a lagɛma a pɔgɛla tanɛ ananɛ nɔabalɛmɛnɛ, ta lagɛma die nyindiike, ta bɛ lagɛma a jɔɔsa Ɖmɔŋ.
- 43 Ta nɛmaamɛnɛ die dɛ yallɛ vuonɛ mana; tɔntɔntɛba die dɛ yi mamachi tɔnkpɛma pam ananɛ Ɖmɔŋ haginɛ wɛ.
- 44 Die Yisa kɔanɛnɛvuosi mana die dɛ pɔgɛlɛ tanɛ ananɛ nɔabalɛmɛnɛ ta tia ba nyinti a yɛa tanɛ.
- 45 Ta die a naga ba faari a daa a naga ligirehe a tia a yɛa tanɛ, dɛ mɛna vuonɛ mana tuo die.
- 46 Daanɛ mana ba ko lagɛma tanɛ Ɖmɔŋ jɛamɛnɛ juokpɛnɛkpɛkɛ ma a jɛama Ɖmɔŋ ama ba nyɛnɛ mi, ba nɛanɛ gara tanɛ tige a lagɛnɛ die nyindiike ananɛ sugɛfɛalɛnɛ ananɛ sugɛfɛalɛnɛ ananɛ tanɛ.
- 47 Ta sanɛa mana ba nɛanɛ bɛra Ɖmɔŋ, ta vuonɛ mana die dɛ yallɛ sugɛfɛalɛnɛ ananɛ ba. Ta daanɛ mana tɛ Yɔmɔtɛnɛ nɛanɛ vasa vuosi dɛ yese gbatɛtaanɛnɛ ta gutɛ ba ma.

Tuoma 3

- 1 Daan̄ kaant̄ Piita an̄an̄ Joon̄ die dt gara Nm̄n̄ jiam̄n̄ juokpen̄kpuk̄u ma, Nm̄n̄ j̄us̄un̄ san̄n̄a, agbaa k̄uan̄ chaan̄ hawast̄ ataa san̄n̄a die wonde.
- 2 Womi san̄vart̄ t̄n̄, san̄van̄ dieke die ba was̄nana “San̄vav̄ka” daa w̄un̄y die dt yine gbar̄n̄n̄ ũ m̄st̄ mana ma die dt kalt̄ mi. Daan̄ mana die ba n̄aan̄ chii wo m̄n̄ a ken̄ kalt̄n̄ san̄vart̄ gie t̄n̄ ũ dt j̄us̄a vuodieke ma dt juunene Nm̄n̄ juoku me ligire.
- 3 Die ũ yene Piita an̄an̄ Joon̄ dt balla ba juu wo, ũ j̄us̄t̄ ba ligire.
- 4 Die ba mana dt yin̄n̄i a daanst̄ wa die, womi Piita die dt baart̄ dt, “Daanst̄ma tt.”
- 5 Die w̄a die ũ daansa ba ta yaa tama s̄ba ũ nan̄ ye jaan̄ a nyun̄ ba jigin̄.
- 6 Ama Piita die dt balt̄ a yt̄ wa dt, “T̄i wo ligire, ama t̄i nan̄ yt̄ f̄u jadieke t̄i yalla. Man̄n̄ n̄ yt̄ f̄u n̄van̄ Yisa Masia vuodieke dt yine Nazeriti vuoke saan̄ ma, hagi ch̄un̄”
- 7 ta yigi ũ nuudiigin̄ me a sun̄n̄i wo ũ hagi zie. Lele womi daa wa naḡst̄ an̄an̄ ũ naach̄iḡsa dt ye hagin̄;
- 8 ũ hagi a yuḡt̄ a zie ũ naḡst̄ ma a dt dia a ch̄un̄ ch̄un̄. Womi die ũ dt ba k̄uan̄ a juu Nm̄n̄ jiam̄n̄ juokpen̄kpuk̄u ma a ch̄un̄ ta yuga a bira Nm̄n̄.
- 9 Die vuosi mana dt yene wo ũ chunnana ta bira Nm̄n̄n̄,
- 10 die ba m̄n̄n̄i wa dt vuodieke dt n̄aana kala Nm̄n̄ jiam̄n̄ juokpen̄kpuk̄u san̄vart̄ t̄ka jigidieke ba was̄nana “San̄vav̄ka ” a j̄us̄a wa wonde, die dt yi be mamachi an̄an̄ n̄maam̄n̄ an̄an̄ wudieke dt yine a yt̄ wa wa.
- 11 Die daa wa die dt goori Piita an̄an̄ Joon̄ a yall̄, die dt yi vuosi mana mamachi ba ch̄iḡt̄ ga ba jigin̄, jigidieke die ba was̄nana “Solomoni Lufaan̄” wa.
- 12 Piita die dt yene vuosisi ũ plas̄t̄ ba dt, “N̄n̄n̄ Izara vuosi, bia wurt̄ gie dt yi n̄ mamachi? Ta bia n̄ daansa t̄i s̄ba dt yiwo t̄i gban̄ gban̄ t̄i hagin̄ yaa t̄i w̄v̄una wa t̄i yi daa wa gie dt ch̄un̄?
- 13 Nabidie Nm̄n̄, vuodieke die Abarahami an̄an̄ Aziki an̄an̄ Jakobu die dt jianna wa, ta bt̄ yi Nm̄n̄ dieke t̄i ch̄val̄ba die dt jianna wa, w̄un̄n̄ ũ k̄ot̄na ũ T̄unt̄unt̄u Yisa n̄m̄ns̄ikpen̄ an̄an̄ ũ gban̄ gban̄ hagin̄. W̄un̄n̄ die n̄ naḡt̄ a yt̄ t̄i nȳnk̄uraha nuusi me, ta zeti wo Paliti n̄n̄n̄a san̄n̄a dieke Paliti die dt yaalala dt ũ vaa ũ ga yort̄ wa.
- 14 Die ũ yiwo Nm̄n̄ vuon̄ ta bt̄ yi vuovun̄n̄ ama die n̄ zeti wo m̄n̄ ta balt̄ Paliti dt ũ v̄vart̄ vuok̄us̄us̄ wa a yt̄ n̄.
- 15 Die w̄a, n̄n̄n̄ die n̄ yine ba k̄us̄ Miivoliyur̄s̄ wa; ama Nm̄n̄ die dt vaa ũ hagi kun̄ me, ta t̄n̄n̄ t̄i yine wurt̄ gie daanst̄atielin̄.

16 Di yiwo Yisa wa saari yiko ti wa di yi daa wa gbaamɩ. Gbarɩri gie yiwo vuodieke ni wone siba ta bi yese wo, ama ɔ keɩ ye gbaamɩ, dama ɔ yine Yisa saan yada wa wia. Ɔ yine Yisa saan yada wia ɔ ye gbaamɩ ta zie ni mana niɩɩa naa.

17 “Lele n nimbali, n siba a baari wudieke niɩɩ aɩan ni nyiɩkuraaha di yine ba kɔɔ Yisa wa, die ni ka siba wudieke die ni yinene chianɩ.

18 Ama Ɖmɩɩ die wɔɩ bali ɔ wurɩ a yi ɔ naazualba, ta ba gban die di bali a yi vuosi di sie ɔ Vuovuarikiri Masia wa dii wahala. Die ɔ vaa ka seɩ yi wusie siba ni yine die wo.

19 “Die wia ni vaa ni tuntumbiati ta yinɩi a keɩ Ɖmɩɩ jigin amɔ ɔ nagi ni tumbiati a chaa ni,

20 ta ɔ nan bi yi ni haalti voosiɩ, ta bi tɩɩ Yisa Masia ni jigin, vuodieke ɔ wone a vuarɩ wa a yi ni wa.

21 Ama sie Yisa wa wiarɩ arzanna ma a ga tugi saɩɩa dieke Ɖmɩɩ di bala ɔ wurɩ jaan mana siba die ɔ vana ɔ naazualkasi mba die di benne kurɩɩ ma wa di bali wa.

22 “Die gban Mosisi di baari di, ‘Ti Yɔmɔtiɩ Nabidie Ɖmɩɩ nan daansi yi ni naazua siba ɔ tunna miɩ naa, ta ɔ nan yi ni gban gban ni vuonɩ. Niɩɩ ni mu ni wurɩ wudieke mana ɔ balala ni.

23 Vuodieke mana di kana ka wurɩ wudieke mana wurɩ naazua wa mi di balala, Ɖmɩɩ nan vuarɩ die vuoke a nyiɩ ɔ vuosi me ta chɔɔɩ wa.’

24 “Ta Ɖmɩɩ naazualɩ banɩ ba aɩan naazua Samuli aɩan vuodiekemba die di kenne ɔ kurɩ chaati ta die bala Ɖmɩɩ wiaha die wɔɩ bali wudieke di yinene daari gie nɔanɩ.

25 Ɖmɩɩ nɔa diekemba die ɔ yina ɔ naazualba, yiwo ni suti, a bi guti, nɔa dieke Ɖmɩɩ di yina ni choɩkɔɔɩba gban yiwo ni suti. Dama die ɔ bali wa Abarahami di, ‘Fu haagɩ wurɩ ma, maɩ nan daagi a yi alibarika yi tɩngbanɩa gie vuosi mana.’

26 Die wia Ɖmɩɩ di vuarɩ ɔ Tuntuntu Masia wa ta woliɩ tɩɩ wa ni jigin, di ɔ vaa ni chigi a nyiɩ ni tuntumbiati ma ta ye alibarika ka.”

Tuoma 4

1 Die Piita aɩan Joɔn die di yene ko bala wia a ya vuosisi, die Ɖmɩɩ kikaabitɩba aɩan Ɖmɩɩ jamɩ juokpenkpukɔ sojasisi jakɔɩ aɩan Sadusisi vuosi di keɩ ba jigin,

2 dama die ba ju wa sinyuriɩ a yi Piita aɩan Joɔn, di ba daginana vuosisi di Yisa die hagi kurɩ me wia, ka dagi siba kunti nan daansi hagi kurɩ me.

- 3 Die wɔ die ba yigi be a nagɪ ba a yi dansarka sɔŋ di tɔŋ vɔŋ, dama yuŋ die wɔŋ a sibe miŋ.
- 4 Ama daadanɔ diekemba die di wɔnna Piita ananɔ Jɔɔn baltku die di yi Yisa yada ta yi Yisa kɔanandusɔŋ. Ta vuodiekemba die di dina Yisa di yi sɔba vuosi tuse anɔ.
- 5 Tɔŋ die di vɔnna, Juu vuosi nuŋandusɔŋba ananɔ ba nyɔnkura ananɔ miraha didagɔŋba die di lagɔŋ tanɔ ba lagɔmiŋ jigini Jerusalemi ma,
- 6 die ba lagɔŋ ananɔ Dmiŋ kɔkaabitɔba jakɔŋ Anasi ananɔ Kayafasi ananɔ Jɔɔn ananɔ Alekizanda ananɔ Dmiŋ kɔkaabitɔba jakɔŋ tiginɔ vuosi batanɔ.
- 7 Die ba yi Piita ananɔ Jɔɔn di kenɔ zie ba sɔnsɔŋ ta ba pɔasa ba di, “Bɔa hagɔŋ ni yalli, ta miɔta saanɔ ma ni yie wɔaha gie?”
- 8 Womi Dmiŋ Halkastika die di hagɔ Piita ma ɔ yinɔi a bali ba di “Nɔnuŋ nuŋandusɔŋ ananɔ nyɔnkura,
- 9 du yi ni pɔasa ti jinne yaa gamma wɔvɔŋ dieke ti yine a yi gbatɔŋ gie ananɔ ɔ yene gbaamiŋ dene,
- 10 die niŋ, ni mana ananɔ Izara vuosi mana simma di di yiwo Nazeriti vuoke Yisa Masia saanɔ ma ta daa wa gie di ye gbaamiŋ ta zie ni nuŋa naa. Yisa wo mi die ni yi ba kpaasi wa dagariku ma a kɔɔ wa wa ama ta Dmiŋ di vaa ɔ hagɔ kumbu me wo.
- 11 Wɔnuŋ ɔ yine vuodieke Dmiŋ gbanɔku di bali ɔ wɔaha di ‘Tanɔ dieke nuŋa miɔurɔba di zetine wo yinɔine a kenɔ birɔŋ gɔŋgɔŋyɔŋ tanɔ vɔnuŋ.’
- 12 Ta vuonɔ saanɔ bi wori tɔŋganɔka gie me ta Dmiŋ di yi vuosi di ti ye gbatɔtanɔ, sie Yisa nyuna ma.”
- 13 Die lagɔŋku vuosi di yene Piita ananɔ Jɔɔn di dine dembisi dene wo, ta die ba bi miŋi di Piita ananɔ Jɔɔn die yiwo vuodiekemba di kana ka sɔba gbanɔŋ die di yi be mamachi, ba miŋi di die banɔŋ ananɔ Yisa die benne.
- 14 Ama die ba yene daa dieke die di yene gbaanɔku di ziene Piita ananɔ Jɔɔn jigiri die ba ka biagɔ bali wɔŋ a chɔɔsi ba.
- 15 Die wɔ die ba vaa ba ye nyɔŋ lagɔŋku jigini, ta ba wa ye tanɔ,
- 16 ta pɔasa tanɔ di, “Bɔa ti nan yi dembisi gie? Dama vuodieke mana di benne Jerusalemi ma sɔba mamachi wudieke ba yine, ta ti kaanɔ biagɔ chiisike.
- 17 Ama ni vaa anɔ ti kpaanɔ ba di ba daa bi wa Yisa saanɔ a yi vuonɔ, amɔ vuosi kaanɔ wɔŋ Yisa wɔŋ gie.”
- 18 Die wɔ die ba bi wa ba a kenɔ juu a bali ba di “Ni simma ni bi nagɔ Yisa saanɔ a bali yaa dagɔ vuonɔ bɔbra.”

- 19 Ama Piita aṅaṅ Joṅn die di yiṅṅi a balɪ ba di, “Ninɪŋ nɪ gbaṅ gbaṅ nɪ yilime di bia muna Ɖmɪŋ jigiṅ? Tɪ saagi a yi nɪ ta zeti Ɖmɪŋ nuṅ yaa?”
- 20 Dama ti kaṅ biagi vaa wudieke ti gbaṅ gbaṅ ti yene ta wuṅ wa balɪŋ.”
- 21 Ta die lagɪŋkɔ nyɪŋkɔraha die di bi kpaṅ ba aṅaṅ nuṅṅmina ta vaa ba ga yɔɪ, dama die ba ka ye wuṅ ba baṅ nagɪ a datɪ ba tɪbɪŋ, dama vuosisi die faasi bala mɪŋ ta bra Ɖmɪŋ saṅ aṅaṅ wudieke di yine wo.
- 22 Daa dieke die di yene mamachi gbaṅkɔ die tɪŋ bɪna baṅɪsi-nusa.
- 23 Die ba dine vaa Piita aṅaṅ Joṅn wa, die ba yiṅṅi ga ba chanchaaltba jigiṅ a balɪ ba wudieke Ɖmɪŋ kɪkaabitɪba jakɔɪ aṅaṅ nyɪŋkɔraha di bala ba wa.
- 24 Die ba wɪnna naa wa, die ba mana die di lagɪsi taṅ aṅaṅ sugɪbalɪmɪŋ a juusi Ɖmɪŋ di “Tɪ Yɔmɔtiɛŋ Nabidie Ɖmɪŋ, fɔ naana ŋmɪnsikpɛŋ aṅaṅ tɪŋgbaṅka gie, mɔgɪkpuma aṅaṅ nyɪndiekemba di benne a ma,
- 25 die Halɪkasɪka ma fɔ dagɪ ti chɔŋkɔɔŋ Davidi vuodieke die di yine fɔ tuntuntu, ta die ɔ buɪ balɪ fɔ Halɪkasɪ yiko me di ‘Bia yine vuodiekemba di kana a ka yi Juu vuosi di pɪɪ aṅaṅ sɪnyuɪŋ, ta Izara vuosi di sama saṅ tɔgɪti
- 26 ta tɪŋgbaṅka gie naara aṅaṅ ba nyɪŋkɔra di lagɪsi taṅ a tuole di ba wagi aṅaṅ Nabidie Ɖmɪŋ aṅaṅ ɔ Vuovɔarikɪ Masia wa.’
- 27 “Di yiwo wusie di, Herodi aṅaṅ Pontiwosi Paliti aṅaṅ vuodiekemba di kana a ka yi Juu vuosi aṅaṅ Izara vuosi die seṅ lagɪsi mɪŋ tɪka ma ta saṅ di ba kɔɔ kasi tuntuntu Yisa, vuodieke die fɔ vɔarɪna a zie wo.
- 28 Die ba lagɪsiya mɪŋ di ba yi wudieke mana fɔ hagɪɪŋ aṅaṅ fɔ yaalɪŋ ma fɔ wone a saṅ di ka nan yi wo.
- 29 Ta lele ti Yɔmɔtiɛŋ, ye vuosi gie di ŋaana a juo ti ŋmaamɪŋ dene, ta vaa tɪŋ vuodiekemba di yine fɔ yɔŋɪsi balɪma fɔ waha gie aṅaṅ dembisi pam,
- 30 ta tunti fɔ nuuṅ ta yi yuagɪtiɛliŋ ye gbaamɪŋ, ta vaa ti yime mamachi wɔkpuma pam aṅaṅ fɔ kasi tuntuntu Yisa saṅ hagɪɪŋ ma.”
- 31 Die ba dine a juusi Ɖmɪŋ a kpatɪ wa, jigidieke ba lagɪŋna wa di dɔŋ, ta Ɖmɪŋ Halɪkasɪka die di suuli ba mana die ba piili a bala Ɖmɪŋ waha aṅaṅ sugɪhagɪɪŋ.
- 32 Saṅka mi Yisa kuṅandusɪŋ mana die di lagɪŋ taṅ aṅaṅ suṅanyili balɪmɪŋ aṅaṅ sugɪbalɪmɪŋ, ta tɪa ba nyinti a ya taṅ. Vuon die ka baarɪ di ɔ suwa jaṅ.
- 33 Die saṅna mi tuntuntɪba die didi ti Yɔmɔtiɛŋ Yisa kumbu hagɪŋ daansi, ta daansiaka die yaa hagɪɪŋ pam, ta Ɖmɪŋ die di yi alibarika pam a yi ba mana ma.
- 34 Die vuon wo ba suṅ a waarɪ jaṅ, dama vuodiekemba die di yalla ba gbaṅ gbaṅ kuati yaa tige ŋaṅ nagɪha a daa mɪŋ a yaa ligirehe,

35 a kenj tuntuntba jiginj, ta ba nagl tla a yi vuonj mana u yaala dene.

36 Die daa wunyl die bie mi u saanj di di Josefu, ta die yi Liiva buurinj vuonj, ta ba murj wa Saapurusi, vuodieke tuntuntba di wasnana Banabasi (ka chianj yine susunjiro),

37 die di kenj nagl u kuanj a daa, a yaa ligirehe a kenj a yi tuntuntba.

Tuoma 5

1 Ama daa wunyl gbanj die benne a di Ananiasi ta u hogu dianj di di Safara. Die ba nagl ba faari a daa,

2 ta die nagl ligirehe a tanj a loburj, ta u hogu wa di siba ha wia, ta die nagl ligire tialka ha a yaa ga yi tuntuntba ha.

3 Piita die di piast wa di, "Ananiasi, bia fu vaa Sitaani di juu fu sunj a nyanji fu, ta yi fu chibi nmunchibisi a yi Nmij Halkasika ta nagl ligirehe a tanj fu tuone a nyinj kuaku ma fu nagina a daa wa?"

4 Die fu yene ka nagl ka a daa wa, die ka ka yiwo fu sutti? Ta die fu nagina ka a daa wa, ligirehe die ka yi fu sutti? Ta bia yine fu yile fu sunj ma a yi naa? Funj fu ka chibi nmunchibisi a yi wa vuota, ama fu chibi yi wa Nmij."

5 Die Ananiasi die di wonna naa, die di kpi a nan. Die nmaanjkpenkpuj di juu vuodiekemba mana die di wonna u kumbu waha.

6 Womi dalakaha die di kenj nyinj a muuri u nyinjbanka ananj garinj a chii wo a nyinj a ga guu.

7 Ka kuanj chaanj hawasi ataa, u hogu wa die di kenj juu jigidieke Piita die benne wo, ta ka siba wudieke di yine.

8 Ta Piita di piast u gbanj di "Bali mij, funj ananj fu churu wa di nagina ni kuaku a daa wa ta tuo ligirehe a mana wonna?" Die u yinji a bali wa di "Wa, bu mana wonna."

9 Die wia Piita die di piast wa di, "Bia funj ananj fu churu wa di yi nabalimij di ni magisi Ti Yomutienj Halkasika. Daa diekemba di guune fu churu wa, bie wo sanari tinj lele, ta ba nan chii fu gbanj a nyinj a ga guu."

10 Lele womi die u kpi a nan tinjbanj, ta dalakaha die di a kenj juu a ye di u kpiye mij, ba chii wo a nyinj a ga guu u churu wa luginj.

11 Sanja mi die nmaanjkpenkpuj die di juu Yisa kuanjandusurinj mana ananj vuodiekemba die di wonna waha.

12 Sanja mi tuntuntba die di tuma mamachi tunkpuma pam vuosisi jiginj. Ta Yisa kuanjandusurinj mana die di njaanj lagisi tanj Nmij jiamij juokpenkpiku, Solomoni lufaaka jiginj.

- 13 Ama vuodiekemba di kana ka yi Yisa kuaṅandusurɔŋ di wo sikimiŋ a baan gaan ba gban a guti ba ma, ama ta die yia ba julima pam,
- 14 ama dembisi aṅaṅ hoḡuba pam die di yi ti Yomɔtien yada ta guti ɔ kuaṅandusurɔŋ ma.
- 15 Die tuntuntɔba di yinene wudiekemba ba wia, vuosi die di chii yuagtieliŋ a nyɔŋ sieti ma, a nagi ba duan gadosi aṅaṅ kalɔŋasi ma a mu Piita di keŋ chɔŋ tianna ɔ ligisiŋ nan nan ba ma aŋ ba ye gbaamiŋ.
- 16 Ta die kpɔkpaan die di nyɔŋ tɔŋkpaŋɔsi die di gbine Jerusalemi a yaa ba yuagtieliŋ aṅaṅ vuodiekemba jumbati di yalla a keŋ, die ba mana di ye gbaamiŋ.
- 17 Die wia ņmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔɔŋ aṅaṅ ɔ kuaṅandusurɔŋ mana aṅaṅ Sadusisi vuosi batan pam die di yaa sugbɔan aṅaṅ tuntuntɔba, ta die yi
- 18 ba ga yigi be a kparɔ ba dansarika ma.
- 19 Ama yuku me ņmɔŋ malaka die di keŋ sɔɔŋ a yuori dansarika ka sanɔaha di tuntuntɔba keŋ nyɔŋ, ta bali yi ba di,
- 20 “Ni gamma a ga zie ņmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku ma a bali vuosisi miivoli haalku gie wia mana.”
- 21 Die tuntuntɔba die di tuo ɔ nuari, die sukɔleeliŋ die ba ga juu ņmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku ma a piili a daga vuosi waha. Die ņmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔɔri aṅaṅ ɔ kuaṅandusurɔba die di wa Juu vuosi nyɔŋkura mana a lagɔŋ taŋ, ta die yi nuan di ba ga dansarika ka sɔŋ a ga vɔari tuntuntɔba a keŋ ba niŋa,
- 22 Ama die ba gana tugi dansarika ka suku die ba ka ye be ta yiŋŋi ga lagɔŋku jigini a ga baari di
- 23 “Ti gana a tugi dansarika ka jigini, ti ye ka miŋŋi kparɔ miŋ keŋ keŋ, ta gbɔgaritɔba di zie sanɔaha tiŋ a gbari, ama ti yuorine sanɔaha ta vuon mana wo ka sɔŋ.”
- 24 Die ņmɔŋ kɔkaabɔtɔba nyɔŋkuraha aṅaṅ ņmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku sojasisi jakɔɔri di wɔnna naa wa, die di yi be mamachi ba yile wudieke di yine wo.
- 25 Womi vuon wɔnyɔ die di keŋ juu mi a baari di, “Ni ye, daa diekemba ni nagina a yi dansarika ma wa zie ņmɔŋ jiamɔŋ juokpenkpuku ma a daga vuosi ņmɔŋ wia.”
- 26 Die wia sojasisi jakɔɔri die di nagi ɔ dembisi ba ga yaa tuntuntɔba keŋ, ama die ba ka vɔari ba aṅaṅ hagurɔŋ, dama die ba chigi ŋmaamiŋ di vuosi nan taa ba tana.
- 27 Die ba yalla ba keŋ wo, die ba vaa ba keŋ zie lagɔŋku niŋa, ta ņmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔɔri bali ba di,

- 28 “Die ti yi ni wa nuon anan niyimin, di ni da ken dagi vuosi Yisa saan ma, ama ni ye wudieke ni yine, ni nagi dagiku a musli Jerusalemi mana, ta yaala ni yi ti Yisa kukuru.”
- 29 Ta Piita anan tuntuntiba banan ba di yinji bal ba di “Sie ti saagi Dmij nuon ta daa vuota nuon.
- 30 Ti chonkuru Dmij die vana Yisa di hagi kun me, die ni kpaasina wa dagariku ma wa ta ku wa wa.
- 31 Dmij die di koti wa a juali wa a kalu u nuudiigin a yiwo Ninjanduru anan Gbigbatiantu, di u yi Izara vuosi sien di ba chigi nyin ba tuntumbiatu ma an Dmij nagi ba tumbiatu a chaa ba.
- 32 Tinin anan Dmij Halikasika yine Yisa kumbu hagin daansa tielin; Dmij di nagina Haali dieke wo a ya vuodieke mana di tuone u nuon.”
- 33 Die nyinkuraha die di wonna naa, die ba ju sinyuru pam di ba ku tuntuntiba.
- 34 Ama Farasisi vuon wony die benne lagiku me ta u saan di di Gamalia, ta yi miraha didaguru, vuon mana die di ya wa julima pam; die di hagi lagiku ma a bal ba di ba yaa tuntuntiba a nyin an ka yi saa.
- 35 Die u wa bal yi ba di “N chanchalan Izara vuosi, ni simma anan ni bala ni yi vuosi gie wudieke wo.
- 36 Sanja dieke di tanna wa, Tudasi die hagiya a baari di u yiwo vuokpin ta die vuosi sba kobisi-nusa die di di u kuon, ama vuosi batan die di ken ku wa, die u kuonanduru mana die di chigi a jaasi jigin mana, ta u tumaha mana die di yi yori.
- 37 Naa kuon chaan, ta Judasi, vuodieke di yine Galili vuoke gban die di ken vuosi busiku sanja, die u tarigi vuosi batan yan ta daadan pam die di di u gban, ta vuosi die di ken ku u gban, ta u kuonanduru mana die di chigi a jaasi jigin mana.
- 38 Die wa, leleke gie wuru nin, n kpaama ni di ni ko vaa vuosi gie somm ta vaa ba ga, dama du yi ta ba tumaha di yiwo vuota tumaka nan daansi kpatti.
- 39 Ama du yi ta ka yi Dmij tumaka, ni kaan biagi a nyanji ba; ninin ni nan ken ye ta ni waga anan Dmij.” Die lagiku die di tuo Gamalia kpaanku,
- 40 ta die yinji a wa tuntuntiba a ken juu, ta vaa ba tibi ba anan kpaasin, ta yi ba nuon di ba da ken won a bal wuru Yisa saan ma, ta die vaa ba ga yori.
- 41 Die wa, tuntuntiba die di nyin lagiku jigin anan sugfialu, dama Dmij die yene be ba muna wahala diile Yisa saan ma.

12 Ba bala naa wa, ta vuosisi aŋaŋ nyiŋkuraha aŋaŋ miraha didagurba di ju sinyuriŋ ta ga Sitiiveni jigiŋ a yigi wo a yaa wa ga ba nyiŋkura laginƙu jigiŋ.

13 Womi die ba yaa dembisi batan di ba chibi nmunchibisi a yi wa. Die ba baari “Daa wa gie ŋaŋ bala saŋa mana a chusa Dmɔŋ jiamɔŋ juokpenƙpuku aŋaŋ Mosisi miraha;

14 dama ti wɔŋ wa ɔ bala di Yisa vuodieke di yine Nazeriti vuoke nan kpanɔŋ Dmɔŋ jiamɔŋ juokpenƙpuku gie a taan, ta tarigi chɔara diekemba Mosisi di yna ti wa.”

15 Vuodiekemba mana die di kala laginƙu jigiri die di murigi ba nine a daansa Sitiiveni, ta die ye ɔ ninechaan di tarigi a su siba malaka ninechaan.

Tuoma 7

1 Die wa Dmɔŋ kikaabitba jakuru die di piast Sitiiveni di “Ka sen yiwo wusie?”

2 Sitiiveni die di yinɔi a bal di “N numballi aŋaŋ n chualɔŋ, ni wumma miŋ, saŋa dieke ti chɔŋkɔŋ Abarahami di yine bie Mesopotamia ma ta ye ka hagi ga Harani ma, ta hagarɔtieŋ Nabidie Dmɔŋ die di nyiŋ ɔ jigiŋ,

3 ta bal wa di ‘Vaa fu den aŋaŋ fu tɔŋban ta ga tɔŋban dieke n balla n dagi fu wa.’

4 Die wa die ɔ nyiŋ ɔ tɔŋbanƙa ma a ga bie Harani ma. Ɔ chɔŋ wa kuŋ kuŋ chaan, ta Dmɔŋ die di vaa ɔ hagi a keŋ kalt tɔŋbanƙa gie me jigidieke ni benne lele naa.

5 Ama Dmɔŋ die ka yi wa tɔŋbanƙa halt bita gban di ɔ sina, ama ta die yi wa nuŋ di ɔ nan daansi nagi ka a yi wa, ta ka nan yi wunɔŋ aŋaŋ ɔ haagisi suti. Saŋa dieke Dmɔŋ die di yine nuari gie wo ta Abarahami die wo bua.

6 Naa die Dmɔŋ di bal yi wa di, ‘Fu haagisi nan daansi beri tɔŋban gaan ma, mi ba nan yi yonisi, aŋ ba mugisi be pam bina kobisi-nusa.

7 Ama manɔŋ n nan daansi dati tɔŋban dieke vuosi ba bala ba tɔŋ a yia wa tibɔŋ, ka kuŋ chaan ba nan keŋ a nyiŋ kanɔŋ tɔŋbanƙa mi a keŋ tika gie me a jama miŋ.’

8 Womi Dmɔŋ die yi Abarahami nuŋ, ta die dagi wa nuari dagiti, di wunɔŋ aŋaŋ ɔ haagisi gobi ba kola. Die Abarahami di keŋ muri Aziki, ta die gobi ɔ kolɔ ka daraa nu daraan. Ka kuŋ chaan Aziki dian di muri Jakobu ta gobi ɔ kolɔ, ta Jakobu dian di gobi ɔ balli ban aŋaŋ bale die di yine ti chɔŋkɔŋlƙpuma wa kola.

9 “Die Jakobu balli die di keŋ haa ba nimbua Josefu ta die nagi wa a daa a yi vuosi batan ba yaa wa ga lɔipiti tɔŋban ma a birɔŋ wa yomɔ. Ama Dmɔŋ die bie ɔ jigiŋ,

- 10 ta die vuari wa a nyɩ wumugisike mana ma, ta die di yi wa yan ta yi Ijipiti naan wa Faro di yaala u wa ta yi wo jakuɩ Ijipiti tɩngban ma, ta bi yi wo jakuɩ u tigi me.
- 11 “Ka kuan chaan kɔnkɩɩ die di ken nan Ijipiti anan Keenani tɩngbanɩ mana ma, die ba dii wahala pam, ta ti chɔɔnkɩɩba die ka ye nyindiike.
- 12 Die wa die Jakabu di wɩna di nyindiike bie Ijipiti ma wa die u tɩɩ u balli, ti chɔɔnkɩɩba mi, die ba bumbunan garɩ wonde.
- 13 Die ba garɩ bule wo ma wa Josefu die di nagi u gban a dagi u nɩballi, mi Faro die di mɩɩ Josefu den.
- 14 Ka kuan chaan Josefu die di tɩɩ a wa u chɔɔn Jakabu anan u den mana di ba ken Ijipiti ma; die ba mana die yiwo vuosi banɩ-ɩɩɩɩ anan banu.
- 15 Die wa Jakabu anan u dembe mana die di hagi a ga Ijipiti, mi die wɩɩ anan u balli dembisi die di kpi.
- 16 Die ba nagi ba nyɩngbanɩ a yiɩi a ga Saakemi a ga guu vɔɩ dieke Abarahami die di dana a nyɩ Hamori buuriɩ jigi ma.
- 17 “Die di wana a gbige di Dmɩ yi suuli u vuari die u yna Abarahami wa, die ti vuosisi die di benne Ijipiti ma wa die di wa faasi dala pam.
- 18 Ka kuan chaan vuon wɩnyɩ die di ken dii Ijipiti naan, ama wɩɩ die u ka sɩba Josefu wa.
- 19 Die naan wa die di pɔgɩ ti vuosi anan ban, ta die mugise be di ba vuari ba ballɩyaalɩ ba tige me a taan an ba kpi.
- 20 “Die ba ken mɩɩ Mosisi, ta die u vuna pam, ta Dmɩ nine die di suuli wo. Die u bie wo u chɔɔn tigi me chuti ataa,
- 21 die ba kenne nagi wa a nyɩ ba tigiri me sanja dieke wo, die naan wa hogula die di ken a nagi wa a wubi wo, ta yiwo u gban gban u bua.
- 22 Die ba dagi Mosisi yan dieke mana Ijipiti vuosisi di yalla, die u ken birɩ vuodieke di sɩba wɩbalika ta tuma hagiɩ tuma.
- 23 “Die Mosisi die di tugi bina banɩ-nusa Ijipiti vuosi jigi, die u yile daan kaan di u ga a waasi u gban gban buuriɩ Izara vuosisi.
- 24 Die u ganana wa die u ye Ijipiti vuon di mugisinene Izara vuon, die u ga di u gbati wa a taan, ta die a kuɩ Ijipiti vuoke.
- 25 Die u yile sɩba u gban gban u vuosi nan mɩɩ sɩba Dmɩ baa u nagi wa wɩɩ a tɩɩ a gbati ba a taan, ama die ba ka mɩɩ die.
- 26 Ka tunvɩsa, Mosisi die di bi ye Izara vuosi bale di waginana, die u yaala u wɩni ba sunsuɩ, ta bal ba di, ‘N zuamba, ni yiwo nɩballi, bia ni waga tan die?’

- 27 Ama vuodieke die di yaala waagbu die di kpanji Mosisi a taan lugin, ta die a piast wa di 'Mina yine fu ti jakushi anan ti saryadiiru?'
- 28 'Funi fu yaala fu kus mi mi sba diene wo fu kuna ljpiti vuoke?'
- 29 Mosisi die di wonna naa, die u chigi a nyi ljpiti tngban ma a ga bie Midiani tngban ma, ta die di keji faari hogu a muri balli dembisi bale mi.
- 30 "Bina banisi-nusa kuan chaan, die u ga haagu daan kaan a ga tugi Sanayi kunkogin jigin ta ye bolinyaan di dinene hangwasi tu, ta Dmij malaka die di nyi bolibu su.
- 31 "Die u yene die wo, die di yiwo mamachi, die u chu a ga gbigi di u mihi a daansi ka, ta die a wu ti Yomtien Dmij loli, ta ka bala wa di;
- 32 'Mani n yiwo Dmij dieke fu chokushi di janna, Abarahami anan Aziki anan Jakubu Dmij.' Mosisi die di wonna naa, die u cheeli anan nmaam ta ka bi yaala u daansi mi.
- 33 "Ta ti Yomtien Nabdie Dmij die di bal a yi wa di 'Vuar fu nuraha, dama jigidieke fu zene wo yiwo jigikasi.
- 34 Wusie, mani n yeye mi n vuosisi di dinene wahala die ljpiti me, ta wu ba kpan. Die wa man a keji su di n gbati ba a taan. Die wa n nan yinji tu fu ljpiti me.'
- 35 "Mosisi wo gie die yine vuodieke Izara vuosisi die di zetine wo, ta die piast wa di 'Mina yine fu ti jakushi anan ti saryadiiru?' Ama wuni Dmij die di vuari di u yi ba nihanduru ta gbati ba taan, ta malaka dieke di nyina wuni Mosisi jigiri bolinyaabu ma hangwasi tuka jigiri die suji wo.
- 36 Die wuni Mosisi die yine vuodieke die di vuarna ba a nyi ljpiti tngban ma, die u bi tu mamachi tunkuma ljpiti tngban ma anan sanja dieke die ba gana a gansi Mugi kpinbu wa, anan sanja dieke die ba benne haagu ma wa bina banisi-nusa wa.
- 37 Mosisi wo gie die bala a yi Izara vuosisi di, 'Dmij nan daansi tu ni jigin u naazu wuni sba u tunna mi, u nan yi ni gban gban ni buuri.'
- 38 Wuni Mosisi wo gie die di benne anan ti Izara vuosisi lagiku ma haagu ma. Die u bie wo anan ti chokushi ba anan malaka dieke die di bala wa a yi wa kunkogin dieke ba wasina Sinayi wa. Mi die u tuo Dmij miivoli wabalaka di u nagi a yi ti chokushi anan ti.
- 39 "Ama die ti chokushi ba die di zeti ta ka di wa dama ba sunanyile die yinji ga wa ljpiti me,
- 40 die wa die ba bal a yi Aroni di 'Mu ni a yi ti an ka dia ti ni. Tuni ta ka sba wudieke di yine Mosisi, vuodieke di nagina ti a nyi ljpiti ma wa.'

- 41 Saŋka mi die ba mu buuŋ sɪba naraabiŋ, a kaaba a yɪa ka, ta die die duuga ta bɪra jadieke ba gbaŋ gbaŋ ba mɪna wa aŋaŋ nuusisi.
- 42 Die wɪa Ɖmɪŋ die dɪ vaa ba a taan dɪ ba jɪama chiŋmarɪsɪ, sɪba die dɪ maagina die wo Ɖmɪŋ naazɔalɪba gbaŋkɔ ma wa, dɪ Ɖmɪŋ baarɪ dɪ: ‘Izara vuosi, die nɪ kɔnana dɔŋɪsɪ ta kaaba haagiŋ ma bɪna baŋɪsɪ-nɪsa wa, daa manɪ die nɪ kaaba yɪa.
- 43 Die nɪ ŋaana naga buuŋ Moloki vuŋ ta bɪ naga chiŋmarɪŋ Refani nɪasɪŋ ta a yɪ bugile ta jɪama. Naa chiaŋ ma n nan vaa nɪ dataasɪ vuara nɪ a nyɪŋ nɪ tɪŋ ma a yaa nɪ a ga saasaa a poli Babiloni.’
- 44 “Tɪ chɔɔŋkɔsɪlɪba die kpi wo Ɖmɪŋ vuŋ haagɪrɪ ma ta die daga dɪ Ɖmɪŋ bie ba jigɪŋ. Die ba wɔnsɪ ka mɪŋ sɪba Ɖmɪŋ die dɪ balla Mosisi die wo. Die ka sɪ sɪba Ɖmɪŋ die dɪ vana Mosisi die dɪ yene ke die wo.
- 45 Ka kɔaŋ chaan die tɪ chɔɔŋkɔsɪlɪba die dɪ keŋ nagɪ vɔkɔ a yɪ ba ballɪ, ta ba tuo ke a yaa ka gara, ta banɪŋ aŋaŋ Josua die dɪ keŋ keŋ gie ta gbati tɪŋgbaŋ diekemba die buuri gaasɪ die dɪ sɪna. Ɖmɪŋ die dɪ benne ba nɪŋŋa a yagi vuosisi a taan wa ta die viiku bie gie deŋ deŋ a keŋ tɔgɪ Davidi saŋŋa.
- 46 Davidi berɪŋ die dɪ suuli Ɖmɪŋ nine, ta die keŋ jɔsɪ dɪ ɔ vaa ɔ mu tigɪŋ a yɪ wɔnɪŋ Ɖmɪŋ vuodieke die dɪ ɔ chɔɔŋkɔsɪŋ Jakobu Ɖmɪnnɪ.
- 47 Ama wɔnɪŋ Davidi bɔademiŋ Solomoni die dɪ keŋ mu die tigiri.
- 48 “Tɪ sɪba a baarɪ Nabidie Ɖmɪŋ ka bie tige diekemba vuota dɪ mɪna. Naa sɪ sɪba Ɖmɪŋ naazɔa die dɪ bala dɪ
- 49 ‘Tɪ Yɔmɔtɪeŋ Nabidie Ɖmɪŋ baarɪ ŋmɪŋsikpeŋ yɪne n naarɪ gbanɪŋ ta tɪŋgbaŋka gie diaŋ dɪ yɪ n nagɪsɪ jigizielikiŋ. Nɪ nan biagi a mu tigi dieke dɪ mɔna mɪŋ a yɪ mɪŋ? Yaa jigidieke n baan nan voosi?’
- 50 Daa manɪ die n naana nyinti gie mana?’
- 51 “Nɪnɪŋ nɪ yiwo tɪbɪhagɪrtɪeliŋ, ta nɪ sɔŋanyile dɪ yɔa aŋaŋ Ɖmɪŋ pam ta nɪ ka saaga dɪ nɪ wɔŋ Ɖmɪŋ wɪa. Nɪnɪŋ nɪ zetine Ɖmɪŋ Haalɪbɔ sɪba nɪ chɔɔŋkɔsɪlɪba die dɪ zetine die wo.
- 52 Ɖmɪŋ naazɔa wɔnyɪ die wori ta nɪ chɔɔŋkɔsɪlɪŋ dɪ ka mugisiye. Ta bɪ kɔsɔ Ɖmɪŋ tɔntɔntɪba diekemba die dɪ bugɪna balɪ Ɖmɪŋ Vuokasɪka Masia wa kenɪŋ wɪa. Ta lele nɪ yɪne vuodiekemba dɪ posine ɔ chiaŋ ta kɔsɔ wa.
- 53 Nɪnɪŋ nɪ yɪne vuodiekemba die dɪ tuone Ɖmɪŋ mɪraha a nyɪŋ malakasisi jigɪŋ, ama ta ka saaga a dia ha.”
- 54 Die lagɪŋkɔ vuosi die dɪ wɔnna Sitiiveni balɪkɔ die ba ju sɔnyurɪŋ pam ta ŋɔba ba nyɪna.

55 Ama die Dmɔŋ Halikasika die di suuli Sitiiveni, ɔ kɔti ɔ sikpen a daansi n̄m̄nsikpen a ye Dmɔŋ chuulikpenkpuŋ ta ye Yisa di zene Dmɔŋ nuudiigin chaan̄.

56 Die ɔ baari di, “Ye, n ye arizanna sanɔan̄ di yuorine ta vuota Bɔa wa di zie Dmɔŋ nuudiigin chaan̄.”

57 Die ba wɔnna na ba keesi an̄an̄ lɔlɔkpuŋ, ta nagɪ ba nuusi a ligi ba tɪba. Womi ba mana die di chɪgɪ a ken̄ taan̄ a giliŋ wo bunyi,

58 a dati wa nyɪŋ tɪka lɔgɪŋ a piili a taa wa tana. Die vuodiekemba die di taana wa tana wa die di vɔari ba nyinyeeke dɔan̄ dalɔakɪŋ wɔnyɪ die di dine Sɔoli di ɔ daansɪma ha.

59 Die ba taanana wa die ta die ɔ ken̄ wa ti Yɔmɔtien̄ di, “N Yɔmɔtien̄ Yisa, tuo n haalɪ!”

60 Ta sɔɔŋ gbirigi ta keesi an̄an̄ lɔlɔkpuŋ di, “N Yɔmɔtien̄, da ken̄ nagɪ ba taalgie a chɔɔsi ba.” Die ɔ bali wa naa ta kpi.

Tuoma 8

1 Ta Sɔoli die di saagina ɔ kɔɔla wɪa. Dɪn̄ŋ daari mi gban̄ gban̄ die mugisiban̄ die di nan Yisa kɔan̄andɔsɪrɪŋ die di benne Jerusalemi ma; ta ba mana die di nyɪŋ a jaasi ga Judia an̄an̄ Samaria lɔga mana ama ta va tuntuntɪba nyuna mi.

2 Vuodiekemba die di jɪanna Dmɔŋ batan̄ die di guu Sitiiveni ta faasi kɔŋ ɔ kumbu.

3 Ama Sɔoli die di yaala ɔ chɔɔsi Yisa kɔan̄andɔsɪrɪba, ta die gara tige tige, ta yige Yisa kɔan̄andɔsɪrɪŋ, dembisi an̄an̄ hɔgɔba mana a ken̄ nyuna ta a yaa ba a lige dansarɪka sɔŋ.

4 Yisa kɔan̄andɔsɪrɪŋ diekemba die di jaasi wa die di ga jigɪŋ mana a ga mɔɔla Yisa waha.

5 Ta Filipi die di sɔɔŋ ga Samaria tɪka ma a ga mɔɔli Dmɔŋ Vuovɔarkɪŋ Masia wɪa a yi mi vuosisi.

6 Die daadamba pam mi die di ken̄ a mɪŋŋɪ a yuori ba tɪba a wɔŋ Filipi balkɔ, ta bi ye ɔ yinene mamachi wudieke wo.

7 Die jumlatɪ pam die di chɪgɪ a nyɪŋ daadan̄ pam ma an̄an̄ keesiŋ pam; ta die nyɪŋgban̄ kpiikiŋ tieliŋ an̄an̄ gbarisi pam die di ye gbaamɪŋ.

8 Die wɪa die sɔgɪtalɪŋ die di bie Samaria tɪŋ mana ma.

9 Daa wɔnyɪ gban̄ die benne tɪka ma ba wasa wa Simoni ta yaa tɪŋ, san̄ŋa a taŋ ɔ ŋaan̄ yie mamachi wuyiike ta a yie vuosisi mamachi, ta die a bala di ɔ yiwo vuokpuŋ.

- 10 Vuodiekemba mana di benne tka ma, zoolntielij ananj vuokpuma mana die di yia wa jilma ta wumma a yia wa. Die ba bala di “Simoni yiwo vuodieke nmij dieke ba wasanana ‘Yiko Nmij di tarigina.’ ”
- 11 Die ba wumma a yia wa dama die u yi wo mamachi wuyiikehe a yuasi ba jigij.
- 12 Ama die Filipi di kenj a musli Nmij naari wuvunaha ananj Yisa wia, dembisi ananj hoohj die di saagi u musliku, ta u su ba Nmij nyaan.
- 13 Simoni gbanj gbanj die di yi Filipi balku yada, die u su wa Nmij nyaan. Die u di Filipi kuanj a yese mamachi wukpuh diekemba u yinene, di yi wo mamachi.
- 14 Die Yisa tuntuntba die di benne Jerusalemi di wuhj di Samaria vuosi tuo wo Nmij waha a dii, die ba tuhj Piita ananj Joon ba jigij.
- 15 Die ba gana a ga tugl mi, die ba juusi Nmij a yi ba di ba tuo Nmij Halkaska,
- 16 dama die Nmij Halkaska die ye ka kenj a suuhj ba wunyl mana ma; die ba ko su ba wa Nmij nyaabu ti Yomutienj Yisa saan ma nyuna.
- 17 Womi Piita ananj Joon die di nagl ba nuusi a dusi ba ma ta ba tuo Nmij Halkaska.
- 18 Simoni die di ye di tuntuntba di nagina ba nuusi a dusi ba ma ta Nmij di yi ba Halkaska, die wia die u nagl ligire a yaala u yi Piita ananj Joon,
- 19 ta baari “Ni yi mij gbanj yiko ka gie amu manj kenj nagl n nuuhj a dusi vuodieke mana ma, u nan tuo Nmij Halkaska.”
- 20 Ama Piita die di yinji bal wa di “Fuhj nan kpi yori ananj fu ligirehe dama fu yile di fu nan biagi a daa Nmij piini ananj ligire.
- 21 Die wia fu nuuhj wo ti tuma ma, dama fu suhanyile ka vuna Nmij jigij.
- 22 Die wia chigi a nyuhj fu suhanyiliblati gie me, ta juusi ti Yomutienj Nmij amu u nagl fu suhanyiliblaku gie a chaa fu,
- 23 dama n yeye ta fu suuli wo ananj sugbianj ta bianj di suuli fu.”
- 24 Womi Simoni die di bal a yi Piita ananj Joon di, “Ni juusi ti Yomutienj a yi mij, amu nyinti gie wunyl mana ni bala wa da kenj kenj n ma.”
- 25 Die ba bala wudieke ti Yomutienj di yine ananj u wuvunaha a kpat, die ba yinji a ga Jerusalemi. Die ba ganana die ba musla Nmij wuvunaha Samaria tuhjanjisi pam ma.
- 26 Die ti Yomutienj malaka die di kenj a bal a yi Filipi di “Hagl a ga a daagi sie dieke di nyuna Jerusalemi ta suuhj gara Gaza wa.” Ba ka bi daaga sieku gie lele.

- 27 Die wɔ die ɔ haɣi a piili chɔnɔŋ, die ɔ ganana ɔ ga tuoli Ituopia daayaabɔŋ sieku me ta ɔ kule. Die ɔ yiwo vuokpiɔŋ ta daansi Ituopia hɔɣu naaŋ wa ligire. Die ɔ ga wa Jerusalemi a ga jaŋ Ɖmɔŋ,
- 28 ta wa yiŋŋi kuli tigiŋ ta kalɔ ɔ toriku me ta duune dɔ data ka ta ɔ karuma gbaŋ dieke Ɖmɔŋ naazua Azaya dɔ maagina.
- 29 Die Ɖmɔŋ Haltkastka die dɔ balɔ a yi Filipi dɔ “Vuusi gbigi torikuke.”
- 30 Womi Filipi die dɔ chɔŋi a ga gbigike a wɔŋ daa wa dɔ karɔnnana gbaŋ dieke Ɖmɔŋ naazua Azaya dɔ maagina wa. Die ɔ piastɔ wa dɔ “Fu sɔba wudieke fu karɔnnana chɔŋ mɔŋ?”
- 31 Ta ɔ yiŋŋi balɔ wa dɔ, “N baan yi wo lalia a summa ka chɔŋ, ntaala vuonɔ dagu mɔŋ?” Die wɔ ɔ juusi Filipi dɔ ɔ keŋ jualt kala torikuke me aŋaŋ wa.
- 32 Die ɔ karɔnnana wudieke wo yiwo naa dɔ: “Die ɔ nastɔ wa yii dieke ba yalla a ga dɔ ba kɔŋi, ta die beri sigisigi sɔba yiipɔlt dieke ba ŋaana gobe ka kobiti ka beri sigisigi die, die ɔ ka yuori ɔ nɔaŋ a balɔ wɔŋ.
- 33 Die ba yiwo viivi, ta zeti dɔ ba kaanɔ dii ɔ sarya vuonɔ. Ta vuonɔ wori a baan nan biagɔ a balɔ ɔ haagisi wɔ, dama die ba woliŋ vuari wa ɔ miivoli a nyɔŋ tɔŋbaŋka gie me.”
- 34 Daa wa die dɔ piastɔ Filipi dɔ, “Balɔ mɔŋ, mɔnta wɔ naazua wa die dɔ bala wa? Ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ wɔ yaa vuogaan?”
- 35 Die Filipi dɔ piili a nyɔŋ daa wa die dɔ karɔnna jigidieke wo ɔ gbaŋ gbaŋ a balɔ wa Ɖmɔŋ wɔvuɔnaha yaa gamma Yisa wɔ.
- 36 Die ba sɔɔna gara sieku me wo, die ba keŋ tugi jigiŋ kaanɔ nyaanɔ butaŋ dɔ dɔa, daa wa die dɔ baari, “Ye, nyaanɔ wɔnna bia bala ka kagi mɔŋ amɔ n daa su Ɖmɔŋ nyaanɔ?”
- ((37 Ta Filipi die dɔ balɔ wa, “Du yi fu yi Yisa Masia yada aŋaŋ fu sɔŋ mana, n nan biagɔ su fu.” Die ɔ yiŋŋi balɔ dɔ, “N yi yada dɔ Yisa Masia yiwo Ɖmɔŋ Buadembɔŋ mɔŋ.”))
- 38 Die daayaabɔŋ dɔ yi ta duunehe dɔ zie, ta wɔnɔŋ aŋaŋ Filipi die dɔ sɔɔŋ ga nyaabu ma, Filipi die dɔ su wa Ɖmɔŋ nyaabu.
- 39 Die ba kenne nyɔŋ nyaabu ma wa, ti Yɔmɔtiɔŋ Haalɔŋ die dɔ nagɔ Filipi a nyɔŋ mi buɔni, ta daa wa die ka bi ye wo bɔbra, ta die chɔŋ kule aŋaŋ sugɔfaliŋ.
- 40 Filipi die dɔ keŋ ye ta ɔ bie Azotusi a die dɔ dia ka tigiŋ mana a mɔsɔla Ɖmɔŋ wɔvuɔnaha, yaa die a ga tugi Siisiria.

Tuoma 9

- 1 Tɔ, Sɔoli die ko nɔga nyɔŋ dɔ ɔ nan dɔ mugise ta kɔa ti Yɔmɔtiɔŋ Yisa kɔaŋandusɔŋ, die ɔ ga Ɖmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔŋŋ jigiŋ

- 2 a bali wa di u yi wa gbanji an a dagi vuodieke di yine wo anan yiko dieke u yalla an u ga Damasikusi a ga dagi Dmij jiamij juone me nyinkura a mu du yi u ken ye vuodieke di dina sie dieke Yisa di dagina, hogu yaa dembin u nan biagi yigi be a yaa ba a yinji ken Jerusalemi.
- 3 Die u benne sieku me a gara Damasikusi ta ken gbigi tka, die chaanij die di nyij njmijnsikpen a ken chaan gilin wo bunyi.
- 4 Womi die u nan tinjban ta wuj lalin di balala a ya wa di, "Sooli, Sooli, bia yine fu mugise mij."
- 5 Die u plasi di, "Mina yine fu n Yomutien?" Lolku die di baari di, "Manij Yisa, vuodieke fu mugisinene wo.
- 6 Ama hagi a ga tka sun, mi ba nan dagi fu wudieke fu muna fu yi."
- 7 Sanja mi dembin diekamba die di ganana anan Sooli wa die di wari zie surumm. Die ba wuj wa lolku ama die ba ka ye vuon.
- 8 Ta Sooli die di hagi tinjbanja ma a yuori u nine ama ta ka yese. Die wa die ba yigi u nuun me a yaa wa a ga Damasikusi.
- 9 Damuma ataa die u ka biagi yese. Die daraa gie nij mana die u ka dii jaan yaa a nyuu jaan mana.
- 10 Die Yisa didustu wunyi die benne Damasikusi ma ba wasa wa Ananiasi, ta ti Yomutien die di wa wa daansa sun di, "Ananiasi!" Die u yinji a baari di, "Manij n wanna n Yomutien."
- 11 Ti Yomutien di bali a yi wa di, "Gomisi ga sie dieke ba wasinana Sien-tugistku ma a ga Judasi tigin me a plasi daa dieke di nyina Taasusi u saan di di Sooli wa wa. U jusa Dmij lele gie.
- 12 Die Sooli daansa sun, u ye daa wunyi ba wasinana Ananiasi di kenne juu a nagi u nuusi a diisi u ma, a mu u nan bi yese bbra."
- 13 Ananiasi die di yinji bali di, "N Yomutien, vuosi pam won bali mij daa wa gie wa, yaa gamma wuban diekamba u yinene fu vuosi di benne Jerusalemi ma wa.
- 14 Ta u wa ken giena anan Dmij kikaabtu yiko di u yigi vuodieke mana di wasinana fu saan."
- 15 Ama ta ti Yomutien die di bali di, "Funi fu ko gamma, dama wunij man wari di u tuma n tuma, ta vaa buurigaasi anan ba naakpuma anan Izara vuosi mana simma n saan:
- 16 ta manij n nan dagi wa gbalgi diekamba mana u bala u gbalgi n saan chan ma."
- 17 Die wa Ananiasi die di ga a ga juu tigiri me a nagi u nuusi a diisi Sooli ma, ta baari di, "N numba Sooli, ti Yomutien Yisa vuodieke di nyina fu jigin sieku

me wo saɲɲa dieke fɯ kennene giena wa tɯnna miɲ amɯ fɯ nan bi ye biɓra ta suuli aɲaɲ Ɗmiɲ Halkaska.”

18 Lele womi jaanɲ kaanti die di sɯna sɯba zaasɲ hagiti die di nyɲ Sɔoli nine me a nan, die ɯ bi biagi yese biɓra. Die ɯ hagi a zie, ta ba sɯ wa Ɗmiɲ nyaanɲ.

19 Die ɯ dii nyindiike ta ɯ hagiɲ di yiɲɲi keɲ. Saɲka mi Sɔoli die di wari Yisa didusɲɲi di benne Damasikusi ma wa jigiɲ daraa ale,

20 ta die ga Ɗmiɲ jiamɲ juone me lagi lagi a ga mɯɯla Yisa wia di, “Yisa seɲ yiwo Ɗmiɲ Bɯa.”

21 Vuodiekemba mana die di wɯnna wa wa die di yi be mamachi ta ba piasa di, “Da daa wa gie die benne Jerusalemi ma a kɯa vuodiekemba die di wasɯnana saari gie wo? Ɔ ka keɲ giena di ɯ yigi wo Yisa didusɲɲi ta nagi ba a yiɲɲi ga yi Ɗmiɲ kɯkaabitɓa nyɲkɯraha?”

22 Ama ta Sɔoli mɯɯlku die di a ko gɯta aɲaɲ Ɗmiɲ hagiɲ, ɯ mɯɯlku die di dagi di Yisa seɲ yiwo Ɗmiɲ Vuovɯarikiɲ Masia wa ta chula die di wori: die wia Juu vuosi diekemba die benne Damasikusi die ka biagi a bali wa wɲɲ.

23 Die daraa pam die di tɲaɲ, ta Juu vuosisi die di lagiɲ taɲ a saɲ di ba kɯɯ wa;

24 ama die vuonɲ di bali wa wudieke ba sanna di ba yi wo. Die ɲmɯntɯasi aɲaɲ yunɲ mana die ba ɲaanɲ gbari wa tɯka sanɯa mana ma di ba kɯɯ wa.

25 Ama yunɲ kaanti ɯ kɯaɲandusɲɲiɓa di nagi wa a yi kparɲɲ ma a nagi wa a daagi tɯka paɲ sikpeɲ a nyɲɲ.

26 Womi Sɔoli die di ga Jerusalemi a mɯa di ɯ nagi ɯ gbanɲ a lagiɲ Yisa kɯaɲandusɲɲiɓa ma, ama die ba ka yiwo yada di lele, ɯ wa yiwo Yisa kɯaɲandusɲɲiɓa, ta die wa chigi wa ɲmaamɲɲ.

27 Ta Banabasi die di keɲ sunɲi wo a yaa wa ga tɯntɯntɓa jigiɲ, a bali ba Sɔoli die di yene ti Yɔmɯtienɲ Yisa sienɲ me ta ɯ bali wia a yi wa dene. Die ɯ bi bali ba Sɔoli die di dine dembisi a mɯɯla Yisa wia Damasikusi ma dene.

28 Die wia Sɔoli die di beri aɲaɲ ba ta die di dia Jerusalemi jige mana a mɯɯla ti Yɔmɯtienɲ saanɲ aɲaɲ dembisi.

29 Die ɯ bi bala aɲaɲ Juu vuodiekemba di bala Giriiki jabalkɲɲ yaa gamma Yisa wia, ama die ba nɲga nɲhagiɲ aɲaɲ wa, ta mɯa di ba kɯɯ wa.

30 Ama saɲɲa dieke ta Yisa didusɲɲi die di miɲɲina naa die ba nagi wa a sɯɲ ga Siisiria ta vaa ɯ kuli Taasusi me.

31 Womi die Yisa kɯaɲandusɲɲiɓa dieke di benne Judia aɲaɲ Galili aɲaɲ Samaria mana ma die ka bi ye mugisiɲ. Die Ɗmiɲ Halkaska die di yi ba hagiɲ ta kpaɲɲiɲɲi ba, die ba gɯta ta beri aɲaɲ Ɗmiɲ chigla.

32 Ka kɯaɲ chaanɲ Piita die di dia a ga jigiɲ mana, ta die keɲ sɯɲ ga di ɯ kaagi Ɗmiɲ vuosi die di benne Liida.

- 33 Mi die ɔ ye daa wɔnyɪ ba wasɔnana Aniasi, die ɔ nyɔŋbanɔŋ die kpine ta ɔ ka biagi haga ɔ jadɔvakɪŋ ma bɪna anɪ.
- 34 Piita die dɪ balt a yɪ wa dɪ, “Aniasi, Yisa Masia gbaannana fɔ, hagi ta wɔnsɪ fɔ jadɔvakɪrɪ.” Lele womi die ɔ hagi a zie.
- 35 Die vuodiekemba mana die dɪ benne Liida aŋaŋ Saroni ma die dɪ ye wo die dɪ tarigi ba berin, ta dɪ tɪ Yɔmɔtɪen sien.
- 36 Hɔgɔ wɔnyɪ dɪaŋ die dɪ benne Joopa ma ba wasa wa Tabita, ama Giriiki jabalkɪŋ ba wasa wa Dɔkasi, ka chɪaŋ yine “Haabiin” ta die a yi Yisa didɔsrɔ. Die ɔ nagi ɔ saŋa mana a yie wɔvuna yɪa vuosi ta sunji zɔɔlɪntielin.
- 37 Die saŋka mi yɔagɪŋ die dɪ yigi wo die ɔ kpi. Die ba su wa nyaan ta nagi wa a jɔalt dɔaŋ jarɪnbɪsa juon me.
- 38 Joopa die ka faast yɔa aŋaŋ Liida; die wɪa die Yisa didɔsrɪba die dɪ wɔnna dɪ Piita bie Liida ma wa die ba tɔŋ dembisi bale ɔ jigɪŋ dɪ ba ga balt wa dɪ, “Tɪ jɔusa fɔ yi lagi lagi a ken tɪ jigɪŋ.”
- 39 Die wɪa Piita die dɪ yi siri wɔnɔŋ aŋaŋ ba die dɪ ga. Die ɔ gana a ga tɔgi wa ba nagi wa jɔalt ga juoku me. Mi kpihɔgɔba mana die dɪ taan gilin Piita a kuma ta daga wa nyinyeeki diekemba Dɔkasi die dɪ baalna yɪ ba wa saŋa dieke ɔ benne ɔ mɪst ma wa.
- 40 Ama Piita die dɪ yagi ba mana dɪ nyɔŋ juoku me, ta die sɔsɔŋ a gbirigi ɔ dune me a jɔsɪ Ōmɪŋ, ta die yinji a daansɪ kumbu ta baarɪ dɪ, “Tabita, hagi!” Die ɔ yuori ɔ nine a ye Piita, ta die hagi a kalt.
- 41 Piita die dɪ tuntɪ ɔ nuun a sunji wo ɔ hagi zie ta wa kpihɔgɔbaha aŋaŋ Yisa didɔsrɪŋ banɔŋ ba a nagi wa dagi ba dɪ ɔ yinji ken wo ɔ miivoli me mɪŋ.
- 42 Wurɪ gie die dɪ dia ga Joopa mana ma ta vuosi pam die dɪ yi tɪ Yɔmɔtɪen Yisa yada ta dɪ ɔ sien.
- 43 Piita die dɪ wart a bie Joopa ma a yɔast; die ɔ bie wo daa wɔnyɪ die dɪ wɔnsɔnana gbanɪ ba wasa wa Simoni tigin me mɪŋ.

Tuoma 10

- 1 Die daa wɔnyɪ die benne Siisiria ma ba wasa wa Koniliawosi, die ɔ yiwo sojasisi jakɔŋ ta pɔgɪt sojasisi kɔbɪga ɔ chaaku ma. Die ba wasa ɔ chaaku Itali tɔŋbanɔŋ chaan.
- 2 Die wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ den mana die jɪama Ōmɪŋ ta chɪga Ōmɪŋ. Die ɔ kpanji ɔ gban pam a sunje Juu vuosi zɔɔlɪntielibe, ta die jɔusa Ōmɪŋ saŋa mana.
- 3 Daan kaant die agbaa die dɪ nɪgɪna a taŋ hawast ataa die ɔ daansɪ a ye Ōmɪŋ malaka dɪ kenne juu ɔ jigɪŋ a balt a yɪ wa dɪ, “Koniliawosi.”

- 4 Koniliawosi die di yene malakaka die ηmaamɔŋ di yigi wo, ta υ baari di “N Yɔmɔtɛŋ, di bia?” Die malakaka di yinɔi a bali wa di, “Ɖmɔŋ tuo fu juusɔŋ mɔŋ aŋaŋ fu yɔnana zɔɔlɛtieliŋ piini diekemba ta bi tɔnsɛ fu wɛa.
- 5 Lele, tɔŋ dembisi batan aŋ ba ga Joopa ma a ga wa daa wɔnyɛ saan di dine Simoni Piita.
- 6 Ɔ yiwo chaanυ a bie gbanwɔnsɔrɔ dieke ba wasɔnana Simoni tigiŋ, ta υ tigiri di gbigi mɔgɔkpɔrɛ.”
- 7 Die malakaka die di balala wɛaha a yɛa wa die di yinɔi ga ta va wa, womi die Koniliawosi die di wa υ tɔntɔntɔŋ bale aŋaŋ sojasisi wɔnyɛ, vuodieke die di jianna Ɖmɔŋ ta bi yi υ gban gban gbigbarɔtɔ wɔnyɛ.
- 8 Die υ bali ba wudieke di yine, ka kɔaŋ chaan υ tɔŋ ba Joopa ma ma.
- 9 Ka tɔnvɔusa die ba benne sieku me a gara wa a keŋ gbigi Joopa, saŋka mi Piita die di ga juɔli kɔsɔŋ sikpeŋ agbaa saŋa di υ juusɛ Ɖmɔŋ.
- 10 Kɔŋ die di keŋ yigi wo, die υ yaala jaan di υ dii; die ba yene dige nyindiikehe die υ daansɛ.
- 11 Ta die a ye ηmɔnsikpeŋ di yuorine, ta jaan kaanɛ di keŋ sɔsɔna a sɛ sɛba garteelikiŋ ba yigine ka kɔanυa anυsa wa a yaa keŋ sɔsɔna tɔŋgan.
- 12 Die ka ma dɔŋɛtɛ yiri yiri aŋaŋ nyindiekemba di vuunene tɔŋgan aŋaŋ nembisi.
- 13 Ta die υ wɔŋ lɔlɔŋ di balala a yɛa wa di, “Piita, hagi a kɔsɛ a ηɔbi!”
- 14 Ama Piita di yinɔi bali di, “N Yɔmɔtɛŋ, aayɛ, n ye ka ηɔbi jadieke tɛ chɔarɛna.”
- 15 Die lɔlɔkɔ di bi bali yɛ wa bɛbra di, “Da keŋ wa jadieke Ɖmɔŋ di yine kasɛ jadɔŋtɔŋ.”
- 16 Naa die yiwo bɔta, ta die jaabυ di yinɔi a ga juɔli ηmɔnsikpeŋ.
- 17 Piita die ye ko yile υ daansɔkɔ chɔaŋ, die Koniliawosi die di tɔnna dembiŋ diekemba ba die di ye Simoni tigiri di benne jigidieke a keŋ zie ka sanɔari tɔŋ,
- 18 a wa a pɛasɛ di, “Chaanυ bie giɛna υ saan di di Simoni Piita mɔŋ?”
- 19 Ama Piita die ye ko mɛa υ baan yi die a sɛba daansɔkɔ chɔaŋ, ta Ɖmɔŋ Haalɔŋ di bali yɛ wa di, “Wɔmma dembisi bataa bie giɛna a di dia a yaala fu.
- 20 Die wɛa hagi a sɔsɔŋ ga ta da chɔli di fu aŋaŋ ba ga, dama manɔŋ n tɔnna ba.”
- 21 Naa chɔaŋ ma, Piita die di sɔsɔŋ a ga bali dembisisi di, “Manɔŋ ni yaala wa. Bia wɛa ni keŋ?”

- 22 Ta ba yinji bali di, “Jakusɔŋ Koniliawosi tunna ti. Ū yiwo vuovunɔŋ ta jama Dmɔŋ ta Juu vuosi mana di faasi ya wa julma pam. Dmɔŋ malakasisi kaanti die di bali a yi wa di ɔ wa fu a keŋ ɔ tigin me amɔ ɔ nan wɔŋ wudieke fu yalla di fu bali.”
- 23 Die Piita di yaa ba a juu gbaaŋ, die ba dua mi tɔŋ di vɔŋ. Tɔŋ die di vɔna ɔ yi siri wɔnɔŋ aŋaŋ ba di ga; die ɔ chanchaalba batan die di benne Joopa ma wa die di beeli wo.
- 24 Die ka tunvɔusa die ba ga tugi Siisiria ma, jigidieke Koniliawosi aŋaŋ ɔ den aŋaŋ ɔ zuɔɔŋ die di kalna a chusa wa.
- 25 Die Piita die di dina baa ɔ juu gbaaŋkɔ sɔŋ, ta Koniliawosi die di keŋ tuoli wo sanɔari ma, ta sɔsɔŋ gbirigi ɔ nɔŋŋa aŋaŋ julma.
- 26 Ama ta Piita die di baari di, “Hagi, dama n gbaŋ gbaŋ n yiwo vuota.”
- 27 Piita die ko bala wia a ya Koniliawosi ta die a ga juo tigiri me, a die ye vuosi pam di lagisna a kali.
- 28 Die ɔ bali a yi ba di, “Ni gbaŋ gbaŋ ni siba a baari tɔnɔŋ Juu vuosi mira ka yi wa sien di ti lagɔŋ yaa a kaagi vuodieke di kana a ka yi Juu vuonɔŋ, ama Dmɔŋ dagi mɔŋ di n daa zetime vuonɔŋ ɔ kana ka yi Juu vuoke wia.
- 29 Die wia ni tunna a wa mɔŋ wa maŋ keŋ ta ka zetiye. Lele ni vaa n piasi ni, ‘Bia wia ni tɔŋ a wa mɔŋ?’ ”
- 30 Koniliawosi die di baari di, “Deeri kanɔŋ wa sanka gie gbaŋ gbaŋ agbaa di nɔŋna a tɔŋ hawasi ataa die maŋ jɔusa Dmɔŋ n tigiri me, womi maŋ ye daa wɔnyɔ di yeegine nyɔnyɔŋisa di kenne zie n nɔŋŋa,
- 31 a baari di, ‘Koniliawosi! Dmɔŋ wɔŋ fu jɔsɔŋ ta tɔnsɔ piini dieke fu yɔnana zɔɔlntielibe.
- 32 Die wia, tɔŋ vuonɔŋ aŋ ɔ ga Joopa ma a ga wa daa wɔnyɔ ba wasina Simoni Piita. Ū yiwo chaanɔ a bie Simoni gbaŋwɔnsɔru wa tigin me vuodieke tigiri di gbigine mugri.’
- 33 Die wia maŋ tɔŋ a wa fu lagi lagi wa, ta fu diaŋ fu kpaŋŋi fu gbaŋ a keŋ. Tɔ, ti mana bie wo Dmɔŋ nɔŋŋa di ti wɔŋ wudieke mana ti Yɔmɔtien di yina fu nɔaŋ di fu bali ti.”
- 34 Die wia Piita die di piili a bala di, “Lele n wa siba di di yiwo wusie di Dmɔŋ ka luge,
- 35 ama ɔ tuose buuriŋ nɔŋ mana vuodieke di chɔŋnana wa ta yie wudieke di muna.
- 36 Ni siba di Dmɔŋ die yi wa Izara vuosi wudieke di dagina wɔvunaha wia, di Yisa Masia ma tɔnɔŋ aŋaŋ Dmɔŋ di bi nansi aŋaŋ taŋ; wɔnɔŋ Yisa Masia yiwo ti mana Yɔmɔtien.

37 Nɪ wəŋ sɪba wudieke mana die dɪ yine Judia mana ma ma mɪŋ. Die waha gie mana die piili wo Galili me, Joɔn die dɪ bala dɪ vuonj mana tuo Ōmɪŋ nyaan sula kuaŋ chaan.

38 Ōmɪŋ die nagɪ wa ʊ Halkaska aanj hagrɪŋ a yɪ Yisa, vuodieke dɪ nyina Nazeriti wa. Die ʊ bie wo Yisa jigɪŋ saŋŋa dieke die ʊ dɪna dɪ dɪa a tuma tɔnvuna a yia vuosi ta gbaama vuodiekemba die dɪ benne Sitaani nuusi me.

39 Tɪ mana die ye Yisa die dɪ yine wudieke Jerusalemi tɪŋ ma aanj Juu vuosi tɪghanɪŋ ba mana, ta tɪ yiwo ʊ daanstatieliŋ. Die ba kpaast wa wa dagarɪkɪŋ ma die ʊ kpi.

40 Ama ta Ōmɪŋ die dɪ sugrɪ wa kumbu me daraa ataa daraan ta yi ʊ hagi ta tɪ ye wo ʊ seŋ yi vuota.

41 Daa vuonj mana die yene wo. Die dɪ yiwo tɪnɪ vuodiekemba die Ōmɪŋ dɪ vɛarɪna dɪ tɪ yi ʊ daansa tieliŋ die yene wo, ta die die ta nyuo aanj wa ʊ kumbu sugrɪŋ kuaŋ chaan.

42 Ōmɪŋ die yɪ tɪ nuaŋ dɪ tɪ mʊʊl aanj nɪŋŋmɪna a yuma vuosi dɪ Yisa yine vuodieke ʊ vɛarɪna dɪ ʊ yi vuodiekemba dɪ benne ba mɪsɪ ma aanj kunti sariya diiru.

43 Ōmɪŋ naazvamba mana die baart dɪ vuodieke nɪŋ mana dɪ yine Yisa yada, Ōmɪŋ nan nagɪ ʊ taalt a chaa wa Yisa wa saan ma.”

44 Piita die dɪ yene ko bala waha ta die Ōmɪŋ Halkastɪ die dɪ keŋ a sʊʊŋ vuodiekemba mana die dɪ wɔnnana ʊ wɔbalɪkaha ma.

45 Die dɪ yi Yisa dɪdɪsɪrɪŋ diekemba dɪ yine Juu vuosi ta beeli Piita a nyɪŋ Joopa a keŋ wo mamachi aanj Ōmɪŋ die dɪ nagɪna ʊ piini dieke dɪ yine ʊ Halkaska a yɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi wo.

46 Dama die ba wɔŋ ba dɪaŋ ba balɪnana wɔbalɪkɪ gaastɪ ta bra Ōmɪŋ saan. Womi Piita dɪ baart dɪ,

47 “Vuosi gie tuo wo Ōmɪŋ Halkastɪka sɪba die tɪ tuone die wo, vuonj beri a baan bɪagi kagi ba dɪ ba daa sɪ Ōmɪŋ nyaan?”

48 Die wɪa die ʊ yɪ nuaŋ dɪ ba sɪ ba; die ba sɪ ba Ōmɪŋ nyaan Yisa Masia saan ma. Die wɪa die ba balɪ Piita dɪ ʊ wurɪ ba jigɪŋ daraa ale.

Tuoma 11

1 Saŋka mi die Yisa tɔntɔntɪba aanj Yisa dɪdɪsɪrɪba die dɪ benne Judia luga mana die dɪ wɔŋ dɪ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi gban tuo Ōmɪŋ waha.

2 Die wɪa Piita die dɪ yɪŋŋine a keŋ Jerusalemi ma, Juu vuosi vuodiekemba die dɪ yine Yisa dɪdɪsɪrɪŋ batan dɪ piili a nɪga nɪnhagrɪŋ aanj wa. Die ba yaala vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi ta yi Yisa dɪdɪsɪrɪŋ gobi ba kɔla,

- 3 ta baari di, “Funiŋ ga bie wo vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ta die aŋaŋ ba gbaŋ.”
- 4 Womi Piita die di piili a bala ba wudieke gbaŋ gbaŋ die di yine di:
- 5 “Die n bie wo Joopa tuŋ ma a juusa Ōmuŋ ta keŋ a ye ŋmuŋsikpen di yuorine ta jaan kaanti di sina siba garteelikin di kenne sɔɔŋ n jigin.
- 6 Die n daansina ka suku die maŋ ye tigin dɔŋɔsi aŋaŋ haaguŋ dɔŋɔsi aŋaŋ nyinvuuke aŋaŋ nembisi.
- 7 Ta die maŋ wuŋ luŋ di balala ya muŋ di, ‘Piita, haŋi a kuɔ nyinti gie a ŋɔbi.’
- 8 Die maŋ yinŋi a bali di, ‘N Yɔmutien n kaanɔ bɔaŋ yi die, n ye ka ŋɔbi jadieke ti chɔarina.’
- 9 Ta lɔlku di bi nyuŋ arzanna ma a bali yi muŋ bɔbra di, ‘Du yi Ōmuŋ di keŋ baa di jaan vuna aŋaŋ diile da keŋ baa ka ka mu aŋaŋ diile.’
- 10 Naa die yiwo die butaa, ta jaabu mana die di yinŋi ga arzanna ma.
- 11 “Lele womi dembisi bataa die di nyuna Siisiria di keŋ zie tigi dieke n benne wo sanɔari tuŋ.
- 12 Die wa Ōmuŋ Halkaska die di bali yi muŋ di n gamma aŋaŋ ba ta da vaa ka mugisi muŋ. Womi Yisa didusuruŋ bayɔaba diekemba die di benne Joopa ma die di beeli muŋ ti ga Siisiria a ga Koniliawosi tigin,
- 13 u bali ti di Ōmuŋ malaka nyinna u jigin. Di u tuŋ aŋ ba ga Joopa a ga wa vuon wɔnyɔ saan di dine Simoni Piita.
- 14 Di Piita wa nan bali wa wɔnuŋ aŋaŋ u tigin vuosi mana di baan nan yi die a ye gbattaanuŋ.
- 15 “Die n piiline a bala wa, die Ōmuŋ Halkaski die di a keŋ a sɔɔŋ ba ma siba die di kenne sɔɔŋ ti ma piiliku me wo.
- 16 Mi die maŋ tɔnsti ti Yɔmutien Yisa die di balla di, ‘Jɔɔn die siwa aŋaŋ nyaan ama Ōmuŋ nan su ni aŋaŋ u Halkaska.’
- 17 Du yi Ōmuŋ di yi banuŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi piini dieke die u yuna ti saŋa dieke die ti yine ti Yɔmutien Yisa Masia yada wa; mɔnta yine muŋ di n kagi Ōmuŋ di u da yi wudieke u yaalala u yi?”
- 18 Die ba wɔnna Piita baliku wa, die ba ka bi nigi nunhaguŋ ta piili a bra Ōmuŋ a bala di, “Lele Ōmuŋ vaa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ba vaa ba tumbati ta yi Yisa didusuruŋ ta ye miivoli dieke di wone kpatuŋ.”
- 19 Die Sitiiveni kuɔla kuŋ chaan mugisiban die di keŋ Yisa didusuruŋ ma die ba chigi jaasi jigin mana. Die batan die chigi ga Fonisia aŋaŋ Saapurusi aŋaŋ Antiyoku ta die muɔla Yisa wa a ya Juu vuosi nyuna ma.

- 20 Ama Yisa didusurɛ dieke di yine Saapurusi vuosi aɲaɲ Saarini vuosi die di ga Antiyoku a ga mɔɔla ti Yɔmɔɛtiɛɲ Yisa wɔwɔnaha a ya vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi.
- 21 Die Ɖmɛɲ hagurɛ die di bie ba jigirɛ, die vuosi pam die di tarɔɔ ba berɛɲ ta yi Yisa yada.
- 22 Die Yisa didusurɛ diekemba di benne Jerusalemi ma wa di wɔɲ wudieke di yinene wo, ta die tɔɲ Banabasi Antiyoku ma.
- 23 Die ɔ gana a ga tɔɔɔ mi a ye Ɖmɛɲ di sunɲine be die wo, ɔ sun die di ftali ta die ɔ kpanɲɪst ba mana di ba da vaa Yisa kɔaɲ dɔsɛɲ.
- 24 Banabasi die yiwo vuovunɛɲ ta yaa yada pam ta suuli aɲaɲ Ɖmɛɲ Halkasɩka, die vuosi pam die di keɲ yi Yisa yada ta birɛɲ ɔ didusurɛɲ.
- 25 Die Banabasi di ga Taasusi di ɔ yaali Sɔɔli.
- 26 Die ɔ yene wo wo, die ɔ yaa wa a yirɲi keɲ Antiyoku, mi ba bale wo mana die di nagɔ birɛ mɔɔmɛɲ a lagɩma aɲaɲ Yisa didusurɩba ta dagɔ vuosi pam mi Ɖmɛɲ wa. Die di yiwo Antiyoku ma die ba woliɲ wa Yisa didusurɛɲ di, “Kirisito vuosi.”
- 27 Die sanɩka mi gbaɲ gbaɲ die Ɖmɛɲ naazualɛɲ batan die di benne Jerusalemi ma di keɲ Antiyoku.
- 28 Ba wɔnyɩ saan die yine Agabusi, ta Ɖmɛɲ Haalɛɲ die di sunɲi wo ɔ balɩ di kɔɲ bɛaɲ nan nan jigirɛ mana dɔnɩa ma. Die di keɲ yi mɛɲ sanɲa dieke Kolodiasi di yine naakpɔɲ.
- 29 Die Yisa didusurɛɲ di benne Antiyoku ma wa die di san di ba nan sunɲi ba numballɩ diekemba di benne Judia ma, di vuonɛ mana chɩasi ɔ baanɛ nan biagɩ die.
- 30 Die ba yi die a nagɩ ligirehe a tɔɲ Banabasi aɲaɲ Sɔɔli di ba yaa ga yi Yisa didusurɛɲ nyɲkɔraha di benne Judia ma.

Tuoma 12

- 1 Sanɩka gie mi gbaɲ gbaɲ naakpɔɲ Herodi die di mugise Yisa didusurɩba batanɛ.
- 2 Die ɔ yi sojasi nɔaɲ ba gobi Jemisi, Jɔɔn numbɔa sikpeɲ aɲaɲ jɩbɩwanɛ.
- 3 Die ɔ yene ta Juu vuosi sɔɔɩ ftaliya wa aɲaɲ wudieke ɔ yine wo, die ɔ vaa ba yigi Piita sanɲa dieke ba dinene paanɔ dieke ba kana ka naga dabɔɩ a yie wo dɔɔgaka.
- 4 Die ɔ yigine Piita wa kpatɩ wa ɔ yi ba ligi wo dansarɩka ma ta yi nɔaɲ di sojasi lagimɛɲ lagimɛɲ bunɩsa gbara wa a tarɩgɩma tanɛ. Die lagimɛɲ mana die yiwo sojasi banɩsa. Ta a yile sɩba ɔ vɔari wa gasɩtanɩkɔ dɔɔgaka sanɲa a dii ɔ sarɩya yaalɛɲ ma.

- 5 Die wa, die Piita die di bie dansarka ma ta Yisa kwanandusiriba die di faasi a jussa Dmuj a yia wa.
- 6 Die tunj di bala ka vunj anj Herodi nagt Piita a yi vuosisi, dinuj daari yuku mi die Piita di ye ko bobɪ ananj chɔrma a dua gura sojasi bale sunsunj. Die ba bobɪ chɔrimaha kaani ananj sojasi wunyt ɔ nuudiiginj chaanj ta kaani dianj di bobɪ ɔ nuugalt chaanj sojasi ta sojasisi batanj dianj di gbarɪ dansarkaka sanɔdaanj.
- 7 Womi ta Dmuj malaka die di kenj nyuj, ta chaanuj di chaanj dansarka ka ma. Die malakaka di dɔnj dɔnj Piita bɪnkɔɔnj ma a sugiri wa ta baari di, “Hagt lagɪ lagɪ!” Ta ɔ hagt. Die ɔ hagina wa, chɔrma ha di nyuj ɔ nuusi me a nan.
- 8 Malakaka di balt wa di, “Mɪnjɪ bobɪ fu gbanuj ta sɔs fu nura.” Piita di yi die. Die malakaka di bi balt di, “Yeegi fu jayeekinj a dia mɪnjɪ.”
- 9 Piita die di di malakaka a nyuj dansarka ka ma, ama die ɔ ka sba di ɔ daansa mɪnjɪ yaa ka senj yie mɪnjɪ.
- 10 Die ba ga garɪɪ nɪnjɔnj sojasisi die di gbarɪna wa ananj banuj ba die di diisine wo ta die kenj tugi kɔɔtɪ gɔɔɔɔ dieke di benne gaamuj ma die di yuorinene a juo tika sunj, die ka gbanj gbanj ka yuori. Die ba chunj a nyuj a chunj a suna siekpukɔ ma womi malakaka die di bia ta va Piita.
- 11 Die Piita di wa mɪnjɪ wudieke di yinene wo ta baari di, “Lele n sba a baari di senj yiwo wusie, di Dmuj tunna ɔ malaka ɔ kenj vuarɪ mɪnjɪ a nyuj Naanj Herodi nuusi me, ta bi vuarɪ mɪnjɪ a nyuj Juu vuosisi die di yilinene di ba yi mɪnjɪ die wo mana mana ma ma.”
- 12 Die ɔ mɪnjɪna naa wa, die ɔ ga Jɔɔn Maki nunj Meri tiginj. Die vuosi pam die lagɪsɪna mi a jussa Dmuj
- 13 Piita die di ga kpaasi sanɔarɪ ta havɔɔɔɔɔɔ wunyt die di yine tɔntɔntɔ mi ta Roda die di kenj di ɔ ye vuodieke di kpaasɪnana wa.
- 14 Die ɔ mɪnjɪna Piita lɔlɔkɔ die di yiwo nansuj die ɔ chɪgtɪ a yinji a ga ta ka yuori sanɔarɪ, a nata a baari di, “Piita zie sanɔarɪ tunj.”
- 15 Die ba balt wa di, “Juo yunjaati.” Ama die ɔ kpanjɪ ɔ gbanj a bala di di yiwo wusie. Die ba baari di, “Di nan yiwo ɔ malaka.”
- 16 Ta Piita die di ye ko a kpaasa sanɔarɪ, die ba ga yuori a ye wo, die di yi be mamachi.
- 17 Die ɔ kɔɔtɪ ɔ nuunj di ba tari watt, ta balt ba ti Yɔmɔtɪenj di yine die a vuarɪ wa a nyuj dansarka ka sunj. Ta die balt di, “Ni balt Jemisi ananj Yisa didusɪɪ banuj ba wudieke di yine.” A kwanj chaanj ɔ nyuj mi a ga jigigaanj.
- 18 Die tunj di vɔna sukɔɔɔɔ die di faasi mugisi sojasisi die di gbarɪna wa. Die ba pɪasa tanj di, “Bɪa yine Piita wa?”

- 19 Naan Herodi die di yi nvaŋ di ba yaali wa, ama die ba ka ye wo. Die wia die ɔ vaa ba piast gbɔgbartiba wɔpiastika ta die yi nvaŋ di ba kɔɔ ba. Naa kvaŋ chaŋ, Naan Herodi die di nyɪŋ Judia a sɔɔŋ ga Siisiria a die yi daraa ale mi.
- 20 Herodi die di ju sɔnyurɪŋ aŋaŋ Taya aŋaŋ Sidoni vuosi; die wia die ba lagɪŋ taŋ di ba ga ye wo. Die ba woliŋ ye Bilasitusi di ɔ sunŋi be, die ɔ yiwo vuodieke die di yine naan wa tigiri nyɪŋkɔraha wɔnyɪ. Die ba keŋ ga Herodi jigɪŋ a ga nɪŋi nɔpɔɔŋ di ɔ vaa sugɪfialɪŋ bemme ba sunsɔŋ dama Taya aŋaŋ Sidoni die yese ba nyindiike a nyɪna naan Herodi tɪŋbaŋ ma.
- 21 Die naan Herodi die vɔart daaŋ a zien, die daart di tugɪna wa Herodi die di yeegi ɔ naala nyɪnyeekikpuma, ta nyɪŋ kalt ɔ naan gbaŋti mama ta bal wia a yi vuosisi.
- 22 Die vuosisi die di natt a baart di, “Ŭ lɔlku su siba ŋmɪŋ daa vuota.”
- 23 Lele wo mi Ŋmɪŋ malaka die di vaa yɔagɪbaŋ di yigi wo, die ɔ nyuuti die di suuli aŋaŋ gbarti a nyuo wo ɔ kpi dama die ɔ ka yi Ŋmɪŋ kanɪŋ julma ka mi.
- 24 Ama sanŋa mi die vuosi pam die di wɔŋ waha ta yi yada.
- 25 Saŋŋa dieke Banabasi aŋaŋ Sɔɔli die di kpatɪna ba tɔɔmaha dieke die ba gana di ba yiwo, die ba nagɪ Joɔn Maki a gutɪ ba ma a nyɪŋ Jerusalemi a ga Antiyoku.

Tuoma 13

- 1 Antiyoku ma, die Ŋmɪŋ naazɔaliŋ aŋaŋ dɪdagurɪŋ batan die bie wo Yisa didusurɪŋ sɔŋ: die ba yine Banabasi aŋaŋ Simiani (vuodieke die ba wasɪnana Daasɔbilɪŋ), aŋaŋ Lususi, vuodieke di nyɪna Sarene aŋaŋ Manani (vuodieke die ba lagɪŋ na a wubi aŋaŋ Naan Herodi die ba yine ballɪbɪsɪ) aŋaŋ Sɔɔli.
- 2 Daaŋ kaant die ba jɪanna ti Yɔmɔtɪŋ ta bɔbi nvaaha, Ŋmɪŋ Halɪkastika die di bal a yi ba di, “Ni vɔart Banabasi aŋaŋ Sɔɔli aŋ ba tɪŋ tɪŋ dieke wia n wana ba wa di ba tɪŋ wa.”
- 3 Naa kvaŋ chaŋ die ba bi bɔbi nva ta jɔɔsɪ Ŋmɪŋ ta nagɪ ba nuusi a dɪst ba ma ta die taan ba ba ga.
- 4 Saŋŋa dieke Ŋmɪŋ Halɪkastika die di tunna Banabasi aŋaŋ Sɔɔli wa di ba ga tɪŋ ɔ tɔɔmaha, die ba sɔɔŋ ga Selusia ma a nagɪ haarɪŋ a ga Salamasi, tɪŋdieke die benne Saapurusi tɪŋbaŋ ma.
- 5 Die ba tugɪna Salamasi ma wa die ba ga juu Juu vuosi Ŋmɪŋ jɪamɪŋ juone me a ga mɔɔlt Ŋmɪŋ waha mi. Die Joɔn Maki die bie mi a yi ba susunŋiru.
- 6 Ka kvaŋ chaŋ die ba nyɪŋ Salamasi ma ta die a dia a tɪŋ ga tugɪ Pafosi. Mi die ba haart daa wɔnyɪ die di yine yuŋaŋvuonɪ ɔ saan di di Bajaasusi, ta yi Juu vuodieke die di gaanana vuosi di ɔ yiwo Ŋmɪŋ naazɔa.

- 7 Die ʋ yiwo tɪŋbaŋka mi jakʊʊŋ Sejusi Pɔɔlusi zua. Die jakʊʊri die yiwo yɪantien ta die tɪŋ wa Banabasi aŋaŋ Sɔɔli dɪ ba keŋ a balɪ Ɖmɪŋ wɪa aŋ ʋ wɪŋ.
- 8 Ama die yuŋaŋvuoke, vuodieke die dɪ dine Elimasi Giriiki jabalkɪŋ ma wa die ka saagi a yɪ ba: ta die mɪa dɪ ʋ kagi jakʊʊri aŋ ʋ daa keŋ yi Yisa yada.
- 9 Womi die Ɖmɪŋ Haltkast die dɪ suuli Sɔɔli vuodieke die dɪ bɪna a dɪ Pɔɔli, die ʋ daansi yuŋaŋvuoke die
- 10 ta balɪ wa dɪ, “Fʊnɪŋ fʊ yiwo Sitaani bua ta bɪ yi tɪnʋna mana dataaŋ ta suuli aŋaŋ wɔbiati yiri yiri mana, ta mɪa saŋŋa mana dɪ fʊ tariŋ Ɖmɪŋ wusie wɔbalkaha a yi ŋmɪnɪbɪsɪ.
- 11 Lele Ɖmɪŋ baa ʋ datɪ fʊ tɪbɪŋ ta vaa fʊ yuŋ ta kaŋ dɪ yese daraa ale.” Lele womi die mulŋisɔbɪlɪŋ dɪ nan daa wa nine me ta ʋ dɪ dia a gaba a yaala vuodieke dɪ baŋ nan yigi ʋ nuuŋ me.
- 12 Die jakʊʊri dɪ yene wudieke dɪ yine wo, die ʋ yi Yisa yada, dama die dɪ faasi yiwo mamachi aŋaŋ wudieke ba dagɪnana yaa gamma tɪ Yɔmɔtɪŋ ma wa.
- 13 Naa kʋaŋ chaŋ die Pɔɔli aŋaŋ ʋ chanchaalba die dɪ nagi haariŋ a nyɪŋ Pafosi me a ga Pega dɪ benne Pamifilia tɪŋbaŋ ma, mi die Joɔn Maki dɪ vaa ba ta yɪŋŋi ga Jerusalemi.
- 14 Die ba nyɪŋ Pega a tɪaŋ ga Antiyoku dɪ benne Pisidia tɪŋbaŋ ma. Die davʊʊstɪkɪri daari die ba ga juu Ɖmɪŋ jiamɪŋ juoku me a sʊʊŋ kali.
- 15 Die ba karɪna Mosisi mɪraha sɪŋ aŋaŋ Ɖmɪŋ naazʊalba maagɪkʊ sɪŋ a kpɪtɪ wa, Ɖmɪŋ jiamɪŋ juoku sɪŋ nyɪŋkɪraha dɪ balɪ ba dɪ, “Tɪ nɪmballɪ, dɪ yi nɪ yaa wʊʋna a baŋ nan balɪ yɪ vuosisi gie nɪ balɪ.”
- 16 Womi Pɔɔli die dɪ hagi zie ta a kɔtɪ ʋ nuuŋ ta piili a bala dɪ: “Nɪnɪŋ Izara vuosi aŋaŋ vuodiekemba mana dɪ jianna Ɖmɪŋ dieke Izara vuosi dɪ jianna, nɪ wɔmma mɪŋ.
- 17 Tɪnɪŋ Izara vuosi Ɖmɪŋ die vʊarɪna tɪ chɔɔŋkʊʊlɪba a yi ba faasi dala saŋŋa dieke die ba benne Ijipiti me a yi chaamba wa. Wɔnɪŋ Ɖmɪŋ die vʊarɪna ba a nyɪŋ mi aŋaŋ ʋ hagɪriŋ.
- 18 Ta die daansi ba bɪna baŋɪstɪ-nusa saŋŋa dieke die ba benne hagɪri ma, aŋaŋ ba dene ka tuo ʋ nʊari mana.
- 19 Die ka kʋaŋ chaŋ die ʋ chʊʊstɪ buuriŋ ayʊpɔyɪ die dɪ benne Keenani tɪŋbaŋ ma ta die vaa ʋ gbɪŋ gbɪŋ ʋ vuosi Izara vuosi dɪ su.
- 20 Wɪaha gie mana die yiye mɪŋ bɪna kɔbɪstɪ-nusa aŋaŋ baŋɪstɪ-nʊ sunsɪŋ. “Saŋŋa dieke ba sɪna tɪŋbaŋka, Ɖmɪŋ die dɪ yɪ ba nɪŋŋandusɪriŋ dɪ ba dii ba nɪŋŋa a ga tʊgi saŋŋa dieke Ɖmɪŋ naazʊa Samuli dɪ kenne.

- 21 Naa kɔaŋ chaan die ba bi keŋ piast Ɖmɔŋ naazua Samuli di ɔ yi ba naan, die wa, Ɖmɔŋ die di vɔari Sooli, Kisi bua vuodieke di nyina Benjamani buuriŋ ma di ɔ yi ba naan. Die ɔ yiwo ba naan bina banɔsi-nusa.
- 22 Die Ɖmɔŋ di keŋ wuuri ɔ naari ta vaa Davidi di dii naari. Naa die Ɖmɔŋ di bali yaa gamma Davidi ma di, 'Davidi, Jese bua wa yine daa dieke chanchaalɔŋ n yaalala, ɔ yie wudieke mana n yaalala di ɔ yi.'
- 23 Ɖmɔŋ die di yi nɔaŋ di Davidi haagisi ma vuon wɔnyɔ bala ɔ keŋ a gbatɩ Izara vuosi a taan, wɔnɔŋ vuoke mi yine Yisa.
- 24 Ama Joon die di woliŋ keŋ a mɔɔɩ a yi Izara vuosi mana di ba vaa ba tumbiati an ɔ su ba Ɖmɔŋ nyaabu, ka kɔaŋ chaan Yisa die di wa keŋ.
- 25 Die Joon tɔɔmaha die di gbine kpatɩŋ die ɔ piast vuosisi di, 'Mɩna ni yile di yi ye? N ka yi Ɖmɔŋ Vuovɔarikɩŋ Masia wa. Ni wumma, wɔnɔŋ ɔ baa ɔ keŋ wo n kɔaŋ chaan ta man ka mɔ di n vɔari ɔ nura gban.'
- 26 "Lele, ninɔŋ Abarahami haagisi anan ninɔŋ vuodieke di kana ka yi Juu vuosi ta bie giena a jama Ɖmɔŋ, ni wumma wudieke Ɖmɔŋ di yina ti di ka daga ti baan nan yi die a ye gbattaanɩŋ dama ka yiwo vuon mana suti.
- 27 Die vuodiekemba die di benne Jerusalemi ma anan ba nyɩŋkuraha die ka sɩba a baari di Yisa yine Gbiɔgbattantɩ wa, ta ka bi sɩba Ɖmɔŋ naazualba wɔbalkaha ba ŋaana karima davɔsɩkɩŋ daan mana wa chian. Die wa die ba bali a chɔɔsi wa sɩba Ɖmɔŋ naazualba die di bala die wo.
- 28 Anan die ba kana a ka ye wudieke ɔ yine a chɔɔsi wa ta mɔ di ba kɔɔ wa wa mana, ama die ba bali a yi Paliti di ɔ yi ba kɔɔ wa.
- 29 Die ba yine wo wudiekemba mana Ɖmɔŋ gbanɩɩ di bala yaa gamma ɔ ma wa a kpati wa, die ba nagi wa a keŋ sɔɔŋ dagarkɩ ma a nagi wa a ga sɔɔŋ dɔaŋ vɔriŋ ma.
- 30 Ama ta Ɖmɔŋ die di sɔgri wa kumbu me.
- 31 Die ɔ nyɩŋ vuodiekemba die di dina ɔ kɔaŋ a nyɩŋ Galili a keŋ tugɩ Jerusalemi wa jigiŋ daraa pam. Lele banɩŋ ba wana yi ɔ daanstatieliŋ vuosisi jigiŋ.
- 32 Ɖmɔŋ die yi wa ti chɔɔŋkɔɔɩba nɔaŋ, ta ti bie gie di ti bala ni wɔvɩnaha,
- 33 di ɔ seŋ yi he miŋ a yi ti tinɩŋ vuodiekemba di yine ba haagisi anan ɔ sɔgriŋna Yisa a nyɩŋ kumbu me wo. Die Ɖmɔŋ gbanɩɩ sɔŋ, yila die di gutna bule wa ma di wɔnɔŋ Ɖmɔŋ di baari di, 'Fɔnɩŋ fu yine n Buademiŋ, ta jinne n nan dagi vuosi di n seŋ yiwo fu Chɔa.'
- 34 Ta Ɖmɔŋ die di bi baari di ɔ nan sɔgri Yisa kun me ta ɔ kaan bi kpi bɩbra. Sɩba Ɖmɔŋ die di bala di, 'N nan yi ni nɔaŋ kasi dieke gban gban die n yina Davidi wo.'

- 35 Ta yilaha gbanƙu suŋ bɪbra Davidi die balɪ Ɖmɪŋ dɪ, ‘Fɪ kaan̄ vaa fɪ Vuokasɪ wa nyɪŋbanɪŋ hɪsɪŋ vɔrɪŋ ma.’
- 36 Die Davidi dɪ benne ɔ mɪsɪ ma wa die ɔ dɪ wa Ɖmɪŋ. Die ɔ kpɪne wo ba guu wo ba buurɪŋ vuota jigiguusikɪŋ ta ɔ nyɪŋbanɪŋ dɪ hɪsɪŋ.
- 37 Ama Ɖmɪŋ die sɪgɪrɪ wa Yisa a nyɪŋ kuŋ me ta ɔ nyɪŋbanɪŋ die dɪ ka hɪsɪŋya.
- 38 Die wɪa n nɪmballɪ, n yaala nɪ sɪmma dɪ du yi nɪ yi Yisa yada Ɖmɪŋ nan nagɪ nɪ wɔbɪatɪ a chaa nɪ. Ama Mosisi mɪraha nɪŋ kaan̄ bɪagɪ a gbati nɪ a nyɪŋ nɪ wɔbɪatɪ ma.
- 39 Ama vuodieke mana dɪ yine Yisa yada ye wo gbatɪtaanɪŋ a nyɪŋ bɪaŋ ma.
- 40 Nɪ sɪmma dɪ wudieke Ɖmɪŋ naazɔalɪba dɪ bala wa da keŋ yi nɪ. Die ba baari dɪ,
- 41 ‘Wɔmma, nɪnɪŋ kalinbaantieliŋ, vaa a ka yi nɪ mamachi aŋ nɪ kpi! Nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ vɔarɪnana Ɖmɪŋ fala ha aŋaŋ ɔ bala wudieke wo N nan yi wuŋ nɪ yene bie nɪ mɪsɪ ma ta nɪ kaan̄ tuo dii du yi vuon̄ dɪ keŋ dagɪ nɪ a chɪasɪ gban̄.’ ”
- 42 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ nyɪnana lagɪŋku jigiri, vuosisi die dɪ jɔsɪ ba dɪ ba viiri keŋ davɔsɪkɪrɪ daa dieke dɪ kienene wo a faasɪ dagɪ ba wɪaha gie bɪbra.
- 43 Die lagɪŋku die dɪ hagɪna wa, Juu vuosi pam aŋaŋ vuodiekemba die dɪ kana ka yi Juu vuosisi ama ta tarɪŋ ba jɪamɪŋ ta dɪ Juu vuosi jɪaŋku, die ba mana die didɪ Pɔɔli aŋaŋ Banabasi kuŋaŋ. Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ kpaan̄ ba pam dɪ ba kpaŋŋɪ ba gban̄ a dɪa Ɖmɪŋ die aŋ ɔ chɪŋ ba zɔɔlɪŋ.
- 44 Kuŋaŋ chaan̄ davɔsɪkɪrɪ daari die dɪ tɔgɪna die dɪ ko su sɪba tɪka vuosi mana die gana dɪ ba wuŋ Ɖmɪŋ wɪaha.
- 45 Die Juu vuosi die dɪ yene kpɪkpaaku die dɪ yi be sɪgyɔɔŋ pam. Die ba zɪa Pɔɔli ta bala chɔsɪsa wudieke mana ɔ balala.
- 46 Ama Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die dɪ wa a faasɪ bala aŋaŋ sikimiŋ dɪ, “Dɪ yiwo talasɪ dɪ tɪ woliŋ balɪ Ɖmɪŋ wɪaha a yi nɪnɪŋ Juu vuosi ta wa balɪ vuogaasɪ. Ama nɪnɪŋ nɪ zeti wɪaha mɪŋ ta bɪ yile dɪ nɪ ka mɔ aŋaŋ miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ wɪa, die yine tɪ vasa nɪ, ta gara vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi jigɪŋ.
- 47 Dama nɔari gie Ɖmɪŋ dɪ yi tɪ dɪ: ‘Manɪŋ n vɔara fɪ mɪŋ dɪ fɪ yi chaanɪŋ a yi vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi, amɔ dɔnta mana ye gbatɪtaanɪŋ.’ ”
- 48 Die vuodiekemba die dɪ kana ka yi Juu vuosi dɪ wɔnna naa wa, ba sɪgɪtɪ dɪ fiatɪ, ba bɪrɪ Ɖmɪŋ wɔbalɪkaha. Ta vuodiekemba mana Ɖmɪŋ dɪ vɔarɪna dɪ ba ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪku dɪ yi Yisa Masia yada.
- 49 Ta tɪ Yɔmɔtɪŋ Yisa wɪa die dɪ dɪa mi tɪŋɪsɪ mana mana.

50 Naa kʋaŋ chaŋ Juu vuosisi nuŋŋandusiriba di ga tka dembisi dieke di yine vuokpuma aŋaŋ hoɣɔkpuma die di jianna Ŋmɪŋ ta ba yie ba jiluma pam, a vaa ba sɪnyurɪŋ di hagi yaa gamma Pɔɔli aŋaŋ Banabasi ma, ta piili yaala wia a yia ba a yagi ba a nyɪŋ tɪŋgbaŋka mi luɣɪŋ.

51 Die wia Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die di kpaanti ba nataala taŋkɔɪŋ a taŋ tka mi di ka yi dagiti biaŋ a yi ba ta die ga Yikonumi tɪŋ ma.

52 Ta Yisa didusiriba di benne Antiyoku ma wa die di suuli aŋaŋ Halikasika aŋaŋ sugfialɪŋ.

Tuoma 14

1 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi di kenne tugɪ Yikonumi ma, die ba ga Juu vuosi Ŋmɪŋ jiamɪŋ juoŋ me a ga mʋʋli Yisa wʋvuna mi siba die ba yine die Antiyoku ma wa, ta vuosi pam die yi Yisa yada, batan die yiwo Juu vuosi batan diaŋ di yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi.

2 Ama ta Juu vuodiekemba di kana ka yi Yisa yada wa di bali vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di ba da keŋ tuo dii, ta die bali ba di wudieke ba bala yaa gamma Yisa ma ka yi wusie. Die wia vuodiekemba die di kana ka yi Juu vuosisi di ju sɪnyurɪŋ aŋaŋ Yisa didusiriba die di benne mi wo.

3 Pɔɔli aŋaŋ Banabasi die di bie mi daraa pam ta die a faasi bala Yisa wia aŋaŋ dembisi. Die Ŋmɪŋ die di yi ba hagiŋ die ba tɪŋ mamachi tʋʋma, ta die dagi di ba waha yaa gamma ʋ zɔɔlɪnɕɪɣɪlaha seŋ yiwo wusie.

4 Die tka vuosi die di puo bule, batan die di du Juu vuosisi kʋaŋ ta batan diaŋ didi tɪntɪntɪba kʋaŋ.

5 Die wia vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi batan aŋaŋ Juu vuosisi aŋaŋ ba nuŋŋandusirɪŋ batan die di saŋ di ba yi Pɔɔli aŋaŋ Banabasi biaŋ ta taa ba aŋaŋ tana a kʋʋ.

6 Ama tɪntɪntɪba bale wo di miŋɪna wudieke di yinene wo die ba maansi a nyɪŋ chɪɣɪ a ga Likaonia tɪŋbaŋ ma. Die ba ga wa Lisitira aŋaŋ Debe tɪɣɪsi aŋaŋ tɪŋkpaŋɪsi diekemba di gbigine mi.

7 Mi die ba mʋʋli Ŋmɪŋ wʋvunaha.

8 Lisitira ma daa wʋnyɪ die di beri a yi gbarɪŋ a nyɪŋ ʋ ballɪbɪsi me ta ka biagi chɪŋ.

9 Ta die kalt mi a wumma Pɔɔli wɔbalɪkaha. Pɔɔli die di daansi wa die a ye di ʋ yaa yada Yisa ma ta nan biagi ye gbaamiŋ.

10 Die wia Pɔɔli di nati aŋaŋ lɔɪkpɪŋ di, “Hagi a zie fu nagɪsi ma!” Daa wa die di hagi a yugi a zie ta piili a chɪŋ gilime.

11 Die kpɪkpaaku di yene wudieke Pɔɔli di yine wo, ba piili a nata ba gban gban jabalɪkɪŋ ma di, “Ti ŋminaha birɪŋ wa vuota a keŋ sɪʋɪŋ ti jigɪŋ.”

- 12 Womi vuosisi die dt yi Banabasi saan dt Zusi ta Pɔoli dtan dt Hemisi dama die ɔ yine vuodieke dt balla wɔbalkaha.
- 13 Die Zusi jiamɔn juoku die zie gbigi wo sanɔa dieke dt kenne juu tɔka sɔn, die ka bukaabitɔ anan kpɔkpaaku dt yaa naarasi anan tuwute a ken mi dt ba yi kaaba a yi Banabasi anan Pɔoli.
- 14 Ama Banabasi anan Pɔoli die dt wɔnna ba bala ba yi wudieke wo, die ba churi ba nyinyeeke anan sugichɔsɔn ta chigi juu kpɔkpaaku sɔn a nata dt:
- 15 “Bia ni yie die? Ti yiwo vuota sɔba ninɔn! Ti ken wo gie dt ti mɔsɔlɔ Yisa wɔwɔnaha an ni chigi nyɔn wɔtɔgiti gie me a ken Nabidie Dmɔn jigin, vuodieke dt naanna arɔzanna anan tɔngban anan nyaakpɔbɔ anan nyindiekemba mana dt benne a sɔn.
- 16 Saɔnna dieke dt tianna wa Dmɔn die vaa buurin mana dt yie ba dɔnɔn.
- 17 Ama saɔnna gie ɔ daga dt ɔ sen beri mɔn anan wɔwɔn diekemba ɔ yinene wo; ɔ yɔnana ni nuɔn a nyina nɔmɔsikpen ta vasa nyinti dt burɔma, a yie ni nyindiike ta vasa ni sugiti dt ftala.”
- 18 Banabasi anan Pɔoli die dt bala wudieke wo mana yɔrɔ, die dt hagɔrɔ mɔn dt ba kagi ba dt ba da yi kaaba a yi ba.
- 19 Ka kɔan chaan die Juu vuosi nɔnɔandɔsɔn batan die dt nyɔn Antiyoku dieke dt benne Pisidia tɔngban ma anan Yikonumi a ken balɔ a yinɔn kpɔkpaaku sugiti ba ju sɔnyɔn anan Pɔoli. Ta die taa wa tana a datɔ wa nyɔn tɔka lɔgɔn ta yile dt ɔ kpiye mɔn.
- 20 Ama Yisa dɔdɔsɔrɔba die dt ken taan a gilin wo die ɔ ken hagɔ zie a yinɔn ga tɔka sɔn. Ka tɔnɔwɔsa die wɔnɔn anan Banabasi dt nyɔn ga Debe ma.
- 21 Die Pɔoli anan Banabasi dt mɔsɔlɔ Yisa wɔwɔnaha Debe ma ta die ye vuosi pam ba yi Yisa yada. Womi die ba yinɔn ga Lisitira a nyɔn mi ga Yikonumi ta bu nyɔn mi a ga Antiyoku dt benne Pisidia ma.
- 22 Die ba kpaan Yisa dɔdɔsɔrɔba ta jɔsɔ ba dt ba ko yi yada dene. Die ba balɔ ba dt, “Dt mɔ ti tuoli wahala ta ye juu Dmɔn naan ma.”
- 23 Pɔoli anan Banabasi die dt vɔarɔ nɔnɔandɔsɔn Yisa dɔdɔsɔrɔba lagimɔn lagimɔn mana ma. Womi die ba bɔbɔ nɔa a jɔsɔ Dmɔn dt Dmɔn sɔnɔn nɔnɔandɔsɔrɔba mi.
- 24 Pɔoli anan Banabasi die dt daagi Pisidia tɔngban ma a ga Pamifilia tɔngban ma,
- 25 mi die ba mɔsɔlɔ Yisa wɔaha Pega tɔn ma. Womi die ba sɔsɔn ga Atalia ma,
- 26 ta die a wa nyɔn mi a nagɔ haanɔn a yinɔn ga Antiyoku dt benne Siria ma. Mi die Yisa dɔdɔsɔn die wɔn nagɔ ba yi Dmɔn nuusi me dt ɔ sɔnɔn be ba tɔwɔma ma. Ta lele ba wa tɔn tɔwɔmaha kpatɔ mɔn.

27 Die ba kenne a tugi Antiyoku wa die ba lagisi Yisa didusirba mana. A die a bali ba wudieke mana Dmij di sunjine be ba yi, anan u yuorine sien a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ba yi Yisa yada a yi u didusirij dene.

28 Ama die ba warti mi anan Yisa didusirba a yvasi.

Tuoma 15

1 Sanja mi vuosi batan die di nyij Judia ma a kenj Antiyoku ma a die a piili a daga Yisa didusirba di ba kaan biagi ye gbatitaantij sie ba gobi ba kola siba Mosisi die di dagina dene wo.

2 Die Pɔɔli anan Banabasi anan ba die di faasi a nigɔ nɔnhagurij pam yaa gamma wuri gie ba daginana wa, die ba vɔari Pɔɔli anan Banabasi anan Yisa didusirba batan a turj ba Jerusalemi ma di ba ga ye Yisa tuntuntiba anan u didusirij nyijkuraha yaa gamma wuri gie wa.

3 Die vuodiekemba Yisa didusirba di tunna wa die di daagi Fonisia anan Samaria a bala yia Yisa didusirba di benne mi di vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi batan tarigi wa ba berij a birij Yisa didusirij. Wuri gie die di yi Yisa didusirba sugifalij pam.

4 Die ba gana a ga tugi Jerusalemi wa die Yisa didusirba anan tuntuntiba anan ba nyijkura die di tuo be chaanti. Die wa Pɔɔli anan Banabasi die di bali ba wudieke mana Dmij di sunjine be ba turj.

5 Ama Farasisi batan die di yine Yisa didusirij die di hagi zie a baari di, "Di yiwo talasi di buuri gaasi di yine Yisa yada wa gobi ba kola ta bi dia Mosisi miraka."

6 Die wa, die tuntuntiba anan Yisa didusirba nijandusirba di lagisi tan di ba daansi jabalkiri.

7 Die ba bali ka a yvasi anan tan, ta Piita die di kenj hagi a baari di, "N zvalij, ni siba di sanja dieke di tianna wa Dmij die vɔari mij mij a nyij ni ma di n mɔɔli Yisa wɔvunaha a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, amɔ ba nan wurj ta yi Yisa yada ta birij u didusirij.

8 Ta Dmij, vuodieke di sibina vuota surj die di dagi di u tuo be mij ta yi ba Halkaska siba die u yina ti die wo.

9 Die Dmij die ka luge tinij anan ba, dama die ba yine Yisa yada wa wa, die wa Dmij di nagi ba tumbiati a chaa ba.

10 Bia ni yaala ni magisi Dmij? Bia ni yaala ni yi buurigaasi diekemba di birinna Yisa didusirij pɔgɔli mɔri dieke tinij anan ti chɔɔɔɔkɔɔɔɔli di kana ka biagi pɔgɔli?

11 Ama ti Yɔmɔtien Yisa die chigi ti wa zɔɔɔɔli ti ye gbatitaantij ti yine wo yada wa wa siba buurigaasi die."

- 12 Die vuonj mana die di tari ta wumma Banabasi ananj Pɔoli die di balala yaa gamma Dmɔj di yina ba hagrɔj ba tɔj mamachi tɔuma a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi dene.
- 13 Die ba bala naa a kpati, Jemisi die di baari di: “N nɔballi, ni wumma miɔ!”
- 14 Simoni Piita wɔj bali ti, Dmɔj di wolinne a ga vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi jigɔj a vɔari batanj ba birɔj ɔ gbanj gbanj ɔ vuosi dene.
- 15 Naa, Dmɔj naazɔaltba wɔbalika die di dagi sɔba di maagina Dmɔj gbanɔi ma di,
- 16 ‘Naa kɔanj chaanj manɔj Nabidie Dmɔj nan yɔɔɔi a keɔ, a keɔ mi Davidi tɔgidieke di nanna wa. N nan mi ka a zie a nyɔj ka chɔɔɔɔj ma ta vaa ka hagrɔma bɔbra.
- 17 Ta vuota mana nan keɔ n jigɔj ananj vuodiekemba mana di kana ka yi Juu vuosi ta manj wa di ba yi n vuosi wo.
- 18 Naa Nabidie Dmɔj die di bali, wɔnɔj vuodieke di vana ba sɔba wuri gie a nyɔj kɔrɔj ma wa.’ ”
- 19 Jemisi die di bi bali a gɔti di, “Di yiwo manɔj n sɔɔanyile di ti da mugisi buurigaasɔi di yɔɔɔine a di Dmɔj sien ananj wudieke di tɔana.
- 20 Ama di mi di ti maagi gbanɔj a bali ba di ba da keɔ dii jadiiki dieke ba kaabina a yi bugile, ta bali ba di ba yigi ba gbanj ananj daakpana yaa hɔgɔkpana tɔuma, ta bi daa ɔɔɔuma dɔɔj diekemba ba ɔɔɔuna kɔɔ ta daa bi ɔɔɔuma zɔj.
- 21 Mosisi miraha niɔ, ba karɔj ha miɔ Dmɔj jiamɔj juone me davɔɔstɔri daanj mana kɔrɔj ma wa, ta mɔɔlaha tɔj mana ma.”
- 22 Die wɔa die tɔntɔntɔba ananj niɔɔandɔɔɔɔɔba ananj Yisa didɔɔɔɔɔba mana die di yigi zien di ba vɔari dembisi batanj anj ba dia Pɔoli ananj Banabasi a ga Antiyoku. Die ba vɔari wa Silasi ananj Judasi vuodieke saanj di bina yi Basabasi, vuosi bale wa gie die yiwo Yisa didɔɔɔɔɔba niɔɔandɔɔɔɔɔj batanj ba ya julma.
- 23 Die ba maagi wa gbanɔj di:
- 24 Ti wɔɔɔya di ti vuosi batanj keɔ ni jigɔj, a bali wɔa atanj di mugisi ni pam ta chɔɔɔɔɔ ni sugɔti, ama tɔnɔj ti ka tɔj ba ni jigɔj.
- 25 Die wɔa ti mana di lagɔɔi a saagi di ti vɔari dembisi batanj a tɔj ba ananj ti nɔballi choti Banabasi ananj Pɔoli ni jigɔj.
- 26 Vuosi gie, Judasi ananj Silasi, yiwo vuodiekemba die di nagina ba miɔi a dɔvanj talma ti Yɔɔɔɔɔɔɔj Yisa Masia wɔaha gie wɔa.
- 27 Judasi ananj Silasi nan bi bali ni ka chɔɔɔj, wudiekemba ti maaginana wa.

- 28 Ɖmɔŋ Halikasika die dagi ti mɔŋ di ti da keŋ nagi mɔŋ gaasi a guti ni bɔbra.
- 29 Wudieke di kana ka mu di ni yi wɔnna: Ni da keŋ a dii jadiiki dieke mana ba nagina a yi kaaba a yi bugile, ni da keŋ ɛɔbi zɔŋ, ni da keŋ ɛɔbɔma dɔŋ dieke ba ɛmɔna kɔɔ, ta bi yigi ni gbaŋ aŋaŋ daakpana aŋaŋ hoɔɔkpana tɔɔma ma. Du yi ni di waha gie, di nan di vuna a yi ni. A mana wonde.
- 30 Die ba tɔŋ ba, ba sɔɔŋ ga Antiyoku, mi die ba lagisi Yisa didusɔrba mana ta nagi gbaŋku a yi ba.
- 31 Die vuosisi di karɔŋ gbaŋku gie, ba sugiti die di fɔlɔ aŋaŋ ka kpaŋɛsɔna ba dene wo.
- 32 Die Judasi aŋaŋ Silasi, vuodiekemba di yine Ɖmɔŋ naazɔalɔŋ die bie ba jigiŋ a yɔasi ta die a balɔ wia pam a kpaŋɛsi ba ta yi ba yada di bi hagɔri a guti.
- 33 Die ba bie mi a yɔasi, ka kɔaŋ chaŋ Yisa didusɔrba di benne mi wo di taŋ ba di ba waasi tigiŋ, ba yiŋŋi ga vuodiekemba di tɔnna ba jigiŋ.
- ((³⁴ Ama ta Silasi die di wari mi.))
- 35 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi gbaŋ die di yɔasi Antiyoku ma, mi banɔŋ aŋaŋ vuosi pam die di daga ta mɔɔla ti Yɔmɔtieŋ Yisa wia a yia vuosi.
- 36 Die di yɔasina bita Pɔɔli die di balɔ yi Banabasi di, “Vaa aŋ ti yiŋŋi ga a kaagi ti Yisa didusɔri diekemba di benne tigi diekemba mana die ti mɔɔlina ti Yɔmɔtieŋ Yisa waha a ye ba sina dene.”
- 37 Banabasi die di yaala ɔ nagi Joɔn Maki a guti ba ma aŋ ba ga.
- 38 Ama Pɔɔli die ka yaala dene dama Maki die ka kpati tɔɔmaha aŋaŋ ba ta die vaa ba Pamifilia ma ta yiŋŋi kuli.
- 39 Die Pɔɔli aŋaŋ Banabasi di nigɔ nɔnhagɔriŋ ta die puo taŋ. Banabasi die di nagi Maki ba nagi haariŋ a ga Saapurusi.
- 40 Ta Pɔɔli dɔaŋ di nagi Silasi ta Yisa didusɔrba die di nagi ba yi Ɖmɔŋ nuusi me di Ɖmɔŋ sunŋi be.
- 41 Die ba chɔŋ daagi Siria aŋaŋ Silisia chaŋ ma a kpaŋɛsa Yisa didusɔrba.

Tɔɔma 16

- 1 Ka kɔaŋ chaŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi die di yiŋŋi ga Debe aŋaŋ Lisitira ma, mi die ba haari Yisa didusɔru wɔnyɔ ba wasɔnana Timoti. Ɔ nuŋ gbaŋ die yiwo Yisa didusɔru. Die ɔ nuŋ wo yiwo Juu vuon ta ɔ chɔɔŋ di yi Giriiki vuon.
- 2 Die Yisa didusɔrba die di benne Lisitira aŋaŋ Ikonumi ma wa die di balɔ wɔvuna yaa gamma Timoti ma.

- 3 Pɔɔli die dɪ yaala ʊ nagi Timoti a gutɪ ʊ ma aŋ ba dia ʊ diasɪ, die wɪa die ʊ gobi ʊ kɔɪ. Die ʊ yi wo die dama Juu vuodiekemba die dɪ benne mi chaaku die sɪba a baari Timoti chɔɔŋ yiwo Giriiki vuonŋ.
- 4 Die ba dina dida tɪgɪsɪ, die ba bala a ya Yisa didusɪrɪba mɪrɪ diekemba Yisa tuntuntɪba aŋaŋ Yisa didusɪrɪba nyɪŋkuraha dɪ benne Jerusalemi ma wa dɪ ziene wo, ta die balɪ ba dɪ ba dia ha.
- 5 Die wɪa Yisa didusɪrɪba yada die dɪ gutɪ ta die daaŋ mana vuosi pam dɪ yie yada a guta Yisa didusɪrɪba ma.
- 6 Die Pɔɔli aŋaŋ ʊ zuɪɪɪba die dɪ dia a daagi Firigia aŋaŋ Galasia chaaku, ama Dmɪŋ Halkaska die ka vaa ba balɪ Yisa wɪa Asia tɪŋbaŋ ma.
- 7 Die ba gana ga tugi Misia, die ba mɪa dɪ ba juu Bitinia tɪŋ ma, ama Yisa Halkaska die ka yɪ ba sienŋ.
- 8 Die wɪa die ba daagi Misia ma a sɔɔŋ ga Tiroasi ma.
- 9 Dɪnɪŋ daari yuku mi, Pɔɔli die dɪ ye ʊ daansa ma vuonŋ wɔnyɪ dɪ nyɪna Masedonia a keŋ zie a juusa wa dɪ, “Keŋ Masedonia ma a keŋ sunŋi tɪ!”
- 10 Pɔɔli daansaha kɔaŋ chaanŋ, die tɪ gɔmɪsɪ lagi lagi dɪ tɪ nyɪŋ ga Masedonia, dama die tɪ ye a baari Dmɪŋ balɪ tɪ dɪ tɪ ga Masedonia chaaku a ga muɪɪ Yisa wɔwɔnaha a yɪma vuosi mi.
- 11 Die tɪ nagi haariŋ a nyɪŋ Tiroasi a daagi ga Samotirasi, ka tɔnɔɔsa die tɪ ga Niipolisi. Mi die tɪ vaa haarkɔ,
- 12 ta nyɪŋ mi a ga Filipi me, jigidieke die dɪ yine tɪgɪkɔɔŋ Masedonia tɪŋbaŋ ma. Die ka yiwo Romani vuosi sutɪ. Die tɪ yi daraa a ŋmɪna mi.
- 13 Ka davɔsɪkɪrɪ daari die tɪ nyɪŋ tɪka sɔŋ a ga jigidieke dɪ gbigine muɔɔrɪ, die tɪ yile dɪ Juu vuosi Dmɪŋ juusɪŋ jigɪŋ nan dɪ bie mi. Ta die sɔɔŋ kaltɪ a bala wɪa aŋaŋ hɔgɔ diekemba dɪ kenne mi wo.
- 14 Ba wɔnyɪ saanŋ die yine Lidia, die ʊ nyɪŋ wa Tiatira tɪŋ ma ta yaa garɪŋmɪ diekemba dɪ yalla ligire pam a daa ta die bɪ yi vuodieke dɪ janna Dmɪŋ. Dmɪŋ die yuori ʊ sɔŋ dɪ ʊ wɔŋ wudieke Pɔɔli dɪ balala wa.
- 15 Die tɪ su wɔnɪŋ aŋaŋ ʊ tiginŋ vuosi Dmɪŋ nyaanŋ. Ka kɔaŋ chaanŋ ʊ juusɪ tɪ dɪ, “Du yi nɪ sɪba dɪ n seŋ yi tɪ Yɔmɔtɪenŋ yada aŋaŋ wusie nɪ keŋ a bemme n tiginŋ.” Die tɪ saagi ʊ juusɪkɔ.
- 16 Daaŋ kaanɪ die tɪ keŋ bɪ gara Dmɪŋ juusɪŋ jigɪŋ, a tuoli havɔɔbɪŋ wɔnyɪ dɪ yine yɔmɔ. Die ʊ yaa wa jɪmbanŋ ʊ ma ka ya wa hagɪrɪŋ ʊ biagi bala sorɪŋ daaŋ wɪa. Die ʊ yie naa a yese ligire pam a ya ʊ tielinŋ.
- 17 Havɔɔbike gie die didɪ Pɔɔli aŋaŋ tɪ kɔaŋ a nata ŋmɪŋsikpenŋ a bala dɪ, “Dembisi gie yiwo Nabidie Dmɪŋ dɪ benne ŋmɪŋsikpenŋ wo tuntuntɪŋ. Ba bala nɪ wudieke nɪ baanŋ yi a ye gbattaanŋ.”

- 18 Die ʊ ko bala naa daraa pam. Ka kʊaŋ chaaŋ Pɔɔli die dɪ keŋ ju sɔnyuɔŋ a yinŋi a balt yi jɔmbiakʊ dɪ, “Yisa Masia saaŋ ma, n yi fʊ nʊaŋ, nyɔŋ ʊ ma!” Lele womi jɔmbiakʊ die dɪ nyɔŋ ʊ ma.
- 19 Die ʊ tielibɛ dɪ yɛnɛ dɪ siɛ diekɛ ba nagɪna yɛsɛ ligirɛhɛ chʊʊsɪya wa die ba yigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi a datɪ ba ga sariya diilɛ jigiŋ.
- 20 Die ba balt a yi Romani nyɔŋkʊraha dɪ, “Dembisi gie yiwo Juu vuosi ta yaala ba chʊʊsɪ tɪ tɪka.
- 21 Ba daga tɪ wudiekɛmba tɪnɔŋ Romani vuosi dɪ kana ka mʊ dɪ tɪ yi.”
- 22 Die kpɪkpaakʊ die dɪ benne mɛ gbaŋ die gutɪ a yaala ba nɪgɪ Pɔɔli aŋaŋ Silasi. Womi die Romani nyɔŋkʊraha die dɪ wuuri Pɔɔli aŋaŋ Silasi nyinyɛɛkɛ ta yi nʊaŋ dɪ ba vuɔɔ ba aŋaŋ kpaasɪŋ.
- 23 Die ba faasɪna a vuɔɔ ba a kpɔtɪ wa, ba nagɪ ba a yi dansarɪka ma, ta die balt dansarɪka gbɪgbartʊ wa dɪ ʊ mɪŋŋɪ gbara ba vuɔɔŋ.
- 24 Die gbɪgbartʊ wa die dɪ yi sɪba ba bala wa dɛnɛ. Die ʊ nagɪ ba a yi dansarɪka sɔŋ saasaa ta bɔbɔ ba nagɪsɪ aŋaŋ chɔɔɔma a yaa ga bɔbɔ dakʊʊlɪkpɔma juoku sɔŋ.
- 25 Sɪba yuŋ tanseɛsɛ, Pɔɔli aŋaŋ Silasi die dɪ jʊʊsa ɔmɔŋ ta chɪa yɪla a bɪra ɔmɔŋ, ta ba dansarɪka jujuri taŋ dɪ wɔmma ba.
- 26 Lele wo mi tɪŋbaŋka die dɪ dɔŋ bʊnyɪ dansarɪka juoku chɪaŋ. Lagɪ lagɪ ka sanʊaha dɪ yuori ta chɔɔɔmaha die dɪ kpaa kpaa dansarɪka jujuribɛ mana nuusi aŋaŋ ba nagɪsɪ ma ta nan.
- 27 Die dansarɪka gbɪgbartʊ wa die dɪ hagɪna a yɛ ta sanʊaha yuori yɛ wo, die ʊ yilɛ dansarɪkaka jujuribɛ mana chɪgɪ bɪa mɪŋ. Womi die ʊ datɪ a vuari takoobi dɪ ʊ kʊʊ ʊ gbaŋ.
- 28 Ama ta Pɔɔli die dɪ faasɪ a natɪ dɪ, “Da keŋ a yi fʊ gbaŋ danŋa ta tɪ mana biɛ giɛna.”
- 29 Die gbɪgbartʊ wa die dɪ piastɪ a yaaltɪ popoli a chɪgɪ juu dansarɪka sɔŋ ta sʊʊŋ gbirigi Pɔɔli aŋaŋ Silasi nɪŋŋa ta ʊ nyɔŋgbaŋŋ mana dɪ cheeli.
- 30 Womi die ʊ dii ba nɪŋŋa a yaa ba a keŋ nyɔŋ ta piastɪ ba dɪ, “Nyɔŋkʊra, bɪa maŋ nan yi a yɛ gbatɪtaanɪŋ?”
- 31 Ba yinŋi a balt wa dɪ, “Yi tɪ Yɔmɔtɪɛŋ Yisa yada, ta nan yɛ gbatɪtaanɪŋ, fʊnɔŋ aŋaŋ fʊ dɛŋ mana.”
- 32 Womi Pɔɔli aŋaŋ Silasi dɪ balt wa aŋaŋ vuodiekɛmba mana dɪ benne ʊ tigiŋ mɛ ɔmɔŋ wa.
- 33 Yuku mi gbaŋ gbaŋ die gbɪgbartʊ wa die dɪ nagɪ ba a ga sugiri ba kʊjagaha, ka kʊaŋ chaaŋ die ba sɪ wʊnɔŋ aŋaŋ ʊ tigiŋ vuosi mana ɔmɔŋ nyaŋ.

34 Ta die ɔ wa nagi Pɔɔli aɲaɲ Silasi a ga ɔ tigiɲ me a die yi ba nyindiike ba dii. Die wɔnɲ aɲaɲ ɔ deɲ mana sugiti die di fiati dama die ba wa yiwo Ɔmɲ yada.

35 Die ka tunvɔusa Romani nyɲkɔraha die di tɲ ba susɲɲiriɲ di ba ga bali gbɔgbartɔ wa di ɔ vaa Pɔɔli aɲaɲ Silasi ga.

36 Die gbɔgbartɔ wa di bali a yi Pɔɔli di, “Nyɲkɔraha yi wa nɔaɲ di n vaa fɔnɲ aɲaɲ Silasi ga yɔɔ. Die wia ni gamma aɲaɲ sugɪfaliɲ.”

37 Ama ta Pɔɔli die di yiɲɲi bali a yi susɲɲiribe di, “Ti gbaɲ ti yiwo vuodiekemba Romani vuosi di yina ti sien, ta Romani nyɲkɔraha die di ka dii ti sariya ama ta vaa ba vuri ti aɲaɲ kpaasiɲ yaaliɲ ma, ta nagi ti a yi dansarka sɲ. Lele ba yile di ba nan biagi a lɔbri vɔari ti a taɲ? Aayi, ba kaɲ biagi, sie ba keɲ gie ba gbaɲ gbaɲ a vɔari ti.”

38 Die susɲɲiribe di gana a bali nyɲkɔraha wudieke Pɔɔli aɲaɲ Silasi di bala wa, die ɲmaamɲ die di yigi be.

39 Die wia die ba ga Pɔɔli aɲaɲ Silasi jigiɲ a ga niɲ nuupɔɔɲ. Die ba du ba niɲa a yaa ba a keɲ nyɲ dansarka ka sɲ ta die bali ba di ba jɔusa ba ba nyɲ tika sɲ.

40 Ta Pɔɔli aɲaɲ Silasi die di nyɲ mi a ga Lidia tigiɲ me. Mi die ba ye Yisa didusɲɲ ta kpaɲ ba ta wa nyɲ tika ma.

Tuoma 17

1 Die Pɔɔli aɲaɲ Silasi die di dia a daagi Amifipolisi aɲaɲ Apolonia ma a ga tugi Tesalonika. Mi die Juu vuosi Ɔmɲ jiamɲ juoɲ die di beri.

2 Pɔɔli die di ga juu juoku me ta jama Ɔmɲ sɔba ɔ ɲaana yie dene wo. Ta die nagi davɔsikiri daraa ataa a bali Ɔmɲ wia a yi vuosisi. Die ɔ nagi wa Ɔmɲ gbaɲkɔ,

3 a daga ba di Masia wa mu ba kɔɔ wa miɲ, ama ɔ nan haɲi kuɲ me. Pɔɔli di bali ba di Yisa wa yine Masia ka ɔ balala wa.

4 Die batɲ die di tuo Pɔɔli di bala wudieke wo a dii ta die biriɲ Yisa didusɲɲ a guti Pɔɔli aɲaɲ Silasi ma. Die vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ama ta jama Juu vuosi jiankɔ batɲ aɲaɲ hoɲkɔpuma pam die di tuo wuri dii.

5 Juu vuosi die di yene di vuosi pam guta Pɔɔli aɲaɲ Silasi ma wa, die ba ju sunyuriɲ aɲaɲ ba, die wia die ba lagisi vuotɔɲti nyɲkɔ jigiɲ a yi kpikpaɲ. Die ba yie wati ta piili yaala waagiɲ ta die ga a ligi daa wɔnyi ba wasinana Jasoni tigiɲ a yaala Pɔɔli aɲaɲ Silasi di ba vɔari ba a yi vuosisi.

6 Ama die ba kenne ta ka ye be wo die ba yigi Jasoni aɲaɲ Yisa didusɲɲ ba batɲ a yaa ba ga tika nyɲkɔra jigiɲ ta nati di, “Pɔɔli aɲaɲ Silasi di dia a chɔusa tigiɲ. Lele ta wa keɲ giena

- 7 ta Jasoni di tuo be chaanti ɔ tiginj me. Ba mana chɔɔsa naakpɔka miraha ta baari di naakpɔɔ wɔnyɩ benne ba wasa wa Yisa.”
- 8 Ba nyɩɩkɔraha aɲaɲ vuotamba di wɔnna naa, die di faasi mugisi be.
- 9 Die wɩa nyɩɩkɔraha di vaa Jasoni aɲaɲ Yisa didɔsɩɩba banɩɲ ba di tunj ligire ta die ba vaa ba ba ga.
- 10 Yunj die di kenne a sibi, die Yisa didɔsɩɩba die di vaa Pɔɔli aɲaɲ Silasi di nyɩɲ ga Beria ma. Die ba gana a ga tɔgtɩ mi wo ba ga juu Juu vuosi Dmɩɲ jɩamɩɲ juonj me.
- 11 Beria vuosi die di faasi yaala ba wɔɲ Dmɩɲ wɩaha a tɩaɲ Tesalonika vuosisi. Die ba wɔmma wɩaha aɲaɲ ba sugɩti mana ta die daaɲ mana ba karɩma Dmɩɲ gbanjɩ di ba ye di wɩaha yiwo wusie.
- 12 Ba vuosi pam die di yi yada a bɩɩɲ Yisa didɔsɩɩɲ. Giriiki hɔgɔkpɩma aɲaɲ dembisi pam gbanj die di yi Yisa yada.
- 13 Die Juu vuosi die di benne Tesalonika ma wa die di wɔnna di Pɔɔli bala Dmɩɲ wɩa Beria ma wa die ba bi ga mi a piili a bala chɔɔsa Pɔɔli a yɩa kpɩkpaaku ta vaa ba ju sɩnyɩɩɲ aɲaɲ wa.
- 14 Lele womi Yisa didɔsɩɩba die di taɲaɲ Pɔɔli aɲaɲ dembisi di sɔɔɲ ga mɔgɩkpɩɩɩ chaɲaɲ ama Silasi aɲaɲ Timoti die di wɩaɩ a bie Beria ma.
- 15 Dembisi batɲaɲ die di ga aɲaɲ Pɔɔli a ga tɔgtɩ Atensi ta die yɩɩɲi aɲaɲ tuntumɩɲ a keɲ balɩ Silasi aɲaɲ Timoti di ba keɲ wɔnɩɲ Pɔɔli jiginj lagɩ lagɩ.
- 16 Die Pɔɔli di chɩsɩnana Silasi aɲaɲ Timoti Atensi ma wa die ɔ sɔɲ di faasi chɩsɩɩ ɔ yene di tɩka suuli wo aɲaɲ bugile.
- 17 Die wɩa die ɔ ga Juu vuosi jɩamɩɲ jiginj a bala yɩa banɩɲ aɲaɲ vuodiekemba mana di jɩanna aɲaɲ ba. Ta daaɲ mana ɔ bala a yɩa vuodiekemba ɔ haarna nyɩku jiginj.
- 18 Batɲaɲ die yiwo Epikuriani aɲaɲ Sitoyiki didagɩɩɲ ta die nɲga nɩnhagɩɩɲ aɲaɲ Pɔɔli. Batɲaɲ die di baari di, “Bɩa vuodieke di bala di ɔ yiwo sɩsɩɩɩɩ wa gie di yaala ɔ dagɩ?” Ta batɲaɲ dɩaɲ die di baari di, “O bala tɩngbanj gaasi bugile wɩa.” Die ba balɩ wa naa dama Pɔɔli die bala Yisa aɲaɲ kuɲ hagɩɲ wɩa.
- 19 Die wɩa die ba yaa wa a ga tɩka nyɩɩkɔra lagumɩɲ jiginj ba wasɩnana Aropagusi a baari di, “Balɩ tɩ fɩ dagɩhaalɩku chɩaɲ.
- 20 Tɩ wɔɲya fɩ bala wɔhaala a taɲ ta wa yaala tɩ sɩmma a chɩasi.”
- 21 (Dama Atensi vuosi aɲaɲ chaamba dieke mana die di benne mi die yaala ba nagɩ ba sanjɲa mana a balɩma ta wɔmma wɔhaala wɩa.)
- 22 Die Pɔɔli di hagɩ zie lagɩɩku nɩɲɲa a baari di: “Atensi vuosi, n yeye di nɩ yiwo vuodiekemba di jɩanna ɲmɩna pam aɲaɲ nɩɲɲmɩna.

- 23 Dama n chunnana a gilime tka sun a daansa jigidiekemba ni jianna wa, man ye kaabun koriŋ kaani ba maagina ka ma di,
- 24 Nmɔnni gie naanna dunta anan nyindiekemba mana di benne ka sun. Ta yi nmɔnsikpen anan tɔngbanƙa gie tien ta ka bie Nmɔn jiamɔn juone me vuota di nagina ba nuusi a mu.
- 25 Ū ka yaala sunɔn a nyina vuon mana jigɔn, u yɔnana vuota miivoli anan voosɔn anan jaan mana.
- 26 Nmɔn die naan wa vuota yiri yiri mana a nyun chɔɔnƙubalmɔn ma ta vaa ba bie tɔngbanƙa gie mana ma. Ū gban gban die u ziene sanja dieke anan jigidieke buurin mana di baan nan di beri.
- 27 Nmɔn die yiwo naa amɔ ti nan yaali u jigɔn a ye wo, dama u ka yɔa anan ti wɔnyɔ mana,
- 28 ta ya ti hagɔn ti baan di beri ta di dia chun ta bi yi vuodiekemba ti yine. ‘Ti yiwo u balli’, sɔba vuon wɔnyɔ die di bala die wo.
- 29 Ti wana yi u balli naa ti ka mu ti yilime di u su sɔba buun vuon di nagina salma yaa tan mu. Ū ka su sɔba jadieke vuota di yiline ta mu.
- 30 Sanja dieke di tɔanna wa ta vuosi die di ka sɔba Nmɔn wa, die u ka naga ba taali. Ama lele wo u baari vuodieke mana di benne jigidieke mana vaa ba tumbati ta yinɔi keŋ u jigɔn.
- 31 Dama u vuari wa daan a zien u baan nan dii dunta vuosisi mana sariya anan wusie. Ta vuari Yisa di u dii sariya ka a yi wa. Nmɔn daga ti mɔn di ka sen yiwo wusie anan u sɔgɔrna Yisa a nyun kun me wo.”
- 32 Die ba wɔnna kumbu hagiku wa wia batan di vuara Pɔoli fala ta batan di baari, “Ti yaala fu bi a balli die ti wɔn.”
- 33 Die wia Pɔoli die nyun lagɔnƙu jigɔn.
- 34 Dembisisi batan die di u kuan ta yi Yisa yada. Ba sun die wone Diyonisusi die u yiwo Aropagusisi vuosi wɔnyɔ anan hogu dieke saan di dine Damerisi anan vuosi batan.

Tuoma 18

- 1 Naa kuan chaan Pɔoli die di nyun Atensi ma a ga Korinti ma,
- 2 mi die u haari Juu daa wɔnyɔ ba wasɔnana Akuyila ama die ba murt wa wa Pontusi ma, ta die nyun Itali anan u hogu Pirisila, dama naakpun Kolodiawosi die yi wa nuan di Juu vuosi mana nyun Roma tɔngban ma. Ta Pɔoli die di ga di u ye be,
- 3 ta die ye di ba yiwo gbanwɔnsɔn sɔba u gban gban. Die wia die u wari ba jigɔn ba lagisa tuma.

- 4 Ta davvusikiri daan mana Pɔɔli njaan ga wa Juu vuosisi Ɖmɔŋ jiamɔŋ juone me a bala ya Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasisi a yaala ɔ tarigi ba.
- 5 Ama Silasi aŋaŋ Timoti die di nyina Masedonia a keŋ kɔaŋ chaan die ɔ nagi ɔ saŋŋa mana a mɔɔla a ya Juu vuosisi di Yisa yine Ɖmɔŋ Vuovɔarikiŋ Masia wa.
- 6 Ka kɔaŋ chaan die ba yinŋi a waga wa ta zia wa. Die wia die ɔ kpaanti ɔ nyinyeeke taŋkɔliŋ a taan ta bali ba di, “Du yi ni keŋ waari ni miivoli, ka wa chii wo ni sikpeŋ me. N nuuŋ bi wo mi. A nyiŋ jinne yaa gamma sie n vaa ni ta ga mɔɔli Yisa waha a yi buurigaasisi.”
- 7 Die wia die ɔ nyiŋ mi a ga daa wɔnyɔ ba wasɔnana Titusi Jusitusi tigiŋ. Die ɔ ka yi Juu vuon ama ta jama Ɖmɔŋ ta ɔ tigiŋ die di gbigi Juu vuosi Ɖmɔŋ jiamɔŋ juoku.
- 8 Kirisipusi vuodieke die yine Ɖmɔŋ jiamɔŋ juoku niŋŋandusɔ die di yi Yisa yada, wɔniŋ aŋaŋ ɔ deŋ mana; ta vuodiekemba di benne Korinti ma die di wɔŋ waha ta yi yada ta die ba su ba Ɖmɔŋ nyaabu.
- 9 Yuŋ kaanti Pɔɔli die di daansi, ta Ɖmɔŋ di baari di, “Da keŋ vaa ŋmaamɔŋ yalla fu, fuŋiŋ ko a mɔɔlima n waha ta da keŋ vaa,
- 10 dama n bie wo fu jigiŋ, vuon wori a baan nan bagi a yi fu danŋa, dama n yaa vuosi pam tika gie me.”
- 11 Die wia Pɔɔli die di bie mi biŋ aŋaŋ chuti ayɔaba a daga vuosisi Ɖmɔŋ wia.
- 12 Die saŋŋa dieke Galiwo die di yine Akaya tɔŋban jakɔɔri, die Juu vuosi niŋŋandusɔba batan die di lagiŋ a yigi Pɔɔli ta die a yaa wa ga sarya diile jigiŋ,
- 13 a ga baari di, “Daa wa gie mɔɔ di ɔ vaa ti vuosisi jama Ɖmɔŋ sie dieke ti mɔɔka di kana ka yi sien.”
- 14 Pɔɔli die baa ɔ bali wɔŋ ta Galiwo di bali a yi Juu vuosisi di, “Ni wɔmma, niŋŋ Juu vuosi di tiŋ yi daa wa di yiwo wɔɔban n tiŋ nan wɔŋ a yi ni,
- 15 ama ka yine niŋhagiriŋ yaa gamma wɔɔbalka aŋaŋ saara aŋaŋ ni gban gban ni mɔɔraha wia niŋ, n kaan dii a die sarya ni gban gban ni wɔnsi wuri.”
- 16 Ta die yagi ba a nyiŋ sarya diilehe juoku me.
- 17 Die wia kɔkpaaku die di yigi Sosetenesi vuodieke di yine Ɖmɔŋ jiamɔŋ juoku niŋŋandusɔ wa a nigɔ wa sarya diile juoku niŋŋa, ama Galiwo бага die wo ba ma.
- 18 Pɔɔli die di bie Korinti tiŋ ma aŋaŋ Yisa didusɔba daraa pam, ta die vaa ba ta nagi Pisisila aŋaŋ Akuyila a guti ɔ ma ba nagi haariŋ a doŋ gara Siria. Die ba yaalala di ba ga wa Pɔɔli die di wɔŋ ɔ sikpeŋ Senkiria ma dama die ɔ yi wa nuon Ɖmɔŋ niŋŋa.

- 19 Die ba ga a tugi Efesusi, Pɔɔli die di vaa Pirisila anan Akuyila mi. Ta die ga Juu vuosi Dmɔn jiamɔn juoku ma ta die di bali Yisa wia anan vuosisi.
- 20 Die ba bali di u bemme ba jigini a yuasi ama die u zeti.
- 21 Ama die u taan ba ta baari di, “Du yi Dmɔn dɔnɔn n nan yinɔi ken ni jigin.” Ta die yinɔi ken juu haarku a ga.
- 22 Die u kenne tugi Siisiria ma die u tan ga Jerusalemi a ga waasi Yisa didusirba mi ta sunɔ ga Antiyoku,
- 23 die u yi daraa ale mi, ta die nyɔn mi a ga Galasia anan Firigia chaati a sunɔ Yisa didusirba mana mi di ba yada guti.
- 24 Die Juu daa wɔnyɔ die ba wasnana Apolosi die di ken Efesusi, die ba mɔri wa wa Alekizandira tin ma. Die u yiwo vuodieke di sibina balin ta bi siba Dmɔn gbanɔ wia pam.
- 25 Die u mɔnɔi bugɔri ti Yɔmɔtien Yisa waha, ta bali ha anan sugɔfalin pam. Ta wudieke u daginana yaa gamma Yisa ma wa die di yi wusie, ama wudieke die u sibina die yine Jɔɔn wɔbalika yaa gamma Dmɔn nyaabu sula wia nyuna.
- 26 Apolosi die di piili a bala Dmɔn waha Juu vuosi Dmɔn jiamɔn juon me ta ka chiga nmaamin. Ama Pirisila anan Akuyila die di wɔnna u baliku die ba nagi wa ga ba tigin a mɔnɔi a daga wa sie dieke Dmɔn di daga di ti diaha.
- 27 Naa kuan chaan die Apolosi die di san di u ga Akaya ma, die wia Yisa didusirba die di benne Efesusi ma di maagi gbanɔ a yi Yisa didusirba die di benne mi wo di ba tuo wo chaanti. Die u gana a ga tugi mi wo die u sunɔi vuodiekemba mana di yine yada Dmɔn zɔɔlin chigila wia.
- 28 Die wɔnɔn anan Juu vuosisi die di faasi nigi nunhagɔn pam yaalin ma ta die u nagi Dmɔn gbanɔ wia a daga ba di Yisa yine Dmɔn Vuovɔarikiri Masia wa ta die nyanɔi ba.

Tuoma 19

- 1 Die Apolosi die di yene bie Korinti ma wa, Pɔɔli nin die di ga Galasia anan Firigia chaati a ga Efesusi. Mi die u haari Yisa didusɔn batan.
- 2 Ta die piast ba di, “Die ni yine Yisa yada wa die Halikasika ken ni ma mɔn?” Die ba yinɔi a baari di, “Aayi, ti ye ka wɔn wɔn Dmɔn Halikasika wia.”
- 3 Pɔɔli die di piast di, “Die nin ba sina ni Dmɔn nyaabu wa chan?” Ba yinɔi a baari di, “Ba su ti siba Jɔɔn die di naana sia vuosi die wo.”
- 4 Pɔɔli die di yinɔi baari di, “Jɔɔn die sia vuosi Dmɔn nyaan ka daga di ba chigi nyɔn ba wɔlati ma ta yinɔi ken Dmɔn jigin. Ama ta die a bi bali ba di vuon wɔnyɔ kien u kuan chaan di ba yiwo yada. Yisa die yine vuodieke Jɔɔn di balala yaa gamma wa.”

- 5 Die ba wonna naa wa, die ba su ba Dmɔŋ nyaabu ti Yɔmɔtien Yisa saan ma.
- 6 Ta Pɔoli die di nagi ɔ nuusi a diisi ba ma ta Dmɔŋ Halikasika die di ken a sɔɔŋ ba ma, die ba bala nyɛŋbaliki haala, ta bala wudiekemba di nyinna Dmɔŋ jigɛŋ.
- 7 Die ba yiwo sɔba dembisi ban anan ale.
- 8 Pɔoli die di chɔŋ gara Dmɔŋ jiamɔŋ juoku me die chuti ataa ta daga vuosisi yaa gamma Dmɔŋ naari wia ta ka chiga nɔmaamɔŋ ta die mia di ɔ tarigi ba yan.
- 9 Ama vuosisi batan die yiwo sikpen hagiritielin ta zeti di ba kaan tuo a dii ta die bal wɔbiati pam yaa gamma sie dieke ti Yɔmɔtien di dagina wa kpɔkpaaku nine me. Naa chian ma Pɔoli die di vaa ba ta nagi Yisa didusɔriba ba ga Tiranusi dagɛŋ juon me ta daga mi daan mana.
- 10 Die ɔ daga wa die bina ale ta vuodiekemba mana die di benne Asia tɛŋbanɔka ma wa ta yi Juu vuosi yaa buurigaasi die di wɔŋ ti Yɔmɔtien waha.
- 11 Sanɔka mi Dmɔŋ die di yi Pɔoli hagarɔŋ ɔ tuma mamachi tɔnkɔuma.
- 12 Die vuosi batan die di nagi gar diekemba di gbina Pɔoli nyɛŋbanɔŋ a chiihe gara vuodiekemba di yɔagina jigɛŋ ta garɔti gie di vasa be yese alaafia, ta jumbiati di nyina ba ma.
- 13 Die Juu dembisi batan die di piili a didia a mia di ba vɔari jumbiati vuosi ma anan ti Yɔmɔtien saan ma. Die ba nan bal yi jumbiatiti di “N yia ni nɔan, Yisa dieke Pɔoli di balala ɔ waha saan ma di ni ken nyɛŋ.”
- 14 Die Dmɔŋ kɔkaabɔtɔba jakɔɔŋ ba wasɔnana Sikeva balli bayɔpɔyi di yie naa.
- 15 Ama jumbiakɔ die di bal a yi ba di, “N sɔba vuodieke Yisa di yine ta wɔŋ Pɔoli wia, ta nɔnɔŋ nɔŋ minɔ yine ni?”
- 16 Womi daa dieke jumbiati di yalla wa die di yugi a jɔali ba a nigi ba pam ta yi ba danɔa a churi ba garɔti, ba chigi nyɛŋ tigiri me yɔri.
- 17 Die Juu vuosisi anan buurigaasɔ di benne Efesusi ma wa di wɔŋ naa wa, die di yi be nɔmaamɔŋ pam ta biri ti Yɔmɔtien Yisa saan pam.
- 18 Die Yisa didusɔriba pam die di piili a bala wɔbiati diekemba ba yine a yia vuosisi yaalɔŋ ma.
- 19 Ta vuodieke die di yalla yun die chii ba gbanɔti a ken nyɛŋ a jɔɔ ha daadamba nine me. Die gbanɔti gie ligire die yi sɔba ligire bie tuse banɔsi-nɔ.
- 20 Naa chian ma ti Yɔmɔtien waha die di mɔɔli ga jigɛŋ mana ta bi guta anan hagarɔŋ.
- 21 Genhe mana kɔan chaan die Dmɔŋ Halikasika die di vaa Pɔoli di san di ɔ ga kaagi Masedonia anan Akaya ta tan ga Jerusalemi. Ta die baari “Man ken nyɛŋ mi n nan ga Romi.”

- 22 Die wia die ɔ tɔŋ ɔ susunɔjiru bale, Timoti aŋaŋ Erasitusi dɪ ba ga Masedonia ma, ama die ɔ wɪarɪ Asia tɪŋgbaŋ ma daraa ale.
- 23 Saŋka mi die wumugisike pam die dɪ nan yaa gamma sie dieke tɪ Yɔmɔtɪeŋ dɪ dagna wia.
- 24 Die macheeri wɔnyɪ ba wasɪnana Demetirusi, die ɔ naga siliva a wɔnsa juobisi sɪba ba ŋmɪŋ Diana jɪamɪŋ juoku, ta die tɔmaha dɪ yɪa ɔ tɔntɔntɪba nyɔarɪ pam.
- 25 Die wia die ɔ wa ɔ tɔntɔntɪba mana aŋaŋ vuodieke dɪ tɔnnana ɔ tɔmaha chanchaŋ a lagɪst a balɪ yɪ ba dɪ, “N zɔamba, nɪ sɪba a baarɪ tɪ yese tɪ nyɔarɪ a nyɪna tɪ tɔmaha gie mi.
- 26 Nɪ gbaŋ gbaŋ nɪ yeye ta wɔŋ wudieke Pɔɔli dɪ yinene. Ɔ baarɪ dɪ ŋmɪna diekemba vuota dɪ wɔnsɪna ka yɪ ŋmɪna, ta bɪagɪ a tarɪgɪ vuosi pam yɪaŋ Efesusi ma giena aŋaŋ Asia lɔga mana.
- 27 Vuosi nan piili a bala wɔbɪatɪ yaa gamma tɪ tɔmaha, ba kaŋ bɪ yɪ Diana jɪamɪŋ juoku julɪma, ŋmɪŋ dieke Asia aŋaŋ dɔnta mana dɪ jɪanna. Ba nan daŋŋ tɪ ŋmɪŋ kpɪkɪs Diana wia.”
- 28 Die kpɪkɪpaakɪs dɪ wɔnna naa wa ba ju sɪnyɔrɪŋ ta piili a nata dɪ, “Tɪnɪŋ Efesusi vuosi ŋmɪŋ Diana yɪwo ŋmɪŋ kpɪŋ.”
- 29 Ta tɪka mana die dɪ dɔŋ. Ta ba yigi Gayusi aŋaŋ Arisitakusi vuodiekemba die dɪ dɪna Pɔɔli a nyɪŋ Masedonia a keŋ wo a nagɪ ba ga tɪka lagɪmɪŋ jigɪŋ.
- 30 Pɔɔli die dɪ yaala ɔ nyɪŋ ga a balɪ wia a yɪ vuosisi ama Yisa dɪdɪsɪrɪba die ka yɪ wa sien.
- 31 Die tɪka nyɪŋkɪraha batɪŋ die dɪ yɪne Pɔɔli zɪalɪŋ die dɪ tɔŋ vuonɪ dɪ ɔ keŋ a balɪ wa dɪ ɔ da keŋ keŋ lagɪŋkɪs jigɪŋ.
- 32 Saŋka mi die vuodiekemba die dɪ benne lagɪŋkɪs jigɪri die dɪ nata tɔra tɔra ta vuonɪ mana ka sɪba wudieke ɔ yinene, ta pam dɪaŋ dɪ ka sɪba lagɪŋkɪs chɪaŋ.
- 33 Ta Juu vuosisi nɪŋɔndɪsɪrɪba pam die kpaŋŋɪ daa wɔnyɪ ba wasɪnana Alekizanda a nyɪŋ zɪeŋ kpɪkɪpaakɪs nɪŋŋa a piili a bala wa wudieke ɔ baarɪ nan balɪ. Ta Alekizanda die dɪ kɔtɪ ɔ nuuŋ ŋmɪŋsɪkpeŋ ta mɪa dɪ ɔ dagɪ wudieke dɪ yinene wo chɪaŋ.
- 34 Ama kpɪkɪpaakɪs die dɪ mɪŋŋɪna dɪ ɔ yɪwo Juu vuoke ba mana die dɪ natɪ die hawasi ale dɪ “Tɪnɪŋ Efesusi ŋmɪnɪ Diana yɪwo ŋmɪŋ kpɪŋ.”
- 35 Ka kpatɪŋ ta tɪka jakɔsɪŋ dɪ yɪ kpɪkɪpaakɪs dɪ tarɪ watɪ, ta baarɪ dɪ, “Nɪnɪŋ Efesusi vuosi, mɪnɪa benne dɔnta ka gie me ta ka sɪba dɪ Efesusi vuosi gbarɪna ta daansa Diana ŋmɪŋ kpɪŋ juoku. Mɪnɪa kana ka sɪba dɪ ɔ buubu die dɪ nyɪnna ŋmɪŋsɪkpeŋ a keŋ sɔsɪŋ wa bie wo giena?

- 36 Vuonj wori a baan biagi a chiisi wurɔ gie, die wɔa ni fiati ni gbanj ta ni da kenj yi wudieke di kana ka mu.
- 37 Ni chii wo vuosi gie kenj juu gie, vuodiekemba di kana ka gaari ti janku juoku jaan yaa a bal wɔbiati a yi ti nmɔj Diana.
- 38 Du yi Demetirusi anan ɔ tuntuntba di yaa wurɔ anan vuosi gie, ti yaa sarya diile juone anan sarya diirin, ni vaa ba yaa ba wɔa ga mi.
- 39 Ama du yi ni yaala ni yi wurɔ a tianj die, die ninj di mu ni yaa wurɔ kenj wo tka nyɔnkura ninja.
- 40 Romani vuosi nan biagi galɔj ti yaa gamma wudieke ti yine jinne wo. Dama ti gbanj gbanj ti kaan biagi a bal wattɔ gie chianj.”
- 41 Die ɔ bala naa a kpati kwanj chaan ɔ taan vuosisi.

Tuoma 20

- 1 Die wattɔ di tanna kwanj chaan Pɔoli die di wa Yisa didusɔrba a kpanjɔ ba ta die taan ba ta nyɔj ga Masedonia.
- 2 Die ɔ dia ga mi chaaku tigɔt mana a kpanjɔsa Yisa didusɔrba anan wɔa pam. Ka kpatɔj die ɔ wa ga Giriisi,
- 3 ta die bie mi a ga tugi chuti ataa. Ka kwanj chaan die ɔ gomɔt di ɔ ga Siiria ta die mɔnjɔ di Juu vuosisi sanya mɔj a gbarɔ wa; naa chianj mana die ɔ sanj di ɔ yinjɔ a daagi Masedonia a ga.
- 4 Die vuodiekemba die di gutina ɔ ma wa die yiwo Sopata, Pirusi bua ta nyɔj Beria anan Arisitakusi anan Sekondusi vuodiekemba die di nyinna Tesalonika. A nagɔ Gayusi vuodieke di nyinna Debe, anan Tichikusi anan Tirofimus vuodiekemba die di nyinna Asia tɔngbanj ma anan Timoti.
- 5 Die ba wolinj dii ti ninja ga a chusa ti Tiroasi ma.
- 6 Die dusga dieke ba dinene paanɔ ta ka nagɔ dabɔtɔ a yi di kenne a tianj wa kwanj chaan, die ti nagɔ haanɔj a nyɔj Filipi, a gara Tiroasi. Daraa anɔ kwanj chaan die ti ga haanɔ ba Tiroasi ma, ta die bie mi daraa ayɔpɔyɔ.
- 7 Die ka davusɔkɔrɔ daraan jɔnmɔj, die ti lagɔtɔ tanj di ti dii ti Yɔmɔtien nyindiike. Pɔoli die di bala Nmɔj wɔa a yɔa vuosisi die a ga tugi tanseese dama die ɔ baa ɔ nyɔj wa tka ma ka tunvɔusa.
- 8 Die popolisi pam die benne juodieke ma ti lagɔtɔna jarɔnbɔsaka sikpeku.
- 9 Die dalɔakɔj wɔnyɔ die ba wasɔnana Yutikusi die di kalt a takɔɔ ma, ta Pɔoli die di balala wɔaha gbienj die di faasi yigi Yutikusi. Ta die kenj gɔsɔrɔ ta yinjɔ nan kwanj a nyɔj jarɔnbɔsaka butaa wa ma a kenj nan tɔngbanj. Die ba sɔsɔj nagɔ wa ta ɔ kpiye mɔj.

- 10 Die Pɔoli die di sɔŋ ga a sɔŋ zɔɔri Yutikusi ma a nagi wa aŋaŋ ɔ nuusi ta baari di, “Ni da vaa ni sɔgiti chɔɔsi ta ɔ ka kpiye.”
- 11 Pɔoli die di wa jɔali ga jarinbisaka sikpen a gbieri paanɔ ti aŋaŋ wa di nɔbi. Ka kɔaŋ chaŋ ɔ bi mɔɔli Nmɔŋ waha die tɔŋ die di ga vɔŋ ta ɔ wa ga.
- 12 Die Yisa didusɔŋ die di ga nagi dalɔagikiri ta ɔ bie ɔ mɔsi ma, ba yaa wa a kuli tigiŋ aŋaŋ sɔgitaliŋ.
- 13 Pɔoli die di saŋ di ɔ chɔŋ nagisi a ga Asosi ama ti vuotalkaha die di nagi haariŋ a woliŋ ga mi, mi die ti baa ti nagi wa.
- 14 Die ɔ haariŋa ti Asosi ma die ɔ keŋ juu haarkɔ die ti dɔŋ ga Mitilene.
- 15 Ka tunvɔɔsa die ti keŋ jigiŋ kaanɔ di gbine Kiyosi ta ka tunvɔɔsa diaŋ die ti ga tugi Samosi. Ka tɔŋ die di bi vɔŋ ti ga tugi Militusi.
- 16 Pɔoli die wɔŋ saŋ miŋ di ɔ dɔŋ tiaŋ Efesusi dama die ɔ ka yaala ɔ yɔasi Asia tɔŋbaŋ ma. Die ɔ yaala lagi lagi di ɔ ga tugi Jerusalemi ɔ tɔŋ nan biagi a tugi dɔɔga dieke ba wasinana Pentikosi daraaŋ.
- 17 Die Pɔoli die di tɔŋ tuntumɔŋ a nyɔŋ Militusi di Yisa didusɔŋ nyɔŋkɔraha mana die di benne Efesusi keŋ haari wa mi.
- 18 Die ba kenne tugi mi wo ɔ bali ba di, “Ni sɔba wudieke mana n yine saŋŋa dieke n wolinne a keŋ Asia ma ta bie ni jigiŋ.
- 19 Die Juu vuosi batan die di saŋ yaa gamma n ma ta die vaa maŋ dii wahala aŋaŋ zɔɔliŋ pam. Ama die maŋ tuma Nmɔŋ tuma ta sɔɔna n gbaŋ tɔŋbaŋ.
- 20 Die n mɔɔlinana Nmɔŋ waha yaaliŋ ma wa aŋaŋ ni tige me wo, die n ka lɔbiri wudieke di baan sunŋi ni.
- 21 Die n bali Juu vuosisi aŋaŋ buurigaasisi di ba vaa tuntumbiati yiile ta dia Nmɔŋ sien ta yi ti Yɔmɔtien Yisa yada.
- 22 “Ama lele n tuone Nmɔŋ Halikasɔ nɔari wia maŋ gara Jerusalemi ama ta ka sɔba wudieke di baan nan yi miŋ mi.
- 23 Ama n dina di dia tigisi mana Nmɔŋ Halikasika ŋaŋ bali yi miŋ di dansarka juule aŋaŋ wahala gbara miŋ Jerusalemi ma.
- 24 Ama n ka daansiya ta n mɔsi yiwo jaan, dama manɔŋ n yaala n tɔŋ tɔŋ dieke ti Yɔmɔtien Yisa di yina miŋ wa a kpati, ta tɔɔmaha yiwo di n mɔɔlima wɔvɔŋ dieke di daginana Nmɔŋ zɔɔlinchigula wa.
- 25 “Die n di dia miŋ jige a mɔɔla Nmɔŋ naari wia a yia ni. Ta lele, n sɔba a baari ni wɔnyi kaan bi ye miŋ bɔbra.
- 26 Die wia jinne n bala ni aŋaŋ niŋmɔna di du yi ni wɔnyi di bia n nuuŋ bi wo ɔ ma.
- 27 Dama manɔŋ n bala ni wudieke mana Nmɔŋ di yaalala di ni simma.

- 28 Die wia ni miŋŋi pɔgɔli ni gban aŋaŋ Yisa didusirba Dmiŋ Halkaska di nagina yi ni nuusi me di ni yi ba niŋŋandusirba ta daansima ba wa. Ni yi siba yiyagiriŋ a yi Yisa didusirba. Di yiwo banŋ vuodiekemba u gbatina a taan aŋaŋ u gban gban u Bɔademiŋ Yisa zuŋ.
- 29 N siba a baari n garŋ kuaŋ chaan vuobiati batan nan ken a chɔɔsi Yisa didusirba batan siba gbaanchura di ŋaana yige yiise dene wo.
- 30 Ta saŋŋa bi kien ta vuosi batan nan daansi nyuŋ ni gban gban ni jigiŋ a chuba ŋmiŋchibisi di ba tarigi Yisa didusirba yan aŋ ba dia ba.
- 31 Die wia ni gbara ni gban ta tunsima die n kpaanana ni aŋaŋ nintaanti yun aŋaŋ ŋmintɔasi die bina ataa wa.
- 32 “Lele manŋ n nagɔ ni yie Dmiŋ nuusi me aŋaŋ u zɔɔlɔnchigula waha, wuri gie nan biagi sunŋi ni ta yi ni jadieke di yine ni suti siba Dmiŋ vuosi.
- 33 Ni gban ni siba a baari n ka wɔŋ yaala vuon ligire yaa u nyinyeeke.
- 34 Ni gban gban ni siba a baari di die n nagɔ wa n nuusi gie a tuma tuma a yaala jadieke manŋ aŋaŋ n chanchaalba di yaalala.
- 35 Die n yine wudieke mana, dagiya di ni yallima niŋŋmina aŋaŋ tuma ta biagi a sunŋime wabti, ta tunsima ti Yɔmɔtieŋ Yisa die di bala di, ‘Sugifaliŋ pam nan yi vuodieke di yinana piini a taŋ vuodieke di tuosinene.’ ”
- 36 Pɔɔli die di balna naa a kpati wa kuaŋ chaan, die u sɔɔŋ gbirigi aŋaŋ ba ta juusi Dmiŋ.
- 37 Die ba yaala ba taan wa saŋŋa dieke wo, zɔɔlɔŋ die di yigi ba mana ba mana die di kuma ta nagɔ ba nuusi a goori wo.
- 38 Die ba sugiti die faasi chɔɔsi miŋ aŋaŋ u bala ba di “Ni kaan bi ye miŋ bɔbra.” Die ba beeli wo a ga haarku jigiŋ.

Tuma 21

- 1 Die ti bal a taan ba tanagi haarŋ a ga Kosi. Ka tunvɔusa die ti ga tugi Rodesi, ta bi nyuŋ mi a nagɔ haarku a ga Patara.
- 2 Mi die ti ye haarŋ di ganana Fonisia tɔŋban ma, die ti juuke a ga.
- 3 Saŋŋa dieke ti kenne yese Saapurusi ti daagi ti nuugali chaan a ga Taya, Siiria tɔŋban ma. Mi die ba baa ba vɔari chiititi a nyuŋ haarku ma.
- 4 Mi die ti ye Yisa didusirba batan ta die bie ba jigiŋ a ga tugi daraa ayɔpɔyi. Dmiŋ Halkaska die di vaa ba bal Pɔɔli di u da ken ga Jerusalemi.
- 5 Ama daraa ayɔpɔyi wa kuaŋ chaan die ti bi piili chɔnɔŋ bɔbra. Die dembisi mana aŋaŋ ba hoguba aŋaŋ ba balli die di beeli ti a nyuŋ tika ma a ga tugi muguri nuan, mi die ti mana die di sɔɔŋ a gbirigi a juusi Dmiŋ.

- 6 Die ti wana a bali taan tamba wa die ti juu haarku ta ba yinji kuli tigin.
- 7 Die ti nagl haarku a nyɔɔ Taya a ga Tolemayisi. Mi die ti ga waasi Yisa didusirba ta wart ba jigij dabalimɔ.
- 8 Ka tunvusa die ti ga tugl Siisiria ta die ga juu Filipi vuodieke die di muɔɔnana Yisa wuvunaha tigin ta die bie mi. Die u yiwo dembisi bayɔɔɔɔ diekemba die ba vuarina Jerusalemi ma di ba yi susunɔɔɔɔ wunɔ.
- 9 Die u yaa wa hɔɔɔɔɔɔ banusa vuodiekemba di yene ka yallɔɔ, ta ba gban die di bala Dmɔɔ wa.
- 10 Die ti bie mi daraa pam ta Dmɔɔ naazua wunɔ ba wasunana Agabusi die di nyɔɔ Judia ma a keɔ mi.
- 11 Die u keɔ ti jigij a nagl Pɔɔli gbanɔ a bɔbɔ u gban gban u nuusi anan u nagl ta baart di, "Naa Dmɔɔ Halikasika di bali di Juu vuosi nan bɔbɔ gbanɔ gie tierɔ siba naa Jerusalemi ma, ta nagl wa yi buuri gaasɔ nuusi me."
- 12 Die ti wunna naa, tɔɔɔ anan vuon banɔ ba mana die di juusɔ Pɔɔli di u da keɔ a ga Jerusalemi ma.
- 13 Ama die u yinji a bali ti di, "Bia ni kuma ta chusa n sun? N ka yiwo siri di ba bɔbɔ mɔɔ Jerusalemi ma nyuna ma, ama n yiwo siri di n kpi mi ti Yɔmɔɔɔɔɔɔ Yisa wa."
- 14 Die ti kana ka bɔɔɔ a bali a tarɔɔ u sun wa, die ti baart di, "Ti Yɔmɔɔɔɔɔɔ vaa fu dɔɔɔɔ yi."
- 15 Die ti yine daraa anmɔna mi kuan chaan die ti gɔmɔɔ ti nyinti a nyɔɔ ga Jerusalemi.
- 16 Ta Yisa didusɔɔɔɔ batan die nyuna Siisari wa gban die di ti a ga mi, ta yaa ti ga Minasoni tigin me, mi die ti baa ti bemme. Manasoni die nyɔɔ wa Saapurusi ta die yi Yisa didusɔɔɔɔɔɔ wunɔ.
- 17 Die ti gana a ga tugl Jerusalemi wa, Yisa didusirba die di mɔɔɔ a tuo ti chaanti anan sugɔɔɔɔɔɔ.
- 18 Ka tun vusa Pɔɔli die di nagl ti di ti ga waasi Jemisi. Die Yisa didusirba nyɔɔɔɔɔɔ mana die bie mi.
- 19 Pɔɔli die di waasi ba mana ta bali ba wudiekemba mana Dmɔɔ di yine a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, wunɔ Pɔɔli tuma wa.
- 20 Die ba wunna naa kuan chaan die ba mana di birɔ Dmɔɔ ta die bali Pɔɔli di, "Ti numbua Pɔɔli, siba a baart Juu vuosi tuse tuse birna Yisa didusɔɔɔɔɔɔ ta ba mana di bi di Mosisi mɔɔɔ keɔ keɔ keɔ.
- 21 Ama ba bali ba mɔɔ fu wa di daga Juu vuodiekemba mana di benne buurigaasi tɔɔɔɔ ma wa di ba vaa Mosisi mɔɔɔ taan, ta bi bali di ba da gobi ba dembisi kɔla ta da bi dia Juu vuosi chɔɔɔɔ.

- 22 Bia ti baan yi lele ba wonna di kenye naa?
- 23 Die wia yi wudieke ti bala fu. Dembisi banusa benne giena ta kaa kaati anan Dmij.
- 24 Die wia gamma anan ba a ga wunsi ni gban ta tunj ba wunsiƙu ligirehe ta ni wa wun ni sikpigile. Fu yi naa vuon mana nan di siba di wudieke ba bala yaa gamma fu ma wa ka yi wusie, ba nan di siba a baari fu gban di Mosisi miraha mi.
- 25 Ama buurigaasɩ die di birna Yisa didusirba niƙ ti wɔn maagi wa gbanƙ a yi ba di ba da ken a dii nyindiike dieke ba kaabina a yi bugile, yaa a ɲɔbɩma zɩƙ yaa dɔn dieke ba ɲmuna a ƙuɩ, ta bi vuari ba gban a niƙ daakpana anan hogokpana tsuma ma.”
- 26 Naa chian ma ka tunvusa Pɔoli die di nagi dembisi wunƙ anan banƙ mana die di wunsi ba gban ta juu Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ ma a daga daa dieke ba bala ba wunsi ba gban a kpati wa anan sanƙa dieke ba bala ba kaabi a yi ba wunyi mana.
- 27 Die daraa ayɔpɔyɩ daraan di gbinene die Juu vuosi batan die di nyina Asia tɩngban ma die di ye Pɔoli Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ sun ta die wa kpikpaan a ken lagƙ ta piili a tuole wo.
- 28 Ta die nata di, “Juu vuosi! Ni sunƙi ti. Daa wa gie dina di dta a bala wɔbiati yaa gamma ti tɩngbanƙa gie anan Mosisi miraha anan Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ gie. Ta lele a bi nagi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi a ken juu Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ gie a yi ke diginti.”
- 29 Die ba bali wa naa dama, die ba ye wo Tirofimusɩ vuodieke di nyina Efesusɩ anan Pɔoli tika sun ta yile di Pɔoli nagi wa mi a ga juu Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ sun.
- 30 Die tika mana die di dɔn ta vuosi mana di chigi a ken lagisi tan a yigi Pɔoli a dani wa a niƙ Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ sun. Die lele wo mi die ba ligi Dmij jiamƙ juokpenƙpukɩ sanvaha mana.
- 31 Die ba wa mi di ba ƙuɩ Pɔoli. Womi Romani sojasisi jakuƙ die di wun di waagin bala ka nan Jerusalemɩ ma.
- 32 Die u yi lagi lagi a nagi sojasi anan niƙkura batan ba chigi ga jigidieke kpikpaaku di lagisina wa. Die kpikpaaku di dene a ye jakuƙ anan sojasisi die ba vaa Pɔoli niƙ.
- 33 Die sojasisi jakuƙ die di ga a ga yigi Pɔoli ta vaa ba bobɩ wa chorɩ ale ta piasi ba di, “Mɩnta yine daa wa gie? Ta bia u yi?”
- 34 Die kpikpaaku di nata tɔra tɔra. Die ba wati wia die sojasi jakuƙ di ka biagi siba wudieke di yine, die wia die u yi u sojasi nuan di ba yaa Pɔoli a juati ga ba sojasisi jigiberisikiri.

- 35 Die ba kenne tugi ka sanɔari kɔkpaaku die di wa faasi tugi die wia sojasisi die di nagi Pɔɔli a chii.
- 36 Die kɔkpaaku die di du ba kɔaŋ a nata di, “Ni kɔɔ wa! Ni kɔɔ wa!”
- 37 Die sojasisi die di bala ba yaa wa juu wo, ɔ piasi jakɔɔri di, “N nan biagi a bali wuŋ a yi fu?” Jakɔɔri die di piasi wa di, “Lala fu yi a biagi bala Giriiki jabalkiŋ?”
- 38 Daa fu yine Ijipiti vuoke die di vana waagi di nan tɔŋbaŋka mi saŋa dieke di tianna wa ta die di vuokɔɔla tuse anɔsa niŋa a yaa ba juu haŋyeŋ?”
- 39 Pɔɔli die di yiŋi bali di, “Maniŋ n yiwo Juu vuon, ta ba mɔri miŋ Taasusi ma, tigiŋ dieke di benne Silisia tɔŋbaŋ ma. N juusa fu, yi miŋ sien aŋ n bali wia a yi kɔkpaaku.”
- 40 Die sojasisi jakɔɔri die di yi wa sien, die Pɔɔli di haŋi zie a nagi ɔ nuuŋ a diiŋ kɔkpaaku ta bali ba di ba tari wati. Die ba tari wati Pɔɔli die di nagi Juu vuosi jabalkiŋ a bala wia a yi ba:

Tuoma 22

- 1 “N chuamba aŋaŋ n zualiŋ ni wɔmma wudieke n bala n bali a yi ni wa.”
- 2 Die ba wɔnna ɔ bala Juu vuosi jabalkiŋ a yi ba wa, die ba tari wati. Womi Pɔɔli di baari di,
- 3 “N yiwo Juu vuon, ta ba mɔri miŋ Tasusi tiŋ dieke di benne Silisia tɔŋbaŋ ma, ama ta ba wubi miŋ Jerusalemi ka gie mi. N didaguru die yiwo Gamaliali ta die ɔ miŋi a dagi miŋ ti choŋkɔɔlba mɔraha. Ta die maŋ paali dia Ōmiŋ aŋaŋ niŋmina sɔba ni mana di dina die wo jinne.
- 4 Ta die mugise vuodieke mana die di dina ti Yɔmɔtiŋ sieku ta kɔɔ batan gban. Ta die yigi ba dembisi batan aŋaŋ hoŋɔba batan a ligi be dansarka suŋ.
- 5 Ōmiŋ kikaabitiŋa jakɔɔri aŋaŋ tika niŋkɔraha nan dii siara di di yiwo wusie. Die ba ŋaŋ yi miŋ gban ti gban di n yaa ga Juu vuosi niŋandusiriŋa die di benne Damasikusi ma wa jigiŋ, amɔ n nan biagi yigi vuodiekeŋa di dina ti Yɔmɔtiŋ sieku mi a yaa ba a yiŋi keŋ Jerusalemi aŋ ba dati ba tiŋi.
- 6 “Die daŋ kaŋi yaa gamma agbaa saŋa die maŋ ga gbige Damasikusi, womi die chaankpenkɔɔri die di niŋgisi buŋi a chaŋ giliŋ miŋ.
- 7 Die maŋ nan tɔŋbaŋ ta die wuŋ lɔliŋ di balala a yi miŋ di, ‘Sɔɔli, Sɔɔli bla wia fu mugise miŋ?’
- 8 Die maŋ yiŋi a bali di, ‘Mɔta yine fu n Yɔmɔtiŋ?’ Ta die ɔ yiŋi a bali miŋ di, ‘Maniŋ n yiwo Yisa, Nazeriti vuoke, maniŋ n yine vuodieke fu mugisinene wo.’

- 9 Die vuodiekemba die dt beelinene miŋ die ye chaanƙu ama die ba ka wuŋ lɔlɔku.
- 10 Die maŋ piast dt, ‘N Yɔmɔtien, bia fu yaala n yi?’ Womi die u balt a yi miŋ dt, ‘Hagt a ga Damasikusi, du yi fu keŋ tugi mi ba nan dagt fu fu bala fu yi wudieke.’
- 11 Die chaanƙu die faast nyigisi miŋ die maŋ yuŋ. Die wla manŋ aŋaŋ vuodiekemba dt chunnana wa die dt dat n nuuŋ a yaa miŋ a ga Damasikusi ma.
- 12 “Daa wuŋyt die benne mi ba wasa wa Ananiasi. Die u yiwo vuodieke dt jianna Ōmiŋ aŋaŋ wusie ta dt Mosisi mɔraha ta Juu vuosisi mana die dt benne Damasikusi ma die faast ya wa jilma.
- 13 Die u keŋ a zie n jigiŋ ta baart dt, ‘N zua Sooli, yesime bɔbra.’ Lele womi die maŋ biagt yese.
- 14 Womi Ananiasi die dt balt a yi miŋ dt, ‘Ōmiŋ dieke ti chɔɔŋkɔɔlɔba dt jianna wa vuarna fu dt fu summa wudieke u yaalala dt fu yi. Ō vuart fu miŋ dt fu ye Masia wa ta bi wuŋ u gbaŋ gbaŋ u lɔlɔŋ.
- 15 Dt mu fu balt vuon mana wudieke fu yene ta wuŋ wa.
- 16 Ta lele bia fu bi chusa? Hagt aŋ n su fu Ōmiŋ nyaabu, aŋ Ōmiŋ vaa fu wuɔlati a chaa fu fu juusina wa wla.’
- 17 “Ta die maŋ yiŋŋi ga Jerusalemi a ga juu Ōmiŋ jiamŋ juokpenƙpukɔ suŋ dt n juusi Ōmiŋ. Mi die maŋ daansi
- 18 a ye ti Yɔmɔtien dt bala a ya miŋ dt, ‘Yi lagt lagt a nyuŋ Jerusalemi ma, dama du yi fu bala ba n waha ba kaŋ tuo dii.’
- 19 Die maŋ yiŋŋi a balt dt, ‘N Yɔmɔtien ba wɔŋ sɔba dt die n ŋaŋ gara Ōmiŋ jiamŋ juone me a yige ta nɔga vuodiekemba dt tuone fu a dii wo.
- 20 Ta saŋŋa dieke die ba kuna fu daansatien Sitiiveni wa die n gbaŋ bie mi ta saagt dt ba kuɔ wa, ta die zie a gbart kukuɔrɔba nyinyeeke.’
- 21 Ama die ti Yɔmɔtien die dt balt a yi miŋ dt n gamma, ta yi miŋ nuŋaŋ dt u nan yaa miŋ a ga saasaa vuodiekemba dt kana ka yi Juu vuosisi jigiŋ.”
- 22 Die ƙɔƙpaaku die dt wuma Pɔoli a ga tugi saŋŋa dieke u bala naa a ƙpat wa. Womi die ba piili a nata dt, “Ni kuɔ daa wa gie u ka mu dt u bemme u misi ma.”
- 23 Die ba keese ta naga ba gariti viise ŋmɔsikpen ta yɔra tantɔ a taana ŋmɔsikpen.
- 24 Die Romani sojasisi jakuɔrt die dt yi nuŋaŋ dt ba nagt Pɔoli a juu juoku me ta tɔt wa aŋaŋ ƙpaasiŋ. Amu u nan balt wudieke u yine wo ta Juu vuosi gie dt nata aŋaŋ wa.

- 25 Die ba bobɪ wa a dʊaŋ dɪ ba tɪbɪ wa wa die ʊ pɪastɪ sojasisi nyɪŋkɪraha wɔnyɪ dɪ zene mi dɪ, “Mɪra yɪ sienɪ mɪŋ dɪ nɪ tɪbɪ vuodieke Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sienɪ ta ye ka dii ʊ saryɪ?”
- 26 Die sojasisi jakʊʊrɪ dɪ wɔnna naa wa die ʊ ga ba nɪŋandusɪrʊ jigɪŋ a baarɪ dɪ, “Bɪa fʊ yie? Daa wa gie yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sienɪ.”
- 27 Sojasisi nyɪŋkɪra nɪŋandusɪrʊ wa die dɪ ga Pɔɔli jigɪŋ a pɪastɪ wa dɪ, “Balt mɪŋ, yiwo vuodieke ta Romani naaŋ wa dɪ yɪna sienɪ?” Pɔɔli die dɪ yɪŋŋɪ a baarɪ dɪ, “Wa.”
- 28 Sojasisi nyɪŋkɪra nɪŋandusɪrʊ wa dɪ baarɪ dɪ, “Manɪŋ n tʊŋ wo ligire pam ta wa bɪrɪŋ vuodieke Romani naaŋ dɪ yɪna sienɪ.” Ama Pɔɔli die dɪ yɪŋŋɪ a balt wa dɪ, “Manɪŋ nɪnɪŋ ba wɔŋ mɪrɪ mɪŋ mɪŋ aŋaŋ kanɪŋ sieku.”
- 29 Die dembɪŋ diekemba dɪ mɪnana dɪ ba tɪbɪ wa ta pɪastɪ wa wɔpɪastɪka ha die dɪ yɪŋŋɪ kʊaŋ lagɪ lagɪ. Ta die ŋmaamɪŋ die yigi sojasisi nyɪŋkɪraha nɪŋandusɪrʊ wa gbaŋ die ʊ mɪŋŋɪna dɪ ʊ vaa ba bobɪ wa vuodieke Romani naaŋ wa dɪ yɪna wa sienɪ aŋaŋ chɔrɪmaha wɪa.
- 30 Die ka tɪnʊʊsa die sojasisi nyɪŋkɪraha nɪŋandusɪrʊ wa dɪ yaala ʊ mɪŋŋɪ wudieke wɪa Juu vuosisi nɪŋandusɪrɪba die dɪ bala dɪ Pɔɔli yi chʊʊsɪ mɪŋ. Die wɪa die ʊ vaa ba vʊarɪ chɔrɪmaha Pɔɔli ma ta die yɪ nʊaŋ dɪ Ɖmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkɪraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkɪraha lagɪŋ. Womi die ʊ yaa Pɔɔli a kenɪ juu ta vaa ʊ zie ba nɪŋŋa.

Tuoma 23

- 1 Pɔɔli die dɪ daansɪ nyɪŋkɪraha die dɪ lagɪsɪna wa nine mi die ta die kenɪ a baarɪ dɪ, “N nɪballɪ, n ka chɪlɪya n sɔŋ ma yaa gamma n berɪŋ Ɖmɪŋ nɪŋŋa a yaa kenɪ tʊŋɪ jinne.”
- 2 Die Ɖmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ Ananiasi die dɪ yɪ vuodiekemba dɪ zene Pɔɔli lʊŋrɪ nʊaŋ dɪ ba nɪŋɪ ʊ nʊaŋ ma.
- 3 Pɔɔli die dɪ balt a yɪ wa dɪ, “Fʊnɪŋ gaamɪŋ dieke ba pentine jayɪalɪŋ a zienɪ, Ɖmɪŋ nan nɪŋɪ fʊnɪŋ. Kalt wa giena a die mɪŋ saryɪ aŋaŋ Mosisi mɪraha ta bɪ balt dɪ ba nɪŋɪ mɪŋ ta chʊʊsɪ mɪraha dama tɪ mɪraha ka yɪ sienɪ dɪ ba nɪŋɪ vuonɪ.”
- 4 Dembɪŋ diekemba dɪ zene gbɪgi Pɔɔli wa die dɪ balt wa dɪ, “Fʊ ka sɪba a baarɪ dɪ zɪa wa Ɖmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ?”
- 5 Pɔɔli die dɪ yɪŋŋɪ a balt ba dɪ, “N nɪballɪ, n ka sɪba a baarɪ dɪ ʊ yiwo Ɖmɪŋ kɪkaabɪtɪba jakʊʊŋ. Ɖmɪŋ gbaŋkʊ balt tɪ dɪ tɪ da kenɪ a balt wɔbɪatɪ a yɪ tɪ nɪŋandusɪrɪba.”
- 6 Die Pɔɔli dɪ mɪŋŋɪna dɪ lagɪŋkʊ nyɪŋkɪraha batanɪ die yiwo Sadusisi ta batanɪ dɪŋ dɪ yɪ Farasisi die ʊ baarɪ dɪ, “N nɪballɪ n yiwo Farasi vuonɪ ta bɪ yɪ Farasisi vuonɪ bʊa. Ba die mɪŋ saryɪ giena dama n tuo dii mɪŋ dɪ kunti nan daansɪ hagɪ kʊŋ me.”

- 7 Die ɔ bala naa kpati wa, nɪnhagɪrɪŋ die dɪ nan Farasisi aŋaŋ Sadusisi sɔnsɔŋ ta die ba puo bule.
- 8 (Dama die Sadusisi vuosisi die tuo dii dɪ kunti kaŋ daanst hagi kuŋ mi ta bɪ baari dɪ malakasi yaa haaltɪ wori: Ama Farasisi vuosisi nɪŋ die tuo wo wɪa ataa wa gie mana a dii.)
- 9 Die wɪa die ba wa faast nata ta mɪraha dɪdagɪrɪba batan die dɪ yine Farasisi vuosisi die dɪ hagi zie ta baari dɪ, “Tɪnɪŋ tɪ ka ye wudieke daa wa gie dɪ yine chɔsɔsɪ, dɪ nan biagi yi haaltɪ yaa malaka bala wɪaha a yɪa wa.”
- 10 Die nɪnhagɪrɪbɔ die dɪ wa faast ga tɔa ta ŋmaamɪŋ die dɪ yigi sojasisi nyɪŋkuraha nɪŋɔandɪstrɔ wa dɪ ba nan keŋ yi Pɔɔli danŋa. Die wɪa die ɔ yɪ nɔaŋ dɪ ɔ sojasisi juu kpɪkpaaku sɔŋ a gbatɪ Pɔɔli a taan a nagi wa a yɪŋŋi ga ba jigiberisikiri.
- 11 Ka yuŋ tɪ Yɔmɔtɪeŋ die dɪ keŋ zie Pɔɔli jigɪŋ a baari dɪ, “Da vaa ŋmaamɪŋ yalla fɔ, sɪba die fɔ bala n wɪa die Jerusalemi ma wa die gban gban fɔ nan balt n wɪa Romi ma.”
- 12 Ka tɔnɔsɔsa sukɔsɔŋ Juu vuosi batan die lagɪsɪ a san. Die ba hɔsɔ dɪ ba kaan dii jadiikin yaa a nyu nyaan a ga tɔgi sanŋa dieke ba baan nan kɔsɔ Pɔɔli.
- 13 Die vuodiekemba die dɪ sanna wa die taŋ vuosi banɪsɪ-nɪsa.
- 14 Die wɪa die ba ga Dmɪŋ kɪkaabɪtɪba nyɪŋkuraha aŋaŋ tɪka nyɪŋkuraha jigɪŋ a baari dɪ, “Tɪ lagɪŋ hɔsɔ mɪŋ dɪ tɪ kaan dii jaan mana a ga tɔgi sanŋa dieke tɪ baan nan kɔsɔ Pɔɔli.
- 15 Die wɪa nɪnɪŋ aŋaŋ lagɪŋkɔ nyɪŋkuraha ga Romani sojasisi jakɔsɪrɪ jigɪŋ a paalt balt sɪba nɪ yaala nɪ paalt ye wudieke ɔ yine a chɔsɔsɪ. Ta balt ba dɪ ba yaa wa keŋ nɪ saryɪa diile jigɪŋ. Ama tɪ nan yi siri dɪ tɪ kɔsɔ wa ta ɔ wa keŋ juu gɪena.”
- 16 Ama die Pɔɔli taa bɔa die dɪ wɔŋ ba sanɪkɔ, die wɪa die ɔ ga sojasisi jigiberisikiri a balt Pɔɔli.
- 17 Pɔɔli die dɪ wɔnna naa wa die ɔ wa sojasisi nyɪŋkuraha wɔnyɪ a balt yɪ wa dɪ, “Yaa dalɔakɪrɪ gie a ga jakɔsɪrɪ jigɪŋ, ta ɔ yaa wa wɔŋ a baa ɔ balt wa.”
- 18 Ta nyɪŋkuraha wɔnyɪ wa die dɪ ɔ nɪŋŋa a yaa wa a ga jakɔsɪrɪ jigɪŋ a balt wa dɪ, “Pɔɔli vuodieke dɪ benne dansarɪka ma wa wana mɪŋ, a balt mɪŋ dɪ n yaa dalɔakɪrɪ gie a keŋ fɔ jigɪŋ dama ɔ yaa wɔŋ a baa ɔ balt fɔ.”
- 19 Jakɔsɪrɪ die dɪ yigi ɔ nuuŋ me a yaa wa nyɪŋ lɔgɪŋ a piastɪ wa dɪ, “Bɪa wɔŋ fɔ yaala fɔ balt mɪŋ?”
- 20 Ɔ yɪŋŋi a balt wa dɪ, “Dembisi batan sannana dɪ ba keŋ balt fɔ dɪ sorɪŋ fɔ yaa Pɔɔli a keŋ sɔsɔŋ Juu vuosisi nyɪŋkura lagɪŋkɔ jigɪŋ. Ba nan paalt yi sɪba ba yaala ba simma wudieke ɔ paalt a yi chɔsɔsɪ.

- 21 Ama da keŋ a tɔgɪŋ ba dama dembisi taŋ baŋisi-nusa lɔbirna a gbari wa. Dama ba huuya miŋ di ba kaŋ dii jaan yaa a nyuu nyaan a ga tugi saŋa dieke ba baan nan kuɔ wa. Ta lele ba wa yiwo siri di ba yi wudiekemba ba sanna wa ta chusa wudieke fu baan nan bali.”
- 22 Jakɔuri die di baari di, “Da keŋ bali vuon mana di bali miŋ wuri gie.” Ta die taan wa u ga.
- 23 Womi die jakɔuri die di wa u nyɪkura bale a bali ba di, “Ni vuari sojasi kɔbisi-le anan duunjualtɪŋ baŋisi-yupɔyi anan tɪŋtaariŋ kɔbisi-le an ba ga Siisiria yuku gie yaa gamma bimbilimiŋ awayi saŋa.
- 24 Ta ni yaali duune a yi Pɔoli an u juali ta ni miŋɪ a daansa wa a yaa ga tugi vuokpɪŋ Felikisi jigini.”
- 25 Jakɔuri die di maagi gbanɪ di:
- 26 Manɪ Kolodiasi Lisiasi waasa funɪ vuokpɪŋ Felikisi.
- 27 Juu vuosi batan die yigine daa wa gie a miɪ di ba kuɔ wa. Ama die n miŋɪna di u yiwo vuodieke Romani naan wa di yina sien, die wɪa man anan n sojasi batan di ga gbari wa taan.
- 28 Die n tɪŋ yaala n sɪmma wudieke ba bala di u yi chɔsi wa, die wɪa die man yaa wa a ga ba nyɪkura lagɪku jigini.
- 29 Die man miŋɪ di u ka yi wudieke di muna di ba kuɔ wa yaa ba nagi wa yi dansarika suŋ; die ba balala wudieke a galma wa die yiwo ba gban gban ba miraha wɪa.
- 30 Die man wuŋ di Juu vuosi batan sama miŋ di ba kuɔ wa, man tuŋ di ba yaa wa keŋ fu jigini. Ta bali vuodiekemba di galinnana wa di ba yaa wuri a keŋ fu jigini.
- 31 Sojasisi die di yi wudieke jakɔuri die di bala wa, ta die nagi Pɔoli yuku mi a yaa ga Antipatirisi tɪŋ ma.
- 32 Ka tunvusa die sojasisi die di chunna nagisi die di yinɪ a keŋ ba jigiberisikiri ta vaa duunjualtɪba di ba gamma anan Pɔoli.
- 33 Die ba nagi wa a ga Siisiria ta die nagi gbanɪ a yi vuokpɪku Felikisi ta nagi Pɔoli yi u nuusi me.
- 34 Vuokpɪku die di karɪ gbanɪ ta die pasi Pɔoli tɪgdieke u nyina. Die u miŋɪna di Pɔoli nyɪ wa Silisia tɪŋban ma wa,
- 35 u baari di, “N nan wuŋ fu waha du yi vuodiekemba di galinnana fu wa di keŋ.” Die u balna kuŋ chaan die u yi nuan di ba yaa Pɔoli a ga yi naan Herodi tigin me a gbari wa siba dansarika vuon.

Tuma 24

- 1 Ka daraa anu kuanj chaan Dmuj kikaabittba jakuuj Aniasi anan ba nyinkuraha batan anan loya wonyi ba wasinana Tetulusi die di ga Siisiria ta ga vuokpuij Felikisi jigin di ba balt wudieke Pooli di yine a chusi.
- 2 Die wia die ba wa Pooli a ken juu ta Tetulusi die di wa bala Pooli di yine wudieke wo di: “Jakuu Felikisi, fu wia yine ti tungbanjka gie di fiati ta fu baga di benne ti ma wia fu wansa tungbanjka.
- 3 Ti mana nine suuliye anan wudieke fu yinene wo ta ti waasa fu.
- 4 N ka yaala n chusi fu sanja ama ko dii suguru anan ti ta fu wuj ti waha gie bita.
- 5 Ti ye ta daa wa gie yiwo vuoban ta yi jiginmaburu ta vasa Juu vuosisi di waga tungbanjka gie mana. Wunuj u bi yiwo Nazarenesi jiamuj nihanduru gban.
- 6 Die u mia di u chusi Dmuj jiamuj juokpenkpuku, die wia ti yigi wo. ((Die ti tung yaala ti dii u sariya anan ti gban gban ti miraha di dagina die wo
- 7 ama ta sojasisi jakuu Lisiasi die di ken juu anan tianj a gbatu wa nyuj ti jigin.
- 8 Naa kuanj chaan Lisiasi die di yi nuanj di vuodiekemba di balala di u yiwo biabu ken fu nuja.)) Du yi fu piati daa wa gie fu gban nan di siba wudieke ti balala di u yiwo mana yiwo wusie.”
- 9 Die Juu vuosisi die di lagisina mi die di baari di waha mana yiwo wusie.
- 10 Mi die naan wa die di nagt u nuuj a diinj Pooli di u balt wia. Die u piili di: “N siba a baari fu yine tuij Juu vuosi sariya diiru buna pam, die wia n yaa sugitaij di n balt vuaru n gban fu naatakuj gie me.
- 11 Du yi fu yaala, nan biagi a piati a summa di ka ka tianj daraa ban anan ale die manj juati ga Jerusalemi di n ga jian Dmuj.
- 12 Die Juu vuosisi die ka ye muj ta n niga ninhaguru anan vuon Dmuj jiamuj juokpenkpuku sunj yaa a lagisa vuosi a vasa ba sunyuru di haga Dmuj jiamuj juone me yaa tika sunj.
- 13 Ba kaan biagi a dagi di nmunchibisi dieke ba chibuna a yi muj wa yiwo wusie.
- 14 Manuj n bala ni di sie dieke n dina ta Juu vuosisi di bala di die sieku ka vuna wa ama manuj n ye ko jama ti chokkusuuj Dmuni. Wudieke mana di maagina Mosisi miraha gbanji sunj anan Dmuj naazualba gbanji sunj wa, n yi a mana yada muj.
- 15 N yaa tama siba vuosi gie, di Dmuj nan daansi vaa vuovuna yaa vuobati hagi kunj me.
- 16 Die wia n mia muj di n yi wudieke di muna Dmuj anan vuota nuja ta ka chulya n sunj ma.

- 17 “Die n nyuna Jerusalemi a yuasi wa wia, man yinji ga anan piini di n yi zoolntielij mi ta bi yi kaaba a yi Dmij.
- 18 Die n wunsina n gban a kpati wa ta die bie Dmij jiamij juokpenkpukɔ sukɔ ta die yie kaabaha die ba juu ye mij. Sanja mi ta vuosi ye ka dala mi ta wati die di wori.
- 19 Ama Juu vuosi batan die di nyuna Asia tɔngban ma gban die bie mi sanja mi: ta di yi die ba ye n chɔsɔsɔ ka tɔj mɔ ba ken gie a ken bali chɔsɔsɔ mij.
- 20 Yaa vaa vuodiekemba di benne gie dagi wudieke a yine a chɔsɔsɔ sanja dieke n zene ba nyɔkɔraha niɔna wa.
- 21 Die ba ka ye wudieke n chɔsɔsɔ ntaala wɔbalumij nyuna ma man bali ba sɔj di, ‘Ni die mij sariya jinne dama n tuone a dii di kunti nan daansi hagi kuɔ me wo.’ ”
- 22 Felikisi die sɔba ti Yɔmɔtien sieti wa ta die vaa wurɔ ta baari di, “N nan bali wudieke n yalla di yi sojasisi jakɔsɔj Lisiasi di ken tɔgi.”
- 23 Ta die yi soja dieke di gbarɔna Pɔoli nuɔj di ɔ gbarɔ wa, ama ta vaa Pɔoli bemme ɔ dɔɔɔjɔ ta vaa ɔ zɔalɔj yima wa jadieke ɔ yaalala.
- 24 Daraa a nɔmɔna kuɔj chaɔj, jakɔsɔj Felikisi di ken anan ɔ hogɔ Dirusila, vuodieke di yine Juu vuon ta die vaa ba wa Pɔoli ɔ ken, ta Pɔoli die di bala yaa gamma vuon di baɔj nan yi Yisa Masia yada dene. Ta wurɔj Felikisi die di wɔmma.
- 25 Ama Pɔoli die di bi bala yaa gamma vurɔj yiile anan yigi n gban anan dɔnta kpati sariya diile waha, nɔmaamij die di yigi jakɔsɔj Felikisi ɔ baari di, “Lele nan biagi ga. N nan bi wa fu man ken ye sien.”
- 26 Ama Felikisi sanja mi die yile di Pɔoli nan kpali wa anan ligire, die wia ɔ nan wa wa mij, ɔ anan wa di bala wia.
- 27 Ka bɔna ale kuɔj chaɔj Posiwosi Fesitusi die di tuo vuokpɔj Filikisi nan ma a zie. Ama vuokpɔj Filikisi die di balla ɔ vaa tɔɔmaha, die ɔ yaala Juu vuosi yallima sugɔfialɔj anan wa, die wia die ɔ vaa Pɔoli dansarka sɔj.

Tuoma 25

- 1 Jakɔsɔj Fesitusi die di kenne Siisiria, ka daraa ataa kuɔj chaɔj ɔ nyɔj mi ta jɔali ga Jerusalemi.
- 2 Mi die Dmij kikaabitɔba nyɔkɔraha anan Juu vuosi nyɔkɔraha die di ken Fesitusi jigin a chɔbi nɔmɔchɔbɔsɔ a yi Pɔoli ta die jɔsɔsɔ Fesitusi di
- 3 ɔ vaa Pɔoli ken Jerusalemi ma. Die ba jɔsɔsɔ wa di ɔ yi naa dama die ba wɔj san mij di ba lobɔri a kuɔ Pɔoli sien me mij.

- 4 Fesitusi die dt yinji a balt dt, “Pɔɔli bemme dansarka suŋ Siisiria, ta n gban n nan yinji a ga mi daraa ale ka gie nuŋ.
- 5 Die wia, ni vaa ni niŋandusiriba batan ga anan miŋ Siisiria a ga balt wudieke u yine, du yi u yi wun a chusu.”
- 6 Fesitusi die dt bi dii daraa anu yaa daraa ban ba jigin ta die nyin ga Siisiria. Ka tunvusa die u juu kalt u sarya diile gbanɗi ma ta yi nuŋ dt ba yaa Pɔɔli keŋ juu.
- 7 Die Pɔɔli dt kenne juu wo die Juu vuodiekemba dt nyina Jerusalemi a keŋ wo dt zie a gilin wo, a piili bala wɔɓɓati a chusa wa, ama die ba ka biagi dagi dt ba wurɗi yiwo wusie.
- 8 Die wia Pɔɔli die dt bala dt u gbatɗi u gban dt, “Manin n ka yi wun a chusu Juu vuosi muraŋa yaa Dmɗi jamiŋ juokpenkpuku jaan yaa Romani vuosi naakpuka.”
- 9 Ama Fesitusi die dt yaala u yi an Juu vuosisi suŋ ftali, die wia die u piisi Pɔɔli dt, “Nan dt yaala fu ga Jerusalemi an n ga dii fu sarya anan waha gie mi?”
- 10 Pɔɔli die dt baari dt, “Aayi, n yaala Romani naakpun gban dii n sarya. N ka yi wun a chusu Juu vuosisi siba fu gban gban fu sibina dene.
- 11 Du yi man chusu wa ba muraŋa ta yi wudieke dt muna kun n tin kaan baari ni da kus miŋ. Ama du yi wudieke ba bala dt n yiye wo dt ka yi wusie, vuon wori a baan nan biagi a nagi miŋ a yi ba nuusi me. Ama lele n jususa dt ni vaa Romani naakpun Siiza gban gban dii n sarya.”
- 12 Womi Fesitusi anan lagunku nyinkuraŋa dt ye tan ta u yinji balt dt, “Funiŋ jusuya miŋ dt nan nagi fu wurɗi a poli ga naakpun Siiza jigin, die wia ba yaa fu ga u jigin.”
- 13 Die daraa ale kuan chaan, naan Agiripa anan u hogu Beniisi dt keŋ Siisiria dt ba kaagi jakusun Fesitusi.
- 14 Die ba yine daraa nmuna mi, ta Fesitusi die dt keŋ balt Pɔɔli dt benne wudieke ma a yi naan Agiripa dt, “Felikisi vaa wa daa wunɗi giena dansarka suŋ,
- 15 ta die man ga Jerusalemi Dmɗi kikaabitɓa nyinkura anan Juu vuosi nyinkura dt keŋ n jigin a baari dt n dii u sarya a baari dt u chusuya.
- 16 Ama die man yinji balt ba dt tin Romanisi mura wo sien dt ba nagi vuodieke vuosi dt balala dt u yiwo wɔɓɓan a yi ba nuusi me, ta ba ye ka yaa wa ga sarya diile jigin ta wunin anan ba tuoli tan dt u balt a vart u gban.
- 17 “Die wia die ba kenne giena wa die n ka chusu sanŋa, ka tunvusa die man juu kalt n sarya gbanɗi ma ta yi nuŋ dt ba yaa Pɔɔli a keŋ.

18 “Ama vuodiekemba die di balala a chɔusa wa wa di haguna zie di ba balt wudieke ɔ yine wo, die ba ka balt wɔbian diekemba n yilinene di ba nan balt wa.

19 Ama die ka yiwo nɔnhagɔn ba nɔguna aɔaɔ wa yaa gamma ba gbaɔ gbaɔ ba jamɔn aɔaɔ daa wɔnyɔ die di kpine ta ɔ saɔn di di Yisa wia, vuodieke Pɔɔli di bala di ɔ bie ɔ mɔst ma.

20 “Die n zɔ n baɔn nan dii saryaka dene wia, die maɔn piast Pɔɔli di ɔ nan di yaala ɔ ga Jerusalemi aɔ n dii wo sarya mi.

21 Ama die ɔ baart di ba vaa ɔ bemme dansarika ma a ga tugi saɔna dieke Romani naakpuka di baɔn nan dii ɔ sarya ka. Die wia die maɔn yi nɔaɔn di ba nagɔ wa yi dansarika sɔn giena a ga tugi saɔna dieke n baɔn nan yaa wa a ga Romani naakpuka jigɔn.”

22 Womi naɔn Agiripa di balt yi Fesitusi di, “N gbaɔ n yaala n wɔn daa wa waha a nyɔn ɔ gbaɔ gbaɔ ɔ nɔaɔn ma.” Fesitusi die di yiɔnɔi balt di, “Nan wɔn wa sorɔn.”

23 Ka tunvɔusa naɔn aɔaɔ ɔ hogɔ Beniisi die di bɔbɔ aɔaɔ nyinyeeki dɔnsa a keɔ juu lagɔnku juoku me. Die sojasisi nyɔnkura aɔaɔ tika nyɔnkura die di di ba kɔaɔn a keɔ juu mi. Fesitusi die di yi nɔaɔn ba yaa Pɔɔli keɔ juu.

24 Fesitusi die di baart di, “Naɔn Agiripa aɔaɔ vuodiekemba mana di benne gie ni daansi daa wa gie. Juu vuodiekemba mana di benne Jerusalemi aɔaɔ Siisiria keɔ wo n jigɔn ta nata di ɔ mɔ kuɔn.

25 Ama maɔn n ka ye wudieke ɔ yine a chɔust ta mɔ kuɔn. Ta ɔ gbaɔ di bala di ti yaa wa ga Romani naakpuka jigɔn aɔ ɔ dii wo ɔ sarya ka. Die wia n saɔna mɔn di n yaa wa ga Romi.

26 Ama n paalt wo wudieke n baɔn nan maagɔ yaa gamma daa wa gie wia a yaa ga yi Romanisi naakpuka. Die wia maɔn yaa wa keɔ ni mana nɔna aɔaɔ fɔnɔn naɔn Agiripa. Ti keɔ balt wurɔ gie kpatɔ n nan wa yaa wurɔ aɔ n maagɔ.

27 Dama di wo chɔaɔn aɔ n vaa dansarika vuɔn ga naakpuka jigɔn ta kaɔn biagɔ dagɔ wudieke ɔ yine chɔust.”

Tuoma 26

1 Womi Agiripa die di balt yi Pɔɔli di, “N yi fɔ sien di fɔ balt a vɔart fɔ gbaɔn.” Pɔɔli die di nagɔ ɔ nuɔn a diiɔn ta baart di:

2 “Naɔn Agiripa! N sɔn italya mɔn fɔ yɔna mɔn sieku gie di n balt a vɔart n gbaɔn fɔ nɔna jinne, yaa gamma wudiekemba mana n gbaɔn gbaɔn n vuosi di bala di n yi chɔust wa.

3 Fɔnɔn fɔ stɔna tɔnɔn Juu vuosi miraha aɔaɔ wudiekemba di yine ti nɔnhagɔn mana. Die wia n jɔusa fɔ, dii suguru ta fɔ wɔmma wudieke n bala n balt naa.

- 4 “Die n yine buabin a yaa ga mɔna Juu vuosi mana wɔn sba die n benne die n tɔnban ma anan Jerusalemi ma.
- 5 Ba wɔn sba a yuasi. Du yi ba yaala ba nan biagi dagi fu di die n guti wa Farasisi diekemba die di mɔnɔna a dia Dmɔn mɔraha.
- 6 Ama lele ba die mɔn sarya dama n yaa tama anan nɔa dieke Dmɔn di yina ti chɔɔnkuɔlɔba kɔrɔn ma wa.
- 7 Nɔari gie wɔa ta tɔn Juu vuosi buurin ban anan ale die di yaa tama ta yile di ti nan daansi yeke. Die wɔa ti jama Dmɔn anan nɔnɔmɔna nɔmɔnɔasi anan yun mana. Jakɔɔn Agiripa, tamaka gie wɔa Juu vuosisi di bala di n chɔɔsiya mɔn.
- 8 Bia wɔa di hagi a yi ni di ni tuo a dii di Dmɔn vasa kunti di haga kun me?
- 9 “Piiliku me die n gban n mɔa mɔn di n yi wun mana a chɔɔsi Yisa vuodieke di nyina Nazeriti wa saan.
- 10 Naa die man yi Jerusalemi ma ma. Die man tuose yiko gbanɔn a nyina Dmɔn kɔkaabitɔba nyɔnkɔraha jigin ta die yige Dmɔn vuosi pam a yie dansarka sɔn. Ba ken dii ba sarya ta baari di ba kɔɔ ba n gban gban nan guta wa vuodiekemba di bala di ba kɔɔ ba wa ma.
- 11 “Sanna mana n nan mugisi be mɔn Dmɔn jaman juone me di ba chiisi di ba ka di Yisa. Die ba wɔa di paala yaa mɔn sɔnyun wɔa man gara tɔnban gaasi a yaala ba jigin.
- 12 “Naa wɔa, daan kaan die man gara Damasikusi di n mugisi Yisa didunɔn anan yiko dieke Dmɔn kɔkaabitɔba nyɔnkɔraha die yina mɔn ta bi yi mɔn nɔan di n yi wo.
- 13 Jakɔɔn Agiripa, die ka yiwo nɔnɔsikpen ta man bie sien me a gara, ta die ken ye chaanɔn nyɔn nɔnɔsikpen a chaana a tan nɔn, ta nyɔnɔn ta taan gilin mɔn anan n siehɔnɔn chanchaanɔn.
- 14 Die ti mana die di nan tɔnban, ta die man wun lɔn di bal tɔn Juu vuosi jabalkɔn ma di, ‘Sɔli Sɔli, bia wɔa fu mugise mɔn? Di yiwo gaantɔn fu wagunana anan manɔn.’
- 15 “Die man yinɔn piasi di, ‘N Yɔmɔnɔn, mɔna yine fu?’ Ta ti Yɔmɔnɔn die di yinɔn a baari di, ‘Manɔn Yisa fu mugise die.
- 16 Ama hagi a zie fu nagisi ma. N nyɔn fu jigin dama funɔn man vɔari di fu yi n tuntuntu. Yime siara a bal vuosi wudieke fu yene yaa gamma n wɔa jinne anan wudieke n baan nan dagi fu sorin daan.
- 17 N nan daansi gbati fu a nyɔn Juu vuosi nuusi me anan buurigaasi dieke jigin n bala n tɔn fu nuusi me.
- 18 Funɔn yiwo vuodieke di bala u yuori ba nine a vɔari ba nyɔn lɔn ma a ga chaanɔn ma, a bi vɔari ba a nyɔn Sitaani nuusi me an ba juu Dmɔn nuusi me,

an̄ ʊ vaa ba wɔbiati a chaa ba an̄ ba guti vuodiekemba Ɖm̄n̄ di vuarina wa ma, dama ba yine m̄n̄ yada wa wia.’

19 “Die wia, naan̄ Agiripa, die n̄ ka zetiye die n̄ yene daanst̄ dieke a nyin̄ arizanna ma wa.

20 Die n̄ wolin̄ a m̄sɔlt̄ Ɖm̄n̄ wɔvunaha a yi Damasikusi vuosi, ta die nyin̄ ga Jerusalemi an̄an̄ Judia t̄gɔst̄ mana. Naa k̄van̄ chaan̄ man̄ ga m̄sɔlt̄ a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi. Wudieke n̄ balla a yta vuosisi gie mana yiwo, ba vaa ba t̄mbiati ta dia Ɖm̄n̄ sien̄, ta t̄mma t̄n̄vuna an̄ ka dagi s̄ba ba sen̄ vaa ba t̄mbiati an̄an̄ wusie.

21 “Naa wia die Juu vuosisi die di yigi m̄n̄, die n̄ n̄aana bie Ɖm̄n̄ j̄am̄n̄ juokpen̄kp̄uk̄ɔ s̄n̄, ta die yaala ba k̄ɔɔ m̄n̄ wa.

22 Ama Ɖm̄n̄ sun̄n̄ine m̄n̄ dene a ken̄ t̄ɔgt̄ jinne daart̄ gie man̄ zie di n̄ balt̄ wusie a yi vuon̄ mana, wabiti an̄an̄ haḡr̄tielin̄. Wudieke n̄ bala an̄an̄ wudieke Ɖm̄n̄ naazual̄n̄ an̄an̄ Mosisi die di balla a nan yiwo, yiwo jabalin̄.

23 N balt̄ ba Ɖm̄n̄ Vuov̄ar̄k̄n̄ Masia wa die di bala ʊ gbal̄gt̄ gbal̄gt̄ dieke ta kpi, ta w̄n̄n̄ ʊ balla ʊ yi b̄mb̄n̄an̄ vuodieke di bala ʊ wolin̄ a haḡt̄ kun̄ me, die wia ʊ nan balt̄ yi Juu vuosisi an̄an̄ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di ba nan biagt̄ ye gbat̄taan̄. Naa nan yi s̄ba chaan̄ a yi ba.”

24 P̄ɔli die di balala di ʊ gbati ʊ gban̄ a taan̄ wa, Fesitusi die di nati wa a baart̄ di: “P̄ɔli, yiwo yun̄yaan̄! F̄ɔ b̄ɔḡr̄na nyinti pam wa yine f̄ɔ juu yun̄yaati die!”

25 Ta P̄ɔli die yin̄n̄i a balt̄ wa di, “Jak̄ɔn̄ Fesitusi, n̄ ka juu yun̄yaati! Wudieke n̄ balt̄nana yiwo wusie ta bi yaa chan̄.

26 Jak̄ɔn̄ Agiripa, n̄ yaa sikimin̄ ta nan biagt̄ balt̄ a yi f̄ɔ dama f̄ɔ gban̄ f̄ɔ s̄b̄na ha wia, ta bi yi yada di waha gie yaa gamma Yisa wa ka l̄ɔb̄r̄t̄ f̄ɔ jigin̄, dama wudieke die yine wo die ka yi lum̄n̄ ma.”

27 Die P̄ɔli di bi balt̄ a yi naan̄ Agiripa di, “F̄ɔn̄, yi Ɖm̄n̄ naazual̄n̄ w̄bal̄k̄aha yada m̄n̄? N̄ w̄n̄ s̄ba a baart̄ f̄ɔ yi yada m̄n̄.”

28 Ta naan̄ Agiripa die di yin̄n̄i balt̄ P̄ɔli di, “An̄an̄ f̄ɔ w̄bal̄ka bita ka gie f̄ɔ yile di nan biagt̄ tart̄gt̄ m̄n̄ a yi Yisa did̄ɔs̄ɔ?”

29 P̄ɔli die di yin̄n̄i a balt̄ wa di, “W̄bal̄kt̄ wan̄ yaa w̄bal̄kt̄ gobin̄, man̄n̄ n̄ Ɖm̄n̄ j̄ɔs̄ɔn̄ yiwo di f̄ɔn̄ an̄an̄ vuosi gie mana die di w̄n̄na n̄ w̄bal̄k̄aha jinne wo b̄r̄n̄ Yisa did̄ɔs̄ɔn̄ s̄ba man̄n̄ n̄taala dansarka gie nyuna ma n̄ ka yaala ni juu.”

30 Womi naan̄ Agiripa an̄an̄ jak̄ɔn̄ Fesitusi an̄an̄ Beniisi an̄an̄ vuodieke mana die di benne ba jigin̄ die di haḡt̄ nyin̄.

31 Ama die ba bala ba nyin̄ wa die ba baart̄ di, “Daa wa gie ka yi w̄b̄ian̄ kaan̄ gban̄. ʊ ka m̄ɔ ba k̄ɔɔ wa yaa ba naḡt̄ wa a yi dansarka s̄n̄.”

32 Ta naan Agiripa die di balt yi jakuŋ Fesitusi di, “Ti tin nan biagi a vuari daa wa gie a taan du yi die u tin ka poli u wuri gie a ga naakpenkpuŋ Siiza jiginj.”

Tuoma 27

1 Die ba kenne sanj di ba nagi Pɔoli a ga Romi, Itali tin ma, die ba nagi wa anan dansarka vuosi batan a yi Romani sojasisi jakuŋ wunyi nuun me ba wasinana wa Julusi, die u benne sojasisi chaaku die ba wasinana Naalba jakuŋ Chaaku.

2 Ti mana die di ga juu haari dieke die di nyina Adiramitiwomi, dama die haarku die won yi siri di ka nyin Siisiria a ga Asia tngban ma tigi diekamba die di gbigina mugkpuri. Ta Masedonia vuon, Arisitakusi, vuodieke di nyina Tesalonika die guti wa ti ma.

3 Ka tunvusa die ti tugi Sidoni. Sojasisi jakuŋ, Julusi die mihji a pogli Pɔoli ta die yi wo sien di u ga u zualin jiginj an ba yi wa u nyinyaalika.

4 Die ti nyina Sidoni ta bulogisun die di niga a tuole ti, die wia die ti don daagi Saapurusi tngban chaaku, ta tngbanka die di kagi ti a nyin bulogistku ma.

5 Die ti don tin ga Silisia anan Pamifilia tngban chaaku ta ga tugi Mira tin, Lisia tngban mama, ta sun mi.

6 Mi die sojasisi jakuŋ die di ye haari dieke di nyina Alekizandira a tin a gara Itali tngban, u vaa ti juu kanin.

7 Die ti don somm somm daraa pam a ken paali gbalgi ta ye ken tugi Kinidusi tin ma. Bulogistbu die di faasi tuoli ti mi chaaku wia die ti ka biagi don gara mi. Die wia die ti daagi ga Kireeti tngban lugin. Dama mi die bulogistbu die di ka faasi hagi, die ti ken gbigi Salimoni, Kireeti tngban ma, a ga.

8 Die ti doma somm somm mugkpuri kuanvan ta die wa ken tugi jigidieke ba wasinana “Haarti zielivunin jiginj” mi die ka yaa anan Lisia tin.

9 Die ti yasna mi wia die sanja dieke mugkpuri haarin domun di faasna yaa daanpoyi di wone ken tugi. Sanja din ta Juu vuosi duga daakpenkpuŋ dieke die ba kaabina ba wubiati naa chaala die tanya mun. Die wia Pɔoli die di kpan ba di,

10 “N zualin, n siba a baari ti sieku gie nan yi daanpoyi, ti chiititi anan ti haarku nan chusi ta vuosi batan nan waari ba misti gbanj.”

11 Ama die sojasi jakuŋ бага die wo wudieke Pɔoli die di bala wa ma dama die u wumma yie haarku jakuŋ anan ka tinj wo.

12 Die haarti jigizelikiri die ka vuna anan ba zie mi tafaan sanja, die wia ba jusu die baari di ba hagi mi a gamma Fonisi. Mi die yiwo Kireeti tngban tin ta haarti jigizelikiri die di bie mi a tuoli nmun jukun chaan, ta die ba yaala ba bemme mi tafaan sanja.

- 13 Saŋŋa mi die ba ye buɔɔgisiŋ di niginana nyina ba nuugali chaan̄ a kien̄ sɔmm sɔmm, ta die ba yile di ka yi wo buɔɔgisiwun̄ wudieke di baan̄ nan sun̄ŋine be sɔba ba sanna die wo. Die wia die ba dat̄ kuɔɔɔnsi dieke di yigine haarku di zie wo a yi haarku sun̄ a doma gbige Kireeti mugikpuri kuan̄san̄.
- 14 Ama die di ka yuasiya ta buɔɔgiskpen̄kpuŋ die di niga nyina ŋm̄ŋ pɔsiŋ chaan̄ a ken̄ sɔna mugikpuri sun̄.
- 15 Die buɔɔgisiɔ die di ken̄ huɔɔɔɔ haarku ma, ta die di haguɔ pam an̄an̄ vuon̄ di baan̄ nan biagi don̄ haarku a tuolibu, die wia die ti vaa miɔ ta vaa buɔɔgisiɔ di yaa haarku chun̄ gara.
- 16 Die buɔɔgisiɔ die di yaa ti ga tan̄ tigub̄ŋ dieke ba wasinana Kɔda wa jiḡŋ. Die ti tiannana die tigbika die di kagi buɔɔgisiɔ die di wa kpta. Die ti mu a biagi a yigi haarbike dieke di taasina haarkpuku ma wa.
- 17 Die ba dat̄ ka a juu haarkpuku ma a nagi guune a m̄ŋŋi bɔbi gilin̄ haarkpuku ken̄ ken̄. Die ba chiga ŋmaam̄ŋ di ba nan ga gbige Libia tun̄gban̄ ma, jigidieke nyaabu di kana ka goli wo. Die wia die ba dat̄ haarku garku a sɔŋ ta vaa buɔɔgisiɔ di bi yaa haarku chun̄.
- 18 Die buɔɔgiskpɔɔɔ di ye ko niga, die wia ka tun̄vɔsa die ba piili a vɔara haarku chiititi a taana.
- 19 Die ka tun̄vɔsa bɔbra ba vɔari haarku gban̄ gban̄ nyintiti an̄an̄ ba nuusi a vigi taana nyaabu sun̄.
- 20 Die di yi daraa pam ta ti ka yese ŋm̄ŋni yaa chun̄marisi, nuŋmara die di ligine ŋm̄ŋsikpen̄ wia. Ta buɔɔgisiɔ die ye ko faasi niga ta die ti bi wo tama di ti nan ye gbat̄tan̄ŋ.
- 21 Die di faasina a yuasi ta vuosisi die ka dii jaan̄, ta Pɔoli di hagi zie ba n̄ŋŋa a baari di, “N zuatiŋ, di tun̄ mu ni tuo n nuari ta da don̄ nyun̄ Kireeti, ti tun̄ kaan̄ juu daan̄pɔyi an̄an̄ wahala ka gie me.
- 22 Ama lele n wa juɔsa ni di ni yigi sikimin̄ ta ni wun̄yi mana kaan̄ waari u miɔ; ama haarku nyuna bala ka chɔsi.
- 23 Dama dienewo yuku Ōm̄ŋ dieke di suna m̄ŋ ta man̄ jama wa malaka die ken̄ wo n jiḡŋ,
- 24 a ken̄ bal̄ m̄ŋ di, ‘Pɔoli, da vaa ŋmaam̄ŋ yalla fu. Sie ba nagi fu a ga zie naal̄ba jakuun̄ Siiza jiḡŋ an̄ u dii fu sarya; fu wia Ōm̄ŋ baa u gbat̄ wa vuodiekemba di benne haarku gie me a taan̄.’
- 25 Die wia n zuatiŋ, ni dii sikimin̄, dama n yi Ōm̄ŋ yada m̄ŋ di wudieke u bala m̄ŋ wa nan sen̄ yi.
- 26 Ama buɔɔgisiɔ nan kpan̄ŋi ti a ga zien̄ tun̄gban̄ gaan̄ ta nyaan̄ di giline kuan̄san̄.”

- 27 Die ka yugiti ban-anusa die wonde ta bulogisibu die ye ko kpanja ti chun Miditerana mugkpuri sun. Ama yaa gamma ka tanseese haari dontba di muni di ti gbige gaan.
- 28 Die wa die ba nagi jamagisi a magisi nyaabugolin a die ye ta nyaabu golin yiwo sba nan magisa kobiga anan banisi-le: die di bi yi suaa die ba bi yi die gban gban ta ye ta bu goli yiwo nan magisi banisi-wayi.
- 29 Omaamun die di yigi be dama die ba yile di ba haarku nan ken juai tana. Die wa die ba nagi kudunsa anusa dieke di datnana haarku di ziele wo a yi nyaan sun haarku kuan ta die jusa Omun di tunvun.
- 30 Die haari dontba die di yaala ba chigi ta vaa haarku die wa die ba vuar haarbike a yi nyaabu sun ta paali yie sba ba baa ba ga vuar wa kudunsha a tan taan nyaabu sun haarku nuna.
- 31 Ama Poli die di bal sojasisi jakuri anan sojasisi di, "Du yi haari dontba gie di ka wari kal haarku sun, ni wuni mana kaan ye gbatitanun."
- 32 Die wa die sojasisi die di gobi gobi guun dieke di bobina haarbike a yall wa ta vaa ka nan nyaabu sun.
- 33 Die tun billa vunun ta die Poli die di jusi ba mana di ba dii nyindiike, die u baari di, "Daraa ban anusa wunna nmaamun di yall ni ta ni ka dii jaan mana.
- 34 Die wa n wa jusa ni ko dii nyindiike, dama ka yiwo jadieke di baan nan yi ni hagin. Ni wuni kaan wan ye danun."
- 35 Poli di bala naa kpati kuan chaan die u nagi paanu a biri Omun ba mana nuna a yi ke gbieri a piili naba.
- 36 Die ba dii sikimin ta wa dii nyindiike.
- 37 Die ti mana die yiwo vuosi kobisi-le anan banisi-yupoyi anan ba yuba a bie haarku sun.
- 38 Die vunun mana di dine a chagi kuan chaan die ba vuar paanu zaa tialkaha a taan nyaabu sun amu haarku da dunsima.
- 39 Die tun di vunun, haari dontba die di ye tunbanja ama ta ka muni mi, ama ta ye gbagan kaan mugkpuri lugin ta ka yall gaan ba yile di ba tun nan biagi ba yi haarku ga mi a ga firi tambusiku me.
- 40 Die wa die ba chla gobi kudunsa ha guune a vaa ha a sun ga nyaabu chan, ta bi forisi guun diekema di bobina daa diekema ba yalla a doma wa ta die koti gar dieke di benne haarku nuka amu bulogisibu nan di nga a kpanja haarku a gara nuna. Die ba ken gbige mugri kuanun.
- 41 Ama haarku nuna die di ga gben tambusibu ta faasi firi ta nyaponjiku di ken a nigi ka kaka a nmuri nmuri.

42 To, sojasisi die di saŋ di ba kuɔ dansarka jujuribe amɔ ba wɔnyɛ gban kaan suo juɔl gaan a chigi bia.

43 Ama sojasisi jakuɔri die yaala ɔ gbatɔ Pɔɔli a taan. Die wia die ɔ kagi ba di ba daa yi die. Ama die ɔ yi nuan di vuodiekemba mana di sɔbina suolehe nan nyaabu ma a suo juɔl gaan;

44 Ta vuo tiatkaaha di kana ka sɔba suolehe yigi haarku daatɔ a juɔl. Naa die ti yi ti mana di juɔl gaan ta wun di ka yi ti.

Tuoma 28

1 Die ti kenne a juɔl gaan ta wun di ka yi ti wo, die ti mɔnɔ di tungbanka mi saan yiwo Malita.

2 Die tika vuosi die mɔnɔ tuo ti, dama saŋa mi nuɔ die nuana ta wati die faasi beri die wia die ba chogisi bolin di ti weeli ta yi ti anɔa.

3 Die Pɔɔli die di lagisi daati a nagha taana bolibu me, womi die javuukuɔ die di keɔ nyɔ daati ma bolibu di tɔɔlɔna wia a duɔ Pɔɔli ta nagi ka gban vili ɔ nuun.

4 Die tungbanka vuosi die di ye javuukuɔ die di leenjinene Pɔɔli nuun me ta die bala ya tamba di, “Daa wa gie nan yi vuokuuɔ, anan ɔ gbatɔna ɔ gban a nyɔ mugikuɔri wa ma, ama bugile kaan vaa ɔ bemme ɔ misi ma.”

5 Ama Pɔɔli die di kpaanti javuukuɔ a taan bolibu me ta wun mana di ka yi wo.

6 Die vuosisi die di yile di ɔ nan fuusi yaa ɔ nan nan bunyi a kpi. Die ba yilinene die wo a keɔ gbaligi ta wun mana ka yi wo wo, die ba tarigi ba suɔanyile ta baari di, “Daa wa gie yiwo buun.”

7 Mi die ka yaa anan tungbanka naan Pubiluwosi kuati. Die ɔ mɔnɔ tuo ti chaanti ta die ti yi ɔ chaanɔ daraa ataa.

8 Pubiluwosi choon die di duɔ a yuagi, nyngban tɔɔla anan chuɔri die yalla wa. Ta Pɔɔli die di ga juu ɔ juoku me a nagi ɔ nuun a diisi ɔ ma a juusi Ōmɔn yi wa die ɔ ye alaafa.

9 Naa kuɔn chaan yuagitielin die di benne tungbanka ma die di keɔ Pɔɔli jigin die ɔ gbaan ba mana.

10 Die ba yi ti piinisi pam ta die ti balla ti ga wa ba nagi jadieke mana ti yaalala a yi haarku suɔ.

11 Die ti benne mi chuti ataa kuɔn chaan die ti nagi haari dieke ba wasinana Ōmɔnyɔba wa ta die di nyina Alekizandira ta bie Malita tafaan saŋka mi wo.

12 Die ti ga tuɔ tuɔ dieke ba wasinana Sarakusi ta die yi daraa ataa mi,

- 13 ta die bi nagi haarku a ga tugi tu dieke ba wasinana Regumi wa. Ka tunvusa die bulogisu di piili a niga nyina nuugali chaan, ta ka daraa ale daraan die ti ken tugi Putiwoli tu ma.
- 14 Mi die ti ye Yisa didusirba batan, die ba bali ti di ti wari ba jigini daraa ayupoyi. Die ti ken nyin mi a ga Romi.
- 15 Die Yisa didusirba die di benne Romi wa die di wu ti wa ta die ken tuoli ti sien Apiyusi nyin ma, ta batan dan di ken tuoli ti chaanin juone ataa dieke die di gbine Romi wa. Pɔɔli die di yene be wo die di kpanhisi wa ta u biri Dmɔ.
- 16 Die ti gana a ga tugi Romi die ba yi Pɔɔli sien di u bemme u dɔnɔ ta vaa soja balin gbara wa.
- 17 Daraa ataa kuan chaan Pɔɔli die di wa Juu vuosi ninhandusirba a lagisi. Die ba lagisina wa u bali a yi ba di, “N nɔballi, anan die n kana ka yi wu mana a chusi ti vuosisi yaa ta chusi ti chɔnkusirba churaha, die ba nagi nin yi wo dansarka sin Jerusalemi ma, ta nagi nin yi Romani vuosi nuusi me.
- 18 Die ba piisi nin wudieke n yine a chusi ta die yaala ba vuri nin, dama die ba ninin di n ka yi wudieke di muna di ba ku nin.
- 19 Ama Juu vuosisi ninhandusirba die di ka saagin, die wa die man baari di n nan nagi n wuri a poli a ken nan jakun Siiza jigini, ama n wo wu a ban bali chusi n gan gan n vuosi.
- 20 Die wa man ban n ye ni a bali ni wuri. N musinana Dmɔ Vuovarikiri waha, vuodieke nin Juu vuosi di yalla tama wa, die wa ba bobo nin anan chɔrimaha gie.”
- 21 Ta ba bali a yi wa di, “Tinin ti ka tuo ganin a nin Judia yaa gamma fu ma, ta vun ka nin a ken gie anan wuri yaa a bali wubin yaa gamma fu ma.
- 22 Ama ti nan di yaala ti simma fu sinanyile. Ti won siba a baari di jigini mana vuosi bala a chusa jamin dieke fu dina wa.”
- 23 Die wa die ba nagi dan zin anan Pɔɔli. Din daari mi daanin pam di ken a lagisi Pɔɔli die di benne jigini dieke wo. Die u dagi ba Dmɔ naari wa a nin sukun a ga tugi nin, ta die ma di u tarigi ba sugiti di ba tuo Yisa, ta die vura wa a nyina Mosisi mura ma anan Dmɔ naazualba die di maagina wudiekema ba.
- 24 Die batan sugiti die di tarigi anan u wubalkaha ma ama batan die di ka tuo dii.
- 25 Die wa die ba hagi mi anan ninhagin anan tan yaa gamma wubalkaha gie. Pɔɔli die di bali di, “Sanja dieke Dmɔ Halikasika die di vana Dmɔ naazua Azaya die bali yi ti chɔnkusirba wa, die u bali wusie nin.

26 Die ɔ baari di, 'Ga a bali naa yi vuosi gie di: Ni nan keŋ wɔŋ a bi wɔŋ ama di kaan di siba a chian; ta ni nan keŋ daansi a bi daansi ama ni kaan ye,

27 dama vuosi gie yiwo yanƙpitiitielin, ta bi ligi ba tɔba di ba kaan wɔŋ, ta bi muo ba nine di ba da yesime. Du yi die ba ka muo ba nine ba tin nan ye, ba tin ka bi ligi ba tɔba, ba tin nan wɔŋ, ta ba tin ka bi yi yanƙpitiitielin ba tin nan di siba waha gie chias. Ta ba tin nan yinji keŋ n jigin an n gbaan ba.' ”

28 Pɔɔli die di bi bali di, “Ni summa a baari di Dmɔŋ waha yaa gamma ɔ gbatɔaŋku tugi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi jigin mɔŋ, ta ba nan wɔŋ.”

((29 Pɔɔli die di bala naa a kpati Juu vuosisi die di hagi a niga ninhagin pam anan tan.))

30 Pɔɔli die di tin ligire a yi jigidieke ɔ benne wo a bie mi bina ale ta mɔŋtu tuose chaan diekemba mana di kienene ɔ jigin di ba ye wo.

31 Ta die muɔli wa yaa gamma Dmɔŋ naari ma, ta daga vuosi ti Yɔmutien Yisa Masia wa, ta bala ɔ duŋɔ anan sikimin.

Romi

Romi 1

- 1 Gbanƙu gie nyɩŋ wa manɩŋ Pɔoli vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu, ta bi yi tuntuntu dieke Dmɩŋ di vɔarna di n mɔɔli ɔ wɔvɩnaha jigini mana wa jigini.
- 2 Dmɩŋ die woliŋ yi wa nɔaŋ yaa gamma ɔ wɔvɩnaha gie ma, ta ɔ naazuɔliŋ die di mɔɔliha, siba a maagina dene ɔ kasi gbanƙu ma wa.
- 3 Wɔvɩnaha gie daga yaa gamma ɔ Bɔa wa; wɔniŋ ɔ yine ti Yɔmɔtien Yisa Masia; die ɔ biriŋ wa vuota, ta ba mɩri wa ɔ yi naaŋ Davidi haagɩŋ,
- 4 ta Halkasika die di dagi aŋaŋ hagiŋ di Yisa seŋ yiwo Dmɩŋ Bɔa ɔ kumbu hagiŋ wa.
- 5 Ɔ wia Dmɩŋ die di yi miŋ sien di n yi ɔ tuntuntu, ta maŋ nagi ɔ saaŋ a gara buuriŋ mana jigini, ta vasa ba yie wo yada ta tuose ɔ nɔaŋ.
- 6 Niŋiŋ vuodiekemba di benne Romi ma wa gbaŋ guti wa vuodiekemba Dmɩŋ di wana di ba biriŋ Yisa Masia suti wa ma miŋ.
- 7 Die wia n maaga gbanƙu gie a yia ni vuodiekemba mana di benne Romi tiŋ ma, ta Dmɩŋ di cho ni ta wa ni di ni yi ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ vuosi wa. Ti Chɔɔŋ Dmɩŋ aŋaŋ ti Yɔmɔtien Yisa Masia sunŋi ni ta yi ni sɔgidɔagiŋ.
- 8 Wudieke n yaalala di n woliŋ bali wɩna, n waasa Dmɩŋ Yisa Masia saan ma, ni mana wia, dama tiŋgbaŋka gie vuosi mana wɩmma ni yada ka wia.
- 9 Dmɩŋ yine n siariatien di n ka va Dmɩŋ jɔsɩŋ ni wia. Wɩniŋ ɔ yine vuodieke n jiannana aŋaŋ n sunŋ mana ta mɔɔla wɔvɩnaha yaa gamma ɔ Bɔa wa ma.
- 10 Maŋ keŋ jɔsa Dmɩŋ saŋa mana, n ŋaaŋ jɔsɩ wa miŋ di du yi ɔ duŋɩɩ, ɔ yi miŋ sien aŋ n keŋ kaagi ni.
- 11 N faasi yaala n sunŋi ni aŋ ni tuo Dmɩŋ Halkasika piini dieke di baan vaa ni miŋi a zie ta yaa hagiŋ ɔ duŋi ma.
- 12 Wudieke n daganana wa yiwo naa, di manɩŋ aŋaŋ niŋiŋ vuodiekemba di yine yada wa nan biagi a kpaŋiŋi taŋ ti yada ka ma.
- 13 N nɩballi, n yaala ni summa di n miya miŋ saŋa pam di n keŋ kaagi ni ama wia a taŋ di kaga miŋ. N yaala n yi vuodiekemba di benne ni jigini ti Yɔmɔtien suti siba n yine vuogaasi jigini dene wo.
- 14 Di yiwo talasi di n bali vuosi mana wɔvɩnaha wia, vuodiekemba nine di yuorine aŋaŋ vuodiekemba nine di kana ka yuoriye, aŋaŋ vuodiekemba di yalla yaŋ aŋaŋ vuodiekemba di wone yaŋ.
- 15 Die wia maŋ cheele di n mɔɔli wɔvɩnaha a yi niŋiŋ vuodiekemba di benne Romi tiŋ ma.

- 16 Viivi ka yalli miɲ n mɔɔlinana wɔvunaha, dama di yiwo Ŋmiɲ haguri dieke di gbatnana vuodiekemba mana di yine Yisa yada a taana; ka woliɲ yiwo Juu vuosi suti, ta bi yi buuriɲ mana suti.
- 17 Wɔvunaha daga di Ŋmiɲ baari di vuon yiwo vuovunɔ ɔ niɲɲa ɔ yada yiile wia, genke nyiɲ wa yaaliɲ ma a yi vuodiekemba di yine Yisa yada, siba di maagina Ŋmiɲ gbanɲu ma dene wo di, “Vuodieke di yine vuovunɔ Ŋmiɲ niɲɲa ɔ yadaka wia, di tienɲ nan di yaa miivoli dieke di wone kpatɲ.”
- 18 Ŋmiɲ daga vuota di ɔ ju wa sɔnyuriɲ aɲaɲ ba, dama ba yie wɔbiati ta ka di ɔ sienɲ, ta ba wɔbiati di vaa vuosi di ka siba wusieke.
- 19 Ŋmiɲ data ba tɔba, dama wudieke di muna di vuota summa yaa gamma ɔ ma wa, ɔ yuori daga ba miɲ.
- 20 Saɲɲa dieke Ŋmiɲ di naanna tɲgbaɲka gie wo a keɲ tugi jinne, ɔ naanɲu ma ba siba ɔ beri dieke vuota nine di kana kaanɲ biagi a ye, ta bi siba di ɔ yaa haguri dieke di wone kpatɲ, ta seɲ yi Ŋmiɲ. Die wia, ba bi wo sienɲ Ŋmiɲ niɲɲa a baanɲ baari di ba ka siba ba wɔbiati.
- 21 Ba siba Ŋmiɲ miɲ, ama ba ka yia wa jilma dieke ba muna di ba yi wa, ta bi ka waasa wa. Ama ba sɲanyile yiwo sɲanyilibati, ta ba suguti di suuli aɲaɲ wɔtɔgiti aɲaɲ limɲ.
- 22 Ba baari di ba yaa wa yianɲ ama ba yiwo gaantiɲ;
- 23 ba tinna mu ba jama Ŋmiɲ dieke di benne saɲɲa mana wa, ba vaya miɲ ta jama ɲmina diekemba vuota di wɔnsina a niasɔ vuota yaa nembisi yaa dɔɲisi yaa nyinvuuke.
- 24 Die wia Ŋmiɲ di va ba, ta ba yie tɔntɔmbiati diekemba ba suguti di yaalala, ta yie viivi wia aɲaɲ taɲ.
- 25 Ta nagi wudieke di yine Ŋmiɲ wusieke a taanɲ, ta saagi yi ɲminɲibiɔ, ta tariɲ a jama wudieke Ŋmiɲ di naanna, ta vaa wɔniɲ Ŋmiɲ vuodieke di naanna ha ta mu di ti biri wa wa yaa gamma haahuu wo. Wusie.
- 26 Die wia, Ŋmiɲ di vaa ba, ta ba yie ba dɔɲɲu di yalla viivi, ta ba hogɔba di ka bi yaala ba dɔaguma aɲaɲ dembisi ta yinɲi a dɔaga aɲaɲ taɲ.
- 27 Die gbanɲ gbanɲ ta dembisi di ka bi yaala ba dɔaguma aɲaɲ hogɔba, ta yinɲi dɔaga aɲaɲ taɲ, ta ba faasi yaa lɔla pam aɲaɲ taɲ. Dembisi di yie nyinti atanɲ die di yalla viivi aɲaɲ taɲ, die wia ba yese tɔbiati dieke ba muna ba wɔbiatiti wia.
- 28 Vuota die di kana ka yaala ɔ summa Ŋmiɲ wia, ɔ vaa ba aɲaɲ ba tɔmbiati, ta ba yie tɲɲ dieke di kana ka vuna.
- 29 Ba suguti suuliye miɲ aɲaɲ tɔmbiati yiri yiri, siba bianɲ aɲaɲ halɔ, ta yie bianɲ a yia taɲ, ta yaa sugɔbianɲ, ta kɔa taɲ, ta waga aɲaɲ taɲ, ta chɔba ɲminɲibiɔ, ta yile wɔbiati a yia taɲ, ta gaara taɲ kɔasi,

³⁰ ta bala chɔɔsa taŋ, ta yi Ɗmɩŋ dataasi, ta zia wa taŋ, ta yaa kalinbaani, ta kule, ta yaala sieti di ba yi bian, ta ka ya ba chɔɔliŋ aŋaŋ ba nuliŋ jilma;

³¹ ta bi wo yaŋ ba ma, ta ka bi bala wusie, ta wo choti ta ka chiga zɔɔliŋ.

³² Ba siba a baari Ɗmɩŋ miraha dagiya di vuodiekemba di yinene waha gie nyɔari yiwo kuŋ, ama hanŋ ba ko yie, ta bi yaa sugɔɔliŋ aŋaŋ vuodiekemba di yinene he wo.

Romi 2

¹ N zɔɔmba, du yi ni die vuosi sariya, fu su die mana kaŋ bagi baari ka yi bian. Dama du yi fu die vuosi sariya ama ta yie wudieke ba yinene gban gban, die niŋ, die fu gban gban fu sariya.

² Ti siba a baari Ɗmɩŋ nan keŋ dii vuodiekemba di yine die sariya, ta u sariya diilehe yiwo wusie.

³ Fu dagɔnana vuosi di yinene tumbati dene wo, ama ta yie die, yile di Ɗmɩŋ kaŋ ye ta datu fu tibiŋ?

⁴ Yaa fu nine ka suuliye chotikpuku aŋaŋ suguru pam dieke Ɗmɩŋ di yalla aŋaŋ tniŋ wa? Ka siba a baari di wudieke wia Ɗmɩŋ di chigina ni zɔɔliŋ yiwo u yaala ni yinŋi keŋ u jigiri?

⁵ Ama fu sikpen hagiri miŋ, die wia fu ka saagi fu vaa tuntumbati tɔɔma, die wia gɔta fu tɔɔdati dieke fu bala fu keŋ a ye daa dieke Ɗmɩŋ sɔnyuriŋ di bala ka keŋ a nyiŋ yaaliŋ ma, aŋ u keŋ dii vuosi sariya aŋaŋ wusie wo.

⁶ Dama Ɗmɩŋ nan tuŋ vuon mana yaa gamma u tunna dene.

⁷ Vuodiekemba di yinene vuniŋ ta yaala Ɗmɩŋ biri ba ta yi ba nyɔari aŋaŋ miivoli dieke di wone kpatiŋ, banŋ Ɗmɩŋ di nan vaa ba bemme yaa gamma haahu.

⁸ Ama vuodiekemba di yaala waagiŋ, ta zeti wusieke, ta yie bian, Ɗmɩŋ sɔnyuriŋ nan di bie ba ma.

⁹ Vuodiekemba di yine vuobatti, Ɗmɩŋ nan datu ba tibiŋ aŋ ba dii wahala aŋaŋ mugisiŋ. Juu vuosi bala ba woliŋ ye tɔɔdatiku, ta vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi danŋ wa diisi.

¹⁰ Ama Ɗmɩŋ nan yi vuodiekemba di yinene wudieke di vuna biriŋ aŋaŋ jilma aŋaŋ sugidɔagiŋ, Juu vuosi bala ba woliŋ tuo, ta vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi danŋ wa diisi;

¹¹ dama Ɗmɩŋ ka luge.

¹² Vuodiekemba di kana ka siba Ɗmɩŋ miraha, Ɗmɩŋ nan datu ba tibiŋ aŋaŋ wɔɔba dieke ba yine. Ta vuodiekemba danŋ di sibina Ɗmɩŋ miraha, Ɗmɩŋ nan nagi miraha a dii ba sariya.

- 13 Daa vuodiekemba di wunna Dmɪŋ mɪraha yine vuovuna Dmɪŋ jigiŋ, ama vuodiekemba di yinene wudieke mɪraha di dagina, banɪŋ ba yine vuovuna Dmɪŋ jigiŋ.
- 14 Vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigiŋ, ama du yi ba yie wudieke mɪraha di dagina aŋaŋ ba gban gban sɔŋanyile, ba yaa ba gban gban ba mɪraha ba sugiti ma ama die ba ka tuo mɪraha a nyɪŋ Mosisi jigiŋ.
- 15 Ba yinene wudieke wo daga di ba yaa mɪra ba sugiti ma. Ba sɔŋanyile gban daga di di yiwo wusie, dama saŋa kaanti ba sɔŋanyile ŋaŋ daga ba di wudieke ba yine wo yiwo bian, ta saŋa kaanti dɪaŋ ka daga ba di di vuna mɪŋ.
- 16 Naa bala ka yi daa dieke Dmɪŋ di bala u dii vuota sɔŋ sariya Yisa Masia wia, sɪba n mɔsulna wɔvunaha die wo.
- 17 Ni batan wasa ni gban Juu vuosi, ta yi mɪraha yada, ta nɪga nyɔɔŋ di ni yiwo Dmɪŋ vuovɔarika,
- 18 ni sɪba wudieke Dmɪŋ di yaalala ni yi, ta ni bugrɪ a nyɪŋ mɪraha ma a sɪba wudieke di vuna;
- 19 ni yi yada di ni biagi daga yusi sien, ta bi yi chaanɪŋ a yi vuodiekemba di benne limɪŋ ma;
- 20 ta biagi kpaama gaantɪŋ, ta bi daga vuodiekemba di kana ka sɪba, dama ni sɪba wusieke di maagina die Dmɪŋ gbanɔ sɔŋ.
- 21 Ni daga vuosi wusieke, bia wia ni ka daga ni gban? Ni mɔula di, vuosi da keŋ gaari, ama ta ni gban ni gaara.
- 22 Ni daga vuosi di ba da keŋ a tɪŋ daakpana yaa hogokpana tɔuma, ama ta ni tɔmaha. Ni ka yaala bugile wia ama ta gaara bugile jiamɪŋ juone nyinti.
- 23 Ni kuule di ni yaa Dmɪŋ mɪraha mɪŋ, ama ta ka du ha ta yie Dmɪŋ viivi me.
- 24 Sɪba di maagina Dmɪŋ gbanɔ ma di, “Ni Juu vuosi wia ta vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di bala wɔbiati a chɔusa Dmɪŋ saan.”
- 25 Du yi ni du Dmɪŋ mɪraha, die nɪŋ ni kɔla gobiŋ yaa nyɔari, ama du yi ni ka dɪa mɪraha, ka ka su sɪba gobiye.
- 26 Du yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ta ka gobi ba kɔla, ama ta du Dmɪŋ mɪraha, Dmɪŋ nan tuo be sɪba vuodiekemba di gobine ba kɔla.
- 27 Niɪŋ Juu vuosi, ni yaa mɪraha a maagi gbanɔ ma a yi ni, ta ni gobe ni kɔla, ama ni gban ni chɔusinana mɪraha; vuodiekemba di kana ka gobe ba kɔla ama ta du mɪraha, banɪŋ ba bala ba dii ni sariya ta baari ni chɔusiya.
- 28 Daa fu benne sɪba Juu vuoke ta ba gobi fu kɔli yine fu Juu vuon wusie.

29 Juu vuon wusie yiwo vuodieke di dna miraha. Wusie gobij bie sun ma, ta kanij gobiku mi di yi Dmij Halkaska tsuma, daa nyngbanij ma. Wsunij vuoke mi yese birij a nyinna Dmij jigin, daa vuota jigin.

Romi 3

1 Bia nyuart Juu vuosi di ye a tian vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi? Ba kola gobij yaa nyuart?

2 Ka yaa nyuart pam. Wudieke Dmij di yina Juu vuosisi ka yi niijmina jaan a tian a mana die u yiwo u waha, di ba gbara.

3 Di yiwo wusie di batan die ka yi waha yada. Die nij di dagiya di Dmij ka yi wusietien ba kana ka yi yada wa wia?

4 Aayi, ka ka dagi die. Du yi vuon mana di yi nmunchibtielin, ama Dmij nij yiwo wusiebtaltu. Siba ba maagina Dmij gbanju sun die wo di: “Du yi funij Dmij fu bali wia, ba nan ye di yaa wusie ta ba dii fu sarya, nan dii wusie.”

5 Ama du yi ti tuntumbiat di dagi di Dmij yaa wusie, bia ti baan ti bali? Du yi Dmij di dati ti tba ti nan biagi bali di Dmij yiwo bian? (Vuota sunanyile man bala naa.)

6 Aayi daa die! Dmij di senj ka yi wusiebtaltu, lalia u baa u yi a dii tingbanja gie vuosi sarya?

7 Vuon nan di niga ninhagurij di, “Du yi n nmunchibisi di daga di Dmij senj yiwo wusietien, ta vuosi di yia wa jilma, bia wia u nan dati n tbinj di n yiwo wublayiru?”

8 Batan danj di bala di, “Ni vaa ti yi wubiat amu wuvuna nan kenj.” Vuosi batan zia mij ta baari di manij n bala naa. Dmij nan dati ba tbinj siba ba muna die.

9 Lalia ti baa ti bali? Tinij vuodiekemba di yine Juu vuosi wo berij tian wa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi berij mij? Aayi, n wonj bali mij di Juu vuosi anjan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi mana bie wo bian ma,

10 siba di maagina Dmij gbanju sun di: “Vuong wori a yi vuovun, Aayi, daa vuobalimij gbanj.

11 Vuong wori ta yaa sibij, ta vuon ka jama Dmij.

12 Vuon mana yinjiye mij ta vaa Dmij, vuon mana yiwo bian; vuong wori a yie vunij, daa vuobalimij gbanj.

13 Ba nua su siba kunti voriti ta nmunchibisi di nyinna a ma, ta wudieke di nyinnana ba nua ma su siba javujukij tian;

14 ba nua suuli wo anjan kaatitvati.

15 Ta ba yie lagi di ba yi vuon danja ta kuv;

- 16 ta jigidieke mana ba gana, chɔsɔsɔŋ aŋaŋ sɔgɔchɔsɔsɔŋ ŋaaŋ kienj mi.
- 17 Ta ba ka sɔba sie dieke ba baa nan du a ye sɔgɔduagɔŋ.
- 18 Ta ba ka bi chɔga Ōmɔŋ.”
- 19 Lele, ti sɔba di wudieke mana Ōmɔŋ mɔraha di bala wa, bala yɔa vuodiekemba di benne ka yiko me, amɔ vuonj mana kaŋ biagɔ yuori ɔ nɔaŋ a balɔ wɔŋ, ta tɔŋbanjka gie vuosi mana bemme Ōmɔŋ saryɔa diile me.
- 20 Dama vuonj wori a nan biagɔ a du Ōmɔŋ mɔraha di dagɔna die a yi vuovunɔ Ōmɔŋ nɔŋŋa; mɔraha wɔa vuota di sɔba di ɔ tɔma tɔmbɔati.
- 21 Ama lele, Ōmɔŋ di daaginana sie dieke a vasɔnana vuota di birɔma vuovunɔ ɔ nɔŋŋa wa wa bie yaalɔŋ ma, ta ɔ naazɔalɔŋ wɔa aŋaŋ mɔraha di daga a wɔa, ama di ka nyɔŋ mɔraha dusɔŋ ma.
- 22 Ōmɔŋ vasa vuota di birɔma vuovunɔ ɔ nɔŋŋa ba yine Yisa Masia yada wa wɔa. Ōmɔŋ yie naa, a yɔa vuodiekemba mana di yine Yisa Masia yada ta ka luge,
- 23 dama vuota mana yiwo biɔŋ die wɔa ti ka bie vunɔŋ sɔba Ōmɔŋ di yaalala dene wo.
- 24 Ama Ōmɔŋ zɔɔlɔnchɔgɔla wɔa ɔ baari di ba yi vuovuna ɔ nɔŋŋa, ka yiwo piini, dama Yisa Masia gbati ti a taan mɔŋ yɔri.
- 25 Ōmɔŋ die vaa wa Yisa Masia di nyɔŋ yaalɔŋ ma, ta bi yi ɔ zɔŋ dieke di nyɔnna ɔ ma wa di yi kaabiŋ ti biɔŋ wɔa, du yi ti yi naa yada Ōmɔŋ nan nagɔ chaa ti ti tali; naa daga di Ōmɔŋ yiwo sɔgɔyɔalɔntienj. Saŋŋa dieke di tianna wa, Ōmɔŋ die ka dati vuota tibɔŋ ba tɔmbɔati wɔa, dama ɔ suguru wɔa;
- 26 ama lele nɔŋ die ɔ yie, amɔ ka nan dagɔ ti di wɔnɔŋ Ōmɔŋ yiwo sɔgɔyɔalɔntienj, ta vasa vuodieke nɔŋ mana di yine Yisa yada di birɔma vuovunɔ ɔ nɔŋŋa.
- 27 Die wɔa, jaan beri mɔŋ ti nan kuuli aŋaŋ ka? Aayi, jaan wori. Daa vuota di dina mɔraha wɔa ti nan ye gbatitaanɔŋ, ama ti yine Yisa Masia yada wa wɔa.
- 28 Dama ti bala a baari di vuota yada yiile wɔa, Ōmɔŋ di baari di ɔ yi vuovunɔ ɔ nɔŋŋa; daa ɔ dina mɔraha wɔa.
- 29 Ōmɔŋ yiwo Juu vuosi nyuna ma Ōmɔŋ? Aayi, ɔ yiwo Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi Ōmɔŋ.
- 30 Ōmɔŋ yiwo Ōmɔŋ balimɔŋ ta nan balɔ di Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi mana yiwo vuovuna ɔ nɔŋŋa, ba yada wɔa.
- 31 Ti balala di vuota yese gbatitaanɔŋ ɔ yada wɔa, die nan yi mɔraha yi yɔri? Aayi, daa die. Ama ti ye zie wo mɔraha kɔaŋ mɔŋ.

Romi 4

- 1 Wubla ti baa ti bali yaa gamma ti chōōḅḅḅḅ Abarahami aḅaḅ ṽ berij me?
- 2 Du yi ṽ tunvuna wia Ḍmij di baari di ṽ yiwo vuovunṽ, die nij ṽ tij nan di yaa jaan di ṽ kuule aḅaḅ ka, ama ṽ kaan biagi a kuule Ḍmij nijḅa.
- 3 Di maagiya Ḍmij gbaḅḅ ma di, “Abarahami die yiwo Ḍmij yada, ṽ yada ka wia Ḍmij die di baari di ṽ yiwo vuovunṽ ṽ nijḅa.
- 4 Du yi vuon di tuma tṽma, ṽ nyuari ka yi piini, ama ka yiwo ṽ tune.
- 5 Ama vuon kaan biagi a vaa Ḍmij baari di ṽ yiwo vuovunṽ aḅaḅ wudieke ṽ tunna. Ḍmij tuose tuntumbiati tielij du yi ba yi wo yada.
- 6 Davidi die bali wa naa gbaḅ gbaḅ, di vuodieke nij Ḍmij di nagi wa ṽ yi vuovunṽ ṽ nijḅa ta di ka yi ṽ tuntunvuna wia, die vuoke yaa sugifalij pam.”
- 7 Davidi die bi baari di, “Vuodiekemba Ḍmij di vaa ba tumbiati a chaa ba ta bi ligihe, banij ba yaa wa sugifalij;
- 8 Vuodiekemba Ḍmij di kana ka tinsa ba tuntumbiati, yaa wa sugifalij.”
- 9 Sugifaliku gie yiwo vuodiekemba di gobine ba kōla nyuna ma suti? Aayi, di yiwo vuodiekemba di kana ka gobi ba kōlaha gbaḅ suti. Ti wōḅ a baari di di maagiya Ḍmij gbaḅḅ ma di, “Abarahami die yiwo Ḍmij yada, ta ṽ yada ka wia Ḍmij di baari di ṽ yiwo vuovunṽ ṽ nijḅa.”
- 10 Saḅḅa bia Ḍmij di yi wuri gie? Ḍmij die wa wa wa vuovunṽ ta ṽ ye keḅ gobi ṽ kōli yaa die ṽ gobi wo ṽ kōli ta Ḍmij di keḅ wa wa wa vuovunṽ? Ḍmij die wa wa wa vuovunṽ ta ṽ ye gobi ṽ kōli.
- 11 Ka kṽaḅ chaan die ṽ gobi ṽ kōli, ama ṽ gobiku die yiwo siara di wṽnij Abarahami yada wia Ḍmij di wa wa wa vuovunṽ, ta ṽ ye gobi ṽ kōli. Die wia, vuodiekemba mana di yine Ḍmij yada ama a ka gobi ba kōla, Abarahami yine ba chōōḅ; ba yine Ḍmij yada wia Ḍmij di wa ba vuovuna.
- 12 Abarahami bina yi vuodiekemba di gobine ba kōlaha chōōḅ, daa ba gobinene wia, ama ba yine Ḍmij yada siba ti chōōḅ Abarahami die di yine die, ta ye gobi ṽ kōli.
- 13 Ḍmij die yi wa Abarahami aḅaḅ ṽ haagisi nṽaḅ di tṽgbaḅka gie nan yi ba suti. Die ṽ yi wa nṽari gie, daa Abarahami die di dina miraha wia, ama die ṽ yine Ḍmij yada wa ta Ḍmij di baari di ṽ yiwo vuovunṽ wṽnij Ḍmij jigij.
- 14 Du yi Ḍmij nṽa di baa a yi vuodiekemba di dina miraha suti, die nij vuon yada tij nan yi yōri, ta Ḍmij nṽaḅ kaan di yaa nyuari.
- 15 Miraha zetij yalla Ḍmij sunyuriḅ a kienj, ama miraha di wori, ka zetij wori.
- 16 Ḍmij nṽari yiwo vuodiekemba di yine yada suti, ṽ zōōlinchigila wia, die ṽ yi wa nṽari ta die ka seḅ yi Abarahami haagisi mana suti, daa vuodiekemba di dina miraha nyuna ma suti, ama vuodiekemba mana di yine Ḍmij yada siba

Abarahami die di yine yada die wo, ka yiwo ba sutt, dama wɔnɔŋ Abarahami yiwo ti mana chɔɔŋ.

17 Sɔba di maaguna Ɖmɔŋ gbanƙu ma di, “N yi fu wo buuriŋ pam chɔɔŋ.” Die wia, Ɖmɔŋ jigiŋ Abarahami yiwo ti chɔɔŋ, Ɖmɔŋ, vuodieke Abarahami di yine yada wa, wɔnɔŋ u yɔnana kunti miivoli, ta vasa jadieke di wone di keŋ beri.

18 Abarahami die yiwo yada ta yaa tama saŋŋa dieke wuŋ di kana ka daga di tama beri wo, die wia die u keŋ biriŋ buuriŋ pam chɔɔŋ. Sɔba di maaguna Ɖmɔŋ gbanƙu ma di, “Fu haagisi nan di dala sɔba chɔŋmarisi.”

19 Abarahami die yiwo sɔba bɔna kɔbɔga, ta sɔba di u nyɔŋbanɔŋ gbanƙiya miŋ, ta u hɔgu Sara diaŋ di yi hɔguɔriŋ, aŋaŋ die mana yɔri, Abarahami yada die ka muuriye.

20 Die u faasi a yi Ɖmɔŋ yada miŋ, ta ka chuliya aŋaŋ Ɖmɔŋ nɔari, die u yada ka di yi wa hagiŋ pam, ta u bira Ɖmɔŋ.

21 Ta die sɔba aŋaŋ wusie di Ɖmɔŋ nan biagi a yi wudieke u yina wa nɔaŋ di u nan yi wo.

22 Die wia Ɖmɔŋ di nagi wa di u yiwo vuovuu, u yine Ɖmɔŋ yada wia.

23 Ama daa Abarahami nyuna ma wia di maagi Ɖmɔŋ gbanƙu sɔŋ di, “Ɖmɔŋ nagi wa miŋ a biriŋ vuovuu.”

24 Ama a maagiya miŋ a yi tɔniŋ vuodiekemba Ɖmɔŋ di bala u tuo ti di ti yiwo vuovuna u niŋŋa wa gban, dama ti yine wɔnɔŋ Ɖmɔŋ vuodieke di sugirina ti Yɔmɔtieŋ Yisa a nyiŋ kumbu me wo yada wa wia.

25 Wɔnɔŋ u naguna Yisa a yi ba kuu wa ti tuntumbiati wia, ta bi sugiri wa a nyiŋ kumbu me, di u vaa ti biriŋ vuovuna u jigiŋ.

Romi 5

1 Ti yalla yada Yisa Masia ma wa wia Ɖmɔŋ di baari di ti yiwo vuovuna u jigiŋ, ta sugidɔagiŋ di bie tɔniŋ aŋaŋ Ɖmɔŋ sunsɔŋ, ti Yɔmɔtieŋ Yisa Masia wia.

2 U wia Ɖmɔŋ di chigi ti zɔɔliŋ, ti yada ka wia, ta ti ye u zɔɔlinchigilaha ta yalli sugifaliŋ, dama ti yaa tama di ti nan daansi ye beri vuŋ dieke Ɖmɔŋ di bala u yi ti wa.

3 Ta ti bi yaa sugifaliŋ ti wahala diile me, dama ti sɔba di wahalaha diile yia ti wa sikimiŋ,

4 ta bi yia ti beri vuŋiŋ, ta beri vuŋiŋ diaŋ di yia ti tama.

5 Ta tamaka mi di ka vasa ti die viivi, dama Ɖmɔŋ nagi wa choti dieke u yalla a yi ti sugiti ma, u Halikasika u naguna a yi ti wa wia.

6 Dama saŋŋa dieke ti wone sunŋiŋ wo, ta Masia di tuo tɔniŋ vuobati kuŋ a kpi, die ka yiwo saŋŋa dieke Ɖmɔŋ di vɔarina a zien.

- 7 Dɪ haɡɪ mɪŋ dɪ vuon̄ tuo vuodieke dɪ mɪŋŋɪna dɪsa mɪra kuŋ a kpi, ama vuon̄ zu, vuon̄ nan tuo vuovun̄s kuŋ a kpi.
- 8 Ama dɪ daɡɪ tɪ wa ʊ chone tɪ dene, dama die tɪ yene yi tumbɪattɪelibe Masia dɪ tuo tɪ kuŋ a kpi.
- 9 ʊ zɪmbu wɪa, ɔmɪŋ dɪ baart dɪ tɪ yiwo vuovuna; die wɪa gbaŋ ʊ nan vuari tɪ a nyɪŋ tɪbɪdatɪ dieke dɪ kienene tɪ ma wa.
- 10 Die tɪ yiwo ɔmɪŋ dataasi, ama ʊ wa yi tɪ wo ʊ zuɔɔɪŋ, ʊ Buɔa wa kumbu wɪa. Lele tɪ wana a yi ɔmɪŋ zuɔɔɪŋ naa, chɪlɪŋ bɪ wori dɪ ʊ nan gbatt tɪ a taan̄ Masia miivoli wɪa.
- 11 Daa die nyuna ma, tɪ bɪ yaa wa suɡɪfɪalɪŋ ɔmɪŋ ma tɪ Yɔmɪtɪen̄ Yisa Masia wɪa, dama ʊ wɪa ɔmɪŋ dɪ yi tɪ ʊ zuɔɔɪŋ.
- 12 Vuobalɪmɪŋ nyuna ma bɪaŋ dɪ daaɡɪ a juu tɪŋgbaŋka gie me, ta bɪabɪ wɪa kuŋ dɪ beri. Die wɪa kuŋ dɪ kɪa vuota mana, dama vuota mana yiwo bɪaŋ.
- 13 Die bɪaŋ wɔŋ bie wo tɪŋgbaŋka gie me ta ɔmɪŋ dɪ ye keŋ yɪ tɪ Mosisi mɪraha; ama dɪ yi mɪra dɪ wori, vuon̄ kaan̄ bɪaɡɪ balɪ vuon̄ dɪ ʊ chɪsuɪ mɪraha mɪŋ.
- 14 Ama a nyɪŋ Adami saŋka a keŋ tuɡɪ Mosisi saŋka, kuŋ yaa wa vuota mana yiko, ta kɪa vuodieke bɪaŋ dɪ kana ka tuɡɪ Adami bɪabɪ. Adami die yiwo vuodieke dɪ bala ʊ keŋ ʊ kɪaŋ chaan̄ nɪasɪŋ.
- 15 Ama ba bale wo ka yi bunyɪ, dama ɔmɪŋ piini dieke ʊ nagɪna a yɪ tɪ yɔri wa ka su sɪba Adami bɪabɪ. Dɪ yiwo wusie dɪ vuosi pam kpiye mɪŋ vuobalɪŋka tumbɪattɪ wɪa. Ama ɔmɪŋ zuɔɔɪŋchɪɡɪla faasi dala mɪŋ, ta ʊ piini dieke ʊ yɪnana vuosi pam, aŋ ka yi vuobalɪŋka Yisa Masia zuɔɔɪŋchɪɡɪla wɪa gbaŋ dala mɪŋ.
- 16 ɔmɪŋ piinike aŋaŋ Adami bɪabɪ ka yi bunyɪ. Kanɪŋ bɪabɪ mi die yaa wa tɪbɪdatɪŋ a keŋ, ama ɔmɪŋ piini dieke ʊ yɪna tɪ yɔri wa yiwo tɪ wɪbɪattɪ naachaala tɪ tumbɪattɪ pam kɪaŋ chaan̄.
- 17 Vuobalɪŋka tumbɪattɪ wɪa kuŋ dɪ kɪa vuon̄ mana, wɔnɪŋ vuobalɪŋka mi wɪa. Ama wudieke dɪ dɪna ka kɪaka, vuobalɪŋka Yisa Masia tɪsumaha tɪaŋ die. ɔmɪŋ chɪɡɪ tɪ wa zuɔɔɪŋ pam ta tuo tɪ Yisa Masia wɪa, die wɪa tɪ nan ye nyan̄ŋɪŋ aŋaŋ miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ Yisa Masia ma.
- 18 Die vuon̄ mana die baa ʊ ye wo tɪbɪdatɪŋ Adami bɪabɪ wɪa. Ama wɔvun̄ dieke Masia dɪ yine wo wɪa ɔmɪŋ tuo tɪ mɪŋ ta yɪ tɪ piini dieke dɪ yine miivoli.
- 19 Adami die zeti wo ɔmɪŋ nuan̄ ta yi vuosi pam dɪ yi tuntumbɪattɪ tielɪŋ, ama Yisa tuo wo ɔmɪŋ nuan̄, ta nan yi vuosi pam bɪrɪŋ vuovuna ɔmɪŋ jɪɡɪŋ.
- 20 Mɪraha keŋye dɪ ka daɡɪ bɪaŋ dɪ dala dene, ama bɪaŋ dɪ dala dene wo, ɔmɪŋ zuɔɔɪŋchɪɡɪla faasi dala mɪŋ pam a tɪaŋ die.

21 Die wia, bian dieke di yine vuota di kpie die wo, die gban gban Dmuj zoolnchigla wia u baari di ba yi vuovuna u jigij, ta yi ba miivoli dieke di wone kpatij, ti Yomutienj Yisa Masia ma.

Romi 6

1 Die wia, bia ti baa ti bali? Ti nan di bie ti tumbiati ma amu Dmuj zoolnchigla guti yaa?

2 Aayi, daa die. Yaa gamma bian wia, ti su siba ti kpiye muj, ta bian di bi wo ti hagurij. Die wia ti kaanj wari tumbiati ma.

3 Tinij vuodiekemba ba sina ti ananj Dmuj nyaanj Yisa Masia saanj ma wa, ti su siba ti lagij a kpi muj ananj wa.

4 Die wia, die ti lagij a kpi muj ananj Yisa Masia ta ba guu ti ananj wa Dmuj nyaanj sula ma; ta u Chooj Dmuj di nagi u hagurij a sugur wa a nyij kunj me, die gban gban ti gban di hagi di ti bemme miivoli haalku ma.

5 Du yi tinij ananj Masia die di lagij a kpi, die gban gban ti baa ti lagij a hagi kunj me siba die u haguna die wo.

6 Ti siba a baari di ti berikuru die lagij a kpi muj ananj Yisa u dagarku ma, di ti berikuru daa bi yallima ti hagurij, ta ti kaanj bi yi yonisi bian hagurij ma,

7 dama du yi vuonj di kpi u bi wo bian hagurij ma.

8 Ti dene kpi ananj Masia wa, ti yaa yada di ti nan di yalli miivoli ananj wa.

9 Ti siba a baari Dmuj sugur wa Masia a nyij kunj me ta u kaanj bi kpi; kunj bi wo u hagurij.

10 Die u kpiye muj bunyi ti tuntumbiati wia, ama u wana bie miivoli me wo, wunij ananj Dmuj lagij na a beri muj.

11 Die wia, ni gban ni nagi ni gban siba ni kpiye muj ta bian di bi wo ni hagurij, ama Yisa Masia wia ni bie wo ni miivoli me Dmuj jigij.

12 Die wia, ni daa vaa bian pogli ni nyijbanij ta vasa ni yime bian choti.

13 Ni daa yima ni nyijbanij lugij kaani hagurij anj ka tuma tumbiati, ama ni nagi ni gban a yi Dmuj, ta su siba ni nyij wa kunj me ta juu miivoli me; ni nagi ni nyijbanij mana a yi Dmuj anj u nagi ni a tunj sugifalij tuma.

14 Bian da yallima di hagurij, dama miraha ka si ni, ama Dmuj zoolnchiglahaha sina ni.

15 Miraha di kana ka si ti wa, ama ta Dmuj zoolnchiglahaha di si ti naa, ti nan wari tumbiati yiile me yaa? Aayi, ti kaanj yi die.

- 16 Nɪ ka sɪba a baari yiwo yɔmɔ a yi vuodieke fɔ tuosinene ɔ nɔari? Du yi fɔ saagi a yie tɔmbɪati, yiwo bɪaŋ yɔmɔ, ta ka kpatɪŋ yiwo kuŋ, ama fɔ saagi Dmɪŋ nɔaŋ, die nan vaa fɔ yi vuovunɔ Dmɪŋ jigiŋ.
- 17 Saŋŋa kaani, bɪaŋ die yalla nɪ haŋɪŋ, ama lele nɪŋ n waasa Dmɪŋ nɪ faasina a tuo wusie dagɪkɔ dieke n dagɪna nɪ wa.
- 18 Dmɪŋ die nɔari nɪ a nyɪŋ bɪaŋ yɔŋɪsɪ ma, amɔ nɪ yi wudieke dɪ baan nan fiati ɔ sɔŋ.
- 19 (Nɪnɪŋ vuota dɪ kana ka mɪŋŋa Dmɪŋ wɪa lagi lagi wa wɪa, maŋ yaala n bali aŋaŋ vuota yɪaŋ a dagɪ nɪ ɔ wɪa.) Sɪba die nɪ ŋaana a naga nɪ gbaŋ a tuma tɔmbɪati a gɪta die wo, lele nɪŋ nɪ nagi nɪ gbaŋ a tuma Dmɪŋ tɔsɔma amɔ nɪ nan seŋ yi ɔ sɪti.
- 20 Saŋŋa dieke die nɪ yine bɪaŋ yɔŋɪsɪ wa, die dɪ ka yi fɔŋɪmɪ dɪ nɪ fiati Dmɪŋ sɔŋ.
- 21 Tɔŋ dieke die nɪ tɔnna ta lele ka wa yaa viivi naa, bɪa nyɔari nɪ ye? Hanɪŋ tɔsɔmaha mi chanchaalɪŋ yaa kuŋ a kienɪ mɪŋ.
- 22 Ama lele nɪŋ nɪ wa nyɪŋ wa bɪaŋ yɔŋɪsɪ ma, ta bɪrɪŋ Dmɪŋ yɔŋɪsɪ. Naa nan vaa nɪ yi sɔŋɪtalɪntielɪŋ ta ye miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ.
- 23 Dama tɔntɔmbɪati nyɔari yiwo kuŋ, ama Dmɪŋ piini yiwo miivoli dieke dɪ wone kpatɪŋ, tɪ taasina aŋaŋ tɪ Yɔmɔtɪenɪŋ Yisa Masia wɪa.

Romi 7

- 1 N nɪballɪ, nɪ mana sɪba mɪra, die wɪa nɪ nan biagi sɪba wudieke n bala n bali naa chɪaŋ. Mɪra yige vuodieke dɪ benne ɔ miivoli me mɪŋ.
- 2 Die wɪa mɪraha sɔŋ, dɪ yiwo talasi dɪ hɔŋɔ lagɪma aŋaŋ ɔ chɔrɔ saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ dɪ yene bie ɔ mɪsɪ ma, ama saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ wa dɪ kenɪ kpi, mɪraha ka bɪ yigi hɔŋɔ wa.
- 3 Die wɪa, du yi saŋŋa dieke ɔ chɔrɔ wa dɪ yene bie ɔ mɪsɪ ma, ta ɔ beri aŋaŋ dembigaanɪ, ba nan dɪ wasa wa daakpannagɪrɔ; ama du yi ɔ chɔrɔ wa dɪ kpi, mɪraha kaanɪ bɪ yigi wo. Du yi ɔ yallɪ dembigaanɪ ɔ chɔrɔ wa kuŋ kɔaŋ chaanɪ, ɔ ka yi daakpannagɪrɔ.
- 4 N nɪballɪ, die gbaŋ die dɪ su aŋaŋ nɪ, nɪ yiwo Masia nyɪŋŋbanɪŋ lɔŋɪŋ, ta die kpi ta mɪraha ka bɪ yige nɪ, ama lele nɪŋ nɪ taasɪya mɪŋ aŋaŋ Masia vuodieke die dɪ haŋɪna kumbu me wo, nɪ yime wɔvɔna a yɪma Dmɪŋ.
- 5 Saŋŋa dieke dɪ tianna wa die tɪ yie tɪ nyɪŋŋbanɪŋ choti ta mɪraha dɪ vaa tɪ yaa lɔlɔbiati ta a tuma tɪ nyɪŋŋbanɪŋ ma, ta yaa wudieke dɪ yine kuŋ a kienɪ tɪ ma.
- 6 Ama lele nɪŋ, mɪraha ka bɪ yigi tɪ, dama die tɪ kpiye mɪŋ ta mɪraha dɪ bɪ wo tɪ haŋɪŋ. Die wɪa, tɪ wa biagi a tuma yɪa Dmɪŋ aŋaŋ miivoli haali dieke Dmɪŋ

Halikasika di yina ti wa; ti ka bi tuma anan mirakura die ba maagina gbanƙu ma wa.

7 Die wia, bia ti baa ti bali? Ti nan bali di miraha ka vuna yaa? Aayi, ti kaan bali die. Miraha di tun wori, n tun kaan di siba bian di yine jadieke. Miraha di tun ka dagiya di n daa yalluma lola anan n chanchaan jaan, n tun kaan di siba lola di yine jadieke.

8 Ama bian ye wo ka hagin a nyin wa miraha sun, ta lola yiri yiri pam di hagi n sun ma. Miraha di tun wori, bian tun nan yi jakpiikin.

9 Sanja dieke die n kana ka siba miraha, die n yaa miivoli mun; ama n kenne siba miraha, bian dieke di benne n sukun di hagi,

10 ta man kpi. Ta mira dieke di tunna mu ka yaa miivoli a ken wo, die di yaa kun a ken.

11 Bian die di ye sien miraha sun ta gaan mun, ta kun mun.

12 Miraha anan ka dagiku nin yiwo kasi, ta yi wusie ta bi vuna.

13 Die nin, di baan daga di wudieke di vuna wa yalla kumbu a ken n ma wa? Aayi, daa die. Bian di wa wudieke di vuna a yaa kumbu a ken n ma, amu ka nan yuori daga ti bian di sina dene. Die wia ti wa siba di bian faasi yiwo jaban pam.

14 Ti siba a baari di miraha nyin wa Dmuni jigin, ama manin nin n yiwo vuota, ta yi bian yomu.

15 N ka siba wudieke n yinene chan; ta ka yie wuvuna dieke n yaalala di n yi; ama ta yie tumbati dieke n hana.

16 Du yi man yie tumbati dieke n kana ka yaala di n yi, di dagiya di n saagya mun di miraha vuna mun.

17 Die wia, di ka yi n gban n tunnanaha, ama di yiwo bia dieke di benne a ma wa vanana man yie he.

18 N siba a baari di wuvunin wo n sun ma, n yaala n yiwo wudieke di vuna, ama n ka biagi yie ke.

19 Wuvun dieke n yaalala di n yi wo, n ka biagi yie, ama ta tumbati dieke n kana ka yaala di n yiwo, kanin ma yie.

20 Die wia, du yi man yie wudieke n kana ka yaala di n yiwo, di dagiya di daa manin n gban n yinene he ama di yiwo bia dieke di benne n ma yinene he.

21 Wubalinin man ye ta ka bie n ma sanja mana, man ken yaala di n yi wudieke di vuna, bian nan beri anan mun.

22 Dmuni miraha yinana mun sugfalin,

23 ta maŋ yese mɪrɪ dieke dɪ tɔnnana n nyɪŋbanɪŋ ma a waga aŋaŋ mɪrɪ dieke n sɔŋ dɪ yaalala, ta bɔbɪ mɪŋ sɪba dansarɪka vuon, dɪ n saagi a yi bia dieke dɪ benne n sɔŋ ma wa.

24 Aba, n yiwo sɔgichɔsɔsɪŋ tien. Mɪnɪa baan gbatɪ mɪŋ a nyɪŋ nyɪŋbanɪŋ dieke dɪ yalla mɪŋ a gara kuŋ me naa?

25 N bɪra Ɖmɪŋ vuodieke dɪ gbatɪna mɪŋ a taan naa, tɪ Yɔmɔtien Yisa Masia wɪa. Die wɪa, n dɪ wa Ɖmɪŋ mɪraha n sɔŋ ma, ama ta n nyɪŋbanɪŋ diaŋ dɪ dɪ biaŋ sieku.

Romi 8

1 Die wɪa, lele Ɖmɪŋ kaan dɪi vuodiekemba dɪ benne Yisa Masia ma wa sariya a baari dɪ ba chɔsɔsiya.

2 Dama Ɖmɪŋ Halɪkasɪka nan yɪ ba miivoli dieke dɪ nyɪnna Yisa Masia jigɪŋ ta gbatɪ ba a taan yɔri, a nyɪŋ biaŋ aŋaŋ kuŋ me.

3 Ɖmɪŋ tɔŋ wa ɔ gban gban ɔ Bɔa tɪŋgbanɪka gie me, ta ɔ keŋ aŋaŋ nyɪŋbanɪŋ sɪba tɪnɪŋ vuobiati nyɪŋbanɪŋ, ɔ keŋ tuo tɪ kuŋ a kpi. Ta ɔ kumbu wɪa Ɖmɪŋ dɪ chɔsɔsɪ bia dieke die dɪ benne tɪnɪŋ vuota sugɪtɪ ma wa hagɪrɪŋ. Mosisi mɪraha ka biagi yi naa, dama tɪnɪŋ vuota ka biagi dɪ mɪraha vuon.

4 Ɖmɪŋ die yiwo naa amɔ tɪnɪŋ vuodiekemba berɪŋ dɪ dɪna Ɖmɪŋ Halɪkasɪka daa vuota choti wo, nan saagi a dɪ wusie sieku sɪba mɪraha dɪ dagɪna dene wo.

5 Vuodiekemba berɪŋ dɪ dɪna vuota choti wo, naga ba sɔŋanyile a yie vuota choti me mɪŋ, ama vuodiekemba berɪŋ dɪ dɪna Ɖmɪŋ Halɪkasɪka diaŋ dɪ naga ba sɔŋanyile a yie Halɪkasɪka choti me mɪŋ.

6 Du yi fɔ nagɪ fɔ yɪaŋ a taasi aŋaŋ vuota choti, dɪ yiwo kuŋ, ama du yi fɔ nagɪ fɔ yɪaŋ a taasi aŋaŋ Ɖmɪŋ Halɪkasɪka choti, dɪ yiwo miivoli aŋaŋ sɔgɪdɔagɪŋ.

7 Du yi fɔ nagɪ fɔ yɪaŋ a taasi aŋaŋ vuota choti, yiwo Ɖmɪŋ dataan, ta ka dɪ Ɖmɪŋ mɪraha, ta kaan seŋ a dɪ ha.

8 Vuodiekemba dɪ dɪna vuota choti kaan biagi yi wɪŋ a fɪali Ɖmɪŋ sɔŋ.

9 Lele nɪ ka bɪ beri sɪba nɪ nyɪŋbanɪŋ dɪ yaalala nɪ bemme dene, ama nɪ berɪŋ su sɪba Halɪkasɪka dɪ dagɪna nɪ dene, du yi Ɖmɪŋ Halɪkasɪka dɪ seŋ bie nɪ ma. Vuodieke nɪŋ mana dɪ wone Masia Halɪkasɪka ka yi ɔ sɪtɪ.

10 Du yi Masia dɪ bie nɪ ma, Halɪkasɪka nan yɪ nɪ miivoli dama Ɖmɪŋ tuo nɪ mɪŋ dɪ nɪ yiwo vuovɔna ɔ nɪŋŋa ama nɪ nyɪŋbanɪŋ nan kpi nɪ biaŋ wɪa.

11 Wɔnɪŋ Ɖmɪŋ vuodieke dɪ sɔgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kuŋ me wo, du yi ta ɔ Halɪkasɪka dɪ bie nɪ ma, wɔnɪŋ vuodieke dɪ sɔgɪrɪna Yisa a nyɪŋ kuŋ me wo, wɔnɪŋ ɔ balla ɔ yɪ nɪ nyɪŋbanɪŋ miivoli haalɪŋ, ɔ Halɪkasɪka dɪ benne nɪ ma wɪa.

- 12 Die wia, n numballi, ni simma ta daa dia ni nyngbanuḡ choti.
- 13 Du yi ni di ni nyngbanuḡ choti ni baa ni kpi muḡ, ama du yi ni kuṡ ni nyngbanuḡ choti Dmuḡ Halikasika haguruḡ ma, ni nan ye miivoli.
- 14 Vuodiekemba Dmuḡ Halikasika di daginana ba sieku, banuḡ ba yine Dmuḡ balli.
- 15 Dama Halikasi dieke Dmuḡ di yina ni wa, ka yi ni buruḡ wa yuḡisi anan vuodiekemba di chiginana nmaamuḡ, ama u yi ni buruḡ wa Dmuḡ balli, ta yi ni haguruḡ ni wasa Dmuḡ di, "Ti Chuuḡ."
- 16 Dmuḡ Halikasika vana ti gbanḡ gbanḡ haaltti di siba di ti yi wo Dmuḡ balli.
- 17 Ti senne a yi Dmuḡ balli naa wia, ti nan ye nyinuuna diekemba u nagina a duḡan a gbari u vuosisi; ti nan keḡ guḡti ye u jilima. Dama du yi ti die wahala Masia wia, u nan keḡ kotu ti.
- 18 N siba di wahala dieke ti dinene lele gie wo kaanḡ biagi nagi muḡisi anan sugufali dieke Dmuḡ di bala u yi ti wa.
- 19 Dunia nyinti mana Dmuḡ di naana chusa anan nuḡnuḡna a gbari sanḡa dieke Dmuḡ di bala u keḡ vuari u balli yenḡ me,
- 20 dama dunia nyinti mana die chuṡsiya muḡ ta die bi wo nyuari, die ka ka yi ka gbanḡ ka duḡuḡ, die ka yiwo Dmuḡ duḡuḡ u yi die, ama u bi vaa ka yaa tama.
- 21 Daanḡ kaanu nan di beri ta duḡaka nyinti mana nan keḡ nyuḡ kuḡ yuḡisi ma, ta kuḡ kaanḡ bi puḡulha, ta nan di yaa sugufali dieke Dmuḡ balli di bala ba keḡ ye wo.
- 22 Ti siba a baari dunia nyinti mana bie tuḡan ma ta nmuuse a keḡ tuḡi jinne siba huḡu di bala u muru ta nmuuse dene wo.
- 23 Ama daa dunia nyinti nyuna ma nmuusinene, ama tinuḡ vuodiekemba di yalla Dmuḡ Halikasika di yine piini dieke Dmuḡ di wolinne a yi gbanḡ nmuuse muḡ ti suguti ma ta chusa sanḡa dieke Dmuḡ di bala u wa ti u balli, a gbari ti nyngbanuḡ a nyuḡ yuḡisi ma.
- 24 Die ti yalla tama wia ti ye gbatuḡanuḡ. Du yi ti ye jadieke ti yalla tama di ti nan ye, die nuḡ ka ka bi yi tama. Muna baa u yaa tama jadieke u wone ye wia?
- 25 Ama du yi ti yaa tama di ti nan ye jadieke ti yene ka yeye, die nuḡ ti nan chuṡi anan suguru.
- 26 Die gbanḡ gbanḡ Dmuḡ Halikasika di sunḡe ti ti gbaluḡisi ma. Ti nḡanḡ ka siba ti muḡna ti juṡi Dmuḡ dene ama Halikasika nḡanḡ juṡsa Dmuḡ a yia ti anan nmuusi dieke nuḡawuḡ di kana kaanḡ biagi a bali.
- 27 Ta Dmuḡ vuodieke di sibana vuota sunḡanyile siba Halikasika sunḡanyile muḡ, dama Halikasika juṡsa Dmuḡ a yia u vuosi a du sie dieke wunuḡ Dmuḡ di yaala.

- 28 Vuodiekemba Ɖmɨŋ dɨ wana, ɔ wa ba wa wɨŋ wɨa, ta ba yaa choti anɔŋ wa, ta ti sɨba dɨ wudieke mana dɨ yinene, ɔ vasa a yie wɔvɨna a yɨa ba.
- 29 Ta vuodiekemba Ɖmɨŋ dɨ wone a vɔari wa, die ɔ vɔari ba mɨŋ dɨ ba sɨmma ɔ Bɔa wa, amɔ ɔ Bɔa wa nan yi Bɔajakɔɔŋ ta yallɨ nɨmballɨ pam.
- 30 Ɖmɨŋ wa wa vuodiekemba ɔ vɔarina wa, ta yi banɨŋ vuodiekemba ɔ wana wa dɨ ba yi vuovɨna ɔ nɨŋŋa, ta vuodiekemba ɔ bala dɨ ba yiwo vuovɨna ɔ nɨŋŋa wa, ɔ kɔti ba ŋmɨŋsikpɛŋ.
- 31 Bia ti baa ti balɨ yaa gamma gɛŋ he mana ma? Du yi Ɖmɨŋ dɨ bie ti chaŋŋ, mɨna baŋŋ biagi a tuoli ti?
- 32 Ɖmɨŋ die ka mɨŋ ti ɔ Bɔa wa, ama die ɔ nagɨ wa mɨŋ a bɨrɨŋ kaaba ti wɨa. Du yi die ɔ yɨ ti ɔ Bɔa, bia wɨa ɔ kaŋŋ yɨ ti nyintalkaha mana.
- 33 Mɨna baŋŋ biagi a balɨ chɔvɔɨ Ɖmɨŋ vuovɔarika? Ɖmɨŋ gbanŋ baari dɨ ba wo bɨŋ ɔ jigin.
- 34 Mɨna benne a baŋŋ biagi a dii ba sariya ta baari dɨ ba chɔvɔɨya? Vuonŋ wori. Masia die kpiye mɨŋ ta Ɖmɨŋ dɨ sɔgɨrɨ wa a nyɨŋ kɨŋ me, ta lele ɔ kalɨ Ɖmɨŋ nuudiigin chaŋŋ a jɔvɔa wa a yɨa ti.
- 35 Bia baŋŋ biagi a vɔari ti a nyɨŋ Masia choti me? Wumugisike yaa, wahala yaa mugisinŋ yaa kɔŋ yaa zɔɔlɨŋ yaa sɔgɨchɔvɔɨŋ yaa kɨŋ?
- 36 Sɨba ba maagina Ɖmɨŋ gbanŋkɔ ma dɨ: “Fɔ wɨa vuosi yaala ba kɔvɔ ti mɨŋ sanŋa mana; ta ti su sɨba yii diekemba ba yalla a gara dɨ ba kɔrɨŋ wa.”
- 37 Ama waha gie mana ma, ti yaa wa nyanŋŋŋ, Yisa Masia vuodieke dɨ chone ti wo ma.
- 38 Dama n senŋ a sɨba dɨ jaŋŋ wori a baŋŋ biagi vɔari ti a nyɨŋ Masia choti me; kɨŋ yaa, mɨsɨ yaa, malakasi yaa, jumbati yaa, wudieke dɨ yinene lele yaa, wudieke dɨ bala ka yi sanŋa dieke dɨ bala ka keŋ wo
- 39 yaa jadieke dɨ benne ŋmɨŋsikpɛŋ, yaa tɨŋgbanŋka chɨŋŋ, jaŋŋ wori naamɨŋ mana mana ma a baŋŋ biagi a vɔari ti a nyɨŋ Ɖmɨŋ choti me, choti dieke dɨ nyɨna ti Yɔmɔtɨŋŋ Yisa Masia ma wa.

Romi 9

- 1 N yiwo Masia suttɨ wɨa, wudieke n balala wa yiwo wusie, n ka chɨba ŋmɨnchɨbɨsɨ. Ta Ɖmɨŋ Halikasika dɨ dii n siara dɨ n ka chɨba ŋmɨnchɨbɨsɨ,
- 2 du yi maŋ yaa sɔgɨchɔvɔɨ dieke dɨ wone kpatɨŋ
- 3 n gbanŋ gbanŋ buurinŋ wɨa. Dɨ tɨŋ nan yi mɨŋ nansɨŋ maŋ tɨŋ nan biagi a zie vuosi gie nanŋ ma dɨ Masia chɔvɔɨ mɨŋ, n tɨŋ nan saagi.

- 4 Banɩɩ ba yiwo Izara vuosi, ta Ɖmɩɩ die di vɔari ba, ba yi ɔ balli, ta dagi ba ɔ chaankpenkpenɩɩ, ta saagi anan ba, ta yi ba ɔ miraha, ta dagi ba wusie jiamɩɩ, ta yi ba nɔa.
- 5 Ba chɔɔɩkɔɔɩɩ die yiwo vuokpuma, ta Masia die di tarɩɩna a yi vuota wa die yiwo ba wɔnyɩ. Ɖmɩɩ, vuodieke di yalla yiko jaan mana ma wa ye biri dieke di wone kpatɩɩ. Wusie.
- 6 N ka baari Ɖmɩɩ nɔari ka tuma; dama daa Izara vuosi mana yine Ɖmɩɩ vuosi wusie.
- 7 Daa Abarahami haagɩsi mana yine ɔ haagɩsi wusie, dama Ɖmɩɩ die bali Abarahami di, “Aziki maarɩɩ bala ba ken yi fu haagɩsi.”
- 8 Die wia, daa vuodiekemba Abarahami di murɩna vuota murɩɩ yine Ɖmɩɩ balli. Vuodiekemba di yine Ɖmɩɩ nɔari murɩɩ balli banɩɩ ba senne yi Ɖmɩɩ balli.
- 9 Ɖmɩɩ die yi wa nɔari gie di, “Biɩ chaan sanjka gie n nan yinji ken, ta Sara muri wa Bɔadembɩɩ.”
- 10 Ama daa a mana wonde. Rebeka die muri wa yuba ta ba yi dembisi ta yaa chɔɔɩ balɩɩɩ, wɔnyɩ ɔ yine ti chɔɔɩkɔɔɩɩ Aziki.
- 11 Ama sanjɩa dieke die ba yene ka muri ba ta ba ye ka yi wudieke di yine vɔnyɩ yaa biaɩ, Ɖmɩɩ die di bali Rebeka di jakɔɔri nan ken jaaɩ bɔabike. Ɖmɩɩ die bala naa di ɔ choti yi. Die ɔ choti yiwo di ɔ vɔari vuosi, daa ba tuma wia; ama di yiwo ɔ chone ta vɔari dene.
- 13 Sɩba Ɖmɩɩ di bala wudieke ɔ gbanjɩ ma di, “N vɔari wa Jakobu ama ta zeti Esɔɔ.”
- 14 Bia ti baa ti bali? Ti nan bali di Ɖmɩɩ ka yie wudieke di vuna yaa? Aayi, daa die.
- 15 Ɖmɩɩ die bali wa Mosisi di, “Vuodiekemba n yaalala n chɩɩɩ zɔɔɩɩ banɩɩ manɩɩ nan chɩɩɩ zɔɔɩɩ.”
- 16 Die wia, di ka di vuota di yaalnana yaa a yie wudieke, ama di yiwo Ɖmɩɩ zɔɔɩɩchɩɩɩ wia.
- 17 Di maagɩya Ɖmɩɩ gbanjɩ ma a bali yi Faaro di, “Manɩɩ Ɖmɩɩ n yi fu wo naan naa wia, di n nagi fu a dagi n hagiɩɩ, ta vaa n saan mɔɔɩ a ga tinjbanjka gie luga mana.”
- 18 Die wia, ɔ chɩɩɩ vuodiekemba ɔ yaalala di ɔ chɩɩɩ zɔɔɩɩ, ta yie batan tɩba di ka wɔmma wia sɩba ɔ yaala dene.
- 19 Ni wɔnyɩ nan piasi mɩɩ di du yi die, bia wia Ɖmɩɩ di yese vuota chɩɩɩɩ? Mɩɩa baan biagi a zeti Ɖmɩɩ choti?
- 20 Ama n zɔa, mɩɩa yine fu di fu yinji bali wɩɩ a yi Ɖmɩɩ? Kpagɩɩ nan biagi a piasi vuodieke di wɩnsɩna ka wa di, “Bia fu wɩnsɩ mɩɩ naa?”

- 21 Dama vuodieke di wunsina kpaga yalla sien di u nagi togun a wunsu kpaga ale a nyin togun mi, ta kaani di vuna ta kaani dian di ka vuna.
- 22 Die gban gban Nmij di yi; Die u yaala u dagi wa u sinyurin an vuon mana summa u hagin. Ama die u dii wo suguru anan vuodiekemba u juna sinyurin anan ba wa ta di mu di u chusi ba wa.
- 23 Die u yiwo naa, di u dagi u yalla hagin pam dene, ta die chigi vuodiekemba u vana zooli di ba guti ye u haginbu a taan.
- 24 Dama ti yine vuodiekemba u wana daa Juu vuosi nyuna ma, ama anan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi gban.
- 25 Naa die yi sba Hosia die di maagna dene, di Nmij baari di, "Vuodiekemba die di kana ka yi n vuosisi, banin man nan nagi an ba yi n vuosi; ta buuri dieke die n kana ka cho wo, banin man nan wa ba n buuri choti.
- 26 Ta jigidieke die ba bali ba di ba ka yi n vuosi wo, mi ba nan wa ba Miivolitien Nabidie Nmij balli."
- 27 Nmij naazua Azaya die bali wa naa yaa gamma Izara vuosi ma di, "Du yi Izara vuosi di dala sba mugun tambusin ama ba bita nan ye gbatitaanin;
- 28 dama Nmij nan dati tinbankan gie vuosi tba a kpati lagi lagi sba u bala die wo."
- 29 Sba Nmij naazua Azaya die di wolinne a bali wa di, "Du yi ti Yomutien vuodieke di yine hagin die di vaa ti buurin batan, di tin nan haari ti sba di haarina Sodomi anan Gomora tigisi vuosi dene wo."
- 30 Ta lele, bia ti nan wa bali? Ti nan bali di vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi wo die ka ma di ba yi vuovuna Nmij jigin, ama Nmij die di baari di ba yiwo vuovuna u ninna, ba yada wa.
- 31 Ama Izara vuodiekemba die di minana di ba yi mri diekemba di baan yi an Nmij baari di ba yiwo vuovuna u ninna wa di waari ka.
- 32 Bia wa die ba waari ka? Die ba waari ka mi dama die ba ma mi di Nmij bali di ba yiwo vuovuna u ninna daa ba yada wa ama ba tuma wa. Die wa, die ba gin tangbin kiri a nan,
- 33 tan dieke ba maagna ka wa Nmij gban ku ma di, "Ye, manin Nmij nagi wa tan a dan Zayoni tin ma, tan dieke di baan vaa vuosi gin anan ba nagisi, ta yi tan dieke di baan vaa ba nan. Ama vuodieke di yi wo yada kaan dii viivi."

Romi 10

- 1 N nimbali, n jusa Nmij anan n sun mana di u vaa n gban gban n buurin Juu vuosi ye gbatitaanin.

- 2 N nan biagi a dii ba siara di ba du wa Dmuj anjan nujumina; ama ba ka siba u sien anjan wusie.
- 3 Ba ka siba sie dieke Dmuj di daaginana a vasa vuosi di yie vuovuna u jigij, ama ta yaala ba gbanj gbanj sien, die wia ba ka sɔuna ba gbanj tɔngbanj a yia sie dieke Dmuj di daaginana a vasa vuosi di yie vuovuna u nujja wa.
- 4 Dama Mosisi miraha dusuj kaanj bi biagi vaa Dmuj baarti di vuonj yiwo vuovunɔ u nujja; ama vuodieke nuj mana di yi Masia yada, Dmuj nan baarti di wɔnɔj vuoke yiwo vuovunɔ u jigij.
- 5 Mosisi die maagi wa naa yaa gamma Dmuj di bala u vaa vuonj yi vuovunɔ u nujja du yi u du miraha; die u baarti di, “Vuodieke nuj mana di yinene wudieke miraha di dagina nan ye miivoli ka wia.”
- 6 Ama beri vun dieke di nyinna yada ma bal wa naa Dmuj gbanjɔ sɔj di, “Da kenj yile fu sɔj ma di minia baan jɔal ga arzanna?” (Ka chianj yiwo minia baan jɔal a ga arzanna ta yaa Masia a kenj sɔj?)
- 7 “Da kenj bi yilime di minia baan sɔj ga kpiile tiginj?” (Ka chianj yiwo minia baan sɔj ga a ga sugri Masia a nyuj kunj me?)
- 8 Wudieke Dmuj gbanjɔ di dagina yiwo naa, di “Dmuj wɔvunaha kenj gbigi ni muj; ka bie ni nɔa ma anjan ni sugri ma.” Wɔvunaha yiwo yada wudieke ti mɔvunana wa.
- 9 Du yi fu yuori fu nɔan a bal di, “Yisa yiwo Yɔmɔtienj”, ta yi yada fu sɔj ma di Dmuj die sugri wa muj a nyuj kunj me, Dmuj nan gbati fu a taanj.
- 10 Dama ti yine Yisa yada ti sugri ma wia, Dmuj di baarti di ti yiwo vuovuna u nujja, ta bi yuori ti nɔa a bala yadaka wia ti yese gbatitaanj.
- 11 Di maagiya Dmuj gbanjɔ sɔj di, “Vuodieke di yine wo yada, u kaanj wɔj dii viivi.”
- 12 Jaanj ka puo Juu vuosi anjan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi. Dmuj balɔka yine ti mana Yɔmɔtienj ta sunje vuodiekemba mana di jɔvunana wa.
- 13 Di maagiya Dmuj gbanjɔ sɔj di, “Vuodieke nuj mana di jɔvunana ti Yɔmɔtienj ta yaala sunjij, nan ye gbatitaanj.”
- 14 Du yi vuosi di ka yi wo yada, lala ba baa ba jɔvɔ di u sunji be? Ta du yi ba ka wuj wɔvunaha, lala ba baa ba yi wo yada? Ta ba ka mɔvɔ wɔvunaha, lala ba baa ba yi a wuj ka wia?
- 15 Ta du yi Dmuj di ka tuj tuntuntu mi, lala wɔvunaha di baa a yi a mɔvɔ? Di maagiya Dmuj gbanjɔ ma di, “Vuodiekemba di ganana a mɔvɔ wɔvunaha kenij vuna pam.”
- 16 Ama daa vuonj mana die tuone wɔvunaha. Azaya die maagiya muj Dmuj gbanjɔ sɔj di, “Dmuj, minia tuosinene wɔvunaha gie.”

17 Die wia, du yi vuon di wun wuvunaha gie, die baan vaa vuoke yi Yisa yada, ta du yi vuosi di musa Masia wuvunaha die baan vaa ba wun.

18 N yaala n piast a ye di vuosi ka wun wuvunaha yaa? Wusie, ba wunya. Di maagya Nm̄n̄ gban̄k̄u s̄n̄ di, “Vuosi wun ba lol̄n̄ an̄an̄ ba w̄bal̄ka t̄ngban̄ka gie l̄uga mana m̄n̄.”

19 N yaala n bi piast a ye di Izara vuosi die ka s̄ba ka ch̄an̄ yaa? Mosisi gban̄ gban̄ die wolinne a yin̄ji bal̄ di Nm̄n̄ baart̄ di, “N nan yi Izara vuosi yall̄ma nin̄maart̄ an̄an̄ vuodiekemba di wone buur̄n̄. Ta vaa ba ju s̄nyur̄n̄ a yi buuri dieke di yine gaat̄n̄.”

20 Azaya die dii wo dembisi, ta baart̄ di Nm̄n̄ baart̄ di, “Vuodiekemba бага die di wone n ma ye m̄n̄ m̄n̄; Ta naḡi n gban̄ a daḡi vuodiekemba di kana ka piasa yaala n jigin̄.”

21 Ama ɔ bal̄ wa naa yaa gamma Izara vuosi ma di, “N tur̄i wa n nuun̄ n̄m̄nt̄v̄ast̄ an̄an̄ yun̄ di n tuo be ama ba yiwo vuodiekemba di kana ka w̄mma wia ta zeti n n̄van̄.”

Romi 11

1 N bi yaala n piast m̄n̄ di, Nm̄n̄ zeti wo ɔ gban̄ gban̄ ɔ vuosi di yine Izara vuosi yaa? Aaȳi, ɔ ka zeti be. Man̄n̄ n gban̄ gban̄ n yiwo Izara vuon̄, ta yi Abarahami haaḡn̄, ta nyin̄ Benjamani buur̄n̄ ma.

2 Nm̄n̄ ka zeti ɔ vuosi ɔ v̄ar̄na a nyin̄ piiliku me wo. Ni s̄ba wudieke di maagina Nm̄n̄ gban̄k̄u ma yaa gamma Elaja die di f̄bil̄nana a ya Nm̄n̄ yaa gamma Izara wia dene:

3 Die ɔ baart̄ di, “N Ȳom̄t̄ien̄, ba k̄v̄ f̄v̄ naaz̄v̄al̄ba mana ta ch̄v̄v̄v̄ f̄v̄ korititi, man̄n̄ n nyuna ma t̄iala ta ba m̄ia di ba k̄v̄ m̄n̄.”

4 Nm̄n̄ die di yin̄ji a bal̄ wa di, “Man̄n̄ n yaa wa dembisi tuse aȳv̄p̄oȳt̄ vuodiekemba di yene ka jan̄ buun̄ Baali.”

5 Die di su leleke gie gban̄: Izara vuosi bita ye beri ta Nm̄n̄ di v̄ar̄i ba ɔ z̄v̄l̄n̄ch̄iḡla wia.

6 Du yi Nm̄n̄ di v̄ar̄i vuosi di yi wo ɔ z̄v̄l̄n̄ch̄iḡla wia ɔ v̄ar̄i ba daa ba t̄v̄ma wia. Nm̄n̄ di t̄n̄ v̄ara vuosi ba t̄v̄ma wia, die nin̄ ɔ z̄v̄l̄n̄ch̄iḡlaha ka yi wusie z̄v̄l̄n̄ch̄iḡla.

7 Naa daḡya di Izara vuosi bita dieke Nm̄n̄ di v̄ar̄na wa die yene jadieke ba mana die di dina did̄ia a yaala wa. Ama vuotalkaha sikpen̄ die haḡri m̄n̄.

8 Naa die yi s̄ba di maagina Nm̄n̄ gban̄k̄u ma di, “Bina dieke di tianna a ken̄ t̄uḡi jin̄ne, Nm̄n̄ die di yi ba ka s̄ba wia ch̄ias̄i, ta ka bi yese yaa w̄mma.”

9 Di bi maagya Nm̄n̄ gban̄k̄u s̄n̄ di Davidi die baart̄ di: “Nm̄n̄, vaa vuosi gie d̄v̄ga yi chachab̄s̄i a yigi be an̄ ba dii wahala;

10 ta vaa ba nine di yuŋ, amɔ ba kaan di yese, ta vaa ba sɔuŋ a zuuri ta daa biagi a tunti.”

11 N yaala n piast a ye di Juu vuosi die di gbinne nan a nan wa, die ba nanya miŋ a chɔsi mana? Aayi, daa die. Die ba yine bian wia, ta Ōmiŋ di gbat vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi a taan. Ōmiŋ die yi naa amɔ Juu vuosisi nan di yaa ninŋmaariŋ aŋan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi.

12 Juu vuosi bian wia di yi tɔŋbanŋka gie vuosi di ye gbatitaaniŋ; ta banŋ Juu vuosi di kana ka yi Ōmiŋ choti wia yine vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ye gbatitaaniŋ, die wia du yi Juu vuosisi mana dan di vaa ba tumbiat ta ye gbatitaaniŋ, tɔŋbanŋka gie vuosi nan faast ye alibarika a taŋ naa.

13 N bala ya ninŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi, n yene yi Masia tuntuntu ni jigiŋ naa, n nan di yaa nyɔuŋ niŋiŋ n tɔma ma.

14 Du yi man tɔŋ nan biagi a yi n gban gban n vuosi di yine Juu vuosisi yallima ninŋmaariŋ aŋan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, vuon zu di tɔŋ nan yi batan ye gbatitaaniŋ.

15 Die Ōmiŋ di zetine Juu vuosisi, die ɔ yiwo tɔŋbanŋka gie vuosi ɔ zuaniŋ, ama du yi Ōmiŋ di saagi a tuo be ba yi ɔ vuosi bɔbra, di nan di su lala? Di nan di su sɔba ba sugirna vuon a nyiŋ kuŋ me die wo.

16 Du yi bumbunŋan paanuku di yi Ōmiŋ suti, nyintalkaha gban yiwo ɔ suti. Du yi tɔŋ nagirisi di yi Ōmiŋ suti, ka nagirisi gban yiwo ɔ suti.

17 Juu vuosi su sɔba tigiŋ tu dieke di vuna, ta Ōmiŋ die di gobi tuka nagisi atan, ta nagi haagiŋ tɔŋ nagisi a taast aŋan jadieke di benne tigiŋ me wo, a taast a birŋ jabalmiŋ. Ninŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi su sɔba haagiŋ tuka nan, ta taast Ōmiŋ wɔvuna dieke di nyinna Juu vuosi jigiŋ, ta su sɔba haagiŋ tuka nan dieke di taasina aŋan javuŋ dieke di nyinna tigiŋ tuka ma.

18 Die wia ni daa yilime di ni taŋ nan diekemba Ōmiŋ di chiana a taan wa ta a su sɔba tigiŋ tuka nagirisi wa. Ni daa kuulime, dama ni yine tɔŋ nan, ta tuka nagirisi di ya ni sunŋiŋ, daa ni sunŋinene tuka nagirisi.

19 Ama ni nan baari di, “Wusie, Ōmiŋ chɔa nagisi mi a taan miŋ ta yi manŋ vuodieke di yine haagiŋ nanŋka sien.”

20 Ka sen yiwo wusie, ba kana ka yi yada wa wia ɔ chɔa ba, ta funŋ vuodieke di yine yada wa wia ɔ nagi fɔ a taast ka ma. Die wia, da kuulime ka wia, ama chiguma ŋmaamiŋ.

21 Juu vuosi vuodiekemba die di sina sɔba tigiŋ tuka, Ōmiŋ die dat wa ba tɔba, die wia ni da yilime di ɔ kaan biagi a dat ni tɔba dan.

22 Ti ye Ōmiŋ di chɔŋnana zɔɔŋ ta bi tɔa dene. Ō tɔa miŋ aŋan vuodiekemba di kana ka yi yada, ama ta nan di chiga ni zɔɔŋ du yi ni yie yada; ama ni ka yie yada ɔ nan chɔa ni gban a taan.

- 23** Du yi Juu vuosisi di tarigi ba sɔɔɔanyile ta yinjɔ a yi Yisa yada, Dmɔɔ nan nagi ba a taasi jigidieke die ba wone a beri wo, dama ɔ nan biagi yi die.
- 24** Nɔɔɔɔɔ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi su sɔɔba haagin tuɔɔ nagiɔ, ta Dmɔɔ di chɔa a taasi aɔɔɔɔ tigin tuɔɔ. Di kaɔɔɔ di hagɔɔɔɔɔ di Dmɔɔ nagi nagiɔ dieke ɔ chɔana a nyɔɔ tigin tuka ma, ta bi nagi ka taasi aɔɔɔɔ ka gban gban tuka.
- 25** N nɔɔballi, n yaala ni summa wɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ jaan, ka nan yi aɔɔ ni daa yilime di ni yaa sɔɔɔɔɔ: Ka yiwo di Juu vuosi batan yaa sikpen hagɔɔɔɔɔ, di nan di su die a ga tugi saɔɔɔ dieke vuodiekemba mana di kana ka yi Juu vuosi ta Dmɔɔ di vuari ba di ba ken yi Yisa suti di ken Dmɔɔ jigin.
- 26** Die Juu vuosi mana di nan ken ye gbatitaanɔɔ. Sɔɔba di maagina Dmɔɔ gbanɔɔɔ ma di, “Gbatitaantɔɔ wa nan nyɔɔ Zayɔɔɔni tuɔɔ ma, a ken vuari Jakobu haagɔɔɔ a nyɔɔ ba biɔɔɔ mana ma.
- 27** N nan zien nɔɔɔɔɔ gie aɔɔɔɔɔ ba, saɔɔɔɔ dieke man ken vuari ba a nyɔɔ ba biɔɔ ma.”
- 28** Juu vuosi die di zetine Yisa wɔɔɔɔɔɔɔɔ die yine ba yi Dmɔɔ dataasi, ta die wa nɔɔɔɔ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di ye gbatitaanɔɔ. Dmɔɔ die di vuarina Juu vuosi buuriɔɔ ta cho be wo, die di yiwo ba chɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ wa,
- 29** dama du yi Dmɔɔ di vuari vuosi a yi ɔ piini, ɔ ka tariga ɔ sɔɔɔɔanyile.
- 30** Nɔɔɔɔɔ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi die zeti wo Dmɔɔ nɔɔɔ saɔɔɔ dieke di tianna wa, ama lele ɔ chigi ni wa zɔɔɔɔɔ, dama Juu vuosisi di zetine ɔ nɔɔɔ wa.
- 31** Lele Juu vuosisi zeti wo Dmɔɔ sɔɔba ni gban die ni zetine die wo, Dmɔɔ die di chigina ni zɔɔɔɔɔ dene wo, die gban gban ɔ nan chigi ba zɔɔɔɔɔ.
- 32** Dmɔɔ yaala vuosi mana summa di ba yiwo vuodiekemba di zetine ɔ nɔɔɔ, amɔ ɔ nan chigi ba zɔɔɔɔɔ.
- 33** Dmɔɔ nyinti wo kpatɔɔ; ta ɔ yɔɔ aɔɔɔ ɔ sɔɔɔɔ wo magɔɔɔɔ. Mɔɔɔ sɔɔɔɔna Dmɔɔ sɔɔɔɔanyile ta nan biagi sɔɔba ɔ sieti?
- 34** Sɔɔba di maagina Dmɔɔ gbanɔɔɔ sɔɔɔ di: “Mɔɔɔ sɔɔɔɔna Dmɔɔ sɔɔɔɔanyile, ta nan biagi a kpaan wa?
- 35** Mɔɔɔ yene yi Dmɔɔ jaan, ta ɔ mɔɔ di ɔ yinjɔ tuɔɔ wo?”
- 36** Dmɔɔ die naana jaan mana ta pɔɔgɔɔ a mana ta ɔ wa a beri. Ni vaa ɔ ye birɔɔ yaa gamma haahuu. Wusie.

Romi 12

- 1** Die wa, n nɔɔballi, Dmɔɔ zɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ wa n jɔɔɔɔ ni di ni nagi ni nyɔɔɔɔbanɔɔ a yi wa, aɔɔ ka yi kaabi dieke di yalla miivoli, ta du ɔ nyuna ma, die ɔ yaala. Ni yi naa, ni nan di jɔɔɔɔ wa ɔ yaala ni jɔɔɔɔ wa die wo.

- 2 Nl daa vaa nl berij summa siba tɔngban̄ka gie vuosi berij di sina die wo. Nl vaa aŋ Ɖmɔŋ tarigi nl sɔŋanyile aŋaŋ wusie, ta wɔnsti nl berij vɔvɔŋ; die nl nan di siba ta yie wudiekemba di vuna ta fiata u sɔŋ.
- 3 Ɖmɔŋ die di chiguna mɔŋ zɔɔlɔŋ wia maŋ bala nl mana di vuon̄ da yilime di u yiwo vuokpɔŋ a tɔaŋ u sina die; Nl vaa vuon̄ mana yilime ta summa yada dieke Ɖmɔŋ di yina wa magɔŋ.
- 4 Vuota nyingban̄ɔŋ puoye mɔŋ, ta lɔgɔŋ mana yaa ka tɔuma, ama ta lagɔŋ a yi nyingban̄ balɔmɔŋ.
- 5 Die gban̄ di su, siba ti dala die wo, ama tɔnɔŋ aŋaŋ Masia di lagɔŋ a yiwo nyingban̄ balɔmɔŋ, ta ti mana nyingban̄ɔŋ die di lagɔŋ a yi nyingban̄ balɔmɔŋ.
- 6 Ɖmɔŋ yi wa ti mana piini yiri yiri mɔŋ di ti nagɔ a tɔŋ. Die wia, vuon̄ mana nagɔ u piini dieke Ɖmɔŋ Halikasika di yina wa wa a tɔŋ siba u yina wa dene. Du yi fu piini di yi di fu yin̄ji bala Ɖmɔŋ wia, di mɔ di fu tuma fu yada di sina die,
- 7 ta du yi fu piinike di yi di fu sɔŋŋime fu chanchaalɔŋ, di vuna di fu sɔŋŋi, du yi di fu dagɔma fu chanchaalɔŋ, di vuna di fu dagɔ.
- 8 Ta di bi yi di fu kpan̄ŋɔsɔma fu chanchaalɔŋ, mɔ di fu yiwo dene. Du yi vuosi sɔŋŋiŋ, di vuna fu sɔŋŋime be aŋaŋ fu sɔŋ mana, ta du yi fu yaa yiko vuosi me, fu tɔmma yikoke tɔuma vɔvɔŋ; ta du yi fu piinike di yi di fu chiguma vuosisi zɔɔlɔŋ, di mɔ fu chiguma zɔɔlɔŋ aŋaŋ fu sɔŋ mana.
- 9 Vaa fu choti yi wusie choti, ta hama jadieke di yine bɔaŋ, ta mɔŋŋi a pɔgɔl jadieke di vuna.
- 10 Nl chome vɔvɔŋ siba vuon̄ aŋaŋ u nɔmbɔa di chone taŋ dene wo, ta yuma taŋ jilima.
- 11 Nl tɔmma aŋaŋ nɔŋŋmina ta daa yallima walinkpɔasi, ta tɔmma ti Yɔmɔtɔŋ tɔmaha aŋaŋ nl sɔŋ mana,
- 12 ta vaa nl tamaka yi nl sugɔfɔlɔŋ, ta dime suguru nl wahala ma, ta jɔsɔsɔma Ɖmɔŋ saŋŋa mana,
- 13 ta vɔari nl nyinti a yuma nl nɔmballɔ diekemba di wone wo, ta tuosime Ɖmɔŋ vuosi di yine chaanɔŋ nl tige me ta yi ba chaanti.
- 14 Nl jɔsɔsɔ Ɖmɔŋ di u yi alibarika a yi vuodiekemba mana di mugisinene nl, nl yi naa, nl daa jɔsɔsɔma Ɖmɔŋ di u kakaati a yi ba.
- 15 Du yi vuon̄ di yaa sugɔfɔlɔŋ, nl gban̄ nl yallima sugɔfɔlɔŋ aŋaŋ wa, ta vuodieke dɔaŋ di yaa sugɔchɔsɔsɔŋ, nl yallima sugɔchɔsɔsɔŋ aŋaŋ wa.
- 16 Nl yallima sɔŋanyili balɔmɔŋ, ta daa yallima kalinbaani, ama nl laguma aŋaŋ wabiti, ta daa yilime di nl yaa ninyuoriŋ.
- 17 Nl daa tɔmma bɔaŋ a yuma vuodiekemba di tɔnna bɔaŋ a yi nl; nl kpan̄ŋi nl gban̄ a yi wudieke vuon̄ mana di sɔbina di ka vuna.

- 18 Nl kpaŋŋi ni gbaŋ a bemme aŋaŋ sɔgɔdɔvagaŋ aŋaŋ vuonj mana.
- 19 N nɔballi choti, ni daa keŋ a yi biaŋ a yi vuodiekemba di yine ni biaŋ, ama ni vaa Ɖmɔŋ tunj hani mi. Di maagiya Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma di, “Manɔŋ n nyuna ma yalla yiko di n dati vuosi tɔba; n balla n tunj hani mi, Manɔŋ Ɖmɔŋ n balla naa.”
- 20 Ama ni yime sɔba di maagina Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma di, “Du yi kɔŋ di yalli fu dataaŋ, yi wa nyindiike, du yi nyanyuule di yalli wa yi wa nyaan aŋ ɔ nyuu”; dama fu yie naa, yi wo wo viivi me.
- 21 Nl daa vaa biaŋ nyaŋŋi ni, ama ni nagi tɔnvuna a nyaŋŋi biaŋ.

Romi 13

- 1 Vuonj mana mɔ ɔ tuosime tɔŋgbaŋka nyɔŋkuraha nɔa; dama vuonj wori ta yaa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ yiko ta ka ka nyɔŋ Ɖmɔŋ jigini. Ɖmɔŋ yine vuodiekemba di yalla yikoke di yalli yiko.
- 2 Die wia, vuodieke di kana ka tuose nyɔŋkuraha nɔa zeti wo wudieke Ɖmɔŋ di yine, ta banɔŋ vuosi mi nan ye tɔɔdatiŋ.
- 3 Di yi wo vuodiekemba di yinene biabu chiginana tɔŋgbaŋka nyɔŋkuraha ŋmaamiŋ, ama vuodiekemba di kana ka yie biabu ka chiga ba ŋmaamiŋ. Du yi fu ka yaala fu chigima jakɔŋŋ ŋmaamiŋ die niŋ yime wudieke di vuna ta ɔ nan biri fu.
- 4 Dama ɔ yiwo Ɖmɔŋ tɔntɔntɔ a tuma wudieke di vuna a yia ni, ama du yi fu yie biaŋ, die niŋ chigima wa, dama ɔ yaa sienj di ɔ dati fu tɔbiŋ. Ɔ yiwo Ɖmɔŋ tɔntɔntɔ ta zie Ɖmɔŋ nanj ma a data vuodiekemba di yinene biaŋ tɔbiŋ.
- 5 Die wia, di vuna ni tuosime nyɔŋkuraha nɔa, daa ni faasina a chiga tɔɔdatiŋ wia, ama di yiwo wudieke di vuna.
- 6 Nl mɔ ni tumme lampo dama nyɔŋkuraha yiwo Ɖmɔŋ tɔntɔntiŋ, ta di yi ba tɔɔma di ba nagi lampoke a miŋŋi daansima tɔŋgbaŋka.
- 7 Die wia, ni yi ba jadieke di yine ba suti, du yi saŋŋa di keŋ tugi di ni tunj vuota lampo, yaa nyindiekemba di muna di fu tunj a lampo; ta yima ba mana jilima ta jama ba.
- 8 Nl daa yallima vuonj hamɔŋ. Hamɔŋ dieke ni muna ni yallima yine, ni chome taŋ. Vuodieke di chone ɔ chanchaaliŋ, ɔ yiwo wudiekemba mana miraha di dagina wa.
- 9 Dama miraha dagiya di, “Da keŋ tɔŋ hɔgɔkpana yaa daakpana tɔɔma, da keŋ a kɔɔ vuonj; da keŋ a gaari; da keŋ yaalima lɔla aŋaŋ fu chanchaan jaan” ta miraha atan di tɔali a guti naa ma ta a mana di lagɔŋ a baari di, “Chome fu chanchaan sɔba fu chone fu gbaŋ gbaŋ die wo.”
- 10 Du yi fu cho fu chanchaan, kaan yiwo biaŋ; dama fu yaa choti di dagiya di di wa Ɖmɔŋ miraha mana.

11 Di mɔ wa ni yime naa dama ni sɔba saŋŋa dieke ti benne wo di sina dene. Saŋŋa tɔgiya miŋ di ni haɣi ni gbuŋ ma. Dama ti gbatitaanŋ saŋŋa gbigiye miŋ, ka ka yɔa sɔba die ti piiline a yi Yisa Masia yada wa.

12 Yuku tianna miŋ, ta tɔŋ di vɔɔna. Die wɔa, ni vaa ti vaa lumŋ ma tɔɔmaha, ta nagɪ ti chaanŋ ma tɔŋ taala nyinti.

13 Ni vaa aŋ ti tɔɔma vuŋ ma sɔba vuodiekemba di benne chaanŋ ma tɔɔma, ta da nyume daaŋ a bugime, yaa a tɔmma hogɔkpana yaa daakpana tɔɔma, yaa ta tɔmma diginti tɔɔma, yaa a tɔmma tuntumbiati yiri yiri, yaa ta waga waagŋ yaa ta yaa nɔŋmaariŋ aŋaŋ taŋ.

14 Ni vaa ti Yɔmɔtien Yisa Masia kagi ni, ama ta vaa ni nyɔŋbanŋ lɔlɔbiati, ta da yilime a wɔa.

Romi 14

1 Ni tuo vuodiekemba yada di kana ka dala ta daa niɣuma niŋhaɣiriŋ aŋaŋ ba, ba yada wɔa.

2 Vuon wɔnyɪ yada nan vaa ɔ dii jaan mana, ama vuodieke yada di kana ka dala wa chɔari wa nɔŋ.

3 Ama ni daa galma taŋ ba dine yaa ba kana ka die jaan wɔa, dama Ōmiŋ tuo ni mana miŋ.

4 Miŋa yine fɔ, fɔ baan biagi a bali chɔɔsi vuon tuntuntu? Di yiwo ɔ gban gban ɔ Yɔmɔtien wo baan bali di ɔ tɔɔmaha vuuna yaa di ka vuuna. Ama ɔ tɔɔma nan di vuuna dama ɔ Yɔmɔtien wo nan biagi a yi aŋ ɔ tɔɔma di vuuna.

5 Vuosi batan yile di daraa atan vuuna a taŋ daraa atan, ta batan diaŋ di yile di daaŋ mana vuuna miŋ. Vuon mana pɔgɔli wudieke ɔ yine yada wa.

6 Vuodiekemba di yilinene di daaŋ kaani vuuna a taŋ daraa a taŋ wa, tɔmma die a yima ti Yɔmɔtien julma; ta vuodieke diaŋ di dine nyindiike mana, ɔ gban ɔ yi die ta yima ti Yɔmɔtien julma; dama ɔ waasa Ōmiŋ ka ma; ta vuodieke diaŋ di chɔariŋa nyindiikehe a taŋ wa yiye die a yia ti Yɔmɔtien julma ta ɔ gban ɔ waasa Ōmiŋ.

7 Du yi ti yaa miivoli yaa ti kpi, ka yiwo Ōmiŋ wɔa daa ti gban gban wɔa.

8 Du yi ti yaa miivoli, ti Yɔmɔtien wɔa yine ti yaa miivolike; du yi ta ti kpi, ɔ choti wɔa ta ti kpi. Die wɔa, du yi ti kpi yaa ti yaa miivoli ti yiwo ti Yɔmɔtien suti.

9 Masia die kpiye miŋ ta haɣi kuŋ me di ɔ yi vuodiekemba di yalla miivoli aŋaŋ kunti Yɔmɔtien.

10 Ta funŋ niŋ bla yine fɔ bala chɔɔsa fɔ nimbɔa? Yaa bla yine fɔ ka yia fɔ nimbali julma? Ti mana nan daansi keŋ a zie Ōmiŋ niŋŋa aŋ ɔ dii ti sariya.

- 11 Di maagɩya Ɖmɩŋ gbanɔu ma di, “N senne beri naa, buuriŋ mana nan gbirigi n nuŋa, ta vuonŋ mana nan bali di n seŋ yiwo Ɖmɩŋ. Manɩŋ Nabidie Ɖmɩŋ bala naa.”
- 12 Die wɩa, vuonŋ mana nan keŋ bali a yi Ɖmɩŋ u wuyiike.
- 13 Die wɩa, ti daa chɔsuɩma ti chanchaalɩŋ sara, ama ta summa ti sugɩti ma di ti kaanŋ yi wudieke di baanŋ vaa ti numbuɩa nan.
- 14 Ti Yɔmutienŋ Yisa vaa manŋ sɩba a baari di nyindiike wori ta yaa dɩŋti ta ka vuna aŋaŋ diile. Ama du yi vuonŋ di yi yada di nyindiike atanŋ chɔari, die nuŋ u vaa aŋ ka chuarɩma u jigiŋ.
- 15 Du yi fu numbuɩa suŋ di chɔsuɩ jadieke fu dine wɩa, die nuŋ ka bi tuma choti tuma. Da vaa nyindiike dieke fu dine wo chɔsuɩ fu numbuɩa dieke Masia di kpine u wɩa wa.
- 16 Jadieke fu yilinene di ka vuna wa, daa vaa vuosi bali wɔbɩaŋ yaa gamma ka ma.
- 17 Dama Ɖmɩŋ naari wɔbalika ka yi diile yaa nyuule wɔbalika, ama ka yiwo sugɩtalɩŋ aŋaŋ sugɩɔaŋ aŋaŋ sugɩfali dieke Ɖmɩŋ Halkasika di yunana wa.
- 18 Vuodieke di dina Masia die, Ɖmɩŋ nan di yaa sugɩfalɩŋ aŋaŋ wa, ta vuosi nan di ya wa jɩlma.
- 19 Die wɩa, ni vaa ti kpanɩti ti gbanŋ a yime wudieke di baanŋ yaa sugɩɔaŋ a keŋ aŋaŋ wudieke ti baanŋ yi a sunɩi taŋ.
- 20 Ni daa keŋ chɔsuɩ Ɖmɩŋ tuma nyindiike wɩa. Nyindiike mana vuna miŋ, ama di ka vuna di fu dii nyindiike dieke di baanŋ yi fu numbuɩa yi bɩaŋ.
- 21 Wudieke di muna di ni yi yiwo naa, di kpɩa di ni vaa noŋ noŋ aŋaŋ daanŋ nyuule yaa ni baanŋ di yie wudieke di baanŋ yi ni numbuɩa yi bɩaŋ.
- 22 Ni yine yada die yaa gamma nyindiike diile die wo, ni vaa ka bemme ni aŋaŋ Ɖmɩŋ sunsuŋ. Wudieke vuonŋ di yine ta yile di di vuna ta ka chɩɩya, sugɩfalɩŋ yiwo u suti.
- 23 Ama du yi u chɩɩ yaa gamma jadieke u dinene me, ama ta dii, die nuŋ u yiwo bɩaŋ, dama u ka dii ke aŋaŋ yada. Du yi vuonŋ di ka yi yada di jaanŋ vuna, ama ta keŋ yi die, di yiwo bɩaŋ.

Romi 15

- 1 Tinɩŋ vuodiekemba yada di hagiɩna wa, mu ti sunɩi wo vuodiekemba yada di kana ka dala wa, ta daa tuma ti gbanŋ gbanŋ choti nyuna ma.
- 2 Ni vaa ti mana baga bemme ti numballi ma ta sunɩi be aŋ ba dia Yisa Masia sieku vunɩŋ.

- 3 Wɔnɔŋ Masia die ka yaala ɔ yi ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ choti. Di maagiya Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma di, “Vuodiekemba di zanana fɔnɔŋ Ɖmɔŋ, zia wa manɔŋ.”
- 4 Wudieke mana di maagina Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma wa, maagiya mɔŋ di ti buɔri a nyɔŋ ka ma. Ɔ gbaŋkɔ yia ti wa suguru ta bi yia ti kpaadensiŋ di ti yallɔma tama.
- 5 Ɖmɔŋ vuodieke di yɔnana suguru aŋaŋ kpaadensiŋ yi ni sugɔbalɔmɔŋ sɔba Yisa Masia di yaala die wo,
- 6 amɔ ni mana nan lagɔsɔ aŋaŋ sugɔbalɔmɔŋ a biri Ɖmɔŋ vuodieke di yine ti Yɔmɔtɔŋ Yisa Masia Chɔɔŋ wa.
- 7 Ni tuosime taŋ sɔba Masia di tuone ni dene wo amɔ Ɖmɔŋ saaŋ nan ye biriŋ.
- 8 Dama Masia die biriŋ wa Juu vuosisi tɔntɔntɔ, di ɔ daga di Ɖmɔŋ yiwo wusietɔŋ, ta vaa nɔa diekemba Ɖmɔŋ di yɔna ni chɔɔŋkɔsɔlɔba keŋ yi wusie,
- 9 ta bi vaa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi di biri Ɖmɔŋ ɔ zɔɔlɔnchɔlaha wia. Di maagiya Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma di Davidi die baari di: “N nan biri fɔ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi jigiŋ; ta chia yɔla a biri fɔ saaŋ.”
- 10 Di bi maagi di: “Nɔnɔŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ni yallɔma sugɔfɔlɔŋ, nɔnɔŋ aŋaŋ Ɖmɔŋ vuosi.”
- 11 Ka bi maagi di: “Nɔnɔŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi mana biriŋma Ɖmɔŋ, buuriŋ mana biriŋma wa.”
- 12 Azaya gbaŋ die maagiya Ɖmɔŋ gbaŋkɔ ma di: “Jeesi haagiŋ nan daansi keŋ, ɔ nan keŋ daansa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi, ta ba nan di yaa tama ɔ ma.”
- 13 Ɖmɔŋ vuodieke di yɔna ni tamaka, ni yine wo yada wia, suuli ni aŋaŋ sugɔfɔlɔŋ aŋaŋ sugɔɔvagiŋ amɔ ni tamaka nan di gɔta aŋaŋ wɔnɔŋ ɔ Halikasika haɔriŋ wia.
- 14 N nɔballi, n sɔba n sɔŋ ma di ni beriŋ vɔna, ta ni sɔba Ɖmɔŋ wiaha vɔnɔŋ ta biagi kpaama taŋ.
- 15 N maaginana gbaŋkɔ n dii wo dembisi di n tɔnsɔ ni ni wia a taŋ, dama Ɖmɔŋ die chɔŋ wa n zɔɔlɔŋ,
- 16 ta vaa maŋ yi Yisa Masia tɔntɔntɔ, di n mɔsɔlɔma wɔvɔnaha a yɔma vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, ta ba yi sɔba piini a yia wa, ta ɔ Halikasika nan vaa ba yi vuovɔna ta fɔla ɔ sɔŋ.
- 17 Yisa Masia wia n nan biagi kuule aŋaŋ n tɔnnana tɔŋ dieke a yia Ɖmɔnni.
- 18 N yaala n daga ni tɔŋ dieke Masia di vana maŋ yi, ama n kaŋ biagi a balɔ yaa gamma vuogaasi tɔsɔma ma, ɔ vaa maŋ balɔ ɔ wɔvɔnaha a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi, ta tɔŋ mamachi tɔnkpɔma diekemba di vana ba yi yada.

- 19 Ɖmɔŋ Halikasika hagurɔŋ die vana maŋ tɔŋ mamachi tɔsmaha gie, die wɔa n dene nyɔŋ Jerusalemi a di dia tɔgɔsɔ a keŋ tɔgɔ Yilirikumi tɔŋ ma wa, ta die a mɔsɔl Masia wɔwɔnaha jigirɔŋ mana.
- 20 Die wɔa, die n di dia miŋ aŋaŋ niŋŋmɔna ta mɔsɔla Masia wɔwɔnaha a yɔa vuodiekemba di yene ka wɔŋya; n ka yaala n ga jigidieke vuon di wone a mɔsɔl wɔaha,
- 21 dama di maagiya Ɖmɔŋ gbanƙu ma di; “Vuodiekemba ba yene ka mɔsɔl u wɔaha a yɔ ba nan ye ke, ta vuodiekemba di yene ka wɔŋ u wɔaha nan sɔba a chiasɔ.”
- 22 Wɔa pam die kagina miŋ sien maŋ ka bɔagi keŋ a kaagi ni.
- 23 Ama lele n kpatina n tɔsmaha tɔŋgbanƙa gie chaaku naa, ta di yi bina pam wɔnna n yaalala di n keŋ a kaagi ni,
- 24 ama lele n nan kaagi ni, maŋ kaagi ni kuɔaŋ chaan di kaan yɔasɔ pam, n nan di yaala di ni sunŋi miŋ aŋ n ga Speeni tɔŋgban ma.
- 25 Ama lele niŋ, n gara Jerusalemi di n ga sunŋi Ɖmɔŋ vuosi mi.
- 26 Dama Yisa didusurɔŋ diekemba di benne Masedonia aŋaŋ Akaya tɔŋgbanƙɔ ma wa saŋya miŋ di ba chiasɔ ligire a sunŋi Ɖmɔŋ vuosi diekemba di benne Jerusalemi ma ta yi zɔɔlntielibe.
- 27 Di yiwo wusie di, di yiwo ba gban gban ba choti ba yɔa ba piinike mi. Di vɔna di ba yɔ ba, dama Ɖmɔŋ wɔwɔnaha die nyɔŋ wa Jerusalemi vuosi jigirɔŋ a keŋ ba jigirɔŋ. Die wɔa di vɔna di ba yɔ ba piinisi gie.
- 28 Maŋ keŋ Jerusalemi a nagɔ piinisi a yɔ ba n nan nyɔŋ mi a ga Speeni tɔŋgban ma ta kaagi ni maŋ keŋ gara mi.
- 29 N sɔba a baari maŋ keŋ keŋ ni jigirɔŋ, Masia sunŋirɔŋ nan di bie ti ma pam.
- 30 N nɔmballɔ, ti Yɔmɔtɔien Yisa Masia saan ma aŋaŋ Ɖmɔŋ Halikasika choti wɔa, ni jɔsɔsɔma Ɖmɔŋ aŋaŋ niŋŋmɔna n wɔa ta sunŋi miŋ.
- 31 Ni jɔsɔsɔ Ɖmɔŋ di u kagi miŋ a nyɔŋ vuodiekemba di kana ka yi Yisa Masia yada ta bie Judia tɔŋgban ma wa nuusi me, ta bi jɔsɔsɔma di piini dieke n bala n nagɔ yɔ Ɖmɔŋ vuosisi, ba nan tuoke aŋaŋ sugɔfɔlɔŋ.
- 32 Ni jɔsɔsɔ Ɖmɔŋ a yɔ miŋ naa, u saagi, n nan di yaa sugɔfɔlɔŋ, ta keŋ vuosi bita ni jigirɔŋ.
- 33 Ɖmɔŋ vuodieke di yɔnana ti sugɔduaku bemme aŋaŋ ni mana. Wusie.

Romi 16

- 1 N yaala n balɔ ni yaa gamma ti taa Fiibi wɔa, u yiwo vuodieke di yine Yisa didusurɔba susunŋirɔ Senkiria tɔŋ ma.

- 2 Ɔ kenj kenj ni mɔŋɔ tuo wo ti Yɔmɔtienj saan ma siba Dmɔj vuosi di muna ba tuo chaanɔ dene. Ta sunji wo ɔ yaalnana sunji dieke mana a nyina ni jigij, dama ɔ sunji wo vuosi pam, anan n gbanj.
- 3 N waasa Pirisila anan ɔ churɔ Akuyila, vuodiekemba di yine n chanchaalɔ tuntuntɔ Yisa Masia tɔma ma.
- 4 Die ba nagɔ wa ba mɔɔ a gbati n miivoli, die wia manj waasa ba, daa n nyina ma waasnana ba, ama manj anan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ama ta yi Yisa didɔsrɔba wa.
- 5 N bi waasa Yisa didɔsrɔj diekemba di lagɔnana ba tigiri me ta jama Dmɔni. Ta waasa n zɔavunɔ Epanetusi, vuodieke die di wolinne a yi Yisa didɔsrɔ Asia tɔngbanj ma.
- 6 Ta waasa Meri, vuodieke die di faasina a tɔj a yi ni;
- 7 ta waasa Andironikusi anan Juniasi vuodiekemba di yine n buurɔj, ta die manj nan ba die di lagɔj a bie dansarika ma wa; ta Masia tuntuntɔba di siba vunɔj, banɔj ba wolinne a yi Masia didɔsrɔj n ma.
- 8 Ta waasa n zɔavunɔ Ampiliatusi, vuodieke n chone ti Yɔmɔtienj sienj me.
- 9 Ta bi waasa Hubanusi, vuodieke di yine ti chanchaanj tuntuntɔ Masia tɔmaha ma, anan n zɔavunɔ Sitakisi.
- 10 Ta waasa Apilisi, vuodieke di yine magɔsrɔj ama ta bi di Masia anan wusie wo, ta waasa Arisitobulusi tiginj vuosi mana.
- 11 Ta bi waasa Herodoni, vuodieke di yine n buurɔj, anan vuodiekemba di benne Nasisusi tiginj me wo ta yi ti Yɔmɔtienj didɔsrɔba wa.
- 12 Ta bi waasa Tirifaana anan Tirifosa, vuodiekemba di tunnana ti Yɔmɔtienj tɔmaha, anan n zɔavunɔ Pেসisi, vuodieke di faasina a tɔj tɔma a ya ti Yɔmɔtienj wo.
- 13 N bi waasa Rufusi, vuodieke di faasina a tɔma a ya ti Yɔmɔtienj wo, anan ɔ nunj, vuodieke di nagɔna mɔj a burɔj ɔ bua wa.
- 14 Ta waasa Asikiritusi anan Feligoni anan Hemisi anan Patorobasi anan Hemasi anan ti nɔballɔ diekemba mana di yine Masia didɔsrɔba mi wo.
- 15 N bi waasa Filologusi anan Julia anan Nerusi anan ɔ taa wa anan Olimpasi anan Dmɔj vuodiekemba mana di bene ba jigiri.
- 16 Ni waasi tanj vunɔj vunɔj. Masia didɔsrɔba di benne jigij mana waasa ni.
- 17 N nɔballɔ n kpaama ni mɔj, di ni summa vuodiekemba di puonene Yisa didɔsrɔj ta kaga ba ɔ sienj me, ta ka bi di dagɔ dieke ni tuone wo, ni vɔari ni gbanj ta va ba.

- 18 Dama vuosi mi ka jama ti Yomutien Masia ama ba di wa ba gban gban ba lola. Ba yaa nuanansi a gaama vuodiekemba di kana ka siba wa.
- 19 Vuonj mana wɔnya miɲ ni dina Masia wɔvuna dene, die wɔa n yaa wa sugɔfaliɲ pam aɲaɲ ni. Ta yaala ni yallima yɔɲ yaa gamma jadieke di vuna ma, ama ni da tuosime jabiaɲ.
- 20 Di kaan yɔasi aɲ Ōmɔɲ vuodieke di yɔnana ti sugɔɔagɔɲ wa nan vaa aɲ ni tibi tibi Sitaani sikpenj me. Ti Yomutien Yisa Masia sunji ni.
- 21 N tuntɔɲ chanchaalɲ Timoti waasa ni; ta n nɔballi Lususi aɲaɲ Jasoni aɲaɲ Sosipata diaɲ di waasa ni.
- 22 Manɲ Tesusi vuodieke di maagina wudieke Pɔɔli di bala naa waasa ni, ti Yomutien Yisa saan ma.
- 23 Gayusi, vuodieke di yine manɲ Pɔɔli tigiɲ tienj wo, ta Masia didusurɲ di jama ɔ tigiri me gban waasa ni. Erasitusi, vuodieke di yine tka gie ligire gbigbaritɔ wa, wɔnɔɲ aɲaɲ ti nɔmbua Kositusi gban waasa ni.
- ((²⁴ Ti Yomutien Yisa Masia sunji ni mana.))
- 25 Ni vaa ti biri Ōmɔɲ, dama ɔ biagina vaa ni ye yigi ni yadaka a yalli kenj kenj, aɲaɲ die n mɔsulna wɔvuna yaa gamma Yisa Masia ma wa, ka yuori a dagi ni wusie dieke die di lɔbirna wa bina bina die di tianna wa.
- 26 Wɔnɔɲ Ōmɔɲ naazualba die tuohe miɲ a maagha a yi gbanɲ ma ta yuori wusieke; ta Ōmɔɲ vuodieke di benne saɲa mana wa di yi nɔaɲ di buuriɲ mana nan di siba ka, amɔ ba nan yi Masia yada ta di ɔ nɔaɲ.
- 27 Wɔnɔɲ ɔ nyuna ma ɔ yine Ōmɔɲ ta yi yantienj, vuonj mana birna wa yaa gamma haahuu, Yisa Masia saan ma. Wusie.

1 Korinti

1 Korinti 1

- 1 Maniŋ Pɔɔli vuodieke Yisa Masia die di wana di n yi ɔ tuntuntu Nabidie Ɖmɔŋ choti ma, manɔŋ aŋaŋ ti nɔmbɔa Sosenesi maaginana gbaŋku gie
- 2 a ya nɔniŋ vuodiekemba di dɔna Ɖmɔŋ a bie Korinti tiŋ ma, nɔniŋ vuodiekemba Ɖmɔŋ di vɔarɔna di ni yi ɔ vuokasimba ba, ta yi ɔ suti a lagɔŋ aŋaŋ Yisa, aŋaŋ vuodiekemba mana di benne jige mana ta jama ti Yɔmɔtien Yisa Masia; wɔniŋ ɔ yine ba Yɔmɔtien, ta bi yi tɔniŋ ti Yɔmɔtien wo.
- 3 Ti Chɔɔŋ Nabidie Ɖmɔŋ aŋaŋ ti Yɔmɔtien Yisa Masia sunji ni ta bi yi ni sɔgidɔagɔŋ.
- 4 Maniŋ n waasa Ɖmɔŋ saŋa mana ni wia aŋaŋ ɔ chigɔna ni zɔɔɔŋ ta sunje ni Yisa Masia wia,
- 5 dama ni yese jaŋa mana Yisa Masia ma miŋ, ta miŋŋi bala wia ta bi miŋŋi siba wudieke mana ɔ bala ni chiasɩ.
- 6 Masia wudieke die ti dagɔna ni, ni miŋŋi tuohe miŋ a pɔgɩɩ.
- 7 Die wia ni ka waari Ɖmɔŋ Halkasɩka piini kaani gbaŋ aŋaŋ ni gbarɔna aŋaŋ niŋŋmina daa dieke ti Yɔmɔtien Yisa Masia di bala ɔ keŋ wo.
- 8 Ɔ nan miŋŋi gbarɩ ni amɔ ni nan di hagɩɩ a ga tugi daa dieke ti Yɔmɔtien di bala ɔ keŋ wo ta ni kaŋa di yalli wɔbɔaŋ ni ma.
- 9 Wudieke Ɖmɔŋ di baari ɔ nan yi, kaŋa ɔ yie. Ɔ vɔarɔna ni di nɔniŋ aŋaŋ ɔ Bɔa Yisa Masia yi nɔabalɩmiŋ a bemme.
- 10 N nɔballɩ, n jɔɔsa ni ti Yɔmɔtien Yisa Masia saŋa ma di ni mana lagɔŋ aŋaŋ nɔabalɩmiŋ, ta nɔnhagɩɩ daa bemme ni sunsɔŋ, ta ni yi nɔabalɩmiŋ aŋaŋ sɔŋanyilibalɩmiŋ.
- 11 N nɔballɩ, Kilowo tigiŋ vuosi balɩ miŋ miŋ di ni yalli wa nɔnhagɩɩ aŋaŋ taŋ.
- 12 Ba balɩ miŋ miŋ di ni batɔŋ baari ba di wa manɔŋ, ta batɔŋ diaŋ di baari di ba di wa Apolosi, batɔŋ diaŋ di baari di ba di wa Piita, ta batɔŋ diaŋ di baari di ba di wa Masia.
- 13 Masia wa puo puo miŋ? Die ba kpaasi miŋ miŋ dagarɩku ma ni wia? Yaa die ba siwa ni Ɖmɔŋ nyaabu manɔŋ Pɔɔli saŋa ma?
- 14 N waasa Ɖmɔŋ di n ka su ni wɔnyi mana Ɖmɔŋ nyaan ntaala Kirisipusi aŋaŋ Gayusi.
- 15 Die wia ni wɔnyi mana kaŋa biagi a baari ba su ni wa Ɖmɔŋ nyaabu n saŋa ma di ni dia miŋ.

- 16 N bi siwa Sitifanasi anan u den Dmij nyaabu, ama n ka bi tinsi di n bi su vuon bibra.
- 17 Dama Masia ka tuj mij di n ken sima vuosi nyaabu; U tuj mij mij di n ken musilma u wuvunaha a yima vuosi. Daa n nagima vuota sibij a balima yima ba; die man tij yie die, di tij nan yi Masia vuodieke di kpine dagariku ma wa kumbu waari ka hagiij.
- 18 Vuodiekemba di bana Dmij sieku banij ba yile di Masia dagariku ma kumbu yiwo wutogu; ama tinij vuodiekemba di yene gbatitaanjku siba a baari ka yiwo Dmij hagiij.
- 19 Di maagiya Dmij gbanjku sunj di Dmij baari di, "N nan chusisi yiantielij sibij ta vaa sisbirij chorij."
- 20 Die wia, tingbanjka gie yiantielij anan sisbirij anan ninhagiri nigiriba bie wo sia? Dmij vaa wa tingbanjka gie yiantielij di yi gaantij.
- 21 Dmij, vuodieke di yalla yiahu yine tingbanjka gie vuosi yanj di kaan biagi yi ta vuosi simma wa. Die wia u yi vuodiekemba di yine Yisa yada wa di ye gbatitaanij, dama wudiekemba ti musilnana a yia vuosi ta vuosi di bala di a yiwo gaanti wubalikaha wia.
- 22 Juu vuosi yaala ba ye mamachi wia ta ye yi yada; ta Giriiki vuosi danj di yaala yanj wia.
- 23 Ama tinij nij ti musila ta daga ba Yisa di kpine die dagariku ma, ta wuri gie di yie Juu vuosisi sunyurij di haga, ta bi yi wutogu a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi.
- 24 Ama Juu vuodiekemba Dmij di vuarina anan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi ta Dmij di vuar ba wa nij siba a baari Masia kumbu waha yiwo Dmij hagiij anan u yanj.
- 25 Wudieke Dmij di yine ta vuota di nagika di ka yiwo gaan wuyiikin, kanij ka yaa yanj a tanj vuota yanj; ta wudieke Dmij di yine ta vuota di yile di ka wo hagiij, ama ka yaa hagiij a tanj vuota hagiij mij.
- 26 N numballi, ni yilime die ni sina die saanja dieke Dmij di wa ni. Vuota jigin die ni vuosi bita die yalla yanj ta die yi vuokpuma yaa a yi naballi.
- 27 Ama Dmij vuar wa gaantij tingbanjka gie vuosi jigin, di u yi an yiantielij dii viivi; ta bi vuar wabiti tingbanjka gie vuosi jigin, di u yi an hagiitielij dii viivi.
- 28 Dmij vuar wa tingbanjka gie wabiti, anan vuotogiti anan vuodiekemba di kana ka yi jaan, di u yi wudieke vuosi di yilinene di ka yaa nyuar wa yori.
- 29 Naa daga di vuon wori a baan biagi a kuuli Dmij ninja.
- 30 Wunij Dmij taasina ti anan Yisa Masia ta u yine ti yanj. U wia Dmij di vuar ti a nyij bianj ma, ta baari ti yiwo vuovuna u jigin, ta bi yi u vuosi.

31 Die wia ni yime wudieke di maagina Dmɔŋ gbanƙu sɔŋ di, “Vuodieke niŋ mana di yaalnana ɔ kuuli, ɔ kuulime yaa gamma wudieke ti Yɔmɔtien di yine.”

1 Korinti 2

1 N nɔballi, die n kenne ni jigiri die n ka mɔɔla Dmɔŋ waha a yia ni aŋaŋ nɔanansɔŋ yaa vuota sɔɔŋ.

2 Dama saŋa dieke die n benne aŋaŋ ni wa, die n wo sɔŋanyile a gɔti Yisa Masia aŋaŋ ɔ dagarƙu ma kumbu wia.

3 Die wia die n kenne ni jigiri, die n birɔŋ wa wabu ta cheele aŋaŋ ŋmaamɔŋ,

4 ta die n ka daga ta mɔɔli waha aŋaŋ vuota sɔɔŋ die di baŋ nan yi vuosi nansɔŋ ta ba ye tuoƙe, ama die n mɔɔliya miŋ, ta Dmɔŋ Halƙasƙa die di daga aŋaŋ ka hagiŋ di a yiwo wusie.

5 Die wia di ka yi vuota sɔɔŋ vana ni yi Yisa Masia yada ama di yiwo Dmɔŋ hagiŋ.

6 Wusie, ti bala aŋaŋ yiaŋ a yia vuodiekemba di miŋŋina a sɔba Dmɔŋ waha. Ama daa tiŋgbaŋka gie vuosi yiaŋ yaa tiŋgbaŋka gie naakpuma, vuodiekemba di bala ba waari ba hagiŋbu.

7 Yiaŋ dieke n balala naa yiwo Dmɔŋ yiaŋ lɔbiriƙiŋ ɔ nagina a lɔbiri vuota, yiaŋ dieke Dmɔŋ die di wolinne a vɔari ta ye ka naaŋ dɔnta di ka nan vaa ti ye jilma ka.

8 Tiŋgbaŋka gie naakpumaha wɔnyi wori a ye sɔba yiaŋ gie. Ba tiŋ sɔbaka ba tiŋ kaŋ kpaasi ti Yɔmɔtien dagarƙu ma, wɔniŋ ɔ sina birɔŋ mana.

9 “Di maagiya Dmɔŋ gbanƙu ma di: Jadieke vuota di yene ka yeye yaa ta wɔŋ, ta ka bi yile di ka nan biagi a yi, kaŋiŋ ka yine jadieke Dmɔŋ di yine siri a zien vuodiekemba di chone wo.”

10 Kaŋiŋ Dmɔŋ Halƙasƙa di yi ti sɔbaka, dama Halƙasƙa sɔba jaŋaŋ mana aŋaŋ Dmɔŋ wɔlɔbiriƙa wia gbaŋ.

11 Vuota haalbu dieke di benne ɔ suku kasɔŋ sɔbina vuota sɔŋanyile. Die gbaŋ di su, vuon ka sɔba Dmɔŋ sɔŋanyile sie Dmɔŋ Halƙasƙa kasɔŋ.

12 Haalbu dieke ti tuone wo, ɔ ka yi tiŋgbaŋka gie haalbu, ama ɔ yiwo Dmɔŋ Halƙasƙa dieke di baŋ nan vaa ti summa piini dieke ɔ yina ti wa.

13 Die wia, ti ka bala wudieke di yine vuota yiaŋ dagaŋ; ama ti bala wudieke Dmɔŋ Halƙasƙa di dagaŋ ti, ta bi daga Dmɔŋ wusieƙe a yia vuodiekemba di yalla Halƙasƙa.

14 Ama vuodieke di wone Halƙasƙa niŋ, die vuoke ka tuose Halƙasƙa waha, dama ka yiwo wɔtɔgɔ a yi wa ta ɔ kaŋ di sɔba a chiasi, dama Halƙasƙa sɔŋinene vuosi ba sɔba a chiasi.

15 Ama vuodieke di yalla Halkaska siba jaan mana di sina dene, ama vuon kaan biagi siba u sina dene.

16 Siba a maagina Dmij gbanƙu sɔɔ die wo, di “Mina baan nan biagi mihi Dmij sɔɔanyile ta kpaan wa?” Ama tɔɔɔ ti siba Yisa Masia sɔɔanyile mi.

1 Korinti 3

1 N nɔballi, ka yiwo wusie, die n ka biagi a bali a yi ni siba n tiɔ nan bali a yi vuodiekemba di yalla Halkaska, ama die n bali a yi ni siba n ɔaana bala a ya tiɔgbanƙa gie vuosi die wo, ta ni berij su siba balli berij Masia sien me.

2 Biisij die maɔ yi ni daa nyindiiki dɔnsa, dama die ni ka tugi die. Leleke gie gban ni ka tugi die,

3 dama ni berij ye su siba tiɔgbanƙa gie vuosi berij; dama du yi sugɔɔɔɔ aɔaɔ nɔhagɔɔɔ di bie ni sɔnsɔɔ, daa tiɔgbanƙa gie vuosi berij ni di?

4 Du yi ni wɔnyɔ di baari di u di wa Pɔɔli, ta wɔnyɔ diaɔ di baari di u di wa Apolosi, die niɔ ni ka beri wo siba tiɔgbanƙa gie vuosi?

5 Mania yine Apolosi, ta mania yine Pɔɔli? Ti mana ko yiwo Dmij tɔntɔntɔ diekemba die di sɔɔɔɔɔ ni ni yi Yisa yada. Ti wɔnyɔ mana tuma tiɔ dieke ti Yɔmɔtiɔɔ di yɔnana wa di u tiɔ.

6 Manij die n burina nyɔnburikaha, ta Apolosi di jaasɔha nyaan, ama Dmij die vana a nyuun ta birij.

7 Vuodieke di burinana aɔaɔ vuodieke di jasɔnana nyaan ka yi wuɔ, ama Dmij yine wuɔ, dama wɔɔɔɔ u vana a birij.

8 Jaan wori a puo vuodieke di burinana aɔaɔ vuodieke di jasɔnana nyaan, Dmij nan tiɔ ba wɔnyɔ mana yaa gamma u tɔnna mu dene.

9 Dama ti lagɔɔ tuma miɔ a ya Dmij. Ni su siba Dmij kuɔɔ, ta bi su siba Dmij juon.

10 N nagɔ wa sɔɔɔ dieke Dmij di yina miɔ wa, manij su siba miɔɔɔɔ wa, a piili a dɔaɔ juoku nyabilɔ, ta vuogaan di keɔ miɔ ka sikpeɔ. Ama vuodieke niɔ di keɔ miɔ ka sikpeɔ u sɔmɔ u minana die.

11 Dmij wɔɔ nagɔ wa Yisa Masia a yi juoku nyabilɔ, ta nyabilɔ bi wori ta vuon di baan piili a dɔaɔ.

12 Vuosi batan nan nagɔ salma yaa kuɔti yaa tannyigisa a miɔ juoku chiaka ba dɔana wa sikpeɔ; batan diaɔ nan nagɔ daati yaa huɔti yaa kɔnchiaga a kpii ka ma.

13 Masia keniɔ daari ta vuon mana tɔuma di sina die nan daansi a nyuɔ yaalɔ ma. Bolij bala ka magɔɔ vuon mana tɔuma ta yuori dagi ka sina dene.

- 14 Du yi ta bolibu ka dii jadieke vuoke di muna a zien juoku nyabliku ma wa, die niŋ u nan ye tune.
- 15 Vuodieke jaan di dine bolibu, u kaan ye ka tune, ama u gban gban u nan ye gbatitaanŋ ama ka nan su siba u chigi nyiŋ wa boliŋ me.
- 16 Ni mana siba a baari ni yine Dmŋ juon ta Dmŋ Halikasika bie ni ma, daa die?
- 17 Die wia vuodieke di chusa Dmŋ juoku, Dmŋ nan chusu die vuoke. Dama Dmŋ juon yiwo kasi, ta niŋ ni yine kanŋ juoku mi.
- 18 Vuon daa gaama u gban. Du yi vuon di bie ni ma a yile di u yiwo yantien siba tŋgbanŋa gie vuosi di yilinene die, di vuna u nagi u gban a biriŋ gaamu am u nan sen biriŋ yantien.
- 19 Jadieke tŋgbanŋa gie vuosi di yilinene di ka yiwo yan, ka yine wotog Dmŋ jigŋ, siba ka maagina Dmŋ gbanŋu sŋ die wo, di, “Dmŋ yige yantielin ba yan wuyiike me”,
- 20 ta bi maagi jigŋ kaani bira di, “Ti Yomutien siba di yantielibe sŋanyile yiwo yori.”
- 21 Die wia, vuon daa ken kuulime yaa gamma wudieke vuota di baan biagi yi. Jaan mana yiwo ni sut,
- 22 manŋ Pɔoli anan Apolosi anan Piita anan tŋgbanŋa gie anan miivoli anan kun, anan sanŋa gie anan sanŋa dieke di bala ka ken wo mana yiwo ni sut.
- 23 Ta Masia dian di su ni, ta Dmŋ dian di su Masia.

1 Korinti 4

- 1 Die wia ni nagi ti a yi Masia tuntuntu diekamba Dmŋ di vana ti ta nagi u wusie wɔbɔrkiŋ wɔbalkaha a yi ti nuusi me.
- 2 Die wia, wudieke di yine niŋmina wuna, di vuna di tuntuntu tuma anan wusie.
- 3 Ama n бага wori du yi ni die miŋ sarya yaa vuon di dii n sarya siba vuota di naana die ba chanchaalŋ sarya die wo; dama n ka dii n gban gban n sarya.
- 4 N sŋ yantiya miŋ, ama di ka dagi siba n ka tuma chusa, ama ti Yomutien yine vuodieke di dinene n sarya.
- 5 Die wia, ni da dime vuon sarya lele gie, ama ni chuma sanŋa dieke ti Yomutien di bala u ken wo, wunŋ u bala u nagi jadieke di benne limŋ ma a dagi yaalŋ ma, ta yuori sugiti sŋ wia yaalŋ ma; sanŋa mi vuon mana nan ye u biriŋ di sna die Dmŋ jigŋ.
- 6 N nɔballi, ni wia man nagi n gban anan Apolosi a yi dagiti am u ni nan bɔgri a nyiŋ ti jigŋ am u ni nan di siba ba ken baari di, “Da ken yi poli wudieke di

maagina wa chian.” Ta ni wɔnyɩ mana da keŋ kɔtɩma ɔ gbaŋ vuonj wɔnyɩ wɩa a tian vuogaan.

7 Mania yina ni nyɩŋkurɩti ni chanchaalɩj sɔŋ? Da Ɖmɩj yina ni jadieke mana ni yalla wa? Ta du yi Ɖmɩj yina ni, bia wɩa ni kuule sɩba ka ka yiwo piini?

8 Ni wɔŋ ye jadieke mana ni yaalala mɩj? Ni wɔŋ yiwo nyintitielɩj? Ni yile di ni wɔŋ yiwo naalɩj ta vaa ti? Di tɩj nan yi mɩj nansɩj pam du yi ni seŋ yi naalɩj amɔ tɩnɩj aŋaŋ ni tɩj nan lagɩj a yi naara.

9 Manɩj n jigɩj n yile di Ɖmɩj vuari wa tɩnɩj vuodiekemba di yine ɔ tuntuntɩj a vaa ti yi wabɩti, ta vaa ti su sɩba vuodiekemba ba bala ba kɔɔ yaalɩj ma, ta malakasi aŋaŋ tɩŋgbaŋka gie vuosi di vuara ti fala.

10 Ti yiwo gaantɩj Masia wɩa, ama nɩnɩj nɩj ni nagɩ ni gbaŋ a yi yɩantielɩj Masia sienj me. Tɩnɩj ti yiwo wabɩti ama nɩnɩj ni nagɩ ni gbaŋ a yi hagrɩtielɩj, ta vuosi di ya ni julɩma ama ta tɩnɩj nɩj ba nine ka suuli ti.

11 Saŋŋa kaani a keŋ tugi jinne, ti di dia mɩj aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ nyanyuule ta bɔba gachɔɔti, ta ba nɩga ti, ta ti di dia ta wo jigiberisikɩj.

12 Ti faasi tuma mɩj a die a nyina ti walɩj ma, ba keŋ zɩa ti, ti ŋaan yɩŋŋi balɩ wa wɔvɩna a yi ba, ta ba keŋ mugise ti ti ŋaan dii wo suguru;

13 ba balɩ a chɔɔsi ti saara, ti ŋaan yɩŋŋi balɩ ba aŋaŋ choti. Ti birɩj wa wabɩti, ta su sɩba tɩŋgbaŋka tangɔɔŋ jagɩma, ta bi su sɩba tɩŋgbaŋka gie digɩnti a keŋ tugi jinne.

14 N ka maaga naa a ya ni di n yi ni viivi, ama n maaga di n kpaan ni ni yine n ballichoti wɩa.

15 Ni taasɩna aŋaŋ Masia wa wɩa, du yi ta ni yallɩ nɩŋŋandusɩɩj tuse baŋ, ama ni yallɩ wa chɔɔŋ balɩmɩj dama Yisa Masia ma maŋ birɩj ni chɔɔŋ dama manɩj n nagɩna wɔvɩnaha a keŋ balɩ ni.

16 N jɔɔsa ni, ni dia n berɩj.

17 Wuri gie wɩa maŋ tuma Timoti ni jigɩj, vuodieke di yine n buachoti ta yi wusietɩj ti Yɔmɔtɩj wɩa ma; ɔ nan tɩnstɩ ni yaa gamma n berɩj Masia ma, aŋaŋ wudieke n dɩna di dia a daga Masia didusɩɩba jigɩj mana.

18 Ni batan wa yaa wa kalinbaani, ta yile di n kaan keŋ a kaagi ni.

19 Ama du yi ta ti Yɔmɔtɩj di yi mɩj sienj, n nan keŋ kaagi ni daraa ale wo gie nɔaŋ, ta ye kalinbaantielibe gie, daa ba wɔbalɩka wɩa, ama n yaala n ye di ba seŋ yaa hagrɩj yaa ba ka yallɩ.

20 Ɖmɩj naari ka yiwo nɔaŋ wɔbalɩka, ama ka yiwo hagrɩj wɩa.

21 Bia ni yaala? Ni yaala n keŋ ni jigɩj aŋaŋ nɩŋŋmɩna yaa n keŋ sɔmm aŋaŋ choti.

1 Korinti 5

- 1 Ka sen yiwo wusie ba bala di diginti bie ni ma, wudieke vuodiekemba di kaabinana bugile gbanj kaan yi. N wunja di wunyt benne ni sunsun ta duaga anan u nisa.
- 2 Ama ni yaa kalinbaani ta ka chiga viivi ka wa. Ni tin mu ni yallma sugichusun ta vuodieke di yine die wo ni tin vuar wa a nyin ni lagin ma.
- 3 Anan n yuana anan ni wa, ama n sunanyile bie anan ni, ta n won yile a dii daa wa sarya, ta di su siba n lagin beri min anan ni.
- 4 Ni ken lagin ti Yomutien Yisa saan ma, ta n sunanyile di beri anan ni, ta ti Yomutien Yisa hagin di beri anan ni.
- 5 ni vuar daa dieke di yine wubaku gie wo a yi Sitaani nuusi me an u chusu u nyinbanin, ta naa nan yi an u haalin ken ye gbatitaanin ti Yomutien keniin daraan.
- 6 Di ka vuna di ni yallma kalinbaani. Ni ka siba a baari di daboti bita naana yie paanu zon di yine?
- 7 Die wa, ni vuar dembike gie a nyin ni ma, amu ni nan sen yi kasi, ta su siba paanu zon haalin di wone daboti, wusie n siba min di die ni sen su, dama Yisa Masia vuodieke di yine ti gasitanin duaga yiipolika won tuo ti kun a kpi min.
- 8 Die wa, ti dina u sieku die wo, ni vaa ti vaa berikuru, ta vaa sunanyilibati anan ban yiile, ta wa yi u sugiyalin didusin anan wusie, amu ban kaan di bie ti ma.
- 9 N won maagi gbanin a yi ni di ni da dima daakpana anan hogokpana tielin.
- 10 Ama n ka daga di ni vuar ni gban a nyin tinbanjka gie hogokpana anan daakpana ma yaa haltielin yaa gaarin yaa vuodiekemba di kaabinana bugile, di yi die, die nin sie ni nyin tinbanjka gie me.
- 11 N maaga bala ni di ni daa chumma anan vuodieke di bala di wunin u di wa Masia ama ta yie hogokpana anan daakpana tuma, yaa a yi haltien yaa ta kaaba bugile yaa a yi kugaaru yaa a yi vuodieke di nyunene daan a buge, yaa a yi gaaru; ni daa ken kala anan wa gban a dii nyindiike.
- 12 Ka ka yi n tuma di n dime vuodiekemba di kana ka di Masia sarya. Da nin vuodiekemba di dina Masia wa muna ni dii ni chanchalin sarya?
- 13 Nin bala u dii vuodiekemba di kana ka di Masia wa sarya. Ka won maagi min Nin gbanin sun di, "Yagma wubattien a nyin ni jigin."

1 Korinti 6

- 1 Du yi ni wunyt di yaa wun anan u chanchaan vuodieke din di yine Masia diduru, ta ka nagi wari a ga Masia diduru jigin di ba ga wunsi, ama ta nagi ka a ga vuodiekemba di kana ka di Masia wa sarya diile jigin, ka wo viivi?

- 2 Nl ka siba a baari di Masia didusiriba bala ba kenj dii tɔngbanƙa gie vuosi sariya? Ta du yi ni nan daansi dii tɔngbanƙa gie vuosi sariya die ninɔɔ ni kaanɔɔ biagi a dii sariyabisi lele gie?
- 3 Nl ka siba di ti bala ti kenj dii malakasi sariya? Du yi die, bia yine ti kaanɔɔ biagi a dii lele gie berin sariya?
- 4 Du yi ni yaa wɔa, bia wɔa ni yaa gara vuodiekemba Masia didusirin batan di yilinene di ba ka yi jaan jigin?
- 5 Naa yiwo viivi a yi ni. Du yi ninhagin di nan ni sunsun, vuon wori ni sun a yaa yan a baan biagi wunsi ka?
- 6 Ama ni batan naga tan a gara sariyadiilin diekemba di kana ka yi Masia yada wa jigin ba die ni sariya.
- 7 Nl wone yaa wɔa anan ni nɔmballi gban, dagiya di ni won chɔsɔsiya. Du yi fu nɔmbua di chɔsɔsi fu yaa a nyiri fu ta fu saagi, di ka kpa?
- 8 Ama ninɔɔ ni yine vuodiekemba di nyirinana ta gbata vuosi anan ni Masia didusirin chanchalin gban.
- 9 Nl ka siba baari di vuobiati kaan ye Nmɔɔ naari a juu? Nl gaama ni gban, vuodiekemba di yine diginti tsuma yaa ta kaaba bugile yaa hogokpana anan daakpana tsuma yaa dembin diekemba di yaa lola a dɔaga anan ba dembin chanchalin,
- 10 yaa gbigbatirin yaa halitelin yaa vuodiekemba di nyunene daan a buge yaa kwagaarin yaa gaarin, genbe mana wunsi kaan juu Nmɔɔ naari ma
- 11 Nl batan die suwa dene; ama ta Nmɔɔ di sugiri ni wɔbiati a taan, ta ni wa yi u vuosi ta bi yi sugyalintelin u jigin, ti Yomutien Yisa Masia anan Nmɔɔ Halikasika wɔa.
- 12 Nl batan bala di, “Wun ka chɔari.” Di yiwo wusie, ama daa jaan mana vuna a yi ti. Nl bala di jaan ka chɔari, ka yiwo wusie, ama manin n kaan vaa jaan yalla min a tamma.
- 13 Nl batan baari di, “Nyindiike yiwo nyuuti suti, ta nyuuti dian yiwo nyindiike suti.” Ka yiwo wusie, ama Nmɔɔ nan chɔsɔsi a mana. Nmɔɔ ka naan ti nyinbanin di ti yaa tuma diginti tsuma, ama di ti yaa jama ti Yomutien. Ti Yomutien sina ti nyinbanin.
- 14 Nmɔɔ die sugiri wa ti Yomutien a nyin kun me, die gban u nan daansi a sugiri ti anan u haginbu.
- 15 Nl ka siba a baari ni nyinbanin taasi wa anan Masia nyinbanin? Die wɔa, ni nan nagi nyinban dieke di taasina anan Masia nyinbanƙa a nagi taasi anan vuodieke di yinene hogokpana tsuma? Die kaan won yi, naada.

16 Nl ka sba a baari di vuodieke di nagina u gban a lagima anan vuodieke di yinene hogokpana tsuma, wunon anan vuoke mi buru wa nyongban balmu? Di maagya Omun gbanu su di, "Dembin anan hogu nan lagu tan a yi nyongban balmu."

17 Ama vuodieke di nagina u gban a lagu anan ti Yomuten, ti Yomuten anan wa lagu yiwo haalbalmu.

18 Nl chigi nyu daakpana anan hogokpana tsuma ma. Da tumbati mana yinene vuota nyongbanu ma; ama vuodiekemba di yinene daakpana anan hogokpana tsuma nu tuma ban a ya ba gban gban ba nyongbanu.

19 Nl ka sba a baari ni nyongbanu yine Halkasi dieke ni tuone nyu Omun jigin juon, ta u bie mi? Nl ka si ni gban, Omun sina ni;

20 dama u nagi wa Masia zambu a daa ni mu, die wa ni nagi ni nyongbanu a yime wudiekemba di ban buru u saan.

1 Korinti 7

1 Lele, n yaala n yinji wurasi diekemba ni maagina a pasu mu wa mu. Die ni pasiya di, "Di vuna mu du yi von di ka faari hogu yaa a yalli churu?"

2 Daakpana anan hogokpana tsuma di faasina dala wa, di vuna di dembin mana yallima u gban gban hogu, ta hogu mana dan yallima u gban gban churu.

3 Di vuna di dembin nagi u gban a yi u hogu ta hogu dan nagi u gban a yi u churu.

4 Hogu wa ka su u gban gban nyongbanu, u churu sina. Dembin dan ka su u gban gban nyongbanu u hogu sina.

5 Nl daa zetime tan ni nyongbanu choti, sie sanja dieke ni ken yi nabalumu di ni juusi Omun; ta a kuan chaan ni bu lagima tan, amu Sitaani kaan biagi magisu ni, ta nyanji ni ni kana kaan biagi yigi ni gban wa.

6 Di yiwo wabalika man bal ama daa mira.

7 N tu nan yaala di von mana bemme sba n benne die wo ta ka faari hogu, ama von mana yaa wa wudieke u bagina yie ka yi piini yiri yiri a nyu Omun jigin.

8 N kpaamu wunna a ya vuodiekemba di yene ka faari hon yaa ye ka yalli churu anan kpihoguba. Nl bemme ni nyuna ma sba n benne dene wo.

9 Ama du yi ni kaan biagi yigi ni gban, die nu dembisi faarima hon ta hon yallima chulu, dama ni faari hon yaa yalli chulu di kpana anan ni ban di yaa ka lola ama ni kaan biagi ku ka.

- 10 Vuodiekemba di faarina hooŋ aŋaŋ vuodiekemba di yalla chulluŋ, n yia ni mura, daa manuŋ n zienneke, ama di yiwo ti Yomutien zienneke, di hogu da keŋ nyuŋ ta vaa u churu,
- 11 ama du yi u yi die, di mu u bemme u nyuna ma yaa u yinŋi ga u churu wa jigiuŋ, ta dembinŋ diaŋ da keŋ zeti u hogu.
- 12 N bala naa a yia vuotalikaha diaŋ, (Manuŋ n balala naa daa ti Yomutien) di, du yi Masia diduruŋ di yaa hogu, ta hogu wa di ka yi Masia diduruŋ ama ta saagi di u aŋaŋ wa nan di beri, dembike daa keŋ zeti wo.
- 13 Ta hogu dieke diaŋ di yine Masia diduruŋ ta yaa daa dieke di kana ka yi Masia diduruŋ, ama ta daa wa di saagi di u nan di beri aŋaŋ wa, hogu wa da keŋ nyuŋ u jigiuŋ.
- 14 Dembinŋ dieke di kana ka yi Masia diduruŋ ama ta u hogu di yi, hogu wa wia Dmuŋ daansa churu wa siba wunuŋ Dmuŋ gbaŋ gbaŋ u vuosi; ta du yi ta hogu wa diaŋ di ka yi Masia diduruŋ ama ta u churu wa di yi, Dmuŋ daansa hogu wa siba wunuŋ Dmuŋ gbaŋ gbaŋ u vuosi. Di daa die ba balli tuŋ nan di su siba vuodiekemba di kana ka jama wusie Dmuŋni balli, ama di sina die wo, Dmuŋ tuo be muŋ.
- 15 Ama du yi ta vuodieke di kana ka yi Masia diduruŋ wa di yaala u zeti vuodieke di yine Masia diduruŋ wa u vaa wa aŋ u ga. Dama die nuŋ miraha ka bi bobu ba wunuŋ mana. Dmuŋ wa ti di ti bemme aŋaŋ sugifalŋ.
- 16 Funuŋ hogu dieke di yine Masia diduruŋ wa, lala fu baa fu yi a summa di kaŋ biagi a gbati fu churu a taŋ? Ta funuŋ daa dieke di yine Masia diduruŋ wa, lala fu baa fu yi a summa di kaŋ biagi a gbati fu hogu a taŋ?
- 17 Ni wunuŋ mana bemme beri dieke ti Yomutien di ziene fu wo aŋaŋ fu sina die wo ta Dmuŋ di vuarina fu wa. Naa maŋ daga Masia diduruŋ lagikuŋ jigiuŋ mana di ba dia.
- 18 Vuodieke di gobine u kolu ta Dmuŋ di ye a wa wa, u bemme die; ta vuodieke diaŋ di kana ka gobi u kolu ta Dmuŋ di wa wa u diaŋ u bemme die.
- 19 Vuodieke di gobi aŋaŋ vuodieke di kana ka gobiye a mana yiwo nyuŋ. Wudieke di yine nuŋmuŋa yine ni duma Dmuŋ miraha vunuŋ.
- 20 Vuonŋ mana bemme die u sina die ta Dmuŋ di keŋ wa wa.
- 21 Du yi ta die yiwo yomuŋ ta Dmuŋ di keŋ vuari fu, daa vaa ka mugisi fu, ama du yi fu tieŋ di yi fu sieŋ di fu ga yori nan biagi yi die.
- 22 Vuodieke die yine yomuŋ ta Dmuŋ di keŋ vuari wa u wa biruŋ wa ti Yomutien sutu ta bie u duŋuŋ; die gbaŋ vuodieke di sina u gbaŋ ta Masia di keŋ vuari wa, u wa biruŋ wunuŋ Masia yomuŋ.
- 23 Dmuŋ daa ni muŋ, die wia ni daa biruŋ vuosi yonuŋ.

- 24 N nɔmballi, nɩ bɛmmɛ aŋaŋ ɔmɩŋ sɩba nɩ bɛnnɛ dɛ sɔŋŋa dɛkɛ dɛ nɩ bɩrna Masia dɩdɩsɩɩba.
- 25 Lele nɩŋ, n bala yɩa vuodiekɛmba dɩ yɛnɛ ka faarɩŋ hɔɔŋ yaa dɩ yɛnɛ ka yallɩ chullɩŋ, ama daa tɩ Yɔmɔtɩɛŋ yɩna mɩŋ sɩɛŋ dɩ n balɩ naa; ama n bala n sɔŋanyɩlɛ dɩ dagɩna mɩŋ dɛnɛ; dama tɩ Yɔmɔtɩɛŋ dɩ chɩgɩna mɩŋ zɔɔlɩŋ wɩa ɔ sɔŋŋɩ mɩŋ maŋ yɩ wusɩɛ bɩbalɩsɩ.
- 26 Saŋka gɩɛ dɩ tɩana wɩa, n yɩlɛ dɩ dɩ vɩna dɩ vuonŋ bɛmmɛ ɔ wonɛ bɛrɩ dɛ wɔ.
- 27 Du yɩ fɩ yaa hɔgɩsɩ, dɛ nɩŋ daa kɛŋ zɛtɩ wɔ. Ta du yɩ fɩ yɛ ka faarɩŋ hɔgɩsɩ, daa kɛŋ faarɩ hɔgɩsɩ bɩbra.
- 28 Du yɩ fɩ faarɩ wa hɔgɩsɩ yaa a yallɩ chɩrɩsɩ, ka ka yɩ bɩaŋ, ta du yɩ hɔgɩsɩ dɛkɛ dɩ yɛnɛ ka yallɩ chɩrɩsɩ dɩ yallɩ ka ka yɩ bɩaŋ; ama n yaala n kagɩ nɩ a nyɩŋ wa mugɩsɩ dɛkɛ vuodiekɛmba dɩ yalla hɔɔŋ aŋaŋ vuodiekɛmba dɩ yalla chullɩŋ dɩ yɛsɩnɛnɛ tɩŋgbɔŋka gɩɛ mɛ wɔ ma mɩŋ.
- 29 N nɔmballi, tɩ Yɔmɔtɩɛŋ kɛnɩŋ gbɩgɩyɛ mɩŋ, dɛ wɩa a nyɩŋ jɩnnɛ yaa gamma dɩ vɩna dɩ vuodiekɛmba dɩ yalla hɔɔŋ bɛmmɛ sɩba ba ka faarɩ hɔɔŋ,
- 30 ta vuodiekɛmba dɩ kɩnana wa bɛmmɛ sɩba ba wɔ sɩgɩchɩsɩsɩŋ; ta vuodiekɛmba dɩ lalana bɛmmɛ sɩba ba wɔ sɩgɩfɩalɩŋ; ta vuodiekɛmba dɩnɛnɛ nyɩŋ bɛmmɛ sɩba ba wɔ jaanŋ mana;
- 31 ta wudiekɛmba vuonŋ mana dɩ yɩnɛnɛ tɩŋgbɔŋka gɩɛ mɛ daa vaa ba baga faasɩ bɛmmɛ a ma. Dama tɩŋgbɔŋka gɩɛ dɩ sɩna dɛ lɛlɛ gɩɛ wɔ, ka kaanŋ yɩasɩ aŋ ka tɩaŋ ga.
- 32 N ka yaala dɩ jaanŋ mugɩsɩ nɩ. Daakpaŋ nɩŋ daansa ɔ baanŋ yɩ dɛ a tɩŋ tɩ Yɔmɔtɩɛŋ tɩsɩma aŋ ka fɩalɩ tɩ Yɔmɔtɩɛŋ sɩŋ.
- 33 Ama vuodiekɛ dɩ yalla hɔgɩsɩ nɩŋ baga bɛ tɩŋgbɔŋka gɩɛ nyɩntɩ ma, dama ɔ yaala ɔ yɩ mɩŋ aŋ ɔ hɔgɩsɩ sɩŋ fɩalɩ.
- 34 Dɛ wɩa ɔ yallɩ wa sɔŋanyɩlɛ bulɛ. Hɔgɩsɩ dɛkɛ dɩ bɩna wɔ chɩrɩsɩ yaa hɔgɩlɩa baga gbaŋ bɛ tɩ Yɔmɔtɩɛŋ tɩsɩma ma aŋaŋ ɔ baanŋ yɩ dɛ a nagɩ ɔ wɩŋ mana a bɩrɩŋ ɔmɩŋ sɩtɩ, wudiekɛ ɔ yɩnɛnɛ aŋaŋ ɔ yɩlɩnɛnɛ wudiekɛ wɔ; ama hɔgɩsɩ dɛkɛ dɩ yalla chɩrɩsɩ nɩŋ baga bɛ tɩŋgbɔŋka gɩɛ nyɩntɩ ma, dama ɔ yaala ɔ yɩ mɩŋ aŋ ɔ chɩrɩsɩ sɩŋ fɩalɩ.
- 35 N bala naa dama n yaala n sɔŋŋɩ nɩ mɩŋ, n ka yaala n kagɩ nɩ, ama n yaala nɩ bɛmmɛ vɩnɩŋ, ta nagɩ nɩ gbaŋ a yɩ tɩ Yɔmɔtɩɛŋ tɩsɩma ma ta daa vasɩma.
- 36 Du yɩ dɛmbɩŋ dɩ yaa bandaa ta ba kɛŋ saŋ dɩ ba kaanŋ faarɩ taŋ, ta du yɩ dɛmbɩkɛ dɩ yɩlɛ yɩ dɩ ka mɩŋŋɩ yɩ bandaa wa, ta ɔ yɩlɛ dɩ ɔ kaanŋ bɩagɩ yɩgɩ ɔ gbaŋ, dɩ vɩna dɩ ɔ yɩmɛ wudiekɛ ɔ yaalala aŋ ba faarɩ taŋ dama bɩaŋ wɔ a ma.
- 37 Ama vuodiekɛ sɩŋ dɩ hagɩrɩŋ, ta ɔ sɩba a baarɩ wɩŋ kaanŋ mugɩsɩ wɔ, ta ɔ nan bɩagɩ yɩgɩ ɔ gbaŋ, ta yɩlɛ ɔ sɩŋ ma daa vuonŋ mugɩsɩnɛ wɔ dɩ ɔ kaanŋ faarɩ hɔgɩlɩa wa, dɛ vɩŋ na.

38 Vuodieke faarina u bandaa wa, di vuna; vuodieke dian di kana ka faari u bandaa wa, yiwo wudieke di faasina a vuna tian vuodieke di faarina u bandaa wa.

39 Du yi hogu di yaa churu ta u ye bie u misi ma, u mu u bemme anan wa mu, ama du yi u churu wa di ken kpi, die nu u yaa sien di u yalli daa dieke u yaalala ama di mu u daa wa yi Masia diduru.

40 Ama manin n jigin u nan yaa sugfalan pam du yi u beri u nyuna ta ka yalliya; manin n sunanyile wonde, ama n siba a baari n gban n yaa wa Dmu Halikasika mu.

1 Korinti 8

1 To, lele n wa yaala n bali mu yaa gamma bugile non jobu ma, ti siba a baari ti mana yaa sibu, an ka sen yi wusie. Sibin vasa vuota di kota u gban, ama choti vasa ti kpanisa ti chanchalin.

2 Vuodieke di yilinene di u siba jaan, wunu vuoke mi ye ka siba u tina mu u summa dene.

3 Ama vuodieke di chone Dmu, wunu Dmu di siba u wa.

4 To, yaa gamma non dieke ba kaabina a yi bugile jobu wa; ti siba a baari buu yiwo jadieke di wone misi, ta ti bi siba a baari di Dmu balimu nyuna benne.

5 Du yi ta bugile di beri gban, ta bie nmusikpen yaa tngbanka gie me (dama nyinti pam benne ta vuota di jama ta wasaha ba yomutelin)

6 ama tinu ti jigin nu Dmu balimu nyuna ma benne; Wunu u yine ti Chon Dmu vuodieke di naanna jaan mana, u ma ti yaa miivoli; ta Yomutien balimu nyuna ma benne, wunu u yine Yisa Masia. O ma die jaan mana di naan; ta u ma ti bi yaa miivoli.

7 Daa vuon mana sbina wusieke gie. Vuosi batan kaabi wa bugile a yasi, die wa ba ken dii nyindiike me, ba nan yile di a yiwo buu nyindiike. Ba yada ka hagu, die wa ba nan yile di ba yaa ban.

8 Daa nyindiike diekema ti dinene baan vaa ti gbigi Dmu; ti kaan waari jaan du yi ta ti ka dii nyindiikehe, yaa ti kaan ye jaan du yi ti diihe.

9 Du yi ni ka churi bugile nyindiike diile ama ni summa ta daa vaa a diile gaan Masia diduru diekema yada di kana ka dala wa.

10 Ta vuodieke yada di kana ka dala wa di ye nunu vuodiekema di bala di ni yaa sibu ta ni bie buu juon me a die jadieke ba kaabina yi bugilehe, naa nan vaa u gban u ga dii nyindiike diekema di yine buu nyindiike.

11 Funu vuodieke di yine sibu tien wo, fu sibu nan chusi fu nmbua dieke yada di kana ka dala wa, vuodieke Masia die di kpine a gbati wa a taan wa.

12 Fɔ yie naa a yie blaŋ a yia fɔ nɔmballi, ta chɔɔsa ba yada dieke di kana ka dala wa, ka daga di yie blaŋ yia Masia miŋ.

13 Die wia, du yi nyindiike dieke n dinene wa di vasa n nɔmbɔa di yie blaŋ, die niŋ n kaanɔ bi ŋɔbɔ nɔŋ biɔbra amɔ n kaanɔ vaa ɔ yi blaŋ.

1 Korinti 9

1 N ka su n gbaŋ? N ka yi Masia tɔntɔntɔ? N ka ye ti Yɔmɔtienɔ Yisa? Daa n tɔɔma dieke n tɔnnana a yia ti Yɔmɔtienɔ Yisa wia ni kenɔ yi yada?

2 Du yi ta vuosi batanɔ di ka saagi di n yiwo Masia tɔntɔntɔ, ama niŋniŋ niŋ di yiwo talasi ni saagi! Dama ni nagina ni gbaŋ a taasi aŋanɔ ti Yɔmɔtienɔ wo dagina di n seŋ yiwo Masia tɔntɔntɔ.

3 Du yi vuosi di bala a chɔɔsa n saanɔ, n nan yinɔŋi bali naa a vuari n gbaŋ:

4 Ti wo sienɔ di ti dime ta nyume ti tɔɔma wia?

5 Ti bi wo sie dieke ti baanɔ nan nagi ti hɔgɔba diekemba di yine Masia yada wa a di dia aŋanɔ ba siba Masia tɔntɔntɔ batanɔ aŋanɔ ti Yɔmɔtienɔ nɔmballi aŋanɔ Piita die di yi die wo?

6 Yaa ni yile di manɔŋ aŋanɔ Banabasi nyuna ma muna ti tuma ti nyuuti wia?

7 Soja bia tɔnnana tɔɔma ta bi tune ɔ gbaŋ? Ta minia bala ɔ suone tɔsi ama ta ka dii a biehe? Yaa minia bala ɔ yagima dɔŋisi ama ta kaanɔ nyu a biisiŋ?

8 N nagina vuota beriŋ a bali naa; daa die gbaŋ Mosisi miraha di bali?

9 Di maagiya Mosisi miraha ma di, “Du yi fɔ nagi naakɔakiŋ a tuma fɔ kuanɔ tɔɔma, daa bobɔ ka nuanɔ ma di ka daa ŋɔbɔma.” Dmiŋ бага bie wo niige nyuna ma?

10 Daa ti wia die ɔ bali naa? Wusie, die a maagi wa ti wia. Vuodieke di kuanana aŋanɔ vuodieke di gobinene tuma ba tɔɔmaha ta yaa tama di ba nan kenɔ puo zaaha miŋ.

11 Die ti suo wo Dmiŋ Halkasi nyinti ni ma, di ka mu di ti tuo nyinɔbanɔŋ nyinti a nyinɔ ni jigiŋ?

12 Du yi vuosi batanɔ di yaa sienɔ di ba tuo sunɔŋi gie a nyinɔ ni jigiŋ, di ka mu di tinɔ ti faasi tuoke? Ama die ti ka nagi ti yalla sieku gie a tuo nyinti a nyinɔ ni jigiŋ, ama die ti die wahala jaanɔ mana ma; dama die ti ka yaala ti vaa Masia wɔvunaha gie wari kuanɔ.

13 Ni ka siba a baari di vuodiekemba di tɔnnana Dmiŋ jiamɔ juokpenɔkpuɔ suŋ yese ba nyindiike me, ta vuodiekemba diaŋ di tɔnnana kaabiŋ koriŋ jigiŋ yese ba nyindiike a nyuna kaabiku ma?

14 Die gbaŋ gbaŋ Dmiŋ di yi nuanɔ di vuodiekemba di muɔlinana ɔ wɔvunaha yesime ba nyindiike a nyuna ka ma.

- 15 Ama manɩŋ n ka nagɩ sieti gie kaanɩ mana a tɩŋ tɩsuma, ta n ka bi maaga naa di ni yi miŋ jaanɩ. Manɩ kpi di kpɩa aŋanɩ wudieke wɩa n yalla nyɔɔŋ niŋɩŋ baanɩ nyɩŋ n nuusi me.
- 16 N ka yaa nyɔɔŋ niŋɩŋ yaa gamma wɔvɩna dieke n mɔɔɩnana wɩa, dama di yiwo talasi di n mɔɔɩma ha. Wɔɔɩanɩ nan di bie n ma du yi manɩ ka mɔɔɩ wɔvɩnaha.
- 17 Du yi manɩ tɩŋ vɔari wa tɩsumaha n gbanɩ gbanɩ, n tɩŋ nan ye tune, ama n ka vɔari ka n gbanɩ gbanɩ, Ɖmiŋ die nagɩna a yi n nuusi me di n tɩma.
- 18 Bia yine n tune? N tune yine n mɔɔɩnana wɔvɩnaha yɔri wa, ta ka naga sie dieke n yalla wɔvɩnaha tɩsuma ma wa a tuose jaanɩ wa.
- 19 N bie wo n dɩŋŋɩ, n ka yi vuonɩ yɔmɩ, ama n nagɩ wa n gbanɩ a birɩŋ vuonɩ mana yɔmɩ di n vaa vuosi pam kenɩ Yisa Masia jigiŋ.
- 20 Juu vuosi jigiŋ, n nagɩ n gbanɩ a yi sɩba banɩŋ di n yi anɩ ba ye gbatɩtanɩŋ. Vuodiekemba dɩanɩ di dɩna Mosisi miraha, n nagɩ wa n gbanɩ a yi sɩba ba wɔnyɩ miŋ, ama n gbanɩ miraha ka yigi miŋ, ta yaala di vuodiekemba di dɩna miraha ye gbatɩtanɩŋ
- 21 Vuodiekemba di kana ka di miraha, n nagɩ wa n gbanɩ a yi sɩba ba wɔnyɩ di ba ye gbatɩtanɩŋ. Naa ka dagɩ sɩba n ka dɩsa Ɖmiŋ miraha; n dɩa Masia miraha miŋ.
- 22 Vuodiekemba ba yada di kana ka dala wa n tarigiya miŋ sɩba ba wɔnyɩ di ba ye gbatɩtanɩŋ. N tarigi wa n gbanɩ sɩba vuonɩ mana miŋ a yi vuonɩ mana di di sɩ die mana batanɩ nan ye gbatɩtanɩŋ.
- 23 N yie wɩaha gie mana wɔvɩnaha wɩa, di n kenɩ gɩti a ye ka nyɔari.
- 24 Ni sɩba a baari chɩgɩla ma vuosi ŋaana chɩga ama vuobalɩmiŋ nyɩna ma ŋaana dii, ta tuo ka tune. Die wɩa, ni chɩgɩma a dii ta tuo ka tune.
- 25 Chichɩgɩla mana mia miŋ ta yige ba gbanɩ di ba kenɩ tuo tune dieke di kana ka yɔasa aŋanɩ kpatɩŋ, ama tɩnɩŋ ti tɩma di ti kenɩ tuo tune dieke di wone kpatɩŋ haahu.
- 26 Die wɩa manɩ chɩga ta n nine di bie ka kpatɩŋ ma ta ka chɩga yɔri yɔri; die wɩa manɩ sɩ sɩba nuugunɩŋɩɩ dieke di kana ka viise n nuugume yɔri yɔri.
- 27 N ka yaala manɩŋ vuodieke di mɔɔɩnana wɔvɩnaha a yɩa vuosi kenɩ waari ka tune. Die wɩa manɩ mugise n nyɩŋbanɩŋ anɩ ka saaga a yɩa miŋ.

1 Korinti 10

- 1 N nɩballɩ, n yaala ni sɩmma di nuŋmaanɩ die lige ti chɔɔŋkɩsɩlɩba mana miŋ, ta ba mana die di garɩsɩ mɩgɩkpɩri miŋ.

- 2 Die ba mana die lagisina a su Dmuj nyaabu nujmaaku ananj mugkpuri suj, ta die biruj Mosisi kuvandusuj.
- 3 Ba mana die lagisiya muj a dii nyindiike dieke Dmuj Haltkastka di yina ba,
- 4 ta die mana di bi laguj a nyuu nyaanj dieke Dmuj Haltkastka di yina ba wa; dama ba mana die lagisina a nyuu nyaanj dieke die di nyina Dmuj haalibu tanj dieke die di beline be wo. Tannu die yiwo Masia.
- 5 Ananj die mana, Dmuj suj die ka fiatya ananj ba jusu, die wia die u vaa ba kpi kpi, ta ba voriti die di jaasi a dua dua hagiri ma.
- 6 Die wia, waha gie yiwo dagiti a kpaana ti di ti daa yaalima bianj siba die ba yaalnana die wo,
- 7 yaa ti jama bugile siba ba batanj die di yine die wo, ka maagiya Dmuj gbanju suj di, "Ta vuosisi die di suuj kalt a dii ta nyuu ta die hagi mi a sie ta jama bugile."
- 8 Ti tuma diginti tuma siba batanj die di tuma die wo, ta dabalmuj ba vuosi tuse banjst-le ananj ba taa di kpi wo.
- 9 Ti daa magisima ti Yomutiej siba batanj die di yine die, ta die nyinvuuke die di duj ba a kus wa.
- 10 Ti da vuma siba batanj die di yine die wo ta kuj malaka die di kenj kus ba wa.
- 11 Naa mana die yiye muj a yi ba di ka yi dagiti, ta ba maagi ha a duanj di a yi kpaamuj a yi tinuj vuodiekemba di benne sanja dieke dunja di bala ka kpati wa naa.
- 12 Die wia, vuodieke di yilinene di u mujji zie, summa ta daa kenj nan.
- 13 Magisi dieke mana di kenne ni ma yiwo magisi dieke di naana a kiej vuosi ma. Ama Dmuj yiwo wusietiej ta kaanj vaa ni juu magisi dieke di haginna a tanj ni; ama sanja dieke magisuj di kenj juu ni u nan yi ni hagiri dieke ni baanj biagi a nyanjji ka a nyuj ka ma.
- 14 Die wia, n numballi, ni vuari ni gbanj a nyuj bugile yiri yiri kaabuj ma.
- 15 N bala yia ni dama ni yiwo yantielinj, ni gbanj ni yilime yaa gamma wudieke n bala naa wa.
- 16 Daa dieke ti naana bira Dmuj ta nyuo wo wo dagiya di ti mana laguj a tansa Masia zumbu muj; ta paanuj dieke ti naana gbieri gbieri a njoba wa, dagiya di ti mana laguj a tansa Masia nyujgbanjka muj.
- 17 Ka yine paanuj goluj balumuj, ta tinuj nuj ti dala muj ta laguj a yi nyujgbanj balumuj, dama ti mana lagujya a njoba paanuj goluj balujka.

- 18 Daansima, Juu vuosisi. Ba vuodiekemba di dinene jadieke ba kaabina a yi Dminni laginja miŋ anan tan a yie kaabaha koriku me.
- 19 Manin n balala wudieke wo, di dagiya miŋ di buubu anan non dieke ba kaabina a yi ka wa yaa nyɔari? Aayi, ka wo nyɔari.
- 20 N bala miŋ di vuodiekemba di kaabina kaaba a yia bugile, ba kaaba yia jumbiati miŋ, daa Dmin. Die wia n ka yaala ni lagima anan jumbiati.
- 21 N ka saagiya di ni lagin a nyume ti Yomutien Masia nyinnyuuke, ta bi nyume jumbiati nyinnyuuke. N ka saagiya di ni dime a nyin ma ti Yomutien kpali ma ta bi dime a nyin ma jumbiati kpali ma.
- 22 Ti mia miŋ di ti Yomutien yallima nyantaati? Ti hagin a tin wa miŋ?
- 23 Vuosi batan baari di, “Ti yaa sien di ti yi wun mana.” Wusie; ama daa jaan mana vuna. “Ti yaa sien di ti yi wun mana.” Ama daa wun mana yalla nyɔari.
- 24 Da yilime fu nyuna ma fu wia, ama yilime fu chanchalin wia.
- 25 Niŋɔbima non dieke ba yalla daa nyin ma, ta daa plasima wuplasika diekemba nan mugisi ni sunanyile,
- 26 dama di maagiya Dmin gbanƙu ma di, “Tinƙanƙa gie anan ka nyinti mana yiwo Dmin suti.”
- 27 Vuodieke di kana ka yi Masia diduƙu ama ta ken bomsu fu nyindiike ta fu yaala fu ga, die nin dime nyindiike dieke mana u nagna zien fu ta daa plasima wuplasika diekemba di baan mugisi fu sunanyile.
- 28 Ama du yi vun di bali fu di “Ba kaabi wa buun, die nin da ken di nyindiikehe vuoke mi sunanyile wia.
- 29 Daa fu sunanyile ama vuodieke di bali fu wa sunanyile.” “Lala vun sunanyile di baa ka chusu n duŋu berin?”
- 30 Du yi man biri Dmin n nyindiike ma ta ye dii, lala vun di baa u galin miŋ yaa gamma nyindiike dieke n birna Dmin a wia?”
- 31 To, du yi diin yaa nyinnyuule, wudieke mana ni yinene, ni yime wudieke di balla a biri Dmin saan.
- 32 Daa yime wudieke di baan vaa an vun nan, du yi u yi Juu vun, yaa Giriiki, yaa Dmin vuosi.
- 33 Ni yime sba n yinene die wo; n mia miŋ di yi an vun mana sun fiati n yinene wudieke wo, ta ka yile yaa gamma n gan beri vun wia, ama vun mana vun, amu ba nan ken ye gbatitan.

1 Korinti 11

- 1 Die wia ni dia n berin sba n dina Masia berin dene wo.

- 2 N bira ni sanja mana ni tunsinana n wia ta di n dagiku n nagina a yi ni wa.
- 3 Ama wuɲ kaani maɲ yaala ni summa, di Masia yiwo dembinj mana sikpenj tienj, ta dembinj mana di yi ɔ hogu sikpenj tienj, ta Dmuɲ diaɲ di yi Masia sikpenj tienj.
- 4 Die wia dembinj dieke di juusinana Dmuɲ yaa a bala Dmuɲ wia yaaluɲ ma ta ligi ɔ sikpenj aɲaɲ jaanɲ ka yia Masia julma.
- 5 Hugu dieke diaɲ di juusinana Dmuɲ yaa a bala Dmuɲ wia ama ta ka ligi ɔ sikpenj aɲaɲ jaanɲ, ɔ churu wa ɔ yie viivi me, ka nan di su siba ɔ wuɲ wa ɔ sikpenj.
- 6 Ama du yi hugu wa di ka ligi ɔ sikpenj, die nuɲ di vuna di ɔ chia ɔ sikpenj zoosi. Ama ka ɲaana yi viivi di hugu wuɲ ɔ sikpenj yaa chia ɔ sikpenj zoosi wo, ɔ mu ɔ ligi wo ɔ sikpenj.
- 7 Di ka mu di dembinj ligi ɔ sikpenj dama Dmuɲ die naanna wa ɔ nasti wa ta bi yi Dmuɲ biruɲ, ama hugu nuɲuɲ yiwo dembinj biruɲ.
- 8 Dama dembinj ka naan nyuɲ hugu ma, ama hugu naanna nyuɲ dembinj me.
- 9 Dmuɲ die ka naan wa dembinj a yi hugu ama die ɔ naan wa hugu a yi dembinj.
- 10 Ta malakasi wia, di vuna di hugu ligi ɔ sikpenj aɲ ka yi dagiti di ɔ churu wa yiwo ɔ sikpenj tienj.
- 11 Ama ti Yomutienj jigini nuɲ, du yi dembinj di wori, hugu kaanɲ di beri, ta du yi hugu diaɲ di wori, dembinj diaɲ kaanɲ di beri,
- 12 dama Dmuɲ die nagi wa dembinj gambinɲ a naan hugu, ta hugu diaɲ di mira dembinj, ama jaanɲ mana nyuɲ wa Dmuɲ jigini.
- 13 Ni pasti ni gban siba di vuna di hugu juusuma Dmuɲ ta ka ligi ɔ sikpenj?
- 14 Ama ti berinɲ ma dagiya di du yi ta dembinj di yaa sikpenj zoowagiti ka yiwo viivi a yi wa;
- 15 ama du yi hugu di yaa zoowagiti ka yia wa vunuɲ, hugu zoosi yiwo ɔ sibubinɲ.
- 16 Ama du yi vuonɲ di yaala ɔ nigi nuɲhaguɲuɲ yaa gamma ka ma, n nan bali di tinuɲ yaa Masia didusiri chanchaluɲ die di benne mana wo chura a guti naa ma.
- 17 Wudieke n yaala n bali naa nuɲ, n ka bira ni ka wia, dama ni ɲaana lagima aɲaɲ taɲ wa a yie wudieke wo, wo nyuɲaɲ a yia ni ama ka chusa ni muɲ.
- 18 Bumbunɲaɲ wuɲ yiwo, n wuɲya muɲ ba balala di ni ɲaana lagima tamba wa, luginɲ ɲaana bie ni sunsuɲ, ta maɲ tuo a taɲ dii di a yiwo wusie.
- 19 Di yiwo wusie di luginɲ nan di beri, dama kanuɲ ka bala ka dagi vuodiekemba di senne di wusie sieku yaaluɲ ma.

- 20 Nl ɲaana keŋ lagɪma wa daa tɪ Yɔmɔtɪeŋ nyɪndiike nɪ ɲaanɔ die.
- 21 Dama nɪ ɲaana lagɪ wa, vuonɔ mana ɲaanɔ die ʊ diile ta ka chɪsa ʊ chanchaalɪŋ, ta batanɔ kɪma kɔŋ ta batanɔ dɪanɔ dɪ die a chaga, ta batanɔ dɪ nyuo a buge, ta batanɔ dɪanɔ dɪ ka yese a nyuo.
- 22 Nl wo tige a baanɔ nyuu ta dii mi? Yaa nɪ ka yɪa Dmɪŋ vuosi julɪma ta yie zɔɔlɪntielibe dɪ die viivi? Bla nɪ yaala n bala nɪ yaa gamma wurɪ gie mi? N nan burɪ nɪ wɪaha gie ma? Aayɪ, n kaanɔ burɪ nɪ.
- 23 N tuo wo dagɪkɪ gie a nyɪŋ tɪ Yɔmɔtɪeŋ jigɪŋ ta nagɪ yɪa nɪ: dɪ yuŋ dieke ba posine tɪ Yɔmɔtɪeŋ Yɪsa chɪanɔ, die ʊ nagɪ paanɔkɪ,
- 24 a waastɪ Dmɪŋ, a yɪ ke gbieri gbieri a nagɪha a yɪ ʊ kɪaŋandɪsɪrɪba dɪ ba ɲɔbɪ, ta baarɪ dɪ, “N nyɪŋbanɪŋ wɔnna maŋ baa n nagɪ anɔ ba kɪʊ mɪŋ nɪ wɪa. Nl yime naa a tɪnsɪma n wɪa.”
- 25 Nyɪndiikehe kɪaŋ, ta ʊ bɪ nagɪ daanɔ anɔŋ nyaanɔchibɪŋ a baarɪ dɪ, “Daabusɪ gie yiwo n zɪŋ dagɪtɪ a daga dɪ Dmɪŋ yɪ wa nɪahaalɪŋ a yɪ vuota, saŋŋa dieke nɪ yaala nɪ nyu, nɪ nyume a tɪnsɪma n wɪa.”
- 26 Saŋŋa dieke mana nɪ keŋ ɲɔba tɪ Yɔmɔtɪeŋ paanɔ gulimɪŋ ta nyuo daabusɪ gie, nɪ bala vuosi dɪ tɪ Yɔmɔtɪeŋ die kpiye mɪŋ a ga tɪgɪ saŋŋa dieke ʊ bala ʊ yɪŋŋɪ keŋ.
- 27 Die wɪa, vuodieke nɪŋ mana dɪ keŋ ɲɔbɪ tɪ Yɔmɔtɪeŋ paanɔkɪ ta nyu daabusɪ, sie dieke ʊ kana ka mɪ dɪ ʊ yɪ die, die vuoke mi yiwo bɪanɔ a yɪ tɪ Yɔmɔtɪeŋ nyɪŋbanɪŋ anɔŋ ʊ zɪmbɪ mɪŋ.
- 28 Vuonɔ mana mɪŋŋɪ wɔnsɪ ʊ gbanɔ, ta ye ɲɔbɪ paanɔkɪ ta nyu a daabusɪ.
- 29 Vuodieke nɪŋ dɪ kenne ɲɔbɪ paanɔkɪ ta nyu daabusɪ ta ka sɪba dɪ ka zie tɪ Yɔmɔtɪeŋ nyɪŋbanɔka nanɔ ma, ʊ nan ye tɪbɪdatɪ dieke dɪ yine bɪanɔ ʊ ɲɔbɪna ta nyuo wɪa.
- 30 Die yine nɪ pam dɪ yɪagɪ ta yɪ wabɪtɪ, ta batanɔ dɪ kpi kpi.
- 31 Ama du yɪ tɪ nan wolɪŋ a wɔnsɪ tɪ gbanɔ ta ye ɲɔbɪ ta nyu, tɪ kaanɔ ye tɪbɪdatɪŋ.
- 32 Tɪ Yɔmɔtɪeŋ die tɪ sarɪya ta data tɪ tɪbɪdatɪŋ, amɪ ʊ kaanɔ chɪʊstɪ tɪ saŋŋa dieke ʊ bala ʊ chɪʊstɪ tɪŋbanɔka gie vuosi wo.
- 33 Die wɪa, n nɪballɪ, du yɪ nɪ keŋ lagɪsɪ tanɔ dɪ nɪ dii tɪ Yɔmɔtɪeŋ nyɪndiikehe, nɪ chɪsɪma tanɔ.
- 34 Ama vuodieke nɪŋ kɔŋ dɪ yalla, ta ʊ kaanɔ bɪagɪ a chɪstɪ, die nɪŋ ʊ wolɪŋ dii ʊ tɪgɪŋ me, ta ye keŋ, die kaanɔ dɪ yaa tɪbɪdatɪŋ a keŋ ʊ ma saŋŋa dieke nɪ kenne lagɪŋ tamba wa. Wɔtɪalɪkaha nɪŋ maŋ keŋ keŋ, n nan balɪ nɪ.

1 Korinti 12

- 1 N numballi, yaa gamma Dmɔŋ Halikasika, n yaala ni summa ka piinisi di sina die aŋaŋ wusie.
- 2 Ni siba a baari saŋŋa dieke ni yene ka yi Masia yada wa, die ni jama bugile, jadieke di kana ka bala wia, ta die yaa ni gaama sieti pam ma.
- 3 N yaala ni summa di du yi Dmɔŋ Halikasika di bie vuodieke ma, die vuoke kaŋ biagi yuori ɔ nuŋ a chɔɔsi Yisa saŋ; ta vuon diaŋ kaŋ biagi a bali di Yisa yine ti Yomɔtien, sie Dmɔŋ Halikasika bie ɔ ma.
- 4 Dmɔŋ Halikasika piinisi yiri yiri benne, ama Halikasi balɔŋka yɔnana a mana.
- 5 Dmɔŋ jiamɔŋ yiri yiri benne, ama Yomɔtien balɔŋka ti jama.
- 6 Tɔɔma yiri yiri diaŋ benne, ama Dmɔŋ balɔŋka vasɔnana vuon mana di tuma ɔ tɔɔma.
- 7 Dmɔŋ yi Masia didɔsɔŋŋ mana hagiŋ yiri yiri mɔŋ di a dagi di Halikasika bie ba ma, di ti sunji Masia didɔsɔŋŋ mana.
- 8 Halikasika nan yi vuon yiaŋ wɔbalika; ta bi yi wɔnyi diaŋ sibiŋ ta ɔ bala sibiŋ wɔbalika, ama a mana nyɔnna Halikasi balɔŋka jigiŋ.
- 9 Halikasika yia vuon yada, ta bi yia wɔnyi diaŋ hagiŋ dieke di vasɔnana yɔagɔtieliŋ di yese gbaamiŋ;
- 10 ta bi yia wɔnyi diaŋ hagiŋ ɔ biagi tuma mamachi tɔɔma; ta bi yia ɔ wɔnyi diaŋ yiaŋ ɔ biagi a yiŋŋi bala Dmɔŋ wia; ta bi yia wɔnyi diaŋ yiaŋ dieke ɔ biagi a siba piini dieke di nyɔnna Dmɔŋ Halikasika jigiŋ aŋaŋ jadieke di kana ka nyɔŋ Halikasika jigiŋ; ta bi yia wɔnyi diaŋ yiaŋ ɔ biagi bala jabaliki yiri yiri diekamba ba kana ka wɔmma; ta bi yia wɔnyi diaŋ yiaŋ ɔ biagi yiŋŋi bala jabaliki dieke ɔ kana ka wɔmma ha chiaŋ.
- 11 Naa yiwo Halikasika tɔɔma, ta ɔ yia vuon mana die piini siba wɔnɔŋ Halikasika di yaalala die.
- 12 Masia su siba nyɔŋbanɔŋ; nyɔŋbanɔŋ yiwo nyɔŋban balɔŋŋ ama ta puo puo luga luga, ama ka puone puo die mana ka ye yiwo nyɔŋban balɔŋŋ.
- 13 Ti mana vuodiekemba di yine Juu vuosi aŋaŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi, aŋaŋ yɔŋsi, aŋaŋ vuodiekemba di sina ba gbaŋ, ba su ti mana Dmɔŋ nyaŋ aŋaŋ Halikasi balɔŋka mɔŋ di ti lagɔŋ a yi nyɔŋban balɔŋŋ; ta Halikasi balɔŋka di suuli ti mana.
- 14 Nyɔŋbanɔŋka ka yi chɔɔbalɔŋŋ, ama a dala mɔŋ.
- 15 Du yi naŋ di baari di, “N kana ka yi nuuŋ wia n ka gɔti nyɔŋbanɔŋka ma” daa die naŋ di baa ka yi aŋ ka kaŋ gɔti nyɔŋbanɔŋka ma.
- 16 Ta du yi ta tibiŋ di baari di, “Manɔŋ n ka yi nimbiŋ die wia n ka gɔti nyɔŋbanɔŋka ma”, daa die tibiŋ di baa ka yi aŋ ka kaŋ gɔti nyɔŋbanɔŋka ma.

- 17 Du yi ta nyɛngbanɛka mana di lagɛ a yi nimbiɛ, lalla ka baa ka yi a wɔmma wia? Ta du yi ka lagɛ yi tibiɛ, lalla ka baa ka yi a wɔɛ nyuugin?
- 18 Ama Ōmɛ lagɛ wa nyɛngbanɛka gie lɛga lɛga mana a yi nyɛngbanɛ balimɛ ɔ yaalala dene.
- 19 Du yi a mana di lagɛ yi jabalimɛ, ka tɛɛ nan yi nyɛngbanɛɛ?
- 20 Di sina die wo, nyɛndiekemba di taasina nyɛngbanɛka dala mɛ, ama a mana yiwo nyɛngbanɛ balimɛ.
- 21 Die wia, nimbiɛ kaɛɛɛ biagi bali yi nuuɛ di, “N ka yaala fu”, yaa sikpɛɛ bali yi nan di, “N ka yaala fu.”
- 22 Ta ti nyɛngbanɛ lɛga lɛga diekemba di taasina nyɛngbanɛɛ ma ta su sɛba a wo hagɛɛɛ, du yi a wori nyɛngbanɛka kaɛɛɛ biagi a yi wuɛ.
- 23 Nyɛngbanɛ lɛga diekemba ta ti daansa ta ka faasi wo julma wa, hanɛɛ ti mɛɛɛ daansa aɛɛɛ nɛɛɛmɛna. Die wia ti mɛɛɛ lige vuosi nine me ti lɛga diekemba di kana ka mɛ di vuosi ye,
- 24 ta lɛga diekemba di mɛna vuosi yesime ti ka ligihe. Ōmɛ lagɛ wa ti nyɛngbanɛka sie dieke me lɛga diekemba di wone julma wa ti faasi daansa.
- 25 Ō yiwo naa di nyɛngbanɛka lɛga mana lagɛ a tuma vuɛɛɛ, ta lɛga mana бага bemme hanɛɛ ba ma.
- 26 Du yi nyɛngbanɛka lɛgɛbalimɛ di die wahala nyɛngbanɛka mana dinene wahala dene; ta du yi nyɛngbanɛka lɛgɛbalimɛ di ye julma nyɛngbanɛka mana yaa wa sɛgɛɛɛɛɛ mɛ.
- 27 Nɛɛɛɛɛ nɛ lagɛ yiwo Masia nyɛngbanɛka, ta nɛ wɔnyɛ mana yiwo ɔ nyɛngbanɛɛ lɛgɛ.
- 28 Die wia Ōmɛ di vuɛɛɛ Masia tuntuntɛba Masia didɛɛɛɛɛ ma, ta ba yi nɛɛɛɛɛɛɛɛɛ; a bi gutɛ vuɛɛɛ naazɛɛɛɛ; ta vuɛɛɛ didagɛɛɛ; a bi gutɛ vuɛɛɛ vuodiekemba di tɛnnana mamachi wia; a bi gutɛ vuɛɛɛ vuodiekemba di ɔ yina ba hagɛɛɛ ba biagi gbaama yɛagɛɛɛɛɛɛ; ta vuɛɛɛ susɛɛɛɛɛɛɛ; a bi vuɛɛɛ vuodiekemba ɔ yina ba yɛɛɛ ba biagi daansa tɛɛɛmaha; ta bi gutɛ vuɛɛɛ vuodiekemba di biagi balala nyɛɛɛɛɛɛɛ yiri yiri diekemba ba kana ka wɔmma.
- 29 Daa vuɛɛɛ mana yine Masia tuntuntɛ, yaa naazɛɛ, yaa didagɛɛɛ yaa vuodiekemba di yalla hagɛɛɛ a biagi tuma mamachi tɛɛmaha.
- 30 Daa vuɛɛɛ mana yalla hagɛɛɛ a biagi gbaama yɛagɛɛɛɛɛɛ, yaa a biagi bala nyɛɛɛɛɛɛɛ gaasi diekemba ba kana ka wɔmma, yaa daa vuɛɛɛ mana nan biagi a yɛɛɛ a bali nyɛɛɛɛɛɛɛ gaasi diekemba ba kana ka wɔmma a chiasɛ.
- 31 Nɛɛɛɛɛ yaalɛma piini diekemba di yine piinikpuma aɛɛɛɛɛ nɛɛɛmɛna. N nan dagɛ nɛɛɛ sie dieke di tianna a mana.

1 Korinti 13

- 1 Tɔ, Du yi manɔ biagi bala nyinbaliki gaasi mana, yaa a biagi bala malakasi jabalkin, ama ta wo choti anan vuosi, n su siba gngan yaa bimbilimin watu mi.
- 2 Du yi manɔ yaa piini dieke a baan biagi yinji bala Dmuɔ wia, yaa ta yaa sibuɔ mana yaa ta biagi siba wɔlɔbɔrika wia mana, yaa ta yaa yada dieke di baan biagi a yi ta tankpenkpun vɔvɔ jigini kaani a ga jigigaan, ama ta wo choti anan vuosi, n yiwo yori.
- 3 Du yi manɔ nagi n nyinti diekamba n yalla mana a yi zɔɔlntielin, ta nagi n gban a yi di ba juo bolin Masia wia, ama ta wo choti anan vuosi, ka wo nyɔari a yi mi.
- 4 Vuodieke di yaa choti, yaa wa suguru ta bi chiga vuosi zɔɔlin, u wo sugubin, yaa kuulin yaa kotin-n gban,
- 5 u wo kalinbaani, choti ka yie u chanchaalɔ yori yori, yaa ta faasina yaala u kasin ma vunin, yaa ta jia sinyurin yori yori, u ka naga bin dieke ba yinene wo a yie u sun ma.
- 6 Vuodieke di yalla choti ka yaa sugifalin yaa gamma bin ma, ama ta yaa sugifalin anan wusieke.
- 7 Vuodieke di yalla choti ka gbaliga; u yada anan u tama anan u suguru wo kpatin.
- 8 Choti wo kpatin. Ama du yi Dmuɔ wia yinji baliku ka nan ken kpati, ta du yi wɔbaliki gaasi balin ka nan ken kpati, ta du yi sibuɔ ka nan ken kpati.
- 9 Lele nin, ti siba wa bita ta Dmuɔ wia yinji baliku piinike gban di yuori a dagiti bita mi.
- 10 Ama sanɔa di ken tugi ta Dmuɔ di dagiti a mana, wudieke di benne bita wa nan kpati.
- 11 Sanɔa dieke die n yine buabin die n bala siba buabin, ta die yie nyinti siba buabin, ta die yile siba buabin, ama wana luɔ naa, n vaa wa balibinɔan wia.
- 12 Wudieke ti sibuɔ lele wo yayaa mi, ta su siba ti naana daansa dige me ta ka yese vunin; ama ti nan ken ye he yaalin ma. Wudieke n sibuɔ lele gie wo yayaa mi, ama n nan ken siba vurun siba Dmuɔ di sibuɔ mi vurun die wo.
- 13 Tɔ, yada anan tama anan choti, nyinti ataa wa gie benne; ama choti tin a mana.

1 Korinti 14

- 1 Ni yaalima choti a tin jaan mana; ama ta bi yaalima Dmuɔ Halikasika piini anan nunmuna, a tin a mana ni faasi yaalima piini dieke di yine Dmuɔ wia yinji baliku.

- 2 Vuodieke di balala nyɛɓbalɩki gaasi diekemba ɔ kana ka wɔmma ta Ɖmɩɛ Halikasika di yi wa wa, ɔ bala yia Ɖmɩɛ daa vuota, dama vuon ka siba a chiasɩ, ɔ ŋaana bala lobɩɩɛ wia Halikasika haguɩɛ ma wa.
- 3 Ama vuodieke di yinɛine bala Ɖmɩɛ wia, bala yia vuota ta sunɛe be ta kpanɛisa ba ta yia ba sɔgɩɩalɩɛ.
- 4 Vuodieke di balala wɔbalɩki gaasi dieke ɔ kana ka wɔmma sunɛe ɔ gban nyuna; ama vuodieke di yinɛine bala Ɖmɩɛ wia sunɛe Masia didusɩɩba mana.
- 5 N tɩɛ yaala ni mana balɩma nyɛɓbalɩki gaasi diekemba ni kana ka wɔmma, ama a tɩɛ ka n tɩɛ yaala ni mana yinɛi balɩma Ɖmɩɛ wia mɩɛ. Vuodieke di yinɛi bala Ɖmɩɛ wia, ka yaa nyɔari a tɩɛ vuodieke di balala wɔbalɩki gaasi dieke ɔ kana ka wɔmma, sie vuon bie mi ta nan biagi yinɛi balɩ wiaha a daga Masia didusɩɩɛ aɛ ka sunɛi be.
- 6 N nɩballɩ, du yi maɛ keɛ ni jigin a bala wɔbalɩki gaasi diekemba n kana ka wɔmma, bia sunɛin maɛ yia ni? Sie maɛ keɛ a yuori nyindieke di nyina Ɖmɩɛ jigin a daga ni, yaa yɩɛ, yaa a yinɛi balɩ Ɖmɩɛ wia a yi ni, yaa dagiku a tɩɛ.
- 7 Du yi nyindiekemba di wone misɩ ba yaa laala di ka tariga a kpan, lalia vuosi di baa ba yi a sɩmma a kpan chɩɛɛ?
- 8 Du yi vuodieke wunana kantana di ka mɩɛɛ wɩ nɩɛɛmɩna wɩla, mɩɩa baɛɛ yi siri aɛɛ tɩɛ?
- 9 Die gban gban di sɩ, du yi fu bala yia vuosi aɛɛ jabalɩki dieke ba kana ka wɔmma, lalia ba baa ba yi a sɩmma wudieke fu balala chɩɛɛ? Di nan di sɩ siba bala yia wa bɔlogɩɩɛ.
- 10 Nyɛɓbalɩka yiri yiri pam benne dunɩa ma, ta a mana di yaa a chiasɩ.
- 11 Ama du yi maɛ ka siba jabalɩki dieke vuon di bala yia mɩɛ, vuodieke di balala a yia mɩɛ nan di yi chaanɔ n jigin ta n dɩɛɛ yi chaanɔ ɔ jigin.
- 12 Ni senne yaalala Halikasika piini wo, ni yaalɩma piini dieke di baɛɛ sunɛi Masia didusɩɩɛ mana.
- 13 Vuodieke di balala nyɛɓbalɩki gaasi diekemba ɔ kana ka wɔmma, mɩ ɔ jɩsɩ wa Ɖmɩɛ a ye piini dieke ɔ baɛɛ biagi a daga a chiasɩ.
- 14 Du yi maɛ jɩsɩsa Ɖmɩɛ aɛɛ wɔbalɩki dieke n kana ka wɔmma, n haalɩɛ jɩsɩnana ama n ka siba wudieke n balɩnana chiasɩ.
- 15 Lalia maɛ baa yi? N nan jɩsɩsa Ɖmɩɛ aɛɛ n haalɩɛ, ta bi jɩsɩsa wa aɛɛ n sunɛanyile; ta chɩa yɩla a yi Ɖmɩɛ aɛɛ n haalɩɛ; ta bi chɩa yɩla aɛɛ n sunɛanyile.
- 16 Dama fu bira Ɖmɩɛ ta waasa wa aɛɛ fu haalɩɩ nyuna ma, lalia vuodiekemba di kana ka siba a chiasɩ di baa ba gɩti fu a bɩɩ Ɖmɩɛ? Du yi ba ka siba a chiasɩ, lalia ba baa ba sɩmma di fu bɩɩɛ yiwo wusie?

- 17 Du yi fu Dmɔŋ biriku di vuna gbaŋ, ama ka kaanɔ sunɔŋi vuonɔ.
- 18 N waasa Dmɔŋ di n biagi bala wɔbaliki dieke n kana ka wɔmma a tɔŋ ni wɔnyɔ mana.
- 19 Ama maŋ bie Masia didusɔŋ lagimɔŋ sɔŋ, n nan di yaala di n bali nɔawun anɔ diekemba di yalla chiasɔ anɔ ka sunɔŋi n chanchaalɔŋ, a tɔŋ n baa bala nɔawun tuse tuse jabalki dieke n kana ka wɔmma ma.
- 20 N nɔballi, ni daa yilime sɔba ballibisi, ama biɔŋ yiile niŋ ni sɔmma sɔba ballibisi, ama ni yilime sɔba nyɔnkura.
- 21 Di maagya Dmɔŋ gbanɔ sɔŋ di, Dmɔŋ baari, N nan daansi vaa chaanɔŋ diekemba di balala jabalki gaasi anɔ ba bali wia a yi n vuosi. Ba nan bali a yi ba tɔŋgbaŋ gaanɔ nyɔŋbalika ma die mana yori n vuosi kaanɔ wunɔ a yi mɔŋ.
- 22 Die wia, wɔbaliki gaasi yiwo Dmɔŋ haginɔŋ dagiti a yia vuodiekemba di kana ka yi Masia yada wa, daa vuodiekemba di yine wo yada wa. Ama Dmɔŋ wia yinɔŋi baliku yiwo dagiti a yi yada tielinɔŋ, daa vuodiekemba di kana ka yi Masia yada wa.
- 23 Du yi Masia didusɔŋ mana di laginɔŋ tɔŋ, ta vuonɔŋ mana di bala jabalki gaasi diekemba ba kana ka wɔmma, ta vuodiekemba di kana ka yi Masia didusɔŋ yaa vuodiekemba di kana ka sɔba a wia di kenɔ juu, ba kaanɔ bali di ni juo yunɔyaati?
- 24 Ama du yi ta Masia didusɔŋ di laginɔŋ tɔŋ, ta tuose Dmɔŋ wia a yinɔŋi bala yia tɔŋ ta vuodiekemba di kana ka yi Masia didusɔŋ yaa vuodiekemba di kana ka sɔba a wia di kenɔ juu, ba nan mɔŋni di ba yiwo tuntumbiati tielinɔŋ yaa gamma wudieke ba wɔnna wa ta dii ba gbaŋ gbaŋ sariya.
- 25 Ta yuori bali wudieke di benne ba sugiti ma, ta sɔŋ gbigiri a biri Dmɔŋ ta baari di, “Wusie, Dmɔŋ senɔŋ bie ni jiginɔŋ.”
- 26 N nɔballi, n baliku gie chianɔŋ? Du yi ni kenɔ lagisi tɔŋ di ni jama Dmɔŋ, ta wɔnyɔŋ nɔanɔŋ yaa wa yili, ta wɔnyɔŋ dianɔŋ daganɔŋ, ta wɔnyɔŋ dianɔŋ wudieke Dmɔŋ di yuorine a daganɔŋ wa, ta wɔnyɔŋ dianɔŋ wɔbaliki gaasi diekemba ɔ kana ka wɔmma, ta wɔnyɔŋ dianɔŋ di biagi bala wɔbaliki gaasi diekemba ɔ kana ka wɔmma a chiasɔ, ni yime genhe mana sie dieke di muna a sunɔŋime Masia didusɔŋ.
- 27 Du yi ba yaala ba bali wɔbaliki gaasi diekemba ba kana ka wɔmma ba daa tɔŋ vuosi bale yaa bataa, ba balima wɔnyɔŋ wɔnyɔŋ, ta vuonɔŋ dianɔŋ bemme mi a daga a chiasɔ kaanɔ kaanɔ.
- 28 Ama du yi ta vuodieke di baanɔ biagi a daganɔŋ a chiasɔ di wori, die niŋ vuodieke di balala wɔbaliki gaasi diekemba ɔ kana ka wɔmma tari ta balima yima ɔ nyuna ma anɔŋ Dmɔŋ.
- 29 Ni vaa naazualɔŋ bale yaa bataa balima Dmɔŋ wiaha, ta vuotalkaha juma wudiekemba ba balala wa.

- 30 Ama du yi ta vuonj di kalt ni sunj ta Dmuj di yuori u waha a dagi wa, ta u yaala u yinji bali Dmuj waha, vuodieke di balala wa tari.
- 31 Ni mana nan biagi yinji bali Dmuj wia wonyi wonyi anj ka yi vuonj mana buri anj ka kpanjisi vuonj mana.
- 32 Vuodieke di yalla piini dieke di yine Dmuj wia yinji baliku nan biagi yigi u gbanj a chusi u sanja,
- 33 dama Dmuj ka wa ti di ti yime wia tora tora, ama u wa ti di ti bemme somm. Die di mu di simma sanja dieke Dmuj vuosi di kenj lagij.
- 34 Hoguba mu ba muu ba nua somm Masia didusurij lagumij jigij, ama ba mu ba surij ba gbanj tngbanj ta wumma siba Dmuj miraha di daguna die wo.
- 35 Du yi ba yaala ba simma wuj, ba piasi ba chullij tige me, dama ka yiwo viivi di hogu bali wia Masia didusurij lagumij jigij.
- 36 Dmuj waha gie die ka wolinj piili wo ni jigij, yaa daa ni nyuna ma jigij ka kenj tugi.
- 37 Vuodieke di siba di u yiwo Dmuj naazua yaa u yaa Halkasika piini, u simma a baari wudieke n maaginana yia ni naa yiwo ti Yomutienj mira mij.
- 38 Ama vuodieke di zeti waha gie, ni gbanj daa tuosime u wia.
- 39 Die wia n nimbali, ni yaalima Dmuj wia yinji baliku ananj nujumina, ama ni da kagima vuodiekemba di yaala wubalki gaasi diekemba ba kana ka wumma balij.
- 40 Ni yime wuj mana vunij vunij anj a dia tanj.

1 Korinti 15

- 1 N nimbali, n yaala n tinsi ni mij yaa gamma wuvuna dieke die n musina a yi ni wa, ta ni tuo a mijij pogulha wa.
- 2 Du yi ni mijij pogulaha ni nan ye gbatitaanij, daa die ni yadaka nan yi yori.
- 3 Wudieke n tuone wo kanij manj nagj a yi ni wa, ta ka yine wukpuij a tianj wuj mana; di Masia die tuo wo tinij wublayiirinj kunj a kpi, siba di maagina Dmuj gbanj ma dene wo;
- 4 di die ba guu wo mij, ta u hagi kumbu me ka daraa ataa daraanj siba di maagina Dmuj gbanjku ma dene wo,
- 5 ta die nyij Piita jigij, ta ka kuanj chaanj u bi nyij u tuntuntij banj ananj bale wo jigij.
- 6 Ka kuanj chaanj die u nyij bunij u didusurij di tianna vuosi kobisi-nu wa jigij, batanj pam ye bie ba misi ma ta batanj dianj di kpi.

- 7 Naa kɔaŋ chaan die ɔ nyɪŋ Jemisi jigin, ta die keŋ nyɪŋ ɔ tuntuntɔba mana jigin.
- 8 Ka kɔaŋ kɔaŋ die ɔ keŋ nyɪŋ n gban n jigin, manɪŋ vuodieke die di sɪna sɪba n daan ka tɔgɪya ta ba mɪri mɪŋ wa.
- 9 Masia tuntuntɔba mana ma manɪŋ n yine vuodieke di wɪarɪna ba kɔaŋ, ta die ka mɔ di ba wasɪma mɪŋ Masia tuntuntɔ, dama die n vaa Masia didɔsɪrɪŋ di dii wahala pam.
- 10 Ama Dmɪŋ die chɪgɪma mɪŋ zɔɔlɪŋ ta sunɪŋi mɪŋ manɪŋ yi vuodieke n yine jinne naa, ta die ɔ yɪna mɪŋ sunɪŋi dieke wo di ka yi yɔri. Dama n ŋmɪntɪ wa niŋ a tɪŋ a tɪaŋ tuntuntɔ banɪŋ ba mana, ama di ka yi manɪŋ n tɪna naa, ama Dmɪŋ sunɪŋi dieke die di benne n ma wa tɪna die.
- 11 Du yi manɪŋ yaa banɪŋ ba mɔsɪlnana wɪaha, wɔɔbalɪŋka ti mana di mɔsɪla, ta kanɪŋ ni yi yada wa.
- 12 Du yi ti mɔsɪla di Masia die hagi kun me, lalia ni batan di baari di kunti ka daansi hagi kun me?
- 13 Du yi kunti di kaan daansi hagi kun me, die niŋ Masia gban die ka hagiya kun me.
- 14 Ta du yi Masia die di ka hagi kun me, die niŋ ti wo wɪŋ a baan mɔsɪl a yi ni, ta ni dan di wo wɪŋ a baan tuo dii.
- 15 A bi gɔti, ti bi chɪba wɪa a yɪa Dmɪŋ dama ti baari di ɔ sɔgɪrɪna Masia a nyɪŋ kun me, ama du yi kun hagi di wori die niŋ die ɔ ka sɔgɪrɪ wa a nyɪŋ kun me.
- 16 Du yi wusie di kunti di ka haga kun me, die niŋ Dmɪŋ die ka sɔgɪrɪ Masia a nyɪŋ kun me.
- 17 Du yi Masia di ka hagi kun me, die niŋ ni yadaka yiwo yɔri, ta ni tuntumbɪati ye bie ni ma.
- 18 Ta ka nan bi dagi di vuodiekemba die di yine Masia yada wa ta kpi wo baya mɪŋ.
- 19 Ti yine Masia yada wa, du yi ka yaa nyɔari tɪŋbanɪka gie berɪŋ nyɔna ma, die niŋ ti wɪa tɪŋ nan di yaa zɔɔlɪŋ a tɪaŋ vuon mana.
- 20 Ama ka yiwo wusie di Dmɪŋ die seŋ sɔgɪrɪ wa a nyɪŋ kun me mɪŋ. Wɔnɪŋ Masia yiwo vuodieke die di woliŋ hagi kun me, ta ka dagi di vuodiekemba die di kpine gban nan daansi hagi kun me.
- 21 Vuota die yaa kun a keŋ tɪŋbanɪka gie me; die gban gban vuota di bi yaa kun hagi a keŋ.
- 22 Dama Adami wɪa ta vuota mana di kpie, die gban gban Masia wɪa vuota nan hagi kun me.

- 23 Vuonj mana yaa ɔ kunj haguj sanja mun; Masia die wolinj hagi, ta vuodiekemba di yine ɔ vuosisi nan daansi hagi ɔ keniŋ daraan.
- 24 Ka kɔanŋ chaanŋ kpatuj nan kenj, Masia nan daansi a nyanŋi ŋmɔsikpen naara ananŋ yikotielinŋ ananŋ hagiɔtielinŋ, ta nagi naari a yi ɔ Chɔɔŋ Ōmunj nuusi me.
- 25 Masia nan daansi yi naanŋ a ga tɔgi sanja dieke Ōmunj di bala ɔ nyanŋi ɔ dataasi mana a nagi ba yi ɔ nuusi me.
- 26 Dataanŋ dieke Ōmunj di bala ɔ wari kɔanŋ a chɔɔsi yine kunj.
- 27 Di maagiya Ōmunj gbanƙu sunj di, “Ō nan nagi jaanŋ mana a yi ɔ nuusi me”, ama ka ka dagi sba Ōmunj gbanŋ gɔti wa jaanŋ mana wa ma, dama wɔnɔŋ Ōmunj bala ɔ nagi jaanŋ mana a yi Masia nuusi me.
- 28 Ta jaanŋ mana di kenj a bie Masia nuusi me sanja dieke wo, ɔ gbanŋ ɔ nan daansi bie Ōmunj nuusi me, vuodieke di yine ta nyinti mana di bie ɔ nuusi me wo; ta Ōmunj di su jaanŋ mana.
- 29 Du yi kunti di ka haga kunj me, bia wia vuosi batanŋ di ziele vuodiekemba di kpine nanŋ ma a sia Ōmunj nyaabu? Du yi kunti di ka haga, bia wia ba yie die?
- 30 Du yi kunti di ka haga kunj me, bia yine ta tinuj ti juo wɔkpuma ma sanja mana?
- 31 N nɔballi, n tuole kunj daanŋ mana mun! N yaa nyɔɔŋ nɔŋ nɔ ma ananŋ nɔ taasina ananŋ Yisa Masia ti Yɔmɔtienŋ wo, naa wia manŋ bala die.
- 32 Du yi wudiekemba Efesusi tinj vuosisi die yine munŋ anŋ ka su sba n waga ananŋ dɔmbiati naa, bia nyɔari manŋ nan ye ananŋ n waga ananŋ ba wa du yi kunti di ka haga kunj me? Du yi di kunti di ka haga kunj me die ninŋ, “Nɔ vaa ti dime ta nyume, ta sɔmma a baari sorinŋ ti nan kpi.”
- 33 Nɔ da vaa vuonŋ gaanŋ nɔ. Du yi vuovuna ananŋ vuobiati di lagisuj chɔŋ, ka chɔɔsa vuovunaha berinŋ munŋ.
- 34 Nɔ yinŋi ye yanŋ ta vaa nɔ tumbiati. Nɔ batanŋ ka sba Ōmunj, die wia manŋ maaga naa di n yi nɔ viivi.
- 35 Vuonŋ nan piasi di, “Lala kunti di baa ka hagi kunj me? Ba nyinŋbaninŋ baa ka sɔmma lala?”
- 36 Gaamu wa gie, du yi fu kenj burɔ jaanŋ tinŋbanŋ ma ka ka nyuune ntaala ka hɔɔgiya.
- 37 Fu kenj bura, daa tuka gbanŋ gbanŋ fu ŋaanŋ nagi a burɔ, ama ka bie fu ŋaanŋ nagi a burɔ sba zaa yaa jadieke mana.
- 38 Ama Ōmunj nan vaa bini mi nyuunŋ ta su sba ɔ yaala ka sɔmma die, ta binŋ mana yaa ka tinŋ di sina die.

- 39 Nyungbanisi mana ka yi bunyi, vuota yaa nyungban balimɔ, ta dɔɔsi yaa nyungban balimɔ, ta nembisi dianɔ di yaa nyungban balimɔ, ta zaasiɔ dianɔ di yaa nyungban balimɔ.
- 40 Dmɔɔ sikpenɔ nyinti yaa a nyungbanɔ ta tungbanɔ nɔɔ nyinti dianɔ di yaa a nyungbanɔ. Dmɔɔsikpenɔ nyinti yaa a tɔɔɔ vɔɔɔ ta tungbanɔ nɔɔ nyinti dianɔ di yaa a tɔɔɔ vɔɔɔ.
- 41 Dmɔɔɔni yaa ka tɔɔɔ chaanɔ, ta chukɔ dianɔ di yaa ka tɔɔɔ chaanɔ, ta chɔɔmarisiɔ dianɔ di yaa a tɔɔɔ chaanɔ. Ta chɔɔmarisiɔ sɔɔ a mana di yaa chaanɔ tɔɔa tɔɔa.
- 42 Die di vaa di summa kunti di keɔɔ hagi kɔɔ me. Vuota nyungbanɔ nɔɔɔ kpie mɔ, ta ba guohe, ama a hagi kɔɔ me a nan tarigi, dama ka kaanɔ daansi kpi.
- 43 Ba ka guo ti anɔɔ vɔɔɔ, ama ti nan keɔɔ hagi anɔɔ vɔɔɔ, ba bi ka guo ti anɔɔ hagiɔ, ama ti nan keɔɔ hagi anɔɔ hagiɔ.
- 44 Ba guo ti anɔɔ tungbanɔka gie nyungbanɔ mɔ, ama ti keɔɔ hagi ti nan ye nyungban dieke di yine Haalbu nyungbanɔ. Nyungban dieke di yine tungbanɔka gie nyungbanɔ beri mɔ ta nyungban dieke di yine Haalbu nyungbanɔ dianɔ di beri.
- 45 Dama di maagya Dmɔɔ gbanɔ sɔɔ di, “Bumbɔɔɔɔ vuon Adami die yiwo vuota”; ama vuodieke di kenne kuaka yiwo Haal dieke di yine ti miivoli wo.
- 46 Daa nyungban dieke di yine Haalbu die wolinne keɔɔ, tungbanɔka gie nyungbanɔ die wolinne keɔɔ, ta ka kuɔɔ chaanɔ ta Haalbu tɔɔɔ di keɔɔ.
- 47 Bumbɔɔɔɔ vuoke die nyɔɔ wa tanti ma, ta vuodieke di diisine bule wo di nyɔɔ nɔɔɔsikpenɔ.
- 48 Vuodiekemba di yine tungbanɔka gie suti su siba vuodieke di yine tanti ma mɔ, ta vuodiekemba di yine arizanna suti di su siba vuodieke di yine arizanna ma wa.
- 49 Ta ti mana nyungbanɔ di niasina Adami vuodieke die yine tanti ma wa, die gbanɔ gbanɔ daanɔ kaanɔ ti arizanna nyungbanɔ nan su siba Masia nyungbanɔ.
- 50 N nɔɔballi, n bala ni di nyungban dieke di yine nɔɔɔ anɔɔ zɔɔ kaanɔ bagi juu Dmɔɔ naanɔ ma; ta nyungban dieke di huɔɔɔɔ kaanɔ bagi ye miivoli dieke di wone kpatɔ.
- 51 N yaala n balɔ ni wɔɔɔɔɔɔɔɔ gie mɔ, ti batanɔ nan kpi, ta ti batanɔ dianɔ nan di bie ba mɔ ma; ama ti mana nan tarigi.
- 52 Dɔɔɔ daanɔ mi kantanɔ di kuɔɔ, ti mana nan tarigi bunyi lagi lagi siba ninkamisiɔ. Kantana di kuɔɔ, kunti nan hagi kɔɔ me anɔɔ nyungbanɔ dieke di kana kaanɔ kpi, ta tɔɔɔ vuodiekemba di benne ti miivoli mi dɔɔɔ daanɔ mi wo, nyungbanɔ nan tarigi.

53 Di yiwo talast di nyɔngban dieke di hɔɔɔnana ken tarɔɔ nyɔngban dieke di kana ka hɔɔga, ta nyɔngban dieke di kpinene ken tarɔɔ a yi nyɔngban dieke di kana ka kpiye.

54 Die wia naa di ken yi, ta nyɔngban dieke di hɔɔɔnana di ken tarɔɔ a yi nyɔngban dieke di kana ka hɔɔga, ta nyɔngban dieke di kpinene ken tarɔɔ a yi nyɔngban dieke di kana ka kpiye, san̄ka mi wudieke di maagina Dmɔɔ gban̄ku suɔ nan suuli, di, “Ɔ nyan̄ɔ wa kuɔ a kpatɔ.” Di bi maagi di,

55 “Kuɔ sia fu nyan̄ɔku di beri bɔbra? Kuɔ, lalia fu baa fu yi a nagi ti yi wahala ma bɔbra?”

56 Bian̄ vasa kuɔ di n̄aan̄ yia ti wahala, ta bian̄ di yese ka hagurɔ a nyina miraha ma.

57 Ama ti waasa Dmɔɔ an̄an̄ ɔ yina ti nyan̄ɔɔ ti Yɔmɔɔtien̄ Yisa Masia ma.

58 Die wia n nɔmballɔ, ni miɔɔ zie ken ken ta daa vaa jaan̄ vɔarɔ ni a nyɔ Masia kuɔɔ dɔsuɔ ma. Ni nagi ni gban̄ a tuma ti Yɔmɔɔtien̄ tɔuma san̄a mana, dama ni siba a baarɔ tɔuma diekema ni tɔnnana a yia ti Yɔmɔɔtien̄ wo, kaan̄ daansi nan yɔɔ.

1 Korinti 16

1 Lele, n yaala n dagi ni yaa gamma ligire dieke ni chasɔnana di ni sun̄ɔɔ Dmɔɔ vuodieke ma di benne Judia ma wa wia, n yaala ni yime siba n dagina Masia didusuɔɔ diekema di benne Galasia tiɔ ma miɔ.

2 Alasiri daan̄ mana, vuon̄ mana vɔarɔ ligire ɔ baan̄ biagi dene a nyɔ ɔ tɔna a ye ligire dieke wo a dɔan̄, amɔ man̄ ken ken ni kaan̄ bi chiasɔ bɔbra.

3 Man̄ ken ken n nan maagi gban̄ti a tɔɔ vuodieke ma ni vɔarɔna an̄ ba yaa ni piinisi a ga Jerusalemi.

4 Du yi di mɔ di n ga n gban̄, die nɔɔ ti nan lagɔ ga.

5 N san̄ya di n daagi Masedonia tiɔɔ ma; ta a kuɔɔ chaan̄ n nan ken ni jigɔ a kaagi ni, dama di mɔ di n ga Masedonia tiɔɔ ma.

6 Fu zi n nan di bie ni jigɔ daraa ale yaa n nan wiarɔ ni jigɔ wɔyaalka gie mana; ta ni nan ken sun̄ɔɔ miɔ an̄ n tian̄ ga jigidieke n yaala n ga.

7 N ka yaala di n ken kaagi ni daraa n̄mɔna ta tian̄ ga, ama du yi ti Yɔmɔɔtien̄ di yi sien̄, n nan yɔasi ni jigɔ.

8 N nan wiarɔ Efesusi gie a ga tugi Pentikosi dɔɔga san̄a,

9 dama sien̄ yuori yi miɔ miɔ di n miɔɔ tɔɔ Masia tɔmaha, ama dataasi pam dɔan̄ benne.

10 Du yi Timoti di ken ken ni kpan̄ɔ ni gban̄ a miɔɔ tuo wo chaanti, dama ɔ gban̄ ɔ tuma ti Yɔmɔɔtien̄ tɔmaha siba n tɔnnana die.

- 11 Nl simma dl vuonj keŋ daansi wa yori, ama nl sunji wo ta vaa anj u nyuj nl jigij ananj sugifaluj amu u nan viiri keŋ n jigij, dama n daansa wa ananj ti numballu sienj me.
- 12 Yaa gamma ti nimbua Apolosi, n juusa wa dl wunuj ananj ti numballi keŋ kaagi ni, ama u ka yaala u keŋ lele gie, ama u keŋ ye sienj u nan keŋ.
- 13 Nl gbara ta miji zie keŋ keŋ ni yadaka ma, ta yalluma dembisi ananj haguuj.
- 14 Yime jaanj mana ananj choti.
- 15 Nl wonj siba Sitifanasi ananj u denj, die ba yine vuodiekemba dl wolinne yi Masia yada Akaya tujbanj ma, ta die nagi ba gbanj a tuma yia Dmuj vuosi. N juusa ni n numballi,
- 16 dl ni saagi a yima vuosi gie chanchaaluj ananj vuodiekemba mana dl gutina ba ma a tuma pam a yia Dmuj vuosi.
- 17 N sunj fialya muj ananj Sitefanatusi ananj Fotunatusi ananj Akayisi keniŋ wia, dama die ni wone n jigiri, die n yaa wa sugichusuuj, ama ba kenne wo n bi wo sugichusuuj.
- 18 Die ba kpanjisi muj siba die ba kpanjisina ni die wo, ni yima vuosi gie chanchaaluj julma.
- 19 Masia didusur diekemba dl benne Asia tujbanj mana waasa ni. Akuyila ananj Pirisila Masia didusurba dl lagisnana jama Dmuj ba tigiri me wo waasa ni vunuj ti Yomutienj saanj ma.
- 20 Ti numballi mana dl benne giena waasa ni. Ni waasi tanj vunuj vunuj.
- 21 Manuj Pcoli maagina waastku gie giena ananj n nuuj.
- 22 Vuodieke mana dl kana ka cho ti Yomutienj, kaati bie u ma! |iMaranata|r; ka chianj yiwo, “Ti Yomutienj, keŋ.”
- 23 Ti Yomutienj Yisa sunji ni.
- 24 N cho ni mana ananj wusie Yisa Masia saanj ma.

2 Korinti

2 Korinti 1

- 1 Manɔŋ Pɔɔli vuodieke Ɖmɔŋ dɛ vɔarɩna dɛ n yi Yisa Masia tɔntɔntɔ aŋaŋ tɛ nɩmbɔa Timoti maaginana gbanɔu gie, a yɩa nɩnɔŋ Ɖmɔŋ vuodiekemba dɛ benne Korinti tɩŋ ma aŋaŋ Ɖmɔŋ vuodiekemba dɛ benne Akaya tɩŋgbanɔ mana.
- 2 Tɩ Chɔɔŋ Ɖmɔŋ aŋaŋ tɩ Yɔmɔtɩen Yisa Masia sunɔŋi nɩ ta bɩ yɩ nɩ sugɩduagɩ.
- 3 Nɩ vaa tɩ waasi Ɖmɔŋ, vuodieke dɛ yine tɩ Yɔmɔtɩen Yisa Masia Chɔɔŋ wa, ta bɩ yi vuodieke dɛ chɩŋnana tɩ zɔɔlɩŋ pam wa ta tɩ sunɔŋiŋ mana dɛ nyɩna ɔ jigiri.
- 4 Ɔ sunɔŋe tɩ mɩŋ tɩ wumugisike me, amɔ tɩ nan biagɩ a sunɔŋi vuodiekemba dɛ benne wumugisike yiri yiri me wo aŋaŋ sunɔŋi dieke tɩ tuone a nyɩŋ wɔnɩŋ Ɖmɔŋ jigiri.
- 5 Tɩ wahala diile Masia wɩa dɛ dala die wo, die gbanɔ gbanɔ tɩ sunɔŋiŋ nan dɛ dala wɔnɩŋ Masia wɩa.
- 6 Du yi tɩ die wahala, dɛ yiwo nɩ sunɔŋiŋ aŋaŋnɩ gbatɩtaanɩŋ wɩa. Du yi tɩ ye sunɔŋiŋ, dɛ yiwo nɩ wɩa, dɛ tɩ sunɔŋi nɩ, ta nɩ gbanɔ nɩ ye suguru ta biagɩ a dɩi wahala sɩba tɩ dine dene wo.
- 7 Die wɩa, tɩ ka chɩga ŋmaamɩŋ nɩ wɩa, dama tɩ sɩba a baarɩ nɩ dine wahala sɩba tɩ dine die wo, die gbanɔ gbanɔ nɩ nan dɛ yese sunɔŋiŋ sɩba tɩ yesinene die wo.
- 8 Tɩ nɩmballɩ, tɩ yaala tɩ balɩ nɩ mɩŋ yaa gamma wahala dieke tɩ dine Asia tɩŋgbanɔ ma. Die wahalka die faasi dala mɩŋ a tɩaŋ tɩ hagɩrɩŋ ta die tɩ bɩ wo tama dɛ tɩ nan dɛ bie tɩ miivoli me,
- 9 ta die yile dɛ tɩ baa tɩ kpi mɩŋ. Naa die yiye mɩŋ dɛ ka dagɩ tɩ dɛ tɩ daa yallɩma tama tɩ gbanɔ gbanɔ tɩ ma, ama tɩ naguma tɩ yada a yi Ɖmɔŋ nyɩna ma ma, vuodieke dɛ sugɩrɩnana kunti a nyɩna kuŋ me wo.
- 10 Wɔnɩŋ die ɔ gbatɩna tɩ a nyɩŋ kuŋ daampɔyɩ ma, ta ɔ nan bɩ a gbatɩ tɩ a taanɔ; tɩ yaa wa tama ɔ ma ta sɩba dɛ ɔ nan dɛ gbata tɩ sanɔŋa mana mɩŋ.
- 11 Nɩ sunɔŋi tɩ aŋaŋ Ɖmɔŋ jɔɔsɩŋ, amɔ Ɖmɔŋ nan tuo vuosi pam dɛ jɔɔsɩnana a yɩa tɩ wa jɔɔsɩŋ, ta nan sunɔŋi tɩ, aŋ vuosi pam nan waasi wa tɩ wɩa.
- 12 Wudieke tɩ yalla kuule yiwo naa: dɛ tɩ biagɩ bala dɛ wudieke mana tɩ yine tɩŋgbanɔka gie me die tɩ yiye mɩŋ aŋaŋ ŋmɩŋchɩgɩla aŋaŋ sugɩyɩalɩŋ dieke dɛ nyɩnna Ɖmɔŋ jigiri, die die dɛ faasi yi sanɔŋa dieke tɩ bene nɩ jigiri. Ɖmɔŋ sunɔŋiŋ wɩa die vana tɩ beri die wo daa vuota yɩaŋ.
- 13 Tɩ maaga wudieke nɩ baanɔ biagɩ a karɩŋ ta sɩba a chɩasi a yɩa nɩ, ama ta yaa tama dɛ nɩ nan keŋ sɩba ha vɩnɩŋ,

- 14 siba ni wone siba ti waha bita die wo, di ni nan kenj a siba a mana ta kuule ti wia siba ti gbanj ti bala ti kuule ni wia wa daa dieke ti Yomutienj Yisa Masia di bala u kenj wo.
- 15 Die n wonj siba naa wia ta die sanj di n yinji kenj kaagi ni, amu ni nan ye sunjinj bule.
- 16 Dama die n sanja muij di n kenj kaagi ni manj kenj tianj gara Masedonia tinjbanj ma, ta bi kenj a kaagi ni manj kenj yinji kienj, anj ni sunji muij anj n ga Judia tinjbanj ma.
- 17 Die n sunsanjkaha die yiwo laalinj? Yaa wudieke die n sana di n yiwo die yiwo siba tinjbanjka gie vuosi di njaana bala di, “Wa, wa” ta kuanj chaanj ba bi bala di, “Aayi, aayi ” die wo?
- 18 Ama Dmuj vuodieke di yine wusietienj wo yiwo n daanstatienj, di nua dieke die n yi ni wa ka yi “Wa” ananj “Aayi.”
- 19 Dama Yisa Masia vuodieke di yine Dmuj Bua, vuodieke manuj ananj Salasi ananj Timoti die di muul u wia a yi ni wa, u ka bala di, “Wa” ta yinji bala di, “Aayi”, ama u ma jaanj mana yiwo “Wa.”
- 20 Dama u yine “Wa” Dmuj nua mana ma. Naa wia ti bala di, “Wusie” Yisa Masia ma, amu Dmuj ye biruj.
- 21 Dmuj die vuarina ti ananj ni di ti tumma tsuma, ta u muiji a zien tinuj Masia ma,
- 22 wunuj u magilina tinuj di ti yiwo u suti, ta u wolij yi u Halkaska ti sugiti ma anj ka dagi di u nan kenj yi ti wudieke mana u yina nuanj di u nan yi ti wa.
- 23 Dmuj yine n daanstatienj di wudieke die di yine ta manj ka kenj Korinti ni jiginj yiwo die n ka yaala n dati ni tibuj wia.
- 24 Ti kaanj biagi a mugisi ni ta dagi ni ni muna ni yi yada die, dama ti siba di ni yaa yada ta muiji zie vunuj, ama ti tuma ananj ni di ti dagi ni, ni baanj yi die ta yallima sugifaluj.

2 Korinti 2

- 1 N sanja muij di n kaanj bi yinji kenj ni jiginj a yi ni sunj chusu.
- 2 Dama du yi manj chusu ni sunj, minja bala u tialt a yi muij sugifaluj? Daa nunuj?
- 3 Naa wia die manj maagi gbanuj dama die n ka yaala n kenj anj vuodiekemba di tinna mu ba yima muij sugifaliku, chusu n sunj. Dama n yaa tama di n sugifaluj yiwo ni gbanj gbanj ni sugifaluj muij.

- 4 Die n maagi gbanƙu a yi ni miƙ anan suguƙusunƙu pam anan nintaanti; di ka su siba di n yaala ni sun chusni miƙ ama die n yaala ni summa n faasina cho ni dene.
- 5 Du yi ni wuni di yi wun ta n sun di chusni, u ka yi a chusni wa n nyuna ma, ama u yi chusni wa ni mana miƙ, du yi u ka chusni ni mana ama ni jusu, n bala die dama n ka yaala n faasi nagi nuniƙina anan wa wa wa.
- 6 Ni mana die lagunya miƙ a dati u tbiƙ die wa di mu.
- 7 Ama lele di mu miƙ di ni nagi chaa wa ta kpanƙisi wa, amu u kaan di yaa suguƙusunƙu pam ta nan.
- 8 N jusa ni, ni vaa u summa di ni sen cho wo miƙ.
- 9 Wudieke wa die n maagina ni gbanƙu gie yiwo naa, die n yaala n magisi ni miƙ a ye di ni tuose n nuan jaan mana ma miƙ?
- 10 Du yi ni nagi vuon tumbiati a chaa wa, n gban n nagi a chaa wa miƙ, du yi vuoke di yi wudieke di mu di n nagi chaa, n nagi chaa wa miƙ ni wa Masia niƙa,
- 11 amu Sitaani da yesime sien a gaan ti, dama ti siba u sieti di sina die miƙ.
- 12 Die n gana a tugi Tirosi tngban ma wa di n musu Yisa wunaha die man miƙ di Dmiƙ yuori wa u tuma sien mi miƙ a yi miƙ.
- 13 Ama die di faasi mugisi miƙ miƙ die n kana ka ye n nimbua Tatusi mi wo wa. Die wa, man taan vuosi mi, ta tan ga Masedonia tngban ma.
- 14 Ti mu ti birna Dmiƙ, dama ti taasina anan Masia wa wa die vana ti nyanja jaan mana ma. Dmiƙ vana ti di ti yuori Masia daga jigin mana; ta u wunaha sibi su siba tulaari dieke nyusgi di faasina vana ta nyusgi jigin die wo.
- 15 Dama ti su siba tulaari dieke nyusgi di vana Masia di nagina ti a yi Dmiƙ, ta nyusgi di juo vuodiekemba di yesinene gbatnaan anan vuodiekemba di kana ka yese gbatnaan ma.
- 16 Vuodiekemba di kana ka yese gbatnaanƙu niƙ jigin, ti su siba nyusgi dieke di yalla kun a kien, ama vuodiekemba di yesinene gbatnaanƙu niƙ jigin, ti su siba nyusgi dieke di yalla miivoli a kien. Vuon wori a baan bage tun tumaha gie.
- 17 Ti ka su siba vuodiekemba di nagina Dmiƙ waha a birni nyun diilehe, ama tun niƙ ti bala wusie dama wun Dmiƙ tunna ti; die wa ti bie u niƙa, ta musu u waha Yisa yiko me.

2 Korinti 3

- 1 Naa bi dagi miŋ di ti daga ti gbanj miŋ? Di yiwo talasi di vuonj maagi ti siara gbanji a yi ni? Yaa ti tuo ti siara gbanji ni jigin siba vuosi batan di yinene wo miŋ? Aayi.
- 2 Ninin ni yine ti siara gbanj ta mar ti sugti ma di vuonj mana karj a summa.
- 3 Di bie wo yaalj ma di ninin ni yine Masia gbanju mi ta u maagi a tunj ti anan ka, di ka yi gbanj dieke vuota di maagna anan jamaakun nyaan a dust tanteelikin me, ama Masia die maagna ha anan miivolitien Nabidie Dmij Halikasika vuota sugti ma.
- 4 Wudieke wia n bala naa, yiwo ti yaa wa kpaadensin Dmij ninja Masia sunjin wia.
- 5 Ti ka daga ti gbanj di ti nan biagi yi wun anan ti gbanj gbanj ti hagin, ama Dmij sunjin wia ti biagi tuma tsumaha.
- 6 Wunin u vana ti mu anan u nuhaalku waha tuma; ta nuhaalku ka yi Mosisi mri diekema die u maagna wa, di yiwo Halikasika sut. Miraha die yaa wa kun a kien ama Dmij Halikasika ya ti miivoli dieke di wone kpatun.
- 7 Sanja dieke Dmij die di maagna u miraha a diisi tanteelikiri me wo, sanja mi die u chuulikpenkun die sun a vaa Mosisi nine di chaan; chaanku wia Izara vuosi die ka biagi a daansa wunin Mosisi nine chaan anan ka chaanku di banana mana. Du yi mri dieke di yalla kun a kien wo di ken anan chuulikpenkun,
- 8 die nin Halikasika tuma sien nin nan faasi dala pam a tan die.
- 9 Du yi mri dieke di dagina vuosi di ba yaa biabu die di ken anan chuulikpenkun, Dmij Halikasika tuma sie dieke di vana vuosi di birin vuovunaha Dmij ninja nan di beri anan chuulikpenkun a faasi tan die.
- 10 Wusie, miraha die di ken waari ka chuulikpenkun dama chuulikpenkun dieke di tanna ka kenne.
- 11 Du yi ta mri dieke di tan gara die di ken anan chuulikpenkun, die nin Halikasika tuma sie dieke di bala ka bemme yaa gamma haahu wo nan di yaa chuulikpenkun a faasi tan die.
- 12 Tama ka gie wia ti faasi yaa sikimin dene.
- 13 Ama tinin nin ti ka su siba Mosisi, die di naana naga garun a ligi u nine ta ka yaala Izara vuosi ye chuuli dieke di benne u nine chaan ta tan gara wa.
- 14 Ama ba sunanyile die ka yuoriye; sanja dieke ba ken karun Dmij nuakuru gbanju, di naan su siba garu ye ligi wo ba sunanyile a ken tugi jinne. Garu naan vuar miŋ du yi vuonj di nagi u gbanj a taasi anan Masia nyuna ma.
- 15 A ken tugi jinne ba ken karun Mosisi miraha, garu naan ligi ba sugti miŋ.
- 16 Ama du yi vuonj di yinji a du ti Yomutien, garu naan vuar miŋ.

17 Ta lele ti Yɔmɔtien wo yine Halikasika, ta jigidieke ti Yɔmɔtien Halikasika di bene, dɔŋŋɔ berin beri miŋ.

18 Die wia tinŋ nin gariku ka bi ligi ti nine, ta ti mana di yese ti Yɔmɔtien di yalla chuulikpenkpuŋ pam dene, ta a tariga ti ta ti nasa wa, ta ti chuulin bi gɔta saŋa mana, ta chuuliku di nyina wɔnŋ ti Yɔmɔtien vuodieke di yine Halikasika jigin.

2 Korinti 4

1 Ɖmiŋ zɔɔlɔnɔɔgula wia ɔ nagi tɔmaha gie a yi ti nuusi me, die wia ti ka chiga ŋmaamiŋ.

2 Die wia ti zeti lmiŋ ma tɔma aŋaŋ tɔmbiati diekamba di yalla viivi a kien wo, ta tuma ta ka lɔbra vuosisi, ta ti ka tariga Ɖmiŋ waha di ti gaama vuosi, ama ti gbaŋ ti bie wo Ɖmiŋ niŋa ta mɔla ɔ waha yaalin ma aŋaŋ wusie, di vuon da yallima sɔŋanyilibiati yaa gamma ti tɔma ma.

3 Die wia, du yi Ɖmiŋ wɔvunaha di lɔbrɔ, di lɔbrɔ wa vuodiekamba di faasina bia ta kpie jigin nyuna ma miŋ.

4 Ba ka yi Yisa yada dama Sitaani vuodieke tɔngbanka gie vuosi di jianna ligi wo ba sɔŋanyile miŋ. Wɔnŋ ɔ ligine ba nine di ba daa yesime chaaniku di kenne ba jigiri. Chaaniku nyin wa wɔvun dieke di dagana Masia chuulin wa jigin; wɔnŋ ɔ yine Ɖmiŋ niasin dee dee.

5 Ti ka mɔla waha yaa gamma ti ma, ama ti mɔla yaa gamma Yisa Masia ma miŋ, wɔnŋ ɔ yine ti Yɔmɔtien wo, ama ta daga di tinŋ ti yiwo ɔ tuntuntin a yi ni, ɔ saŋ wia.

6 Ɖmiŋ die di balɔ kɔrɔ ma wa di, “Chaanin chaan lmiŋ ma”, wɔnŋ ɔ vana chaaniku di chaan ti sugti ma, di ti sɔmma ɔ chuulikpenkpuŋ di sina die; kanŋ chuulikpenkpuŋ chaannana Yisa Masia nine me.

7 Ama tinŋ vuodiekamba di yalla nyindiekamba di yalla nyɔari gie si siba tɔgɔ kpaga, di a dagi di hagi dieke di tianna haginŋ mana yiwo Ɖmiŋ suti ama daa tinŋ.

8 Ti die wahala pam saŋa mana, ama a ka nyaŋa ti; saŋa a tan ti ŋaŋ ka siba ti baŋ yi die, ama ti ŋaŋ yaa wa tama,

9 ba mugise ti miŋ, ama Ɖmiŋ ka vasa ti, ba ŋaŋ nagi ti taana ama ba ka biagi kɔa ti.

10 Waha gie ti yesinene dagiya di ti saaga saŋa mana miŋ di ti kpi kuŋ dieke chanchaan Yisa di kpine amɔ vuosi nan ye ta sɔmma di ti yaa wa ɔ miivoli mi.

11 Ti yene bie ti miŋ ma naa ti bie wo kuŋ nuusi me Yisa wia, amɔ ɔ miivoli dieke di benne ti nyinbanŋ dieke di balla ka ken kpi wo ken nyin yaalin ma.

12 Naa dagiya di kuŋ yigi wo ti nuusi a yallɔ, di ninŋ ni ye miivoli haalin.

13 Di maagiya Dmɔŋ gbanƙu sun di, “N yalla yada wia man balɔ wia”, ti gban ti yaa wa Halƙasi dieke di vana vuoke mi di yi yada wa, die wia ti gban di yi yada ta bala naa.

14 Dama ti sɔba di Dmɔŋ die sugiri wa ti Yɔmɔtien Yisa Masia a nyɔŋ kuŋ me, wunɔŋ ɔ nan daansi sugiri tinɔŋ anan ninɔŋ vuodiekemba di dina Masia wa kuŋ me, a yaa ti keŋ ɔ jigin.

15 Waha mana beri mɔŋ di a sunji ni, du yi vuosi di yie Dmɔŋ zɔɔlɔnɔɔɔlaha yada di keŋ dala ta gɔta, anwaasi dieke Dmɔŋ di bala ɔ tuo a nyɔŋ ba jigin nan faasi dala, amɔ ɔ nan ye jilma.

16 Naa wia ti yaa wa tama ta gbalga; anan ti kurɔnnana ta ti nyɔŋbanɔŋ di gbalga naa, ama Dmɔŋ yia ti haalti hagirɔŋ daan mana mɔŋ.

17 Die wia, wahala bita dieke ti dinene ta kaan yuasi wa, nan di yaa sugifali dieke di dala ta wo kpatɔŋ a yi ti, ta sugifaliku nan tan wahalaka pam.

18 Dama ti baga ka bie nyindieke ti yesinene me, ama ti baga bie wo nyindieke ti kana ka yese me mɔŋ. Jadieke ti yesinene kaan yuasi ta tan ga, ama jadieke ti kana ka yese wo nin nan di beri yaa gamma haahuu.

2 Korinti 5

1 Ti sɔba a baari di nyɔŋban dieke ti yalla lele naa su sɔba ti tɔŋbanƙa gie tigin mɔŋ, du yi a keŋ kpi, ti yaa wa tigi dieke Dmɔŋ di nan yi ti arizanna ma, daa vuota mina tigi mi, ka nan di beri yaa gamma haahuu.

2 Ti fɔbla mɔŋ anan ti nyɔŋbanƙa gie, ta chusa daa dieke Dmɔŋ di balla ɔ wuri ti tɔŋbanƙa gie nyɔŋbanƙa ta yi ti arizanna ma nyɔŋbanɔŋ.

3 Dama ti keŋ ye ti nyɔŋban haalku ti haalti kaan wɔŋ a waari jigiberisikin.

4 Ama ti haalti di yene suu nyɔŋbanƙa gie me wo, ti ŋmuuse mɔŋ. Daa ti ka bi yaala nyɔŋbanƙa gie berin, ama ti yaala arizanna nyɔŋbanƙa mɔŋ, di dinɔŋ daari mi miivolike nan keŋ nyii kuŋ an a kpati.

5 Dmɔŋ yine vuodieke di wunsina ti ta vaa ti yi siri yaa gamma tarigiku wia, ta yi ti ɔ Halƙasika an ka daga di ɔ nan keŋ yi wudieke ɔ balla di ɔ nan keŋ yiwo mana.

6 Die wia, ti yalli wa kpaadensin sanja mana mɔŋ, ta ti wɔŋ sɔba di du yi ti haalti di bie tɔŋbanƙa gie nyɔŋbanɔŋ ma, ti wo ti Yɔmɔtien jigin,

7 dama ti dia yada sien mɔŋ daa jadieke ti nine di yesinene.

8 Ti yalli wa kpaadensin sɔba a wone balɔ wa, dama di mu di ti vaa nyɔŋbanƙa gie ta ga ti Yɔmɔtien jigin.

9 Die wia, du yi ti bie tɔŋbanƙa gie me yaa ti keŋ bie ɔ jigin, wudieke ti faasina yaala yiwo di ti falma ɔ sun.

- 10 Dama ti mana nan keŋ nyuŋ yaaluŋ ma Masia nuŋŋa sarɣya diile daraaŋ, aŋ vuonŋ mana nan keŋ tuo ɔ tune sɪba ɔ tɔɔma di sina dene tuŋbaŋka gie me, ka vuna yaa di ka vuna di mu wa di tieŋ.
- 11 Ti chɪŋnana Ōmuŋ dene wo, die wia ti kpaŋŋisa vuosi di ba yinŋi keŋ ɔ jiginŋ. Ti berinŋ dɔa wa yaaluŋ ma muŋ a yi Ōmuŋ, ta n gbaŋ di yaa tama di ka bi dɔa wa yaaluŋ ma a yi ni.
- 12 Ti ka bi kuule ni jiginŋ, ama ti yaala ti yi ni sienŋ muŋ aŋ ni biagi a niŋi ni nyɔa ti wia, amɔ ni nan biagi a yaa wuŋ di ni yinŋi bali vuodiekemba di kuulinene yaa gamma wudieke ba yene vuota di yinene, ama ta da wudieke di benne ɔ suŋ ma.
- 13 Du yi ti juo yuŋyaati, di yiwo Ōmuŋ wia, ta du yi ta ti bie ti suŋanyile me, di yiwo ni wia.
- 14 Masia choti pɔgɪlɪna ti; ti wana sɪba di vuobalmuŋ die tuo vuonŋ mana kuŋ a kpi wo, di dagɣya di vuonŋ mana kpiye muŋ aŋaŋ wa.
- 15 Wuŋuŋ die ɔ tuone vuonŋ mana kuŋ a kpi di vuodiekemba di yene bie ba miivoli me daa bemme a yɪma ba gbaŋ ama ba bemme a yi wuŋuŋ vuodieke die di tuone ba kuŋ a kpi wo, ta bi haŋi kumbu me wo.
- 16 Die wia, ti ka bi daansa vuota suŋanyile di sina die ta die vuosi sarɣya; die ti daansi wa Masia aŋaŋ vuota suŋanyile di sina dene ta dii ɔ sarɣya, ama lele ti ka bi daansa dene.
- 17 Die wia, du yi vuonŋ di taasi aŋaŋ Masia die vuoke yiwo vuohaalu, ɔ berikuuru gaya muŋ ta berihaalŋ di keŋ ɔ jiginŋ.
- 18 Naa mana nyuŋ wa Ōmuŋ jiginŋ. Wuŋuŋ ɔ tarɣɪna ti Masia wia, di ti daa bi yi ɔ dataasi, ama ta yi ɔ zualuŋ, ta bi yi ti ɔ tɔɔma di ti vaa vuosi gbaŋ yi ɔ zualuŋ.
- 19 Naa dagɣya di Masia die di kpine wo die yɪna Ōmuŋ sienŋ di ɔ yi tuŋbaŋka gie vuosi ɔ zualuŋ, ta nagi ba tumbiati a chaa ba, ama ta nagi ɔ wɔvuna dieke di dagɣna ba ɔ yine be ɔ zualuŋ dene, a yi ti nuusi me.
- 20 Die wia ti yiwo Masia tuntuntuŋ ta Ōmuŋ di vana ti wasa vuosi. Masia nanŋ ma ti zie ta juusa ni di ni saagi ta yi Ōmuŋ zualuŋ.
- 21 Dama ti wia ta Ōmuŋ di yi Masia, vuodieke di kana ka yi biaŋ, di zie tɪnuŋ tumbiatieliŋ jigizielikiŋ ta chii ti tuntumbiati amɔ ti nan yi vuovuna Ōmuŋ jiginŋ wuŋuŋ Masia wia.

2 Korinti 6

- 1 Die wia, tɪnuŋ vuodiekemba di tɪnnana Ōmuŋ tɔɔmaha ɔ suŋŋinŋ wia naa, n juusa ni di ni daa vaa ɔ zuɔlnchɪlɪlaha yi yɔri.
- 2 Dama Ōmuŋ baari di: “Die saŋŋa di tuŋɪna di n chɪŋi ni zuɔluŋ, die n wuŋ ni juusuŋ muŋ; ta saŋŋa di tuŋɪna di n gbati ni a taanŋ wa, die n gbati ni muŋ.” Ni

wumma! San̄ka kenye miŋ di Ɖmiŋ chiŋi ni zooliŋ. Daari gie ni baa ni ye gbatitaan̄i.

3 Tiniŋ niŋ ti ka yie wudieke di baan̄ kagi vuon̄ Yisa Masia sieku me, am̄u vuon̄ ken̄ baari di ti tsumaha ka vuna.

4 Ama ti berin̄ dagiya di ti seŋ yiwo Ɖmiŋ tuntuntin̄, dama ti yese wahala, an̄an̄ mugisin̄, an̄an̄ wia, ama ti dii suguru a mana ma miŋ.

5 Vuosi die tba ti an̄an̄ kpaasa, ta naga ti a yie dansarika juon̄ me, ta ti wia kpikpaan̄ di n̄aan̄ lagisa a yaa wati, ta ti bi tuma tsumaha a gbaligi, ta ka gura yun̄ a tan̄, ta ka die san̄a a tan̄ gban̄.

6 Ti yiwo sugiyalantielin̄, ta siba Ɖmiŋ waha, ta yaa suguru an̄an̄ burichini ta suuli an̄an̄ Ɖmiŋ Halikasika ta cho vuosi an̄an̄ wusie,

7 ta bala ba Ɖmiŋ wudieke di yine wusie wo, ta yalli wunin̄ Ɖmiŋ hagiɾɩɩ, ta bi yaa chaan̄i beri dieke di yine ti dembisinan̄ jaan̄ ti yaa waga ta bi yaa gbari ti gban̄.

8 Ta vuosi batan̄ di ya ti jilma ta batan̄ dian̄ zia ti, ta batan̄ di chusa ti saara, ta batan̄ dian̄ di bira ti. Batan̄ dia gaama vuosi ama ta ti bala wusie.

9 Ti wo saan̄ vuota jigin̄, ama ta yaa saan̄ Ɖmiŋ jigin̄, ta vuosi di yile di ti baa ti kpi miŋ ama ta ti ko bie ti misi ma, ta niga ti pam ama ti ka kpiye;

10 ta ti sugichusaŋ niŋ ti n̄aan̄ yaa wa sugifal̄i san̄a mana. Ti yiwo zoolantielin̄ ama ta yi vuosi di birin̄ nyintitelin̄ Ɖmiŋ jigin̄; ta wo nyinti ama ta su nyinti mana.

11 Ti zualin̄ Korinti vuosi, ti wɔŋ bali ni ti sun̄ wia mana a yi ni, ti cho ni pam.

12 Daa tin̄i ti zetine di ti kaan̄ cho ni, ama di yiwo nin̄i ni zetine di ni kaan̄ di cho ti.

13 Lele n wa bala a ya ni siba ni yiwo n balli: ni cho ti an̄an̄ ni sugiti mana siba ti chone ni dene wo.

14 Ni daa yi jabalmin̄ an̄an̄ vuodiekemba di kana ka yi Masia yada! Vuovun̄ an̄an̄ vuobian̄ nan biagi yi n̄abalmin̄? Ta chaan̄i an̄an̄ lmin̄ nan biagi bie an̄an̄ tan̄?

15 Masia an̄an̄ Sitaani nan biagi yi n̄abalmin̄? Vuodieke di yine Masia didusɩɩ an̄an̄ vuodieke di kana ka yi Masia didusɩɩ nan biagi yi n̄abalmin̄?

16 Bugile nan biagi bie Ɖmiŋ jiamin̄ juon̄ me? Tiniŋ ti yine Nabidie Ɖmiŋ jiamin̄ juoku, dama tin̄i die Ɖmiŋ die baari di: “Man̄i an̄an̄ n vuosi nan lagun̄ a beri ta n nan di bie an̄an̄ ba; n nan di yi ba Ɖmiŋ, ta ba dian̄ di yi n vuosi.”

17 Die wia ta Ɖmiŋ di bi baari di, “Ni v̄ari ni gban̄, a nyin̄ tingban̄ka gie vuosi sun̄i, ta vaa bian̄ mana yiile, ta n nan tuo ni.

18 N nan yi ni Chooŋ, ta ni yi n nahaaliŋ aŋaŋ n hoŋuŋasi. Manŋ Hagurtien Ōmŋ bala naa.”

2 Korinti 7

1 N nɪballi, ti yene nɔaha gie a nyŋ Ōmŋ jigin naa wia, ni vaa ti vuari ti gban a nyŋ jadieke niŋ mana di nan biagi a yi ti nyŋgbanŋ aŋaŋ sugiti diginti, ama ta chiguma Ōmŋ, ta yi sugiyalntielin aŋaŋ wusie.

2 Ni yuori ni sugiti a yi ti. Ti ye ka yi ni wɔnyi mana bian, yaa a yi wuŋ a chɔusi ni wɔnyi, yaa a nyiri vuon.

3 N ka bala naa di n galŋ ni. Dama die n wɔŋ bali ni miŋ di ti faasi cho ni pam. Du yi ti kpi yaa ti bie ti miŋ ma, ti nan di beri aŋaŋ ni.

4 N yaa wa tama pam ni ma, ta niga nyɔŋ ni wia. Ni kpanɔisi miŋ pam, ta ti wahala diile me mana ama n yaa wa sugifalŋ pam miŋ.

5 Die ti kenne a tugi Masedonia tɔŋban ma wa, die ti ka biagi voosi. Die ti ye mugisin pam a nyŋ luŋa mana; vuosi die waga aŋaŋ ti Ōmŋ waha gie wia; ta ti sugiti di suuli aŋaŋ nmaamiŋ.

6 Ama Ōmŋ vuodieke di kpanɔisinana vuodieke ma suŋ di chɔusina wa die vaa Tatusi di keŋ ti jigin a keŋ a kpanɔisi ti.

7 Daa u keŋku nyuna ma die kpanɔisina ti, ama die u bina a bali ti ni kpanɔisina wa dene wo. Ta bali ti ni bina faasi yaala ni ye miŋ dene, di ni faasi yaa wa sugichɔusŋ ni tumbiati wia, ta bi bali ni nine di nmiŋti dene di ni tuo n vuari, naa die vaa n suŋ di faasi fiati.

8 Du yi gban dieke die n maagina a yi ni wa di yi ni yaa sugichɔusŋ, ama n suŋ ka chɔusiya n maagina ka. Die n yaa sugichɔusŋ bita die n miŋina di ka vaa ni suŋ di chɔusŋ saŋa bita wa.

9 Ama lele n yaa wa sugifalŋ, daa n yine ni suŋ di chɔusi wia, ama ni sugichɔusku di vana ni vaa ni tuntumbiati wia. Ōmŋ die vaa ni ye sugichɔusŋ ni tumbiati wia, die di yine kanŋ gban ku di yaa nyuari a yi ni.

10 Dama du yi Ōmŋ di yi vuon di yaa sugichɔusŋ u tumbiati wia, kanŋ sugichɔusku mi nan yi u vaa u tumbiati ta ye gbatitaaniŋ, ta kaŋ chɔusi u suŋ bira; ama tɔŋban ka gie sugichɔusŋ niŋ yaa kuŋ kien.

11 Ōmŋ di vana ni suŋ di chɔusi wa, ni gban ni ye ka yina ni nyuari; ni бага bie Ōmŋ wia ma, ta ni bi faasi yaala ni dagi di ni wo bian; ta ni sɔnyuŋ di hagi aŋaŋ bian, ta bi chiga Ōmŋ; ni bi yaala ni ye miŋ; ni yaala ni yi choti; ni wɔŋ yi lagi a dati vuodieke di yine biabu tibiŋ miŋ. Ni yine naa wa wia, ka seŋ dagi di ni wo bian wuri ma.

12 Die wia, daa vuodieke di yine biabu wia die man maagi gbanƙu mi yaa vuodieke u yine biabu. Ama die n maagi ka miɗi di ni siba Dmɗi jigini ni baga die di bemme ti ma dene.

13 Lele niɗi ti sugichuusiɗi kpatiya miɗi. Ta die ti bi yaa sugifaliɗi pam dama die ni yaa Tatusi suɗi di dua ta die yiwo sugifaliɗi pam, die wia ti gbanɗi ti yaa sugifaliɗi.

14 Die n wɗi buri ni miɗi a yi wa ta ni ka yaa manɗi dii viivi. Die ti naana bala ni wudieke wo yiwo wusie. Die gbanɗi gbanɗi wudieke ti bala a yi Tatusi yaa gamma ni ma wa di keɗi yi wusie.

15 Die wia u keɗi tɗi ni tuone wo chaanti dene ananɗi jilma, ta tuo wudieke u bala ni wa ananɗi jilma dene u naan faasi cho ni miɗi.

16 N yaa wa sugifaliɗi pam di n nan biagi nagi n tama a yi ni ma.

2 Korinti 8

1 Ti nimbali, ti yaala ni summa Dmɗi zuɗinchiɗi di vana Yisa didusirba di benne Masedonia tɗi gbanɗi ma di yine wudieke.

2 Die ba ye wahala ananɗi mugisiɗi ananɗi zuɗiɗi pam, ama die mana yori, die ba yaa wa sugifaliɗi pam ta daga burichini ta yi Dmɗi piini pam.

3 N nan biagi dii ba siara di ba yia miɗi a tugi ba hagiɗi nuanɗi, die ba yi a tɗi ba tɗi na mu ba yi dene gbanɗi. Die di yiwo ba duɗiɗi ba yia,

4 ta die faasi juusi ti miɗi, di ti yi ba sien anɗi ba sunɗime Dmɗi vuodiekemba di benne Judia tɗi gbanɗi ma.

5 Die ba yi a tɗi ti tɗi nan yile di ba nan yi dene wo. Die ba woliɗi nagi wa ba gbanɗi a yi ti Yomutienɗi, ka kuɗi chaanɗi ba nagi ba gbanɗi a yi ti, siba Dmɗi di yaalnana dene wo.

6 Die Tatusi die yine vuodieke di yine ni piili tɗi maha, die wia ti juusi wa miɗi di u sunɗi ni anɗi ni kpati ni choti tɗi wuɗi dieke ni piiline wo.

7 Siba ni yine Yisa yada, ta miɗi yie jaanɗi mana wuɗi wuɗi wa, ta siba u wia wuɗi, ta biagi bala tɗi u waha, ta di wa ananɗi niɗiɗi, ta bi cho ti dene wo, ti yaala ni yime tɗi waha mi gbanɗi dene ananɗi niɗiɗi.

8 Wudieke n bala ni naa ka yi mugisiɗi di ni yime, n wɗi bali ni miɗi Dmɗi vuosi batanɗi ni di niɗi dene di ba yi piini, di ni yi anɗi n ye ni senne cho be dene.

9 Ni siba ti Yomutienɗi Yisa Masia zuɗinchiɗi di sina dene. Die u yiwo nyintienɗi, ama ni wia die u buri wa zuɗinchiɗi, u buri zuɗinchiɗi amu ni nan buri nyintienɗi.

- 10 Kpaan dieke n yaala di n yi ni wunna: Die bini ma, die ni yine vuodiekemba die di wolinne yaala ni yi piinike, ta yi vuodiekemba di wolinne a yi. Ni kpanji ni gban a tun ka a kpati.
- 11 Ni nine die nmintya mi anan piinike yla. Die wia ni vaa ni nine bi nminti an ni yi kpati, ni yima siba ni baan biagi a yi dene.
- 12 Du yi vuon di yaala u yi Dmi piini, ta yi u yalla dene, Dmi nan tuoke. Dmi ka yaala vuon yi wa piini a tan u yalla dene.
- 13 N ka yaala ni yima ni chanchaalin ta dime wahala ka ma. N yaala ni musa tan.
- 14 Wudieke n balala wunna: Siba ni yalla pam lele gie wo, di vuna di ni sunji wo vuodiekemba di wone wo, ta du yi ni ken wo sanja dieke, ama ta ba yall pam, ba nan sunji yi ni gban. Naa nan vaa ni mu tan,
- 15 siba di maagna Dmi gban ku sun dene wo di, "Vuodiekemba die di lagisina maana pam wa die di ka dii ta tala, ta vuodiekemba dan die di kana ka lagisina pam wa, die ka waari jaan."
- 16 Ti bra Dmi anan u naana yi Tatusi бага di bie ni ma siba ti бага di benne ni ma dene wo.
- 17 Die ti jusina Tatusi di u kaagi ni wa, die u saagiya mi, u gban gban u yine ni nima di u ken ni jigin; u kien mi anan u gban gban u choti.
- 18 Ti nan vaa ti numballi wunyi anan wa ken ni jigin. Ti numba wa gie di musunana Masia wunaha dene wia die wia vana Masia didusiba mana di bra wa.
- 19 A bi guti, Yisa didusiba mana vuarina wa di u beeli ti an ti nagt piinisi a ga sunji Dmi vuosi di yine zoolintielibe ta bie Judia tun gan ma. Naa nan koti ti Yomtien saan, ta bi dagt di ti faasi yaala ti sunjime ti chanchaalin dene.
- 20 Ti nan nagt ligirehe pam a ga sunji be, ti yaala wun mana tugisi mi amu vuon kaan ye sien a bali a chusi ti saan yaa gamma ti pogluna ligirikumaha gie dene wo.
- 21 Ti yaala ti yiwo wudieke di musa Dmi anan vuota ni nima mi.
- 22 Ti nan bi vaa ti numba wunyi guti u ma a ken ni jigin. Sanja mana ti yese ti numba wa berin di sina dene, ta siba a baari u nine nmintya mi di u tun Dmi tumaha. Ta lele u yalla tama pam ni ma wa wia, u nine di faasi nminti di u sunji ni.
- 23 Tatusi ni, u yiwo n tuntun chanchaan ta guta sunje mi man sunje ni. Ta ti numballi diekemba di kenne anan Tatusi wa ni ba zene Masia didusiba nan ma, ta ba berin di vasa vuosi di bra Masia saan.

24 Nl dagima ti nimbali mi ni choti amu Masia didusurba mana nan di siba di ti yaa wusie ti nigina nyusu yaa gamma ni ma wa.

2 Korinti 9

1 Di ka bi yi talasi di n maagi gbanu a bali ni yaa gamma Omu vuosisi di bene Judia tngban ma wa sunjin wa.

2 N won siba a baari ni yiwo nuhmina di ni sunji, ta ni wa man kuule a ya Masedonia tngban vuosisi, ta bali ba di bu ma mana nuu Masia didusur diekema di benne Akaya tngban ma di yi siri di ni sunji be. Ni yalla chotike mi di ni sunji wo wa, Masedonia vuosi jusu gban yiwo siri di ba nan di sunje.

3 Die wa n tuma ti nimbali gie ni jigin amu ni nan yi siri anan ni sunjin an ni kuuline dene yaa gamma ni ma wa kaan yi yori.

4 Di daa die, du yi Masedonia tngban vuosi di di n kuan a ken ni jigin, ta ni ka yi siri, ti nan dii viivi, dama die ti biri ni ba jigin mu.

5 Die wa, man yile di di vuna n tu ti nimbali gie an ba wolin ken n ma ta sunji ni an ni lagisi piini dieke ni yine nuan di ni nan yi wa. Amu man ken ken a nan yi siri an ka dagi di ni yi wa anan ni gban gban ni choti, daa vuon mugisine ni.

6 Ni tunsi balku gie: vuodieke di burina bita nan gobi bita, ta vuodieke dan di burina pam nan gobi pam.

7 Vuon mana yi u sanna u sun ma di u nan yi dene, ta daa yi anan sugichusu yaa mugisin, dama Omu yaala vuodieke di ynana piini anan sugitalu mu.

8 Omu nan biagi yi ni jaan mana ta ni kaan waari jaan. Ni nan di yall nyindiekema mana ni yaalala saha mana, ta nan ye a tan ni yaalala dene, ta ni nan biagi a sunje vuodiekeba di wone,

9 siba di maagina dene Omu gbanu sun dene wo di, "Vuodieke nuu di turinana a ya zoolntielin, u burichini wo kpatu."

10 Omu vuodieke di ynana kpaaru nyimburkaha, ta ya wa vuon mana nyindiekehe, wunu u nan yi ni jaan mana ni yaalala an a dalma, ta ni nan faasi a sunje vuosi.

11 U nan vaa ni yallima nyinti pam saha mana, amu ni nan biagi sunje vuosi saha mana, amu vuosi pam nan biri Omu yaa gamma ni piini dieke ba tuone a nyu ti jigiri.

12 Du yi ni sunje Omu vuosi a ya ba jadieke ba wone, naa nan vaa vuosi pam biri Omu.

13 Du yi ni sunje be, die nan dagi ba di ni sen a tuo Masia wuvunaha mi ta di ha, ta vuosi pam biri Dmi ta die wia ta bi biri wa anan ni sunjine be anan vuon mana dene wo.

14 Die wia ba ken jusa Dmi a ya ni, ba nan jusa anan choti, dama ba ye di Dmi bie ni sugiti ma pam ta sunje ni pam.

15 Ni vaa ti waasi Dmi, dama wunni u yina ti u Bwadembi vuodieke di tianna piini mana.

2 Korinti 10

1 Ni batan baari di du yi man bie ni jigin, n wo sikimin, ama man ken a ga jigaasi n yaa wa sikimin. Mani Pali gban gban n jusa ni Yisa Masia vuodieke die di benne somm ta yaa suguru wo saan ma.

2 Ni da vaa n tuama a yi ni du yi man ken ken ni jigin; dama n siba a baari man ken ken n nan dati vuodiekemba di balala di ti diwa wudieke tngban ka gie vuosisi di dinana wa tba.

3 Di yiwo wusie di ti yiwo vuota, ama ti ka waga waagi dieke di sina siba vuota waagi,

4 die wia ti ka naga vuota hagin a waga die waagi, ama ti naga Dmi hagin dieke di nan chusi Sitaani hagin mana wa a waga. Ti bala a nyanja vuodiekemba di kana ka tuose Dmi waha,

5 ta nyanja yan dieke vuosi batan di yilene di ba yall ta yaa kalinbaani anan nihagin ka ma, amu vuosi kaan di siba Dmi, di ti vaa vuon mana sunanyile saagi a yi Masia.

6 Ti tin siba di ni saagi a tuo Masia nuan a kpati, ti tin nan yi siri di ti dati vuodieke nin mana di zetine u nari tin.

7 Ninu ni daansa vuota nine me nyuna ma. Du yi vuon di bie giena a baari di u yiwo Masia suti, di tien summa di ti gban ti yiwo Masia suti siba u yine die wo.

8 N ka chiga viivi du yi man kuule pam yaa gamma ti Yomtien di yina ti yiko dieke wo. U yi ti mi di ti nagi a sunji ni daa ti nagi a chusi ni.

9 N ka yaala ni yilime di n yaala nmaamin yigi ni anan n gbannti n maaginana a ya ni wa.

10 Vuon nan baari di, "Pali gbannti paali tua mi, ama u ken bie ti jigin nin u nan wo hagin ta u wabal ka dian di yi yori."

11 N yaala ban vuosi mi summa di jaan ka puo wudieke ti maaginana ti gbannti ma wa du yi ti wo ni jigin anan wudieke ti bala ti yi du yi ti bie ni jigin.

- 12 Wusie, ti ka wɔŋ yaala ti nagi ti gbaŋ a magisi aŋaŋ vuodiekemba di kɔtina ba gbaŋ ŋmɔsikpeku. Ba wo yaŋ, dama ba naga ba gbaŋ a magisa aŋaŋ ba chanchaalŋ berŋ di sina die.
- 13 Tɔŋ ti kaŋ kuule yaa gamma jadieke ti kana ka mu di ti kuulime, ama ti nan kuuli yaa gamma tɔŋ dieke Ōmɔŋ di nagina a yi ti di ti tɔŋ wa ma. Ti bala ni Ōmɔŋ waha yiwo tɔmaha a taŋ.
- 14 Ni benne buuŋbu mi wo wia, die ti ka garisi buuŋbu die ti kenne aŋaŋ Masia wɔwɔnaha a bali a yi.
- 15 Ti ka kuule aŋaŋ wudiekemba vuogaasi di yine a tɔŋ ti buuŋbu a daga siba ti gbaŋ gbaŋ ti yine he. Ama ti yaa tama di ni yada nan gɔti pam, aŋ ni suŋŋi ti aŋ ti faasi tɔŋ Ōmɔŋ tɔmaha ni jigŋi siba ɔ nagina a yi ti di ti tumma dene wo,
- 16 amɔ ti nan biagi ga tɔŋgbaŋisi diekemba di benne ni nɔŋa wa a ga mɔsi Masia wɔwɔnaha mi. Ti kaŋ ga jigidieke vuogaŋ di wone a tɔŋ, ti ka yaala ti kuuli vuogaŋ tɔma wia.
- 17 Siba di maagina Ōmɔŋ gbaŋku ma di, “Vuodieke nɔŋ mana di yaalinana di ɔ kuuli, kuuli yaa gamma wudieke Ōmɔŋ di yine.”
- 18 Dama vuodieke di birnana ɔ gbaŋ ka dagi di Ōmɔŋ nine suuli wo mɔŋ, ama ti Yɔmɔtŋŋ di birna vuodieke, die dagina di Ōmɔŋ nine suuli wo mɔŋ.

2 Korinti 11

- 1 Maŋ bala gaatiŋ wɔbalika, ni dii suguru aŋaŋ mɔŋ.
- 2 N suŋ bie ni ma pam siba Ōmɔŋ suŋ di bene ni ma dene wo. Ni su siba hogula dieke di kana ka siba dembiŋ maŋ yaala n nagi a yi Masia aŋ ni dia wɔŋŋ ɔ nyuna.
- 3 Ōmaamɔŋ yalli mɔŋ mɔŋ ni wia di vuon nan keŋ a gaŋ ni siba Sitaani die di gaana Evi dene wo aŋaŋ ɔ yaŋ, aŋ ni kaŋ bi di Masia aŋaŋ sugɔtalŋ aŋaŋ wusie.
- 4 Dama du yi vuogaŋ di keŋ a mɔsila Yisa gaŋ wia a ya ni, ta ka mɔsila Yisa dieke wia die ti wone a mɔsi a yi ni wa, ta ni tuose haaligaŋ daguŋ aŋaŋ wɔwɔŋ gaŋ daguŋ ta a ka yi Ōmɔŋ Haali dieke aŋaŋ wɔwɔŋ dieke die ni tuone a nyuŋ ti jigiri, die nɔŋ ni saagi a yi wa mɔŋ aŋaŋ sugɔtalŋ dene.
- 5 N ka yile di vuodiekemba di gaana ni di ba yiwo Yisa tuntuntiba naa, yiwo Yisa tuntuntiba a taŋ mɔŋ.
- 6 Di nan biagi yi di n ka biagi bala vuonŋ, ama n siba Ōmɔŋ waha vuonŋ ta saŋa mana ti ŋaŋ yuori daga ni mɔŋ.
- 7 Die n ka tuo jaŋ a nyuŋ ni jigŋi saŋa dieke die n mɔsilina Ōmɔŋ wɔwɔnaha a yi ni wa. Ta bi suŋŋ n gbaŋ tɔŋgbaŋ di n kɔti ni, die n yiwo biŋ n yine naa wa?

- 8 Die n bala ni Dmuj wɔbalkaha, die n tuose sunɔɔɔ a nyina Masia didusɔɔ gaasi jigini an ka su siba n gaara ba nyinti miɔ, amɔ n nan biagi a sunɔɔ ni anan Dmuj wiaha.
- 9 Ta die n benne ni jigiri die n ka mugisi ni di ni yi miɔ jaan, ti numballi diekemba die di nyinna Masedonia tɔɔɔɔ a keɔ wo, die yalla jadieke niɔ mana n yaalala a keɔ a yi miɔ. Die n kana ka mugisi ni wo, die gban gban n kaan mugisi ni yaa gamma.
- 10 Wusie man bala naa Masia saan ma, di vuon wori Akaya tɔɔɔɔ luga mana a baan biagi bal di n vaa n kuuliku gie di n tuone jaan a nyiɔ ba jigini wi.
- 11 Di ka su siba di n ka cho ni. Dmuj gban gban siba n chone ni dene.
- 12 N nan di yie naa, amɔ banɔ tɔntɔntɔba mi kaan ye sien a kuule di ba gban ba yiwo Yisa tɔntɔntɔba siba ti gban ti tumma die wo.
- 13 Banɔ tɔntɔntɔba mi yiwo gigaantɔba, ta chiba nminchibisi ba tɔmaha ma ta nagi ba gban a birɔ siba Masia tɔntɔntɔ.
- 14 Ba tuma die wo, ni da vaa ka yi ni mamachi, dama die gban Sitaani di ma ta naga u gban a birɔba siba chaanɔ malaka.
- 15 Die wi du yi wunɔ Sitaani tɔntɔntɔ di gaama vuosi di ba yiwo Dmuj tɔntɔntɔ diekemba di daginana vuosi di ba dia Dmuj sien, ni da vaa a yi ni mamachi. Dmuj nan keɔ datɔ ba tɔba siba ba tɔma di muna dene.
- 16 N bi bal ni miɔ: Vuon daa yilime di n yiwo gaamɔ, ama du yi ni yile di n yiwo gaamɔ, ni tuo miɔ siba ni baan tuo gaamɔ dene wo amɔ n nan biagi a kuuli bita.
- 17 Wudieke n yaalala di n bal ni naa ka yi ti Yɔmɔtien wɔbalika. Manɔ n balnana n gban gban wɔbalika, n seɔ bala siba gaamɔ.
- 18 Ama vuosi pam di kuulinene yaa gamma wudieke ba biagina yi ba yine vuota wi, n gban n nan biagi kuuli.
- 19 Ni yile di ni yaa wa yan, ta die wi ni yaa wa suguru ta wɔmma yi gaantɔ anan sugfialɔ.
- 20 Ni vasa vuosi di pɔgulna ni siba yonisi, ta nyira ni ta bi gbata ni. Ta daansa ni yori ta bi fala ni.
- 21 Die ti kana ka yi ni naa wi ni yile di die ti wo haginɔ yaa? Ama du yi vuon di yaa sikimini ta nan biagi a kuuli, n gban n nan biagi a kuuli. N seɔ bala siba gaamɔ.
- 22 Du yi gigaantɔba di wasa ba gban Hiiburu vuosi, n gban n yiwo Hiiburu vuon. Ta du yi ba wasa ba gban Izara vuosi, n gban n yiwo Izara vuon. Ta di bi yi ba yi Abarahami haagisi, n gban n yiwo ba wunɔ.

23 Du yi ba wasa ba gbanj Masia tuntuntun, manun n tianj ba mun, dama n tunj a yi Masia pam a tianj ba. N faasi a tunj mun pam, ta die ba naga mun a yie dansarka ma bu wo nuan. Ta die ba tba mun anan kpaasin pam ta die sanja pam die man ye danja ta gbigi kun. Lele n wa bala siba gaamu.

24 Bunu die n gbanj gbanj n vuosi die di tibi mun anan kpaasin nuan banisi-taa anan awayi.

25 Romi vuosisi dianj die di nigi mun anan daan die jigini butaa, ta sanja kaani die n dataasi die di taa mun anan tana. Ta die haarisi die di nmabi a chusi ta ubi anan mun nyaan ma butaa, ta sanja kaani nmuntasi anan yun die man bie dakusin sikpen mugkpuri ma.

26 Die n naana dia wa, die n bie wo mugaa daanpoyi ma anan gbigbatun daanpoyi ma anan n gbanj gbanj n vuosi jigini. Ta die bi bie daanpoyi ma tngbanj gaasi vuosi jigini, anan tngkpuma ma anan haagin ma anan mugkpuma ma, anan vuodiekemba di gaanana vuosi di ba yiwo Masia didusin jigini.

27 N senj tunj mun anan ninmina ta dii wahala, ta ka gura sanja a tan, ta die beri sanja a tan anan kan anan nyanyuule ta beri sanja a tan ta ka die nyindiike, ta wati di yige mun sanja atan ta man wo garin.

28 A bi guti, sanja mana di naan mugise mun mun yaa gamma Masia didusinba mana ma.

29 Du yi vuon yada di ka dala, n sun naan chusi mun, ta du yi ba ganj vuon u yi bian, n naan yaa wa sugichusin.

30 Du yi man baa n kuuli, n nan kuuli yaa gamma n wabina dene.

31 Ti Yomuten Yisa Chonj Dmuj, vuodieke di muna anan birin yaa gamma haahu wo, wunin u siba di n bala wusie.

32 Die n yene bie Damasikusi ma wa, naan Aritasi sanja mi wo, die tika jakun die yaala u yigi mun mun, ta die vaa gbigbatun di gbari tika gaamin sanaha.

33 Ama die n zualin die di nagi mun a yi kparin ma a nagi mun a daagi toli dieke di benne tngbanja gaamin ma a sunj zien tngbanj, man chigi nyin daa wa nuusi me.

2 Korinti 12

1 N mu di n kuulime mun, ama ka wo nyari nin. Ama lele n wa yaala n bali mun yaa gamma wudiekemba ti Yomuten di yuorine a dagi mun sanja dieke n kana ka gura ta daansa wa.

- 2 N siba Masia didusuru wonyi Dmij die di nagina wa a juali arzanna ma gban gban bina ban anan anusa di tianna wa. N ka siba di die ka sen yi yaa die ka yiwo daansa, Dmij nyuna ma sibina.
- 3 Siba n wone a bala wa, Dmij nyuna ma sibina di daa wa gie die bie wo u nyngbanij ma sanika mi yaa die u ka juali anan u nyngbanij.
- 4 Die u juali a ga paradasi, ta die u wuj wudiekemba u kaan biagi a bal vuon, dama Dmij kaan saagi an u bal.
- 5 Die wia n nan kuuli yaa gamma daa wa gie ma, ama n kaan kuuli yaa gamma n gban gban n ma, ntaala n wabij wia.
- 6 Du yi man yaala n kuuli ama n kaan di si siba gaamu, dama n nan di bala wusie; ama n kaan wuj kuuli. Manij n ka yaala vuon biri mij a tian n birij di muna die. N yaala ba daansa n berij di sina die, ta wumma n balala dene, ta ka kuan chaan ba summa n yine vuodieke.
- 7 Ama die Dmij die di kana ka yaala di n kuuli yaa gamma mamachi wukpui dieke n yene wo wia, die Dmij di vaa man ye mugisij a nyuj Sitaani jigij. Kanij mugisiku mi di ysagi mij siba hanggon di jaana tibi vuoke.
- 8 Die man juusi ti Yomutien butaa di u vuar kanij mugisiku a nyuj n jigij.
- 9 Ama die u yinji bal mij di, “N sunnij nyuna ma nan mogisi fu kanij mugisiku mi, dama vuodieke di wone u gban gban u hagiuj, nan sen ye n hagiuj.” Die wia n nan faasi kuuli yaa gamma n wabiti ma anan sugfialij, amu Masia hagiuj nan ken n ma.
- 10 Die wia n yaa wa sugfialij du yi man ken wabigi, yaa ta vuosi di bi zia mij, yaa man ken die wahala, yaa man ken bie mugisij me, yaa ta yese wia Masia wia, dama man ken wo n gban gban n hagiuj, sanika mi man yese Masia hagiuj.
- 11 Ni vana man bala siba gaamu, dama ninij ni tinna mu ni birima mij. Du yi man ka yi vuon, ama vuodiekemba di gaanana vuosi di ba yiwo Masia tuntuntiba ka tian mij jaan mana ma.
- 12 Die n benne ni jigiri ta tuma mamachi tunkpuma anan dagiti, ta dii suguru sanja mana wa, die dagiya mij di n yiwo Masia tuntuntu.
- 13 Lalia Masia didusurij banij ba di tian ni? Manij n kana ka piast ni di ni sunnij mij wo, kanij ka vana ba tian ni? Du yi die di vaa man yi chusi, ni nagi n taali a cha mij.
- 14 Butaa ma wunna man kien di n kaagi ni, ama n ka kien ta yaala jaan ni jigij, di yiwo ninij man yaala ama daa ni ligire. Daa balli yallnana nyinti a ya ba tielij, ama di yiwo ba tielibe yallnana nyinti a ya ba. Ninij ni yine n balli.
- 15 Die wia n yaa sugfialij di n nagi jadieke mana n yalla a yi ni halt n gban gban. N faasina cho ni wia, die wia ni cho mij bita?

- 16 Dɪ yiwo wusie dɪ die n ka mugisi nɪ dɪ nɪ yɪ mɪj jaan, ama nɪ batan nan dɪ bala dɪ die n gaan nɪ mɪj ta gbati nɪ. Lala die man gbati nɪ?
- 17 Die vuodiekemba n tunna nɪ jigiri, wɔnyɪ die nyɪrɪ nɪ mɪj?
- 18 Die n jɔsɪ wa Tatusi dɪ ɔ keɲ nɪ jigij, ta die vaa tɪ nɪmballɪ wɔnyɪ dɪ dɪ wa a keɲ nɪ jigij. Tatusi ye a nyɪrɪ nɪ mɪj? Tunɪj tɪ wo die sɔɲanyile. N tunnana aɲan sɔɲanyile dieke wo, die gban gban sɔɲanyile ɔ yallɪ. Sie dieke n dɪna wa, ka gban gban ɔ gban ɔ dɪ.
- 19 Nɪ yile dɪ saɲɲa mana dɪ tɪ bala a gbata tɪ gban wɪa ma nɪ jigij mɪj? Aayɪ. Tɪ bie wo Dmɪj nɪɲɲa ta bala wudieke Masia dɪ yaalala. Tɪ nɪmballɪ choti, tɪ yaala tɪ sɔɲɲi nɪ mɪj aɲ nɪ mɪjɲɪ dia Dmɪj sieku, die wɪa tɪ bala naa.
- 20 N sɪkpaan nɪga nɪ wɪa dɪ man keɲ keɲ n nan keɲ haari nɪ ta nɪ tarɪɲɪya mɪj ta su sɪba n tunna a yaala nɪ bemme dene wo, ta nɪ dɪaɲ nɪ nan ye ta n gban n tarɪɲɪya mɪj ta ka su sɪba nɪnɪj nɪ tunna yaala n bemme dene wo. N sɪkpaan nɪga mɪj dɪ n nan keɲ ye nɪ ta waagɪj, aɲan sɔgɪban, aɲan sɪnyɪrɪj yɔrɪ yɔrɪ aɲan halt aɲan tan chɔsɪsɪj aɲan kɔagaarɪj aɲan kalinbaani aɲan watɪ yɔrɪ yɔrɪ bie nɪ sunsɔj.
- 21 N sɪkpaan nɪga mɪj dɪ Dmɪj nan vaa n dii viivi man keɲ kaagɪ nɪ bɪbra. Dɪ nan dɪ su sɪba n kumma dama dɪ yi nɪ jusu dɪ ye ka vaa nɪ tumbatɪtɪ die nɪ wone a yie wo. Nɪ ye yiye dɪgɪntɪ tɔsɪma sɪba daakpana aɲan hɔgɔkpana ta ka chɪga viivi.

2 Korinti 13

- 1 N nan keɲ a kaagɪ nɪ n butaa ma. Dɪ yi nɪ balt dɪ vuon yiwo taalt sɪba dɪ maagina Dmɪj gbanɲu sɔj dene wo dɪ, “Sie daansi vuosi bale yaa bataa balt a chɔsɪ wa.”
- 2 Die n kenne nɪ jigiri bule wo ma die n wɔɲ kpaan nɪnɪj vuodiekemba dɪ wone a yi biabɔ aɲan nɪ chanchaalɲ mana mɪj. N yaala n bɪ kpaan nɪ n wone nɪ jigiri dɪ, man keɲ yɪɲɲi keɲ n nan datt vuodiekemba die dɪ yine biabɔ tɪba.
- 3 Die nan dagɪ dɪ Masia vana man bala. Ɔ ka yi wabɔ nɪ sunsɔj, ɔ yaa hagɪrɪj nɪ jigij mɪj.
- 4 Die ɔ nagɪ wa ɔ hagɪrɪbɔ a dɔaɲ lɔgɪj ta vaa ba kpaasi wa dagarɪkɔ ma. Lele nɪj, Dmɪj hagɪrɪj wɪa ɔ bie ɔ mɪst ma. Tunɪj vuodiekemba dɪ lagɪɲna a bie ɔ ma wa wo hagɪrɪj sɪba Masia die dɪ wone hagɪrɪj dene, ama tɪ nan dɪ beri Dmɪj hagɪrɪj wɪa sɪba Masia dɪ benne dene wo aɲ nɪ ye.
- 5 Nɪ daansi nɪ gban gban berɪj ta ye dɪ nɪ seɲ yi Yisa Masia yada yaa nɪ ka yi wo; dɪ yiwo talasi dɪ nɪ daansi ma nɪ gban berɪj dɪ sina dene. Nɪ ka sɪba a baari dɪ Yisa Masia bie nɪ ma? Ɔ seɲ bie nɪ ma, dama dɪ yi ta ɔ ka bie nɪ ma, die nɪj nɪ ka yi ɔ vuosi wusie.
- 6 N yaa tama dɪ nɪ nan dɪ sɪba a baari dɪ manɪj nɪj n yiwo ɔ vuon aɲan wusie.

- 7 Tɪ jʊsʌ ɔmɪj dɪ nɪ daa kɛj yɪ bɪaŋ. Tɪ ka jʊsʌ naa dɪ vuosi ye dɪ tɪ yiwo wusie vuosi mɪj; aŋaŋ vuosi batɪj dɪ yilinene dɪ tɪ ka mɪŋɪ a tɪj Masia tʊmaha mana yɔrɪ, ama tɪ jʊsʌ ɔmɪj mɪj dɪ nɪ tʊma tʊnvɪna,
- 8 Dama tɪ kaŋ bɪaŋ yɪ wɪj a chʊsɪ wusieke, ama tɪ zie wusieke kʊaŋ mɪj.
- 9 Du yɪ tɪ sɪ sɪba wabɪtɪ ta nɪ haŋɪj tɪ ŋaŋ yaa sʊŋɪfɪlɪj mɪj. Die wɪa tɪ ɔmɪj jʊsɪj yiwo dɪ nɪ yɪ vuovɪna a kpatɪ.
- 10 Die wɪa, maŋ maaga nɪ gbaŋkʊ gie n wone nɪ jɪgɪrɪ amʊ maŋ kɛj kɛj a tʊgɪ nɪ jɪgɪj, dɪ kaŋ bɪ yɪ nɪŋmɪna dɪ n datɪ nɪ tɪbɪj ta daŋɪ nɪ n yɪko. Tɪ Yɔmʊtɪɛj yɪ mɪj yɪkoke mɪj dɪ n sʊŋɪ nɪ aŋ nɪ mɪŋɪ ʊ sɪɛj daa n chʊsɪ nɪ.
- 11 N nɪmballɪ wudieke dɪ tɪalɪna yiwo n taŋ nɪ mɪj. Nɪ kpaŋɪ nɪ gbaŋ ta yɪ vuovɪna a kpatɪ, ta tuo n kpaŋkʊ, ta yallɪma nʊabalɪmɪj, ta bɛmme aŋaŋ sʊŋɪfɪlɪj aŋaŋ taŋ. Ta ɔmɪj vuodieke dɪ chone tɪ ta yɪa tɪ sʊŋɪdʊagɪkʊ nan dɪ bɛrɪ aŋaŋ nɪ.
- 12 Nɪ waasɪ taŋ vɪnɪj vɪnɪj.
- 13 ɔmɪj vuosi mana dɪ bɛnne gɪɛna wa waasa nɪ.
- 14 Tɪ Yɔmʊtɪɛj Yɪsa Masia sʊŋɪj, aŋaŋ ɔmɪj choti, aŋaŋ Halɪkasɪka nʊabalɪmɪj bɛmme aŋaŋ nɪ mana.

Galasia

Galasia 1

- 1 Gbanƙu gie nyɩ wa manɩ Pɔɔli, vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu jigin. Daa vuota die yine miɩ Masia tuntuntu, daa vuota tunna miɩ, ama ti Chɔɔɩ Ɖmiɩ aɲaɲ Yisa Masia vuodieke die u suguɩna a nyɩ kumbu me wo die tunna miɩ.
- 2 Manɩ Pɔɔli aɲaɲ ti numballi diekemma di benne giena mana waasa Masia didisurba di benne Galasia ma.
- 3 Ti Chɔɔɩ Ɖmiɩ aɲaɲ ti Yɔmutien Yisa Masia sunji ni ta yi ni sugufalɩ.
- 4 Yisa Masia yine vuodieke die di saagina ti Chɔɔɩ Ɖmiɩ nuɲa ta kpi ti tuntumbiati wa, di u gbati ti a nyɩ tɩngbanƙa gie bian yɔɲisi ma.
- 5 Wɔnuɩ Ɖmiɩ nyuna ma muna birɩ yaa gamma haahu. Wusie.
- 6 Ni wa yi miɩ miɩ mamachi pam aɲaɲ ni kana ka yuasiya ta vaa Ɖmiɩ vuodieke di wana ni Masia zɔɔlɩnɩɲigila wa wa ta ga di wɔbaligaaku.
- 7 Vuosi batan bene a mia di ba tarigi Masia wɔvunaha ta chɔɩma ni, ama wusie wɔbalikiɲaɲ bi wori.
- 8 Ama du yi n gban gban yaa Ɖmiɩ malaka di keɲ mɔɩ wɔbalivun gaasi a yi ni ta a ka yi die ti mɔɩna wudiekemma a yi ni wa, Ɖmiɩ nan seɲ chɔɩsi di tieɲ.
- 9 Ti wɔɲ bal ni miɩ, ta maɲ bi baɲ n bal ni bɩbra; du yi vuon di mɔɩ wɔbaliki gaasi a yi ni ta a bie a tɔaɲ a nyɩ die ni wolinne a tuo wudiekemma ba, Ɖmiɩ nan seɲ chɔɩsi wa.
- 10 N ka mia di n tuo birɩ a nyɩ vuota jigin, ama Ɖmiɩ birɩ maɲ yaala, dama maɲ tɩɲ bi yaala vuota birɩ, n tɩɲ kaɲ yi Masia yɔmɩ.
- 11 N numballi, n yaala ni summa di wɔvuna diekemma n mɔɩnana a yɩa ni naa ka nyɩ wa vuota jigin.
- 12 N ka tuohe a nyɩ wa vuota jigin, yaa di yiwo vuon dagina miɩ ama di yiwo Yisa Masia gban gban yuorinehe a dagi miɩ.
- 13 Ni wɔɲ wɔɲ miɩ die n tɔɩma di sina die saɲa dieke die n dina Juu vuosi jɩaɲku, die n mugise Masia didisurɩ pam, ta die mia di n chɔɩsi ba ta ka chigi ba zɔɔɩɩ.
- 14 Tɩɩɩ Juu vuosi jɩamɩ sieɲ me, die n tɩaɲ n chanchaalba pam, ta die nagi n sɩɲ mana a yi wo ti chɔɔɩkɔɩɩba chɔaraha ma.
- 15 Ama Ɖmiɩ die di chigina miɩ zɔɔɩɩ ta vɔari miɩ ta ba ye mɩri miɩ wa, di wa miɩ di keɲ tumma a yima wa. Ta die saɲ,

- 16 ta nagi ʊ Bʊa wa a dagi miŋ, amʊ n nan mʊʊli wʊvʊnaha a yi buurigaasɪ. Saŋka mi die n ka ga vuon jigiŋ di ʊ kpaan miŋ.
- 17 Die n ka bi ga Jerusalemi di n ye vuodiekemba di wolinne a yi Masia tuntuntba n ma wa, ama die n wolij ga wa Arabia tɔŋban ma ta wa viiri keŋ Damasikusi tɔŋ ma.
- 18 Die ka bina ataa kʊaŋ chaan die man yijŋi ga Jerusalemi a ga waasi Piita, ta die bie ʊ jigiŋ daraa ban anan anʊ nyuna ma.
- 19 Die n ka ye Masia tuntuntba wʊnyɪ mana a guti Piita ma ntaala Jemisi ti Yɔmutien nimbua wa.
- 20 Ōmiŋ gban sɪba di wudieke n maagina yiwo wusie ta ŋmɪnchɪbɪsɪ di wo ka ma.
- 21 Ka kʊaŋ chaan die man ga Siria anan Silisia tɔŋbanɪsɪ ma.
- 22 Saŋka mi Yisa didusɪrɪba die di benne Judia ma wa die ka sɪba miŋ.
- 23 Wudieke die ba sɪbɪna yine wudieke ba chanchaalɪba di balala di, “Daa dieke die di mugisinene ti gban yaa wa wʊvʊŋ dieke die ʊ yaala ʊ chʊʊsɪ wa ta mʊʊla ya vuosi.”
- 24 Die wɪa ba bɪra Ōmiŋ n wɪa.

Galasia 2

- 1 Ka bina ban anan anɪsa kʊaŋ chaan die man anan Banabasi die di yijŋi ga Jerusalemi, ta die nagi Tatusi a guti.
- 2 Die n gaya miŋ dama Ōmiŋ die yuorine a dagi miŋ di n gamma. Mi die man lagɪ ba niŋhandusɪrɪba nyuna ma, a bali ba n mʊʊlɪna wʊvʊnaha dene a ya vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi. Die n ka yaala tɔŋ dieke n tunna anan tɔŋ dieke di tɪalɪna keŋ yi yɔrɪ.
- 3 N chanchaan Tatusi die yiwo Giriiki vuon ama vuon die ka mugisi wo di ʊ gobi ʊ kɔlɪ.
- 4 Ama vuodiekemba di chɪbɪnana ŋmɪnchɪbɪsɪ di ba gban ba yiwo Masia didusɪrɪba niŋ, tɔŋ yaala Tatusi yime die. Banan vuosi mi die lobɪrɪ a bie wo ti sɔŋ, di ba ye ti sina ti gban dene ti taasna anan Yisa Masia wa. Ba yaala ti yiwo Mosisi mɪraha yɔŋɪsɪ.
- 5 Ama die ti yaala ti pɔgɪlɪ wʊvʊnaha anan ka wusie sien a yi ni wɪa, die ti ka saagi a yi ba bita gban.
- 6 Ama vuodiekemba niŋ ba wasɪna ba nyɪŋkʊraha niŋ (ba yiwo vuokpɪma yaa ba ka yi, di ka yi talasɪ n jigiŋ, dama Ōmiŋ ka daansa vuosi nine ta die sariya); banan vuodiekemba ba wasɪnana vuokpɪmahaha die ka yi miŋ dagɪhaalɪŋ.

- 7 Ama die ba yeye miŋ di Ɖmiŋ vuarŋa miŋ di n muɔlma wuvuŋaha a yima vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, sɔba ɔ vuarŋa Piita di ɔ muɔlma wuvuŋaha a yima Juu vuosisi.
- 8 Dama Ɖmiŋ haŋiŋ wɔa, Piita die di yi tuntuntu a yi Juu vuosisi dene, die gbaŋ gbaŋ maŋ yi tuntuntu a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi.
- 9 Jemisi aŋaŋ Piita aŋaŋ Joɔn, vuodiekemba ba wasɔnana niŋŋanduɔrɔba wa, ama ba gbaŋ die sɔba a baari Ɖmiŋ yina miŋ tɔumaha gie di n tɔŋ, die wɔa maŋiŋ aŋaŋ Banabasi aŋaŋ baŋiŋ die di waasi taŋ ta yigi taŋ nuusi me, naa die bala ka daga di ti yaa nuabalɔmiŋ aŋaŋ taŋ. Die ti mana di saagi di maŋiŋ aŋaŋ Banabasi muɔlma wuvuŋaha a yima vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi, ta baŋiŋ ba muɔlma a yima Juu vuosisi.
- 10 Wudieke nyuna ma ba bala ti yime yiwo naa, di ti tunsɔma zɔɔlntielibe di benne ba chaaku wɔa. Kaŋiŋ wuri mi seŋ yiwo wudieke die n yaala n yi.
- 11 Die Piita di kenne Antiyoku ma wa, die n bali yuori wo ɔ nine me, dama die ɔ ka yi wudieke di muɔna.
- 12 Dama Jemisi die tɔŋ wa Juu vuosi batan Antiyoku tɔŋ ma, die ba yene ka keŋ wo, Piita aŋaŋ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi die laga die miŋ, ama die ba kenne wo, ɔ ka bi saagi di ɔ dii aŋaŋ ba, dama die ɔ chiga vuodiekemba di yine kola gobin yada wa miŋ.
- 13 Die wɔa, Juu vuosisi diekemba die di benne aŋaŋ ba wa diaŋ di piili a chiga ŋmaamiŋ, ta di Piita di yine wudieke, ta Banabasi gbaŋ die di taari a di ba.
- 14 Die n yene di ba ka miŋiŋ di wuvuŋaha sieku wo, die maŋ bali a yi Piita ba mana nine me di, “Fuŋiŋ yiwo Juu vuon, ama fu beriŋ di su sɔba vuodieke di kana ka yi Juu vuon, ta bla fu mugise vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di ba bemme sɔba Juu vuosisi?”
- 15 Tiniŋ ba murt ti miŋ ta ti yi Juu vuosi ta ka su sɔba vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi ta Juu vuosi di wasa tuntumbiati tielibe wo.
- 16 Ama ti sɔba a baari sie vuon yi Yisa Masia yada, die nan yi aŋ Ɖmiŋ vaa ɔ yi vuovunɔ ɔ jigiŋ, daa ti yinene wudieke Mosisi miraha di daga ti di ti yime wo; die wɔa, ti gbaŋ yiwo Yisa Masia yada di Ɖmiŋ vaa aŋ ti yiwo vuovuna ɔ jigiŋ, yadaka wɔa, ama daa ti yinene miraha di daga wudieke. Dama Ɖmiŋ kaŋ vaa aŋ vuon yi vuovunɔ ɔ jigiŋ ɔ yinene wudieke miraha di daga wa wɔa.
- 17 Du yi ti mia aŋaŋ niŋŋamina dene di Ɖmiŋ vaa aŋ ti yi vuovuna ɔ jigiŋ Masia wɔa, ama ta Juu vuosi di bala di ti yiwo vuobiati sɔba vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi naa, naa daga miŋ di Masia vana ti yi tuntumbiati tieliŋ? Aayi di ka daga dene.
- 18 N nan di yie bian du yi maŋ bi saagi di vuon nan yi vuovunɔ Ɖmiŋ jigiŋ du yi ɔ di Mosisi miraha, ta chusa wudieke die n wolinne a daga wa.

- 19 Ama yaa gamma mɔraha wɔa nɔŋ, ka su sɔba n kpiye ka jigɔŋ mɔŋ, di n yallɔma miivoli Ɖmɔŋ jigɔŋ.
- 20 Ka su sɔba die ba lagɔŋ a kpaasi mɔŋ mɔŋ aŋaŋ Masia dagarku ma maŋ kpi, ama Masia bie n ma maŋ yaa miivoli. Ta lele, miivoli dieke n yallɔna ta bie n nyɔŋgbaniŋ ma naa, n yiwo Ɖmɔŋ Bɔa yada mɔŋ, die wɔa maŋ beri; wɔnɔŋ u chone mɔŋ ta die zie n naŋ ma a kpi.
- 21 N kaan zeti Ɖmɔŋ zɔɔlɔnɔɔɔlaha. Du yi Ɖmɔŋ di nan vaa vuon yi vuovun u jigɔŋ u dɔna mɔraha wɔa, die nɔŋ Masia kumbu wo chɔŋ.

Galasia 3

- 1 Nɔnɔŋ Galasia vuosi, ni yiwo gaatɔŋ. Nɔnɔŋ vuodiekemba die mɔŋŋna sɔba Yisa Masia dagarku ma kuŋ wɔa vɔnɔŋ vɔnɔŋ, mɔna kenne a chɔɔɔŋ ni?
- 2 Ni balɔ mɔŋ wurɔ gie: die ni dɔna mɔraha wɔa die ni tuo Ɖmɔŋ Halɔkasɔka yaa die ni wɔnna wɔvɔnaha ta yi yada wa wɔa?
- 3 Lala ni yi gaantɔŋ dene! Die ni piili a dia Masia aŋaŋ Ɖmɔŋ Halɔkasɔka hagɔŋ; bia wɔa ni wa yaala ni kpatɔ aŋaŋ ni gban gban ni hagɔŋ?
- 4 Wahala diekemba ni dinene yaa gamma wɔvɔnaha gie yiwo yɔɔɔ? Ni yaala ni vigi taan mɔŋ?
- 5 N yaala n bi piastɔ ni mɔŋ, Ɖmɔŋ yi ni wa u Halɔkasɔka ta tuma mamachi wɔa ni jigɔŋ ni mɔraha dɔsɔŋ wɔa yaa ni wɔnna wɔvɔnaha ta yi he yada wa wɔa?
- 6 Ni tɔnsɔma Abarahami wɔa, di maagɔya Ɖmɔŋ gbanɔku ma di, “Abarahami die yiwo Ɖmɔŋ yada, u yadaka wɔa wɔnɔŋ Ɖmɔŋ di vaa u yi vuovun u jigɔŋ.”
- 7 Die wɔa ni mɔ ni sɔmma di vuodiekemba di yine Ɖmɔŋ yada senne yi Abarahami haagɔ.
- 8 Ɖmɔŋ gbanɔku die di bala wudieke wo dagɔya di wɔnɔŋ Ɖmɔŋ nan daansi baari di vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi gban yiwo vuovuna u jigɔŋ ba yine wa yada wɔa. Die wɔa die u wolinne a balɔ a yi Abarahami wɔvɔnaha di: “N nan daagi fu ma a yi alibarika a yi buuriŋ mana ma.”
- 9 Naa dagɔya di vuodieke nɔŋ mana di yalla yada nan gɔɔɔ ye alibarika dieke Ɖmɔŋ di naguna a yi Abarahami wa u yine wo yada wa.
- 10 Vuodiekemba di naguna ba sɔŋanyile mana a yi mɔraha ma ta yile di ka nan gbati ba a taan wa, Ɖmɔŋ kaati bie ba ma. Dama di maagɔya Ɖmɔŋ gbanɔku ma di, “Vuodieke nɔŋ mana di kana ka dia wudiekemba mana di maagina Mosisi mɔraha gbanɔku ma wa, Ɖmɔŋ kaati bie ba ma.”
- 11 Naa mɔŋŋna a dagɔ di daa mɔraha dɔsɔŋ vasɔnana vuon di yie vuovun Ɖmɔŋ jigɔŋ, dama di maagɔya Ɖmɔŋ gbanɔku sɔŋ di, “Vuodieke nɔŋ mana di yine Ɖmɔŋ yada ta Ɖmɔŋ di vaa vuoke mi di yi vuovun u jigɔŋ u yada wɔa, u nan di yallɔ miivoli wusie.”

- 12 Miraha dɔsɔŋ aŋaŋ yada yiile ka mu taŋ, dama di maagya Ɖmɔŋ gbaŋku ma di, “Du yi fu yaala miivoli yaa gamma fu miraha dɔsɔŋ wɔa, die nɔŋ di mu fu dia miraha mana mana.”
- 13 Die ti bie wo Ɖmɔŋ kaati ma, dama die ti ka miŋŋina di miraha, ama Masia gbaŋ gbaŋ die tuo ti kuŋ a kpi, ta bie wo kaatika ma ta vuari ti a nyɔŋ ka ma, dama di maagya Ɖmɔŋ gbaŋku ma di, “Vuodieke nɔŋ mana ba taŋ wa guuŋ Ɖmɔŋ kaati bie u ma.”
- 14 Ɖmɔŋ die yaala u daagi Yisa Masia ma ta vaa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi diaŋ ye wuvuŋ dieke Ɖmɔŋ di yina Abarahami nuŋaŋ di u nan yi wa; di ti yi yada, ta tuo Halkasika dieke Ɖmɔŋ die yina nuŋaŋ di u nan yi ti wa.
- 15 N nɔmballi, ni vaa n nagi vuota aŋaŋ u chanchaaluŋ berɔŋ a magɔsi aŋ ni miŋŋi simma wudieke n balala chaŋ: du yi vuosi bale di saagi di ba yi wuŋ, ta maagi ba saara, ba wɔnyɔ kaŋ biagi a zeti yaa a chɔsi saŋku halɔ bita gbaŋ.
- 16 Ɖmɔŋ die di yina Abarahami aŋaŋ u haaguŋ u nuari, die u ka baari di, “Fu haagɔsi”, ama die u baari di, “Fu haaguŋ” vuobalɔmiŋ, vuodieke di yine Masia wa.
- 17 Wudieke n balala wa yiwo naa, Ɖmɔŋ die zien wo nuŋaŋ aŋaŋ Abarahami ta die baari di u nan yi wudieke u yina nuŋaŋ di u nan yiwo; ta mɔri dieke di kenne ka kuŋaŋ chaŋ bina kobɔsi-nusa aŋaŋ baŋɔsi-taa wa kaŋ biagi a chɔsi wudieke Ɖmɔŋ di ziene nuari ta yi nuŋaŋ di u nan yiwo.
- 18 Dama du yi Mosisi miraha dɔsɔŋ wɔa Ɖmɔŋ di yi vuosi u piini, die nɔŋ di dagya di u tiŋ kaŋ yi vuonŋ u piini u nuari wɔa; ama u nuari wɔa die u yi Abarahami u piinike.
- 19 Ta bia wɔa Ɖmɔŋ die di yi ba miraha? Tuntumbiati wɔa Ɖmɔŋ die di yi vuota miraha a guɔti u nuari ma, ta die yaala miraha pɔgɔti ba dee a ga tuŋi saŋŋa dieke Abarahami haaguŋ vuodieke wɔnuŋ Ɖmɔŋ die di yi nuŋaŋ a yi wa di u nan keŋ wo keŋ. Malakasi die nagiŋa miraha a yi vuota nuusi me ta Mosisi die di yi ka naazua.
- 20 Ama Ɖmɔŋ gbaŋ gbaŋ die yina Abarahami nuari, daa naazua die yina wa.
- 21 Naa dagya di miraha waga miŋ aŋaŋ Ɖmɔŋ nuŋa? Aayi, di ka daga dene; ama du yi Ɖmɔŋ die di yi mɔri dieke di baŋ biagi a yi vuota miivoli, u tiŋ nan baari di vuosi yiwo vuovuna u jigiŋ miraha dɔsɔŋ wɔa.
- 22 Di maagya Ɖmɔŋ gbaŋku ma di vuonŋ mana dɔntaka gie me bie wo bian dansarika ma miŋ, ama sie dieke nyuna ma vuonŋ di baŋ daagi a tuo Ɖmɔŋ nuari yiwo u yi Yisa Masia yada.
- 23 Miraha die di pɔgɔti ti sɔba ti bie wo dansarika ma a ga tuŋi saŋŋa dieke Ɖmɔŋ di yuori yada yiile wɔa a daga ti.

24 Die wia, miraha die su siba ti Yɔmɔtien ta die pɔgili ti dee a ga tugi saɲa dieke Masia die di kenne keɲ, di ti yi wo yada aɲ Ɖmɔɲ vaa ti yi vuovuna ɔ jigiɲ.

25 Ama lele niɲ ti yi Masia yada miɲ; die wia miraha ka bi yi ti Yɔmɔtien.

26 Ni yine Masia yada wa vana ni mana di birɲ Ɖmɔɲ balli.

27 Niɲɲ vuodiekemba die ba sina ni Ɖmɔɲ nyaabu Masia saɲ ma wa, niɲɲ ni tuone ɔ gbaɲ gbaɲ beriɲ.

28 Die wia, puole bi wori vuodiekemba di yine Juu vuosi aɲaɲ vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi mi, ka bi wori vuodiekemba di yine yɔɲisi aɲaɲ vuodiekemba di sina ba gbaɲ ma, ka bi wori hɔɔɲ aɲaɲ dembisi sunsuɲ, ni benne Yisa Masia jigiɲ naa wia yine ni mana vuobalmɲ.

29 Du yi ni yi Masia sɔtti, die niɲ ni yiwo Abarahami haagisi, ta ni nan keɲ tuo piini dieke Ɖmɔɲ die di yina wa nɔaɲ di ɔ nan yi wa wa.

Galasia 4

1 N bi bala ni miɲ di buademiɲ dieke di bala ɔ keɲ dii ɔ chɔɔɲ faari wa, saɲa dieke ɔ yene yi buanyaalɲ ba ɲaɲaɲ pɔgili wa miɲ siba yɔmɔ.

2 Saɲa dieke ɔ yene yi buanyaalika, vuosi batɲ ɲaɲaɲ wube wo ta daansa ɔ nyinti dee a ga tugi saɲa dieke ɔ chɔɔɲ wa di ziene wo.

3 Die gbaɲ gbaɲ di su aɲaɲ ti, saɲa dieke ti kana ka siba Masia wa, die ti su siba buanyaalisi, ta dɔniaka gie haalɲ hagurɲ die pɔgilna ti.

4 Ama saɲka die Ɖmɔɲ di ziene di kenne tugi, Ɖmɔɲ die tɔɲ wa ɔ gbaɲ gbaɲ ɔ Buademiɲ tɲgbaɲka gie me, ta hɔɔɔ di mɔri wa, ta ɔ bie Juu vuosi miraha ma,

5 di ɔ gbati vuodiekemba di benne miraha hagurɲ ma, amɔ ti birɲ Ɖmɔɲ balli wusie.

6 Ti yine ɔ balli wia ɔ tɔɲ ɔ Buadembike Halkasika ɔ bie ti sugiti ma aɲ ti wasa wa di “N Chua.”

7 Die wia, ka bi yi yɔmɔ, ama yiwo Ɖmɔɲ bua, fu yine ɔ bua wa wia ɔ nan yi fu jadieke mana ɔ yallinana a yia ɔ balli.

8 Saɲa dieke di tianna wa die ni ka siba Ɖmɔɲ, saɲka mi die ni yiwo yɔɲisi a yi jadieke di senne ka yi Nabidie Ɖmɔɲ.

9 Ama lele niɲ, ni wa siba Ɖmɔɲ yaa ni vaa n bali di Ɖmɔɲ siba ni miɲ, di wa yiwo lalia ni bi yaala ni yinɲi a di dɔniaka gie haaliti wabiti di pɔgilna tɲgbaɲka gie? Bia yine ni bi yaala ni birɲ ba yɔɲisi?

10 Ni faasina vaa ni baga di bie wo daraa atan aɲaɲ chuti atan aɲaɲ saɲa atan aɲaɲ bina atan ma pam,

- 11 ta die di yi n̄maam̄ di yigi m̄n̄ yaa gamma ni ma di wudieke mana n yine a yi ni wa yiwo ȳr̄i.
- 12 N n̄mball̄, n̄ j̄usa ni, ni s̄mma s̄ba man̄, dama n̄ gban̄ n̄ su s̄ba n̄n̄n̄. Ni ka yi w̄n̄ a ch̄s̄s̄ m̄n̄.
- 13 Ni t̄nst̄ san̄a dieke n̄ wolinne a m̄s̄l̄ w̄s̄w̄naha a yi ni wa; die n̄ ȳaḡina w̄a man̄ ye sien̄ a wolin̄ m̄s̄l̄ w̄s̄w̄naha a yi ni wa.
- 14 Ama an̄an̄ n̄ ȳaḡib̄s̄ die di faas̄na a yi mugis̄n̄ a yi ni mana ȳr̄i, die ni ka daans̄ m̄n̄ ȳr̄i ta zeti m̄n̄, ama ta die tuo m̄n̄ s̄ba ni t̄nna baa ni tuo Ōm̄n̄ malaka dene, ta bi tuo m̄n̄ s̄ba ni t̄nna baa ni tuo Yisa Masia dene wo.
- 15 Ta die ni s̄ḡt̄ die di f̄al̄ pam, bia wana yi? N nan biagi a bali di san̄ka mi die ni t̄n̄ nan biagi a v̄ar̄i ni nine a yi m̄n̄ ni t̄n̄ nan yi die.
- 16 Lele n̄ wa yiwo ni dataan̄ die n̄ bala ni wusieke w̄a?
- 17 Vuosi mi mia m̄n̄ an̄an̄ n̄n̄m̄na am̄s̄ ni nan yin̄ji a di ba, ama ba wo s̄n̄anyile v̄na. Wudieke ba yaalnana yiwo di ba puo man̄ an̄an̄ ni am̄s̄ ni nan yi n̄n̄m̄na a di ba.
- 18 Di v̄na m̄n̄ di f̄u dia vuon̄ an̄an̄ n̄n̄m̄na di yi wudieke ū daḡnana wa di v̄na. Ni yime naa san̄a mana daa man̄ ken̄ bie ni jigin̄ nȳna ma.
- 19 N ball̄ choti, di bi ȳs̄agi m̄n̄ b̄bra ni w̄a s̄ba h̄ḡs̄ di n̄aana baa ū m̄r̄i ta di ȳs̄agi wa dene wo. N nan di bie kan̄n̄ ȳs̄aḡib̄s̄ ma a ga t̄ḡi san̄a dieke ni ber̄i di baan̄ n̄as̄ Masia ber̄i.
- 20 Di t̄n̄n̄ nan yi m̄n̄ nans̄n̄ pam man̄ t̄n̄ bie ni jigin̄ lele gie, am̄s̄ n̄ nan biagi tar̄i n̄ bal̄n̄ an̄an̄ ni dama di mugisi m̄n̄ m̄n̄ pam ni w̄a.
- 21 N̄n̄n̄ vuodiekemba di yaala m̄raha p̄ḡl̄ ni wa, ni ka w̄n̄ wudieke m̄raha di daḡna wa?
- 22 Di maaḡya m̄n̄ di Abarahami die yaa wa ball̄dembisi bale; ta w̄nȳt̄ n̄n̄ di yi ȳm̄s̄ ta w̄nȳt̄ wa d̄an̄ n̄n̄ di ka yi ȳm̄s̄.
- 23 Ȳm̄s̄ wa die m̄r̄i ū b̄a dembike s̄ba ba n̄aana a m̄r̄i vuota dene wo, ama h̄ḡs̄ dieke di kana ka yi ȳm̄s̄ wa die di m̄r̄i ū b̄a dembike s̄ba Ōm̄n̄ die di ȳna n̄s̄an̄ dene wo.
- 24 H̄ḡs̄ba bale wo gie mana zie wo Ōm̄n̄ n̄s̄azielikin̄ ale wo naḡis̄ ma m̄n̄. Ȳm̄s̄ wa saan̄ die yiwo Haga, ta ū die zie n̄s̄a dieke Ōm̄n̄ die di ȳna Sayina Kunkogiri me wo ta die m̄r̄i ū b̄a ū ȳn̄is̄ ma wa.
- 25 Haga zie a yi wa Sayina Kunkogiri di benne Arabia t̄n̄gban̄ ma wa, ta su s̄ba t̄ḡk̄p̄ka gie Jerusalemi wo, ta w̄n̄n̄ an̄an̄ ū ball̄ yiwo ȳn̄is̄.
- 26 Ta arzanna Jerusalemi di s̄-ū-gban̄, w̄n̄n̄ ū yine ti n̄n̄.

27 Dama di maagiya Ɖmɔŋ gbanƙu sɔŋ di; “Fɔnɔŋ hɔgɔpɔrɔŋ, yallɩma sɔgɔfɩalɩŋ! Fɔnɔŋ vuodieke di yene ka sɩba maariŋ yɔagɩŋ di sina dene, chiama sɔgɔfɩalɩŋ yɩla Dama hɔgɔ dieke ba zetine wo nan keŋ yaa balli pam a taŋ hɔgɔ dieke di benne aŋaŋ ɔ churu wa.”

28 Tɔ, n nɩballi, nɩnɩŋ ni wana yi Ɖmɔŋ nuɔŋ balli, sɩba Aziki die di yine dene wo.

29 Die saŋka mi die bua dieke ba murɩna wa sɩba ba murɩna vuota dene wo die di mugise vuodieke ba murɩna wa aŋaŋ Ɖmɔŋ Halikasika haɣɩɩbu, die di su lele gban.

30 Ama lalta ba maagi Ɖmɔŋ gbanƙu sɔŋ? Di maagiya miŋ di, “Yagi hɔgɔ yɔmu wa aŋaŋ ɔ buadembike a taŋ, dama hɔgɔ yɔmu buadembike kaŋ gutɩ dii ɔ chɔɔŋ wa faari aŋaŋ hɔgɔ dieke di kana ka yi yɔmu wa bua wa.”

31 Die wɩa n nɩballi, tɩnɩŋ ti ka yi hɔgɔ yɔmu wa balli, ama ti yiwo hɔgɔ dieke di kana ka yi yɔmu wa balli.

Galasia 5

1 Yisa Masia wɔŋ gbatɩ ti a taŋ miŋ, ta ti beri ti dɔŋŋɔ. Die wɩa, ni zie keŋ keŋ ta da vaa jaŋ bɔbi ni bɩbra aŋ ni birɩŋ ka yɔŋɩɩ bɩbra.

2 Ni wɔmma, manɩŋ Pɔɔli balala ni naa, di du yi ni saagi a di kɔla gobɩŋ mɩraha, die nɩnɩŋ di dagɩya di Masia wo nyuɩɩ a yi ni.

3 N bi bala ni bɩbra, vuodieke di dɩna kɔla gobɩŋ mɩraha, di yiwo talasi di ɔ dɩa mɩraha mana mana.

4 Nɩnɩŋ vuodiekemba di kpaŋŋɩnana ni gban di Ɖmɔŋ vaa ni yi vuovuna ɔ jigin mɩraha dɩsɩŋ wɩa, ni wɔŋ puo wo ni gban a nyɩŋ Masia ma, ta bi vuɩɩ ni gban a nyɩŋ Ɖmɔŋ zɔɔɩɩɩɩɩɩɩ ma.

5 Tɩnɩŋ nɩŋ Ɖmɔŋ Halikasika yi ti wa tama di Ɖmɔŋ nan vaa ti yi vuovuna ɔ jigin ti yine Masia yada wa wɩa.

6 Dama du yi ti taasi aŋaŋ Yisa Masia, ti gobi ti kɔla yaa ti ka gobiye, di ka yi talasi. Du yi ti yi Masia yada ta ka vaa ti cho taŋ, kaŋ ka yine nɩŋŋɩna.

7 Die ni kpaŋŋa ni gban miŋ, miɩta wana yi ta ni zeti wusieke? Lalta ɔ tien di halɩŋ ni?

8 Da Ɖmɔŋ vuodieke di wana ni wa tunna dene.

9 Sɩba ba bala di, “Dabɔti bita vasiɩana paanɩ zɔŋ mana di yire.”

10 Ama n ye yaa tama ni ma. Ti taasɩna aŋaŋ ti Yɔmutien wo vaa maŋ yaa wa tama di ni kaŋ daagi sie gaŋ, ta bi yaa tama di vuon nɩnɩŋ mana di mugisinene ni wo, Ɖmɔŋ nan dati ɔ tɩbɩŋ.

- 11 N nɪmballɪ, du yi maŋ ye mʊʊla di vuosi gobi ba kɔla gbaŋ, bia wɪa ba mugise miŋ? Du yi wusie di n mʊʊla kɔla gobiŋ wɪa, die niŋ n mʊʊlku yaa gamma dagariku ma dene wo, kaan di yaa mugisiŋ keŋ.
- 12 Di tiŋ nan yi miŋ nansiŋ du yi vuodiekemba di chɔrɪnnana ni wa jaa ba gbaŋ gutɪ kɔla gobiŋ me.
- 13 N nɪmballɪ, niŋtiŋ niŋ Ōmiŋ wana ni miŋ di ni bemme ni dʊŋŋʊ, ama ni daa vaa ni dʊŋŋʊ beriku gie vaa ni nyiŋgbaŋtiŋ lɔla nyaŋŋina ni. Ama ni nagi choti a suŋŋime taŋ.
- 14 Dama miraha mana kalɪ wa mirbalimɪŋ ma di, “Chome fu chanchaan sɪba fu chone fu gbaŋ dene.”
- 15 Ama du yi ni yie taŋ danŋa ta chʊʊsa taŋ sɪba haagiŋ nyinbiati, die niŋ di simma di ni nan chʊʊsi taŋ.
- 16 N bala ni miŋ, di ni vaa Halikasika pɔgɪɪ ni, ta da vaa ni lɔla vaa ni yime vuota choti.
- 17 Dama vuota nyiŋgbaŋtiŋ choti anan Ōmiŋ Halikasika choti ka dia taŋ. Halikasika anan vuota nyiŋgbaŋtiŋ yiwo dataasi, ta naa dagiya di ni kaan biagi yi wudieke ni yaalala.
- 18 Du yi Halikasika di dagina ni sien, die niŋ ni bi wo miraha suŋ.
- 19 Wudieke vuota nyiŋgbaŋtiŋ di yinene yiwo daakpana anan hogokpana tʊʊma, anan diginti tʊʊma yiri yiri, anan lɔlɔbiati,
- 20 anan bugile jamiŋ anan yuŋ. Vuosi biruma dataasi anan taŋ ta waga, ta yaa sugbiaŋ anan taŋ ta jia sinyuruŋ anan taŋ, anan halɔbiaŋ, ta puo ta luge taŋ,
- 21 ta bi yaa sugbiaŋ, ta nyuo daan a buge, ta yie wɪa yɔri yɔri, ta yie wudiekemba di nasina naa a gutɪ. N kpaama ni miŋ sɪba n wone a kpaan ni dene wo, di vuodiekemba di yinene waha gie wo kaan wɔŋ juu Ōmiŋ naari ma.
- 22 Ama Ōmiŋ Halikasika vasa vuon di yaa choti anan sugɪfɪalɪŋ anan sugɪdʊagiŋ anan suguru, anan burichini ta tʊʊma vuuŋ, ta yi wusietien,
- 23 ta sʊʊŋ ʊ gbaŋ tiŋgbaŋ, ta biagi yige ʊ gbaŋ. Mira wori a bala di vuon da yie naa.
- 24 Ta vuodiekemba di yine Yisa Masia suti wa niŋ wɔŋ kuʊ ba vuota berin anan ka lɔlɔbiati mana miŋ.
- 25 Halikasika yi ti wa miivoli ta ti mʊ ti dɪa wa.
- 26 Di ka mʊ di ti yallɪma kalinbaani yaa a yime vuosi juma sinyuruŋ, yaa a yaa wa sugbiaŋ anan taŋ.

Galasia 6

- 1 N nɔmballɩ, du yi nɩ wɔnyɩ dɩ yi blaŋ, nɩnɩŋ vuodiekekemba dɩ bemme aŋaŋ Ɖmɩŋ Halkasika mu nɩ sunŋi wo sɔmm aŋ u yinŋi sieku me. Ama nɩ sɩmma amɩ nɩ gbaŋ nɩ kaŋ juu kaŋɩŋ biabu mi.
- 2 Nɩ sunŋime a chime taŋ chiidɔnsa, nɩ yie naa nɩ nan dɩ dɩ Masia mɩrka.
- 3 Du yi vuonŋ dɩ yile dɩ u yiwo vuonŋ ama ta ka yi vuonŋ die nɩŋ u gaama u gbaŋ.
- 4 Dɩ vɩna dɩ vuonŋ mana magɩsɩ u gbaŋ gbaŋ u berinŋ, ta u wa yallɩma sugɩfialɩŋ yaa gamma u tɩnvɩna ma, ta daa nagi u gbaŋ a magɩsɩma aŋaŋ vuogaŋ tɩsɩma.
- 5 Dama dɩ yiwo talasɩ dɩ vuonŋ mana chii u gbaŋ gbaŋ chiiti.
- 6 Vuodieke ba dagɩna wa Yisa Masia wɔvɩnaha mu u tia nyɩnvɩna mana u yallɩ aŋaŋ u didagɩsɩ.
- 7 Nɩ da gaama nɩ gbaŋ; vuonŋ kaŋɩŋ blaŋɩ gaŋɩŋ Ɖmɩŋ; vuota gobe jadieke u burɩna wa mɩŋ.
- 8 Vuodieke dɩ burɩna dɩ u fiati u nyɩŋgbaŋɩŋ choti, u nan keŋ gobi kuŋ u nyɩŋgbaŋɩŋ lɔlɩbiati ma wɩa; ama vuodieke nɩŋ dɩ burɩna dɩ u fiati Ɖmɩŋ Halkasika, nan keŋ gobi miivoli dieke dɩ wone kpati Ɖmɩŋ Halkasika wɩa.
- 9 Die wɩa, nɩ daa vaa tɩ gbalɩŋ aŋaŋ vɩnɩŋ yiile, dama du yi tɩ ka vaa vɩnɩŋ yiile, tɩ nan keŋ ye ka nyɩari saŋŋa dieke dɩ mɩna.
- 10 Die wɩa, du yi tɩ ye sienŋ, tɩ yime wudieke dɩ vɩna a yɩma vuonŋ mana; a tiaŋ a mana tɩ yime a yɩma vuodiekekemba dɩ yine tɩ nɩmballɩ tɩ mana dɩ yine Yisa Masia yadaka wɩa.
- 11 Lele, nɩ ye n maagɩna aŋaŋ maagɩkpɩma dene aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ.
- 12 Vuodiekekemba dɩ yaala ba vaa Juu vuosi sɩŋ fiati wa, banɩŋ ba mugisine nɩ dɩ nɩ gobi nɩ kɔla, amɩ Juu vuosisi kaŋɩŋ mugisi be Masia dagarku ma wɩa.
- 13 Vuodiekekemba dɩ gobinene ba kɔlaha gbaŋ ka dɩa Mosisi mɩraha, ama ba yaala nɩ gobi wo nɩ kɔla amɩ ba nan blaŋɩ kuuli nɩ kɔlaha gobiŋ wɩa.
- 14 Manɩŋ nɩŋ n nan kuuli yaa gamma tɩ Yɔmɩtienŋ Yisa Masia dagarku ma nyɩna ma, dama u dagarku wɩa maŋ kuɩ tɩŋgbaŋka gie wɩa n nyɩŋgbaŋɩŋ ma, ta tɩŋgbaŋka gie wɩa dɩ bi wo hagɩrɩŋ n nyɩŋgbaŋɩŋ ma.
- 15 Puole wori yaa gamma vuodieke dɩ gobine u kɔlɩ aŋaŋ vuodieke dɩ kana ka gobi u kɔlɩ. Wudieke dɩ yine nɩŋŋmɩna yine berihaali dieke Ɖmɩŋ dɩ yi tɩ wa mɩŋ.
- 16 Sugɩfialɩŋ aŋaŋ zɔɔlɩnchɩgɩla bemme vuodiekekemba die dɩna dagɩku gie ma, banɩŋ ba yine Ɖmɩŋ vuosi.
- 17 Ka kpatiŋ, nɩ sɩmma dɩ vuonŋ bi yi mɩŋ wumugisikiŋ, dama n wɔŋ yaa wa kɔjagɩlagɩsɩ a dagɩ dɩ n yiwo Yisa Masia yɔmɩ.
- 18 N nɩmballɩ, tɩ Yɔmɩtienŋ Yisa Masia sunŋi nɩ mana. Wusie.

Efesusi

Efesusi 1

- 1 Manɩj Pɔɔli vuodieke Ɖmɩj di vɔarna di n yi Yisa Masia tuntuntu maaginana gbanƙu gie a ya nɩnɩj Yisa Masia didusɩ diekemba di yine wo yada ta bie Efesusi tɩj ma.
- 2 Ti Chɔɔj Nabidie Ɖmɩj aɳaɳ ti Yɔmɩtien Yisa Masia sunɳi ni ta yi ni sugɩfɩalɩj.
- 3 Ni vaa ti waasi Ɖmɩj, vuodieke di yine ti Yɔmɩtien Yisa Masia Chɔɔj wa, dama ti benne Yisa Masia ma wɩa ta wɩnɩj Ɖmɩj di yi ti u Halkasika piini diekemba mana di benne arɩzanna ma.
- 4 Ɖmɩj die wɔj woliɳ a vɔari ti mɩj Yisa Masia ma di ti yi u suti ta wa keɳ naaɳ tɩjgbanƙa gie, amɩ ti nan di bie kasi ta wo bɩaɳ u nɩɳɳa.
- 5 U cho ti wɩa, die wɩa u saɳku ma, die u yile di Yisa Masia ma u nan vaa ti birɩj u balli.
- 6 Ni vaa ti biri Ɖmɩj dama u zɔɔlɩnɩɩgɩla di faasina a dala wɩa, ta u chɩɳ ti zɔɔlɩj u Bɩadembike choti wo me.
- 7 Dama Ɖmɩj nagi wa ti wɩbiati a chaa ti ta ti bie ti duɳɳu u Bɩadembike choti wo zimbɩ wɩa. Ye, Ɖmɩj zɔɔlɩnɩɩgɩla die di benne ti ma dene ta wo magɩsɩj.
- 8 Ɖmɩj vuodieke di yalla yɩaɳ aɳaɳ sɩbɩj pam wa, ta tɩj sɩba u yiline dene
- 9 ta yuori dagɩ ti wɩɔɔbɩɩkɩj wudiekemba die u ziene di u nan keɳ yi Masia ma wa.
- 10 Saɳka mi di keɳ tugi, u nan yi u saɳku a kpati ta lagɩɩ jadieke u naanna mana ta a bie ɳmɩɳsikpeɳ aɳaɳ tɩjgbanƙa gie me mana ta vaa Masia yi a sikpeɳtienj.
- 11 Ɖmɩj ɳaaɳ yie wo wudieke u sanna mɩj, die wɩa u vaa Yisa Masia di vɔari ti.
- 12 Die wɩa ni vaa tɩnɩj vuodiekemba di wolinne a yaa tama Masia ma wa birɩma Ɖmɩj ta kɔtɩma u saaɳ ɳmɩɳsikpeɳ.
- 13 Die ni gbaɳ di keɳ birɩj Ɖmɩj vuosi die ni wɩnna wɩwɩj diekemba di yalla gbatɩaanɩj wa. Die ni yine Masia yada wa wɩa Ɖmɩj die di nagi u Halkasika dieke di yine u chaanɩj magɩɩj a yi ni sɩba u yɩna nɩaɳ di u nan yi wa.
- 14 Ɖmɩj yi ti wa Halkasika di u yi siara di ti nan keɳ ye jadieke wɩnɩj Ɖmɩj di yɩna nɩaɳ di u nan yi u vuosisi, ta bi dagɩ di u nan seɳ yi vuosi gbatɩaanɩj aɳaɳ wusie. Ni vaa ti birɩma wa ta kɔtɩma u saaɳ.
- 15 Die wɩa, a nyɩj daa dieke n wɩnna di ni yi ti Yɔmɩtien Yisa Masia yada aɳaɳ ni chone Ɖmɩj vuosi dene wo a keɳ tugi jinne wo,

- 16 n ka vaa Dmɔŋ waasɔŋ ni wɔa. N njaan tɔnsa ni wɔa n Dmɔŋ jɔsɔsɔŋ ma
- 17 ta jɔsɔsa ti Chɔɔŋ Dmɔŋ, vuodieke di yine hagɔrtien ta bi yi ti Yɔmɔtien Yisa Masia Dmɔnni, di ɔ yi ni yan ta yuori ɔ gban a dagi ni an ni mɔŋŋi simma wa.
- 18 Ta bi jɔsɔsa wa di ɔ yuori ni nine an ni simma tama dieke wɔa ɔ wana ni, ta bi sɔba a baari di nyindiekemba ɔ bala ɔ ken a nagi yi ɔ vuosisi faasi vɔna,
- 19 ta bi sɔba ɔ hagɔri di dala dene ta nan sunji tɔnɔ vuodiekemba di yine wo yada naa. Bɔnɔŋ hagɔrikpenkpubɔ mi
- 20 die ɔ nagi a sugɔri Masia a nyɔŋ kuŋ me ta vaa ɔ kalɔ ɔ nuudiigin chaan arzanna ma.
- 21 Masia sɔna nɔmɔsikpen naara anan yikotielin anan hagɔrtielin anan sikpentielin mana; wɔnɔŋ ɔ yalla saan dieke di tianna yiko mana saara diekemba di benne dɔnɔka gie me anan dɔnɔ dieke di bala ka ken wo.
- 22 Ta Dmɔŋ di nagi jaan mana a yi ɔ nuusi me ta vɔari wa di ɔ yi Dmɔŋ vuovɔarika mana Sikpentien.
- 23 Masia yine ɔ vuovɔarikaha sikpen, ta vuovɔarikaha yine ɔ nyɔŋbanɔŋ, ta ɔ nyɔŋbanɔŋka di suuli anan ɔ hagɔri, ta ɔ dɔan ɔ suuli anan Dmɔŋ hagɔri.

Efesusi 2

- 1 Saŋŋa dieke di tianna wa, ni nɔazetin anan bian yiile wɔa, die ni su sɔba ni kpiye mɔŋ.
- 2 Saŋka mi die ni di wa tɔŋbanɔŋka gie haalɔtiati sien ta tuo tɔŋbanɔŋka gie naan Sitaani nɔan vuodieke di pɔgɔlna vuodiekemba di kana ka tuose Dmɔŋ nɔari,
- 3 wusie, ti mana die su sɔba banɔŋ, ta du ti nyɔŋbanɔŋ lɔla, ta yie ti nyɔŋbanɔŋ anan sɔŋ di yaala dene. Tɔnɔ anan banɔŋ tɔsɔma die yaa wa Dmɔŋ sɔnyurɔŋ a kien ti ma.
- 4 Ama Dmɔŋ zɔɔlnɔŋɔŋla anan ɔ choti faasi dala mɔŋ ta wo magɔsɔŋ
- 5 die wɔa, die ti zetine Dmɔŋ nɔari ta die su sɔba ti kpiye mɔŋ saŋka mi wo, saŋka mi, Dmɔŋ di vɔari ti a nyɔŋ kuŋ me, a yaa ti juu miivoli me Masia wɔa; Dmɔŋ zɔɔlnɔŋɔŋla wɔa ti ye gbattaanɔŋ.
- 6 Ti benne Yisa Masia ma wɔa Dmɔŋ di lagɔŋ a sugɔri tɔnɔ anan wɔnɔŋ, ta ti lagɔŋ a dii naan anan wa arzanna ma.
- 7 Ɔ yiwo naa di ɔ dagi vuon mana saŋŋa mana ɔ zɔɔlnɔŋɔŋla di dala dene, ta yi burichini a yi ti Yisa Masia wɔa.
- 8 Dmɔŋ zɔɔlnɔŋɔŋla wɔa ni ye gbattaanɔŋ, dama ni yine Masia yada wa wɔa. Dmɔŋ piini wonde a yi ni, daa ni gban gban ni yine wudieke.
- 9 Vuon kaan biagi nigi ɔ nyɔsɔŋ ka wɔa, a ka yi ni gban gban ni tɔsɔma.

- 10 Yisa Masia ma Ðmɪŋ dɪ yi tɪ vuodiekemba tɪ yine, ta yɪ tɪ tɔnvuna berɪŋ dɪ tɪ tɔma wudieke ʊ wone a saŋ dɪ tɪ tɔmma wa.
- 11 Die wɪa, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosi naa, ta Juu vuosi dɪ wasa nɪ kɔlyootielɪŋ ta wasa ba gbɔŋ vuodiekemba dɪ gobine ba kɔla naa, nɪ tɪnɪstɪ die nɪ yine vuodiekemba saŋŋa dieke dɪ tɪanna. Die kɔlagobɪŋ die yiwo wudieke vuota dɪ yinene ba nyɪŋbanɪŋ ma.
- 12 Saŋka mi die nɪ ka sɪba Masia. Die nɪ yiwo chaanɪŋ ta ka gutɪ Ðmɪŋ vuovuarɪkaha ma. Die nɪ bie wo tɪŋgbɔŋka gie ta ka sɪba Ðmɪŋ, ta bɪ wo tama, dama ʊ yɪna ʊ vuosi nɪsa dieke wo die nɪ ka gutɪya.
- 13 Ama lele, nɪ bie wo Masia ma, die wɪa nɪnɪŋ vuodiekemba die dɪ benne saasaa wa wa keŋ a gbɪgi wo Ðmɪŋ, Masia kumbu wɪa.
- 14 Wɔnɪŋ ʊ lagɪsɪna Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi ta yi be bɔnyɪ, ta sɔgɪfɪalɪŋ dɪ keŋ, ʊ kpɪne wo wɪa ʊ kpɪsi dataasɪstɪ die dɪ benne ba sɔnsɔkɔ.
- 15 Juu vuosi mɪraha die yaa wa chuara pam ama Masia die dɪ kpɪsihe aŋaŋ ʊ kumbu amɔ ʊ nan lagɪstɪ Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi a keŋ ʊ jɪgɪŋ aŋ buurɪŋ bule wa gie lagɪŋ a yi buurɪhaalɪ balɪmɪŋ dɪ ʊ yi aŋ sɔgɪfɪalɪŋ keŋ buurɪŋ bule wa gie jɪgɪŋ.
- 16 ʊ dagarɪkɪrɪ kumbu yine ʊ kpɪsi dataasɪstɪ ba sɔnsɔŋ, ta lagɪstɪ ba mana ba yi buurɪbalɪmɪŋ ta yaa ba a yɪŋŋɪ keŋ Ðmɪŋ jɪgɪŋ.
- 17 Die wɪa, Masia die keŋye mɪŋ a mɔsɪlɪ sɔgɪfɪalɪŋ wɔvuna a yɪ nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi, ta die yɪa aŋaŋ Ðmɪŋ, ta bɪ mɔsɪlɪ a yɪ Juu vuosisi, vuodiekemba die dɪ gbɪgɪne Ðmɪnɪ.
- 18 Dɪ yiwo Masia wɪa Juu vuosisi aŋaŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi mana bɪagɪ keŋ tɪ Chɔɔŋ Ðmɪŋ jɪgɪŋ, ʊ Halɪkastɪ balɪŋka ma.
- 19 Die wɪa, lele, nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi aŋaŋ Ðmɪŋ vuosisi yiwo tɪŋgbɔŋ balɪmɪŋ ballɪ, ta bɪ yi Ðmɪŋ tɪgɪŋ vuosi, nɪ ka bɪ yi chaanɪŋ.
- 20 Nɪ sɪ sɪba juoŋ waara ta Ðmɪŋ naazɔalɪŋ aŋaŋ Ðmɪŋ tɔntɔntɪba dɪ yi ka nyabɪlɪŋ, ta Masia dɪ yi ka gɔŋgɔŋyɔgɔrɪŋ tɔŋkpɛŋkpɔŋ dieke dɪ vana ka zie keŋ keŋ.
- 21 Wɔnɪŋ Yisa Masia lagɪsɪna a pɔgɪlɪ Ðmɪŋ vuosisi ta ba beri vɔnɪŋ ta bɪrɪma ʊ jɪgɪŋ.
- 22 Nɪ lagɪsɪna aŋaŋ Masia wɪa, Masia taasa nɪ mɪŋ aŋaŋ ʊ dɪdɪsɪrɪŋ banɪŋ ba, ta nɪ mana dɪ lagɪŋ a yi juoku gie ta Ðmɪŋ Halɪkastɪka dɪ bie ka ma.

Efesusi 3

- 1 Naa wɪa manɪŋ Pɔɔli vuodieke dɪ june dansarɪka Yisa Masia tɔvuma wɪa dɪ ko jɔvusa Ðmɪŋ a yɪa nɪnɪŋ vuodiekemba dɪ kana ka yi Juu vuosisi.

- 2 N yaa tama di ni wɔŋya miŋ di Ɖmiŋ zɔɔlɪnɕiɠɪla wɪa ɔ yi miŋ tɔɔmaha gie ni sunɠiŋ wɪa.
- 3 Ɖmiŋ yuori wo ɔ wɔɔɔɔɔɔkaha a daga miŋ miŋ. N wɔŋ maagi ni wɪaha gie bita miŋ.
- 4 Du yi ni kariŋ wudieke n maagina wa, ni nan di sɪba di n sɪba jaan yaa gamma Masia ma.
- 5 Saŋŋa dieke di tianna wa vuota die ka sɪba wɔɔɔɔkɪri gie, ama lele Ɖmiŋ vaa wa ɔ Halikasika di yuorike a daga ɔ tɔntɔntɪba aŋaŋ ɔ naazɔalɪba ɔ vɔarɪna wa.
- 6 Ɔ wɔɔɔɔɔɔkɪŋ yiwo naa: Wɔvɔnaha wɪa vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di nan ye jadieke Ɖmiŋ di bala ɔ yi Juu vuosisi, ba bi lagɪŋ aŋaŋ ba a yi nyɪŋgbaŋ balɪmiŋ, ta gutɪ a die jadieke Ɖmiŋ di yɪna nɔaŋ Yisa Masia ma di ɔ nan yi wa.
- 7 Ɖmiŋ zɔɔlɪnɕiɠɪla wɪa die ɔ yi miŋ sieŋ di n birɪŋ ɔ tɔntɔntɔ ta mɔsɔlɪma ɔ wɔvɔnaha sɪba ɔ yɪna miŋ hagɪriŋ dene.
- 8 Ɖmiŋ vuosi mana sɔŋ n yɪne vuodieke di wɪarɪna ba kɔaŋ ta ka mɔ wɔŋ ama Ɖmiŋ ɕiɠɪ miŋ wa zɔɔlɪŋ ta vɔarɪ miŋ di n balɪ a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi yaa gamma wɔvɔna diekemba Masia di yɪnana ta a wo magɪsɪŋ wa.
- 9 Ɖmiŋ, vuodieke di naanna nyinti mana die vɔarɪ wa miŋ di n sunɠi vuon mana aŋ ba sɪmma ɔ saŋkɔ gie. Saŋŋa dieke di tianna Ɖmiŋ die lɔbɪri ɔ saŋkɔ gie miŋ ɔ vuosi jigiŋ.
- 10 Ɔ yiwo naa di lele ɔ daga haalɪti aŋaŋ ba naara di yalla yiko ŋmɪŋsikpen me ɔ yalla yɪaŋ ɔ wuyiike mana mana ma dene. Ɔ daagi wa ɔ didɔsɪrɪba ma a daga ba ɔ yalla yɪaŋ dene.
- 11 Tɪ Yɔmɔtiŋ Yisa Masia ma ta Ɖmiŋ die yi naa sɪba ɔ sanna dene wo ta ken naaŋ dɔnɪa.
- 12 Tɪ yɪne Masia yada ta bie ɔ ma wɪa, Ɖmiŋ sieku yuori yi ti miŋ, ta ti nan biagi ga ɔ jigiŋ ta ka ɕiɠa ŋmaamiŋ.
- 13 Die wɪa, n jɔsɔa ni miŋ, ni daa vaa ni sɔŋ ɕɔvɔsɪ n dinene wahala ni wɪa, dama di yiwo ni sunɠiŋ wɪa.
- 14 Naa wɪa maŋ gbirige ti Chɔɔŋ Ɖmiŋ niŋŋa a jɔsɔa wa,
- 15 ɔ ma buuriŋ mana di benne arɔzanna ma aŋaŋ tiŋgbaŋka gie me di yese ba miivoli.
- 16 Ɖmiŋ hagɪriŋ di dala pam dene wo, n jɔsɔa wa miŋ di ɔ yi ni hagɪrɪbɔ mi ɔ Halikasika wɪa, aŋ hagɪrɪbɔ bemme ni ma,

17 a bi jɔɔsa wa di Masia nagɪ ni sɔgɪti a birɔŋ ɔ jigiberisikiŋ, ni yada wɪa, n jɔɔsa wa miŋ di ni chone Ɖmiŋ aŋaŋ taŋ dene wo nan vaa aŋ ni miŋŋi zie keŋ keŋ ta ka nanna,

18 ta niŋŋ aŋaŋ Ɖmiŋ vuosi mana nan biagi sɪba Masia choti teeliŋ aŋaŋ ka wagiriŋ aŋaŋ ka goli di dala dene.

19 Aŋaŋ di tɔana di vuonɔ sɪmma Masia di chone ti dene wo, n jɔɔsa Ɖmiŋ di niŋŋ ni nan di sɪba, ta vaa ni berinɔ su sɪba Ɖmiŋ berinɔ.

20 Ɖmiŋ hagiri dieke di tɔnnana ti ma wa wɪa, ɔ nan biagi a yi jaanɔ mana a yi ti a tiaŋ ti yilinene wudieke ta jɔɔsa wa;

21 tɪniŋ vuodiekemba di yine Masia didɔsiriŋ ta taasi aŋaŋ wa wa miɔ ti birɪma Ɖmiŋ saŋŋa mana haahuu. Wusie.

Efesusi 4

1 Maniŋ vuodieke di june dansarika ti Yɔmɔtiŋ tɔuma wɪa naa, n kpaama ni di ni vaa ni berinɔ vuŋma sɪba Ɖmiŋ di yaala ka sɪmma dene ta wa ni wa.

2 Ni sɔuma ni gbaŋ tɪŋgbaŋ, ta bemme sɔmm, ta yallima suguru aŋaŋ taŋ, ta chome taŋ saŋŋa mana.

3 Ɖmiŋ Halikasika yi ni wo jabalɪmiŋ, die wɪa ni kpaŋŋi ni gbaŋ aŋaŋ niŋŋmiŋa a bemme aŋaŋ sɔgɪfɪaliŋ amɔ ni nan wɪari yi jabalɪmiŋ.

4 Masia didɔsiriŋ yiwo nyiŋgbaŋ balɪmiŋ, ta Ɖmiŋ Halikasi balɪmiŋ benne, ta Ɖmiŋ di gbatɪ ti a taanɔ a yi ti tama balɪmiŋ.

5 Yɔmɔtiŋ balɪmiŋ nyuna ma benne, ta ti mana di lagɪŋ yiwo yada, ta Ɖmiŋ nyaanɔ sula diaŋ di yi jabalɪmiŋ.

6 Ɖmiŋ yiwo jabalɪmiŋ ta yi vuota mana Chɔɔŋ, ta bi yi vuonɔ mana Yɔmɔtiŋ ta tuma vuonɔ mana ma, ta bi bie vuonɔ mana ma.

7 Masia yi wa ti wɔniŋi mana piini yiri yiri sɪba ɔ yaalala dene.

8 Sɪba di maagɪna dene Ɖmiŋ gbaŋkɔ ma wa di: “Saŋŋa dieke ɔ jɔaliŋa ŋmiŋsikpeku die ɔ nagɪ yɔŋɪsi pam ɔ nyanŋŋina a gɔti ɔ ma ta yi vuota piinisi.”

9 Lele, “Die ɔ jɔaliŋa ga ŋmiŋsikpeŋ” chianɔ? Di dagɪya di die ɔ woliŋ a keŋ sɔsɔŋ wa tɪŋgbaŋka gie kpiile tigiŋ miŋ.

10 Die wɪa, wɔniŋi vuodieke die di kenne sɔsɔŋ tɪŋgbaŋka gie me wo, wɔniŋi ɔ bina jɔaliŋa ga saasaa amɔ ɔ nan ligi dɔniŋaka gie mana aŋaŋ ɔ yiko.

11 Wɔniŋi, ɔ yina vuota piinisi, ta vuari batanɔ a yi be tɔntɔntɔŋ, a yi batanɔ diaŋ Ɖmiŋ naazɔaliŋ, ta batanɔ diaŋ di yi wɔvunaha mɔmɔliŋ, ta yi batanɔ wɔniŋi Masia didɔsiriŋa didaansiriŋ aŋaŋ Ɖmiŋ wusieke didagiriŋ.

- 12 Die ɔ yiwo naa di vuodiekemba di yine Ɖmɔj vuosisi mana mɔma aɲaɲ tɔnvunaha, ta vaa wɔnɔj Masia didɔsɔrɔj sɔgɔti hagrɔma.
- 13 Die wɔa, ti dene sɔba Ɖmɔj Bɔa dembike ta yiwo yada naa, ti mɔ ti lagɔj bɔnyɔ a bɔrɔj nyɔɲkɔrɔ diekemba berɔj di vɔɲna, ta sɔmma sɔba wɔnɔj Masia.
- 14 Ti kaɲ bi yi sɔba ballɔbɔ amɔ vuobiati aɲaɲ gigaantɔba nan vaa ti leenɔ sɔba ba yinene vuosi batɲ dene wo.
- 15 Ama ti nan di bala wusie yaa gamma Ɖmɔj wɔaha aɲaɲ choti ta bɔrɔma Masia ma, wɔnɔj ɔ yine ti sikpenɲien,
- 16 ta tɔnɔj vuodiekemba di yine wo yada wa dɔaɲ di yi sɔba ɔ nyɔɲgbanɔj. Nyɔɲgbanɲka taasi wa taɲ aɲaɲ gbeme aɲaɲ zɔj aɲaɲ gɔlɔsɔ, dɔ yi ka lɔga mana di mɔɲɔ tɔma nyɔɲgbanɲka nan di bɔrɔma ta hagrɔ. Die gban gban di sɔ, dɔ yi ti mana di cho taɲ ta tɔma tɔɲ dieke Yisa Masia di naguna a yi ti wa, ti nan di hagrɔ a bɔrɔj nyɔɲkɔra. Naa baa ka yi mɔj Masia hagrɔj di benne ti ma wa wɔa.
- 17 Ti Yɔmɔtɔien saɲ ma, maɲ kpaama nɔ, di nɔ daa bi bemme sɔba vuodiekemba di kana ka sɔba Ɖmɔj, ta ba sɔɲanyile di bie lɔmɔj ma ta wo nyɔari wa.
- 18 Ba yallɔ wa sɔɲanyilibiati ta ba tɔba di hagrɔ, ta ba ka sɔba wɔa chɔasi, die wɔa ba ka gɔtɔ miivoli haalt dieke Ɖmɔj di yɔna wa ma.
- 19 Ba ka chɔga viivi, ta didɔta a tɔma dɔgɔntɔ tɔɔma, ta ka biagɔ yige ba gban halt bita gban.
- 20 Ama nɔnɔj nɔj, daa die nɔ bɔgɔrɔ yaa gamma Masia ma.
- 21 Die nɔ wɔɲ yaa gamma ɔ ma, ta yi ɔ didɔsɔrɔj, ta ba dagɔ nɔ wusie yaa gamma ɔ ma mɔj.
- 22 Die wɔa, nɔ kpaɲɔ nɔ gban a vaa berikɔrɔ lɔlɔbiati diekemba di tɔnnana a chɔɔsa nɔ wa.
- 23 Lele, nɔ vaa aɲ Ɖmɔj tarɔɔ nɔ sɔɲanyile aɲaɲ nɔ sɔgɔti,
- 24 amɔ nɔ nan pɔgɔlɔ berihaalt dieke Ɖmɔj di yɔna nɔ wa, ta nɔ nɔasi Ɖmɔj nɔ wuyiike me, ta bemme vɔnɔj, ta yi sɔgɔyɔlɔntielɔj aɲaɲ wusie.
- 25 Die wɔa, nɔ vaa ɲmɔnɲɔbɔsɔ, ta vuonɔ mana balɔma wusie a yɔma ɔ nɔmbɔa, dama ti yiwo jabalɔmɔj Masia ma.
- 26 Dɔ yi fɔ kenɔ ju sɔnyurɔj, ama da vaa ka vaa fɔ yi bɔaɲ, ta daa bi yallɔma fɔ sɔnyurɔbɔ fɔ sɔɲ ma aɲ ɲmɔj nan.
- 27 Nɔ da kenɔ yi Sitaani sienɔ aɲ ɔ magɔsɔ nɔ.
- 28 Vuodieke die di gaarɔnana, ɔ vaa gaarɔj ta kpaɲɔ ɔ gban a tɔɲ tɔɔma a dii, ta bi biagɔ sɔɲɲime zɔɔlɔntielɔj.

29 Nɪ da balma wɔbiati a yima nɪ chanchaalɪ, ama nɪ balma wudiekemba dɪ yine talasi ta yaa nyɔari, amɔ nɪ chanchaalɪ dɪ keŋ wɔŋ ka nan biagi sunɟi be.

30 Nɪ da yime wudieke dɪ baanɪ nan yi aŋ Halikasika, vuodieke dɪ yine Ɖmɪŋ chaanɪ magɪɪ nɪ ma wa ye sɔgichɔsɪ. Wɔnɪ ɔ yine magɪɪ dieke dɪ dagɪna dɪ daanɪ kienɪ ta Ɖmɪŋ nan keŋ yi nɪ si-n-gbanɪ ananɪ wusie.

31 Nɪ vaa biɪŋ berinɪ mana, ta da yallɪma sɪnyɔnɪ. Vuonɪ da bi natɪma ɔ chanchaalɪ ananɪ sɪnyɔnɪ, vuonɪ da bi ziama ɔ chanchaalɪ, ta bi vuari haasi sɔŋanyile mana nɪ ma.

32 Ama nɪ yi vuodiekemba dɪ chiginana nɪ chanchaalɪ zɔɔɪɪ, ta vasɪma nɪ chanchaalɪ tumbiati a chama ba sɪba Ɖmɪŋ dɪ nagɪna nɪ tumbiati a chaa nɪ dene wo Masia ma wɪa wa.

Efesusi 5

1 Nɪ yine Ɖmɪŋ ballichoti wɪa wa, nɪ kpanɟɪ nɪ gbanɪ ta sɪmma sɪba wɔnɪ,

2 nɪ chome vuonɪ mana sɪba Masia die dɪ faasɪna a cho ti ta tuo ti kuŋ a kpi ta yi kaabi dieke Ɖmɪŋ dɪ yaalala wa.

3 Nɪ yine Ɖmɪŋ ballɪ wɪa naa, dɪ ka wɔŋ vuna dɪ daakpana ananɪ hɔgɔkpana, yaa diginti yaa lɔlɔbiati tɔɔma bemme nɪ sɔŋ.

4 Nɪ waasɪma Ɖmɪŋ sanɟa mana ama nɪ daa vaa daakpana yaa hɔgɔkpana tɔɔma wɔbalika, yaa diginti wɔbalika, yaa wɔbaliki tɔgiti nyɪmma nɪ nɔa ma.

5 Dɪ mɔ nɪ sɪmma a baari dɪ vuodieke dɪ dɔaga hɔgɔkpana yaa a dɔaga dembikpana yaa ta yi diginti vuonɪ yaa halɪ vuonɪ, wɔnɪ ɔ kaanɪ ye jigɪŋ Masia ananɪ Ɖmɪŋ naari ma; vuodiekemba dɪ yalla halɪ faasi cho nyinti a tiɪŋ Ɖmɪŋ.

6 Die wɔbiati yiilehe wɪa Ɖmɪŋ nan keŋ datɪ nɔazetitielibe tiɔa. Nɪ daa vaa vuonɪ nagɪ ɔ gaanti dagɪŋ a gaanɪ nɪ.

7 Nɪ vuari nɪ gbanɪ, ta vaa vuosi mi.

8 Nɪ wa yiwo Ɖmɪŋ ballɪ ta bie chaanɪ ma, nɪ ka bi bie lɪmɪŋ ma sɪba die nɪ benne wo ta yie biabɔ, dɪ mɔ nɪ berinɪ sɪmma sɪba chaanɪ ballɪ berinɪ,

9 dama wudieke dɪ yine wusie ananɪ Ɖmɪŋ chɪgɪla ananɪ tɔnɔuna mana yiwo chaanɪ ma sɪti.

10 Die wɪa, nɪ kpanɟɪ nɪ gbanɪ ta tɔma wudieke dɪ bala ka fiati ti Yɔmɔtien sɔŋ.

11 Nɪ daa chansɪma vuodiekemba dɪ tunnana lɪmɪŋ ma tɔɔma ta a wo nyari wa, ama ta vaa ba lɪmɪŋ ma tɔɔmaha nyɪŋ yaalɪŋ ma.

12 Wudieke ba yinene lɪmɪŋ ma wa yaa wa viivi pam ananɪ ti baanɪ dɪ bala yaa gamma ka ma gbanɪ.

- 13 Ama saŋŋa dieke jaan mana di bala a keŋ nyiŋ yeŋ me wo, ba lumŋ ma berŋ mana nan keŋ nyiŋ yaaluŋ ma firrr.
- 14 Dama wudieke mana ba keŋ yuori dagi yaaluŋ ma ŋaan bie wo chaanŋ ma miŋ. Die wia die di maagi Ōmŋ gbanƙu ma di: “Funiŋ vuodieke di guɔrinana, fu hagi gbun ma ta hagi kun me, ta Masia nan yi fu u chaanŋ.”
- 15 Die wia, ni daa bemme gaanŋ berŋ, ama ni yi sisibunŋ.
- 16 Ni nagi ni saŋŋa a yime vuniŋ dama vuosi yie bian saŋŋa gie me miŋ.
- 17 Die wia ni daa yi gaanŋ ama ni summa wudieke ti Yɔmutien di yaalala ni yi.
- 18 Ni daa nyume daan a bugime; dama kanŋ ka bala ka chɔɔsi ni, ama ni kpanŋi ni gban ta vaa Ōmŋ Halkasika yalla ni a tuma.
- 19 Ni chama yila a biruma ti Yɔmutien anan ni sugi mana anan ni chanchaalŋ, ta chama Ōmŋ gbanƙu yila anan Halkasika yila.
- 20 Vuon mana waasima ti Chɔɔŋ Ōmŋ jaan mana wia, ti Yɔmutien Yisa Masia wia.
- 21 Ni yunana Masia jilma wia, ni sɔɔŋ ni gban a yima tan.
- 22 Hoguba, ni sɔɔŋ ni gban tɔngban a yima ni chulliba siba ni sɔɔna ni gban a yi ti Yɔmutien dene wo.
- 23 Dama Masia di yine u vuosi sikpenŋien dene wo, die gban gban dembiŋ di yi u hogu sikpenŋien. Masia vuosi yiwo u nyunghanŋ ta u yi ba Gbigbatitaantu.
- 24 Die wia, hoguba mu ba sɔɔŋ wa ba gban tɔngban jaan mana ma a yi ba chulliba siba Masia vuosisi di sɔɔna ba gban a yi wa dene.
- 25 Dembisi, ni chome ni hoguba siba die Masia di chone u vuosi ta tuo ba kun a kpi dene wo.
- 26 Die u yiwo naa, amu u nan yi ba kasi, ta bi nagi Ōmŋ wubalikaha anan Ōmŋ nyaan a su ba di u wɔnsi ba vuniŋ,
- 27 ta yinŋi nagi ba a yi u gban gban nuusi me anan vuniŋ, ta ba vunƙu di wo diginti, ta ba bi yi sugyalantielin, ta wo bian, hali bita gban.
- 28 Dembisi mu ba chome ba hoguba siba ba chone ba gban gban ba nyunghanŋ dene, dembiŋ dieke di chone u hogu, cho wo u gban gban miŋ.
- 29 Vuon wori a haa u gban gban u nyunghanŋ, ama vuon mana miŋŋi daansa u nyunghanŋ miŋ siba Masia di daansinana u didusirba dene wo.
- 30 Tinŋ ti yine u nyunghanƙa.
- 31 Ōmŋ gbanƙu baari di, “Naa wia, dembiŋ nan vaa u chɔɔŋ anan u nun, ama ta nagi u gban a lagun anan u hogu an ba yi jabalunŋ.”

32 Dmɔŋ wurɔ gie dagi ti wa wusie dieke di lobɔrɔna mɔŋ, ama n sɔba di ka daga ti mɔŋ yaa gamma Masia aŋaŋ ɔ didusɔrɔŋ wɔa mɔŋ.

33 Ama ka bi daga ni mɔŋ di di vuuna di dembiŋ mana chome ɔ hogɔ sɔba ɔ chone ɔ gbanɔ dene wo, ta hogɔ mana diaŋ yɔma ɔ chɔrɔ julma.

Efesusi 6

1 Balli, ni mɔ ni saagɔma yɔma ni tieliŋ ti Yɔmɔtɔien wɔa, dama die mɔna di ni yi.

2 Miraha sɔŋ, mɔrɔka gie yiwo mɔrɔ dieke Dmɔŋ di wolɔŋ a yi nɔaŋ a gɔti ka ma di, “Yɔma fɔ chɔa aŋaŋ fɔ naa julma,

3 amɔ jaan mana nan yi vuunɔŋ a yi fɔ, ta fɔ bi ye miivoli wanɔ tɔngbanɔka gie me.”

4 Chɔvalɔŋ, ni da pɔgɔli ni balli aŋaŋ tɔaŋ ta vaa ba sɔnyurɔŋ di haga, ama ni dagɔma ba ta kpaama ba yaa gamma wudieke ti Yɔmɔtɔien di yaalala.

5 Nɔnɔŋ vuodiekemba di yine yɔŋɔsɔ diaŋ, ni saagɔma ni tieliŋ nɔa, ta chɔgɔma ba ŋmaamɔŋ, ta tɔma yɔma ba aŋaŋ ni sugɔti mana sɔba ni tɔnna baa ni tɔma dene a yɔma Masia wa.

6 Ni da tɔma a yɔma ba saŋŋa dieke ba keŋ daansa ni nyuna ma, di ba biri ni, ama ni nagɔ ni gbanɔ a birɔŋ Masia yɔŋɔsɔ ta yime wudieke di yine Dmɔŋ choti aŋaŋ ni sugɔti mana.

7 Ni tɔma ni tɔuma aŋaŋ sugɔfɔalɔŋ sɔba ni tɔma yɔa ti Yɔmɔtɔien Masia ama ni daa yilime di ni tɔma a yɔa vuota nyuna ma,

8 ta simma a baarɔ ti Yɔmɔtɔien Masia nan keŋ tɔŋ vuonɔ mana yaa gamma wɔvurɔ dieke mana ɔ yine, ɔ yiwo yɔmɔ yaa vuodieke di sɔna ɔ gbanɔ.

9 Yɔŋɔsɔ tieliŋ, ni diaŋ ni mɔŋŋɔ pɔgɔli ni yɔŋɔsɔ ta da pɔgɔli ba aŋaŋ tɔaŋ, ta simma di nɔnɔŋ aŋaŋ ni yɔŋɔsɔsɔ mana yallɔ wa Yɔmɔtɔien balɔmɔŋ arzanna ma, ta ɔ die vuosi sarɔya ta ka luge.

10 Wudieke di kpatɔna kɔaŋ yiwo naa, ni vaa ti Yɔmɔtɔien hagɔrɔbɔ yi ni hagɔrɔma.

11 Ta nagɔ Dmɔŋ tɔntaala nyinti mana ɔ yɔnana ni wa a gbara ni gbanɔ, amɔ ni nan biagɔ zie a tuuli Sitaani wɔsanbiati.

12 Dama ti ka waga aŋaŋ vuodieke di yalla nyɔngbanɔŋ aŋaŋ zɔŋ, ama ti waga aŋaŋ haalɔbiati mana aŋaŋ ba yikotielɔŋ, aŋaŋ lele wo dɔnɔa ka gie limɔŋ ma sikpenɔtieliŋ, aŋaŋ ŋmɔŋsikpenɔŋ haalɔbiati.

13 Die wɔa, ni nagɔ Dmɔŋ tɔntaala nyinti mana a gbara ni gbanɔ lele, amɔ dabiakɔ di keŋ tɔgɔ ni nan biagɔ a tuuli daarɔ mi a gbati ni gbanɔ, ta tɔmbɔ di keŋ tɔaŋ ni nan ye zie keŋ keŋ.

14 Die wɔa ni zie keŋ keŋ, ta vaa ni wusie simma sɔba gbanɔŋ a bɔbi ni chɔasi, ta vaa sugɔyɔalɔŋ berɔŋ simma sɔba jakagɔkɔŋ a kagɔ ni nyɔa aŋaŋ ni kɔasi,

- 15 ta ni yi siri a mɔɔla wɔvɔŋ dieke di fialnana vuosi sɔgiti aŋ ka su siba ni sunene ni nura.
- 16 Wudieke di gɔtina nyinti gie ma yiwo naa, ni nagɪ ni yada Masia ma aŋ ka summa siba jakagɪki dieke ni pɔgɪlɪna ni nuusi me a yaa kaga Sitaani yuma di sina siba bolɪŋ wo,
- 17 ta pɔgɪlɪ ni gbatɪtaanɪŋ aŋ ka summa siba kuuti sibubiŋ, ta bi pɔgɪlɪ Dmɪŋ wɪaha aŋ ka summa siba takoobi dieke Halɪkasɪka di yaa tɔma wa.
- 18 Ni jɔsɔsɪma Dmɪŋ siba Halɪkasɪka di dagɪna ni dene saŋŋa mana. Ni jɔsɔsɪma Dmɪŋ di ɔ sunŋi ni jaŋŋ mana ma. Ni gbara ta daa vaa Dmɪŋ jɔsɔsɪŋ, ta jɔsɔsɪma Dmɪŋ saŋŋa mana a yuma Dmɪŋ vuosi mana.
- 19 Ta jɔsɔsɪma a yuma n gbaŋ, di Dmɪŋ sunŋi mɪŋ n wɔɔbalkaha ma amɔ n nan biagi yuori a balɪ wɔɔɔɔɔɔɔɔ diekemba di benne wɔvɔŋaha ma ta da chɪgɪma ŋmaamɪŋ.
- 20 Dama wɔvɔŋaha naŋ ma maŋ zie ta bie dansarika sɔŋ naa. Die wɪa ni jɔsɔsɪma Dmɪŋ di n biagi a balɪma di mɔna di n balɪ wɔvɔŋaha dene ta da chɪgɪma ŋmaamɪŋ.
- 21 Tɪ nɪmbɔa choti Tichikusi, vuodieke di yine tɪ Yɔmɔtɪeŋ tɪntɪntɔ aŋaŋ wusie wo, nan balɪ ni wɪa mana yaa gamma n ma amɔ ni nan di siba n berɪŋ di sina dene.
- 22 Die wɪa maŋ tɔma wa ni jɪŋɪŋ, di ɔ keŋ balɪ ni tɪ mana berɪŋ di sina dene, ta bi kpaŋŋɪsɪ ni.
- 23 Tɪ Chɔɔŋ Dmɪŋ aŋaŋ tɪ Yɔmɔtɪeŋ Yisa Masia yi tɪ nɪmballɪ mana sɔgɪdɔagɪŋ aŋaŋ choti aŋaŋ yada.
- 24 Dmɪŋ sunŋi vuodiekemba mana di chone tɪ Yɔmɔtɪeŋ Yisa Masia wa aŋaŋ choti dieke di wone kpatɪŋ.

Filipi

Filipi 1

- 1 Manɩ Pɔɔli aɳaɳ Timoti, tɩnɩ vuodiekemba dɩ yine Yisa Masia tuntuntɩ wa maaginana gbanɩ gie a yɩ Dmɩ vuovuna diekemba mana dɩ yine Yisa Masia didusurɩ ta bie Filipi tɩ ma, aɳaɳ ba nɩɳandusɩba aɳaɳ ba susunɳiribe.
- 2 Tɩ Chɔɔɳ Dmɩ aɳaɳ tɩ Yɔmɔtien Yisa Masia sunɳi nɩ, ta bɩ yɩ nɩ sɩgidɩagɩ.
- 3 N waasa Dmɩ saɳɳa dieke mana maɳ keɳ tɩnsɩ nɩ wɩa,
- 4 saɳɳa mana maɳ keɳ jɩɩsa Dmɩ a yɩ nɩ, n nɳaɳ jɩɩsa mɩɳ aɳaɳ sɩgɩfɩalɩ,
- 5 dama nɩ sunɳine mɩɳ dene wo yaa gamma wɩvunaha tɩɩmaha ma ka piiliku me wo a keɳ tɩgɩ jinne wɩa.
- 6 Die wɩa, n ka chulɩya dɩ Dmɩ vuodieke die dɩ piiline tunvɩɳɩ gie nɩ sɩgɩtɩ ma nan pɔgɩlɩka die yaa gamma, a ga tɩgɩ saɳɳa dieke ɩ balla ɩ keɳ kpatɩ tunvɩɳɩ gie daa dieke Yisa Masia dɩ balla ɩ keɳ wo.
- 7 Nɩ bie n sɩɳ ma saɳɳa mana. Die wɩa, maɳ yile nɩ wɩa naa dɩ vuna, dama a nɩɳ saɳɳa dieke die n benne n dɩɳɳɩ ta mɩa dɩ n vaa wɩvunaha zie wo, a keɳ tɩgɩ saɳɳa dieke n june dansarɩka ma wa, nɩ mana die sunɳi mɩɳ mɩɳ aɳaɳ tɩɳ dieke Dmɩ dɩ sunɳine mɩɳ a nagɩ a yɩ mɩɳ wa.
- 8 Dmɩ yine n siaratien dɩ n sɩɳ seɳ bie nɩ ma aɳaɳ Yisa Masia gban gban choti.
- 9 N jɩɩsa Dmɩ dɩ nɩ choti nan dɩ gɩta saɳɳa mana, dɩ nɩ wusie yɩaɳ aɳaɳ nɩ sɩbɩɳ mana gban nan dɩ gɩta
- 10 amɩ nɩ nan biagɩ vɩari jadieke dɩ faasɩna vuna, amɩ ka kɩaɳ chaɳ nɩ kaɳ bɩ yaa dɩgɩntɩ aɳaɳ biɳ daa dieke Masia dɩ bala ɩ keɳ wo,
- 11 ta yime tunvuna pam Yisa Masia hagɩɳɩ ma, amɩ Dmɩ saɳɳ nan ye birɩɳ aɳaɳ pɩmpagɩɳ.
- 12 N nɩballɩ, n yaala nɩ simma dɩ wudieke dɩ haarɩna mɩɳ wa sunɳi wo wɩvunaha dɩ gara nɩɳɳa wusie.
- 13 Die wɩa, naalɩba gbɩgbartɩba mana aɳaɳ vuodiekemba dɩ benne giena mana wa sɩba a baarɩ dɩ n yine Masia tuntuntɩ wɩa maɳ bie dansarɩka sɩɳ.
- 14 N dansarɩka ma berɩɳ yɩ wa tɩ nɩballɩ pam sikimɩɳ tɩ Yɔmɔtien sien me, ta ba bala wɩvunaha ta ka chɩga nɳaamɩɳ.
- 15 Vuosi batɩɳ mɩɩla Masia wɩaha dama ba yaa wa sɩgɩbiɳ aɳaɳ nyantaati, ama batɩɳ nɩɳ mɩɩlaha mɩɳ aɳaɳ sunɳanyilivuna.

- 16 Vuodiekemba di tunnana ananj ba choti naa siba a baari Dmuj die yuna muj wuvunaha tsuma di n vaa wuvunaha zie.
- 17 Vuosi batanj dianj ka musla Masia waha ananj ba sugiti, ama ba musla ananj sunjanyilibati; ta yile di ba nan nagj muj a yi wuj ma n yene bie dansarka ma naa.
- 18 Die ka chusya. N yaa wa sugitalj ka wa, dama du yi ba musla ananj sunjanyilivuna yaa sunjanyilibati, wudieke di yine talasi yiwo ba musla wa Masia waha. N nan di yaa sugitalj sanja mana
- 19 dama n siba a baari di ni Dmuj jusuj ananj ni sunji dieke di nyunnana Yisa Masia Halkaska ma wa wa, n nan kej a nyuj dansarka ma.
- 20 N sugunanuj ananj tama yiwo di n da kej yi n gbanj viivi, ama ta yalluma suguhaguruj lele ananj sanja mana, ta du yi manj kpi yaa manj beri n miivoli me, n nan vaa Masia saanj ye buruj.
- 21 Dama du yi manj beri n miivoli me, n beri muj a yia Masia, ama du yi kuj manj kpi, die nan faasi yj muj nyuari.
- 22 Du yi manj nan di bie n miivoli me ta nan bagi yi wudieke di yaa nyuari, die nuj, n ka siba jadieke n baanj vuarj.
- 23 Nyinti ale wa gie yine wudiekemba di datnana muj; n tuj nan faasi yaala di n vaa miivolike gie, ta ga bemme ananj Masia, die tuj nan faasi vuna.
- 24 Ama ni wa, di faasi vuna di n bemme n miivoli me.
- 25 N siba muj di kanuj ka vurja ta chuluj wori, die wa manj siba di n nan di beri. N nan di beri ananj ni mana, amu ni nan di hagurj ta yaa sugitalj ni Masia dusuj ma.
- 26 Ni nan di faasi yaa sugitalj Yisa Masia ma du yi manj kej kej ni jigij bbra.
- 27 To, wudieke di yine nuhmuna yiwo naa, ni vaa ni berij summa siba Masia wuvunaha di daguna dene, ta du yi manj bagi a kej ye ni yaa manj ka keje, ama n nan wuj di ni mujj zie muj ananj sunjanyili balumuj, ta yaa nuabalumuj ta kpanja ni gbanj ta wuvunaha yaa gamma ni yadaka Yisa Masia ma nan di gara nuja.
- 28 Ni da chiguma ni dataasi, ni yalluma suguhaguruj sanja mana ta die nan dagu ba di banuj ba bala ba nan, ta nuuj ni hagu, dama Dmuj yuna ni nyanjuj.
- 29 Ni wuj yaa sienj muj di ni tuj yj Masia, daa ni yine wo yada nyuna ma, ama ni die wahala u wa.
- 30 Lele, ni nan gutj n ma tombu ma. Di yiwo tuj dieke die ni yene muj n wagunana wa, ta lele ni wuj di n ye waga muj.

Filipi 2

- 1 Nl benne Masia ma naa yine ni mɔŋŋi zie, ta ɔ choti di vaa ni sɔgiti di fiɔla, ta ni yaa Halikasika didusɔritan, ta yaa choti anan zɔɔlɔnchigila anan tan.
- 2 Die wɔa man bala ni di ni yallɔma sɔŋanyili balɔmɔŋ ta vaa n sɔgɔfiɔlɔŋ guti, ta yallɔma choti balɔmɔŋ ta ni sɔŋanyile mana yi bunyi.
- 3 Nl da yime wun a nyɔmma sɔgɔbɔan anan kalinbaani ma, ama ni sɔsɔŋ ni gban tɔŋgban, ta kɔtɔma tan a tɔan ni kɔtɔna ni gban dene wo.
- 4 Nl da vasɔma ni baga bemme ni nyinti nyuna ma, ama ni vaa ni baga bemme ni chanchaalɔŋ nyinti ma gban.
- 5 Nl vaa beri dieke Yisa Masia die di yalla wa bemme ni ma:
- 6 Ɔ nɔasi wa Ɖmɔŋ sanɔa mana ama die ɔ ka vaa ɔ nɔasɔna anan Ɖmɔnni di yi jadieke ɔ yigine keŋ keŋ
- 7 ama ta saagi ɔ gban gban choti me ta vaa jadieke ɔ yalla wa ta nagi ɔ gban a bɔrɔŋ sɔba yɔmɔ. Ta yi vuota ta keŋ nyun a yi vuota
- 8 Die ɔ sɔsɔŋ ɔ gban, ta saagi Ɖmɔŋ nɔan a keŋ a kpi dagariku ma gban.
- 9 Naa wɔa Ɖmɔŋ di kɔti wa a tɔan vuon mana, ta yi wa saan dieke di yine saan kpenkpen a tɔan saara mana,
- 10 di ka yi an vuodiekemba di benne arɔzanna ma anan tɔŋgbanɔka gie me anan kpiile tigin ba mana keŋ gbirigi ba dune me, ta yima wunɔŋ Yisa saari gie jilima,
- 11 ta vuon mana nan daansi bal di wunɔŋ Yisa Masia yine Yɔmɔtɔien an ka bɔrɔ ti Chɔɔŋ Ɖmɔŋ saan.
- 12 N nɔballi, die ni saaga a yɔa mɔŋ mɔŋ sanɔa dieke die n bene ni jigiri, lele n wone ni jigiri naa, ni mɔ ni faasi a saagama a yima mɔŋ mɔŋ. Die wɔa ni ko ye tuma anan nɔmaamɔŋ ta chelime ta tɔmma tɔŋ dieke Ɖmɔŋ di gbati ni a taan di ni tuma wa
- 13 dama Ɖmɔŋ tuma ni ma sanɔa mana di ni yaalɔma ɔ choti yiile ta bi yime ke.
- 14 Nl yime wun mana ta da vɔsumma yaa a nɔgɔma nɔnhagɔŋ,
- 15 amɔ ni nan di wo bɔan, ama ta yi sɔgɔyɔlɔntielɔŋ, ta yi Ɖmɔŋ balli diekemba di wone danɔa, dama ni bie wo tɔŋgbanɔka gie vuotogiti anan vuobati sunsɔŋ mɔŋ. Di yiwo talasi di ni nyigɔsɔma ba sunsɔŋ sɔba chɔŋmarisi di nyigɔsɔnana nɔmɔsikpen dene wo,
- 16 ama ta bal miivoli wɔa. Du yi ni tuma die, n nan daansi yallɔ nyɔsɔŋ nɔŋ daa dieke Yisa Masia di bala ɔ keŋ wo, dama ka nan keŋ dagi di n wahala anan n tɔsumaha ka yi yɔrɔ.
- 17 Du yi man nagi n miivoli gie a taan a guti wahala dieke n wone dii wo ta vaa ni yi yada naa wa, n nan di yaa sɔgɔfiɔlɔŋ, an ti mana lagun a yallɔma sɔgɔfiɔlɔŋ.

- 18 Die gbanj gbanj di yi talasi di ni yallima sugifalij anj manij anjan ni mana lagij yallima sugifalij.
- 19 N yaa tama ti Yomutienj Yisa ma di n tuj Timoti ni jigij lele, ta wuj ni wia anj n suj dua.
- 20 U nyuna ma u baga benne ni ma anjan wusie siba n baga di benne ni ma dene wo.
- 21 Vuodiekemba mana di tialna nij, vuonj mana nine nminti wa anjan u tuj jaan, ta ba baga wo wudieke di yine Yisa Masia sutti ma.
- 22 Ni siba di Timoti tuma dagya di u tuma anjan wusie. U tuma muj anjan muj wuwunaha tuma ma siba bua di njaana tuma anjan u chonj dene wo.
- 23 N yaa tama di di kaanj yuasi n nan tuj wa ni jigij manj ye wia di bala a yinj dene.
- 24 Ti Yomutienj wia, n yaa tama di di kaanj yuasi n gbanj n nan kenj ni jigij.
- 25 N yile di di yiwo talasi di n tuj ti numba Epafirodatusi, vuodieke di tunna anjan nuhmuna ta mia di u sunji muj anjan Masia tumaha, wuj u bina yi vuodieke die ni tunna wa u kenj sunji muj wo.
- 26 U chele muj di u ye ni mana. U suj die chusija muj die ni wunna di u yuagi muj wa.
- 27 Ka seij yiwo wusie di die u yuagi muj ta gbigi kunj, ama Omuj die di chigi wa zoolij, daa u nyuna ma, ama die u chigi wa n gbanj zoolij, ta vuar muj nyuj u kunj sugichusij di bala ka guti u yuagij sugichusij ma wa.
- 28 Die wia, n chele muj di n tuj wa ni jigij amu ni kenj ye wo, ni nan di yaa sugifalij bibra, ta n gbanj n sugichusiku bia.
- 29 Ni tuo wo anjan sugifalij ti Yomutienj saanj ma, ta yima vuodiekemba di sina siba wuj jilma
- 30 dama die u ka waga u miivoli wia, ta die baa u kpi Masia tumaha wia gbanj, di u yi muj sunji dieke die ni kana ka biagi a yi muj wa.

Filipi 3

- 1 N numballi, ka kpatij yiwo ni yallima sugifalij ti Yomutienj ma. Manij n baga wori di n bi maagi ni wudiekemba die n wone maagi a yi ni wa, manj yi die, ka nan yi ni sunjinj.
- 2 Ni summa wubayiiribe, vuodiekemba di sina siba gbaasi ta bala di ni mu ni gobi wo ni kola wa.
- 3 Tinij vuodiekemba di janna Omuj Halikasika haginj ma wa yine vuodiekemba di senne gobi ti kola. Tinij ti ka yaa tama vuota chura ma, ama

ti kuule miŋ yaa gamma wudieke Yisa Masia di yine. Tinŋ ti ka kuule yaa gamma wudieke ti yine

⁴ ama n tinŋ nan biagi a kuuli. Du yi batanŋ di kuule yaa gamma vuota chɔara, die niŋ n yaa wia pam di n kuule a tanŋ die.

⁵ Dama die ba murina miŋ ta ka daraa anu daraanŋ ba gobi n kɔli, ta ba muru miŋ Juu vuonŋ, Benjamani buuriŋ ma, ta manŋ yi Juu vuonŋ ananŋ wusie. Du yi Mosisi miraha dusiŋ, die n yiwo Farasi vuonŋ ta dha siba Farasisi vuosi di dina dene wo, die n dha miŋ ananŋ niŋmina,

⁶ ta die di kenŋ mugise Masia didusiŋ gbanŋ. Du yi vuonŋ di nan di di miraha ta yi vuovunɔ Dmiŋ jigiŋ, manŋ niŋ n wo banŋ yaa gamma ka ma.

⁷ N tinŋ nan biagi biisi waha gie mana di a yaa wa nyɔari, ama n daansi ye ta a mana wo nyɔari Masia wia.

⁸ Daa genhe nyuna ma wone nyɔari a yi miŋ: ama n daansi ye ta jaanŋ mana wo nyɔari; dama n sibina n Yɔmutienŋ Yisa Masia ta ɔ sibiɔ nyɔari di faasi dala naa wia. Ɔ wia manŋ nagɔ jaanŋ mana a vigi taanŋ, manŋ n wasa a mana tanɔɔɔŋ ma jagima, di n miŋni summa Masia,

⁹ ta miŋni taasi ananŋ wa ananŋ wusie. Lele niŋ, n yiwo vuovunɔ Dmiŋ jigiŋ daa n dina miraha wia, ama n yine Masia yada wa wia. N yadaka wia Dmiŋ di nagɔ miŋ a biriŋ vuovunɔ ɔ jigiŋ.

¹⁰ Wudieke mana n yaalala yiwo di n miŋni summa Masia, ta bi summa ɔ kumbu hagiku haguriŋ, ta bi dii wahala ananŋ wa, ta n berikɔuri kpi siba ɔ kpine dene wo,

¹¹ ta yaa tama di n gbanŋ n nan kenŋ hagi kuŋ me ta ye miivoli.

¹² N ka bala di n wɔŋ yiwo vuovunŋ dieke Dmiŋ di yaalala di n yi wo, n ye ka tugi die, ama n ye ko mia miŋ siba chichiguru di n ga nyanŋni a ga tuo tune dieke wia Yisa Masia die di vɔarina miŋ di n tuo wo.

¹³ N nɔballi, n siba a baari di n ye ka nyanŋni nyanŋniɔ, ama wɔbalumiŋ manŋ yie, n daama wa wudiekemba mana di benne n kɔanŋ, ta mia di n tugi jadieke di benne n niŋna wa.

¹⁴ Die wia manŋ chiga a tuole jigidieke chigulaha di bala ka kpati wa, di n ga a tuo tune dieke di yine arɔzanna ma miivoli, ta Dmiŋ di wa miŋ ka wia Yisa Masia ma wa.

¹⁵ Di yiwo talasi di tinŋ vuodiekemba di kurinna Halkaska ma wa mu ti yallima sunjanyileke gie, ama ni batanŋ yaa wa sunjanyili gaasi, ama Dmiŋ nan yuori ni nine.

¹⁶ Die wia, ni vaa ti pɔgli wusieke gie siba die ti pɔgulna ka dene a kenŋ tugi lele wo.

- 17 N nɔmballi, nɩ chansiɩa mɩŋ. Nɩ nagi nɩ sɔŋanyile a yi vuodiekemba dɩ dina wɔvɔŋ dieke die tɩ nagɩna a yɩ nɩ wa sieku.
- 18 Die n wɔŋ bali nɩ wɩaha gie mana saŋŋa dieke dɩ tianna wa, ama lele n bɩ bala nɩ aŋaŋ nintaanti, dɩ vuosi pam benne ta ba berɩŋ dɩ nagi ba a bɩrɩŋ Masia dagarɩkɩ kumbu dataasi.
- 19 Ba kpatɩŋ yiwo chɩsɩsɩŋ, dama ba nyuuti yine ba ŋmɩna. Ba kuule aŋaŋ jadieke dɩ nagɩnana ba yie viivi me, ta yile yaa gamma tɩŋgbaŋka gie nyinti nyɩna ma.
- 20 Ama tɩnɩŋ nɩŋ, tɩ yiwo arɩzanna ma ballɩ, ta tɩ chele a chɩsa tɩ Gbɩgbatɩtaanti, vuodieke dɩ yine tɩ Yɔmɔtɩeŋ Yisa Masia wa dɩ ɔ nyɩŋ arɩzanna ma a keŋ.
- 21 Ɔ nan keŋ tarɩŋ tɩ tɩŋgbaŋka gie nyɩŋgbaŋ dieke dɩ wone hagɩrɩŋ ta nan keŋ kpi wo aŋ ka nɩasi ɔ gbaŋ gbaŋ arɩzanna ma nyɩŋgbaŋɩŋ. Ɔ nan keŋ a nagi hagɩrɩ dieke dɩ vana ɔ su jaŋŋ mana wa a yi die.

Filipi 4

- 1 Die wɩa, n nɔmballi, nɩnɩŋ vuodiekemba n chone, ta yaala n ye nɩ naa, nɩnɩŋ nɩ yine maŋ yalli sugɩfaliŋ ta vasa maŋ kuule nɩ ma. N nɔmballi choti, nɩ mɩŋŋɩ zie ta dia tɩ Yɔmɔtɩeŋ Yisa Masia dene.
- 2 N taa Yuwodia aŋaŋ Sintike, n jɩsɩsa nɩ, nɩ kpaŋŋɩ nɩ gbaŋ a bemme aŋaŋ taŋ aŋaŋ sugɩfaliŋ tɩ Yɔmɔtɩeŋ wɩa.
- 3 Ta fɩnɩŋ vuodieke dɩ yine n didɩsɩrɩtaŋ aŋaŋ wusie wo, n yaala fɩsɩ sunŋi wo hogɩba bale wo gie, dama banɩŋ aŋaŋ Kilementi aŋaŋ vuodiekemba mana dɩ yine n tuntɩŋ chanchaaliŋ, ta ba saara dɩ bie Dmɩŋ miivoli gbaŋkɩ ma wa, die lagɩsɩ tɩma mɩŋ pam, wɩvɩnaha mɩsɩliŋ ma.
- 4 Nɩ yallɩma sugɩfaliŋ nɩ taasɩna aŋaŋ tɩ Yɔmɔtɩeŋ wɩa. N bɩ bala nɩ, nɩ yallɩma sugɩfaliŋ.
- 5 Nɩ bemme sɔmm aŋaŋ vuonɩ mana. Tɩ Yɔmɔtɩeŋ kenɩŋ gbɩgiye mɩŋ.
- 6 Nɩ daa vaa nɩ sɩŋ chɩsɩsɩ jaŋŋ mana ma. Ama nɩ jɩsɩsɩma Dmɩŋ a yaalɩma jadieke dɩ yine talasi a yɩ nɩ. Nɩ jɩsɩsɩma Dmɩŋ, a waasɩma wa nɩ sugɩti ma saŋŋa mana, ta bali wa wudieke nɩ yaalala.
- 7 Ta Dmɩŋ nan yɩ nɩ ɔ sugɩfali dieke dɩ tianna vuota sugɩfaliŋ mana aŋ ka sunŋi nɩ sugɩti aŋ nɩ sɩŋanyile dua jigibalɩmɩŋ dama nɩ taasɩna aŋaŋ Yisa Masia wɩa.
- 8 N nɔmballi, wudieke dɩ yine kpatɩŋ wɩnna, nɩ vaa nɩ sɩŋanyile suuli aŋaŋ wudieke dɩ vɩna ta yaa bɩrɩŋ, aŋaŋ wudieke dɩ yine wusie, aŋaŋ wudieke dɩ yalla julɩma, aŋaŋ wudieke Dmɩŋ dɩ yene aŋ ka vɩna, aŋaŋ wudieke dɩ wone bɩaŋ, aŋaŋ wudieke vuosi dɩ chone, aŋaŋ wudieke dɩ yalla saŋŋ vɩnɩŋ, aŋaŋ wudieke dɩ vɩŋŋa, aŋaŋ wudieke mana dɩ vɩna aŋaŋ bɩrɩŋ.

- 9 Ta ni nagi wudiekemba mana ni bɔgɔrɩna aɲaɲ wudiekemba ni tuone a nyɲɲ n jigɪɲ, aɲaɲ n wɔbalkaha aɲaɲ n wuyiike mana a tɔɲ tɔɔma. Ta Ɖmɲɲ, vuodieke dɪ yɪnana tɪ sɔgɪdɔagɪkɔ nan dɪ beri aɲaɲ ni.
- 10 N yaa sɔgɪftalɲ ta waasa tɪ Yɔmɔtɪeɲ, dama aɲaɲ ka yɔasɪna mana ama ni baga ye bie n ma. Wusie, ni seɲ cho mɲɲ mɲɲ, ama die ni ka ye sien mɲɲ dɪ ni dagɪ die.
- 11 N ka yile dɪ ni daaɲ wa n wɪa die wɪa maɲ bala naa, dama manɲɲ n wɔɲ bɔgɔrɩ wa n nine dɪ bala ka suuli jadieke mana n yalla dene.
- 12 N sɪba waarɲɲ berɲɲ aɲaɲ chagɪtɪ berɲɲ. N wɔɲ bɔgɔrɩ a mana; die wɪa, du yi jigidieke n benne wo dɪ yi kɔɲ yaa chagɪtɪ, du yi ka dala yaa du yi bɪta, ama n nine suule jadieke n yalla saɲɲa mana mɲɲ.
- 13 Masia dɪ yɪna mɲɲ hagɔrɲɲ wɪa, n nan biagɪ yi wɪɲɲ mana.
- 14 Ama die ni yiwo vɔnɲɲ pam ni sunɲɲine mɲɲ n wumugisikehe me wo.
- 15 Nɲɲɲ Filipi vuosi sɪba dɪ die n wolinne piili Masia wɔvɔnaha mɔɔɪtkɔ, die n nyɲna Masedonia tɲɲ ma wa, die ni nyɲna ma die ni yɪne Masia dɪdɪsɪrɲɲ diekemba dɪ sunɲɲinene mɲɲ. Die ni yiwo vuodiekemba die dɪ gɪtɪna a dii n nyɔarɪ aɲaɲ n nanɲɲ.
- 16 Die n benne Tesalonika tɲɲ ma wa ta die yaala sunɲɲɲɲ wo, die ni ɲaana sunɲɲe mɲɲ.
- 17 Dɪ ka su sɪba n yaala piinisi ni jigɪɲ, ama n yaala ni tuo wo nyɔarɪ a nyɲɲ Ɖmɲɲ ma mɲɲ.
- 18 N tuo ni piinisi mana mɲɲ, amɔ a yɪ mɲɲ. Piini dieke ni nagɪna a tɔɲ Epafirodatusi wo vaa maɲ chagɪ mɲɲ. Piinisi mi su sɪba kaabi dieke nyuugɪɲ dɪ vɪɲna ba nagɪna a yɪ Ɖmɲɲ, ta ka ftalɪ ɔ sɔɲ, ɔ tuo ke.
- 19 Die wɪa, Nabidie Ɖmɲɲ vuodieke n jɪanna nan yɪ ni ni nyɲɲyaalka mana, ta a nan nyɲɲ wa ɔ nyinti dieke dɪ faasɪna dala ta bie arzanna ma wa, Yisa Masia wɪa.
- 20 Vuosi bɪrɪma tɪ Chɔɔɲ Ɖmɲɲ saaɲ yaa gamma haahuu. Wusie.
- 21 Ni waasɪ vuodiekemba dɪ yɪne Ɖmɲɲ vuosi Yisa Masia wɪa. Tɪ numball diekemba dɪ benne gɪena wa waasa ni.
- 22 Ɖmɲɲ vuosi mana waasa ni, a tɪaɲ ba mana vuodiekemba dɪ yɪne naaɲ Siiza tigɪɲ tɔntɔntɲɲ gbaɲ waasa ni.
- 23 Tɪ Yɔmɔtɪeɲ Yisa Masia sunɲɲɪ ni mana.

Kolosia

Kolosia 1

- 1** Manɩj Pɔɔli, vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu Ɖmɩj choti wɩa, aɳaɳ tɩ nɩmbɩa Timoti, maaginana gbanɳu gie
- 2** a yɩa Ɖmɩj vuosi diekemba di benne Kolosia tɩj ma, ta yi tɩ nɩballɩ diekemba di yine Yisa Masia yada wa. Tɩ Chɔɔɳ Nabidie Ɖmɩj suɳɳi nɩ, ta yi nɩ suɳɳɩvaguɳ.
- 3** Tɩ ɳaaɳ waasa Ɖmɩj vuodieke di yine tɩ Yɔmɔtɩeɳ Yisa Masia Chɔɔɳ wa tɩ keɳ jɩɩsa Ɖmɩj a yɩa nɩ saɳɳa mana,
- 4** dama tɩ wɩɳya mɩj nɩ yine Yisa Masia yada dene ta bɩ cho Ɖmɩj vuosi mana dene.
- 5** Die piiliku me saɳɳa dieke nɩ wɩɳna wɩvɩnaha di yine wusie wo, die nɩ wɩɳya mɩj yaa gamma wɩvɩna diekemba di chɩsɩnana nɩ arɩzanna ma wa mɩj.
- 6** Wɩvɩnaha gie di kenne nɩ jigiri tɩga jigɩj mana mɩj tɩɳgbanɳka gie me ta wɩɳsa vuosi berɩj sɩba ka wɩɳsɩna nɩ berɩj a nyɩj daa dieke die nɩ wɩɳna ta sɩba Ɖmɩj zɔɔlɩnɩɩɩɩla aɳaɳ wusieke di sɩna die wo.
- 7** Die nɩ buɳɳɩ wa wɩarɩ gie a nyɩj tɩ tuntɩɳ chanchaaɳ Epafirasi, vuodieke n faasɩna cho jigɩj, wɩɳɩj ɩ yine Masia tuntuntu dieke di tɩnnana aɳaɳ wusie a yi tɩ.
- 8** Ɔ bɩ balɩ tɩ nɩ choti yaa gamma nɩ chanchaalɩj ma di sɩna dene Ɖmɩj Halɩkasɩka suɳɳɩj wɩa.
- 9** Naa wɩa, a nyɩj daa dieke tɩ wɩɳna nɩ wɩa wa, tɩ ka vaa Ɖmɩj jɩɩsɩj nɩ wɩa, di wɩɳɩj Ɖmɩj yi aɳ nɩ sɩba wudieke ɩ yaalala, ta yi nɩ ɩ Halɩkasɩka yɩaɳ aɳaɳ ka sɩbɩj mana,
- 10** amɩ nɩ nan biagi beri beri dieke tɩ Yɔmɔtɩeɳ di yaalala, ta yie wudieke di nannana ɩ suɳ, amɩ nɩ nan di bɩɩma ta sɩba wa saɳɳa mana.
- 11** Wɩɳɩj Ɖmɩj yi nɩ haɳɩɳ pam sɩba ɩ yalla haɳɩɳ mana dene wo amɩ nɩ nan di yaa hanɩa aɳaɳ suguru.
- 12** Nɩ waasɩma tɩ Chɔɔɳ Ɖmɩj aɳaɳ suɳɳɩalɩj. Wɩɳɩj ɩ vana nɩ mɩ di nɩ guɩɩ attɩ faarɩ dieke ɩ yɩna nɩvaɳ di ɩ nan nagi yi ɩ vuosi arɩzanna ma wa.
- 13** Wɩɳɩj ɩ vɩarɩna tɩ a nyɩj Sitaani haɳɩɳ ma a nagi tɩ a yi ɩ Bɩa dembiɳ choti naarɩ ma.
- 14** Ɔ Bɩa dembike wɩa ɩ nagi tɩ tumbɩatɩ a chaa tɩ ta vɩarɩ tɩ a nyɩj yɔɳɩsɩ ma.
- 15** Vuonɳ kaanɳ biagi ye Ɖmɩj ama ɩ Bɩa dembiɳ Masia yiwo ɩ nɩasɩj. Wɩɳɩj ɩ tianna jaanɳ mana, ta yi Ɖmɩj nyɩjnaanɳka mana sikpeɳ tieɳ.

- 16 Dama ɔ ma Ɖmɔɔ dɪ naaŋ jaan mana dɪ benne arɔzanna ma aŋaŋ tɔŋbaŋka gie me, nyindiekemba tɪ yesinene aŋaŋ nyindiekemba tɪ kana ka yese. Wɔnɔɔ ɔ naanna nyindiekemba mana dɪ yalla hagurɔɔ aŋaŋ yiko, aŋaŋ malakasi diekemba dɪ yalla hagurɔɔ aŋaŋ haaltɪ mana. Masia ma Ɖmɔɔ dɪ naaŋ jaan mana ta nagɪ jaan mana a yɪ wa.
- 17 Wɔnɔɔ Masia wɔŋ beri mɔɔ ta jaan mana wori, ta ɔ wɪa jaan mana dɪ beri sɪba Ɖmɔɔ dɪ sanna dene wo.
- 18 Wɔnɔɔ ɔ yine ɔ vuosi mana sikpeŋ ta ɔ vuosi dɪaŋ dɪ yi ɔ nyɔŋbaŋɔɔ. Ɔ vuosisi miivoli nyɔnna ɔ jigɪŋ. Wɔnɔɔ ɔ yine Ɖmɔɔ Bɔa dembiŋ dieke dɪ kpine ta woliŋ hagɪ kuŋ me, dɪ ɔ nyɔna ma ɔ yi jaan mana mana sikpeŋ tienɔɔ,
- 19 dama die dɪ yiwo Ɖmɔɔ nansɔɔ dɪ Masia yalluma wɔnɔɔ Ɖmɔɔ gbaŋ gbaŋ beriŋ aŋaŋ wusie.
- 20 Ɔ Bɔa dembike wɪa ta Ɖmɔɔ yi jadieke mana dɪ benne ŋmɔɔsikpeŋ aŋaŋ tɔŋbaŋ dɪ yɪŋɔɔ yi ɔ zɔalɔɔ aŋaŋ sɔŋɔɔfɪalɔɔ; ta zɪŋ dieke die dɪ nyɔna ɔ Bɔa dembike ma wa dagarɪkɔ ma wa wɪa ɔ yi sɔŋɔɔfɪalɔɔ dɪ beri tɪnɔɔ aŋaŋ wɔnɔɔ sɔnsɔɔ.
- 21 Saŋŋa kaanɪ, nɪ sɔŋanyilibatɪ aŋaŋ nɪ tɔmbɪatɪ die yine nɪ Ɖmɔɔ dataasɪ, ta nɪ yɔa aŋaŋ wa,
- 22 ama lele nɔɔ, ɔ Bɔa dembike nyɔŋbaŋɔɔ kumbu dagarɪkɔ ma wɪa ɔ bɪ yi nɪ ɔ zɔalɔɔ dɪ ɔ nagɪ nɪ aŋ nɪ yi sɔŋɔɔfɪalɔɔntielɪŋ, ta wome dɔŋɔntɪ, yaa bɪaŋ, ta keŋ ɔ jigɪŋ.
- 23 Ama sie nɪ kpaŋɔɔ nɪ gbaŋ aŋaŋ wusie ta bemme nɪ yadaka ma ta zie keŋ keŋ, ta daa tarɪ a nyɔŋ nɪ tamaka ma, tama dieke die nɪ yene saŋŋa dieke nɪ wɔnna wɔvɔnaha; ta die ba mɔɔɪ wɔvɔnaha a yɪ vuota mana wa tɔŋbaŋka gie me; ta manɔɔ Pɔɔli yiwo ka tɔntɔntɔba wɔnyɪ wa.
- 24 Lele nɔɔ n wa yaa sɔŋɔɔfɪalɔɔ n dinene wahala nɪ wɪa wa, dama wahala dieke n dinene, n tɔma kpata wa wahala dieke Masia dɪ nagɪna zie dɪ n dii wo, ɔ nyɔŋbaŋ dieke dɪ yine ɔ didɔsɪrɪba wa.
- 25 Ta Ɖmɔɔ dieke dɪ yɪna mɔɔ tɔɔmaha dɪ tɔŋ wa, wɔnɔɔ ɔ yine mɔɔ Masia didɔsɪrɪba mi yɔmɔ nɪ sɔŋŋɪŋ wɪa, dɪ vuosi sɪmma Ɖmɔɔ wɪaha.
- 26 Wɪaha yiwo wɔɔɔbɪrɪ diekemba Ɖmɔɔ dɪ nagɪna a ɔbɪrɪ vuota saŋŋa kaanɪ, ta buuriŋ mana dɪ ka sɪba ha, ama ta lele ɔ wa yuori dagɪ ɔ vuosi.
- 27 Ɖmɔɔ saŋya dɪ ɔ yuori wɔɔɔbɪrɪka wɪaha a dagɪ ɔ vuosisi mɔɔ. Ɔ wɔɔɔbɪrɪka wɪaha faasɪ vɔna mɔɔ, ta yaa nyɔarɪ a yɪ vuota mana. Dɪ daga dɪ Masia bie nɪ ma, die wɪa, nɪ yaa tama dɪ nɪ nan daansɪ gutɪ a bie Ɖmɔɔ chuulikpeŋkpɔkɔ ma.
- 28 Die wɪa, Masia wa wɪa tɪ mɔɔɪa, ta kpaama vuonɔɔ mana, ta naga yɪaŋ yiri yiri mana a daga vuonɔɔ mana, dɪ tɪ yi aŋ vuonɔɔ mana hagurɔma ɔ Masia dɔsɔŋ ma, ta nagɪ ba a yɪ Ɖmɔɔ.

29 Naa wia, man ko kpanɲa n gban aɲaɲ haɲɪ dieke mana Masia di yi mɲ ta bu dala wa.

Kolosia 2

1 N yaala ni simma n kpanɲɲana n gban ni wia aɲaɲ Masia didusɪ diekamba di benne Lodisia tɲ ma, aɲaɲ vuodiekamba di yene ka ye mɲ ma dene.

2 N yaala ba sɔɲɪ haɲɪma, ta ba lagɪ taɲ aɲaɲ choti, ta simma Masia waha chiasɪ, ta yi wo yada aɲaɲ wusie, ta ye sɔɲɪtalɪ dieke vuosi di ɲaana ye ba keɲ sɪba Dmɲ waha chiasɪ dene, ta simma Dmɲ wɔɔbɪkɪ dieke di yine Masia wa,

3 ɔ nyuna ma yalla wusie yɲaɲ aɲaɲ sɪbɲ.

4 Die wia man bala ni naa, ni daa vaa vuon naɲ nuansɲ a gaɲ ni,

5 dama n wone ni jigin aɲaɲ n nyɲɲbanɲ naa, ama n yile ni wia saɲɲa mana ta n бага di bie ni ma, ta n sɲ di falɪ aɲaɲ ni, ta ye ni benne vuɲɲ dene wo, aɲaɲ ni yine Masia yada aɲaɲ wusie dene wo.

6 Die ni tuone Yisa Masia di ɔ yiwo ni Yomɲɲɲ wo, ni bemme ɔ ma dene,

7 ta vaa ni yada dagɪsɪ sɲɲ ɔ ma, ta ni yada bie ɔ ma ta yaa haɲɲ sɪba ba dagɲa ni dene wo, ta waasɲa wa saɲɲa mana.

8 Die wia, ni daa vaa vuon naɲ vuota yɲaɲ a gaɲ ni; wudieke di kana ka taasɪ aɲaɲ Masia, ama ta yi tɲɲɲanka gie yɲaɲ aɲaɲ vuota dagɲ.

9 Dama Masia nyɲɲbanɲ ma Dmɲ berɲ di beri

10 ta ni tuo wusie miivolike ni taasɲa aɲaɲ wa wia. Wɲɲɲ ɔ yine sikpeɲ tielin aɲaɲ haɲɲtielin mana jakɲɲ.

11 Nɲɲ aɲaɲ wɲɲɲ berɲ wia ni tuo kɔlagobɲ, ama ka ka yi vuota di nagɲa nuɲ a gobi ni nyɲɲbanɲ wa. Masia gobiku die vɲarɲa ti a nyɲ bɲaɲ ma wa,

12 dama saɲɲa dieke ba sɲa ni Dmɲ nyaabu die ni gɲɪ wa Masia ma ba guu ni, ta ni bi haɲ aɲaɲ wa ni nyaabu sulaha ma, ni yada dieke di benne Dmɲ haɲɲ tɲɲa dieke di sɲɲɲna Masia a nyɲ kumbu me wo wia.

13 Saɲɲa dieke di tianna wa, die ni yiwo sɪba kunti ni bɲaɲ wia aɲaɲ die ni kana ka yi Juu vuosi wia, ta die bi wo mɲraha. Ama lele, Dmɲ yi ni miivoli mɲ, ta naɲ ni bɲaɲ a chaa ni Masia ma.

14 Saɲɲa dieke ba kpaasɲa wa dagarkɲ ma wa, die ɔ kpisi ti bɲaɲ hamɲ dieke di maagɪ a dɲaɲ yaa gamma mɲraha ma mɲ.

15 Dagarkɲ ma wia Masia die di chɲsɪ Sitaani aɲaɲ haalɲɲatɲ haɲɲɲ mana, ta yaa ɔ nyɲɲɲa ba dene wo siara a keɲ nyɲ yaalɲ ma.

- 16 Die wia, ni daa vaa vuonj zien mira yaa gamma jadieke ni baan di die ta nyuo, ni daa vaa vuonj vuarima ni dɔɔga daavuna, yaa chuhaalij dɔɔga yaa davɔɔskiri daraa a yia ni.
- 17 Hanij miraha gie mana die yiwo ligisij ta daga di vuonj kienj; die vuoke yiwo Masia.
- 18 Du yi vuonj di baari ɔ tianj wa ɔ chanchaalij ta ka gɔɔra ta yese daansa ta yaala ni sɔɔj ni gbanj a jama malakasi, ni daa saagi, die nan chɔɔsi ni. Vuoke mi koti wa ɔ gbanj ɔ sɔɔnyile me, ta ka wo chianj;
- 19 ɔ ka bi pɔgiti Masia; Masia yine ɔ vuosi sikpenj ta lagisi ba ba taasi ananj tanj ta su siba nyɔngbanij gbeme ananj ka gurisi, wunij Masia ynana ba nyindiike, ta ba guta siba Nmij di yaalala dene wo.
- 20 Ni kpiye mij ananj Masia, ta ɔ gbatɔ ni a nyɔj tɔngbanjka gie haaliti hagurij ma, bia wia ni ye beri siba ni ye yiwo tɔngbanjka gie suti? Bia wia ni nagi ni gbanj a yi miri dieke di bala di
- 21 “Da kenj pɔgiti jaabu gie”, yaa “Daa kenj lanj jaabu gie” yaa “Daa kenj gbi jaabu gie?”
- 22 Nyinti gie mana vuota nan nagha a tɔj tɔɔma anj ka chɔɔsi ta kaanj yuasi. Miraha gie mana yiwo vuota dagij.
- 23 Ka senj yi wusie, miraha chanchaalij nasti wa wudieke di yalla yanj, ama ta wo, ba jama ba yaala dene, ta gaama di ba sɔɔna ba gbanj tɔngbanj, ta mugise ba nyɔngbanij, ama du yi vuonj didi waha mana, ka kaanj biagi sunji wo anj ɔ mijij pɔgiti ɔ nyɔngbanij a nyɔj nyɔngbanij lɔlibati yiile me.

Kolosia 3

- 1 Die ni hagiya mij ananj Masia a nyɔj kunj me, die wia ni nagi ni sugiti a taasi ananj arzanna ma nyinti, jigidieke Masia di kalla Nmij nuudiiginj chaanj.
- 2 Ni vaa ni sugiti bemme mi nyinti ma, ama daa tɔngbanjka gie nyinti ma,
- 3 dama die ni wɔnj kpie mij ananj Masia, ta ni miivoli bie ananj wa Nmij jigij.
- 4 Masia vuodieke di ynana ti miivoli wo sanja dieke ɔ kenj nyɔj yaalij ma, ni gbanj ni nan daansi guti nyɔj ananj wa ɔ chaankpenjkuɔj ma.
- 5 Die wia, ni vaa tɔngbanjka gie lɔla di tunnana tɔɔma ni ma wa, atanj yine daakpana ananj hogukpana tɔɔma, ananj diginti, ananj lɔlibati, ananj sɔɔnyilibati ananj hali. Hali yiwo bugile kaabij buurij.
- 6 Waha gie wia Nmij sunyurij nan di bie vuodiekemba di kana ka tuose ɔ nuari ma.
- 7 Sanja dieke di tanna wa die nyinti gie die sina ni, ta ni bie ka ma.

- 8 Ama lele ni mu ni vaa nyinti gie mana a taan mi; a yine sunyuri anan lilibiati anan haasa. Ni daa vaa juume yaa wubalki biati nyima ni nua ma.
- 9 Ni da chibima wia a yima tan, dama ni vaa waha gie mana die di benne ni berikuru ma mi;
- 10 ta wa nagi berihaali. Berihaalku gie ta Dmi vuodieke di naanna ka wa di yie ke jahaali sanja mana, ta ka nasa u gban gban beri, di u yi an ni sen summa wa anan wusie.
- 11 Die wia puole bi wori vuodiekemba di yine Juu vuosi anan vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosi sunsu; vuodiekemba di gobine ba kola anan vuodiekemba di kana ka gobiye mana puole bi wori ba sunsu; puole bi wo haagi vuosi anan tika vuosi su; ta bi wo yonji anan vuodiekemba di sina ba gban su, ama ni mana yiwo Masia suti, ta u bie ni mana ma.
- 12 Dmi cho ni mi ta yi ni u vuovurika ta ni yi u vuokasimba. Die wia ni bemme somm, ta chiguma zooli ta su ni gban tingban ta yallima suguru.
- 13 Ni dime suguru anan tan, ta du yi vuon di yaa wur anan u chanchaan ba nagi chaa tan. Di mu ni nagi chama tan siba ti Yomutien nagina chaa ni dene wo.
- 14 Genhe mana ma ni nagi choti a guti, kanu ka bobina waha mana a lagu tan anan wusie.
- 15 Ni wanyi mana guti wa Masia nyingbanka ma ta Dmi di vuri ni di ni lagisi bemme anan sugifali. Die wia ni vaa Masia sugifalku dagima ni sunanyile ta birima Dmi sanja mana.
- 16 Di yiwo talasi di Masia waha gie bemme ni sugiti ma vuru vuru, an ni dagima tan, ta bi kpaama tan anan ni sunanyile mana; ta chama Dmi gbanku yila, anan Dmi biri yila, anan Halikasika yila, ta chama yila anan waasu ni sugiti ma a yima Dmi.
- 17 Die wia, wudieke mana ni yinene, yaa wudiekemba ni bala, ni yime ti Yomutien Yisa saan ma, ta waasima ti Choo Dmi u wia.
- 18 Hoguba, ni nagi ni gban a yi ni chullu, siba di yine talasi di Masia vuosi yime die wo.
- 19 Dembisi, ni chome ni hoguba ta da pogilima ba anan tuan.
- 20 Balli, ni tuosime ni tieli nua sanja mana, dama die fiata Dmi su.
- 21 Chuali, ni da vaa ni balli sunyuri hagma, ni yi die ba kaan bi yaa kpanji n gban.
- 22 Yonji, ni tuosime ni tieli nua jaan mana ma, an ka daa yi sanja dieke ba kenne daansa ni nyuna ma, di ni fiati ba sugiti an ba birima ni, ama ni tuma anan nuhmina sanja mana, dama ni yinene ti Yomutien jilima wia.

23 Wudieke mana ni yinene ni yime aṅaṅ niṅṅmina siba ni yie a yia wa ti Yomutien daa vuota.

24 Tunsima di ti Yomutien wo nan daansi yi ni nyari dieke di yine u vuosi suti arizanna ma, dama Masia yine wusie Yomutien ta ni yie a yia wa.

25 Wublayiru dan nan daansi tuo u wublati tibidatu u yinene wudieke wo wia, dama Dmuṅ nan ken datu u tibuṅ ta lugini wori.

Kolosia 4

1 Yomutieliṅ, ni yime vuruṅ a yima ni yonṅi, ta simma di ni gbaṅ yaa wa Yomutien arizanna ma.

2 Ni kpaṅṅisima ni gbaṅ aṅaṅ Dmuṅ juṅṅi saṅṅa mana, ta juṅṅi wa aṅaṅ niṅṅmina, ta waasima wa.

3 Ta bi juṅṅi Dmuṅ di u yi ti sievuruṅ aṅ ti muṅṅi u waha, ta yuori dagi Masia loburuṅ waha, dama ka wia maṅ bie dansarka suṅ naa.

4 Die wia ni juṅṅi Dmuṅ a yima muṅ aṅ n biagi balu siba n muṅa n muṅṅi balu die wo.

5 Ni simma ni berin aṅaṅ vuodiekemba di kana ka yi Masia didusiriba, ta naguma ni saṅṅa a baluma yima ba u wia.

6 Di yiwo talasi di ni wubalka nansima, ta yaa jilima, ta simma ni baṅ yinṅi a balu wupiasikuṅ mana aṅ ka tugiṅ dene a yima vuonṅ mana.

7 Ti nimbua choti Tikikusi, vuodieke di yine ti wusie tuntuntu, ta bi yi ti tuntunṅ chanchaṅ ti Yomutien tuma ma nan balu ni yaa gamma n wia.

8 Die wia maṅ tuma wa ni jigin di u ken kpaṅṅi ni, ta balu ni yaa gamma ti mana di bemme dene.

9 U kien muṅ aṅaṅ ti nimbua choti Onisimusi vuodieke di yine yada ta u yi ni wunṅ wa. Ba nan balu wudieke di yinene giena.

10 Arisitakusi vuodieke di benne dansarka ma aṅaṅ muṅ wa waasa ni, ta Banabasi wara buademiṅ Maki gbaṅ waasa ni.

11 Josua vuodieke ba bina wasa Jusitusi gbaṅ waasa ni. Vuosi bataa wa gie nyuna ma yine Juu vuodiekemba di dina Masia ta lagusi tuma aṅaṅ muṅ Dmuṅ naari tuma ma. Banṅ ba yiwo vuodieke di suṅṅine muṅ pam.

12 Eparasi, vuodieke di yine ni wunṅ wa ta yi Masia tuntuntu wa waasa ni. U juṅṅi Dmuṅ aṅaṅ niṅṅmina saṅṅa mana a yia ni di Dmuṅ vaa aṅ ni muṅṅi zie ken ken ta yi sisibuṅ ta yie Dmuṅ di yaalala dene.

13 N dii wo siara di u seṅ faasi tuma aṅaṅ niṅṅmina a suṅṅe nuruṅ aṅaṅ Lodisia tuṅ aṅaṅ Hirapolisi tuṅ vuosi.

- 14 N nɔmbɔa choti Luki vuodieke di yine dɔgɪta wa, wɔnɔŋ aŋaŋ Demasi waasa ni.
- 15 Ni waasi ti nɔmballɔ choti diekɛmba di benne Lodisia, ta bi waasi ti taa Nimifa aŋaŋ Masia didɔsɔrɔba di lagɔsɔnana ɔ tigiri me wo ta jama Ōmɔnni.
- 16 Ni keŋ karɔŋ gbaŋkɔ gie a kpati, ni kpaŋŋi ni gbaŋ a nagi a yi Masia didɔsɔrɔ diekɛmba di benne Lodisia ma aŋ ba karɔŋ, ta bi karɔŋ Lodisia vuosi gbaŋ dieke die n maagina a yi ba wa.
- 17 Ni balɔ Akipusi di ɔ kpaŋŋi ɔ gbaŋ ta tumma tɔŋ dieke ti Yɔmɔtɛŋ di nagina a yi wa wa vɔnɔŋ.
- 18 Lele manɔŋ Pɔɔli maaginana kpatɔkɔ wɔaha gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ. Manɔŋ n waasa ni. Ni da daaŋ di ni jɔsɔsɔma Ōmɔŋ a yɔma mɔŋ n benne dansarɔka ma wa. Ōmɔŋ sunŋi ni.

1 Tesalonika

1 Tesalonika 1

- 1 Manɩj Pɔɔli aɳaɳ Silasi aɳaɳ Timoti maaginana gbaɳku gie a yia Yisa Masia didusɩ diekemba di benne Tesalonika tɩj ma ta yi ti Chɔɔɳ Ɖmɩj aɳaɳ ti Yɔmɔtɩej Yisa Masia vuovɔarɩkaha; wɔnɩj Ɖmɩj sunɳi ni, ta bi yi ni sɔgidɔvagin.
- 2 Ti waasa Ɖmɩj saɳja mana ni mana wia, ta tɩnsa ni wia ti Ɖmɩj jɔsɩj ma.
- 3 Ɖmɩj, vuodieke di yine ti Chɔɔɳ wa nɩjja, ti tɩnsa ni yine wo yada ta tɩma tɩnvuna, aɳaɳ ni choti die di vana ni tɩma aɳaɳ nɩjɳmina dene wo, ta ni tama di bie ti Yɔmɔtɩej Yisa Masia ma keɳ keɳ dene.
- 4 Ti nɩballi, ti sɩba a baari di Ɖmɩj cho ni mɩj ta vɔari ni di ni yi ɔ vuosi,
- 5 dama wɔvunaha die ka yi nɔaɳ wɔbalɩka nyuna ma ti keɳ nagɩ yi ni, ama die ka yaa wa Halɩkasɩka hagɩɳ, ta die ti balaha ta ka chulya. Ni sɩba ti berɩj di sɩna die aɳaɳ ti sunɳine ni die saɳja dieke die ti benne ni jigiri.
- 6 Die ni tuone Ɖmɩj waha, die ni chaansa ti mɩj ti dina ti Yɔmɔtɩej dene wo, ta die dii wahala ama Halɩkasɩka die yi ni wa sɔgɩalɩj.
- 7 Die wia ni berɩj die di yi dagɩti a yi ti Yɔmɔtɩej didusɩ diekemba mana di benne Masedonia aɳaɳ Akaya tɩjgbaɳɩsɩ ma wa ba muna ba bemme dene.
- 8 Dama ti Yɔmɔtɩej wɔvunaha die nyɩj ni jigɩj mɩj ta dia a ga Masedonia aɳaɳ Akaya tɩjgbaɳɩsɩ ma, a bi guti, ni yine Ɖmɩj yada dene wo wɔɳ ga lɔga mana mɩj. Die wia di ka bi yi talasi di ti balɩma wɩj ba jigɩj.
- 9 Vuosi gie mana bala yaa gamma die ni mɩjɳina a tuo ti chaanti dene saɳja dieke ti kenne ni jigiri, aɳaɳ ni vana ni bugile ta keɳ Ɖmɩj jigɩj dene, di ni jɩaɳ wɔnɩj Ɖmɩj, vuodieke di yine wusietɩej Ɖmɩnnɩ aɳaɳ miivolɩtɩej wo,
- 10 ta chusa ɔ bua Yisa Masia, vuodieke die ɔ sɔgɩɩna a nyɩj kumbu me wo, di ɔ nyɩj arɩzanna ma a keɳ, wɔnɩj ɔ gbatɩna ti a nyɩj wɔnɩj Ɖmɩj sunɩɩɩ dieke di kienene ti ma wa.

1 Tesalonika 2

- 1 N nɩballi, ni gbaɳ ni sɩba di die ti kenne kaagi ni wa die ka ka yi yɔɩ.
- 2 Ni sɩba die ti dine wahala dene Filipi tɩj ma, ta ba zɩa ti, ama die ti kenne ni jigiri, die ti yaa wa sɔghagɩɩ dieke di nyuna Ɖmɩj jigɩj di ti mɔsɩma wɔvunaha a yɩma ni. Aɳaɳ vuosi pam die di kana ka saaga a yia ti mana yɔɩ.
- 3 Dama wudieke die ti bala ni die ka nyɩj ɳmɩnɩɩɩsɩ yaa sunɳanyilibiati ma, die ti ka gaama ni,
- 4 ama saɳja mana ti mɔsɩla wudieke Ɖmɩj di yaala ti mɔsɩma mɩj, dama ɔ wɔɳ ye ti ta ti mɔ ti pɔgɩlɩma wɔvunaha mɩj. Die wia, ti ka mɔsɩla di ti ɩalɩma

vuota sugiti, ama ti yaala ti fialma Dmuj sɔŋ, wɔnɔŋ ɔ magɔsinana ti sugiti aŋaŋ ti sɔŋanyile.

5 Dama ni sba aŋaŋ wusie di Dmuj yiwo ti siaratien di die ti ka ken ni jigin aŋaŋ nuanansɔŋ, yaa aŋaŋ wɔbalɩ dieke di ligine ti lɔlɔbiati.

6 Die ti ka yaala birɩŋ a nyinna ni jigin yaa vuogaasi jigin.

7 Ti yine Masia tuntuntɩŋ wɩa, die ti tɩŋ yaa sien di ti balɩ ni di ni sɔŋɩ ti. Ama die ti bie wo sɔmm ni jigiri sba nɔŋ di ŋaana daansa ɔ ballɩ dene wo.

8 Die ti faasɩna cho ni wɩa die ti mɔɔla Dmuj wɔvɩnaha a yɩa ni; daa die nyuna ma ama die ti yiwo siri di ti kpi ni wɩa, dama ti faasi cho ni mɩŋ.

9 Ti nɩballɩ, n yaa tama di ni tɩnsa ti tɩsɩma aŋaŋ ti wahala diilehe saŋŋa dieke die ti benne ni jigin a mɔɔla Dmuj wɔvɩnaha a yɩa ni wa. Die ti tɩma ŋmɩntuasi aŋaŋ yuŋ amɔ ti kaŋ yi chiiti a yɩ ni.

10 Nɩnɩŋ aŋaŋ Dmuj yine ti siaratielin yaa gamma die ti benne aŋaŋ ni aŋaŋ berivɩnɩŋ aŋaŋ wusie ta die wo bɩaŋ dene.

11 Ni sba di die ti beri mɩŋ aŋaŋ ni wɔnyɩ mana sba chɔɔŋ di ŋaana beri aŋaŋ ɔ gbaŋ gbaŋ ballɩ dene wo.

12 Die ti kpaŋŋɩsa ni mɩŋ, ta yie ni sugiti di fɩala, ta kpaama ni saŋŋa mana di ni bemme beri dieke di baŋ suuli Dmuj nine. Wɔnɩŋ ɔ wana ni di ni ken juu ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ naari ma aŋaŋ ɔ nansɩkpaŋkpaŋ ma.

13 Ti bi waasa Dmuj saŋŋa mana dama die ti kenne aŋaŋ Dmuj wɩaha ni jigiri die ni wɔŋya mɩŋ ta tuohe; die ni ka tuohe sba a yiwo vuota wɩa, ama die ni tuohe mɩŋ sba Dmuj wɩa. Ka sen yiwo Dmuj wɩa, dama ni vuodiekemba di yine wo yada wa, wɩaha mi tɩma ni sugiti ma mɩŋ.

14 Ti nɩballɩ, mugisi dieke di haari na ni naa, kaŋ mugisiku mi chanchaŋ die haari wa vuodiekemba di yine Dmuj vuosi Yisa Masia wɩa Judia tɩŋgbaŋ ma; nɩnɩŋ aŋaŋ ba ye wo mugisi balɩmɩŋ. Die ni gbaŋ gbaŋ ni vuosi di mugisine ni dene wo, die gbaŋ gbaŋ mugisiŋ ba vuosisi Juu vuosi die di mugisi be.

15 Baŋ Juu vuosisi die kɩna ti Yɔmɔtien Yisa Masia aŋaŋ Dmuj naazualɩba, ta bi mugisi ti wo. Naa wɩa Dmuj sɔŋ ka fɩaliya aŋaŋ ba, ta ba bi yi vuon mana dataasi.

16 Ba mia mɩŋ di ba kagi ti aŋ ti da mɔɔlɩma Dmuj wɔvɩnaha a yɩma vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi aŋ ba ye gbatɩtaanɩŋ. Naa dagɩya di ba gɩta ba tuntumbɩati diekemba ba yinene wo mɩŋ. Lele, Dmuj sɩnyurɩŋ haŋɩya mɩŋ ba ma, ta ɔ nan dati ba tɩba.

17 Ti nɩballɩ, die vuosi di mugisine ti wɩa, ti nyɩŋ ni jigin daraa ale, ama saŋŋa mana ti yile ni wɩa ta mɩa di ti ken ye ni aŋaŋ ti nine.

18 Ti tɔŋ seŋ yaala ti yinɔi keŋ ye ni miɔ. Ta manɔŋ Pɔɔli gban gban di mia saŋŋa pam di n keŋ ni jigin ama Sitaani di kagi miɔ.

19 Ti Yɔmutien Yisa di keŋ keŋ saŋŋa dieke, ninɔŋ ni bala ni yi ti tama anan ti nyɔari, ta ni wia ti baa ti keŋ zie ɔ jigin anan sugɔfialɔŋ anan kuulinɔ.

20 Wusie, ni wia ti yaa saan anan sugɔfialɔŋ.

1 Tesalonika 3

1 Die wia die ti sɔŋ di chɔsɔ pam ti kana ka biagi yese ni wo, die ti saŋ di ti wari bemme Atensi tɔŋ ma ti nyuna ma,

2 ta tɔŋ ti nimbua Timoti vuodieke di yine Dmiɔ tuntuntu anan ti yaa gamma Masia wɔvunaha mɔsɔlku ma wa, di ɔ keŋ a kpanɔisi ni ta vaa ni yadaka hagiɔma,

3 amɔ ni wɔnyɔ kaan yinɔi kuɔŋ wahalaka gie wia. Ni gban gban ni sɔba di Dmiɔ yina sien di vuosi gie mugisi ti.

4 Dama die ti yene bie ni jigiri, die ti ŋaan bala ni miɔ di ba nan keŋ mugisi tinɔŋ vuodiekemba di yine Masia didusɔŋ mana, a seŋ keŋ yi die gban gban.

5 N sugɔchɔsɔsɔku faasi dala miɔ, die wia man tɔŋ Timoti di ɔ keŋ a ye ni yadaka su lala. Dama ŋmaamiɔ die yalla miɔ miɔ di di muna naa Sitaani die magisi ni miɔ ni va Masia kuɔŋ dusɔŋ ta vaa ti tɔmaha di yi yɔri.

6 Lele, Timoti nyɔŋ ni jigin a keŋ miɔ, a keŋ balɔ ti wɔvuna yaa gamma ni yada anan ni choti wia. Ta balɔ ti di saŋŋa mana ni tɔnsa ti wia vunɔŋ, ta yaala ni ye ti sɔba ti yaalala ti yene ni dene wo.

7 Ti nimbali, ti bie wahala anan mugisiɔŋ mana mana ma miɔ, ama Timoti di bala ti wudieke wo yaa gamma ni yada ma, die di vaa ti sɔŋ di dɔa.

8 Lele ti nan biagi a taan jia ti sɔbina di ni zie wo keŋ keŋ ti Yɔmutien sien me naa wa.

9 Lele ti nan biagi waasi Dmiɔ ni wia. Ti waasa wa anan ti yalla sugɔfialɔ dieke ni wia wɔnɔŋ Dmiɔ ninɔŋ naa.

10 Yun anan ŋmintuasi mana ti ŋaan jɔusa wa miɔ anan ti sɔŋ mana di ɔ vaa ti bi ye ni bɔbra anan ti nine, amɔ ti nan biagi sunɔi ni an ni yadaka hagiɔma.

11 Ti Chɔɔŋ Dmiɔ gban gban anan ti Yɔmutien Yisa Masia yi ti sien an ti biagi keŋ a kaagi ni bɔbra.

12 Choti dieke ni yalla anan tamba wa anan vuon mana naa, ti Yɔmutien vaa ka gɔtɔma saŋŋa mana ta keŋ sima sɔba ti yalla choti dieke anan ni wa.

13 Wɔnɔŋ ti Yɔmutien wo vaa ni sugɔti hagiɔma ta vaa ni bemme ta wome bian ta yi kasi ti Chɔɔŋ Dmiɔ ninɔŋ saŋŋa dieke wɔnɔŋ ti Yɔmutien Masia di keŋ keŋ anan ɔ vuodiekemba mana di yine ɔ suti wa.

1 Tesalonika 4

- 1 Die wia, ti nɔmballɩ, die ti wɔŋ kpaanɔ nɩ mɩŋ nɩ mɩna nɩ bemme dene amɩ Dmɩŋ sɩŋ nan fiati. Kanɩŋ beriku mi nɩ beri dene. Lele ti jɩɩsa nɩ mɩŋ ta bi kpaŋɩsa nɩ ti Yɔmɩtienɩ Yisa saanɩ ma di nɩ vaa kanɩŋ beriku mi gutɩma.
- 2 Nɩ sɩba ti kpaanna nɩ dene ti Yɔmɩtienɩ Yisa saanɩ ma.
- 3 Dmɩŋ yaala nɩ bemme kasi ta vɩari nɩ gbanɩ a nyɩŋ daakpana ananɩ hɔgukpana tɩɩma ma.
- 4 Nɩ yɩma nɩ hɔgɩba jɩɩma,
- 5 ta da bemme ananɩ lɔlɩbiati sɩba vuodiekemba di kana ka sɩba Dmɩŋ di benne dene wo.
- 6 Vuonɩ da kenɩ yime ɩ Masia didɩsɩɩ chanchaanɩ bianɩ yaa a nyɩri wa. Ti wɔŋ balɩ nɩ mɩŋ ta kpaanɩ nɩ di ti Yɔmɩtienɩ nan kenɩ dati vuodiekemba mana di yinene kanɩŋ biabu mi tɩba.
- 7 Dmɩŋ wa ti mɩŋ di ti kenɩ bemme kasi, ama daa ti kenɩ a yime daakpana yaa hɔgukpana tɩɩma.
- 8 Die wia, vuodieke nɩŋ mana di zetine dagku gie, ka zeti wo vuota daguŋ, ama di yiwo Dmɩŋ vuodieke di yɩnana nɩ ɩ Halikasika ɩ zete.
- 9 Di ka bi yi nɩŋɩmina di ti maagi a balɩ nɩ yaa gamma tanɩ choti wia, dama Dmɩŋ wɔŋ daga nɩ mɩŋ yaa gamma nɩ mɩna nɩ chome tanɩ dene.
- 10 Ta nɩnɩŋ nɩ wɔŋ cho nɩ Masia didɩsɩɩŋ chanchaalɩba mana di bene Masedonia tɩŋ ma wa mana. Ti nɔmballɩ, ti jɩɩsa nɩ mɩŋ di nɩ vaa chotiti mi gutɩma yaa gamma.
- 11 Nɩ kpaŋɩ nɩ gbanɩ a bemme sɔmm, ta nɩ бага bemme nɩ gbanɩ gbanɩ tɩɩma ma, ta tumma a dime, sɩba ti wolinne a bala nɩ dene wo,
- 12 amɩ vuodiekemba di kana ka yi Masia didɩsɩɩɩba nan di yɩa nɩ jɩɩma, amɩ nɩ kaanɩ di naga nɩ gbanɩ a jalɩma vuonɩ a yaala nɩ nyɩnyaalɩka.
- 13 Ti nɔmballɩ, ti yaala nɩ sɩmma wusie yaa gamma Masia didɩsɩɩ diekemba di kpine wo, ta da yallɩma sɩguchɩsɩŋ sɩba vuodiekemba di wone tama wa.
- 14 Ti yi yada mɩŋ di Yisa die kpiye mɩŋ ta bi hagi kuŋ me. Die wia ti bi yi yada di Dmɩŋ nan kenɩ yi anɩ Yisa yɩŋɩ kenɩ ananɩ ɩ didɩsɩɩ diekemba die di kpine wo.
- 15 Ti Yɔmɩtienɩ daga ti wa naa, di ɩ kenɩ kienɩ tɩnɩŋ vuodiekemba di bene ti miivoli me wo kaanɩ woliŋ vuodiekemba di kpine wo a kenɩ tuoli wo.
- 16 Dama ti Yɔmɩtienɩ nan kenɩ nyɩŋ arɩzanna ma a kenɩ sɩsɩŋ ananɩ natɩkpenɩkpɩŋ, ananɩ Dmɩŋ malakasi Naanɩ wa lɔlɩŋ, ananɩ Dmɩŋ kantani kpaŋ, ta vuodiekemba die di yine Masia yada ta kpi wo nan woliŋ hagi kuŋ me.

17 Ta ka kwan̄ chaan̄ tɪn̄j vuodiekemba di yene bie ti miivoli me nan lan̄sɪ an̄an̄ ba a ga haari ti Yɔmɔtɪen̄ nɪn̄maraha ma. A nyɪn̄ san̄ka mi ti nan di beri an̄an̄ wa yaa gamma haahuu.

18 Die wɪa ni kpan̄ɪsɪma tan̄ an̄an̄ wɪaha gie.

1 Tesalonika 5

1 Ti nɪmballɪ, di ka yi talasi di ti maagi a bali ni yaa gamma san̄ɪa dieke wɪaha gie di balla a yi.

2 Dama ni gban̄ gban̄ ni wɔn̄ sɪba di ti Yɔmɔtɪen̄ yɪn̄ɪ kɪn̄ku daari nan di sɪ sɪba gaaru di n̄aana kɪn̄ yuku dene wo.

3 San̄ɪa dieke vuosi di kɛn̄ bala di, “Sugɪɔvagi an̄an̄ alaafia beri wo”, kan̄j san̄ka mi ba baa ba juu wahala ma bun̄yɪ. Kan̄j wahalika nan kɛn̄ bun̄yɪ sɪba hɔgun̄yuutɪen̄ di n̄aana baa ɔ mɪrɪ yɔvagiɔv kɛn̄ bun̄yɪ dene wo, ta ba kaan̄ nyɪn̄ bɔ ma.

4 Ama ti nɪmballɪ, nɪn̄j nɪn̄ ni wo lɪm̄j ma, die wɪa ti Yɔmɔtɪen̄ kɛn̄j daari kaan̄ kɛn̄ pirigi ni sɪba gaaru kɛn̄j.

5 Ni mana yiwo chaan̄j ma vuosi, ta bi yi n̄mɪntɔasi vuosi, ti ka yi yun̄ yaa lɪm̄j ma vuosi.

6 Die wɪa, ti da dɔa gɔvɪma sɪba vuosi batan̄ di yinene die wo, ama ti mɔ ti yesime ta mɪn̄j pɔgɪlɪma ti gban̄.

7 Dama yun̄ vuosi di gɔvɪa ta batan̄ di nyuo daan̄ a buge.

8 Ama tɪn̄j nɪn̄ ti yiwo n̄mɪntɔasi ballɪ ta ti mɔ ti mɪn̄j pɔgɪlɪ ti gban̄, ta nagi yada an̄an̄ choti a yeegi an̄ ka sɪ sɪba jakagɪkɪn̄, ta bi nagi gbatɪaan̄j tamaka a bubi an̄ ka sɪmma sɪba kɔvɪ sɪbubɪn̄.

9 Dm̄j die ka vɔari ti di ɔ kɛn̄ dati ti tɪbɪn̄, ama die ɔ vɔari ti di ti ye gbatɪaan̄j ti Yɔmɔtɪen̄ Yisa Masia ma,

10 wɔn̄j die ɔ tuone ti kun̄ a kpi, di du yi ti kpi yaa ti beri ti miivoli me ɔ kɛn̄j san̄ka mi, tɪn̄j an̄an̄ wa nan lagɪn̄ a beri.

11 Die wɪa, ni kpan̄ɪsɪma tan̄ ta sun̄ɪime tan̄ sɪba ni yinene die lele wo.

12 Ti nɪmballɪ, ti jɔvsa ni di ni vaa ni baga bemme vuodiekemba di tɔnnana ti Yɔmɔtɪen̄ tɔvma ni jɪgiri, ta yi ni nɪn̄ɪandɔsɪn̄ ɔ sɪen̄ me, ta kpaama ni wa.

13 Ni pɔgɪlɪ ba an̄an̄ julma pam, an̄an̄ choti ba tɔvmaha wɪa. Ta bemme an̄an̄ sugɪɔvagi an̄an̄ tan̄.

14 Ti nɪmballɪ, ti jɔvsa ni di ni kpaama walɪnkɪatielin̄, ta kpan̄ɪsɪma vuodiekemba di chɪɪnana n̄maam̄j, ta sun̄ɪime wabɪtɪ, ta yallɪma suguru an̄an̄ vuon̄ mana.

- 15 Nl da yime bian a yima vuodiekemba di yine ni bian, ama ni vaa an ka yi ni sɩnsanɩmɩ saŋa mana di ni yime vuntɩ a yima taŋ anan vuon mana.
- 16 Nl yallima sɩgɩfɩalɩ saŋa mana,
- 17 ta jɩsɩsɩma Ōmɩ saŋa mana,
- 18 ta waasɩma Ōmɩ wuŋ mana mana ma, dama die Ōmɩ di yaala, ni yine Masia didɩsɩrɩba wa.
- 19 Nl da kagɩma Ōmɩ Halkasɩka,
- 20 ta da bi zetime Ōmɩ naazɩalɩ wa,
- 21 ama ni mɩ ni fɩalɩ a magɩsɩma jaan mana, ta tuo jadieke di vɩŋna,
- 22 ta chɩɣɩ nyɩɩ bian yiri yiri mana ma.
- 23 Ōmɩ vuodieke di yɩnana ti sɩgɩdɩagɩ, yi ni sɩgɩɩalɩntɩelɩ anan wusie, ta pɔɣɩ ni haalɩ anan ni miivoli anan ni nyɩngbanɩ ta ni da yallima bian ti Yɔmɩtɩen Yisa Masia yɩŋɩ kɩenku saŋa.
- 24 Ōmɩ vuodieke di wana ni nan yi naa, dama ɩ yiwo wusɩtɩen.
- 25 Ti nɩmballɩ, ni jɩsɩsɩma Ōmɩ a yima ti gban.
- 26 Nl waasɩ Masia didɩsɩrɩba mana vuntɩ vuntɩ.
- 27 Ti Yɔmɩtɩen saan ma man kpaama ni, di ni karɩ gbanɩ gie a yi Masia didɩsɩrɩba mana.
- 28 Ti Yɔmɩtɩen Yisa Masia sunɩ ni.

2 Tesalonika

2 Tesalonika 1

- 1 Maniŋ Pɔɔli aŋaŋ Silasi aŋaŋ Timoti maaguna gbaŋku gie a yia ti Yɔmutien Yisa Masia didusiri diekemba di benne Tesalonika tiŋ ma ta bi yi ti Chɔɔŋ Dmiŋ suti wa.
- 2 Ti Chɔɔŋ Dmiŋ aŋaŋ ti Yɔmutien Yisa Masia sunŋi ni, ta bi yi ni sugidvaguŋ.
- 3 Ti nimbali, di mu ti waasima Dmiŋ saŋa mana ni wia. Ti yi die di vuna miŋ, dama ni yadaka guta miŋ ta ni yalla choti dieke aŋaŋ taŋ wa di guta pam.
- 4 Die wia ti gbaŋ ti kuule miŋ ni wia Dmiŋ vuosi jigiŋ. Ti kuule yaa gamma suguru aŋaŋ yada dieke ni yene yalli ni mugisiku gie me aŋaŋ ni wahalaka gie me ta beri aŋaŋ hanŋa naa.
- 5 Naa daga di Dmiŋ sariya diile yiwo wusie; die wia u nan keŋ bali di ni mu ni bemme u naari ma; u naari dieke wia ni dinene wahalaka.
- 6 Dmiŋ nan yi wudieke di muna: u nan vaa vuodiekemba mana di mugisinene ni wo dii wahala,
- 7 ta u nan gbati niŋi vuodiekemba di dinene wahalaka, ta bi gbati ti diaŋ. U nan yi naa saŋa dieke ti Yɔmutien Yisa di keŋ nyiŋ arzanna ma a kienŋ aŋaŋ u malakasi diekemba di yalla yiko ke.
- 8 Ba nan keŋ aŋaŋ bolinyaŋ di ba dati vuodiekemba di kana ka siba Dmiŋ aŋaŋ vuodiekemba di kana ka saagi tuo wɔvuna yaa gamma ti Yɔmutien Yisa ma wa.
- 9 Baŋi vuosi mi chɔvɔvɔku nan di beri yaa gamma haahuu, ta ba kaŋ gbigi ti Yɔmutien aŋaŋ u chuulikpenkpuŋ aŋaŋ u haguɔvɔ niŋa,
- 10 u keŋ keŋ daa dieke di u ye julma a nyiŋ u vuosi jigiŋ aŋaŋ vuodiekemba mana di yine wo yada wa. Ni gbaŋ ni nan guti ba ma, dama ni tuo wudieke die ti balla ni wa miŋ.
- 11 Die wia ti juusa Dmiŋ a yia ni miŋ saŋa mana. Ti juusa wa di u vaa ni biriŋ vuovuna u niŋa. Ta bi juusa wa di u vaa u haguɔvɔ sunŋi ni aŋ ni biagi tiŋ wɔvuna diekemba ni yada di yaalala ni yi wo.
- 12 Die nan vaa ti Yɔmutien Yisa saŋ ye biriŋ ni wia, ta ni diaŋ ni ye biriŋ u wia, Dmiŋ aŋaŋ ti Yɔmutien Yisa Masia zɔɔlnchigla wia.

2 Tesalonika 2

- 1 N nimbali, yaa gamma ti Yɔmutien yiŋi kienku wia aŋaŋ ti bala ti keŋ a laguŋ bemme aŋaŋ wa wa,

- 2 n yaala n bali ni ta ni da nmaan ma yaa ta chelime vuosi batan di balala di ti Yomutien daari wonj keñ miñ wo. Vuonj zi ba bala ni di tinij die ti bala die Ìmij naazualij wɔbalika dagij ma, yaa wɔbalika ma, yaa gbanij ma.
- 3 Ni da vaa vuonj gaan ni wuij mana ma. Dama daari kaan keñ ntaala nuazetij sanja wolinj keñ, sanja dieke vuosi pam di bala ba keñ a zeti Ìmij nuari, ta vuobiaku djan nan keñ a nyij yaalij ma; Ìmij wonj sanj di u chɔsu wa miñ.
- 4 O nan keñ zeti Ìmij jiamij anan jiamij mana, ta yi u gbanj sikpenj tienj dieke di tianna jadieke mana vuota di janna. O nan keñ juu Ìmij jiamij juoku gbanj ta wasa u gbanj Ìmij.
- 5 Ni tunstya di die n yene bie ni jigiri die n bali waha mana miñ?
- 6 Ta lele, ni siba wudieke di kaginana wa, ama u nan keñ sanja dieke Ìmij di sanna di u keñ wo.
- 7 Vuobiati wonj beri miñ ta tuma wɔbiati loburij ma, ta vuodieke di yigine be a yalli wa nan di yalli ba dene a ga tugɔ sanja dieke Ìmij di bala u yagi wa a taan.
- 8 Sanja mi wɔbiayiiru wo nan keñ nyij ama ti Yomutien Yisa nan kuɔ wa anan u nuanj wuij, ta u yinji kienku chuulikpenkpuku bi chɔsu wa a guti.
- 9 Wɔbiayiiru wo nan keñ anan Sitaani hagiurij ta yi nmunchibisi mamachi anan dagiti yiri yiri mana di u gaan vuosi.
- 10 O nan keñ nagi nmunchibisi yiri yiri mana a gaan vuodiekemba Ìmij di bala u chɔsu wa. O nan keñ chɔsu ba dama ba kana ka yaala wusie dieke di bala ka gbati ba a taan ta zetike wia.
- 11 Die wia Ìmij di vaa nmunchibisi hagiurij di tuma ba ma ta ba yie wudiekemba di kana ka yi wusie yada.
- 12 Ìmij nan daansi chɔsu vuodiekemba di kana ka yi wusieke yada ama ta yaala wɔbiati yiile he.
- 13 Ti nimbali, ninij vuodiekemba ti Yomutien di chone naa, di mu ti waasima Ìmij sanja mana ni wia, dama Ìmij wonj nuari ni piiliku me miñ di ni ye gbatitaanij. Die ni yiwo wusie wɔvunaha yada miñ, ta u Halikasika di bi yi ni kasi, die wia ni ye gbatitaaniku.
- 14 Die ti musina wɔvunaha a yi ni wa wia Ìmij di wa ni di ni bemme vunij siba ti Yomutien Yisa Masia di benne vunij dene wo.
- 15 Die wia ti nimbali, ni miñji zie keñ keñ ta miñji pogili wusie diekemba ti dagina ni wa ti wɔbalika ma anan ti gbanji ma wa.
- 16 Ti Yomutien Yisa Masia gbanj gbanj anan ti Chɔɔn Ìmij vuodieke di chone ti ta sunji ti a yi ti sugidugagi dieke di wone kpatiku anan tama dieke di vunja u zoolnchigila wia wa,

17 vaa ni sɔgiti hagiruma ta yi ni hagirɔ, aɲ ni biagi balma wudieke di vuɲna ta bi yime wudieke di vuɲna.

2 Tesalonika 3

1 Ti nɔballi, ka kpatɔ yiwo naa, ni juusuma Dmɔ a yima ti, di ti Yɔmutien wuvunaha nan ye jata lagi lagi ta yese julma siba die ka yene julma ni jigɔ dene wo.

2 Ta bi juusuma di ɔ vuari ti a nyɔ vuobati nuusi me, dama daa vuon mana yine wuvunaha yada.

3 Ama ti Yɔmutien yiwo wusietien, ta nan yi ni hagirɔ ta gbari ni aɲ Sitaani kaan yi ni wuɲ.

4 Ti Yɔmutien wia ti yaa yada di ni yie wudieke die ti bala ni wa, ta nan di yie die saɲa mana.

5 Ti Yɔmutien wo sunɲi ni aɲ ni simma Dmɔ di chone ti dene, ta bi sunɲi ni aɲ ni yallima hanta dieke Masia di yina ti wa.

6 Ti nɔballi, ti Yɔmutien Yisa Masia saan ma ti bala ni naa, ni vuari ni gban a nyɔ ti nɔballi diekema di yalla walɔkpiasi ta ka di kpaan dieke die ti yina ni wa.

7 Ni gban gban ni siba vuuɲ di ni mu ni yiwo wudieke die ti yine wo. Die ti wo walɔkpiasi saɲa dieke die ti benne ni jigiri.

8 Die ti ka tuo sunɲɔ a nyɔ vuon jigɔ ta ka tunye. Ama die ti tuma mɔ ta sia walɔ, ta tuma yuɲ aɲaɲ ɲmintuasi mana amɔ ti kaan yi chiiti a yi ni wɔnyɔ mana.

9 Die ti ka yie naa di dagi siba ti wo yiko dieke ti baan piasi di ni sunɲi ti, die ti yie naa, di ka yi dagiti a yi ni aɲ ni dia.

10 Die ti yene bie ni jigiri, die ti bal ni di, “Vuodieke nɔ mana di kana ka yaala tuuma, die vuoke ka mu ɔ dii.”

11 Ti bala naa dama ti wɔnya mɔ di vuosi batan benne ni sun ta yaa walɔkpiasi, ba ka yie wuɲ mana ntaala ba jume vuosi wia ma.

12 Ti Yɔmutien Yisa Masia saan ma ti bala ba ta kpaama ba di ba vaa ba бага bemme ba gban gban ba tuuma ma, aɲ ba bemme somm ta dime ba gban ba walɔ.

13 N nɔballi, nɔnɔ nɔ ni da gbaliguma aɲaɲ vuuɲ yiile.

14 Du yi vuon di ka saagi a yi wudiekema ti bala gbanɔ gie me wo, ni yigi ni gban aɲaɲ die vuoke, ta ni бага da bemme ɔ ma, aɲ ɔ dii viivi.

15 Ama ni da bemme aɲaɲ wa siba ni dataan, ama ni kpaan wa siba ni nɔmba.

16 Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ vuodieke dɪ yɪnana tɪ sʊgɪdʊagɪkʊ yɪ nɪ sʊgɪdʊagɪŋ saŋŋa mana aŋaŋ wuŋ mana ma. Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ bɛmme aŋaŋ nɪ mana.

17 Manɪŋ Pɔɔli maaginana kpatɪkʊ gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ a waasa nɪ naa. N gbaŋtɪ mana siara wɔnna; n maaga a kpata n gbaŋtɪ naa.

18 Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ Yisa Masia sʊŋŋi nɪ mana.

1 Timoti

1 Timoti 1

- 1 Manɩj Pɔɔli yiwo Yisa Masia tuntuntu, dama ti Gbigbatitaantu Nabidie Dmuɩ aɳaɳ Yisa Masia, vuodiekemba di yine ti tamaha yina muɩ nuɳaɳ aɳaɳ nuɩɩmɩna;
- 2 maɳ maaga gbaɳku gie a yla funuɩ Timoti, vuodieke di yine n bua wusie, ti yadaka gie wia. Ti Chɔɔɩ Nabidie Dmuɩ aɳaɳ ti Yɔmutien Yisa Masia sunɩi fu, ta chɩɩ fu zɔɔluɩ, ta bi yi fu sugɩfaluɩ.
- 3 N yaala fu bemme Efesusi me sɩba die n wone kpaan fu dene wo, saɳɳa dieke die n benne sien me a gara Masedonia tuɩgbaɳ ma wa. Kpaan vuodiekemba di benne mi ta daga ɳmɩnchɩbɩsɩ dagiku di ba vaa.
- 4 Balɩ ba di ba vaa ba chɔɔɩkɩsɩla nandagaha aɳaɳ ba maaruɩ maaruɩ saaraha wudieke di yalla nuɩhaguruɩ kien wo. Naa ka sunɩe vuon u biagi tuma Dmuɩ tuma. Dmuɩ tɩsumaha gie nan biagi tuɩ di yi vuon di yaa yada aɳaɳ Dmuɩ.
- 5 Mu fu daga wa vuosi aɳ ba yalluma wusie choti dieke di nyɩnana sugɩyɩaluɩ aɳaɳ sunɩanyile vuna aɳaɳ wusie yada ma.
- 6 Vuosi batan vaa wa naa ta ga juu gaanwɩbalɩka ma.
- 7 Ba yaala ba yiwo Dmuɩ mɩraha didaguruɩ, ama ba zi ba gbaɳ gbaɳ ba nuɳaɳ wɩbalɩka chɩaɳ, ta bi ka sɩba wudieke ba balala aɳaɳ nuɩɩmɩna wa chɩaɳ.
- 8 Ti sɩba a baari mɩraha vuna muɩ di yi vuon di muɩɩi a dɩha sɩba a daga die wo.
- 9 Di mu ti tɩnsɩ di ba ka zien mɩra vuovuna wia, ama ba zie wo vuodiekemba di kana ka dɩha wia, aɳaɳ tɩbhaguruɩtieliɩ aɳaɳ vuodiekemba di kana ka di Dmuɩ aɳaɳ wɩbɩyɩiriɩ aɳaɳ vuodiekemba di kana ka jama Dmuɩ aɳaɳ vuodiekemba di kana ka chɩga Dmuɩ vuosi aɳaɳ vuodiekemba di kana ka yla Dmuɩ julma wa wia aɳaɳ vuodiekemba di kɩnana ba chɩaluɩ aɳaɳ ba nuɩɩ aɳaɳ vuotakɩsɩla,
- 10 aɳaɳ hɔgukpaɳ yaaltuɩ yaa daakpaɳ yaaltuɩ aɳaɳ vuodiekemba di yalla lɔla a dɩaga aɳaɳ ba dembiɩ chanchaalɩ aɳaɳ vuodieke di gaarɩnana vuosi a daa aɳaɳ ɳmɩnchɩbɩtieliɩ aɳaɳ vuodiekemba di dinene ɳmɩnchɩbɩsɩ siara aɳaɳ vuodieke nuɩ mana di kana ka di wusie dagiku wia.
- 11 Masia wɩbalɩki vuna diekemba di dagaɩnana Nabidie Dmuɩ die di faasɩna a vuna ta mu biriɩ dene wo gbaɳ daga die; ta wɩnuɩ Nabidie Dmuɩ die nagɩna a yi n nuusi me ta maɳ muɩla.
- 12 N waasa ti Yɔmutien Yisa Masia, wɩnuɩ u yina muɩ haguruɩ n tɩsumaha gie me. N waasa wa dama u yi muɩ yada ta vuari muɩ a yi u tɩsumaha ma di n tuɩ a yi wa,

- 13 anan die n naana bala a chusa u saan, ta die mugise u vuosi ta die zia wa mana, ama Dmij die chigi mij wa zooli, dama die n ka yiwo yada, die wia ta ka siba wudieke n yinene.
- 14 Ta die ti Yomutien Yisa di ken chigi mij zooli dieke di wone naamagisi, ta vaa man yi wo yada ta cho n chanchaalij.
- 15 Wuri gie yiwo wusie amu ti tuoke ta yi yada di Yisa Masia die ken tngbanke gie me di u gbati wublayiirin a taan mij, ta die n wublati die tianna wublayiiribe mana,
- 16 ama Dmij die chigi mij wa zooli, manij vuodieke die di yine wublatiilin jakusi ta dii suguru pam anan mij, di ka yi siaria a dagi vuodiekemba di bala ba daansi yiwo yada ta ye miivoli dieke di wone kpatku.
- 17 Vuosi birima Naakpenkpi dieke naari di wone kpatij ta wunij u ka kpie wo. Vuon ka yese wo ta wunij u yine Dmij balijka. Vuosi birima wa ta yima wa julma yaa gamma haahuu. Wusie.
- 18 N bua Timoti, n naga kpaanku gie a yie fu nuusi me. Kpaanku gie su siba wudieke Dmij naazualba die di wone a bali yaa gamma fu ma wa. Vaa waha gie yi fu dembisinan jaan an fu mijni a wagi.
- 19 Yallima fu yadaka anan sunanyile vunij ta tuma wudiekemba fu sibina di a yiwo tunvuna. Vuosi batan ka saagi naa die yine ba taari nyij ba yadaka sien me mana mana.
- 20 Ba batan yine Himinuusi anan Alekizanda, manij n nagina ba a yi Sitaani nuusi me di u mugisi be. Naa nan dagi ba yan an ba vaa Dmij saan chusi.

1 Timoti 2

- 1 Wudieke di yine talasi yiwo naa, ni jusuma Dmij a yima vuon mana. Ta jusu wa di u sunji be ta bi yi alibarika a yi ba mana, ta waasuma wa ba mana wia.
- 2 Ni jusuma Dmij a yima naalij anan vuodiekemba mana di yalla yiko amu ti nan di beri somm anan sugifalij ta mijni beri siba vuodiekemba di chiginana Dmij ta yime wudieke di muna a yima ti chanchaalij.
- 3 Naa vuna ta nanna ti Gbigbatitaantu Dmij sun,
- 4 wunij u yaala vuota mana ye gbatitaanij ta ken summa wusieke.
- 5 Dama Dmij balimij bene, ta nupooniguru yiwo vuobalimij a bie Dmij anan vuota sunsun, die vuoke yine Yisa Masia,
- 6 wunij die u nagina u gban a yi kaabij di u gbati vuota mana a nyij wublati anan kuj me, Dmij die dagi ti naa sanja dieke di muna.

- 7 Naa wia Ɖmɔŋ di vɔari mɔŋ di n yi Masia tuntuntu anan didaguru, ta musuuma wuvunaha a yima vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi, a daguma ba wɔnɔŋ Masia wudieke di yine wusie wo di ba yi yada. Wudieke n balala ya ni naa, daa nmunchibisi man chɔba, ka yiwo wusie.
- 8 N yaala ni juusuma Ɖmɔŋ sanja dieke ni kenj a lagɔŋ di ni janj Ɖmɔŋ. Vuodiekemba di senne yi sugyɔlɔntielɔŋ ta wo sinyuruŋ yaa nɔnhaguruŋ nan biagi a koti ba nuusi nmɔŋsikpenj a juusi Ɖmɔŋ.
- 9 N bi yaala hoguba yalluma yanj yaa gamma ba garɔti jigɔŋ ta mɔŋɔ bɔbɔma sɔba Yisa diduruŋ di muna ba bɔmma die; ba da bɔbɔma ba sikpenj zoosi anan ligire pam yaa a bɔbɔma garɔti diekemba ligire di faasuna a tua pam yaa nyieleeti yaa nuupiriŋ diekemba ba wunsuna anan salma; daa naa bala ka yi ba vuŋ ma;
- 10 ama ba yime wuvuna a yima ba chanchaalɔŋ sɔba hogu diekemba di balala di ba jama Ɖmɔŋ di muna ba yi dene.
- 11 Hoguba bemme somm ta sɔŋ ba gbanj tɔŋbanj ta buɔrɔma.
- 12 Manɔŋ n ka saagya di hoguba daguma yaa yalluma yiko dembisi ma; ba mu ba bemme somm ta da baluma wia ni kenj lagɔŋ di ni janj Ɖmɔŋ.
- 13 Dama Ɖmɔŋ die woliŋ a naan wa Adami ta ka kuɔŋ chaan die u naan Evi.
- 14 A bi gutɔ, Sitaani die biagi a gaan wa Evi ta u chɔusi Ɖmɔŋ mɔraha, daa Adami.
- 15 Ama dii yi ta hogu di yie Yisa yada ta cho vuosi, ta yi sugyɔlɔntienj ta beri beri dieke di muna, Ɖmɔŋ nan gbati wa a taan u maaruŋ ma.

1 Timoti 3

- 1 Wurɔ gie yiwo wusie, di dembinj dieke di yaala u yi Yisa diduruŋ nɔŋanduru, di yiwo tunvuruŋ u yaala.
- 2 Di ka mu di Yisa diduruŋ nɔŋanduruŋ yalluma wɔbɔan mana. U mu u yalluma hogubaluŋ nyuna ma, ta mɔŋɔ a pɔgɔli u gbanj, ta yi yantienj, ta mɔŋɔ beri; u mu u yi vuodieke di biagina a tuose chaanɔŋ u tigiŋ me, ta biagi daga vuosi Ɖmɔŋ wia,
- 3 ta da bi yi vuodieke di nyunene daan a buge, ta daa yaaluma wati anan waagɔŋ, ama ta bemme somm, ta da faasi chome ligire pam.
- 4 U mu u yiwo vuodieke di biagina a pɔgɔla u gbanj gbanj u denj vuruŋ, ta yi u balli di saaga a ya wa, ta ya vuosi jilma.
- 5 Dama du yi vuonj di ka sɔba u baan pɔgɔli u gbanj gbanj u denj die, lala u baa u yi a pɔgɔli Ɖmɔŋ vuosi?

- 6 Dɪ yiwo talastɪ dɪ ʊ yi vuodieke dɪ wone a dusa Yisa Masia a yʊasɪ; daa die ʊ nan keŋ kɔtɪ ʊ gbanʊ ananʊ kalinbaani, ta ye tɪbɪdatɪŋ sɪba Ɖmɪŋ die dɪ datɪna Sitaani tɪbɪŋ die wo.
- 7 Dɪ mʊ ʊ yiwo vuodieke, vuodiekemba dɪ kana ka du Yisa Masia gbanʊ dɪ baanʊ nan baartɪ dɪ ʊ berɪŋ vuna, amʊ ʊ kaanʊ juu viivi me anʊ Sitaani chachabɪ kaanʊ yigi wo.
- 8 Ka bɪ yiwo talastɪ dɪ Yisa dɪdɪsɪrɪŋ susunɲiribe gbanʊ yallɪma berivunɪŋ, ta bɪ yi wusie bɪbalɪtɪŋ; ba da faastɪ nyume daanʊ pam, yaa a faastɪ chome ligire pam.
- 9 Ba mʊ ba mɪŋɲɪ a pɔgɪlɪ yada dieke Ɖmɪŋ dɪ yuorine a dagɪ ba wa ananʊ sɔgɪyɪalɪŋ.
- 10 Dɪ yiwo talastɪ dɪ ba wolɪŋ magɪsɪ ba a ye; du yi ba wo wunʊ mana ba magɪsɪku ma ba nan biagɪ tuma a sunɲe Ɖmɪŋ tʊmaha.
- 11 Dɪ yiwo talastɪ dɪ ba hɔguba gbanʊ yallɪma beri vunɪŋ, ta da yi vuodiekemba dɪ gaarinana vuosi kuasi, ta mɪŋɲɪ pɔgɪlɪ ba gbanʊ, ta yi vuodiekemba ba yine yada dɪ ba nan biagɪ yi wunʊ mana vunɪŋ vunɪŋ.
- 12 Dɪ yiwo talastɪ dɪ Yisa dɪdɪsɪrɪŋ susunɲiru yallɪma hɔgubalɪmɪŋ, ta biagɪ pɔgɪla ʊ ballɪ ananʊ ʊ denʊ mana vunɪŋ.
- 13 Masia dɪdɪsɪrɪŋ susunɲiribe diekemba dɪ mɪŋɲɪna tuma tʊmaha, banɪŋ ba nan ye jɪlɪma pam a nyunʊ Masia dɪdɪsɪrɪŋ ananʊ Ɖmɪŋ jigɪŋ ta nan biagɪ a balɪ ananʊ dembisi yaa gamma ba yine Yisa Masia yada die wo.
- 14 N maaga gbanʊkʊ gie a yɪa fʊ mɪŋ, ama n yaa tama dɪ n nan keŋ ye fʊ daraa ale wa gie nʊanʊ.
- 15 Ama du yi manʊ keŋ a yʊasɪ, gbanʊkʊ gie nan vaa nɪ sɪmma tɪ muna tɪ bemme die Ɖmɪŋ vuosi sunsʊŋ vuodiekemba die wʊnɪŋ Miivoli tienʊ Nabidie Ɖmɪŋ die dɪ vʊarɪna wa. Banɪŋ ba pɔgɪlɪna wʊvunʊ dieke dɪ yine wusie wo, ta zie gbartɪ ha.
- 16 Dɪ yiwo wusie dɪ Masia wudieke Ɖmɪŋ dɪ yuorine a dagɪ tɪ naa faastɪ yaa hagɪrɪŋ mɪŋ: Die ʊ keŋ nyunʊ mɪŋ ananʊ nyunʊgbanɪŋ, Ɖmɪŋ Halikasɪka die dagɪya dɪ ʊ berɪŋ vuna; ta malakasisi die dɪ ye wo. Ta vuosi die dɪ mʊʊlɪ ʊ wɪa a yi buurɪŋ mana, die ba yi wo yada dʊnɪa ka gie me, ta Ɖmɪŋ die dɪ keŋ kɔtɪ wa a ga arɪzanna ma ta ʊ ye bɪrɪŋ.

1 Timoti 4

- 1 Ɖmɪŋ Halikasɪka senne daga yaalɪŋ ma dɪ sanɲa kienene, vuosi batanʊ nan daansɪ vaa Masia wurtɪ gie, ta saagɪ yɪ jumbiatɪ diekemba dɪ bala ba gaanʊ ba wa, ta bɪ du Sitaani dagɪkʊ.
- 2 Vuodiekemba dɪ dagɪna gɪgaantɪŋ dagɪkʊ gie, chɪba ɲmɪnchɪbɪsɪ ta ba sunʊanyile ka bɪ mugisi be ka wɪa sɪba vuonʊ dɪ ɲaana mɔlɪ ananʊ jatuuɪŋ dene ta ka bɪ chɪga ka.

- 3 Die vuosisi daga di dembinj yalluj ananj hogu faaruj ka vuna, ta nyindiike a tan ka vuna ananj diile; ama tinuj vuodiekemba di siba Masia wusieke ta yi yada naa, ti siba a baari Nmuj naanna jaan mana di vuosi waasi wa a ma ta diihe.
- 4 Jadieke nuj mana Nmuj di naanna vuna muj ta yi nyindiike; ti yuma wa anjwaasi a ma ta dii, a vuna ananj diile; ti daa zetime a kaani gbanj,
- 5 dama Nabidie Nmuj baari a mana vuna; ti naana jussa wa ta waasi wa wa naana vasa nyindiikehe di vuna.
- 6 Du yi fu nagi kpaanjku gie a yi Yisa Masia didusuruj chanchaaluj, nan yi u tuntuntu vuna tienj, nan dagi di biruj a nyuj wa ti yada dagitti ananj kpaanj vunaha fu dina wa.
- 7 Vuari fu gbanj a nyuj nmunchibisi nandaga diekemba di kana ka nyuj Nmuj jigij; a wo nyuari; ama buguruma Nmuj chaanuj berij ananj nujnmuna.
- 8 Tusuma buguri dieke di gutnana nyungbanuj haguruj yaa nyuari bita muj ama chaanjku buguruj faasi yaa nyuari jaan mana ma, dama ka yia nyuari tungbanjka gie me lele wo gie ananj arzanna ma sanja dieke di kienene.
- 9 Wuri gie yiwo wusie amu ti tuoke a dii.
- 10 Ti mia muj ta tuma ananj nujnmuna, dama ti yaa tama Miivolitien Nabidie Nmuj ma, wuruj u yine vuonj mana Gbigbititaantu ta nan gbati vuodieke nuj mana di yine wo yada.
- 11 Dagi ba ta kpaanj vuonj mana di ba yime wudieke fu balala wa gie mana.
- 12 Da vaa vuonj daansi fu yori fu yine dalvakuj wia, ama vaa ta fu baluj ananj fu berij ananj fu choti ananj fu yada ananj sugyitaluj berij daguma Masia didusuruj di muna ba bemme die.
- 13 Nagi fu sanja mana ananj fu haguruj a karumma Nmuj gbanjku yaaluj ma ta daguma a chiasi ta musuma Masia waha a ga tugi sanja dieke n baa kenj.
- 14 Da daanj ma Halkaska piini dieke di benne fu suku ma wa; Nmuj die yi fu piinike sanja dieke Nmujnaazualba di bala fu wia ta nyujkuraha die di nagi ba nuusi a dusi fu ma wa.
- 15 Naguma fu sanja mana a yime naa ananj nujnmuna amu vuonj mana nan ye fu birnana dene Yisa tusuma ma.
- 16 Simma fu berij ananj wudiekemba fu daginana wa. Mujni poguli dagiku gie, dama du yi fu pogultha nan gbati fu gbanj ananj vuodiekemba fu daginana wa a nyuj Nmuj sarja diile me.

1 Timoti 5

- 1 Da galima daajakusu mana, ama kpaama wa siba fu gbanj gbanj fu chusa, yallima dalvakaha siba fu gbanj gbanj fu numballi,

- 2 ta yallima hogu nyirkuraha siba fu nulu, ta bemme anan hogulabaha siba fu taalij anan sugyalij.
- 3 Yima kpihogu diekema di senne bie ba nyuna ma julma anan sunjij,
- 4 ama kpihogu dieke di yalla balli yaa haagisi, u ballu yaa haagisi mu ba piili a buguma ba nmunchigula tuma a wolij a daansa ba tigin vuosi, naa nan vaa ba tielij gban dii ba wubij nyari, dama die Nmij di yaala.
- 5 Kpihogu dieke di senne mu sunjij yine vuodieke di wone vuosi. Wunij u yaa wa tama Nmij ma ta jusa wa sanja mana yun anan nmintasi di u sunji wo.
- 6 Ama kpihogu dieke di yinene u dshij wnj kpii mij ta ye bie u misi ma.
- 7 Yima ba kpaanjku gie an ba dmaha amu ba kaan di yaa wubian.
- 8 Vuodieke di kana ka daansa u maari, a tian a mana u tigin vuosi, u ka mijij di yadaka; ta vuodieke di kana ka yi Masia diduri gban di tian wa.
- 9 Da bisima kpihogu diekema di kana ka kurij tian bina banisi-yuba a gutima kpihoguba bisiku ma. A bi guti u mu u yiwo vuodieke die di yalla churu balnij,
- 10 ta ba siba wa di u yiwo vuodieke di tunna tununa: siba balli mijij wubij, ta tuose chaanij u tigin me, ta yie sush-n-gban tuma a sunji u Masia diduri chanchanij, ta sunje vuodiekema di benne wumugisike me, ta bi yi vuodieke di nagina u gban mana a yi tununa yiile me.
- 11 Ama da nagij kpihogulabaha a gutima kpihoguba bisiku ma dama sanja dieke ba ken yaa lola di ba yali chullij ba nan zeti Masia mij,
- 12 ta gobi nua dieke ba yina wa wa ta juu bian ma.
- 13 A bi guti ba nan chusa ba sanja ta ka yaala tuma, ama ta didia gara tige tige ta buga kwagaari, ta juo vuosi wia ma, ta didia bala wudiekema di kana ka mu di ba bal.
- 14 Die wia manij n tij nan di yaala kpihogu diekema di yine ka kurija wa yali chullij a muru balli ta daansa ba den, amu ti dataasi kaan ye sien a bala wubiat yaa gamma ti ma,
- 15 dama kpihoguba batan wnj yijij a di Sitaani mij.
- 16 Ama du yi ta hogu dieke di yine Masia diduru di yaa kpihoguba u tigin me, u mu u mijij daansa ba, ta da nagij ba chiidunsa a chiime Masia diduri, amu ba nan biagi a mijij daansa kpihogu diekema di benne ba nyuna ma.
- 17 Masia diduri nyirkura diekema di mijina a tuma ba tuma wa mu vuosi yima ba julma anan tune vunj; ta vuodiekema di musuna Masia wia ta daga ba a chisi, banij ba faasina mu anan julma anan tune vunj,

- 18 dama di maagiya Dmuj gbanƙu suƙa di, “Naakuƙin di tba zaa ta zaabie di nynnna, daa boƙi ka nɗan”, ka bi maagi di, “Tuntuntu mu u tuo u tune.”
- 19 Du yi vuon di bali di nyɗkuraaha wɗnyɗ yi wuɗ, daa vaa fu baga bemme ka ma, ntaala siara vuosi yi vuosi bale yaa bataa.
- 20 Vuodiekemba di yinene biabu, galuɗ ba vuosi suƙa, amu vuotalkaha nan di chiga nmaamuɗ.
- 21 Nabidie Dmuj anan Yisa Masia anan wɗnuɗ Dmuj malakasi nuɗna man yia fu kpaanƙu gie anan nuɗnina, di fu tuo dagiku gie ta daa lugime fu wuɗ mana ma.
- 22 Daa yime lagi lagi di fu nagi fu nuusi dɗiɗi vuon ma an u yi Masia diduɗuɗ nuɗnanduɗu. Daa nagima fu nuuɗ a lume vuosi wɗbiati ma; ama miɗiɗi poɗuɗ fu gban.
- 23 Fu kana ka haguɗ saɗna mana wa, daa nyume nyaan nyuna ma, ama nanan nyu daan biɗa an bu sunji fu nyuutiti.
- 24 Vuosi batan tumbiati wɗn dɗa wa yaaluɗ ma ta ba ye ka dii ba sarɗa; ta vuosi batan tumbiati nan daansi nyuɗ yaaluɗ ma ba sarɗa diile kuɗ.
- 25 Tunvuna gban yiwo die, a tan nyuɗ wa yaaluɗ ma, ta nyindiekemba di kana ka nyuɗ yaaluɗ ma gban di kaan biagi lobuɗ.

1 Timoti 6

- 1 Di yiwo talasi di vuodiekemba mana di yine yɗɗiɗi yuma ba tieliɗ julma, amu vuon kaan bali wɗbiɗan yaa gamma Dmuj ma anan ti dagiku.
- 2 Yɗɗiɗi diekemba tieliɗ di yine Masia diduɗuɗba daa vaa ba julma yula di ba yine ba nɗballi wɗa, ama di yiwo talasi di banuɗ ba faasi tuma wuɗ, dama vuodiekemba di yenene ba tɗumaha nyuɗaɗka yiwo ba Masia diduɗuɗ chanchaaluɗ ta ba cho be. Di yiwo talasi di fu dagima ta muɗuma waha gie.
- 3 Vuodieke nuɗ mana di daginana dagigaan ta ka saagi a yi ti Yomɗien Yisa Masia nuɗawaha anan ti janƙu dagiku,
- 4 suuliye miɗ anan kalinbaani ta ka sɗa wuɗ, ta bi yalli ninhaguɗ anan waaguɗ lɗa yaa gamma wɗbalka chasi, ta naa yaa wa sugbiɗan anan waaguɗ, anan vuosi zɗala anan wɗbiɗiɗi,
- 5 anan ninhaguɗ saɗna mana vuobiati jigiɗ. Banuɗ ba sugiti ka miɗiɗi tuma, ta ba bi wo wusieke. Ta bi yile di Dmuj duɗuɗ nan yi vuon yi nyintitieliɗ.
- 6 Du yi vuon nine di suuli jadieke u yalla, Dmuj janƙu seɗ yie vuosi di yie nyintitieliɗ,
- 7 dama die ti ka yaa jaan mana a keɗ dɗuɗa ka gie me, ta ti kaan bi nyuɗ ka ma anan jaan mana.

- 8 Die wta du yi ti yaa nyindiike anan garu ti vaa ti nine suulihe,
- 9 dama vuodiekemba di yaalala ba buru ligiretielibe, banu ba junene magisu ma, anan chachabi ma, ta yaa gaanla anan labiati diekemba di chusunana vuosi ta vasa ba nanna yori wa.
- 10 Ligire yaalu pam yiwo wubiati yiri yiri piili. Vuosi batan nagi wa ba gan a yi ligire yaala ma die wta ba vaa yadaka sieku ta ka bi yi Yisa yada, die wta ba yese sugichusu yiri yiri ba faasina a yaala ligirehe wta.
- 11 Ama funu Timoti, yiwo vuodieke di yine Dmu vuon, di vuna di fu vuri fu gan a nyu waha gie mana ma, ta fu kpani fu gan a yime wudieke di nannana Dmu su ta bemme siba wunu. Yallima yada, anan choti, anan hanta ta bemme somm.
- 12 Kpani fu gan ta wagima waagi vunu yaa gamma yadaka ma, ta poguma miivoli dieke di wone kpatu wa; Dmu die di wana fu mu ta fu tuo miivolike sanja dieke die fu yna fu gan gan siara vunu, vuosi pam nuja wa.
- 13 Ta lele n wa yaala fu yi wa nuan Dmu nuja vuodieke di yunana jaan mana miivoli, anan Yisa Masia vuodieke die di bala yi Pontiwosi Paliti anan nujuma yaa gamma u yada ma yaalu ma wa.
- 14 Yi nuan di fu nan didi wudiekemba mana n yna fu wa amu vuon kaan galu fu, a ga tugi sanja dieke ti Yomutien Yisa Masia di bala u yinji ken wo.
- 15 Nabidie Dmu dieke ti burunana wa, wunu u nyuna yine jakusu, ta yi naakpuma mana dan Naan, ta bi yi nyinkura mana jakusu, wunu u bala u vaa Yisa Masia yinji ken sanja dieke di muna.
- 16 Nabidie Dmu nyuna ma kana ka kpie; u bie wo chaankpenkpu dieke vuon di kana kaan biagi a gbige mi; wunu u yiwo vuodieke vuota di yene ka yeye yaa a nan biagi ye wo; wunu u muna buru ta u hagu nan di beri yaa gamma haahu. Wusie.
- 17 Kpan vuodiekemba di yine nyintitien tngbanka ma wa di ba daa nigma ba nyura yaa nagi ba tama a yi a ma, dama die nyinti yiwo bulugusu, ama bal ba di ba yallima ba tama Dmu ma, wunu u yine nyintien ta ya ti jadieke mana ti yaalala di ti tuome ta bemme anan sugifalu.
- 18 Kpan ba di ba tuma tunvuna, ta ba tunvunaha faasi dalama ta yi vuodiekemba nuusi di tunnana anan piini yula.
- 19 Die nan yi an ba yallima nyinti arzanna ma, nyindiekemba di kana ka chusa an ka gari ba a ga tugi sanja dieke ba bala ba ken mi wo; ta ba nan di yall miivoli dieke di yine wusie miivolike.
- 20 Timoti, muhi gbara wunu dieke Dmu di nagi yi fu nuusi me wo. Vuri fu gan a nyu gaanti nuhagu anan azama dieke di wone nyuri ta ka nyu Dmu jigi, ta vuosi batan di zi ta wasa ka 'sibu' wa,

21 dama vuosi batan baari di ba yalli wa sɔkɔ gie, die wɔa ba vaa yadaka sieku. Dmɔn sunɔnɔn bemme ni ma.

2 Timoti

2 Timoti 1

- 1 Maniŋ Pɔɔli, vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu Dmuŋ choti ma wa, di n muɔlma miivoli dieke Dmuŋ di yi nuŋ di u nan yi wa Masia wia wa,
- 2 n maaga gbanƙu gie a yia n buachoti Timoti. Ti Chusa Dmuŋ aŋaŋ ti Yomutien Yisa Masia sunŋi fu, ta chigi fu zɔɔliŋ, ta bi yi fu sugidvaguŋ.
- 3 Dmuŋ vuodieke n jianna aŋaŋ sugiyaliŋ siba n choŋkusuŋ die di jianna wa dene wo, maŋ keŋ juusa wa n ŋaŋ tunsu wa fu wia saŋŋa mana n juusiku ma, yuŋ aŋaŋ ŋmintvasi, ta waasa wa fu wia.
- 4 N tunsu fu nintaanti wia, ta ko yaala n ye fu ta yallima sugiyaliŋ pam.
- 5 Ta tunsu fu yine Yisa Masia yada aŋaŋ wusie dene wo, yada dieke fu nuŋkusuŋ Lowisi aŋaŋ fu nuŋ Yunisi die di yalla wa, n siba di fu gbaŋ yaa wa kanŋ yadaka mi.
- 6 Die wia maŋ tunsu fu di fu vaa piini dieke Dmuŋ di yina fu saŋŋa dieke n nagina n nuuŋ a diisi fu ma wa haŋi ŋmɔnsikpenŋ.
- 7 Dama Halikasɩ dieke Dmuŋ di yina ti ka yia ti ŋmaamuŋ, ama Halikasika yia ti haŋuŋ aŋaŋ choti aŋaŋ yigi-n-gbaŋ berinŋ.
- 8 Die wia, muɔlma ti Yomutien waha ta daa chiguma viivi. Da bi chiguma viivi n benne dansarika suŋ u wia wa, ama saaguma a dime wahala wɔvunaha wia, siba Dmuŋ di yinana fu haŋuŋ dene wo.
- 9 Wɔnuŋ Dmuŋ gbatna ti a taŋ ta wa ti di ti keŋ yi u gbaŋ gbaŋ u vuosi, daa ti tunvuna wia, ama u gbaŋ gbaŋ die sanna di u nan chigi ti zɔɔliŋ. Die u saŋ wa naa ta ye ka naŋ duŋia, di u nan chigi ti zɔɔliku gie Yisa Masia wia.
- 10 Ama ti Gbigbatitaantu Yisa Masia keninŋ yuorine a daga ti, wɔnuŋ Yisa Masia die chɔsusina kuŋ haŋuŋ, ta bi daga ti di ti saagi u wɔvunaha ti nan ye miivoli dieke di wone kpatinŋ.
- 11 Dmuŋ wɔŋ wa muŋ muŋ di n yi tuntuntu aŋaŋ didaguru ta muɔlma wɔvunaha.
- 12 Die wia, maŋ die wahalaka mi ta ka chiga viivi. Dama n siba vuodieke n tuone a dii wo, ta siba aŋaŋ wusie di u nan biagi gbari jadieke u nagina a yi n nuusi me wo a ga tugi Dakpatkiri daari.
- 13 Wudieke fu wɔnna a nyinŋ n jigiri, muŋŋi pɔgɔlika aŋaŋ yada aŋaŋ choti dieke Yisa Masia di yinana ti wa.
- 14 Dmuŋ Halikasɩ haŋuŋ di benne fu ma wia, muŋŋi pɔgɔli wɔvunŋ diekamba u nagina yi fu nuusi me wo.
- 15 Siba a baari di vuodiekemba mana di benne Asia tinŋbaŋ ma wa die chigi ta vaa muŋ muŋ; ba batanŋ yine Fejelusi aŋaŋ Hemojenesi.

16 Tl Yɔmɔtien, chɪgt Onesiforusi tigin vuosi zɔɔlnɪ, dama die ɔ kpaŋɪsa mɪŋ mɪŋ saŋŋa mana. Die ɔ ka chɪga viivi aŋaŋ n benne dansarɪka ma wa,

17 die ɔ kenne tɔgt Romi tɪŋ ma wa, die ɔ piiliye mɪŋ a yaala n jigin a ga tɔgt saŋŋa dieke ɔ yene mɪŋ.

18 Tl Yɔmɔtien chɪgt wa zɔɔlnɪ Dakpatkɪrɪ daari ma. Fɔ gbaŋ sɪba vuunɪ die ɔ sunŋine mɪŋ dene, Efesusi tɪŋ ma.

2 Timoti 2

1 N bɔa, fɔnɪŋ nɪŋ vaa fɔ sɔŋ hagɪrɪma Yisa Masia die dɪ sunŋine fɔ dene ɔ zɔɔlnɪchɪgɪla ma wa.

2 Die fɔ wone a wɔŋ dagɪ dieke a nyɪŋ n jigiri vuosi pam nine me wo, nagɪ kanɪŋ dagɪkɔ mi a dagɪ vuodiekemba dɪ yine yantielin, ta nan biagi dagɪ ba chanchaalɪŋ.

3 Saagɪma wahala diile Yisa Masia wa sɪba soja vuunɔ dɪ ŋaana die wahala dene wo.

4 Soja dieke dɪ yaala ɔ jakɔɔŋ nine suuli wo ɔ ka bɪ lagɪma ɔ berin aŋaŋ wudieke dɪ kana ka yi sojasi tɔɔma.

5 Vuodieke dɪ chɪgnana pagɪsɪŋ chɪgɪla kaŋ biagi chɪgt dii ta tuo diilehe tune ntaala ɔ dɪ chɪgɪlaha mɪraha mana.

6 Kpɪkpaaru dieke dɪ faasɪna tɔŋ aŋaŋ nɪŋŋmɪna mɔ ɔ wolin ye wo nyindiikehe tɔaŋ.

7 Yilime yaa gamma wudieke n balala dama tl Yɔmɔtien nan yi fɔ yan aŋ fɔ sɪmma a mana chɪasɪ.

8 Tɪnsɪma Yisa Masia wa, vuodieke die dɪ yine naaŋ Davidi haagɪŋ ta hagɪ kumbu me wo, sɪba n mɔɔlna wɔvuunaha a dagɪ dene wo.

9 N mɔɔlnana wɔvuunaha wa n die wahala ta ba bɔbɪ mɪŋ aŋaŋ chɔrɪma sɪba wɔbiayiiru. Ama Ōmɪŋ wɪaha nɪŋ ka bɔbɪ aŋaŋ chɔrɪma.

10 Ta yaa hanta wahala mana ma Ōmɪŋ vuovɔarɪkaha wa, amɔ ba gbaŋ ba nan ye gbattaanɪŋ Yisa Masia ma, ta yallɪma sugɪfaltɪ dieke dɪ wone kpatɪŋ.

11 Wɪaha gie yiwo wusie dɪ: “Dɪ yi tl kpiye mɪŋ aŋaŋ wa tl nan keŋ yaa miivoli aŋaŋ wa.

12 Dɪ yi tl bɪ kpaŋŋa tl gbaŋ tl nan keŋ gutɪ dii naaŋ aŋaŋ wa; ama tl baari tl ka sɪba wa ɔ gbaŋ ɔ nan keŋ baari dɪ ɔ ka sɪba tl.

13 Dɪ yi tl keŋ yinŋi ɔ kɔaŋ ama wɔnɪŋ nɪŋ ɔ nan wɪari yi wusietien dama ɔ kaŋ biagi chiisi ɔ gbaŋ gbaŋ berin.”

- 14 Tunsuma fu vuosi wurɪ gie, ta kpaanɔ ba anan nɪnɔmɪna ɔmɪn nɪnɔa dɪ ba daa wagɪma yaa gamma wɔpɪasɪtɔgɪtɪ ma, a wo nyɔarɪ ama a chɔɔsa vuodiekemba dɪ wɔnnana wa mɪn.
- 15 Kpaɔnɔ fu gban an ɔmɪn burɪ fu, ta yi tuntuntɔ dieke dɪ kana ka chɪga viivi anan ɔ tɔɔma, ta mɪnɔ daga ɔmɪn wusieke.
- 16 Vuɔarɪ fu gban a nyɪn wɔɔbalɪkɪ tɔgɪtɪ ma, dama ka wo nyɔarɪ ta nan bɪ vaa vuosi bemme saasaa anan ɔmɪn.
- 17 Hanɪn wɔɔbalɪka nɪn su sɪba kujagɪ dieke dɪ kana ka kpiye. Hamenusi anan Filetusi ye daga die dagɪkɔ.
- 18 Ba va wa wusie dagɪkɔ ta bala dɪ kumbu hagɪkɔ wɔn ken a tɪan mɪn, die wɪa ta chɔɔsa vuosi batan yada,
- 19 ama ɔmɪn vuovɔarɪka nɪn zie mɪn ta ka dɔma, ta wudieke dɪ maagɪna a dɔsɪ ba ma yiwo naa: “Tɪ Yɔmɔtɪen sɪba vuodiekemba dɪ yine ɔ suti”, ta a bɪ maagɪ dɪ, “Vuodieke nɪn mana dɪ balala dɪ ɔ yiwo tɪ Yɔmɔtɪen suti mɔ ɔ chɪgɪ nyɪn wa ban yiile me.”
- 20 Kpala yiri yiri bie wo tigɪkpɔn ma, daa a mana yine kɔrɪbɪsɪ, atan yiwo tɪmbala ta atan dɪan dɪ yi kpala. A tan zie mɪn a gbarɪ wa daakpɔn daraan, atan dɪan ba yaa tɔma daan mana.
- 21 Vuodieke dɪ vana ban ta yi sugɪyalɪntɪen, bala ɔ yi kpali dieke ɔmɪn dɪ bala ɔ nagɪ tɔn ɔ tɔɔma, fu berɪn nan dɪ vuna, ta nan yi siri dɪ tɪ Yɔmɔtɪen nagɪ fu tɔn tɔnvunɪn mana.
- 22 Vuɔarɪ fu gban a nyɪn dalɔaka lɔlɔbɪatɪ ma, ta mɪma a yaalɪma sugɪyalɪn, anan yada, anan choti, anan sugɪɔɔagɪn, ta lagɪma anan vuodiekemba dɪ yalla sugɪyalɪn ta wasa tɪ Yɔmɔtɪen dɪ ɔ sunɔi be wo.
- 23 Chɪgɪ nyɪn gaantɪn anan nɪnhagɪrɪtɔgɪtɪ ma, dama sɪba a baarɪ a kpatɪn yiwo waagɪn.
- 24 Tɪ Yɔmɔtɪen tuntuntɔ ka mɔ ɔ wagɪma waagɪn. Ɔ mɔ ɔ yi burɪchi vuon, ta yi dɪdagɪrɔvunɪn dieke dɪ yalla suguru,
- 25 ta yi vuodieke dɪ benne sɔmm, ta kpaama vuodiekemba dɪ nɔnɔnana nɪnhagɪrɪn anan wa. Vuon zɪ ɔmɪn nan ken vaa ba tarɪgɪ ba berɪn ta ken sɪmma wusieke,
- 26 ta ba sunɔanyile nan yɪnɔi ken an ba chɪgɪ nyɪn Sitaani chachabɪ ma, chachabɪ dieke dɪ yigine be ta vaa ba yie ɔ dɔnɔɔkɔ wa.

2 Timoti 3

- 1 N yaala fu sɪmma wurɪ gie, dɪ dakpatɪkaha sanɔa dɪ nan dɪ tɔa.

- 2 Vuota nan yi halftielij, ta faasi cho ligire, ta yi kalinbaan tielij, ta kuule, ta bi yi vuodiekemba di zianana vuosi, ananj vuodiekemba di kana ka tuose ba tielij nua, ananj vuodiekemba nine di kana ka suule jaan, ananj vuodiekemba di kana ka chiga Dmij,
- 3 ta yi vuodiekemba di wone choti ananj tan, ta kaan di chiga zoolij, ta yi molanfiktij, ta kaan biagi yige ba gban, ta nan di tua, ta kaan di yaala wuvunij,
- 4 ta nan di nyinna ba chanchaalij kuan, ta yi pogi pogi tielij, ta kota ba gban, ba nan di cho nansij a tian Dmij,
- 5 ba nan ken a yi siba vuodiekemba di janna Dmij ama ta zeti Dmij hagirbu. Ni vuaru ni gban a nyij banij vuosi mi.
- 6 Ba batan juo tige me a gaama hogugaatba, vuodiekemba di yinene bian pam wa ta di ba sugiti laltiatu yiri yiri wo.
- 7 Sanja mana hoguba gie bugira mij ama ba kaan won siba wusie sieku.
- 8 Siba Janesi ananj Jamberesi die di kana ka saagi a yi Mosisi wo, dembisi gie siwa dene, ba waga ananj wusieke, ba sananyile ka vuna, ba ka bi di yadaka sien.
- 9 Ama ba kaan di gaama vuosi a yuasi, dama vuon mana nan ken ye ba gaati di sina die siba die di yine a yi Janesi ananj Jamberesi dene wo.
- 10 Ama funij nij, di wa n dagiku ananj n berij ananj n sananyile. Won siba n yine Masia yada dene, ananj suguru, ananj n choti ananj vuota, ananj n hanta,
- 11 ta bi siba vuosi di mugisine mij dene, ananj n wahala diile. Siba wudiekemba mana die di yine mij Antiyoku ananj Yikonumi ananj Lisitira tigisi me. Siba die n yene mugisibiatu dene, ama ti Yomutien die vuaru mij mij a nyij a mana ma.
- 12 Wusie, vuodiekemba mana di yine Yisa Masia sutu ta yaala ba bemme vunij nan ye mugisij a nyij vuosi jigin;
- 13 ta vuobiatu ananj gigaantba nan ken guta ba wubiatu ta gaama vuosi ta vuosi dian di gaama ba.
- 14 Ama funij nij, ye yalla wusie dieke ba dagina fu wa, ta fu faasi tuo dii wo, dama won siba di vuodiekemba di yine fu didagrij yiwo wusietielij.
- 15 Ta fu ballbitu mi won siba Dmij gbanku di biagina yia fu yan ta daga fu fu baan yi Yisa yada dene ta ye gbatitaanij.
- 16 Wudieke mana di benne Dmij gbanku ma wa nyij wa u nuan ma, ta a mana di yaa nyuaru, ta daga u wia, ta kpaama ti, ta wunsa ti berij, ta daga ti sugiyalij berij,

17 di vuodieke di jianna Dmuj berij vun ma, di u yi siri ta tuma wuvuna yiri yiri mana.

2 Timoti 4

1 Yisa Masia vuodieke di bala u kenj dii naari ta dii vuodiekemba di benne ba miivoli me ananj kpillij sariya wa, wuvunij ananj Dmuj nuhja manj bala fu naa,

2 di fu musulima u wia sanja mana, du yi sanja di mu yaa ka ka mu, ta balma vuosi ba wubiati, ta kpaama ba, ta kpanjisima ba ta daguma ba waha ananj suguru sanja mana.

3 Dama sanja kiej ta vuosi kaanj di wumma dagivun, ama ba nan kenj di ba gbanj gbanj ba lalbiati, ta nan di wumma yia didagurij pam diekemba di daginana wa wudieke ba yaalala ba wuj.

4 Ba kaanj di wumma wusieke, ama ta wumma yia nmunchibisi daguj.

5 Ama funij nuj, mu fu yigi wo fu gbanj wuj mana ma, ta yallima hanja wahala ma ta musulima Yisa Masia wuvunaha, ta tuma tunj dieke mana Dmuj di nagina a yi fu wa.

6 Dama manij nuj, sanja gbigiye muj di n yi siba kaaba Dmuj korij me. Sanja kenye muj di n nyuj tungbanjka gie me.

7 N miwa mivunij, ta tunj n tsuma kpati, ta ye pogul yada waha kenj kenj.

8 Die wia, nyuari dieke di yine sugiyalintielij nyuari dua gbari muj muj arizanna ma; ta ti Yomutienj, vuodieke di dine vuota sariya ananj wusie wo nan kenj yi muj kanij nyuari sariya diile daraanj. Daa n nyuna ma u baa u yi, ama u nan yi vuodiekemba mana dianj di yaalala di u kenj wo.

9 Kpanji fu gbanj a kenj n jigij daraa ale wa gie.

10 Dama Demasi di faasina cho tungbanjka gie nyinti pam wia, u va muj muj ta ga Tesalonika tunj, ta Kiresikensi dianj di ga Galasia tungbanj ma, ta Tatusi dianj di ga Dalimasia tungbanj ma.

11 Luki nyuna ma benne n jigij. Nagi Maki a kenj ananj wa, dama u tsuma yaa nyuari pam a yi muj.

12 N tunj wa Tikikusi Efesusi tunj ma.

13 Fu kenj kiej sanja dieke, fu nagj n jayeekiwanj dieke n vana a taanj Tiroasi tunj ma Kapusi jigiri ananj n gbanj pilikehe ananj gbanj tialkaha.

14 Alekizanda, vuodieke di yine macheeri wo yi muj wubianj pam; Dmuj nan dati u tibij u yine naa wia.

15 Summa fu gbanj ananj wa, dama u waga ananj wuvunij dieke ti musulnana pam.

- 16 Die n wolinne bala di n v̄sari n gban̄ sariya diile sar̄ŋa wa, die vuon̄ ka zie n k̄sari, ba mana die chigi ta va miŋ miŋ; D̄miŋ da keŋ ch̄s̄si ba wari gie wa.
- 17 Ama ti Ȳom̄t̄ien̄ die di bie n jigiŋ ta yi miŋ hagiriŋ maŋ biagi a m̄s̄li w̄v̄v̄naha mana a yi vuodiekemba di kana ka yi Juu vuosisi di ba w̄ŋ. W̄v̄v̄n̄ die gbat̄na miŋ a nyiŋ naachigiŋ n̄sari ma.
- 18 W̄v̄v̄n̄ ʊ b̄na baa ʊ v̄sari miŋ a nyiŋ biari mana ma, ta nagi miŋ a ga juu ʊ naari ma arizanna ma aŋari alaafta. W̄v̄v̄n̄ ʊ sina biriŋ yaa gamma haahuu. Wusie.
- 19 N waasa Pirisila aŋari Akuyila, aŋari Onesiforusi tigiŋ vuosi mana.
- 20 Erasit̄usi die wari bie wo Korinti tiŋ ma, ta maŋ vaa Tirofimus̄i Militusi tiŋ ma dama die ʊ wo alaafta.
- 21 Kp̄ariŋi f̄s̄ gban̄ ta f̄s̄ keŋ ta tafaari wa t̄ugi. Yubulusi aŋari Pudensi aŋari Linusi aŋari Kolodia aŋari ti numballi mana waasa ni.
- 22 Ti Ȳom̄t̄ien̄ bemme aŋari ni. D̄miŋ sun̄ŋiŋ bemme ni mana ma.

Tatusi

Tatusi 1

- 1 Maniŋ Pɔɔli, vuodieke di yine Ɖmɔŋ yɔmɔ ta bi yi Yisa Masia tuntuntu wa, maniŋ Ɖmɔŋ die di vɔari a tɔŋ miŋ ɔ vuovɔarikaha jigiŋ di n vaa ba yada hagiɔma, ta vaa ba sɔmma wusie dieke ti Ɖmɔŋ jiamɔŋ di dagina,
- 2 ta bi yia ba tama di ba nan ye miivoli dieke di wone kpatiŋ. Ɖmɔŋ, vuodieke di kana ka chɔba waha die wɔŋ yi ti nɔaŋ miŋ di ɔ nan yi ti miivoli gie, ta wa keŋ naaŋ tɔŋgbaŋka gie,
- 3 ta saŋŋa dieke di muna wa, die ɔ yuorihe a dagi ti ɔ waha ma; ta die nagi waha a yi n nuusi me maŋ mɔɔlaha sɔba ti Gbɔgbatitaantu Ɖmɔŋ die di dagina miŋ dene wo.
- 4 Maniŋ n maaga yia fɔniŋ Tatusi, fɔniŋ vuodieke di yine n bɔavunɔ yada balɔŋka ma. Ti Chɔɔŋ Ɖmɔŋ aŋaŋ ti Gbɔgbatitaantu Yisa Masia sunŋi fu ta bi yi fu sugidɔagiŋ.
- 5 Die n vaa fu miŋ Kireeti tɔŋ ma di fu wɔnsɔ wudiekemba mana di yine talasi, ta bi vɔari Masia didusɔɔba nyɔŋkura tɔŋ mana ma, sɔba n dagina fu dene wo.
- 6 Di yiwo talasi di Masia didusɔɔŋ niŋŋandusɔɔ wome biaŋ; ta yallɔma hogɔbalɔmiŋ nyuna; ta ɔ ballɔ yi Masia didusɔɔŋ ta da yi ballɔbiati aŋaŋ tibhagurɔtieliŋ.
- 7 Dama Masia didusɔɔŋ niŋŋandusɔɔ sina Ɖmɔŋ tɔɔma, die wɔa di yiwo talasi di ɔ da yallɔma biaŋ, ɔ ka mɔ ɔ yallɔma kalinbaani, yaa a juma sɔnyurɔŋ yɔɔ yɔɔ, yaa a yi vuodieke di nyunene daaŋ a buge, yaa vuodieke di yaalala waagiŋ, yaa vuodieke di faasɔna a yaala ligire pam.
- 8 Ama ɔ mɔ ɔ yiwo vuodieke di miŋŋina tuose chaaniŋ ɔ tigiŋ me, ta cho di ɔ yime wudieke di vuna, ta bi yi vuodieke di yalla yiaŋ, ta bemme vunɔŋ, ta bi yi sugɔyalɔntien, ta biagi a yige ɔ gbaŋ.
- 9 Ta yi vuodieke di miŋŋina a pɔgɔlɔ wusie waha sɔba a dagina dene. Die nan vaa ɔ miŋŋi dagi vuosi dagi dieke di vunɔna, ta biagi a nyaŋŋa vuodiekemba di kana ka saaga yia wusie dagiɔ.
- 10 N bala fu naa dama nɔazetitielibɔ dala pam, ta Juu vuosi di sɔ dene, ba naga ba wudiekemba di wone nyɔarika a gaama vuosi miŋ.
- 11 Di yiwo talasi di fu kagi ba wɔbalɔkaha gie, dama ba yalla ligire chotibiati wɔa ba daga vuosi wudieke di kana ka vuna di ba dagi, die di chɔɔŋ tige ataŋ vuosi sɔŋanyile.
- 12 Kireeti daa wɔnyɔ vuodieke di yine didagɔɔkpenŋkpuŋ die baari di, “Kireeti vuosi mana yiwo ŋmɔnchɔbitieliŋ, ta bi yi vuobiati sɔba haagiŋ dɔmbiati ta bi yi walɔnkɔɔtieliŋ ta yaa wutuliŋ pam.”

13 Wudieke die ɔ bala wa yiwo wusie, die wia galɔ ba ba nine me amɔ ba nan yi wudieke di yine wusie yada,

14 ta daa bi wɔmma Juu vuosisi sunsobilitɔgiti, ta daa bi wɔmma a yima vuodiekemba di zetine wusie waha dagiku.

15 Sɔgyalintieliɔ jigiɔ nɔ, jaɔ mana yantiya miɔ a yi ba, ama wɔbiayiiribe di kana ka yi Masia yada wa jigiɔ nɔ, jaɔ ka yantiya a yi ba, dama ba sɔɔanyile aɔaɔ ba yiaɔ ka yantiya.

16 Ba wasa ba gbaɔ Ɗmiɔ vuosi ama ba wuyiike di ka daga di ba yiwo Ɗmiɔ vuosi. Ba yiwo nuazetiteliɔ, ta haa taɔ, ta ka mi ba yi wudieke di vuɔna.

Tatusi 2

1 Tatusi, mi fu daga wudieke di yine wusie.

2 Kpaama nyɔkɔraha di ba bemme sɔmm, ta yalluma yiaɔ, ta bi yigi ba gbaɔ, ta miɔɔi pɔgɔ Masia waha, ta chome vuosi, ta bi yalluma sikimiɔ.

3 Bi kpaɔɔ hɔgɔ nyɔkɔraha die gbaɔ gbaɔ, di ba bemme siba vuodiekemba di benne kasi di miɔna di ba bemme dene, ta daa yi kuagaariɔ, ta daa bi nyume daɔ a bugime. Ba mi ba daga wudiekemba di vuɔna,

4 ta daga hɔgɔlabaha di ba chome ba chɔllɔ aɔaɔ ba balli,

5 di ba bi yigime ba gbaɔ, ta bemme kasi, ta yi hɔgɔvuna ba chɔllɔ tige me, ta tuosime ba chɔllɔ nu. Die nan yi aɔ vuɔ kaɔ biagi bali wɔbiati yaa gamma Ɗmiɔ waha.

6 Bi kpaɔɔ dalɔakaha die gbaɔ gbaɔ, di ba yigime ba gbaɔ.

7 Fu gbaɔ bemme vuɔɔ jaɔ mana ma, aɔ ka yi daga a yi ba. Daga ba Masia waha aɔaɔ wusie, ta vaa fu nine ɔmiɔti,

8 ta balma wudieke di tuɔsina amɔ fu dataasisi kaɔ ye wuɔ a bali a chɔsɔ ti, die nan vaa ba dii viivi.

9 Di vuna di yɔɔsɔ tuosime ba tieliɔ nu, ta yime wudieke di fiatiɔna ba sɔɔ jaɔ mana ma. Ba tielibe di keɔ bala wia, ba da niɔma nuhagariɔ aɔaɔ ba,

10 yaa ba gaarima ba. Di yiwo talasi di ba daga di ba yiwo vuovuna ta yi wusietieliɔ saɔna mana amɔ ba nan vaa Ɗmiɔ, vuodieke di yine ti gbibatitaantɔ wa dagiku ye biriɔ wudieke mana ba yinene me.

11 Dama Ɗmiɔ yi wa vuota mana sien di ɔ ye gbatitaariɔ; naa daga ɔ zɔɔlɔchiɔla di dala dene.

12 Kanɔ zɔɔlɔchiɔlaka mi daga ti miɔ di ti vaa wudiekemba mana di kana ka di Ɗmiɔ sien, aɔaɔ tuɔbaɔka gie lolbiati, ama ta yigi ti gbaɔ, ta bemme vuɔɔ, ta dia Ɗmiɔ tuɔbaɔka gie me,

13 dama ti chusa miŋ ta yaa tama dieke di yinana ti sugifalŋ di ti Dmiŋ kpenkpuka aŋaŋ ti Yomɔtien Yisa Masia nan keŋ nyiŋ chuulikpenkpuiŋ ma.

14 Die ɔ tuo wo ti kuŋ a kpi di ɔ gbati ti a nyiŋ wɔbiati mana ma, ta yi ti sugiyalintieliŋ di yine ɔ nyuna ma suti, di ti yi vuodiekemba nine di ŋmintna aŋaŋ tunvuna yiile.

15 Dagima ba waha gie mana, ta kpaŋɔsima ba, ta kpaan ba aŋaŋ Dmiŋ di yina fu yiko dene, ta da vaa vuon daansi fu yori.

Tatusi 3

1 Kpaan fu vuosisi di ba yima naalŋ aŋaŋ vuodiekemba di yalla yiko jilma, ta tuosime ba nɔa ta yime siri di ba yi wudiekemba mana di vuŋna.

2 Bali ba di ba da balma wɔbiati yaa gamma vuosi mi, ta da wagima taŋ, ta bemme somm, ta yima vuon mana jilma.

3 Dama saŋa dieke die di tianna wa die ti gban die ti wo yan, ta yi nɔzetitieleŋ, ta du sie dieke di kana ka tugisiya, ta du lɔlɔbiati sieti yiri yiri. Die ti wo sunyanyilivuna, ta die yaa sugbian, die ti haa ti chanchaalŋ, ta ba dan ba haa ti.

4 Ama saŋa die di keŋ tugi ti gbɔgbatitaantɔ Dmiŋ die di daga ti di ɔ yaa zɔɔlɔnɔɔgila ta cho vuon mana,

5 ta gbati ti a taan. Die di ka yiwo ti tunvuna wa ama die di yiwo ɔ zɔɔlɔnɔɔgila wa die ɔ gbati ti a taan, ta die di vaa ɔ Halkasika die di su ti ta vɔari ti tumbiati, ta yi ti mirthaalŋ aŋaŋ miivoli haalŋ.

6 Dmiŋ die yi ti wa ɔ Halkasika, ti Gbɔgbatitaantɔ Yisa Masia wa,

7 amɔ ɔ zɔɔlɔnɔɔgila wa ti nan burŋ vuovuna ɔ jigŋ, ta ye miivoli dieke di wone kpatku, ta ti yaa tama di ti nan ye wo.

8 Waha gie yiwo wusie. N yaala fu nagi fu sunyanyile mana a dagima ba naa, ta vuodiekemba di yine Dmiŋ yada wa nan nagi ba saŋa mana a yie wɔvuna. Waha gie vuna miŋ ta yaa nyari a yia vuon mana.

9 Ama ni vaa ninhagiritogiti, ta bi vaa ni choŋkɔsɔlŋ buuriŋ saara busŋ, ta vaa waagiŋ aŋaŋ ninhagiriŋ yaa gamma miraha ma, dama a yiwo wɔtɔgiti ta wo nyari.

10 Du yi vuon di yi jigŋmabirɔ, fu kpaan wa bunyi yaa bule me; du yi ɔ бага di wo kpaanku ma, fu va wa ta da bi togŋ wa.

11 Nan di sba a baari di wunŋ vuoke mi ka bi du Masia, ta ɔ gban gban ɔ tumbiati di daga di ɔ chusɔsiya miŋ.

12 Du yi maŋ keŋ tun Atemasi yaa Tichikusi fu jigŋ, fu kpaŋɔ fu gban a keŋ n jigŋ Nikopolisi tiŋ ma, dama n nan di bie mi wuyaalka gie.

- 13 Kpaŋŋi fu gbaŋ a suŋŋi Senasi, vuodieke di yine lɔya wa, aŋaŋ Apolosi, aŋ ba ye wudieke mana ba yaalala a piili ba sieku.
- 14 Di mɔ di Masia diduɔɔɔba yime tɔnvuna saŋŋa mana, ta suŋŋime vuosi ba wumugisike me, ta da bemme beri dieke di wone nyɔari.
- 15 Vuodiekemba mana di benne n jigiri waasa fu. Waasi vuodiekemba di yine Masia diduɔɔɔba ta cho ti wo. Dmɔŋ suŋŋi ni mana.

Filimoni

Filimoni 1

- 1 Mani Pɔɔli vuodieke di benne dansarka sɔŋ Yisa Masia saan wla wa, anan ti nɔmbɔa Timoti maaginana gbanƙu gie a yia fɔnɔŋ ti tɔntɔŋ chanchaan, vuodieke ti faasina cho wo,
- 2 anan Masia didɔsɔrɔ diekamba di lagɔŋna a jama Dmɔŋ fu tigiri me wo, ta bi yia ti taa Afia anan ti tɔntɔŋ chanchaan Akapusi.
- 3 Ti Chɔɔŋ Nabidie Dmɔŋ anan ti Yɔmɔtien Yisa Masia sunji ni ta bi yi ni sɔgɔɔagɔŋ.
- 4 N nɔmbɔa Filimoni, sanja dieke mana man ken jɔusa Dmɔŋ, ta tɔnst fu wla n njan waasi wa mi.
- 5 Dama n wɔŋ fu yalla yada ti Yɔmɔtien Yisa ma dene ta bi cho Dmɔŋ vuosi mana dene.
- 6 N jɔusa Dmɔŋ mi tɔnɔŋ anan fu di lagɔsina a yi Yisa Masia yada naa, die vaa ti miŋi sɔba berivunɔŋ dieke di yine ti suti u ma.
- 7 N nɔmbɔa, fu chotiti gie yi mi wa sɔgɔftalɔŋ ta bi kpanjisi mi, dama kpanjisa Dmɔŋ vuosi mana mi.
- 8 Masia wla n tɔŋ kaan chigi nmaami di n balɔ fu an fu yi wudieke di muna.
- 9 Ama choti wla, n baa jɔsɔ fu mi, manɔŋ Pɔɔli vuodieke di yine Yisa Masia tɔntɔntɔ ta lele a bie dansarka sɔŋ u wla wa.
- 10 Die wla, n zie wo Onisimusi nan ma, vuodieke di yine n gban gban n bɔa Masia ma wa a jɔusa fu, dama n benne dansarka sɔŋ giena wa n balɔ wa mi wɔvunaha u yi yada.
- 11 Sanja dieke di tianna wa die u wo nyɔari a yi fu, ama lele ni, u yaa nyɔari a yi manɔŋ anan fu mana mi.
- 12 Lele n yinji tɔŋ wa mi fu jigin, ta n sɔŋ mana bie u ma.
- 13 N tɔŋ nan di yaala u zie fu nan ma n jigin ta sunjime mi n benne dansarka ma Masia wɔvunaha wla wa.
- 14 Ama n ka yaala n mugisi fu an fu sunji mi, ama n yaala fu yi mi anan fu dɔŋŋɔ. Die wla, n kaan yi wɔŋ ntaala saagya.
- 15 Vuon zi, Onisimusi die gaya mi ta va fu sanja bita amɔ nan di yallɔ wa yaa gamma haahu.
- 16 Ta lele ni u ka die yiwo yɔmɔ, dama u tan wa yɔmɔ, u yiwo ti nɔmbɔa choti, Masia ma. N faasina a cho u wla dene wo, mɔ fu cho wo a tan dene, dama u yiwo fu yɔmɔ anan fu nɔmbɔa ti Yɔmɔtien ma.

- 17 Die wia, du yi fu nagɪ mɪŋ sɪba fu tɔntɔŋ chanchaŋ, die nɪŋ mɪŋŋɪ tuo wo sɪba fu baŋ nan tuo mɪŋ dene wo.
- 18 Du yi ɔ yi fu wɪŋ yaa ɔ dii fu hamɪŋ, fu vaa n tunɪ.
- 19 N maaga wurɪ gie aŋaŋ n gbaŋ gbaŋ n nuuŋ mɪŋ. Manɪŋ Pɔɔli n nan tunɪ fu; ama daa manɪŋ n bala n balɪ fu, dama fu gbaŋ sɪba a baart yaa wa n hamɪŋ fu miivoli wia.
- 20 Die wia n nɪmbɔa, ko sunɪŋi mɪŋ tɪ Yɔmɔtɪeŋ wia ta kpaŋŋɪsɪ mɪŋ tɪ yɪne didɪsɪrtɪŋ Masia ma wia.
- 21 N maagina wudieke naa, n yaa tama dɪ nan yi tɪaŋ n bala fu dɪ fu yi wudieke wo.
- 22 Bɪ yaalɪ juoŋ a gbara mɪŋ dama nɪ Dmɪŋ jɔsɔsɪŋ wia n yaa tama dɪ n nan keŋ kaagɪ nɪ.
- 23 Epafirasi, vuodieke dɪ gɔtɪna a bie dansarɪka sɔŋ aŋaŋ mɪŋ Yisa Masia wia wa waasa nɪ.
- 24 Ta n tɔntɔŋ chanchaalɪŋ, Maki aŋaŋ Arisitakusi, aŋaŋ Demasi, aŋaŋ Luki, gbaŋ waasa nɪ.
- 25 Tɪ Yɔmɔtɪeŋ Yisa Masia sunɪŋi nɪ mana.

Hiiburu

Hiiburu 1

- 1 Kuruṅ ma wa Ɖmuṅ die daaga ʊ naazʊaliba ma a bala wia a yia ti chɔɔŋkʊʊlba saŋŋa pam aŋaŋ sieti pam ma,
- 2 ama lele niṅ ʊ vaa wa ʊ Bʊadembike di bali a yi ti. Ɔ ma Ɖmuṅ di daagi a naaŋ dʊnta ta bi vʊari wa di ʊ simma jaan mana.
- 3 Wʊnuṅ ʊ yine Ɖmuṅ gban gban niasuṅ, ta chaana Ɖmuṅ chaanuṅ, ta pɔguli dʊntaka gie luḡa mana aŋaŋ ʊ nʊawuṅ dieke di yalla haguṅ wa. Die ʊ yine wudieke di baan vaa vuosi ye ba bian naachaala a kpati wa, ʊ wa kali wa Ɖmuṅ vuodieke di yine haguṅtieu wo nuudiigiu chaan arizanna ma.
- 4 Ɖmuṅ di yine ʊ Bʊadembike saan di tian malakasi saaraha, die gban gban Bʊadembike di tian ba.
- 5 Dama Ɖmuṅ ye ka bali yi ʊ malakasi wʊnyɪ di: “Fʊnuṅ yiwo n Bʊadembiu, ta jinne man yi fu Chɔɔŋ.” Yaa Ɖmuṅ ye bali yi ʊ malakasi wʊnyɪ di: “N nan keŋ yi ʊ Chɔɔŋ ta ʊ yi n Bʊadembiu.”
- 6 Saŋŋa dieke Ɖmuṅ die di bala ʊ tuṅ ʊ Bʊadembiu dieke di yine nyiŋnaaŋka mana sikpenŋieu tuŋbaŋka gie me wo die ʊ bi bali di: “Ɖmuṅ malakasi mana mu ba jama wa miṅ.”
- 7 Ama naa Ɖmuṅ die di bali yaa gamma malakasi ma, di: “Ɖmuṅ yiwo ʊ malakasi di yi haaliti ta bi yi ba yi bolinyaan.”
- 8 Ama ta bali yi ʊ Bʊadembike di: “Yiwo Ɖmuṅ, ta fu naari nan di beri yaa gamma haahuu. Ta daansa fu vuosi aŋaŋ wusie.
- 9 Fʊnuṅ niṅ cho wo vʊnuṅ ama ta haa bian die wia maniu Ɖmuṅ vuodieke di yine fu Ɖmuṅni di vʊari fu ta yi fu jilima ta fu yaa sugfial dieke di faasina tian fu zuaiṅ.”
- 10 Ta die bi bali naa di: “Ɖmuṅ, piiliku me wo naan wa tuŋbaŋka gie, ta naan ŋmuŋsikpen aŋaŋ fu nuusi.
- 11 A mana nan keŋ kpi, ama fʊnuṅ niṅ nan wari a beri; a mana nan keŋ kuruṅ a churi siba gati.
- 12 Nan keŋ kpenhe siba jayeekikpuṅ, ta nan tarigha siba fu tarigunana gati. Ama fʊnuṅ niṅ wo tarigiu, ta nan di beri yaa gamma haahuu.”
- 13 Ɖmuṅ ye ka bali a yi ʊ malakasi wʊnyɪ di “Kala n nuudiigiri gie chaan, a ga tuḡi saŋŋa dieke n balla n nagi fu dataasi a yi fu nuusi me.”
- 14 Malakasi mana yiwo haaliti ta jama Ɖmuṅ ta ʊ tuma ba di ba keŋ a sunji vuodiekemba di balla ba ye gbatitaanʊ.

Hiiburu 2

- 1 Ti mu ti yigi wo wusie diekemba ti wunna a yalla kenj kenj amu ti kaan taari ta va ha.
- 2 Wudiekemba malakasi di musluna a yi ti choonkusalba die yiwo wusie ta vuodieke die di kana ka di ha die ye wo tibidati dieke di muna.
- 3 Die wia, du yi ti ka saagu a wumma gbatitaanj kpenkpuku waha vunuj, ti baa ti yiwo lalia a nyuj tibidatuj ma? Ti Yomutienj gbanj gbanj die wolinne a musli yaa gamma gbatitaanju gie mi, ta vuodiekemba die di wunna wa di dagu ti di ka senj yiwo wusie.
- 4 Sanja mi Dmuj die di tunj mamachi wukpuma ananj dagiti pam ta die bi yi vuosisi u Halkastka piinisi u yaalala dene, die di dagu di u waha yiwo wusie.
- 5 Dmuj die ka vuaru malakasisi di ba daansuma dunta dieke di bala ka kenj ta ti bala naa wa.
- 6 Di maagya muj jigij kaanu Dmuj gbanju sunj di: "Dmuj, vuota yiwo bia fu yile u wia? Ta bi yi bia fu baga di bie u ma?"
- 7 Naan wa muj ta u ka tugu malakasi ta bi yi u ye buruj ananj pampaguj
- 8 ta vaa u su jaan mana." Di balya muj di Dmuj vaa wa vuota di yi "Jaan mana sikpenzienj." Di dagya di u su jaan mana muj, ama lele vuota ye ka su jaan mana.
- 9 Ama ti siba yaa gamma Yisa wia. Wunuj sanja bita Dmuj die di va u ka tugu malakasi, di u tuo vuota mana kunj a kpi, wunuj Dmuj zoolinchigla wia. U kumbu wahala diile wia Dmuj di vaa u ye buruj ananj pampaguj.
- 10 Dmuj vuodieke di naanna jaan mana ta bi pogu jaan mana wunuj u vana u balli pam di u juo u naaru ma, naa die tugisina a yi wa di u vaa ba gbigbatitaantu Yisa senj yi ba Gbigbatitaantu ananj wusie, u wahala diilehe wia.
- 11 Wunuj u yinene vuota di yi Dmuj vuosi, ta wunuj ananj ba mana di laguj a yaa Choonj balmuj. Die wia Yisa di ka chiga viivi di u wasuma ba u nimbali.
- 12 Die u bali yi wa Dmuj di: "N nan bali n vuosi wudieke fu yine; a biri fu saanj ba lagumuj jigij."
- 13 Die u bi bali di, "Manuj nunuj n nan yi Dmuj yada", ta bi baaru di, "Manuj ananj balli diekemba Dmuj di yina muj wa lagujna beri naa."
- 14 Dmuj balli di yine vuota ta yaa nyujbanuj ananj zunj wia, Yisa dianj die di kenj yi vuota siba banuj, amu u kumbu me u kenj chusu Sitaani vuodieke di yalla kunj haguruj wa,
- 15 ta vuaru vuodiekemba di chiginana kunj ba njaamuj ma, dama die ba yiwo njaamuj yonjisi ba miivoli mana ma.
- 16 Wusie, daa malakasisi u sunje, ama Abarahami haagisisi u sunje.

17 Naa wia di mu u summa siba u nɔballɔlɔ jaan mana ma amu u nan biagi yi kɔkaabitɔba jakuɔɔ dieke di yine wusietien ta bi chɔga zɔɔlɔ, ta nagɔ u gban a yi kaaba vuota wia Ōmɔɔ jigin, amu Ōmɔɔ nan nagɔ ba wɔbiati a chaa ba.

18 Ta lele, u nan biagi sunji vuodiekemba Sitaani di magisna dama Sitaani die magisɔ u gban mɔɔ ta u dii wahala.

Hiiburu 3

1 N nɔballɔ diekemba di yine Ōmɔɔ vuosi ta u wa ni naa, ni yilime yaa gamma Yisa ma, vuodieke Ōmɔɔ die di tunna di u ken yi kɔkaabitɔba jakuɔɔ ti Ōmɔɔ jamɔɔ sien me wo.

2 Die u yiwo wusietien a yi Ōmɔɔ vuodieke di vuarɔna wa di u ken tɔɔ tɔɔmaha gie wo siba Mosisi die di yine wusietien u tɔɔma ma Ōmɔɔ vuosi suku.

3 Mɔmɔɔ di yese birɔɔ pam a tɔɔ tigin dieke u mɔna wa, die gban gban Yisa di mu u ye birɔɔ pam atɔɔ Mosisi.

4 Tigin nɔɔ mana vuon mɔnana ka, ama Ōmɔɔ mɔna jaan mana.

5 Mosisi die yiwo wusie tuntuntu Ōmɔɔ vuosi mana jigin, a bala wudiekemba Ōmɔɔ di bala u daansi a balɔ.

6 Ama Masia nɔɔ u yiwo wusietien ta su Ōmɔɔ tigi mi ta yi Ōmɔɔ Buadembɔɔ. Du yi ti yaa ken yiti anɔɔ kpaadensiɔɔ yaa gamma ti tamaka ma, die nɔɔ tɔɔ ti yine Ōmɔɔ tigi mi.

7 Die wia, ni saagi a yi wudieke Halɔkasɔka di bala wa, di: “Du yi ni wɔɔ Ōmɔɔ lɔlɔ jinne,

8 ni da vaa ni sugiti hagɔɔma siba ni choɔɔkɔɔlɔba die di zetine Ōmɔɔ nuarɔ, siba die ba sɔna die wo hagɔɔ me wo ta magisɔ wa wa.

9 Ōmɔɔ die balɔya mɔɔ di: ‘Die ba wɔɔ ye wudieke n yine a ga tugi bɔna banɔsɔ-nusa wa ama mi die ba magisɔ mɔɔ.

10 Die wia maɔ ju sɔnyurɔɔ anɔɔ vuosi mi ta baarɔ di, Ba sugiti ma, ba zeti mɔɔ mɔɔ, ta ka du n sieti.

11 Die maɔ ju sɔnyurɔɔ ta yi nuarɔ gie di, ba kaan wɔɔ juu tɔɔgban dieke n tunna baa n yi ba voosiku wo me.’ ”

12 N zualɔ, ni summa ta da vaa sunjanyilibiati anɔɔ chulɔɔ yi ni wɔnyɔ yinji kuɔɔ ta va miivolitien Nabidie Ōmɔɔ.

13 Ama ni sunjime tan daan mana ti yene bie ti miivoli me naa, ta ni daa vaa ban gaan ni an ni yi tibhagɔɔtielin.

14 Dama du yi ti yigi yada dieke ti yalla a nyɔɔ piiliku me wo a yallɔ ken ken a ga tugi kpatɔɔ, tɔɔ anɔɔ Masia nan yi tuntunti chanchaalɔɔ.

15 Naa die ba maagi Ɖmɔŋ gbanƙu sɔŋ di: “Du yi ni wɔŋ Ɖmɔŋ lɔlɔŋ jinne, ni daa ligi ni tɔba, sɔba ni chɔɔŋkɔwɔlɔŋ die di ligine ba tɔba dene wo ta die wagi aŋaŋ Ɖmɔŋ ta zeti wo wo.”

16 Mɔta mba die wɔnna Ɖmɔŋ lɔlɔku ta zeti ke wo? Di yiwo vuodiekemba mana die Mosisi di dna ba niŋŋa a yaa ba a nyɔŋ lɔjipiti tɔŋbaŋ ma wa.

17 Mɔta mba Ɖmɔŋ die di juu sɔnyɔŋ a yi bɔna baŋɔsi-nɔsa wa? Di yiwo vuodiekemba die di yine biabɔ a kpi hagiyen me wo.

18 Mɔta mba Ɖmɔŋ di die bali a yi di, “Ba kaŋ wɔŋ a juu tɔŋbaŋ dieke n tɔna baa n yi ba voosiku wo me?” Die di yiwo vuodiekemba die di zetine u nɔari.

19 Die wia ti wa sɔba di die ba ka biagi juu kaŋ tɔŋbaŋka me, dama die ba wone yada wia.

Hiiburu 4

1 Lele niŋ, Ɖmɔŋ wa yi ti nɔari mi di ti ken a ye voosi dieke u bala ka wia wa. Die wia ni mana simma amɔ ni wɔnyɔ kaŋ waari ka.

2 Ti gbaŋ ti wɔŋ Ɖmɔŋ wɔwɔnaha miŋ sɔba die ba wɔnna dene wo. Die ba wɔŋ wɔwɔnaha miŋ ama die ka wo nyɔari a yi ba, dama die ba wɔnna wa ba ka tuo ke aŋaŋ yada.

3 Die wia, tɔŋ vuodiekemba di yine Ɖmɔŋ yada naa, nan ken juu voosi dieke Ɖmɔŋ di yina nɔari di u nan yi wa. Sɔba Ɖmɔŋ die di bala die wo, di “Mani die n juu wa sɔnyɔŋ ta yi nɔari gie: Ba kaŋ wɔŋ juu tɔŋbaŋ dieke n tɔna baa n yi ba voosiku.” Die u ken bala naa, ta u wɔŋ kpati u naamɔŋ tɔɔma piiliku me miŋ.

4 Dama Ɖmɔŋ gbanƙu sɔŋ jigiŋ kaani u wɔŋ bali miŋ yaa gamma daraa ayɔpɔyi wa gie daari, di: “Ɖmɔŋ die vaa wa u tɔɔma mana ta voosi daraa ayɔpɔyi wa daraaŋ.”

5 Ta die bi bali wuri gie gbaŋ gbaŋ di: “Ba kaŋ wɔŋ a juu tɔŋbaŋ dieke n tɔna yaala n yi ba voosiku.”

6 Ama Ɖmɔŋ voosiŋ jigiŋ beri di voosi juu. Vuodiekemba die di wolinne wɔŋ Ɖmɔŋ wɔwɔnaha die ka ye kaŋ voosiku mi, dama die ba ka yi Ɖmɔŋ yada.

7 Ɖmɔŋ bi zien wo daaŋ kaani, ta wasa daari mi “Jinne.” Ta bɔna pam kɔaŋ chaŋ Ɖmɔŋ die di bi daagi Davidi ma a bali wuri gie sɔba di wone a maagi Ɖmɔŋ gbanƙu ma dene wo di: “Du yi ni wɔŋ Ɖmɔŋ lɔlɔŋ jinne, ni daa ken vaa ni sugiti hagiɔma.”

8 Di tɔŋ yi Josua di biagi a yi ba voosiŋ, Ɖmɔŋ tɔŋ kaŋ bi bali yaa gamma daaŋ kaani.

9 Naa dagiya di Ɖmɔŋ voosi voosiku ye kien miŋ sɔba Ɖmɔŋ di voosine daraa ayɔpɔyi daraaŋ dene wo.

- 10 Dında daart mi, Dmıŋ vuosi nan vaa ba tsuma ta voosi siba Dmıŋ die dı vana u tsuma ta voosi dene wo.
- 11 Die wıa, nı vaa tı kpaŋŋı tı gbaŋ ta ye voosıku mı, amı tı wınyı kaan waarı ka siba die ba zetıne Dmıŋ nıarı ta waarı ka dene wo.
- 12 Dama Dmıŋ wıaha yıwo wudıeke dı yalla mııvolı, ta yaa haŋrıŋ, ta bı die a tıaŋ takoobi dieke dı yalla nıa ale. Dmıŋ wıaha bıaŋı gobe a tıga vuota haalıŋ aŋaŋ mııvolı jıŋıŋ, ta tıga u gbıme aŋaŋ u koba kpaan, ta tıga ta puo u suŋanyıle aŋaŋ wudıeke u yılınene u suŋ ma.
- 13 Ta nyıŋnaanŋka mana dı bıe yaalıŋ ma, ta Dmıŋ, vuodıeke dı bala u keŋ dıı tı sarıya wa nıne dı yese he; ta jaan worı a lıbrı.
- 14 Tı yaa wa kaabıŋ jakııŋ, vuodıeke dı wolınne ga Dmıŋ gbaŋ gbaŋ jıŋıŋ arızanna ma, wınyı u yıne Yısa, Dmıŋ Bıadembıke. Die wıa, tı mı tı yıŋı keŋ keŋ yada dieke tı bala yaalıŋ ma wa.
- 15 Tı kaabıŋ jakıırı ka yı vuodıeke dı kana ka chıga tı zoolıŋ tı wabıŋ ma, ama wınyı nıŋ die u ye wo magııŋ yıri yıri siba tı gbaŋ, ama wınyı die u ka yı bıaŋ.
- 16 Die wıa, nı vaa tı yaa kpaadensıŋ ta ga Dmıŋ vuodıeke dı yıne bırıchını wo jıŋıŋ, ta ye zoolıŋchıŋla aŋaŋ suŋıŋ aŋ ka suŋı tı saŋa dieke tı keŋ yaala.

Hiiburu 5

- 1 Kaabıŋ jakııŋ mana Dmıŋ ŋaana vıara wa a nyına u chanchaalıŋ suŋ dı u zie ba nan ma a kaabıma a yıma wınyı Dmıŋ ba bıaŋ wıa.
- 2 U gbaŋ gbaŋ u wabına sıetı pam ma wıa, u bıaŋı pıŋıla vuodıekemba dı waarına yıaŋ ta taarı nyıŋ sıeku me somm.
- 3 Ta u gbaŋ gbaŋ u wabına wıa, u ka yıe kaabaha vuosi nyına ma wıbıatı wıa, ama u yıe mıŋ aŋaŋ u gbaŋ gbaŋ u wıbıatı wıa.
- 4 Vuon ka vıara u gbaŋ a yıe kaabıŋ jakııŋ, sıe Dmıŋ vıarı wa siba die u vıarına Aronı dene wo.
- 5 Die gbaŋ gbaŋ, Masıa die dı ka kottı u gbaŋ ta vıarı u gbaŋ dı u yı kaabıŋ jakııŋ ama Dmıŋ die bala a yı wa dı: “Fınyı fı yıne n Bıadembıŋ; ta jıne maŋ bırıŋ fı chııŋ.”
- 6 Ta u balı jıŋıŋ kaarı dıaŋ “Fınyı nan keŋ yı kıkıabıtı yaa gamma haahuu, siba Melıkızedeki.”
- 7 Die Yısa dı yene bıe tıŋbaŋka gıe me wo, die u ŋaan jıısa Dmıŋ ta bala u wımuŋısıke aŋaŋ nıntaantı a yıa Dmıŋ, vuodıeke dı baan bıaŋı gbattı wa a nyıŋ kumbu me wo. Die u yıne vuodıeke dı sıına u gbaŋ a yıa Dmıŋ wıa, Dmıŋ die dı wıŋ u jıııŋı.

- 8 Die ʊ senj yiwo Ɖmɨj Bʊadembɨj wusie, ama die ʊ dii wo wahala ʊ tuone Ɖmɨj nʊaŋ wia,
- 9 ta die keŋ dii wahalaka kpatɨ, ta yi vuodiekemba mana di tuone ʊ nʊaŋ di ye gbatitaan dieke di wone kpatɨ.
- 10 Dama Ɖmɨj die vʊarɨ wa mɨj di ʊ yi kaabɨj jakʊʊŋ sɨba Melikizedeki.
- 11 Ti tɨj nan balɨ nɨ wia pam yaa gamma Masia aŋaŋ Melikizedeki ma, ama di hagɨrɨ mɨj di ti dagɨ nɨ a chɨasɨ, dama nɨ ka sɨba wia chɨasɨ lagi lagi.
- 12 Di ti mʊ nɨ yiwo dɨdagɨrɨj saŋka gie, ama nɨ ye yaala dɨdagɨrɨj aŋ ba dagɨ nɨ yaa gamma Ɖmɨj waha wupiilikehe. Nɨ sɨ sɨba ballɨnyaalɨsɨ ta mʊ nɨ nyume biisɨj daa nyindiiki dʊnsa.
- 13 Vuodieke di nyunene biisɨj ye yiwo bʊanyaalɨj, ta ka sɨba wɨj mana yaa gamma vʊnɨj yaa blaŋ ma.
- 14 Nyindiiki dʊnsa nɨj yiwo nyɨŋkʊra sɨtɨ, banɨj ba dagɨ ba mɨj ba sɨba wudieke di yine vʊnɨj aŋaŋ wudieke di yine blaŋ.

Hiiburu 6

- 1 Die wia, nɨ da vaa ti wiarɨ Masia waha wupiilikehe dagɨj ma, ama nɨ vaa ti dagɨma wudiekemba di mʊna a yɨma vuodiekemba di kʊrɨnna Masia dʊsɨj ma wa. Die wia ti ka bi yaala ti balɨma yaa gamma wudieke wia ti mʊna ti chɨgɨ nyɨj ti wʊbiatɨ ma ta yi Ɖmɨj yada,
- 2 ta bi balɨma yaa gamma Ɖmɨj nyaabu sɨla wia aŋaŋ nuuŋ dʊsɨj vuosi ma aŋaŋ kumbu hagɨkʊ wia aŋaŋ Ɖmɨj di balla ʊ dii vuosi sarɨya dene ta ka wo kpatɨj dene.
- 3 Du yi Ɖmɨj di saagu ti nan ga nɨjŋa.
- 4 Masia dɨdʊsɨrɨ diekemba di zetine ʊ dʊsɨj, di nan di hagɨrɨj aŋ ba blaŋ a tarɨgɨ ba sʊŋanyile. Saŋŋa kaantɨ die ba bie wo Ɖmɨj chaanɨj ma, ta banɨj aŋaŋ ba chanchaalɨj di tuo Ɖmɨj Halɨkasɨka, ta laŋ arzanna ma piini a ye,
- 5 ta die sɨba Ɖmɨj wia nansɨj di sɨna die, ta sɨba dʊnta dieke di kienene wo hagɨrɨj wia,
- 6 ama ta keŋ zeti Masia dʊsɨj. Di nan di hagɨrɨj di ba yɨŋji tarɨgɨ ba sʊŋanyile, dama ba bi kʊʊ wa Ɖmɨj Bʊadembike dagarkʊ ma ta yi wo viivi yeŋ me mɨj.
- 7 Tɨŋbana dieke nuuŋ di ŋaana nu ka di sunsɨ ta yie nyindiike a yɨa vuodiekemba di kʊna wa, Ɖmɨj yi alibarika yi kanɨj tɨŋbanɨka mi.
- 8 Ama du yi ka nyuuŋ hangʊʊsɨ aŋaŋ huubiati, die nɨj ka wo nyʊarɨ, di kaanɨ yʊasɨ ta Ɖmɨj kaa kaatɨ yi ka aŋ ka dii bolɨj a chʊʊsɨ.
- 9 Ama ti nɨballɨ, aŋaŋ ti bala naa mana, ama ti ka chele yaa gamma nɨ ma. Ti sɨba di nɨ bie sievʊŋkʊ ma, gbatitaanɨj sievʊŋkʊ ma.

- 10 Ɖmɔŋ nɔŋ yiwo wusietien. Wɔnɔŋ ɔ kaŋ daŋ tɔŋ dieke ni tunna wa, yaa choti dieke ni yalla aŋaŋ wa wa ta die sunŋi ta ye sunŋe Masia didusɔɔba wa.
- 11 Ti yaala ni wɔnyɩ mana yallɩma kanɩŋ sɔkɩ mi a ga tɔgi kpatɩkɩ, amɩ ni yalla tama di ni nan ye jadieke wo ni nan sen a ye ke.
- 12 Ti ka yaala ni yi walɩnkɩatielin, ama ti yaala ni yi vuodiekemba di yine Yisa yada, ta yallɩma suguru, ta ken ye jadieke Ɖmɔŋ di yɩna nɔaŋ di ɔ nan yi ba wa.
- 13 Ɖmɔŋ die di yɩna Abarahami nɔari, die ɔ hɩɩ wa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ saŋ ma, dama vuon wori a tɩaŋ wɔnɔŋ Ɖmɔŋ ɔ baŋ nan hɩɩ vuoke mi saŋ ma.
- 14 Die ɔ baari di, “Manɩŋ n yɩa fɩ nɔaŋ di n nan yi alibarika a yi fɩ ma, ta yi fɩ Haagɩ pam.”
- 15 Abarahami die di dii suguru ta die ken ye jadieke Ɖmɔŋ di yɩna nɔari di ɔ nan yi wa wa.
- 16 Vuota di ken baa ɔ hɩɩ ɔ ŋaŋ hɩɩ wa vuodieke di tianna wa saŋ ma, ta ɔ hɩɩsɩ di kɩa ninhagɩŋ mana.
- 17 Vuodiekemba di bala ba tuo nɩa dieke Ɖmɔŋ di ziene wo, die ɔ yaala ɔ dagɩ ba di ɔ kaŋ tarigi ɔ sunɩanyile; die wɩa die ɔ hɩɩ a gutɩ ɔ nɔari ma.
- 18 Ɖmɔŋ kaŋ biagi chɩbi ŋmɩnchɩbɩsɩ. Die wɩa nyinti ale wa gie, ɔ nɔari aŋaŋ ɔ hɩna wa wo tarigi. Die wɩa ti chɩgɩna a ga ɔ jigɩŋ a ye gbatitaanɩŋ naa wa, di mɩ ti vaa ɔ nɔari gie kpaŋŋɩsɩ ti aŋ ti yigi tama dieke ti yalla wa a yalla ken ken.
- 19 Tama dieke ti yalla naa die vana ti sugɩti di hagɩ, ta ga juu arɩzanna ma Ɖmɔŋ jɩamɩŋ juokpenkɩkɩ sɩŋ a garɩsa garɩ dieke di puone juokpenkɩkɩ a ga tɔgi juodieke di yine kasɩ Ɖmɔŋ juokpenkɩkɩ sɩŋ wa.
- 20 Mi die Yisa die di wɔŋ zie ti naŋ ma a yi ti sieyiiritu, ta yi kaabitɩba jakɩŋ yaa gamma haahu sɩba Melikizedeki.

Hiiburu 7

- 1 Melikizedeki wa gie die yiwo Salemi tɩŋ naaŋ, ta bi yi Nabidie Ɖmɔŋ kɩkaabitɩ. Die Abarahami die di nyɩna tɩŋ dieke die ɔ biagina a nyanŋi naalɩba banɩsa a yɩŋi a kien wo, die Melikizedeki die di tuoli wo sien me a yi alibarika a yi wo.
- 2 Abarahami die di yi wa nyindiekemba mana ɔ nagɩna a nyɩŋ mi wo baŋ mana sɩŋ kaani. Ɔ saari Melikizedeki wa chɩaŋ yine “Sugɩyɩalɩŋ Naaŋ” ta ɔ die bi yi Salemi tɩŋ naaŋ, ta Salemi chɩaŋ di yi “Sugɩɩvaguŋ” die wɩa ɔ bi yi “Sugɩɩvaguŋ Naaŋ.”
- 3 Wuŋ die wori a daga yaa gamma Melikizedeki chɩɩŋ wɩa yaa ɔ nuŋ wɩa yaa ɔ chɩɩkɩsɩlɩba wɔnyɩ wɩa yaa ɔ gbaŋ gbaŋ ɔ maarɩŋ yaa ɔ kuŋ wɩa. Ɔ sɩ sɩba Nabidie Ɖmɔŋ Bɩadembike, ta yi Ɖmɔŋ kɩkaabitɩ yaa gamma haahu.

- 4 Ye Melikizedeki die di yine vuokpuṅ dene, ta ti chōṅkūṣṅkpūṅ Abarahami die yi wa jadieke mana die ṽ wagna gbati a nyṅ tṅ ma baṅ sṅ mana kaani.
- 5 Miraha die dagiya di Izara vuosisi gbaṅ mṽ ba vṽari wa ba nyinti baṅ sṅ mana kaani a yi ba gbaṅ gbaṅ ba buuriṅ die di yine Liiva haagisṽ ta yi Ḍmṅ kikaabitiṽa aṅaṅ ba mana die di yine Abarahami haagisṽ mana yṽri.
- 6 Melikizedeki die ka yi Liiva haaguṅ ama Abarahami die yi wa wa ṽ nyinti baṅ sṅ mana kaani. Die Melikizedeki die di yi alibarika a yi Abarahami ma, wṽnuṅ vuodieke Ḍmṅ di yṽna nṽari.
- 7 Vuonṅ mana sṽba mṅ di vuodieke di yṽnana alibarika yiwo vuokpuṅ a tṅaṅ vuodieke di tuosinene alibarika ka.
- 8 Kikaabitiṽa diekemba die di tuosinene nyinti baṅ mana sṅ kaani a nyṽna vuosi jigij die yiwo vuota ta die di keṅ kpie, ama Melikizedeki vuodieke die di tuosinene nyinti baṅ mana sṅ kaani a nyṽna Abarahami jigij ye bie wo ṽ miivoli me sṽba Ḍmṅ gbaṅkṽ di dagṽna dene wo.
- 9 A bi gutṽ ti nan biagi a baari di Liiva haagisṽ vuodiekemba die di tuosinene nyinti baṅ mana sṅ kaani wa, gbaṅ die yi wa Melikizedeki ba nyinti baṅ mana kaani saṅṅa dieke Abarahami die di yṽna wa.
- 10 Dama saṅṅa dieke Melikizedeki die di haarṽna Abarahami wa, die ba ye ka mṽri Liiva ama wṽnuṅ Liiva die bie wo ṽ chōṅkūṣṅ Abarahami wa ma.
- 11 Ḍmṅ die yi Izara vuosi mira ta die dagṽ Liiva maarṅ ba kaabṅ tṽṽma di sṽna die. Du yi ta kikaabitiṽa diekemba die di nyṽna Liiva maarṅ ma tṽṽma di biagi a yie vuosi sṽgṽyalṽntielij, di tṅ kaṅ bi yi talasṽ di kikaabitiṽ gaṅ vuodieke di kana ka nyṅ Arṽni maarṅ ma ama ta yi kikaabitiṽ sṽba Melikizedeki keṅ.
- 12 Dama ba keṅ tarigi kikaabitiṽa vṽariṅ, di yiwo talasṽ di ba tarigi miraha gbaṅ.
- 13 Ta ti Yṽmṽtien vuodieke wṽa ti balala naa wa, nyṅ wa buurigaṅ ma. Ta vuonṅ di ye ka nyṅ ṽ buuriṅ ma a yi kikaabitiṽ.
- 14 Vuonṅ mana wṽṅ sṽba a baari wṽnuṅ Yisa die nyṅ wa Juda buuriṅ ma, ta Mosisi die di ka balṽ di kikaabitiṽa nan nyṅ ba buuriṅ ma.
- 15 Saṅṅa dieke kikaabitiṽ gaṅ sṽba Melikizedeki die di kenne keṅ wo die di yi aṅ ti faasṽ sṽba wṽaha chṽaṅ.
- 16 Wṽnuṅ die ṽ ka yi kikaabitiṽ yaa gamma vuota miraha ma, ama die ṽ birṅ wa kikaabitiṽ miivoli dieke di wone kpatṅ haguṅ ma.
- 17 Dama di maagiya Ḍmṅ gbaṅkṽ ma di, “Nan yi kikaabitiṽ yaa gamma haahuu, sṽba Melikizedeki die di sṽna die wo.”
- 18 Die wṽa mirikṽṽri ka bi tṽma dama ka wo haguṅ aṅaṅ nyṽari.

- 19 Dama Mosisi miraha die ka biagi yi jaan di beri vunij. Ama lele ti yaa tama dieke di kpana ka, ka ma ti chuj gbigi Dmij.
- 20 Ta Dmij di bi yi nuan a guti ka ma. Dmij die ka yia nuan die ba kalinnana kikaabitiba mi wo.
- 21 Ama Yisa die ken yiwo kikaabitu sanja dieke Dmij di yina wa nuan ta bal wa di: “Manij Dmij yi wa nuan ta kaan bi tarigi n sunanyile, ta baari ‘Funij fu bala fu yi kikaabitu yaa gamma haahu.’ ”
- 22 Die wia, Yisa yiwo vuodieke di dagina di nua dieke di kpana beri mij ta wo tarigij.
- 23 Kurij ma wa kikaabitiba mi wo die kpiye mij ta ba chanchaalij di tuose ba tsuma, die wia die ba dala.
- 24 Ama Yisa nij u nan di beri ta yi kikaabitu yaa gamma haahu ta u tsumaha kaan nyij u nuusi me an vuogaan tuoke.
- 25 Die wia, vuodiekemba di chunna gbigi Dmij, wunij Yisa saan ma naa, u nan biagi a gbati ba a taan leleke gie anan sanja dieke di kienene wo, dama wunij u bie wo u miivoli me sanja mana mij, ta jusu Dmij a yia ba.
- 26 Die wia, Yisa yine ti kikaabitiba jakusij dieke di sunjinene ti ti yaalala dene. Wunij u yiwo sugiyalintij ta wo bian: u bie u tnan ta ka su sba vuodiekemba di yalla bian wa, ta Dmij di koti wa a tnan arzanna ma tielij mana.
- 27 Kikaabitiba nyijkura banij ba die wolin kaaba daan nij mana ba gban gban ba wubati wia, ta bi kaaba yia vuosisi wubati wia, wunij Yisa nij ka su die, die u nag wa u gban a yi kaabi balnij, kaabij bi wori.
- 28 Mosisi miraha nanj vvara vuotan a yie be kikaabitiba nyijkura ama ta ba ka mijij beri vunij a kpati. Miraha kuan chaan Dmij die di yi nuan ta nag u buademinj a yi wo kikaabitu, wunij u nan di beri vunij yaa gamma haahu.

Hiiburu 8

- 1 Wudieke ti bala naa chian yiwo naa, ti yaa wa kikaabitiba jakusij ta u kal Dmij vuodieke di yalla haginj mana nuudiginj chaan naari ma arzanna ma,
- 2 ta u tuma kikaabitiba nyijkura tsuma Dmij kast dianj kast vik ma; kanij ka yine wusie jamij vunj ta ti Yomutij die di wunsi ka da vuota.
- 3 Kikaabitiba jakusij dieke nij mana ba vvarina, die di yiwo talasi di u nag piinisi ta bi yi kaaba a yi Dmij, die gban die di yi talasi di ti kikaabitiba jakusij gban yi jaan.
- 4 Du yi u tinj bie tinjbanjka gie me, u tinj kaan yi kikaabitu naada, dama kikaabitiba diekemba di yunana Dmij piinisi sba Juu vuosi miraha di dagina die wo wonj beri mij.

- 5 Wudieke ba tunnana naa wa yiwo arzanna ma vuŋ niasuŋ. Naa wia Ōmɔŋ die di kpaanŋ Mosisi sanŋa dieke die ɔ balla ɔ wɔnsɩ Ōmɔŋ jiamuŋ vukɔ, Ōmɔŋ die di kpaanŋ wa ta baari di, “Yime jaanŋ mana mana siba n dagna fu tanni sikpenŋ wo.”
- 6 Ama Ōmɔŋ yi wa Yisa kaabuŋ tuŋ dieke di tianna ba kaabuŋ tɔsmaha siba ɔ nuŋaŋ di tianna ta bie vuotaŋ aŋaŋ wɔnuŋ Ōmɔŋ vuosisi sunsukɔ dene wo, dama ɔ nuari taasi wa aŋaŋ nyɩnvuna atanŋ nuakɔuri.
- 7 Dama du yi ta bumbunŋaŋ nuari die vana ta vuosi di bie vunuŋ, die nuŋ di tuŋ kaanŋ bi yi talasi di Ōmɔŋ yi nuari a guti ka ma.
- 8 Ama Ōmɔŋ die ye vuotaŋ biabɔ sanŋa dieke ɔ balla di: “Manuŋ Ōmɔŋ bala naa: sanŋa kienŋ ta n nan kenŋ yi nuahaaluŋ a yi Izara vuosi aŋaŋ Juda vuosi.
- 9 Kanuŋ ka kaanŋ di su siba nua dieke die n ziene aŋaŋ ba chɔɔŋkɔsuŋ daa dieke die n yigine ba nuuŋ ta vuari ba a nyuŋ Ijipiti tuŋbanŋ ma wa. Die ba ka di nua dieke die n yina ba wa die wia n бага die di wo ba ma.
- 10 Manuŋ Ōmɔŋ baari n nan zienŋ nuari gie aŋaŋ Izara vuosi daa diekemba di kienene wo: N nan wa mari n miraha ba sunyanyile me ta maagi ha ba sugiti ma. Manuŋ n nan yi ba Ōmɔŋ, aŋ ba danŋ ba yi n vuosi.
- 11 Di kaanŋ bi yi talasi di vuonŋ daga ɔ chanchaanŋ yaa a bali ɔ chanchaanŋ di ‘Fuŋuŋ, summa Ōmɔŋ.’ Dama ba mana nan kenŋ siba muŋ vuodiekemba di yine vuokpuma aŋaŋ wabiti mana.
- 12 N nan kenŋ vaa ba wɔbiati a chaa ba ta kaanŋ di tunsaa ba wɔbiatiti wia.”
- 13 Ōmɔŋ di dene bali nuahaaluŋ wia die yine bumbunŋaŋ nuari di yi nuakɔuri, ta jadieke nuŋ mana di kɔsurinna ta nyuŋ, ka kaanŋ yɔasi ta ka bia.

Hiiburu 9

- 1 Bumbunŋaŋ nuari die yaa wa mira yaa gamma ba baanŋ nan jianŋ Ōmɔŋ dene aŋaŋ jigidieke ba baanŋ di jama wa tuŋbanŋka gie me.
- 2 Die ba kpɩi wo donɩsi gbanuŋ vuŋ ta yaa juone ale. Die ba wasa juodieke die di benne nuŋa wa, Kasɩ Jigiri. Mi die ba zienŋ jadieke ba nagina popolisi a suga ka ma ta teebuli di zie ka ma ta paanɔ dieke die ba nagina a yi Ōmɩnnɩ di diisi teebulike me.
- 3 Die garɩ dieke di puone juone ale wo kuŋaŋ die ba wasa kasi danŋ kasi jigɩŋ,
- 4 die ka suŋ die kori dieke ba nagina salma a wɔnsɩ wa ta ba juɔ nyɩnyɩsuugivuna ka ma a yia Ōmɩnnɩ aŋaŋ Ōmɩŋ nuaha a daka dieke ba nagina salma a mari ka mana wa die di beri. Ka ma salma gbienŋ die di beri ta nyindiike dieke ba wasɩnana maana wa die di bie ka ma aŋaŋ Arɔni daanŋbanuŋ dieke di tɔsɩna vaatiti aŋaŋ tanŋ teelike ale dieke Ōmɩŋ miraha di maagna a diisi a ma wa di beri.

- 5 Die adaka ka sikpen die nyinti atan die yalla chobiti ta daga di Dmɔŋ bie me, ta a chobititi die di jati a ligi jigidieke Dmɔŋ di nagnana wɔbiati a chaa wa. Ama lele n kaanɔ biagi a dagi waha chɔasi mana.
- 6 Naa die di su, die kɔkaabitɔba die ŋaan juo juodieke di bene nɔŋka ma daanɔ mana a tuma ba Dmɔŋ jiamɔŋ tɔuma,
- 7 ama kɔkaabitɔba jakɔɔri nyuna ma ŋaana juo juodieke di bene sukɔ ma wa, biɔŋ mana bɔnyɔ ɔ juo mi. Ɔ ŋaan nagi wa zɔŋ a juu yi kaaba a yi Dmɔŋ ɔ gbanɔ gbanɔ ɔ wɔbiati wia ananɔ vuosisi di yine wudiekemba ta ka sɔba baari a yiwo wɔbiatiti.
- 8 Dmɔŋ Halkasika die mɔŋti daga yaa gamma Dmɔŋ jiamɔŋ vukɔ gie, di jigidieke di yine kasi danɔ kasi jigiri die ye ka yuori sanɔŋa dieke juodieke di bene nɔŋka di yene zie wo.
- 9 Naa yiwo dagiti a yi tɔnɔŋ vuodiekemba di bene leleke gie wo, ta daga di vuodiekemba die di janna Dmɔnɔ ta die ŋaanɔ yia Dmɔŋ ba piinisi ananɔ ba dɔŋɔsi zimbɔ die ka biagi a vɔari ba wɔbiati Dmɔŋ nɔŋŋa,
- 10 dama hanɔŋ nɔŋ die a yiwo nyindiike ananɔ nyinnyuuki diekemba die di chɔarɔna ananɔ wudieke di kana ka chɔari, ananɔ nyinɔŋbanɔŋ wɔnsɔŋ wia. Genhe mana die yiwo nyinɔŋbanɔŋ ma mɔraha di ba di ha yaa gamma a ga tugi sanɔŋa dieke wɔnɔŋ Dmɔŋ di bala ɔ yi ba mɔrhaalɔŋ.
- 11 Ama Masia vuodieke di yine nyinɔŋ dieke di benne leleke gie kɔkaabitɔba jakɔɔŋ wɔŋ kenɔ mɔŋ. Vuɔŋ dieke ɔ kenne juu ta tuma ka ma naa yiwo vuɔŋkpenɔkpiɔŋ dieke di benne vuɔnɔŋ ananɔ wusie; daa jadieke vuota di kpine, ta a ka bi yi tɔŋbanɔŋka gie jaanɔ.
- 12 Masia die di kenne a juu bɔnyɔ jiamɔŋ vukɔ ma a ga tugi kasi danɔ kasi jigiri sanɔŋa dieke wo, die ɔ ka nagi bie ananɔ naarasi zɔŋ a yi kaaba, ama die ɔ nagi wa ɔ gbanɔ gbanɔ ɔ zɔŋ a tɔŋ ta vɔari ti a nyinɔŋ biɔŋ ma yaa gamma haahuu.
- 13 Die ba ŋaan naga bie ananɔ naarasi zɔŋ, ta die bi nagi naasaanɔ a yi kaaba ta jɔsɔ ka nyinɔŋbanɔŋ bolinɔ ta nagi ka tanyeelinɔ ananɔ zimbɔ a mɔsi mɔsi vuodiekemba die di yalla biabɔ Dmɔŋ nɔŋŋa, di ka wɔnsɔ ba nyinɔŋbanɔŋ anɔ ba yanti.
- 14 Ama Masia die wo biɔŋ ta Halkasika dieke di benne sanɔŋa mana hagiɔŋ ma wɔnɔŋ Masia die di nagi ɔ gbanɔ a yi kaabi dieke di bene vuɔnɔŋ vuɔnɔŋ a yi Dmɔŋ. Die wia ɔ zimbɔ di faasina yaa hagiɔŋ ta vɔari biɔŋ ti sugiti ma. Ta lele ti nan biagi jianɔ Nabidie Dmɔŋ ta kaanɔ bi yine wudiekemba di baanɔ yaa ti a ga kuɔŋ me.
- 15 Wuɔŋ gie wia, Masia yine vuodieke di vana nuahaalkɔ di beri amɔ vuodiekemba Dmɔŋ di wana wa nan ye alibarika dieke di wone kpatikɔ ta Dmɔŋ di yi nuɔŋ di ɔ nan yi wa. Naa nan biagi yi dama Masia die kpiye mɔŋ,

die di vaa vuota di ye gbatitaanij a nyij ba wubiatl ma saŋja dieke nuakuru di yene beri wo.

16 Du yi vuonj di maagi u faart diile gbanij, vuonj ka yese jaan ntaala ba kenj biagi a dagl di vuodieke di maagina gbanjku kpiye mij.

17 Dama saŋja dieke vuodieke di maagina faart gbanjku di yene bie u miivoli me wo, gbanjku mi wo yiko.

18 Die wla bumbunjan nuari die di wo yiko du yi ba ka yi zimbɔ kaaba.

19 Mosisi die wolin musul wa Dmij miraha mana siba di maagina dene wo. Ta ka kvanj chaan u nagl vaatl a bobl anan yiise kobijminij a nagl suge naarasi anan bie zij di lagijnana nyaan a nagl misa miraha gbanjku ma anan vuosisi mana ma,

20 ta die bala di, “Zimbɔ gie yine nua dieke Dmij di yina ni di ni dta dagiti.”

21 Mosisi die di bl nagl zimbɔ a mist Dmij jamij vukɔ anan jadikekemba mana ba nagina a jama Dminni ma.

22 Wusie, Dmij miraha ma zij die vana jaan mana di bie vunij ta wo diginti, ta du yi zij di ka nyinja, Dmij kaan nagl vuosi wubiatl a cha ba.

23 Die wla, die di yiwo talast di ba yi kaaba a wunsi nyindiekemba di yine arzanna ma nyinti nasij. Ama kaabl dieke di tanna naa balla ka wunsi arzanna ma nyinti gbanj gbanj.

24 Dama Masia die ka ga juu juokasi dieke vuota di nagina ba nuusi a mu ta ka nasi jigikast ka wa, ama die u ga juu wo arzanna gbanj gbanj ma a zie Dmij nunja ti sunjinj wla.

25 Juu vuosi kikaabtlba jakuru nan juo kast danj kast jigiri blj mana bunyj anan donjst zij mij. Ama Masia die ka ga juu di u nagl u gbanj a yime kaaba saŋja mana,

26 dama die u tij yi die, die nij di tij nan yi talast di u dime wahala saŋja saŋja a nyij saŋja dieke Dmij di naanna tujgbanjka gie wo. Ama leleke gie, saŋja di gbigine kpatij naa, die u kenj nyij bunyj di u nagl u gbanj a yi kaaba ta kpisi blan.

27 Vuota mana baa u kpi wo bunyj ta ka kvanj chaan Dmij dii wo u sarja.

28 Die gbanj gbanj Masia gbanj die di nagl u gbanj a yi kaaba bunyj di u vuarl vuosi pam a nyij blan ma, u nan daanst yinji a kenj ama daa u bl vuarl vuosi a nyij ba blan ma ama ta gbatl vuodiekemba di chusinana wa wa a taan.

Hiiburu 10

1 Juu vuosi miraha die yiwo arzanna ma nyijnvuna diekemba di kienene wo nasij, ama daa ka gbanj gbanj. Die wla, kaabl dieke di wone kpatku ta ba yie

biŋ mana wa kaanɔ biagi a yi vuodiekemba di kienene anan kaabiku kasi Nmɔn nɔŋa.

2 Du yi die kaabiku tin nan biagi wɔnsi ba sugiti, ba tin nan kaabi bunyi ta vaa, ta bian kaanɔ bi di ba.

3 Ama ba yie kaabaha mi mɔn biŋ mana ta a tɔnsa vuosi ba wɔbiati,

4 dama naarasi anan bie zimbɔ gie kaanɔ biagi a vɔari bian.

5 Die wia, die Masia die di bala ɔ ken tɔngbanɔ gie me wo, die ɔ bali a yi wa Nmɔn di: “Fɔnɔn ka yaala kaaba anan piinisi, ama wɔnsi wa nyɔngbanɔn a yi mɔn.

6 Fu sɔn ka fiata anan dɔnɔsi ba nagina a yie kaaba ta juha wɔbiati wia wa.

7 Die wia manɔ baari di, ‘Nmɔn, manɔn n wɔnsa di n yi wudieke fɔnɔn fu yaalala, siba di maagina die wo fu gbanɔ ma yaa gamma n wia wa.’ ”

8 Die ɔ wolinɔ baari di, “Fɔnɔn fu wo sugifalɔn anan kaaba anan piinisi anan dɔnɔsi ba nagina yi kaaba ta juha wa anan kaabi dieke ba naana kaaba ba wɔbiati wia wa.” Die ba kaaba kaabaha gie siba miraha di dagina di ba yime die wo.

9 Womi die ɔ bi baari di, “Nmɔn, n wɔnsa n nan yi fu choti.” Die wia, Nmɔn vɔari wa kaaba kuraha mana a taanɔ ta nagi Masia kaabiku a zien a nan ma.

10 Yisa Masia die yiwo wudieke Nmɔn di yaalala ta die nagi ɔ gbanɔ a yi kaaba bunyi ta vɔari ti wɔbiati a taanɔ.

11 Kikaabibalɔn dieke Juu vuosi kikaabitɔba di naana yie daanɔ mana wa kaanɔ biagi a vɔari wɔbiati a taanɔ.

12 Ama Masia nɔn die nagi wa ɔ gbanɔ a yi kaabɔn bunyi bian wia, kaabi dieke di yalla haginɔn yaa gamma haahuu ta vɔara bian sanɔna mana wa. Ta lele ɔ wa kali wa Nmɔn nuudiiginɔn chaanɔ.

13 Mi ɔ wa chusa sanɔna dieke di baanɔ ken tugi anɔ Nmɔn nagi ɔ dataasi a yi ɔ nuusi me.

14 Die wia, wɔnɔn die ɔ yiwo kikaabi balimɔn ta yi vuodiekemba ɔ vɔarina a nyɔn bian ma wa di ba bemme vɔnɔn yaa gamma haahuu.

15 Nmɔn Halikasi gbanɔ di wo siara yaa gamma wurɔ gie mi, di

16 “Manɔn Nmɔn, nɔari gie manɔ baa n zien anan ba daa diekemba di kienene wo: Manɔn n nan nagi n miraha a yi ba sugiti ma, ta maagita a diisi ba sikpara ma.”

17 Ta die bi bali a gutɔ di, “Ta ba wɔbiatiti anan ba tɔntɔmbiati, n kaanɔ bi tɔnsiha bibra.”

- 18 Die wia Ɖmɔŋ di naguna wɔbiati a chaa naa, ɔ ka bi yaala kaabuŋ mana bɔbra.
- 19 N nɔmballɔ, Yisa kumbu wia ti yaa wa sikimiŋ di ti ga juu kastɔ dɔaŋ kastɔ wa jigiŋ.
- 20 Yisa nyɔŋbanɔŋ dieke di yine sie haaliŋ aŋaŋ sie dieke di yalla miivoli wo yuorine sanɔari a yi ti.
- 21 Ti yalla kɔkaabitɔ kpɔŋ dieke di sina Ɖmɔŋ tigiŋ me wia,
- 22 ni vaa ti chɔŋ gbigi Ɖmɔŋ aŋaŋ sɔgi diekɔmba di benne vuuriŋ aŋaŋ wusie yada, ta da yallɔma chuluŋ, aŋaŋ ti sɔgi diekɔmba Yisa zɔŋ di vuari na sunɔanyilibiati me wo, aŋaŋ ti nyɔŋbanɔŋ dieke die ti sina aŋaŋ nyaanɔ dieke die di wone diginti wa.
- 23 Ni vaa ti yigi tama dieke ti bala di ti yallɔ wa a yalla keŋ keŋ ta da chulɔma, dama vuodieke di yine ti nuari yiwo wusietieŋ.
- 24 Ni vaa ti baga bemme tamba ma ta sunɔjime taŋ yaa gamma choti aŋaŋ tunvuna yiile.
- 25 Ni da vaa ti vaa lagimɔŋ sɔba vuosi batanɔ di yinene dene wo, ama ni vaa ti faasi kpanɔjɔma taŋ, sɔba ti yene ta ti Yɔmɔtɔieŋ daari faasi a chɔŋ gbigɔ dene wo.
- 26 Ti sɔbina wusie dieke ba yuori dagi ti naa, di yi ti ko yie bɔaŋ, kaabuŋ bi wori a baanɔ bɔagi a vuari biabɔ mi.
- 27 Wudieke di tɔalɔna yiwo sariya diile dieke di yalla ŋmaamɔŋ aŋaŋ bolikpenɔkpɔŋ dieke di kienene ta nan daansi a chɔwɔsi vuodiekeɔmba di zetɔne Ɖmɔnnɔ.
- 28 Vuodieke nɔŋ mana die di zetɔne Mosisi mɔraha dɔsiŋ, ta vuosi di sɔba ta yi siara vuosi bale yaa bataa, die ba ŋaanɔ kɔa di tieŋ ta ka chɔga wa zɔɔliŋ.
- 29 Die nɔŋ, yilime wudieke di bala ka yi a yi vuodiekeɔmba di kana ka yia Ɖmɔŋ Buɔ wa julɔma ta ka bi yia nuari zɔŋ dieke di yine ti kastɔ wa julɔma ta zia Halikasi dieke di sunɔjine ti wo, banɔŋ vuosi mi nan faasi ye tibidatiŋ pam.
- 30 Dama ti sɔba di Ɖmɔŋ baari di, “Manɔŋ n balla n yinɔŋi tunɔ bɔaŋ.” Ka bi maagi di, “Ɖmɔŋ nan keŋ dii ɔ vuosi sariya.”
- 31 Di yaa ŋmaamɔŋ di vuonɔ juu miivolitɔieŋ Ɖmɔnnɔ sunyuruŋ ma.
- 32 Ni da daanɔ ma sanɔŋa dieke ni wolinne a buɔgɔri yaa gamma Masia ma wa, die ni dii wo wahala pam ama die a ka nyanɔŋi ni.
- 33 Sanɔŋa a taŋ ba ŋaanɔ zia ni wa yaaliŋ ma ta mugise ni, ta sanɔŋa a taŋ dɔaŋ ni ŋaanɔ yi siri di ni guti wa vuodiekeɔmba ba mugisinene wo.

34 Die ni njaan chiga zoolu anan vuodiekemba di benne dansarka ma wa, ta sanja a tan ba ken gbatl ni nyinti, ni njaan yaa wa sugifalun dama ni siba a baarl di ni yaa nyindiekemba di tianna die ta Nmun di yi nuon di u nan yi ni wa an ka bemme yaa gamma haahu wo.

35 Die wia ni da vasima ni kpanhinana ni gban dene wo, dama ka yaa wa nyuarl pam a kien.

36 Ni mu ni yallima suguru, ta biagi yi wudieke Nmun di yaalala, ta ye jadieke die u yina nuon di u nan yi ti wa.

37 Di maagya Nmun gbanku sun di: "Di tialt wa bita pilli ta vuodieke di balla u ken wo nan ken u kaan yuasi.

38 N vuovunaha nun ba nan yi mun yada ta bemme; ama du yi ba wunyl di yinji kun n sun kaan fal anan wa."

39 Tnun ti ka yi vuodiekemba di yinjinene kun ta nan yorl wa, ama ti yiwo Masia yada ta u gbatl ti a taan.

Hiiburu 11

1 Yada yiwo, fu tuone a dii di fu yalla tama di nan ye nyindiekemba wa nan sen ye he. Ta bi tuo dii di fu kana ka yese nyindiekemba ba sen beri mun.

2 Nmun die birl wa kun ma vuosi ba yada wia.

3 Ti yada wia ti siba a baarl di Nmun die yuori wo u nuon a bal ta nmunsikpen anan tngbanka gie di naan. Die u nagl wa jadieke ti kana ka biagi yese a naan jadieke ti yesinene naa.

4 Abeli die di yine Nmun yada wia, die u yi Nmun kaabl dieke di faasina a vuna a tan Keeni kaabku. U yadaka wia Nmun die di baarl di u yiwo vuovunu, dama Nmun gban sun die falta mun anan u piinisisi. Abeli die kpiye mun, ama die u yine Nmun yada wia u ye bala mun jinne, dama wudieke u yine wo ye daga ti mun.

5 Enoki die di yine Nmun yada wia die u ka kpiye, ama Nmun die nagl wa mun a jwal arzanna ma ta vuon di ka bi ye wo. Di maagya mun Nmun gbanku ma di, Enoki die yiwo vuodieke di falnana Nmun sun ta u ken nagl wa a jwal arzanna ma.

6 Vuon wori a baan biagi a fal Nmun sun du yi di tien ka yi wo yada, dama vuodieke nun mana di kienene Nmun jigin mu u yi wo yada di wunul Nmun sen beri mun ta ya vuodiekemba di yaalala wa nyuarl.

7 Nowa yada wia die di yi ta u wun Nmun kpanku yaa gamma nyindiekemba die u kana ka biagi ye anan u nine wo. Die u tuo Nmun nuarl ta kpaasi haarikpenkpen ta wunul anan u den die di juu ka ma ta ye gbatitaanul. Dene

die di dagi di tɨngbaŋka gie vuosi yaa wa blaŋ, ama ʊ yadaka wia die di yi ta Ɖmɨŋ di wa wa vuovunʊ.

8 Abarahami die yiwo Ɖmɨŋ yada die wia saŋŋa dieke Ɖmɨŋ die di bali wa di ʊ nyɨŋ tɨngbaŋ dieke ʊ benne wo a ga tɨngbaŋ dieke wunɨŋ Ɖmɨŋ di bala ʊ nagi yi wa wa, die ʊ saagi ta ga. Die ʊ vaa wa ʊ gbaŋ gbaŋ ʊ tɨngbaŋka ta ka siba jigidieke ʊ ganana.

9 Ɔ yadaka wia die di yi ʊ ga yi chaanʊ tɨngbaŋ dieke Ɖmɨŋ die di yina nʊaŋ di ʊ nan yi wa wa ma. Die ʊ bie wo dɔŋɨsi gbaŋti vuti ma; ta ʊ balli Aziki aŋaŋ Jakobu vuodiekemba die di kenne tuo nʊari diaŋ die di bie mi.

10 Dama Abarahami die chusa di ʊ keŋ juu tɨŋ dieke Ɖmɨŋ di tuurine ta mu wa ma, tika yiwo jadieke di balla ka bemme haahuu.

11 Ɔ hɔgʊ Sara diaŋ die kurɨŋya miŋ ta yi hɔgʊɨriŋ, ama wunɨŋ Sara yada wia die ʊ keŋ yigi nyuuti ta muri, dama ʊ die siba a baari di Ɖmɨŋ vuodieke di yina wa nʊari yiwo wusietieŋ.

12 Abarahami vuodieke di kana ka yʊa aŋaŋ kuŋ naa, ama ʊ kasɨŋ haagisi die di keŋ dala siba chɨŋmarisi di dala dene wo, ta bi dala siba mʊgɨŋ tambusɨŋ di dala dene ta wo biisiŋ.

13 Vuosi gie mana die keŋ kpi miŋ aŋaŋ ba yada, ama ta ye ka tuo wudieke Ɖmɨŋ di yina nʊaŋ di ʊ nan yi ba wa, ama ba yadaka wia die ba woliŋ ye ke saasaa, dama die ba siba ta saagi di ba yiwo chaanɨŋ ta kaŋ yʊasi tɨngbaŋka gie me.

14 Vuodiekemba di balala wiaha gie wo yuori daga wa di ba yaala ba gbaŋ gbaŋ ba tɨngbaŋ.

15 Die ba ka yile yaa gamma tɨngbaŋ dieke ba vana wa, du yi die ba tɨŋ yile ka wia, ba tɨŋ nan ye sieŋ a yiŋŋi ga ka ma.

16 Ama die ba yile miŋ yaa gamma tɨngbaŋ dieke di tianna ka ta bie arɨzanna ma. Die wia Ɖmɨŋ di ka chɨga viivi di ba wasɨma wa ba Ɖmɨŋ, dama die ʊ wunsi wa tigikpuŋ a gbari ba.

17 Abarahami di yine Ɖmɨŋ yada wia, die ʊ nagi ʊ bua Aziki di ʊ yi kaaba a yi Ɖmɨŋ saŋŋa dieke Ɖmɨŋ di magisi na wa wa. Ye, wunɨŋ Abarahami wo mi die yine vuodieke Ɖmɨŋ di yina nʊari mi, wunɨŋ ʊ bina yi vuodieke di nagina ʊ buadembi balimɨŋ di ʊ yi kaaba a yi Ɖmɨŋ.

18 Ɖmɨŋ die wɔŋ bali wa miŋ di, “Aziki ma nan ye haagisi diekemba n yina nʊari di n nan yi fu wa.”

19 Abarahami die yiwo yada di Ɖmɨŋ nan biagi sugiri kunti a nyɨŋ kuŋ me, ta ka seŋ su siba Abarahami die tuo wo Aziki a nyɨŋ kuŋ me.

20 Aziki yada wia die ʊ bali wʊvunɨŋ dieke die di balla ka keŋ Jakobu aŋaŋ Esɔɔ ma wa.

- 21 Jakobu die di yalla yada wia, die u balla u kpi wo die u bali wuvuna a yi Josefu ballidembisi wunyi mana ta die ken jalij u daangbanij ta jian Dmij.
- 22 Josefu die di yalla yada wa wia die u balla u kpi wo, die u bali yaa gamma Izara vuosi di balla ba nyij ljiipiti tngbanj ma dene, ta die bali yaa gamma ba balla ba yi u koba dene.
- 23 Mosisi choonj ananj u nuj die di yalla yada wia, die ba murina wa ta ye u vuna dene wo, die ba nagt wa a lobiri chuta ataa, ta die ka chiga naanj wa di ziene nua dieke wo.
- 24 Mosisi die di yalla yada wia, die u birinna wa die u ka saagija di ba wasima wa Naanj Faro Ila bua.
- 25 Die u saagija mij di u dii wahala ananj Dmij vuosi ama ta ka saagija tuntumbiatl sugifiall dieke di yine bita wa.
- 26 Die u yiliye mij di, du yi ba zia wa Masia wia di yaa nyuarl pam a tian ljiipiti tngbanj nyinti mana, dama u nine die bie wo nyuarl dieke di kienene wo me mij.
- 27 Mosisi die di yalla yada wia, die u nyij ljiipiti tngbanj ma ta die ka chiga naanj wa sinyuri dieke di baan ken u ma, ama ta die gara nijna siba u sen ye wo Dmij, vuodieke vuonj di kana ka yese wo ananj u nine wo.
- 28 Die u yalla yada wia die u piili gasttanjku duuga, ta die yi nuanj di Izara vuosi nagt zij misl ba gbiabisl amu kuj malakaka kaanj ken a kusl ba bumbunanj ballidembisi.
- 29 Die Izara vuosi yada wia die di yi ta mugunmumbu die di puo ta yi tngbanj kpanj a yi ba ba jwal, ta ljiipiti vuosisi danj die di mia di ba jwal ama mugurl nyaabu die di ken lagij ta dii be.
- 30 Izara vuosi yada wia die ba chonna a gilij Jeriko tka daraa ayupoyl wa die ka gaama mana die di nan dene.
- 31 Rahabi, hogu dieke die di tunnana daakpana tumaha yada wia die Izara vuosisi die ka gutl kusl wa ananj vuodiekemba die di zetine Dmij nuarl, dama die u mijij tuo wo Izara vuodiekemba die di kenne di ba maansl daansl tka chaanti.
- 32 N bi bali ni vuosi batanj wia a gutl? Du yi sanja di beri n tin nan bali ni yaa gamma Gidioni wia, ananj Baraki wia, ananj Samasini wia, ananj Jafita wia, ananj Davidi wia, ananj Samuli wia, ananj Dmij naazualij wia.
- 33 Ba yada wia die ba batanj die di wagi a nyanji tngbanjil, ta ba batanj wudieke di muna, ta tuo Dmij di yina nuanj di u nan yi ba jadieke, ta ba batanj die di vaa naachige di ka biagi yuori a nua,

34 ta ba batan̄ dɪ kpisi bolikpuma, ta ba batan̄ die dɪ chigi nyɪŋ takoobi kuŋ me. Ta ba batan̄ die yiwo wabiti ama a keŋ biriŋ hagiɾitieliŋ, ta batan̄ diaŋ die dɪ taa tɔŋ aŋaŋ hagiɾiŋ ta vaa tuŋbaŋ gaasi sojasisi dɪ chigi.

35 Ta hɔguba batan̄ maarti vuodiekemba die dɪ kpine dɪ hagi kunti me. Ta ba batan̄ die dɪ yine Ɖmɪŋ yada wɪa die ba nigi kɔɔ ba, dama die ba ka yaala ba zeti Ɖmɪŋ dusiŋ ta chigi nyɪŋ kumbu me, ama die ba yaala ba hagi kuŋ me a ye miivoli dieke dɪ tianna die.

36 Die ba vuari wa ba batan̄ fala ta tibi ba, ta bobɪ ba batan̄ aŋaŋ chorɪma a nagi ba yi dansarika ma.

37 Die ba taa ba batan̄ tana, ta die gobi ba batan̄ bule, ta die kɔa ba batan̄ aŋaŋ takoobi. Ba batan̄ die bobɪ wa yiise aŋaŋ bie gban̄ti ta dɪ dia aŋaŋ zɔɔliŋ, ta vuosi die dɪ mugise be ta yie be bɪaŋ.

38 Tuŋbaŋka gie vuosi die ka mu dɪ ba bemme aŋaŋ ba. Die ba dɪ dia miŋ hagiyeŋ me aŋaŋ tana ma, ta juo tanpaŋisi aŋaŋ voriti diekemba dɪ benne tuŋbaŋ ma.

39 Vuosi gie mana ba yada wɪa Ɖmɪŋ die dɪ biri ba ama ba wɔnyi mana die ka tuo wudieke Ɖmɪŋ dɪ yina nuŋaŋ dɪ ɔ nan yi ba wa,

40 dama Ɖmɪŋ die wɔŋ saŋ wa wudieke dɪ faasina vuuna a zien ti ama daa ti nyuna ma, ba gbaŋ ba gutiya miŋ. Ɖmɪŋ saŋkɔ die yiwo naa, dɪ banɪŋ aŋaŋ ti mana nan daansi a lagɪŋ a bemme vuunɪŋ aŋaŋ wusie.

Hiiburu 12

1 Vuosi gie mana yiwo siaratieliŋ a giliŋ ti. Die wɪa, ni vaa ti kpaŋɪ ti gbaŋ a vigi wudieke mana dɪ baan̄ kagi ti Masia sien̄ me a taan̄, aŋaŋ bɪaŋ dieke dɪ baan̄ biagi a yigi ti; ni vaa ti dii suguru a mu mu dieke dɪ bala ka keŋ ti wo naa.

2 Ni ko vaa aŋ ti nine bemme Yisa ma; wɔniŋ ti yada dɪ taasti a nyɪŋ ka piiliŋ me aŋaŋ ka kpatɪŋ. Die ɔ ka chiga viivi dɪ ɔ kpi dagarikɔ ma dama sugɪfɪalɪŋ die zene a gbarɪ wa ka kɔaŋ chaan̄, die yine ɔ wa kɪli Ɖmɪŋ naalagban̄ti ma ɔ nuudiigiŋ chaan̄ lele gie wo.

3 Ni yilime yaa gamma wudiekemba die dɪ haarɪna wa aŋaŋ vuobɪati die dɪ hana wa dene, amɔ ti kaan̄ gbaligi ta kɔɔ tamaha.

4 Dama ni kpaŋɪna ni gbaŋ ta waga aŋaŋ bɪaŋ naa, ni wɔnyi ye ka kpaŋɪ ɔ gbaŋ a ga tugi saŋa dieke ba kɔna wa.

5 Ni ka tansa Ɖmɪŋ dɪ kpaana ni sɪba chɔɔŋ dɪ kpaanana ɔ ballɪli dene wo? Dɪ maagiya dɪ: “N bɔa, saŋa dieke Ɖmɪŋ dɪ yia fu kpaamiŋ, fu wɔmma du yi ɔ datɪ fu tɪbiŋ, daa vaa fu kpaŋɪnana fu gbaŋ dene wo.

6 Dama Ɖmɪŋ kpaama vuodieke ɔ chone miŋ, ta vuodieke niŋ mana ɔ tuone a yi ɔ bɔa wɔniŋ vuoke ɔ data ɔ tɪbiŋ.”

- 7 Nl yallima hania nl wahala diile me, ta nagl ka siba choon di naana a data u bua tibij dene wo. Nl wahala diilehe dagiya mij di Nmij pogli nl mij siba u balli. Bua wori ta u choon di ka data u tibij.
- 8 Du yi nl ka ye tibidatij siba u ballil mana wa, die nij di dagiya mij di nl yiwo daakpana balli ta ka seij yi u balli ananj wusie.
- 9 Nl chualij vuodiekemba di benne tngbanja gie me data ti tiba, ta ti yia ba jilima. Die wia, nl vaa ti sush ti gban a yi Nmij, vuodieke di yine ti haliti Choon wa ta ye miivoli.
- 10 Ti tngbanja gie chualij naga sanja bita mij a data ti tiba sie dieke me ba yene ta di vuna, ama Nmij nij data ti tiba di u sunji ti, amu ti nan di beri kasi siba u bene kasi dene wo.
- 11 Tibidatij sanja tua mij ta wo sugfialij, ama ka kuanj chaanj vuodiekemba di dinene ka wahala ka nan ye wo ka nyuar dieke di yine sugidugij ananj berivunij.
- 12 Nl gbaligya mij, die wia nl kpanji nl gban a bi hagirima.
- 13 Nl bemme berivunij amu nl nan ye gbatitaanij, ta nl gbaligisi kaanj vaa ni bia.
- 14 Nl kpanji nl gban a bemme vunij ananj vuonj mana, ta bemme kasi dama vuonj wori a baanj nan ye ti Yomutienj wo du yi u ka yi kasi.
- 15 Nl gbari nl gban ta da keij waari Nmij zoolinchigilaha. Nl wonyi da yallima tsanj u sush ma an kanij tsabus mi keij yalla sugichusij a keij ni chanchaalij ma, ta chusisi vuosi pam.
- 16 Nl gbari nl gban ta da keij yime diginti tusma yaa ta daansa Nmij wia yori siba Esso di yine dene wo, ta die nagl u nyurkuriti a tarigi nyindiike a dii bunyi wa.
- 17 Nl siba a baari ka kuanj chaanj die u yaala u tuo alibarika a nyij u choon wa jigij ta die kuj ananj nintaanti ama ta die ka yeye, dama die u ka ye sie dieke u baanj daagi a tarigi wudieke u wolinne a chusisi wa.
- 18 Ninij nij nl ka keij jigidieke nl baanj biagi gbi siba Izara vuosi die di kenne Sinayi tankpenkpiij ma wa, jigidieke bolikpenkpiij die di dinene ta limijpenkpiij di beri, ta bulogisikpenkpiij di niga wa,
- 19 ta kantanj die di kuj ta lolij di balu wa. Die ba wunna loliku mi wo, ba piili jusu ta die ka yaala kanij loliku bi balu bibra,
- 20 dama miri dieke die ba wunna wa die hagirij a yi ba mij. Die ka baari di, "Du yi donj gban di gbi tankpenkpiku ba mu ba taa ka ananj tana a kus mij."
- 21 Mi die yaa nmaamij pam, die wia Mosisi die di baari di, "Dmaamij yalla mij, ta n nyijbanij di chele."

- 22 Ama nɔnɔ nɔnɔ, nɔ keŋ wo kunkogi dieke ba wasɔnana Zayoni, wudieke dɔ yine miivolitien Ɖmɔn tɔŋkpenkpen ta yi arzanna ma Jerusalemi wa, jigidieke malakasi tuse tuse dɔ lagɔna aŋaŋ sugɔtaliku wa.
- 23 Nɔnɔ nɔnɔ nɔ keŋ wo vuodiekemba Ɖmɔn dɔ yine ɔ balli ta ba saara dɔ maagu arzanna ma wa jigɔn. Nɔ keŋ wo Ɖmɔn vuodieke dɔ yine vuota mana sarɔyadiiru wo jigɔn, aŋaŋ sugɔtalintieliŋ vuodiekemba Ɖmɔn dɔ yi ta ba halɔti dɔ miŋti beri wo jigɔn.
- 24 Nɔ keŋ wo Yisa, vuodieke dɔ yine nuupɔɔnɔgɔrɔ wa jigɔn, ta bi keŋ nuahaalku jigɔn. Ta zuŋ dieke die dɔ nyɔnna daga wɔwɔ dieke dɔ tianna Abeli zimbɔ wɔa.
- 25 Die wɔa, nɔ simma ta da zeti dɔ nɔ wɔŋ a yi Ɖmɔn vuodieke dɔ balala ya nɔ wa, dama Izara vuosi die dɔ zetine vuodieke die dɔ balala ya ba tɔŋbanŋka gie me wo nuari, die ɔ ka vaa ba tɔɔdatɔn; ta du yi ti zeti ɔ kpaanŋku die dɔ nyɔnna arzanna ma, lala ti baa ti yi a chɔti nyɔn tɔɔdatɔn ma?
- 26 Saŋka mi die Ɖmɔn lɔlɔ die dɔ dɔŋ tɔŋbanŋka gie, ama lele ɔ yi wa nuari dɔ, “N ka baa n dɔŋ wa tɔŋbanŋka gie nyɔnna ma bɔbra, ama n baa dɔŋ wa tɔŋbanŋka aŋaŋ ŋmɔnsikpenŋ gban.”
- 27 “Bɔbra wa” dagɔya dɔ nyɔnnaaŋka mana nan dɔŋ ta vɔvɔ, amɔ nyindiekemba dɔ kana ka biagi dɔŋ wa nan tiati.
- 28 Die wɔa, ti tuone naari dieke dɔ kana kaanŋ dɔŋ naa wɔa, nɔ vaa ti wasɔma Ɖmɔn ta jɔma wa aŋaŋ julma aŋaŋ ŋmaamɔn aŋ ɔ nine suuli,
- 29 dama Nabidie Ɖmɔn su sɔba boli dieke dɔ dinene.

Hiiburu 13

- 1 Nɔ yine Masia didɔsɔrɔn wɔa nɔ chome taŋ saŋa mana.
- 2 Nɔ da keŋ daanŋ dɔ nɔ tuo chaanɔn nɔ tige me, dama vuosi batanŋ yiwo die a tuo malakasi chaanti ta die ka sɔba dɔ ba yiwo malakasi.
- 3 Nɔ tunsɔma vuodiekemba dɔ benne dansarika ma wa sɔba nɔnɔ aŋaŋ banɔn lagɔna bie dansarika ma. Ta tunsɔma vuodiekemba dɔ dinene wahalaka sɔba nɔnɔ aŋaŋ banɔn dinene wahalaka.
- 4 Nɔ yallɔma julma aŋaŋ taŋ, nɔ hɔgɔba faarɔn aŋaŋ nɔ dembisi yallɔn ma, ta da yime daakpana yaa hɔgɔkpana tɔsɔma, dama Ɖmɔn nan keŋ datɔ vuodiekemba dɔ yinene die tɔba.
- 5 Nɔ vɔari nɔ lɔla a nyɔn ligire yaalɔn ma, ta vaa nɔ nine suuli jadieke nɔ yalla, dama Ɖmɔn baari dɔ, “N kaanŋ wɔŋ vaa nɔ, ta n kaanŋ wɔŋ daanŋ nɔ wɔa.”
- 6 Die wɔa nɔ vaa ti yallɔma sikimiŋ ta balɔ dɔ, “Ɖmɔn yine n susunŋjiru, n kaanŋ dɔ chiga ŋmaamɔn. Bia vuota dɔ nan biagi a yi miŋ?”

- 7 Nl da kej daan nyɲandusurɲkuraaha die di bala Ɖmɲ wia a yia ni wa, ta tɲnsi die ba benne dene ta kej kpi dene wo, ta chansima ba yada.
- 8 Yisa Masia di sɲna die diene wo, ɔ su wa die jinne, ta nan di su die yaa gamma haahuu.
- 9 Nl da vaa daghaalin yiri yiri vaa ni taari a nyɲ sievɲɲkɔ ma. Di vɲna di Ɖmɲ sunɲɲɲ yɲ vuon hagɲɲ ɔ sɲɲ ma; nyindiike diile chɲaraha dɲsɲ kaan yɲ wa hagɲɲ. Vuodiekemba di pɔgɲlna nyindiikehe chɲaraha kaan wɔɲ ye sunɲɲɲ a nyɲna ka ma.
- 10 Kɲkaabitɲba diekemba di yinene kaaba Juu vuosi Ɖmɲ jɲamɲ jigin wo, wo sien di ba dii kaabaha di diisine ti koriku me wo.
- 11 Ta Juu vuosi kɲkaabitɲba jakɔɔri ɲaan yaa wa dɔɲisi zin a ga juu kasi dian kasi jigiri di ɔ yi kaaba bian wia, ama ka kɲan chaan ba ɲaan jɔɔ wa dɔɲisi nyɲɲbanɲisi tika kɲanɔan.
- 12 Die wia Yisa gban die kpi wo tika kɲanɔan, di ɔ vɔari vuosisi a nyɲ ba bian ma anan ɔ gban gban ɔ zin.
- 13 Die wia, ni vaa ti nyɲ ga ɔ jigin a ga dii viivi anan wa.
- 14 Dama tin dieke di bala ka bemme yaa gamma tinɲbanɲka gie me wori, ama tigi dieke di kienene wo ti chusa.
- 15 Die wia, ni vaa ti birɲma Ɖmɲ saan sanɲa mana Yisa Masia saan ma; birɲ dieke di nyɲnana ti nɔa ma wa yine kaaba a yi wa.
- 16 Nl da vaa di ni yime vɲnɲ a sunɲime tan, dama a yine kaabi diekemba di fialnana Ɖmɲ sɲɲ.
- 17 Nl saagama yɲma ni nyɲandusurɲ ta dia ba nɔa, banɲ ba daansɲna ni haalti ta ka voose, dama banɲ ba bala ba kej dagɲ ba tunna dene a yi Ɖmɲ. Di yi ni saaga a yia ba ba nan di tɲma ba tɔma anan sugɲfialɲ di daa die ba nan di tɲma anan sugɲchɔsɲɲ, die kaan sunɲɲ ni.
- 18 Nl jɔsɲma Ɖmɲ a yɲma ti. Ti sɲba di ti ka yi wɲɲ a chɔsɲ ta yaala ti yime wudieke di mɔna sanɲa mana.
- 19 Ama n faasi jɔsɲa ni di ni jɔsɲma Ɖmɲ di ɔ vaa n yinɲi kej ni jigin daraa gie nɔan.
- 20 Ɖmɲ vuodieke di yɲnana ti sugɲɲagɲkɔ die sugɲɲna ti Yɔmɲtien Yisa a nyɲ kun me. Wɔnɲ Yisa wa yine gbɲɲbarɲɲ kpenkɲɲɲ, dama die ɔ kpiye mɲɲ, ta ɔ zin di wɲnsɲ Ɖmɲ nɔari dieke di bala ka bemme yaa gamma haahuu wo,
- 21 wɔnɲ ɔ mɲɲɲ a wɲnsɲ beri vɲnɲ amɔ ni nan di yie wudieke ɔ yaalala, ta tɲma tunvɲna mana; Yisa Masia wia, ɔ vaa ni yi vuodiekemba di fialnana ɔ sɲɲ. Wɔnɲ Masia sɲna birɲ yaa gamma haahuu. Wusie.

22 N nɔmballɩ, n jɔɔsa nɩ dɩ nɩ dii suguru ta wɔɲ n kpaan̄kɔ gie, dama gban dieke n maagina a ya nɩ naa yiwo gban gobiɲ.

23 N yaala nɩ sɩmma dɩ ba vɔari ti nɩmbɔa Timoti a nyɲ dansarɩkaka ma miɲ. Dɩ yi ɔ keɲ n jigiɲ lele, maɲ keɲ kien̄ n nan yaa wa keɲ.

24 Nɩ waasi nɩ niɲɲandɩsɩrɩba mana an̄an̄ ɔmiɲ vuosi mana a yi ti. Ti nɩmballɩ diekemba dɩ nyɩna Itali tiɲgban̄ ma waasa nɩ.

25 ɔmiɲ sun̄ɲi nɩ mana.

Jemisi

Jemisi 1

- 1 Manɩ Jemisi, vuodieke dɩ yine Nabidie Ɖmɩɩ tɩntɩntɩ aɳaɳ tɩ Yɔmɩtɩeɳ Yisa Masia tɩntɩntɩ, n waasa Izara buuriɳ baɳ aɳaɳ bale wo dɩ jaasɩna dɩnɩa mana ma wa mana.
- 2 N nɩballɩ, nɩ yallɩma sugɩfɩalɩɳ saɳɳa dieke nɩ dinene wahala yiri yiri,
- 3 dama nɩ sɩba a baari wahalaha mi kenɩɳ vasa nɩ sɩba dɩ nɩ seɳ yiwo Yisa Masia yada wusie, aɳ ka yi nɩ yaabɩla.
- 4 Nɩ yallɩma sikimiɳ a ga tɩɳɳɩ kpatɩɳ ta nɩ da keɳ a nan, amɩ nɩ da keɳ waari berivunɩɳ aɳaɳ jaan mana.
- 5 Du yi nɩ wɩnyɩ dɩ waari yɩaɳ, ɩ jɩsɩ Nabidie Ɖmɩɩ vuodieke dɩ yɩnana; dama ɩ wo halɩ aɳaɳ yɩla, ta yɩa vuon mana ta ka galɩma ba, aɳ ɩ yɩ wa.
- 6 Fu keɳ jɩsɩa Ɖmɩɩ, fu yi yada ta da keɳ a chulɩ; ama vuodieke mana dɩ jɩsɩa aɳaɳ chulɩ, ɩ su sɩba mɩɳɳɩkpɩɳ nyaponjikiɳ dieke buɩɳɳɩɳ dɩ yalla dɩma.
- 7 Wɩnɩɳ vuoke mi da keɳ yilime dɩ ɩ nan ye jaan a nyɩɳ Ɖmɩɩ jigiɳ,
- 8 dama ɩ yaa sɩɳanyile bule ta ka zie jigibalɩmɩɳ.
- 9 Dɩ vɩna tɩ nɩballɩ diekemba dɩ yine zɔɔlɩntielɩɳ yallɩma sugɩfɩalɩɳ Ɖmɩɩ dɩ kɔtɩna ba wa wɩa,
- 10 ta tɩ nɩballɩ diekemba dɩ yalla nyinti gbaɳ yallɩma sugɩfɩalɩɳ Ɖmɩɩ dɩ sɩsɩna ba wɩa, dama ka kaan yɩasɩ aɳ ba tɩaɳ ga sɩba tɩwute.
- 11 Dama ɳmɩnɩ dɩ keɳ nyɩɳ ka tuolibu ɳaan ɳɳɩ wa tɩka aɳ ka tɩwutehe jigi a nan, aɳ ka vɩnɩɳ mana chɩsɩsɩ. Die gbaɳ gbaɳ dɩ su a yɩ ligiretielɩɳ; saɳɳa dieke ba yilɩnɩne dɩ ba tɩsɩma ga ɳɩɳɳa wa saɳka mi ba kpɩe.
- 12 Sugɩfɩalɩɳ bie vuodieke dɩ nyaɳɳɩna magɩsɩɳ, dama Ɖmɩɩ nan yɩ ba nyɩari dieke dɩ yine miivoli dieke ɩ yɩna ɳɩaɳ dɩ ɩ nan yɩ vuodiekemba dɩ chone wo wo.
- 13 Du yi vuon dɩ ye magɩsɩkɩ mi, ɩ da keɳ baari dɩ, “Magɩsɩkɩ gie nyɩɳ wa Ɖmɩɩ jigiɳ.” Dama jaan wori a nan biagi magɩsɩ Ɖmɩɩ dɩ ɩ yi biɩɳ ta Ɖmɩɩ ka magɩsa vuon dɩ ɩ yi biɩɳ.
- 14 Du yi vuon dɩ yaala ɩ yi ɩ sugɩbiɩɳ tɩsɩma die yine magɩsɩɳ.
- 15 Sugɩbiɩɳ dɩ keɳ yigi vuon, ka ɳaan yaa wa tumbɩati a keɳ, ta tumbɩati kpatɩɳ yiwo kuɳ.
- 16 N nɩballɩ choti, nɩ daa vaa jaan gaan nɩ.

- 17 Javunŋ mana nyina wa ŋmɔ̄sikpeŋ, ti Chɔɔŋ Ɖmɔ̄ŋ jigin, vuodieke di naanna arizanna chaanŋ mana. Wɔ̄nŋ ɔ ka tariga siba ŋmɔ̄sikpeŋ chaanŋ di ŋaana a tariga die wo; wɔ̄nŋ ɔ ye yiwo Ɖmɔ̄ŋ.
- 18 Ɔ gbanŋ gbanŋ ɔ yaalala ɔ yi ti ɔ balli, ɔ wusie wɔ̄balika ma ta ti ye miivoli haalŋ, di ti tianŋ ɔ nyinnaanŋka mana.
- 19 N nɔ̄balli, n yaala ni simma wurɔ gie; vuonŋ mana mɔ ɔ yi lagi a wɔ̄mma, ama ta simma ɔ balala die, ta da juma sɔnyurŋ lagi lagi,
- 20 dama vuota sɔnyurŋ ka tuma Ɖmɔ̄ŋ tunvuna diekemma ɔ yaalala.
- 21 Die wa, n nɔ̄balli, ni vɔari sɔnyanyilibati mana ananŋ wɔ̄biati mana ni sɔgiti ma ma, ta sɔsɔŋ ni gbanŋ Ɖmɔ̄ŋ nɔ̄ŋa, ta tuo wudieke ɔ nagina yi ni sɔgiti ma wa, dama wurɔ mi yaa hagi dieke di baanŋ nan vɔari ni a nyiŋ kuŋ me.
- 22 Ama ni yime wudieke wurɔ di dagina ni; du yi ni wɔŋ wurɔ, ama ta ka yie ka daginana ni die wo, ni gaama ni gbanŋ.
- 23 Vuodieke mana di wɔnnana wurɔ, ama ta ka yie ka daginana die wo su siba vuonŋ di daansina ɔ gbanŋ dige me a ye ɔ gbanŋ ɔ sina die,
- 24 dama ɔ daansi ye ɔ gbanŋ digeke me, ta ga, ɔ ŋaanŋ daanŋ wa ɔ sina die.
- 25 Ama vuodieke di yilinene murvunaha diekemma di baanŋ biagi a gbati vuota a taanŋ, ta mɔ̄ŋi di ha, ta ka yi vuodieke di wɔnnana ta daama ha ama ta yie a daginana wudieke wo, Ɖmɔ̄ŋ nan yi alibarika a yi wudieke mana ɔ yinene me.
- 26 Vuonŋ di baari di ɔ yiwo Yisa kɔanɔ̄ndusɔ̄ru ama ta ka yige ɔ nɔanŋ, di tienŋ gaama ɔ gbanŋ, ta ɔ Yisa kɔanɔ̄dusikiri di wo nyɔari.
- 27 Vuodieke di sɔnɔ̄ninene bikpiisi ananŋ kpihɔ̄gɔba ba wahala ma, ta bi vɔari ɔ gbanŋ a nyiŋ tɔngbanŋka gie wɔ̄biati ma, wɔ̄nŋ ɔ senne yi Yisa kɔanɔ̄ndusɔ̄ru wusie, ta wo taal Ɖmɔ̄ŋ jigin.

Jemisi 2

- 1 N nɔ̄balli, ni yine ti Yɔmɔ̄tienŋ Yisa Masia vuodieke di yine hagiŋtienŋ yada die wo, ni da keŋ lugime.
- 2 Du yi nyintitienŋ di yeegi nyinyeeki vurunŋ ta yi salma nuupirinŋ a keŋ juu ni Ɖmɔ̄ŋ jiamŋ juonŋ me, ta zɔ̄lɔ̄ntienŋ dianŋ di yeegi garichɔ̄ti a keŋ juu,
- 3 ta ni yi nyintitienŋ wo jilma pam, ta balɔ yi wa di ɔ keŋ a kala nɔ̄ŋa, ama ta balɔ a yi zɔ̄lɔ̄ntienŋ wo di zie yaa ɔ sɔsɔŋ kala tɔngbanŋ,
- 4 die nɔ̄ŋ ni yiwo vuodiekemma di luginene ananŋ tanŋ ananŋ sɔnyanyilibati.
- 5 N nɔ̄balli, ni wɔ̄mma; Ɖmɔ̄ŋ vɔari wa zɔ̄lɔ̄ntielinŋ tɔngbanŋka gie vuosi nɔ̄ŋa, di ba yi nyintitielinŋ ɔ jigin, dama ba yi wo mɔ̄ŋ yada, ta ɔ yi be ɔ balli dieke di bala ba dii naanŋ dieke die ɔ yina nɔanŋ di ɔ nan yi vuodiekemma di chone wo wo.

- 6 Ama nunuŋ ni zia wa zoolntielin. Daa ligiretielibe mugisinene ni wa, ta yaa ni a gara sariya diile jigin wo?
- 7 Daa banuŋ, ba balala a chussa Yisa Masia saan vuŋ dieke di sina ni wa?
- 8 Di maagiya Ōmuŋ gbanƙu ma di, “Chome fu chanchaan sba fu chone fu gban die wo.” Du yi fu di Ōmuŋ naari mirka gie, di vuna.
- 9 Ama du yi ni luge anan tan ni yiwo bian ta miraha di yuori a dagi ni di ni yiwo miraha chuchussuŋ.
- 10 Vuodieke di saagi a du miraha mana, ta ken chussu a kaani gban, chussu wa a mana.
- 11 Miraha suŋ, Ōmuŋ dieke di bala di, “Da ken yi daakpana yaa hogokpana tsuma”, wunuŋ u gban gban u bina baari “Daa ken kus vuon.” Die wia du yi fu ka yi daakpana yaa hogokpana tsuma, ama ta kus vuon, chussu wa miraha mana mana.
- 12 Ni balima ta tamma ta simma di Ōmuŋ nan nagi miri dieke di gbatnana vuosi a nyinna ba wubiati ma wa a dii ni sariya.
- 13 Vuodiekemba di kana ka chigi ba chanchaalŋ zoolŋ, Ōmuŋ nan dii ba sariya ta kaan chigi ba zoolŋ; ama zoolinchigla vuon ka chiga sariya diile.
- 14 N nimbali, vuodieke di bala di u yi Yisa Masia yada, ama ta ka tuma tuŋ dieke di muna u yi, di yaa nyari? Kanuŋ yada ka mi nan biagi gbati wa a taan?
- 15 Du yi ta fu nmbua di beri ta wo jayeekin anan nyindiike di u dii,
- 16 ta fu bali wa di, “Waasi tigin, ta boba ta die” ama ta ka yi wa jaan, di yaa nyari?
- 17 Du yi yada nyuna ma di beri, ama ta tuma di wori, kanuŋ yadaka mi yiwo yada kpiikin.
- 18 Du yi vuon di baari di, “Vun wunyi yaa yada, ta wunyi dan di yaa tunvuna”, n gban n nan yinji a bali di, “Du yi fu ka tuma tunvuna, bia bala ka dagi di fu sen yaa yada? Ama n tunvuna bala ka dagi di n sen yaa yada.”
- 19 Fu yi yada di Ōmuŋ balmuŋ benne? Di vuna. Jimbiati gban yi yada di Ōmuŋ balmuŋ benne, ta cheele anan nmaamuŋ.
- 20 Funuŋ gaamu wa gie, fu yaala ba dagi fu di du yi fu yaa yada ta wo tunvuna, yiwo yari?
- 21 Da ti chookkusuŋ Abarahami die di nagina u bua Aziki a dusi kuruŋ ma di u kus wa a yi kaaba a yi Ōmuŋ wia, Ōmuŋ die di baari di u yiwo vuovunuŋ u jigin?
- 22 Ni ka ye ye? Die u yine Ōmuŋ wia yada wa wia, die wia die u tuma tunvunaha; tsumaha gban die daguna di u sen yi Ōmuŋ yada wusie.

23 Die Ɖmɨŋ wɔbalɩka die di maagɩna Ɖmɨŋ gbaŋkɩ sɨŋ die yiwo wusie di, “Abarahami die yiwo wo yada, die wɩa Ɖmɨŋ die di baari di ɔ yiwo vuovɩnɩŋ ɔ jigiŋ.” Die wɩa die ba wasa wa Ɖmɨŋ zua.

24 Ye ye? Vuonɩ tɩnɩna wɩa Ɖmɨŋ di nan baari di vuoke yiwo vuovɩnɩŋ ɔ jigiŋ; ama daa ɔ yada nyuna ma wɩa.

25 Die gbaŋ gbaŋ die di yi a yi Rahabi hɔgɩ dieke die di tɩnnana daakpana tɩmaha, die ɔ dine a tuo tɩntɩntɩba dieke Izara vuosi die di tɩnna wa, ta sunɩŋi be ba daagi sie gaŋ a yiŋŋi ga wa, ɔ tɩmaha gie wɩa Ɖmɨŋ die baari di ɔ yiwo vuovɩnɩŋ ɔ jigiŋ.

26 Die wɩa, sɩba nyɩŋgbaŋ dieke di wone haalɩŋ di yine nyɩŋgbaŋ kpiikiri, die gbaŋ gbaŋ yada di beri ta tɩnɩna di wori, ka gbaŋ ka yiwo yada kpiikiŋ.

Jemisi 3

1 N nɩballɩ, nɩ vuosi pam da keŋ yaalɩma di nɩ yi didagɩŋŋ, dama nɩ wɔŋ sɩba a baari tɩnɩŋ vuodiekemba di yine didagɩŋba sariya nan faasi tɩa a tɩŋ vuodiekemba di kana ka yi didagɩŋba.

2 Tɩ mana tɩ ka yie wudieke di mɩna saŋŋa mana, ama vuodieke di kana ka bala wɔbiati, die vuoke seŋ yiwo vuovɩnɩŋ, ta nan biagi pɔgɩ ɔ nyɩŋgbaŋŋ mana.

3 Tɩ keŋ nagɩ kabarɩka a bɔbi duuŋ nɩsaŋ di ka yi tɩ dɩŋŋɩ, ka nyɩŋgbaŋŋ hagɩŋŋ mana ŋaŋŋ bie wo tɩ nuusi me.

4 Bɩ yilime haarɩkpɩma wɩa, aŋaŋ a yine nyɩŋkpɩma mana, bɩlɔgɩsɩkpeŋkpɩŋ di keŋ nɩgɩ, a chɩŋ mɩŋ, ama di yiwo daabuŋ ta vuodieke di dɔnnana ka di yaa dɔma ka gara jigidieke ɔ yaalala.

5 Die di sɩ aŋaŋ jiliku; ka yiwo jabɩŋ vuota nyɩŋgbaŋŋ ma, ama vuota naga ka a bala wɩkpɩma. Daansi ye, bolikaalbɩŋ di ŋaana biagi a dii boŋŋɩkpɩŋ die wo!

6 Jiliku diaŋ sɩ sɩba bolɩŋ; ka bie tɩ nyɩŋgbaŋŋ ma ta yallɩ wɔbiati yiri yiri mana ta nan biagi a chɩsɩ tɩ nyɩŋgbaŋŋ mana, ta bɩ dii vuota berɩŋ sɩba bolɩŋ; kanɩŋ bolibu mi nyɩŋ wa Sitaani jigiŋ.

7 Vuota yaa dɔŋɩsɩ aŋaŋ nembisi aŋaŋ nyinvuuke aŋaŋ zaastɩ hagɩŋŋ,

8 ama vuota kaŋŋ biagi pɔgɩ ɔ jiliŋ, ka yiwo jabɩŋ, ta suuli aŋaŋ tɩabɩŋ dieke di yalla kuŋ kien, ta ka voose.

9 Jiliŋ dieke tɩ yalla a bɩra tɩ Chɔɔŋ Ɖmɩnnɩ di yine tɩ Yɔmɩtɩen wo, kanɩŋ jiliku gbaŋ gbaŋ tɩ yaa a bala wɔbiati a yɩa vuota, vuodiekemba Ɖmɨŋ di naanna sɩba ɔ gbaŋ gbaŋ.

10 Nɩsa dieke wɔbalɩkɩ vuna di nyɩnnana ka ma wa, kanɩŋ ka gbaŋ gbaŋ wɔbalɩkɩ biati di bɩ nyɩnna. N nɩballɩ di yi die, di ka vuna.

- 11 Buluŋ dieke di nyinnana nyanansuŋ nan biagi bi nyuŋ nyatuakuŋ?
- 12 N numballi, kinkamuŋ tuŋ nan biagi a nyuŋ taama? Yaa juŋ nan biagi a nyuŋ kinkama? Die gbaŋ nyatuakuŋ buluŋ di kaan biagi nyuŋ nyanansuŋ.
- 13 Mɔnta yalla yuŋ ni sunsuŋ ta yaa sibuŋ? Du yi vuon di beri u bemme vuuŋ ta suuŋ u gbaŋ ta tuma tunvuuna, die baan daga di u sen yaa yuŋ.
- 14 Ama du yi ni yalli sugbiaŋ aŋaŋ sugtuŋ aŋaŋ halt ni sugti ma, ni da ken kuulime aŋaŋ ka, ta chibima nmunchibi a yuma wusieke.
- 15 Kanuŋ yabu gie ka nyuŋ Ōmuŋ jigiŋ, ka yiwo tɔŋbaŋka gie aŋaŋ nyuŋbaŋaŋ chotiŋ aŋaŋ Sitaani tuŋ.
- 16 Dama jigidieke ta sugbiaŋ aŋaŋ halt di benne, mi mugisiŋ aŋaŋ wubiati yiri yiri di beri.
- 17 Ama yuŋ dieke di nyinna Ōmuŋ jigiŋ, wo diguti; vuodieke di yalla kanuŋ yuŋ, u yaa sugfialuŋ ta bie somm, ta wumma ya u chanchaalŋ, ta chiga zooluŋ pam, ta bi tuma tunvuuna, ta ka luge, ta bala wusie.
- 18 Vuodiekemba di yalla sugfialuŋ ta vasa sugfialuŋ di beri vuosi sunsuŋ, banuŋ ba vanana Ōmuŋ chigila di beri.

Jemisi 4

- 1 Bia taasunana waaguŋ aŋaŋ ninhaguŋ ni sunsuŋ? A nyuŋ wa sugbiaŋ di benne ni sugti ma.
- 2 Ni yaala nyinti a taŋ, ama ni ka yese he, die wia ni ŋaŋ yiwo siri aŋaŋ vuokusa. Ni yaa sugbiaŋ aŋaŋ ni chanchaalŋ nyinti, ama ta ka yese he, die wia waaguŋ aŋaŋ ninhaguŋ bie wo ni sunsuŋ. Ni wo jadieke ni yaalala dama ni ka juusa Ōmuŋ di u yi ni kanuŋ jaabu mi.
- 3 Ni juusa Ōmuŋ ama ni ka yese dama ni yaa sunyanyilibiati, ni juusa yaala ni sugbiati nyinti.
- 4 Ni va wa Ōmuŋ ta du nyuŋgaasi; du yi ni yaala tɔŋbaŋka gie nyinbiati, ni ka siba di ni yiwo Ōmuŋ dataasi? Vuodieke di yaala tɔŋbaŋka nyinbiati, wuuŋ vuoke mi buruŋ wa Ōmuŋ dataŋ.
- 5 Ni siba a baari di ka yiwo yori Ōmuŋ wia di baari di, “U yaala Haali dieke u yna ti wa pam.”
- 6 Ama u bi ya ti wa sunuŋ pam. Die wia di maagya Ōmuŋ gbaŋku suŋ di, “Ōmuŋ waga kalinbaantieliŋ, ama ta sunuŋ vuodiekemba di suuna ba gbaŋ tɔŋbaŋ.”
- 7 Die wia ni tuo Ōmuŋ nuŋ, ama ta zetime Sitaani, ta u nan chigi ta va ni.
- 8 Ni chuŋ gbigi Ōmuŋ jigiŋ, ta u gbaŋ u nan ken gbigi ni. Ninuŋ tuntumbiati tieliŋ ni vaa tuntumbiati yiile; ninuŋ sunyanyile bule tieliŋ ni wunsi ni sugti.

- 9 Nl yallima sugichwusuj ta kumma ananj nintaanti ni wubiati wa, ta daa bi laama, ta vaa ni sugifialij biriij ni sugichwusuj.
- 10 Nl swuj ni gbanj ni Yomutien nijja, ta u nan koti ni njimsikpenj.
- 11 N numball, ni da kenj balma wubiati a yima tanj. Vuodieke di bala wubiati yaa gamma u nimbua ma a chwusa wa, di yiwo Nmuj miraha u bala wubiati a yia ta chwusa die. Du yi fu bala a chwusa miraha, die nij ka bi yi vuodieke di dina ha, ama vuodieke di chwusunana ha.
- 12 Nmuj nyuna ma yalla sienj a baanj biagi a zienj mira, ta bi biagi a dii ti sariya, ta bi yaa hagi dieke di baanj biagi a gbati ti a taanj, ta bi biagi chwusi ti, ta muna dianj benne a yaa sienj di u dii u chanchaanj sariya?
- 13 Nl ye, ninuj vuodiekemba di balala di, "Jinne yaa sorij, ti nan dia a ga tinj kaani, ti nan di bie mi a ga tugi bij ta dii nyuj a ye ligire pam",
- 14 ta ka wuj sba wudieke di bala ka yi sorij. Nl miivoli yine bia? Ka su sba muliguj di jaana nanna sukuj die ama di yi swaa di bia wa.
- 15 Die wa, ti muna ti bali wudieke wunna, "Du yi Nmuj dshj, ti nan yaa miivoli, ta yi naa ananj naa."
- 16 Ama ni yalli wa kalinbaani ta kuule; ni kuulinene die wo ka vuna.
- 17 Die wa vuodieke di sbina tunvuna ha yiile, ama ta ka yiye, ka yiwo wubianj.

Jemisi 5

- 1 Ninuj nyintitielij, ni wumma! Nl kuma ananj nintaanti yaa gamma wubia dieke di kienene ni ma wa.
- 2 Nl nyintiti mana hswgiya muj ta tuj di mugj ni nyinyeeke mana.
- 3 Nl ligire gbanj chwusija muj, ka nan dagi di ni chwusija, ta ka nan chwusi ni nyngbanuj sba bolij di jaana die die wo. Nl zienj wo ni nyinti a gbari ni sariya diile daanj.
- 4 Nl nyira tuntuntiba di gobinene ni zaa ni kwati ma, ta ka tune be, ta ba kuma, ta ba kpambu di tugi Nabadie Nmuj tba ma.
- 5 Nl bie wo tinjbanjka gie me ni dshj ta du ni nyngbanuj lola nyinti. Nl wubi wo ni gbanj ta beri sba naapoli diekemba di gbarina kwala.
- 6 Ninuj ni bala chwusa vuovuna ta kwa ba ama die ba ka wagi ni.
- 7 N numball, ni dii suguru ta chusima ti Yomutien kenne daraanj. Nl ye kpaaru di jaana dii sikimij a chusa bumbujanj nuj a ga tugi kwajannuj ta u nyindiikehe muj a yi dene.
- 8 Die wa ni gbanj ni dii suguru dene, ta vaa ni sikpara dsa dama ti Yomutien kenne daraanj gbigiye muj.

- 9 N numballi, ni da kenj vusuma tanj, ama du yi ni yi die, Dmuj nan dii ni sarlya. Ye, sarlyadiiru wo zie wo ni sanva nvanj.
- 10 N numballi, Dmuj naazvaltba vuodiekemba di balla v saanj ma, ni ye die ba dinene wahala die ta yaa suguru die wo, ni vaa anj ka yi daguj a yi ni.
- 11 Banuj vuosi die di dine suguru wo, ti wasa ba sugufaluj tieluj. Ni wovj wovj Jobu die di yalla suguru die wo, ta ka kuvanj chaanj Dmuj die di kenj vvarj wa a nyuj v wahala ma. Di dagi ti Nabidie Dmuj di yalla zoolinchigula dene ta chiga ti zooluj.
- 12 N numballi, wudieke di yine nujhmuna wvonna, ni daa kenj hvuma. Ni da wa njmvsikpej yaa tujgbankaj gie yaa jaanj mana saanj ta hvv. Ni vaa ni wa yi ni wa, ta ni aayj yi ni aayj amv Dmuj da kenj a datj ni tibuj.
- 13 Du yi vuovj di bie ni sunsvuj ta yaa wumugisikuj, v jvsvuma Dmuj. Ta vuodieke dtanj di yaa sugufaluj, v chiamaj yla a biruma Dmuj.
- 14 Di bi yi ta vuovj di bie ni jiguj a yvagi, v wa Masia kuvanjandvsvrba nyujkura anj ba duuri wo ananj kpaanj ti Yovmvtiej Yisa Masia saanj ma ta jvsv Dmuj a yi wa.
- 15 Du yi ba jvsv ananj yada, v nan ye gbaamuj, ti Yovmvtiej nan gbaanj wa, ta du yi v tvuj wa tvntvmbiatj, Dmuj nan nagj v wvbiatj a chaa wa.
- 16 Die via ni balma ni wvbiatj a yvma tanj ta jvsvuma Dmuj a yvma tanj, ta Dmuj nan gbaanj ni. Vuovvuvuj Dmuj jvsvuj yaa haguj pam.
- 17 Elaja die yiwo vuota svba tvuvuj, ama die v jvsv Dmuj ananj nujhmuna di nuj da nu, ta die nukv di sev ka nva a ga tvuj bna ataa ananj chuti ayvaba.
- 18 Ka kuvanj chaanj v bi a jvsv Dmuj, ta nuj die di nu ta tujgbankaj die di falj ta nyindiike die di yi vuvuj.
- 19 N numballi, du yi ni wvnyj di nyuj wusie sieku me, ta ni wvnyj di bi yaa wa yujnj kenj sieku me bbra,
- 20 ni tvsv genke, di vuodieke di vvarvna wvbtayvuru a nyuj v wvbiatj sev me, vvarj wa v mvsv a nyuj kuvj me ta vaa Dmuj di nagj tvmbiatj pam a chaa.

1 Piita

1 Piita 1

1 Manɩj Piita vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu maaginana gbanƙu gie a yia Ɖmɩj vuovɔarikaha di jaasina a bie Pontusi tɩngban ma anan Galasia anan Kapadosia anan Asia anan Bitinia tɩngbanɩsi ma wa ta yi chaamba.

2 Ti Chooŋ Nabidie Ɖmɩj die wolinne a vuari ni ta die sɩba di ni nan keŋ yi u vuosi, ta u Halkasika di yi ni sugiyalntielin di ni tuosime Yisa Masia nuan an u sugiri ni anan u zɩj. Ɖmɩj sunɩi ni, ta yi ni sugidɔagɩj pam.

3 Ni vaa ti waasi Nabidie Ɖmɩj vuodieke di yine ti Yomutien Yisa Masia Chooŋ wa, dama u chɩgina ti zɔɔɩj pam ta yi ti miivoli haalɩj Yisa Masia kumbu hagɩj wa. Naa yine an ti yaa tama dieke di wone kpatɩj,

4 di ti nan keŋ ye nyindiekemba di yine Ɖmɩj balli suti, nyindiekemba di baan di beri yaa gamma haahuu, ta kaan chɔɔsi yaa huugi, an ka vɩnɩj kaan nyɩj ta bie arzanna ma,

5 a gbarɩ ninɩj vuodiekemba Ɖmɩj hagɩj di gbarɩna ni, ni yada wa wa, di ni nan keŋ ye ni gbatitaanɩj nyuari dieke di yine siri ta nan keŋ nyɩj yaalɩj ma dakpatikiri daraan wa.

6 Die wa ni yallima sugɩfalɩj anan ni ŋaana yaa sugichɔɔsiɩj sanɩa bita lele ni dinene wahala yiri yiri wa naa dama di yiwo talasi di ni dii wahala.

7 Wahalaha kien mɩj di Ɖmɩj ye di ni sen a yi Masia yada mɩj. Di su sɩba ba ŋaana naga salma a yie bolɩj me wo di ba ye ka vɩna dene wo. Anan ba yinene naa mana, ama salma nan keŋ chɔɔsi ta ni yada yiile vɩna mɩj Ɖmɩj jigɩj a tɩan salma gban. Du yi Ɖmɩj di ye di ni sen yi Masia yada, die baan vaa ni ye birɩj anan pɩmpagɩj anan julma sanɩa dieke Yisa Masia di bala u keŋ a nyɩj wa.

8 Ni ye ka ye Masia wa gie ama ta cho wo; ta ni ka yese wo lele ama ta yi wo yada, ta yaa sugɩfalɩj pam vuota di kana kaan biagi a dagi ka sina die.

9 Ni yine wo yada wa wa, ni yese gbatitaanɩj mɩj.

10 Gbatitaanɩj gie wa Ɖmɩj naazɩalɩba die di mia di ba mɩŋɩ summa ka chɩan anan nɩŋmɩna, ta die yɩŋɩ bala yaa gamma piinike gie Ɖmɩj di bala u daansi nagi yi ninɩj wa.

11 Masia Halkasika dieke di benne ba ma wa die wolinne a dagi ba di u nan daansi dii wahala; ta ka kɩan chaan u nan keŋ ye julma; ta die ba mia di ba summa sanɩa dieke naa di bala ka yi, ta bi mia di ba summa ka bala ka yi dene.

12 Ɖmɩj die di yuori dagi ba di ba ka yɩŋɩ bala ba gban gban sunɩjɩj wa ama ninɩj ni sunɩjɩj wa anan ba ŋaana bala yaa gamma wudiekemba ni wɩna

lele a nyɛŋ Ɖmɛŋ tɔntɔntɔba jigiri. Ɖmɛŋ Halkasi dieke ɔ dene tɔŋ wa die vana ba mɔsɔlti wɔvɔnaha gie a yi ni. Naa die malakasi gban die di mia di ba sɔmma ka chɛŋ.

13 Die wɛa, ni yi siri aŋaŋ ni sɔŋanyile ta gbara, ta yigi ni gban, ta yallɔma tama aŋaŋ wusie yaa gamma wɔvɔŋ dieke Ɖmɛŋ di bala ɔ ken yi ni saŋŋa dieke Yisa Masia di bala ɔ ken a nyɛŋ yaalɛŋ ma wa.

14 Lele ni wana yi Ɖmɛŋ balli naa, ni saagɔma a dia ɔ nɔaŋ, ta daa dɛma lɔlɔbiati diekɛmba die ni dɛna wa saŋŋa dieke ni yene ka sɛba Yisa Masia wa.

15 Ɖmɛŋ vuodieke di vɔari ni wa yiwo sɔgɛyalɛntiɛŋ, die wɛa ni gban ni yi sɔgɛyalɛntieliŋ ni wuyiike mana ma,

16 dama di maagɛya Ɖmɛŋ gbanƙu sɔŋ di, “Ni yi sɔgɛyalɛntieliŋ dama manɛŋ Ɖmɛŋ yiwo sɔgɛyalɛntiɛŋ.”

17 Ni sɛba a baari Ɖmɛŋ dinene vuota mana sariya yaa gamma ɔ yine wudieke ta ka luge, ta wɔnɛŋ ni wasa wa “Ti Chɔɔŋ”, die wɛa ni yene bie tɛŋgbanƙa gie me wo sɛba chaamba naa, ni yɛma wa jilɔma.

18 Niɛŋ ni sɛba a baari die ni yiwo yɔŋɔsi a yi wɔtɔgi diekɛmba die ni tuone a nyɛŋ ni chɔɔŋƙɔsɔlɔba jigiri, ta ni sɛba Ɖmɛŋ die di vɔarina ni a nyɛŋ ka ma dene, die ɔ ka nagi jadieke di chɔsɔsɔnana sɛba salɛma yaa ƙɔsɔyɛla a tɔŋ, Aayi!

19 Ama die ɔ nagi wa Yisa Masia zɛŋ dieke di vɔŋna a tianna ligire mana; aŋ ka su sɛba kaabiŋ yiivɔŋ dieke di wone biɛŋ yaa magɛlɛŋ ɔ ma wa.

20 Saŋŋa dieke Ɖmɛŋ di yene ka naaŋ dɔntaka gie wo, ama die ɔ woliŋ a vɔari wa Masia di ɔ yine kaabɛƙu gie, ta Masia di ken nyɛŋ yaalɛŋ ma dakpatƙiri gie ni wɛa.

21 Ɔ wɛa ni yi Ɖmɛŋ yada; wɔnɛŋ die ɔ sɔgɛrɛna wa a nyɛŋ ƙuŋ me ta yi wa jilɔma; die wɛa ni yallɛ yada aŋaŋ tama Ɖmɛŋ jigiri.

22 Ni tuone Masia wusie wɛaha wɛa yine ni nyɛŋ biɛŋ ma, ta lele ni wa cho ni nɔmballɛ aŋaŋ wusie; die wɛa, ni chome taŋ aŋaŋ ni sɔgiti mana.

23 Ni ye wo miivoli haalɛŋ mɛŋ; miivoli mi ka nyɛŋ jabɔri dieke di ƙpinene jigiri ama ka nyɛŋ wa jabɔri dieke di kana ka ƙpie me; Ɖmɛŋ wɔbalɛƙi dieke di yalla miivoli ta nan di beri yaa gamma haahuu nagɛna ka a yi ni.

24 Dama di maagɛya Ɖmɛŋ gbanƙu sɔŋ di: “Vuota mana su sɛba hɔsɛti, ta ba vɔnɛŋ di su sɛba tɔwute Hɔsɛti ŋaŋŋaŋ jigi mɛŋ ta a wutehe nan,

25 ama ti Yɔmɔtɛŋ wɛaha gie niŋ nan di beri yaa gamma haahuu.” Wɛaha gie yiwo wɔvɔŋ dieke die ba mɔsɔlɛna a yi ni wa.

1 Piita 2

1 Die wɛa ni vaa wɔbiati mana, aŋaŋ gaamɛŋ mana, aŋaŋ ŋmɛnchɛbɛsi, aŋaŋ sɔgɛbiɛŋ, aŋaŋ saŋ chɔsɔsɛŋ mana.

- 2 Ballinyaalisi nyaan yaala ba nyusi biisiŋ aŋaŋ nuŋŋmina, nuŋŋ ni summa siba ballinyaalisi: ni mu ni yaalima Ōmuŋ waha siba buanyaaliŋ di yaalala biisiŋ dene wo; Ōmuŋ waha su siba wusie biisiŋ, dama waha nan vaa ni burŋ ni gbattaanŋ sien me,
- 3 lele ni wana laŋ ta siba di ti Yomutien vuna naa.
- 4 Nuŋŋ ni mu ni kiere ū jigiŋ, wunuŋ ū yine miivoli taŋ dieke vuota di zetine ama ta Ōmuŋ di vuarŋ wa ta ū yi nuŋŋmina jaan ū jigiŋ.
- 5 Ta ni gbaŋ gbaŋ ni su siba miivoli tana aŋ ba naga ni a mia Ōmuŋ jiamuŋ juoŋ. Juoku gie yiwo juodieke nuŋŋ sugyalantieliŋ Ōmuŋ jiamuŋ nuŋŋandusirba di bala ni yime kaaba a yima Ōmuŋ, ta ū nan di tuose kaabaha Yisa Masia wa.
- 6 Dama di maagiya Ōmuŋ gbaŋku ma di Ōmuŋ die baari di: “Ye, n dɔana taŋ Zayoni tuŋ ma, Manuŋ n vuarina tant mi kanuŋ ka yine juoku gɔŋgɔŋyuguruŋ tant ta ka faasi yi nuŋŋmina taŋ, ta vuodieke nuŋ mana di yine wo yada kaanŋ dii viivi.”
- 7 To, nuŋŋ vuodiekemba di yine wo yada nuŋ, tant faasi yiwo nuŋŋmina jaan a yi ni; ama vuodiekemba di kana ka yi wo yada wa nuŋ, ka su siba di maagina Ōmuŋ gbaŋku suŋ dene wo di: “Taŋ dieke mimurba di zetine wo kanuŋ ka senne yi taŋ vunuŋ aŋaŋ nuŋŋmina.”
- 8 Ta ka bi maagi di: “Tant mi vuosi di baa ba gbiŋ, ta ka bi vaa ba nan.” Vuosi mi gbime nagisi ta nanna dama ba kana ka tuo Ōmuŋ waha wa, naa die Ōmuŋ die di baari di ba nan di su.
- 9 Ama nuŋŋ nuŋ, ni yiwo buuri dieke Ōmuŋ die di vuarina, ta bi yi naan vuosi di dinana vuosi nuŋŋa ba jama Ōmuŋ, ta bi yi sugyaluŋ vuosi, ta bi yi ū gbaŋ gbaŋ ū vuosi, nuŋŋ ni daginana Ōmuŋ chuulikpenkpuŋ tɔsumaha, wunuŋ ū vuarina ni a nyuŋ lumuŋku ma, ta bi wa ni a keŋ ū mamachi chaankpenkpuku ma.
- 10 Saŋŋa dieke die di tanna wa die ni ka yi Ōmuŋ vuosi ama lele nuŋ ni wa yiwo ū vuosi; saŋŋa dieke di tanna die ū ka chigi ni zɔɔluŋ ama lele nuŋ, ū wa chigi ni zɔɔluŋ muŋ.
- 11 N nimbali choti, ni wumma, n kpaama ni muŋ aŋaŋ nuŋŋmina di ni yine chaamba dunŋa ka gie me wa, ni vaa nyuŋgbaŋka gie lɔlɔlati diekemba ni waguna aŋaŋ ni naa,
- 12 ama ta bemme vunuŋ aŋaŋ tuŋgbaŋka gie vuodiekemba di kana ka siba Ōmuŋ suŋ, ta du yi ba zia ni di ni yiwo vuoblati, ba nan ye ni tunvuna ta burŋ Ōmuŋ, daa dieke ū bala ū keŋ a ye vuosi di benne dene wo.
- 13 Ti Yomutien wa ni suŋŋ ni gbaŋ tuŋgbaŋ a yi vuodiekemba di yalla yiko mana, ni saagama a yima naakpuŋ dieke di sina jigiŋ mana,

- 14 anjan ɔ nyɪnkura, wɔnɪ ɔ tunna ba di ba ken a dati vuodiekemba di yinene bian tibaha ama ta biri vuodiekemba di yinene vunƙu.
- 15 Dama wudieke Ɖmɪj yaalala yiwo naa, ɔ yaala ni yime wɔvuna amɔ ni nan kagi gigaantiba di balala wɔbalƙi toƙiti yaa gamma ni ma wa.
- 16 Ni bemme sɪba vuodiekemba di sina ba gban, ama ni da vaa ni dɔnɔɔ beriku gie vaa ni lɔbiri yi bian, ama ni bemme sɪba Ɖmɪj yɔnɔɔ.
- 17 Ni yima vuota mana jilma ta chome Masia didusɔnɔ chanchaalɔ mana, ta chiguma Ɖmɪj ta yima naakpɪka jilma.
- 18 Ninɔ tuntuntɪba, ni mɔ ni sɔɔ wa ni gban tɪngban a yima ni nyɪnkura, ta yima ba jilma, daa vuodiekemba di yine vuovuna ta chiga ni zɔɔnɔ nyuna ma, ama vuodiekemba di tɔana gban.
- 19 Du yi ba nɔɔ fɔ fɔ tɔnɔvuna wɪa, ta fɔ yile Ɖmɪj wɪa ta dii suguru, die vunna Ɖmɪj nɪnɔ.
- 20 Ama du yi fɔ yi bian ta ba nɔɔ fɔ ta fɔ tuo tɪbɪdatɪkɔ sɔmm, lɪlɪ fɔ baa fɔ ye birɔ? Ama du yi fɔ yi wudieke di vunna ta ba nɔɔ fɔ ta fɔ tuo nɔɔkɔ sɔmm, die vunna Ɖmɪj nɪnɔ.
- 21 Naa wɪa Ɖmɪj die di vɔari ni, dama Masia gban gban die dii wo wahala ni wɪa, an ka yi dagiti a yi ni di ni dia ɔ nagɪɔ.
- 22 Di, “Die ɔ ka yi bian mana, ta die ba ka ye wo ta ɔ gaama vuosi anjan ɔ wɔbalƙa.”
- 23 Die ba zɪa wa mɪj ama die ɔ ka yɪnɔ a zɪa ba, ta die ba vaa ɔ dii wahalaha, die ɔ ka yɪnɔ vuon wɪj anjan sɔnyɔnɔ, ama ta die nagɪ ɔ gban a yi Ɖmɪj nuusi me, vuodieke di dinene vuon mana sarɔya ta ka luge wo.
- 24 Wɔnɔ Masia gban gban die chine ti tumbɪati ɔ nyɪngbanɔ ma dagarɪkɔ ma, amɔ ti nan nyɪ bian ma ta yi vuovuna Ɖmɪj jigin. Dama ɔ danɔ wɪa ti ye gbaamɔ.
- 25 Die ni su sɪba yii diekemba di bana mɪj, ama lele ni yɪnɔ ken wo ni Yiyaguru wa jigin vuodieke di gbarɪna ni.

1 Piita 3

- 1 Hɔguba, die gban gban di su anjan ninɔ, ni sɔɔma ni gban a yima ni chɔllɔ amɔ du yi ba batan di ka yi Ɖmɪj wɔvunaha yada, ama vuon zi ni berɪ wɪa ba nan ken yi yada, ta di kaan bi yi talasi di ni bal wɪj gban,
- 2 naa nan yi dama ba ye ni berɪ di vunna anjan wusie ta ni yaa jilma dene.
- 3 Hɔgu diekemba di yine Masia didusɔnɔ vɔnɔ ka nyɪna nyɪndiekemba ba yeeginene me, da a nyɪna nyinti sɪba sikpen zɔosi bobin yaa salima tukpaarisɪ yiile yaa anjan garɔvuna bobin.

- 4 Ama ba vuntɔ nyina ba sugɔti ma, a nyina nyinti sɔba sɔsɔn-n gban tɔngban aɔaɔ sɔmm berɔ. Kanɔ vuntɔ wo chɔsɔsɔ ta bi faasi vuna Ɖmɔ nɔnɔ.
- 5 Dama naa die hɔgɔ diekemba die di janna Ɖmɔ kɔrɔ ma ta yaa ba tama ɔ ma wa die di ye ba vuntɔ. Hɔgɔba mi die sɔsɔn wa ba gban a yi ba gban gban ba chɔllɔ mɔ.
- 6 Sɔba Sara die di sɔna dene wo, Sara die tuose ɔ chɔrɔ Abarahami nɔaɔ ta die wasa wa di, “N Tien.” Nɔnɔ hɔgɔ diekemba di yine Masia didɔsɔrɔba su sɔba wuntɔ ɔ ballɔ dama ni yie vuntɔ ta ka chɔga wɔ.
- 7 Nɔnɔ dembisi diekemba diaɔ di yalla hɔgɔba, ni nagi yɔaɔ ta bemme vuntɔ aɔaɔ ba, ta yɔma ba jilma, ta sɔmma a baarɔ ba yiwo wabɔti ni jigin. Ta bi sɔmma a baarɔ di hɔgɔba aɔaɔ dembisi nan daansi lagɔsɔ taɔ a tuo Ɖmɔ piini dieke di yine miivolike. Naa nan vaa ta wɔn kaɔn kagi ni Ɖmɔ jɔsɔsɔ.
- 8 Wudieke di tɔalina yiwo naa, ni mana yallɔma sugɔbalɔmɔ, ta ni бага bemme ni chanchaalɔ ma, ta yallɔma choti aɔaɔ taɔ, ta chɔgɔma taɔ zɔɔlɔ, ta sɔsɔma ni gban tɔngban a yɔma taɔ.
- 9 Du yi vuon di keɔ yi ni biaɔ, ni da yinɔi yi wo biaɔ a tuɔ, ta du yi vuon diaɔ di keɔ zia ni, ni da yinɔi zia wa a tuɔ, aayi, ama ni jɔsɔsɔma Ɖmɔ di ɔ yi alibarika a yi ba, dama Ɖmɔ vɔarɔ ni di ni yime alibarika a yɔma vuosi amɔ ni nan ye alibarika ni gban gban.
- 10 Dama di maagɔya Ɖmɔ gbanɔ sɔn di: “Vuodiekemba di yaalala miivoli ta yaala ba keɔ ye daa diekemba di vuntɔ, mɔ ba va wa wɔbiati balɔ aɔaɔ nɔmɔnɔchɔbi.
- 11 Ba mɔ ba va wa wɔbiati yiile ta yime vuntɔ; ta yaalɔma sugɔdɔagɔ sien ta dia ka aɔaɔ nɔnɔmɔna.
- 12 Dama ti Yɔmɔtien nine bie wo vuovuna ma, ta ɔ bi wɔma ba jɔsɔsɔn saɔnɔ mana mɔ; ama ta waga aɔaɔ vuodiekemba di yinene biaɔ.”
- 13 Mɔna balla ɔ yi ni biaɔ du yi ni nine di nɔmɔntɔ aɔaɔ vuntɔ yiile? Vuon wori!
- 14 Ama du yi vuon di vaa ni die wahala ni dɔna berivuntɔ sieku wɔa, ni yaa sikpen nansɔ, ni da vaa ba yi aɔ nɔmaamɔ yigi ni, ta ni da bi vaa a mugisi ni,
- 15 ama ni birɔma Masia ni sugɔti ma ta yi wa jilma dama ɔ yiwo ti Yɔmɔtien. Ni yi siri saɔnɔ mana, amɔ vuon di keɔ piastɔ ni di ni dagɔ ni tama dieke ni yalla wa chɔaɔ ni nan biagi a mɔnɔi a yinɔi balɔ wa,
- 16 ama ni yinɔi balɔma sɔmm aɔaɔ jilma. Ta yime vuntɔ amɔ ni sɔnɔanyile da mugisi ni, amɔ vuodiekemba di balala wɔbiati a yɔa ni wa ni benne vuntɔ ni dɔna Masia wa nan dii viivi ba wɔbalɔkaha ma ta tarɔi.
- 17 Dama di kpɔa du yi Ɖmɔ dɔnɔnɔ di ni dii wahala ni tɔnɔvuna wɔa a tɔaɔ ni baɔn dii wahala ni tɔmbiati wɔa.

18 Dama Masia gbanj gbanj die diye wahala bunyi nyuna ma tumbiati mana wia di ka bi mu di u dii wahala bbra, wunij vuodieke die di wone bianj die tuo wo tinij vuobiati kunj a kpi di u yaa ti kenj Nmij jiginj. Die ba kuv wa mij ama Nmij die vaa u hagi kunj me ananj u Halikasika haginj.

19 Naa, Halikasika ma die u ga haaltti diekemba di benne dansarka kpiilinj tiginj a ga muvi wusie wuvunaha a yi ba.

20 Haalttti gie yiwo vuodiekemba die di kana ka tuo Nmij nuanj sanja dieke u dine suguru ananj ba Nowa sanja, sanja dieke wunij Nowa die di wunsi haarikpiku, ta vuosi banij nyuna ma die di juu mi ta ye gbatitaanij nyaabu ma wa.

21 Nyaabu mi yiwo Nmij nyaanj sula niasij di gbatina ti a taanj lele naa, daa nyinibanij nyaanj sula, ama di yiwo ti jusunana Nmij di u su ti sugiti ta yi ti sunanyile vuna Yisa Masia kumbu haginj wia wa.

22 U juati ga wa arzanna ma a ga kali Nmij nuudiiginj chaanj ta yaa haginj malakasi ma ananj nyindiekemba mana ti kana ka yese ama ta a bie ta yaa haginj wa.

1 Piita 4

1 Ti wonj ye mij di Masia die dii wo wahala u nyinibanij ma, die wia ti mu ti yallima kanij sunanyile ta vaa ti sugiti haginj, dama vuodieke di dinene u nyinibanij ma, u tienj nyuj wa tumbiati yiile me a kpati mij,

2 amu u kaanj bi beri a yie vuota lolbiati bbra, Aayi! Ama u nan di beri u misi mana ma a yie wudieke Nmij di yaalala.

3 Ninij die ni nagi sanja pam sanja dieke di tianna a yie wudieke vuodiekemba di kana ka sba Nmij di yaalala. Die ni tuma diginti tuma yaalinj ma, ta die yaa lolbiati, ta die ni faasi nyuo daanj a buge, ta die faasi die dusga ta yie wati yori yori, ta lagisa tanj daanyule jige, ta kaaba bugile wudieke Nmij di chuarina.

4 Di wa yiwo vuosi mi mamachi ni kana ka bi chiga a gara tuntumbiati kpumaha gie ananj ba wa, die wia ba bala wubiati a yia ni ananj Nmijni.

5 Ama vuosi mi mu ba daansi bali a vuaru ba gbanj daa dieke Nmij kenj die ba sarja. Nmij yiwo siri di u kenj dii vuonj mana sarja, vuodiekemba di yene bie ba miivoli me ananj vuodiekemba di kpine.

6 Naa wia Masia die di muvi wuvunaha a yi vuodiekemba di benne kpiile tiginj gbanj; die ba kpi wo sba vuosi di kpinene dene wo ama die u bali wuvunaha a yi ba mij, amu ba nan ye miivoli ba haaltti ma sba Nmij di yalla miivoli dene wo.

7 Jaanj mana kpatij gbigiye mij, die wia, ni yallima yanj ta yigi ni gbanj amu ni nan biagi a jusi Nmij.

- 8 Wudieke di yine nuhmina yiwo naa, ni chome tan vunɔ, dama choti lige wɔbiati pam miɔ.
- 9 Ta tuosime tan chaanti ni tige me ta da vɔɔɔ ma.
- 10 Vuon mana anan piini dieke ɔ tuone a nyɔ Ɔmɔ jigin, ni miɔɔ pɔgɔ piini yiri yiri wo ta nagɔ sunɔime ni chanchaalɔ.
- 11 Sɔba du yi vuon di yi bɔbaltɔ, ɔ mɔ ɔ balma Ɔmɔ gban gban wɔa a yɔma vuosi, ta du yi vuon dan di sunɔe vuosi, ɔ mɔ ɔ sunɔime be anan hagɔ dieke Ɔmɔ di nagɔna a yi wa wa mana. Naa wɔa vuon mana nan biri Ɔmɔ Yisa Masia wɔa; wunɔ Ɔmɔ sina biri anan hagɔ mana yaa gamma haahuu. Wusie.
- 12 N nɔballɔ choti, wahala dieke ni dinene naa an ka su sɔba bolɔ di dinene ni naa magɔsa ni miɔ, ama ni da vaa ka yi ni mamachi ta yilime di a yiwo wɔhaalɔ a kien ni ma.
- 13 Sɔba ni gutɔna a die Masia wahalaha naa, die di mɔ di ni yallɔma sɔgɔtalɔ, naa yiye miɔ amɔ ni nan ken nata anan sɔgɔtalɔkenɔkenɔ sanna dieke Masia chuulɔkenɔkenɔ di bala ka ken nyɔ yaalɔ ma.
- 14 Du yi ba zɔa ni Masia saan wɔa, ni yaa sikpen nansɔ, dama naa dagɔya di Ɔmɔ Haalɔ di yalla hagɔ pam wa bie ni ma.
- 15 Ama ni simma di ni wunɔ da ken yi vuokɔɔɔ ta dime wahala ka wɔa, yaa gaarɔ ta dime wahala ka wɔa, yaa a yime wɔbiati mana ta dime wahala ka wɔa, yaa ta ni da bi jume vuosi wɔa ma ta dime wahala ka wɔa.
- 16 Ama du yi vuon di die wahala ɔ yine Masia didɔsɔ wɔa, die nɔ ɔ da vaa viivi yallɔma wa, ama ɔ mɔ ɔ birɔma Ɔmɔ ba wasɔnana wa Masia didɔsɔ wa.
- 17 Dama sanna tɔgɔya miɔ di Ɔmɔ piili a dii vuosi sanya; ɔ nan wolɔ dii ɔ gban gban ɔ vuosi sanya; ta ɔ wolɔ a dii tinɔ vuodiekemba di yine ɔ vuosi sanya, die nɔ lala di baan di simma a yi vuodiekemba di kana ka yi ɔ wunɔnaha yada wa? Ka nan yi wɔbiati pam a yi ba.
- 18 Di maagɔya Ɔmɔ gbanɔ sɔn di, “Du yi di hagɔ di vuovɔna ye gbatitaanɔ die nɔ lala di baa di su a yi vuodiekemba di kana ka chɔga Ɔmɔnɔ anan wɔbiayiribe?” Di nan di tan.
- 19 Die wɔa, vuodiekemba di dinene wahala Ɔmɔ choti wɔa wa nagɔ ba gban a yi Ɔmɔ, dama wunɔ ɔ naanna ba ta yi wusietien, die wɔa ba yime vunɔ yaa gamma.

1 Piita 5

- 1 Nunɔ Yisa Masia didɔsɔba nyɔkɔraha n kpaama ni miɔ, manɔ vuodieke gban di yine Masia didɔsɔ jakɔɔ, ta n nine die di ye Yisa Masia die di

dinene wahala dene, ta man nan ken guti a tuo jilma dieke di bala ka ken nyu yaalu ma wa.

² N kpaama ni mu, ni muhi daansa Dmu vuosisi dieke di benne ni nuusi me wo, a ka daa yi fogu, ama ka yi ni duhu, dama die Dmu di yaalala, ka daa bi yi di ni faasi yaala ligire wa ama ka yi ni choti ni sunge.

³ Da faasi pogulma Dmu vuosisi u nagina ba a yi ni nuusi me anan fogu, ama ni vaa an ni berin daguma ba ba muna ba bemme dene.

⁴ Ta Masia vuodieke di yine sikipigiletielin mana sikpen wo di ken yinhi ken, ni nan ye jilma sibubi dieke di yine ni nyari ta wone chusu.

⁵ Die gban gban di su nuu vuodiekemba di yine ballhaala, ni suuma ni gban tngban a yima ni nyikura; ta ni mana suuma ni gban a yima tan, dama di maagiya Dmu gbanu su di, “Wunu Dmu zete kalinbaantielin, ta sunge vuodiekemba di suuna ba gban tngban.”

⁶ Die wa, ni suu ni gban tngban Hagurtien Nabidie Dmu nuha, amu u nan koti ni hmuksiken sanha dieke u yaalala.

⁷ Ni nagi ni wumugisike mana a vigi taan Dmu nuha ta u nan chiihe a yi ni, dama u бага bie ni ma.

⁸ Ni yigime ni gban, ta gbara dama Sitaani yiwo ni dataan ta di dia sba naachigin, u su sba naachigi dieke di dinene tuan, ta yaala vuon di u kpas wa a hbi.

⁹ Nuun ni mu ni muhi zie ken ken a wagi Sitaani ta da taari a nyu ni yadaka ma, dama ni mu ni summa di ni numballi diekemba di benne tngban ka gie me gban die wahalaka mi mu.

¹⁰ Dmu chiga zoolin jaan mana mana ma, ta di yiwo wunu u vuri ni di ni ye jilma dieke di wone kpatu Masia ma. Wusie ni ken dii wahalaka sanha bita, wunu Nabidie Dmu nan wunsi ni berin, ta vaa ni muhi zie ken ken, ta yi ni hagu, ta nagi ni a zien nyabilvunin ma.

¹¹ Wunu u sina hagu mana yaa gamma haahu. Wusie.

¹² To, n maagi wa wa bita di n nagi tu a yi nuu, Salasi sunjinene mu man maagi gban gobiri gie. N sba di u yiwo wusie Masia diduru a yi ni. N yaala n kpanisi ni mu, ta yaala ni summa di waha gie yiwo Dmu wusie choti piini dieke Dmu di yinana, die wa, nuu ni muhi zie ken ken ka ma.

¹³ Dmu vuri wa vuosi ba yi Masia diduru “Babiloni” tngban ma gie sba u vuri ni dene wo. Ba mana waasa ni. Ta n buademin Maki gban di waasa ni.

¹⁴ Ni waasi tan vuu vuu. Sugidugun bemme ni mana ma, nuu vuodiekemba mana di yine Masia diduru wa.

2 Piita

2 Piita 1

- 1 Maniŋ Simoni Piita vuodieke di yine Yisa Masia yomɔ anan ɔ tuntuntu maaginana gbanƙu gie a yia ninŋ vuodiekemba di yine Yisa Masia yada siba ti gban ti yine wo yada wa. Yisa Masia vuodieke di yine ti Ɗmɔŋ anan ti gbigbatitaantu wa, wɔniŋ ɔ yine ti mana di yiwo yada. Ɔ yiwo naa dama ɔ ka luge.
- 2 Ni sɔbna Ɗmɔŋ anan ti Yomɔtien Yisa Masia naa, zɔɔlnchigila anan sugidɔagɔ bi gutɔma ni ma.
- 3 Ɗmɔŋ hagiŋ dala pam; ta ɔ yia ti jadieke mana di mɔna di ti bemme beri dieke di fialinana ɔ sɔŋ dama ti siba wa wia. Wɔniŋ ɔ wana ti a keŋ ɔ chuulikpenƙpukɔ sɔŋ anan berivunŋ ma.
- 4 Die wia, ɔ zien wo nuakpuma diekemba di faasina vunna a yi ti di ti nyiŋ diginti dieke di benne tiŋgbanƙa gie me lolɔbiati wia, ama ta tuo ɔ beriŋ.
- 5 Naa wia, ni kpanɔti ni gban a guti berivunŋ ni yada ka ma, ta bi guti Ɗmɔŋ sibiŋ ni berivunƙu ma;
- 6 ta bi guti yigi-n-gban ni Ɗmɔŋ sibiƙu ma; ta bi guti hanta ni yigi-n-gbanƙu ma; ta bi guti Ɗmɔŋ chigiŋ ni hantaka ma;
- 7 ta bi guti ni Ɗmɔŋ chigilaha ma, zɔɔlnchigila ni nɔballi ma; a bi guti choti ni zɔɔlnchigila ni nɔballi ma.
- 8 Du yi ni beriŋ di su die, die nan vaa ni sɔmma ti Yomɔtien Yisa Masia sanja mana, ta yaa nyɔari pam a yi wa.
- 9 Ama vuodieke niŋ mana di wo beriku gie chanchaan, die vuoke yunya miŋ ta ka biagi yese, ta wɔŋ daan di Yisa die vɔari wa miŋ ɔ tumbiati ma sanja dieke di tianna wa.
- 10 Die wia, n nɔballi, ni faasi kpanɔti ni gban a tɔŋ an ka dagi di ni seŋ guti wa vuodiekemba Ɗmɔŋ di wana ta vɔari wa ma. Du yi ni yie die ni kaan wɔŋ nan ni yadaka ma.
- 11 Ta Ɗmɔŋ nan vaa an ni daansi juu ti Yomɔtien Yisa Masia vuodieke di yine ti Gbigbatitaantu wa naari ma; naari dieke di benne yaa gamma ta wo kpatɔŋ wa.
- 12 Die wia n nan di tɔnsa ni waha sanja mana; n siba di ni wɔnya miŋ, ta miŋni sɔbaha, ta pɔgulha keŋ keŋ,
- 13 ama n yile di di vuna di n tɔnsɔma ni n yene bie n miivoli me wo naa.
- 14 N siba a baari di di kaan yɔasi n nyiŋgbanƙa gie nan kpi siba ti Yomɔtien Yisa Masia die di yuorine a bali miŋ dene wo.

- 15 Die wia, man kpanji n gban a maagi gbanƙu gie di a tunsima ni waha gie sanja mana, n kuj kwan chaan.
- 16 Die ti wone bali di ti Yomutien Yisa Masia yiwo hagitien dene wo, ta nan yinji ken wo, waha ka yi nmunchi, ka yiwo wusie. Ti nine yeye mi u haginna dene.
- 17 Die ti bie wo u jigin sanja dieke ti Chon Dmi di yina wa julma chuulikpenƙu ma wa. Sanja mi die lali die di nyu ti Hagitien Dmi vuodieke di yine chuulikpenƙu tien wo jigin a baari di, "N Bwachoti wanna, vuodieke n nine di suuline wo wanna."
- 18 Ti gban gban tba die di wu lali gie di nyina arzanna ma wa, sanja dieke die ti benne anan wa kunkogin dieke Dmi di vana ma wa.
- 19 Die di yuori a daga ti di wudieke Dmi naazulba die di balla yaa gamma Yisa ma wa yiwo wusie. Di vana ni wuma wudieke die ba balna wa vuni. Ba wabalaha su saba popoli di naana chaana lmi ma dene wo die yaa ga tugi sanja dieke Yisa di bala u ken, die nan vaa ni nine yuori vuni.
- 20 Ama wudieke di tanna a mana yiwo naa; ni tunsima di wudiekemba Dmi naazulba die di maagina Dmi gbanƙu sƙu ka yi ba gban gban wabalka,
- 21 dama Dmi naazua wanyi die ka yile u gban gban u choti me ta bali wia, ama Dmi Halikasta die daga ba ba bala ba bali wudieke di nyina wuni Dmi jigin.

2 Piita 2

- 1 Nmunchi naazul die di benne Juu vuosi sunsuku dene wo, die gban gban nmunchi didagun gban di nan di bie ni sunsu, ta daga nmunchi dagu lalin ma, wudieke di bala ka chusi ni. Ba nan zeti ti Yomutien Yisa Masia vuodieke di gbatna ba a taan wa gban. Ba yine die wo nan vaa Dmi chusi ba lagi.
- 2 Ta vuosi pam nan di di ba ta tuma ba gban gban diginti tuma. Ba wia vuosi batan nan chi wia yaa gamma wusie sieku.
- 3 Ba nan di yaa laliati, ta gaama ni ta nyira ni. Sanja dieke di tanna Dmi die wan baari di ba yiwo wubaiirin, ama di kaan yasi u nan dati ba tba.
- 4 Malaka diekemba die di yine chusi wa, Dmi die ka vaa ba tibatun. Die u bali ba mi anan choroma ta nagi ba taan boli dieke di wone kpisiku me; bolibu mi bie wo vuri dieke di faasina sun ta sibi pam; ba nan di bie me die a ga tugi sanja dieke Dmi di bala u dii ba sanya.
- 5 Die gban gban die u ka vaa kuri ma tngbanƙa gie vuosi. Die u vaa wa nyaan di ken dii tngbanƙa, anan vuodiekemba die di kana ka chiga wa, ama ta die gbat Nowa, vuodieke die di musulnana sugiyalin berin waha, anan u tigin vuosi baysoyi a guti.

- 6 Wunuj Dmuj die bi chusisi wa Sodomi ananj Gomora tigisi, die u vaa a dii bolinj ta brinj tanyeelinj, ta vuodiekemba die di benne haninj tigisi ma die di kpi. Naa yiwo dagiti a yi wublayiiribe u bala u kenj a datu ba tbinj dene.
- 7 Die u bi gbati Loti, vuodieke di yine vuovunuv a nyuj Sodomi ananj Gomora tigisi ma. Die wublayiiribe die di yinene ba nyujbanuj lolbiati tsumaha, die di chusisa u sunj pam.
- 8 Loti die yiwo vuovunuv ama die u benne ananj wublayiiribe wia sanja mana u njanj yese ba tumbiati ta bi wumma ba wubiati wubalika. Naa die faasi chusisa u sunj dama die u yiwo vuovunuv.
- 9 Ti Yomutienj Nabidie Dmuj sba u baanj yi die a gbati vuodiekemba di chigunana wa a nyuj mugisinj me, ama ta datu wublayiiribe tba die a ga tugudaa dieke u baanj kenj dii ba sariya.
- 10 Vuodiekemba di dina ba nyujbanuj lolbiati tsuma ta ka yia Dmuj yikoke jilima wa, u nan daansi datu vuosi mi tba a tanj ba chanchaaluj. Dmunchibisi didagiri diekemba di benne ni sunsukuv yiwo tibhagiritielinj, ta ka chiga vuonj. Ba zia wa malakasi ta ka chiga njmaamuj.
- 11 Malakasi mi yaa wa haguruj ananj yiko pam a tanj njmunchibisi didagiritba mi, ama ba ka bala bianj ta zia ba Dmuj jiginj.
- 12 Vuosi gie ka sba malakasisi di sina die ama ta zia ba. Banuj vuosi mi wo sunjanyile, ba yie wudieke ba yaalala, ta su sba haaguj dombiati diekemba vuosi di yiginene a kva dene wo. Ba gbanj gbanj tumbiati bala ka chusisi ba.
- 13 Ba tumbiati nyuaru yiwo chusisuj. Ba yie ba nyujbanuj lolbiati yaaluj ma muj. Ba kenj bie ni jiginj ba njanj su sba diginti di njaana bie garu ma dene wo. Ba kenj die nyindiike ananj ni, ama ba njanj ko yile wo ba wubiati wia.
- 14 Du yi ba ye hoguv ba ka vasa u suguj, ta kaanj vaa ba bianj. Ta gaama vuodiekemba di kana ka mujji sba Dmuj sieku ta vasa ba bia. Ta ba sugiti ma yaa chotibiati pam. Dmuj nan daansi datu ba tba.
- 15 Ba ka saaga di ba dia sie dieke di tugusina wa ama ta nagi sie gaanj. Ba di wa sie dieke Bori buadembinj Balaami die di dina wa. Die u yaala tumbiati yiile nyuaru,
- 16 ta Dmuj di kpaanj wa u tumbiati wia, ta vaa u boninj di balu wia ananj wa ananj vuota lolinj a kpaanj wa di u vaa u yunjaati tsumaha.
- 17 Vuosi gie su sba buluj dieke di wone nyaanj dene wo, ta bi su sba numara bulogisuj di nagunana chuj dene wo. Dmuj nan daansi nagi ba a taanj limuj pam ma.
- 18 Ba bala kalinbaa wubalika diekemba di wone nyuaru di ba gaanj vuodiekemba di minana di ba nyuj vuobiati jiginj naa, ta gaama ba di ba yime nyujbanuj lolbiati ananj diginti tsuma.

19 Ta bala ba di ba nan keŋ beri ba dɔŋɔ, ama ta ba gbaŋ gbaŋ di yi bian yɔŋɔ, dama wudieke mana di nyaŋŋina vuota, vaa wa wɔnɔŋ vuoke mi di birɔŋ wa ka yɔmɔ.

20 Vuodiekemba di sɔbina ti Yɔmɔtien Yisa Masia, vuodieke di yine ti Gbɔgbatitaantɔ, ta die vaa wɔbiati diekemba di benne tɔŋgbaŋka gie me wo yiile, di yi die wɔbiatiti mi di keŋ yinŋi keŋ a nyaŋŋi ba, ba kpatɔŋ nan di lɔra a tɔŋ die ba sɔna dene wo.

21 Ba tɔŋ ka sɔba sɔgɔyialɔŋ beriku, di tɔŋ nan di kpɔa a tɔŋ ba sɔbina ka ama ba ka saagi a yi wɔvɔna diekemba die ba wɔnna wa.

22 Ba yie mɔŋ di dagi di nandagaha gie yiwo wusie, di, “Gbaaŋ ŋaaŋ yinŋe a ga die ka gbaŋ gbaŋ ka tuti”, ta “Peruku di sɔ nyaan ka ŋaaŋ yinŋe a ga nanna wa funfata ma.”

2 Piita 3

1 N numballi choti, gbaŋkɔ gie n maaginana yɔa ni naa, gɔti wa n gbaŋti bule ma. Gbaŋti ale wo gie mana n tɔnsa ni mɔŋ nyinti gie mana di n vaa ni sɔŋanyilivɔna hagi.

2 N yaala ni tɔnsima nɔawɔŋ diekemba Dmɔŋ naazɔaltba die di bala ka wɔa kɔrɔŋ ma wa, ta bi tɔnsima mɔŋ diekemba ti Yɔmɔtien, vuodieke di yine ti Gbɔgbatitaantɔ die di bala ta tɔnɔŋ vuodiekemba di yine ɔ tɔntɔntɔba die di balɔ ni wa.

3 Wudieke di tianna a mana yiwo naa; n yaala ni summa di vuodiekemba di dɔna ba sɔgɔti lɔlɔbiati nan daansi beri dakpatikiri daraaha. Ba nan di vɔara ni fala,

4 ta bala di, “Die Yisa Masia die di yɔna nɔaŋ di ɔ nan daansi yinŋi a keŋ wo, ɔ bie sɔa? Die ti chɔaltba die di kpine a keŋ tɔgi jinne, jaan mana ye sɔwa die ka sɔna dene dɔnta piiliku me wo.”

5 Vuosi mi ka saaga di ba tɔnsi di Dmɔŋ die yuori wo ɔ nɔaŋ a balɔ ta naan arɔzanna aŋaŋ tɔŋgbaŋka gie kɔrɔŋ ma wa; ta die vɔari tɔŋgbaŋka a nyɔŋ nyaan ma aŋ ka bie nyaan sunsɔŋ

6 ta bi yi nyaan di dii tɔŋgbaŋka a chɔvɔsi ka.

7 Ama wɔnɔŋ Dmɔŋ wɔbalika nan bi pɔgɔti ŋmɔŋsikpeŋ aŋaŋ tɔŋgbaŋ dieke di benne lele gie wo yaa gamma a ga tɔgi saŋŋa dieke ɔ nan daansi yi aŋ bolɔŋ dii a mana, ta chɔvɔsi vuobiattiti, dama dɔnda daari mi ɔ nan dii ba sariya ta chɔvɔsi ba.

8 N numballi choti, ni daa daanma wurɔ gie. Dmɔŋ jigɔŋ nɔŋ, dabalɔmɔŋ sɔ sɔba bɔna tusɔŋ, ta bɔna tusɔŋ dɔaŋ di sɔ sɔba dabalɔmɔŋ.

- 9 Vuosi yile di di yuasiya miŋ di Ɖmiŋ yi wudieke die ɔ yina nuŋ di ɔ nan yi wo, ama daa die; ɔ yaa wa suguru aŋaŋ ni miŋ; ɔ ka yaala vuon keŋ juu boliŋ me; ɔ yaala vuon mana vaa ɔ tumbiati ta ye gbatitaanŋ.
- 10 Ti Yɔmɔtien daari mi keniŋ nan di su siba gaaru keniŋ. Dinda daari mi ŋmɔsikpeŋ nan bia aŋaŋ watikpeŋkpɔŋ; ta boli dieke di faasina a die nan daansi dii ŋmɔsikpeŋ nyinti mana, ta tɔngbanŋa gie aŋaŋ ka nyinti mana nan keŋ dii boliŋ a kpati.
- 11 Nyinti gie di balla a keŋ dii boliŋ naa wa, ni yile di di mu ni yi vuobanŋi? Di mu ni bemme beri vuonŋ, ta chiguma Ɖmiŋ,
- 12 ta chusuma Ɖmiŋ daari mi, ta kpanŋuma ni gbanŋ a yi aŋ daari keŋ lagi lagi. Dinda daari mi, ŋmɔsikpeŋ nan dii a tali, ta bolibu tuulibu nan nanŋi ŋmɔsikpeŋ nyinti mana.
- 13 Ama ti chusa sanŋa dieke ŋmɔsikpeŋ haaliŋ aŋaŋ tɔngbanŋ haaliŋ di balla ka bemme siba Ɖmiŋ di yina nuŋ dene wo, jigidieke vuosi mana mi nan di yie vuonŋ nyuna sanŋa mana wa.
- 14 N nɔballi choti, ni chusinana daari gie wia, ni kpanŋi ni gbanŋ ta yalluma sugyialiŋ aŋaŋ beri vuonŋ, ta daa yalluma bianŋ Ɖmiŋ jigiŋ ama ta bemme aŋaŋ sugidvagiŋ.
- 15 Ti Yɔmɔtien di dine suguru ta ye ka yiŋŋi keŋ naa, ɔ yaala ni summa di ɔ yia vuosi sienŋ miŋ di ba ye gbatitaanŋ ta ɔ ye yiŋŋi keŋ. Ti nɔbɔa choti Pɔoli gbanŋ die maagi wa gbanŋ a yi ni ta bali ni naa, siba Ɖmiŋ di yina wa yiaŋ dene wo.
- 16 Ɔ gbanŋi mana ma, ɔ maagiya miŋ a bala yaa gamma Ɖmiŋ daari gie, ta daga ni ka wia. Wia atanŋ bie ɔ gbanŋi ma ta hagiŋ di vuonŋ summa a chiasɔ, ta vuodiekemba di wone yiaŋ, ta zi ba zene jigidieke, di tarigi a chiasɔ, siba ba dagnana Ɖmiŋ gbanŋu waha atanŋ chiasɔ dene wo. Naa wia, Ɖmiŋ nan keŋ dati ba tiba.
- 17 N nɔballi choti, ni wɔŋ siba waha gie miŋ, die wia ni gbara amɔ vuodiekemba di kana ka siba Ɖmɔni kaanŋ vaa ni taari nyunŋ Ɖmiŋ sieku me.
- 18 Ni bi tuosime ti Yɔmɔtien Yisa Masia, vuodieke di yine ti Gbɔgbatitaanŋ wa sanŋiŋ a gutuma, ta buguma ɔ waha. Wɔnŋ ɔ sina biriŋ lele yaa gamma. Wusie.

1 Joon

1 Joon 1

- 1 N maaga gbanƙu gie a yia ni di n daga vuodieke ba wasinana Dmɔɔ Nuawɔ dieke di yine vuota miivoli wo wɔ. Die saɔɔ dieke Dmɔɔ die di balla u naaɔ dɔɔta ta Nuawɔɔ gie wɔɔɔ beri mɔɔ. Die Wɔɔ gie kenne sɔɔɔ dɔɔta ma die ti wɔɔɔma ka wɔɔɔbɔɔka ta ye ke aɔɔɔɔ ti nine, ta ti gbɔka aɔɔɔɔ ti nuusi.
- 2 Die miivoli gie die di yuorine die ti ye ke mɔɔ, die wɔ ta ti bala ka wɔ a yia ni yaa gamma miivoli dieke di wone kpatkɔ. Miivolike gie die bie wo ti Chɔɔɔ Nabidie Dmɔɔ jigij ta die ti Chɔɔɔ wa die di naga wa a daga ti.
- 3 Wudieke die ti yene ta wɔɔ wa, kaɔɔɔ ka gbaɔɔ gbaɔɔ ti bala a yia ni, amɔɔ ni gbaɔɔ ni nan gɔɔti ti nuabalimɔɔɔ lagɔɔkɔ dieke ti yalla aɔɔɔɔ ti Chɔɔɔ Nabidie Dmɔɔ aɔɔɔɔ u Bɔɔ Yisa Masia wa ma.
- 4 Ti maaga di ti balɔ ni wɔha gie dama a seɔ yia ti wa sugɔɔɔɔɔɔ wusie.
- 5 Yisa Masia die balɔ di Dmɔɔ yiwo chaanɔɔ ta wo limɔɔɔ bɔta gbaɔɔ u ma. Die wɔɔɔ gbaɔɔ gbaɔɔ ti bala a yia ni.
- 6 Du yi ti baari tɔɔɔɔ aɔɔɔɔ Dmɔɔ yaa wa nuabalimɔɔɔ aɔɔɔɔ taɔɔ ama ta bie limɔɔɔ ma, die nɔɔ ti chɔɔba ɔmɔɔɔɔɔɔɔɔ ta ti tɔɔɔma di seɔ daga di ti chɔɔba ɔmɔɔɔɔɔɔɔɔ.
- 7 Ama du yi ti di chaanɔɔɔ sɔɔɔɔ saɔɔɔɔ mana, sɔɔba Dmɔɔ di benne chaanɔɔɔ ma dene wo, die nɔɔ ti yaa nuabalimɔɔɔ aɔɔɔɔ taɔɔ, ta u Bɔɔ Yisa wa zɔɔɔɔ di chaana ti sugɔɔti ma a vuara bɔɔɔɔ mana.
- 8 Du yi ti baari di ti wo bɔɔɔ ti gaama ti gbaɔɔ ta ka bala wusie.
- 9 Ama du yi ti bala ti wɔɔɔɔɔɔ a yia Dmɔɔ, ti sɔɔɔma a baari wɔɔɔɔɔ u nan di naga ti wɔɔɔɔɔɔ a chaa ti, ta bɔ chaaɔa ti sugɔɔti ma a vuara ti wɔɔɔɔɔɔɔ mana dama wɔɔɔɔɔ u yiwo wusietɔɔɔ ta yie wudieke di mɔna.
- 10 Du yi ti baari di ti ka yi bɔɔɔ, die nɔɔ ti naga wa Dmɔɔ a bɔɔɔɔ ɔmɔɔɔɔɔɔɔɔɔ, ta u wɔha di wo ti sugɔɔti ma.

1 Joon 2

- 1 N balli, n maaga ni wɔha gie amɔɔ ni kaan yi bɔɔɔ, ama du yi ni wɔɔɔɔ di yi bɔɔɔ, ti yaa nuɔɔɔɔɔɔɔɔ ti Chɔɔɔ Dmɔɔ jigij, wɔɔɔɔ u yine Yisa Masia vuodieke di yine sugɔɔɔɔɔɔɔɔɔ.
- 2 Die u kenne a sɔɔɔ wa, die u tuo wo ti kuɔ a kpi, wɔɔɔɔ u yine ti kaabɔɔ Dmɔɔ jigij ti tɔɔɔɔɔɔɔɔ wɔ, ta u kaabɔkɔ ka yi tɔɔɔɔ ti nyuna ma wɔ ama ka yiwo tɔɔɔɔɔɔka gie vuosi mana mana wɔɔɔɔɔɔ wɔ.
- 3 Du yi ti du Dmɔɔ mɔɔraha, kaɔɔɔ ka baa ka daga di ti seɔ sɔba wa mɔɔ.

- 4 Du yi vuonj di baari di “Manj n siba wa muj”, ama ta ka du u miraha, wunuj vuoke mi yiwo nmunchibitienj ta wusie di wo u ma.
- 5 Ama vuodieke di dna wunuj Nmuj wubalkaha, die vuoke senne cho Nmuj anjanj wusie. Ta naa bala ka dagi di u senj yiwo nuabalumuj anjanj Nmuj;
- 6 du yi ti baari di ti yaa wa nuabalumuj anjanj Nmuj die nuj di mu ti berinj summa siba Yisa Masia berinj die di sna die wo.
- 7 N numballi, n ka maaga murhaaluj a yia ni, ka yiwo murkuru, murkuru dieke ni wone wuj a yuasi wa, ta murkuru yine Yisa wudieke die ni wunna wa.
- 8 Ama wusie, ka yiwo murhaaluj, ta ni yese ke wusie chianj Yisa Masia anjanj ni ma, dama lumujku tianj gara muj ta wusie chaanjku di wonj chaana.
- 9 Du yi vuodieke nuj mana di balala di u bie wo chaanjku ma, ama ta haa u numba ye ko bie wo lumujku ma.
- 10 Ama vuodieke nuj mana di chone u numba bie wo chaanjku ma, ta wuj di wo u ma a baanj vaa u yi bianj.
- 11 Ama vuodieke nuj mana di hana u numba bie wo lumujku ma; u chuj wa bu ma ta ka siba jigidieke u ganana, dama lumujku vaa u yuj muj.
- 12 N balli, n maaga a yia ni dama Nmuj wonj nagi ni wublati a chaa ni muj Masia saanj ma.
- 13 N chumba, n maaga a yia ni dama ni wonj a siba vuodieke di wone beri a nyuj piiliku me wo muj. Dalwaka, n maaga a yia ni dama ni wonj a nyanji Sitaani muj, wubattienj wo.
- 14 N balli, n maaga a yia ni dama ni siba ti Chonj Nabidie Nmuj muj. N chumba, n maaga a yia ni dama ni wonj a siba vuodieke di wone beri a nyuj piiliku me wo. Dalwaka, n maaga yia ni dama ni yaa hagruj ta Nmuj wubalkaha di bie ni ma ta ni nyanji Sitaani wubattienj wo muj.
- 15 Ni da yaalima tujbanjka gie vuosi berinj, ni da bi yaalima tujbanjka gie nyinti. Du yi ni yaala tujbanjka gie nyinti die nuj ni ka cho ti Chonj Nmuj.
- 16 Vuosi yaa lalbiati di ba yi ba gbanj gbanj duruj, ta yaa lalbiati anjanj jadieke nuj mana ba yesinene, ta bi yaa nyuj nuj yaa gamma jadieke ba yalla, ama naa mana yiwo tujbanjka gie lala; a ka nyuj ti Chonj Nmuj jigij.
- 17 Tujbanjka gie anjanj jadieke di benne ka ma ta vuosi di yaala naa nan daansi kpati, ama vuodieke di yinene Nmuj choti tuma, wunuj u balla u daansi a bemme yaa gamma haahuu.
- 18 N balli, dunta kpatuj gbigiye muj. Ta die ba wonj balu ni di Masia dataakpenkpuka nan kenj; ta lele Masia dataasi pam wonj kenj muj, die wla ti siba di dunta ka kpatuj gbigiye muj.

- 19 Masia dataasi gie die nyɔŋ wa ti lagɔŋku ma, ama die ba ka guti ti ma aŋaŋ wusie. Die ba tiŋ guti ti ma tɔŋ aŋaŋ ba tiŋ nan lagɔŋ a beri; ama ba vaa ti mɔŋ, ta a daga di die ba ka guti ti ma wusie.
- 20 Ama nɔŋ nɔŋ Masia yi ni Halikasika mɔŋ, die wia ni mana di sɔba wusie nyindieke Dmɔŋ di yuorine a dagi ni wa.
- 21 Manɔŋ n ka maaga a yia ni di ni ka sɔba wusieke, ama n maaga a yia ni dama ni wɔŋ sɔba ka mɔŋ ta bi sɔba di ŋmɔŋɔbiɔti ka nyinna wusie me.
- 22 Mɔŋta yine ŋmɔŋɔbiɔtiŋ wo? Dmɔŋɔbiɔtiŋ yine vuodieke di balala di Yisa ka yi Dmɔŋ Vuovɔarikiɔti Masia wa. Vuodieke di bala naa wa yine Yisa dataaŋ, ta zeti ti Chɔɔŋ Dmɔŋ aŋaŋ Bɔa wa.
- 23 Vuodieke nɔŋ mana di zeti Dmɔŋ Bɔa Masia wa gbaŋ zeti wo Chɔɔŋ wa mɔŋ, ama vuodieke di bala di ɔ yiwo yada di Yisa yine Dmɔŋ Bɔa wa, ti Chɔɔŋ Dmɔŋ beri aŋaŋ wa.
- 24 Die ni wolinne a wɔŋ Yisa waha piiliku me wo ni mɔŋti pɔgɔltha. Du yi ni pɔgɔl waha ni nan di beri aŋaŋ Dmɔŋ aŋaŋ ɔ Bɔa wa ma.
- 25 Ta nɔa dieke ɔ yina ti wa yiwo miivoli dieke di wone kpatɔŋ.
- 26 N maaga ni waha gie yaa gamma vuodiekemba di mɔnana di ba gaŋ ni wia.
- 27 Ama nɔŋ nɔŋ Masia vaa ɔ Halikasika di keŋ sɔŋ ni ma mɔŋ. Du yi Halikasika di wari a bie ni ma die, ni kaŋ bi yaala vuɔŋ di ɔ dagi ni. Dama ɔ Halikasika daga ni jaŋ mana, ta ɔ dagiku di yi wusie, daa ŋmɔŋɔbiɔti. Die wia ni dia Halikasika dagɔŋ ta wari Masia ma.
- 28 Die wia n balli, ni wari Yisa ma, amɔ ɔ keŋ keŋ ti nan di yaa sikimiŋ ta kaŋ dii viivi ɔ nɔŋa saŋa dieke ɔ bala ɔ keŋ wo.
- 29 Nɔŋ ni summa di Yisa Masia yiwo sugyɔlɔntiŋ, die wia ni summa di vuodiekemba mana di tɔnnana sugyɔlɔŋ tɔma ba gbaŋ ba yiwo Dmɔŋ balli.

1 Joŋ 3

- 1 Ni ko ye choti dieke ti Chɔɔŋ Nabidie Dmɔŋ di faasina cho ti. Ɔ chotiti di faasina dala wia ɔ wa ti ɔ balli, ta ti seŋ yi ɔ balli. Ama tiŋgbaŋka gie vuosi ka sɔba ti yine vuodiekemba dama ba ka sɔba Nabidie Dmɔŋ.
- 2 N zɔamba, lele ti yiwo Dmɔŋ balli, ama di ye ka dagi yuori ti bala ti summa die. Ama wudieke ti sɔbina wɔnna, di Yisa di yinŋi keŋ, ti nan di su sɔba wɔnɔŋ, dama ti nan ye ɔ senne su die wo.
- 3 Vuodieke mana di yalla tamaka gie di ɔ nan keŋ su sɔba Yisa, mɔ ɔ vuari wa ɔ gbaŋ a nyɔŋ biaŋ ma sɔba Yisa di wone biaŋ dene wo.

- 4 Vuodieke mana di yinene bian chɔusa wa Dmɔj mɔraha dama bian yiile chɔusa Dmɔj mɔraha mɔj.
- 5 Nɩ sɩba a baari di Yisa Masia die kenye mɔj tɔngbanɔka gie me di ɔ vɔari vuota bian, ta bian wo ɔ ma.
- 6 Die wia vuodieke mana di benne Masia ma ka yie bian; ama vuodieke di yinene bian ye ka sɩba Yisa di yine vuodieke, ta ka wɔj sɩba wa.
- 7 N ballɩ, nɩ da vaa vuɔj gaaj nɩ! Vuodieke mana di yinene wudieke di mɔna yiwo sɔgɔyalɩntien sɩba Masia di yine sɔgɔyalɩntien die wo.
- 8 Vuodieke mana di yie bian bie wo Sitaani nuusi me, dama Sitaani wɔj yiwo bian a nyɔj piiliku me, ama wudieke wia Dmɔj Bɔa die di ken yiwo di ɔ chɔusi Sitaani tɔmaha gie.
- 9 Vuodiekemba mana di yine Dmɔj ballɩ tuo wo ba Chɔɔj Dmɔj ta ka yie bian. Ba ka biagi yie bian dama ba tuone ba Chɔɔj Dmɔj berɩj wia.
- 10 Wudieke di puone Dmɔj ballɩ aɔaj Sitaani ballɩ wɔnna: Vuodieke mana di kana ka yie wudieke di mɔna yaa ka cho ɔ nɩmbɔa ka yi Dmɔj bɔa.
- 11 Die nɩ wolinne a wɔj Yisa waha piiliku me wo yine naa; di ti chome taɔj.
- 12 Di ka mɔ ti bemme sɩba Keeni die di benne die wo, wɔnɩj die ɔ yiwo wɔbiattien wo Sitaani suti, ta die kɔs ɔ nɩmbɔabin Abeli. Bia wia die ɔ kɔs wa? Die ɔ kɔs wa dama ɔ nɩmbɔabike tɔma die vɩna mɔj, ta wɔnɩj ɔ tɔma di ka vɩna.
- 13 Die wia n nɩballɩ, nɩ daa vaa ka yi nɩ mamachi du yi tɔngbanɔka gie vuosi di haa nɩ.
- 14 Ti chone tamba wa dagɩya di ti nyɔj kumbu hagarɩj ma a ken miivoli dieke di wone kpatɩj ma. Ama vuodieke nɩj di wone die choti, wɔnɩj ɔ ye bie wo kumbu hagarɩj ma.
- 15 Vuodieke nɩj mana di hana ɔ nɩmbɔa yiwo vuokɔɔɔ, ta nɩ sɩba a baari miivoli dieke di wone kpatɩj wo vuokɔɔɔ ma.
- 16 Yisa Masia die di tuone ti kuj a kpi ti wia, dagɩna ti choti di sina dene. Ti gban mɔ ti tuo wo ti nɩballɩ kuj a kpi.
- 17 Du yi vuodieke di yallɩ nyinti a mɔgɩsa ɔ gban ta tɩala, ama ta ye ɔ nɩmbɔa di wo jaaj, ta ɔ бага di wo ɔ ma, Dmɔj choti wo die vuoke me.
- 18 N ballɩ ti chotiti daa bemme ti nɔaj ma nyuna ma; ama ka yi wusie choti dieke di sunɔjinene vuosi.
- 19 Du yi ti cho taɔj die nɩj ti sɩba a baari di ti di wa wusie dagɩkɔ, ta ti nan di yaa sikimɩj Dmɔj nɩjɩa.

- 20 Du yi ta ti sɔŋanyile di daga ti di ti yiwo banɔ, ni vaa ti tɔnsti di Ɖmɔŋ tɔŋ ti sɔŋanyile mɔŋ ta bi sɔba wɔŋ mana.
- 21 N zuamba, du yi ti sɔŋanyile di ka dagɔ ti di ti yi banɔ die nɔŋ ti yaa sikimiŋ Ɖmɔŋ jigiŋ.
- 22 Du yi ti dia ɔ mɔraha ta yie wudieke di nannana ɔ sɔŋ die bala ka vaa ɔ di ya ti jadieke mana ti juusɔnana a yaala.
- 23 Naa yine ɔ mɔraha, di ti yi ɔ Bɔa Yisa Masia yada ta chome tɔŋ sɔba Masia di yina ti nɔari dene wo.
- 24 Vuodieke nɔŋ mana di dina ɔ mɔraha, banɔŋ ba lagɔŋ beri mɔŋ aŋaŋ Ɖmɔŋ ta Ɖmɔŋ di beri aŋaŋ ba. Jadieke di dagɔna ti di Ɖmɔŋ beri aŋaŋ ti wa yine ɔ Halikasika ɔ nagɔna a yi ti wa.

1 Jɔɔn 4

- 1 N zuamba, ni da keŋ yi vuodiekemba mana di balala di ba yaa Ɖmɔŋ Halikasika wɔa yada, ama ni magɔsi ba a ye di ba haaltiti nyɔŋ wa Ɖmɔŋ jigiŋ yaa. Dama ŋmɔnɔɔɔɔɔ naazuɔlɔba pam, vuodiekemba di gaanana vuosi wɔŋ keŋ mɔŋ a di dia vuosi jige.
- 2 Wudieke di balla ka vaa ni summa di di yiwo Ɖmɔŋ Haalɔŋ wɔnna: vuodieke mana di balala di die ba mɔrt wa Yisa Masia ta ɔ yi vuota, wɔnɔŋ ɔ yalla Haalɔ dieke di nyina Ɖmɔŋ jigiŋ.
- 3 Ama vuodieke nɔŋ mana di chiisinene wurɔ gie yaa gamma Yisa ma wa wo Haalɔ dieke di nyina Ɖmɔŋ jigiŋ. Haalɔɔ gie nyɔŋ wa Masia dataakperɔkɔka, Sitaani jigiŋ; die ba wɔŋ balɔ ni di Masia dataakperɔkɔka nan keŋ, ta lele ɔ wɔŋ keŋ tɔŋbanɔka gie me mɔŋ.
- 4 N ballɔ, nɔnɔŋ ni yiwo Ɖmɔŋ suti, ta Ɖmɔŋ Halikasika di bie ni ma ta yaa hagɔŋ a tɔŋ haalɔ dieke di benne tɔŋbanɔka gie vuosi me. Die yine ni nyanɔŋa ŋmɔnɔɔɔɔɔ naazuɔlɔba.
- 5 Banɔŋ ŋmɔnɔɔɔɔɔ naazuɔlɔba gie yiwo tɔŋbanɔka gie suti, die wɔa ba bala tɔŋbanɔka gie nyinti wɔa ta tɔŋbanɔka gie vuosi di wɔmma ba.
- 6 Ama tɔŋ nɔŋ ti yiwo Ɖmɔŋ suti. Ta vuodieke mana di sɔbna Ɖmɔŋ di wɔmma a ya ti. Ama vuodiekemba di kana ka yi Ɖmɔŋ suti ka wɔmma a ya ti. Naa balla ka vaa ti summa vuodieke di yalla Ɖmɔŋ Halikasika a daga wusie dagiku aŋaŋ vuodieke di yalla Sitaani haalɔɔ dieke di dagɔnana ŋmɔnɔɔɔɔɔ dagiku.
- 7 N zuamba, ni vaa ti chome tɔŋ dama choti nyɔŋ wa Ɖmɔŋ jigiŋ, ta vuodieke mana di chone vuosi yiwo Ɖmɔŋ bɔa ta bi sɔba wa.
- 8 Ɖmɔŋ yiwo chotitiŋ, ta vuodieke mana di wone choti ka sɔba wa.
- 9 Naa Ɖmɔŋ die di dagɔ ti ɔ choti: die ɔ vaa wa ɔ Bɔadembɔ balɔŋka di keŋ sɔŋ tɔŋbanɔka gie me di ti ye miivoli ɔ wɔa.

- 10 Choti dieke di senne yi choti anan wusie wunna, ka ka yi di tunj die ti faasna cho Nmij, ama Nmij die faasna cho ti ta die vaa u Bwadembij di ken sunj tngbanja gie me a tuo ti kunj a kpi ta die birij kaabij wunij Nmij jigij di ti ye ti wublati naachaala.
- 11 N zuamba, du yi Nmij di cho ti naa, die nij di yiwo talasi di ti chome tanj.
- 12 Vuonj wori a yeye Nmij anan u nine, ama ti cho tanj, Nmij nan di bie ti jigij sanja mana ta ti nan di yalli choti dieke u yina ti wa anan wusie.
- 13 Nmij yi ti u Halikasika mij die wia ti siba a baari di tunj ti taasi anan wa ta u bie ti ma.
- 14 Ti Chonj Nmij die tunj wa u Bwadembij di u ken yi tngbanja gie vuosi gbigbatitaantu. Die ti ye u Bua wa mij, ta lele ti wa bala u wia a yia vuosi.
- 15 Vuodieke di balala di u yi yada di Yisa yiwo Nmij Bua, wunij u yine vuodieke Nmij di benne u ma ta u dianj u taasi anan Nmij.
- 16 Ta ti gbanj gbanj ti siba Nmij di chone ti die, ta bi yi yada di u senj cho ti mij. Nmij yiwo chotitienj ta vuodieke mana di chone vuosi sanja mana taasi wa anan Nmij, ta Nmij dianj di bie u ma.
- 17 Du yi ti senj cho ti chanchaalij anan wusie ta ti berij di su siba Masia die di benne die tngbanja gie me wo, die nij Nmij sarya diile daari di ken tugji ti kaan di chiga njamaamij.
- 18 Ti yaa choti anan vuosi, njamaamij kaan di beri. Du yi choti di faasi beri anan wusie, njamaamij kaan ye sienj a bemme ti ma, dama tibidatij wia ti njan chiga njamaamij. Du yi vuonj di yaa njamaamij, die nij u ka cho vuosi anan wusie.
- 19 Ti yaa choti anan vuosi dama Nmij die wolinne a cho ti.
- 20 Du yi vuonj di baari di, "Manij n cho Nmij mij", ama ta haa u numba nij, wunij vuoke mi yiwo njunchibitienj. Dama u kaan biagi a cho Nmij vuodieke u kana ka yese anan u nine, du yi u ka cho u numba dieke u yesinene anan u nine.
- 21 Nsari gie Yisa Masia di yi ti, di vuodieke mana di chone Nmij, chome u numba gbanj.

1 Joon 5

- 1 Vuodieke mana di yine yada di Yisa yiwo Nmij Vuovsarikiri Masia wa wunij vuoke yiwo Nmij bua. Ta vuodieke nij di chone chonj wa nan di cho u bua gbanj.
- 2 Du yi ti cho Nmij ta yie wudieke u miraha di dagina ti wa, die balla ka vaa ti summa di ti cho u balli mij.
- 3 Du yi ti senj cho Nmij ti nan didi u miraha, u miraha dusij ka tua.

- 4 Ɖmɨŋ bua mana nan biagi a nyanŋi tɨŋbaŋka gie magɨsɨŋ, ta ti yine Yisa Masia yada wa yɨnana ti hagiɨŋ ti biagi nyanŋa die.
- 5 Mɨnɨa baan biagi nyanŋi tɨŋbaŋka gie magɨsɨŋ? Sie vuodieke nyɨna di yine yada di Yisa yiwo Ɖmɨŋ Buadembɨŋ.
- 6 Die di yiwo wɨnɨŋ Yisa Masia die nyɨna arzanna ma a keŋ tɨŋbaŋka gie me ta ka kɨaŋ chaan Joon die di su wa Ɖmɨŋ nyaan, ta ka kɨaŋ chaan ɨ kpi ta ɨ zɨŋ di nyɨŋ. Di ka yi wusie di wudieke nyɨna ma die di yine wo yiwo di Joon die su wa Ɖmɨŋ nyaan ama die ɨ kpiye mɨŋ ta ɨ zɨŋ di nyɨŋ. Ta Ɖmɨŋ Halikasika di yi daanstatiɨŋ, dama Halikasika yine wusietɨŋ.
- 7 Vuodiekemba di yine daanstatiɨŋ yiwo ba bataa:
- 8 banɨŋ ba yine Ɖmɨŋ Halikasika anan nyaabu anan zumbu, ba bataa wa gie yiwo nuabalɨmɨŋ.
- 9 Ti yie vuota siaria yada mɨŋ, ama Ɖmɨŋ siara faasi yaa hagiɨŋ, ta wɨnɨŋ ɨ yɨna siara wa gie yaa gamma ɨ Bua wa ma.
- 10 Die wɨa vuodieke mana di yine Ɖmɨŋ Bua wa yada yalla Ɖmɨŋ siaraka gie ɨ sun ma, ama vuodieke nɨŋ mana di kana ka yi Ɖmɨŋ siaraka gie yada, wɨnɨŋ ɨ nagi wa Ɖmɨŋ a birɨŋ ŋmɨnchiɨbiɨŋ, dama ɨ ka yi yada di siara dieke Ɖmɨŋ di yɨna yaa gamma ɨ Bua wa ma yiwo wusie.
- 11 Ɖmɨŋ siaraka yiwo naa: Ɖmɨŋ yi ti wa miivoli dieke di wone kpatɨŋ, ta miivolike gie nyɨŋ wa ɨ Bua wa jigɨŋ.
- 12 Vuodieke nɨŋ mana di taasɨna anan Ɖmɨŋ Bua wa yaa miivolike gie mɨŋ; ama vuodieke nɨŋ mana di kana ka taasi anan Ɖmɨŋ Bua wa wo kanɨŋ miivoli mi.
- 13 N maaga gbanɨkɨ gie a yɨa nɨnɨŋ vuodiekemba di yine Ɖmɨŋ Bua wa yada wa, dama n yaala ni summa di ni yaa miivoli dieke di wone kpatɨŋ mɨŋ.
- 14 Die wɨa ti ka chɨga ŋmaamɨŋ sanŋa dieke ti keŋ jɨɨsa Ɖmɨŋ dama ɨ wɨmma a yɨa ti di yi ti jɨɨsa a yaala jadieke di yine ɨ sugɨnanɨŋ.
- 15 Du yi ti sɨba a baari di Ɖmɨŋ wɨmma ti mɨŋ sanŋa dieke ti keŋ jɨɨsa wa, die nɨŋ ti sɨba a baari di ɨ wɨŋ tuo ti jɨɨsɨŋ mɨŋ.
- 16 Du yi vuon di ye ɨ nɨmbua di yinene bia dieke di kana kaan puo wo a nyɨŋ Ɖmɨŋ jigɨŋ, ɨ jɨɨsi Ɖmɨŋ a yi wa an Ɖmɨŋ vaa ɨ wɨbiati a chaa wa ta yi wa miivoli, dama ɨ naga chaa vuodieke tɨmbiati di kana kaan puo wo a nyɨna ɨ jigɨŋ. Ama tɨmbiati atan beri a biagi puo vuon a nyɨna Ɖmɨŋ jigɨŋ, n ka bala di ni jɨɨsɨma Ɖmɨŋ a yɨma vuodiekemba di yinene hanɨŋ biabu mi.
- 17 Tɨŋ dieke mana di kana ka vɨna yiwo bian, ama tɨmbiati atan beri a ka puo vuon a nyɨna Ɖmɨŋ jigɨŋ.

18 Tɪ sɪba a baari vuodiekemba nɪɲ mana dɪ yɪne Ɖmɪɲ ballɪ ka yɪe bɪaɲ saɲɲa mana dama Ɖmɪɲ Bɜa wa gbarɪ ba mɪɲ ta tɔntɔmbɪattɪɪɲ, Sitaani dɪ kaɲɲ bɪaɲ a yɪ be wɪɲ.

19 Tɪɲɪɲ tɪ sɪba a baari tɪ yɪwo Ɖmɪɲ ballɪ ama vuodiekemba nɪɲ mana dɪ kana ka yɪ Ɖmɪɲ ballɪ bɪe wo Sitaani nuusi me.

20 Tɪ sɪba a baari Ɖmɪɲ Bɜa dembike Yisa wa die keɲ wo tɪɲgbaɲka gie me a yɪ tɪ yɪaɲ dɪ tɪ sɪmma wusie Ɖmɪɲɲɪ. Tɪ wana taasi aɲaɲ Yisa wa wɪa, die vana tɪ taasi aɲaɲ wusie Ɖmɪɲɲɪ, wɔɲɪɲ ɔ yɪne vuodieke dɪ yɪnana miivoli dieke dɪ wone kpatɪɲ.

21 N ballɪ, nɪ vɜari nɪ gbaɲ a nɪɲɲ bugile me.

2 Joon

2 Joon 1

- 1 Manij Joon vuodieke di yine Masia didusturij jakusurij wa maaginana gbanju gie a yia n taa vuodieke Dmij die di vuarina wa ananj u balli. Manij n cho ni muij ananj wusie, ama daa manij n kasurij n chone ni, ama vuodiekemba mana di tuone Dmij wusie dagiku gban cho ni muij.
- 2 Manij ananj ba chone ni, dama wusie dagiku bie ti sugiti ma ta nan di bie ti surij ma yaa gamma haahuu.
- 3 Ti Chooj Nabidie Dmij ananj u Bua wa Yisa Masia sunnij ananj ba zoolnchigila ananj ba sugidusagurij nan di bie ti ma, ti dina wusie dagurij ta cho tanj die wo.
- 4 N surij die ftaliya pam n yene ta fu balli batanj di wa wusie dagiku dieke ti Chooj Dmij di yina ti wa.
- 5 N taa, n jusu fu, vaa anj ti mana chome ti numballi chanchaalij. Genke ka yi murthaalij manj maaga a yia ni, ka yiwo mur dieke ti tuone a nyurij piiliku me wo a yaa kenj tugj jinne.
- 6 Wusie choti yiwo ti yime wudieke Dmij di bala ti. Piiliku me wo, u wunj bali ti muij di ti chome wo ananj ti chanchaalij.
- 7 To, gigaanturij pam wunj jati ga tujgbanjka gie lugaha mana muij. Gigaantiba gie bala di banurij ba ka yi yada di die ba mur Yisa Masia ta u yi vuota. Die vuosisi yiwo gigaanturij ta bi yi Masia dataasi.
- 8 Die wia, ni summa ni gbanj ta da kenj waari jadieke ni kpanjha ni gbanj a turij ka wia wa, ta kenj ye ka nyuari mana Dmij jigij.
- 9 Vuodieke nurij di kana ka muijtu Yisa Masia dagiku ama ta guta u gbanj gbanj u wia, Dmij wo u jigij, ama vuodieke nurij di dina dagiku ta ka vasa, ti Chooj Dmij ananj u Busademburij Yisa Masia bie u jigij.
- 10 Die wia vuodieke nurij mana di kienene ni jigij ta ka daga Yisa Masia dagiku dieke di tugisina, ni da tuo wo ni tige me, ni daa kenj a waasi wa gbanj,
- 11 dama vuodieke di waasina wa, u gbanj u guti wa muij u tumbiatu ma.
- 12 N yaa wia pam di n bali ni, ama n ka yaala n maagitha gbanju gie surij a yi ni, n yaa tama di n nan kenj kaagi ni, anj ti dii azama ananj tanj, du yi die, di nan yi ti mana sugifalij pam.
- 13 Fu taa vuodieke Dmij di vuarina balli waasa fu.

3 Joon

3 Joon 1

- 1 Maniŋ Joon vuodieke di yine Masia didusuriŋ jakuŋ maaginana gbanƙu gie a yia n zua Gayusi, vuodieke di yine n zua choti.
- 2 N zua, n juusa Dmiŋ a yia fu di fu yallima alaafia, ta jaan mana gamma vunŋ a yima fu siba fu benne vunŋ die wo Dmiŋ jigiŋ.
- 3 N yaa sugufalŋ pam die ti nɔballi batan di kenne a bali fu dina Dmiŋ dagku dene, ta bie wusieke me saŋa mana.
- 4 Jaan mana ka yi miŋ sugufalŋ a tugi n wurna di n balli di wa dagku dieke di tugusna wa.
- 5 N zua, fu sunŋinene ti nɔballi anan ba batan fu zina wa gban, funŋ yie wo wudieke di vunna.
- 6 Ba keŋ keŋ Masia didusuriŋ lagunƙu jigiŋ saŋa dieke mana ba nan tunsi fu burichinike gie wia miŋ. Die wia ba keŋ kien fu jigiŋ fu sunŋi be anan ba chonŋ ma sie dieke me di fialnana Dmiŋ sun. Miŋi pogi ba dama ba yiwo Dmiŋ suti.
- 7 Di yiwo Yisa Masia saan wia ba di dia a musa waha, ama ba ka tuose jaan mana a nyinna vuodiekemba di kana ka yi Masia didusurba jigiŋ.
- 8 Die wia tinŋ Masia didusuriŋ mu ti sunŋi wo vuosi gie, amu ti nan guti ba ma a tuma yaa gamma wusieke dagun musunŋ.
- 9 Die n maagi wa wia atan a yi Masia didusurba diekemba di benne ni jigiŋ wo, ama Diyotirefesi die zeti wo n nan, dama u yaala u wasima u gban vuokpunŋ.
- 10 Die wia man keŋ keŋ n nan yuori bali wudiekemba mana u yine, wuba diekemba u bala yaa gamma ti ma anan nmunchiɔ diekemba u balala wa. Daa genhe nyuna ma u yie, ama u zetiye miŋ di u tuo ti nɔballi diekemba di dina dia wa, ta kaga vuodiekemba di yaala ba tuo be chaanti, ta bi yaga ba nyinna Masia didusurba lagunƙu ma.
- 11 N zua, da keŋ chansima vunŋ tuntumbiati, ama chansima wudieke di vunna. Vuodieke di tuna tunvuna wurun u yiwo Dmiŋ Bua, ama vuodieke di tunnana tumbiati, u tumbiati daga di u ka siba Dmiŋ.
- 12 Vunŋ mana bira Demetirusi, ta u berin di daga di u di wa wusie dagku; ta n gban man bira wa; ta fu siba di wudieke niŋ mana n bala yaa gamma vunŋ ma yiwo wusie.
- 13 Maniŋ n yaa wia pam di n bali fu, ama n ka yaala n maagha a yi gbanƙu gie sun.

14 Ama n yaa tama di n nan kenj ye fu daraa ale wo gie nɔaŋ, aŋ ti dii azama aŋaŋ taŋ.

15 Nabidie Ɔmɔŋ yi fu sɔgɔɔaŋ. Fu zɔalɔba mana waasa fu. Ti zɔalɔba diekemba diaŋ di benne fu jigiri, fu waasi ba mana wɔnyɔ wɔnyɔ.

Juudi

Juudi 1

- 1 Manɩ Juudi vuodieke di yine Yisa Masia tuntuntu ta bi yi Jemisi nɩmbua, maaginana gbanƙu gie a yia vuodiekemba ti Chɔɔŋ Ɗmɩŋ di vɛarɩna ba ta cho be ta Yisa Masia di gbari ba wa:
- 2 Ɗmɩŋ chɩgi nɩ zɔɔlɩŋ, ta yi nɩ sɩgiduagɩŋ aŋaŋ choti pam.
- 3 N nɩballi choti, die n mɩa mɩŋ di n maagi nɩ gbanɩŋ yaa gamma gbatitaan dieke ti yalla wa ma, ama lele n yeye mɩŋ ta di yiwo talasi di n maagi a yi nɩ, ta kpaanɩ nɩ aŋ nɩ ŋmɩnti niŋ a yaalɩma yada wudieke Ɗmɩŋ di naguna a yi u vuosi wo vuunɩŋ, ta daa vaa vuonɩ tarɩŋha.
- 4 Dama vuosi batanɩ, vuodiekemba di kana ka chɩga Ɗmɩŋ lɔbɩɩna a bie nɩ sunɩ, ta tarɩgi wɩnɩŋ Ɗmɩŋ zɔɔlɩnchɩgɩla wɩaha di ba yime ba nyɩŋbanɩŋ lɔlɩbiati tɩsuma; ta ka tuo Yisa Masia nuanɩ; wɩnɩŋ u nyuna ma u yine ti Sikpenɩŋ aŋaŋ ti Yɔmɩŋ. Wɩbiayiiribe gie tɩbiɩdatɩŋ wɔŋ maagi Ɗmɩŋ gbanƙu sunɩ a yɩasi mɩŋ.
- 5 Wudieke n yaala n bali nɩ naa, nɩ wɔŋ wɩŋ a mana mɩŋ, ta bi sɩba ha, ama n yaala n tɩnstɩ nɩ yaa gamma a wɩa; ti Yɔmɩŋ Nabidie Ɗmɩŋ die gbati wa u vuosi a nyɩŋ lɩjipiti tɩŋgbanɩ ma, ama ka kuanɩ chaanɩ die u kɩsɩ ba batanɩ vuodiekemba di kana ka yi wo yada wa.
- 6 Nɩ bi sɩba a baari di malaka diekemba die di kana ka mɩŋŋi a pɔgɩti yiko dieke Ɗmɩŋ di yɩna ba aŋaŋ ka sienɩ me wo, ta die ka bi wari a bie ba jigiberisike arɩzanna ma wa, Ɗmɩŋ die bɔbi ba mɩŋ aŋaŋ chɔɩɩma a nagɩ ba taanɩ dansarka vɔrt dieke di golinne ta bi yi lumɩŋ ma, ta gbari dakpenɩkɩŋ dieke u bala u dii ba sariya wa.
- 7 Die gbanɩ gbanɩ di yi a yi Sodomi aŋaŋ Gomora tɩgɩsi aŋaŋ tɩgi diekemba die di gbigine mi wo. Vuosi mi die tɩma daakpana aŋaŋ hɔgɩkpana tɩsuma, ta die di lɔlɩbiati pam ta die ye tɩbiɩdatɩ dieke die di yine boli dieke di dinene yaa gamma haahuu, ka yi kpaamɩŋ a yia vuonɩ mana.
- 8 Ɗmɩnchɩbiɩsi didagɩɩba gie bala di ba daansa yɩnana ba sienɩ ba yie ba nyɩŋbanɩŋ dɩgɩntɩ aŋaŋ hɔgɩkpana aŋaŋ daakpana tɩsuma, ta zeti Ɗmɩŋ nuanɩ, ta bi zɩa Ɗmɩŋ malakasi.
- 9 Ama malakasi jakɩsɩŋ vuodieke saanɩ di dine Makeli wo, saŋa dieke wɩnɩŋ aŋaŋ Sitaani die di wagɩna Mosisi nyɩŋbanɩŋ wɩa wa, ama Makeli gbanɩ die di ka zɩa Sitaani, die u bali wa di, “Ɗmɩŋ nan dagi fu yɩaŋ.”
- 10 Ama vuosi gie nɩŋ, zɩa jadieke mana ba kana ka sɩba ka chɩaŋ, ta yie wudieke mana ba yaalala sɩba dɔŋɩsi di wone yɩaŋ dene, ta chɩusa ba gbanɩ.

- 11 Wɔbiɔŋ bie ba ma, dama ba di wa Keeni siebiaku; ba bi yiwo gigaantɔŋ ligire wia sɔba Baalami die di sina dene; ta bi tuma sɔba Kora die di tunna dene wo ta ka di Ɖmɔŋ nuari ta keŋ kpi wo; ba gbaŋ ba nan kpi die.
- 12 Vuosi gie di keŋ lagɔŋ aŋaŋ ni ti Yɔmɔtien choti nuabalɔmɔŋ dɔuga diile saŋŋa ba su sɔba chachabi ta nan biagi chɔsɔsi ni. Ba ka chiga viivi aŋaŋ ba бага di benne ba nyuna ma ba ma wa. Ba su sɔba nuŋmara diekemba di kana ka yaa nuŋ kien, ama ta bulogisɔŋ di yaa ha a chɔŋ; ta bi su sɔba tu diekemba di kana ka nyinna nyiŋnyika ka nyiŋnyika saŋŋa, ta bi su sɔba tu diekemba ba vɔuna ka dagɔrsi ta ka kpi wo.
- 13 Ba su sɔba mɔgɔkpɔŋ nyaan di ŋaana poŋŋe ta yaa funfugiti aŋaŋ digɔnti dene wo, ta bi su sɔba chɔŋmari diekemba di ŋaana di dia dene wo; ta limɔŋ dieke di wone kpatɔŋ di chusa ba wa.
- 14 Enɔki, vuodieke di diisine Adami haagɔsi buyɔpɔyɔ ma die yinŋine bali ba wia di, “Ɖmɔŋ aŋaŋ ɔ malakasi tuse tuse kien
- 15 di ɔ dii vuon mana sariya, ta chɔsɔsi vuodiekemba mana di kana ka chiga wa, dama ba yiwo wɔbiati ta ka di wa; aŋaŋ vuobiatiti mana di balala a chɔusa wa wa, ta ba бага di wori aŋaŋ wa dene wo.”
- 16 Vuosi gie yiwo vuodiekemba di vɔunana ta naga ba chanchaalɔŋ taali, ta yie ba gbaŋ lolbiati tuma, ta kuule pam, ta naga nuanansɔŋ a tuose nyindiekemba mana ba yaalala a nyinna vuosi jigɔŋ.
- 17 N nɔballi choti, ni tɔnsi wudieke ti Yɔmɔtien Yisa Masia tuntuntɔba die di bala ni saŋŋa dieke di tianna wa.
- 18 Die ba baari di, “Dakpatikɔri daraaha mi vuodiekemba di dina ba nyiŋgbaŋɔŋ lolbiati nan keŋ a vɔari ni fala.”
- 19 Banɔŋ vuosi mi yaa wa puole a kien; ba nyiŋgbaŋɔŋ choti nyuna ma pɔgilina ba, Ɖmɔŋ Halikasika wo ba ma.
- 20 N nɔballi choti, ni vaa ni sugiti hagiɔma aŋaŋ Masia wɔvɔŋ dieke di yine kasi wa, ta jɔsɔsɔma Ɖmɔŋ ɔ Halikasika hagiɔŋ ma,
- 21 ta ni yi vuodiekemba Ɖmɔŋ di chone, ta chɔsɔsɔma saŋŋa dieke ti Yɔmɔtien Yisa Masia di nan keŋ yi ni miivoli dieke di wone kpatɔŋ, ɔ zɔɔlnchigila wia wa.
- 22 Vuodiekemba ba yada di leenjinene wo, ni chigi ba zɔɔlɔŋ,
- 23 ta gbati ba a nyiŋ Sitaani bolɔŋ me; ta vuodiekemba di yalla ba lolbiati maglaha, ni chigi ba zɔɔlɔŋ, ta bi yallima ŋmaamɔŋ, ta da gbigi ba wɔbiatiti jigɔŋ.
- 24 Ɖmɔŋ nan biagi gbari ni ta ni kaan di nanna, ta keŋ yaa ni tugi ɔ niŋŋa chuulikpenkpɔŋ ma, ta ni kaan yaa wɔbiɔŋ, ta ni nan yaa sugɔfialɔŋ pam;

25 wɔnɔŋ vuodieke di yine Ɖmɔŋ balɔŋka ta gbatɪ tɪ tɪ Yɔmɔtɪen Yisa Masia wɪa wa, ɔ sina bɪrɔŋ aŋaŋ jɪlɪma aŋaŋ haɠɪrɔŋ aŋaŋ yiko, saŋa dieke di tɪanna wa, aŋaŋ lele gie, yaa gamma haahuu! Wusie.

Yuoridaguj

Yuoridaguj 1

- 1 Wudieke Yisa Masia die di yuorine a dagi maagina gbanƙu gie me. Dmuj die yina wa wurɗi mi di u dagi u tuntuntɓa wudieke di bala ka yi lele ke gie. Masia die tunj wa u malaka u tuntuntu Joon jigin, di u bali wa waha gie mana.
- 2 Die wa, Joon die di yuori dagi wudieke mana u yene, anj ka yi wudieke di nyina Dmuj jigin, ananj wudieke Masia di yuorine a dagi wa wa.
- 3 Vuodieke nuj mana di karɓna naazua wudieke di maagina gbanƙu gie me, sugufaluj yiwo u suti, ta vuodiekemba di wunnana wurɗi ta saagi, sugufaluj yiwo ba suti, dama sanja gbigiye muj di wurɗi gie mana yi.
- 4 Manuj Joon maaginana gbanƙu gie a yia Yisa Masia didusɗi diekemba di benne tigisi ayɓɓoyi wa di benne Asia tunjbanj ma. Dmuj vuodieke di benne, ta die beri, ta nan di beri yaa gamma haahuu wo, ananj haalti ayɓɓoyi di benne u naagbanɗi tunja ananj Yisa Masia yi ni sunjin ananj sugidɓaguj.
- 5 Wunuj Yisa Masia yiwo vuodieke di muɓɓinana Dmuj wa ananj wusie wo, ta bi yi vuodieke die di wolinne a hagi kuj me wo, ta bi yi tunjbanj gie naakpuma mana naanj wa. U chone ti ta tuo ti kuj a kpi a gbati ti a nyuj bianj ma,
- 6 ta yi ti biruj u naari ma vuodiekemba di yine kikaabtɓa, di ti tunj u Choon Dmuj tɓuma. Wunuj u sina biruj ananj haguɗuj yaa gamma haahuu. Wusie.
- 7 Yeye, u nan di bie nuɓmara sunj a kienj, vuonj mana nine nan daansi ye wo, ananj vuodiekemba die di tɓɓina wa gbanj. Sanja dieke u bala u kenj wo, tunjbanj gie vuosi mana nan kenj kuj u wa. || Wusie, ka nan senj yi die.
- 8 Ti Yomutienj Nabidie Dmuj, vuodieke di yalla haguɗuj mana, ta die beri, ta ye beri, ta nan kenj beri yaa gamma haahuu wo, wunuj u balala naa di, "Manuj n yine jaanj mana piilinj ananj ka kpatuj."
- 9 Manuj Joon vuodieke di yine ni nɓmba ta laguj ananj ni a dii wahala ananj suguru Yisa Masia wa wa, die n dina di dia ta muɓa Dmuj wa ananj ti Yomutienj wɓɓunaha wa, ba nagi muj a yaa muj a ga Patimosi tunjbanj dieke nyaanj di giline wo me.
- 10 Womi, Alasiri daanj kaani Dmuj Halkasika die di hagi n ma, die manj wunuj lɔlɔkpenkpuuj di donnana sɓa kantaŋ ta bala wa n kuŋ.
- 11 Die lɔlɔkɓ di baari di, "Maagi wudieke fu yene wo a yi gbanuj ma a nagi tunj a yi Masia didusɗin lagumuj ayɓɓoyi wa, di benne Efesusi tunj ma ananj Simirina ananj Pegamumi ananj Tiatira ananj Saadisi ananj Filadalifia ananj Lodisia tigisi ma wa."

- 12 Die man yinji di n ye vuodieke di balala wia a yia miŋ wa, womi die man ye salma popolisi jigizielikin ayɔpɔyi di zene.
- 13 A sunsun die man ye vuon di zene a nias dembin ta yeegi jayeekiwan ka sun a gbia ɔ naatala ta salma gbanɔ di bobɔ ɔ nyɔsun.
- 14 Ta ɔ sikpen zoosi di yanti siba gunɔnti, ta ɔ nine di su siba bolinyaan,
- 15 ta ɔ naatala di nyigisa siba kɔuti ba nagina a yi bolin me ta ɔ lolɔ di doma siba nyaakpuɔ di palala.
- 16 Ta pɔgli chɔmarisi ayɔpɔyi ɔ nuudiigin me, ta takoobi dieke di dinene ka nɔa ale di chabi ɔ nɔan ma, ta ɔ nine chaan die di chaan siba nɔmɔ di chaannana nɔmɔnɔasi dene wo.
- 17 Die n yene wo wo die man sun nan tungban ɔ nɔnɔa siba vuodieke di kpine. Die ɔ nagi ɔ nuudiigin a dɔsi n ma ta baari di, “Da va nɔmaamɔ yalla fu, manɔ n yine jaan mana piilin anan ka kpatɔ.
- 18 Manɔ n yine vuodieke di benne ɔ miivoli me, die n kpiye miŋ, ama lele, n bie wo n miivoli me yaa gamma haahuu, manɔ n yaa wa kun anan kpiilin hagɔn.
- 19 Die wia, maagi nyindiekemba fu yene lele gie, anan nyindiekemba di bala a yi kɔan chaan.
- 20 Chɔmarisi ayɔpɔyi dieke fu yene n nuudiigin me wo anan salma popolisi jigizielikin ayɔpɔyi wa lobɔn chɔan wɔnna: chɔmarisi ayɔpɔyi wa zie yi wa n didɔsɔba lagima lagima ayɔpɔyi diekemba di benne tigisi ayɔpɔyi wa malakasi, ta popolisi jigizielikin ayɔpɔyi wa dɔan di yi n didɔsɔn lagima lagima ayɔpɔyi wa.”

Yuoridagɔ 2

- 1 Ta vuodieke die n yene wo di bal miŋ di n maagi waha a yi ɔ didɔsɔ diekemba di lagɔna a bie Efesusi tɔn ma wa malaka di: Waha gie nyɔn wa vuodieke di pɔglana chɔmarisi ayɔpɔyi ɔ nuudiigin me wo, ta di dia chɔn salma popolisi jigizielikin ayɔpɔyi wa suku.
- 2 N siba ni tɔuma di sina dene, anan ni faasina tɔn die a dii suguru dene, ta siba a baari di ni ka yaala ni bemme anan vuobati, ta siba di ni magisi vuodiekemba di balala di ba yiwo n tuntuntɔba a ye miŋ, ta ye di ba yiwo nɔmɔnɔasi.
- 3 Ni dii wo suguru ta dii wahala pam n wia ama ta ka va miŋ.
- 4 Ama ni ban wɔnna: ni ka bi cho miŋ siba die ni wolinne a cho miŋ dene wo.
- 5 Ni tɔn die ni sina dene wo, ta vaa wɔbati yiile, ta yime wudieke die ni wolinne a yie ka vuna wa. Du yi ni ka va ni wɔbati, n nan ken ni jigin a nagi ni popoli jigizielikiri a nyɔn ka jigiberisikin.

- 6 Ama wudieke ni yinene an ka vuna yiwo naa; ni ka yaala wudieke Nikola vuosi di yinene wo, siba n gban di kana ka yaala dene wo.
- 7 Vuodieke di yalla tba, u wuɗ wudieke Dmuɗ Halikasika di balala ya Masia didusɗba naa! Vuodieke di nyaɗɗina nyaɗɗuɗ, wuɗuɗ maɗ nan yi wa sien di u dii miivoli nyɗnyuɗka diekamba di bene Dmuɗ jigɗ, jigidieke ba wasɗnana paradasi wa.
- 8 Ta vuodieke die n yene wo di bi bali muɗ di n maagi waha gie a yi u didusɗ diekamba di laguɗna a bie Simirina tuɗ ma wa malaka di: Waha gie nyuɗ wa vuodieke di yine jaɗ mana piiliɗ aɗaɗ ka kpatuɗ wa jigɗ, wuɗuɗ die u kpine ta bi haɗ kuɗ me wo.
- 9 N siba ni wahala diile wa, ta bi siba a baari ni yiwo zoolntieliɗ, ama wusie, Dmuɗ jigɗ nuɗ ni yiwo nyintitieleɗ. N siba a baari vuosi batan bala a chusa ni saara, ta bi baari di ba yiwo Juu vuosi, ama ta ka yiye, ba yiwo Sitaani vuosi.
- 10 Ni da chiguma gmaamuɗ aɗaɗ wahala dieke ni bala ni dii wo. Sitaani nan va aɗ ba yigi ni batan a yi dansarika ma, di ba magisi ni a ye, aɗ ni dii wahala a ga tuɗ daraa ban. Ama du yi kuɗ gban ni yi muɗ yada ta n nan yi ni piini dieke di yine miivoli.
- 11 Vuodieke di yalla tba, u wuɗ wudieke Dmuɗ Halikasika di balala a ya Masia didusɗba naa! Vuodieke di nyaɗɗina nyaɗɗiku gie, wuɗuɗ u kaan ye kuɗ dieke di gutina bule wo.
- 12 Ta vuodieke die n yene wo di bi bali muɗ di n maagi waha gie a yi u didusɗ diekamba di laguɗna a bie Pegamumi tuɗ ma wa malaka di: Waha gie nyuɗ wa vuodieke di yalla takoobi dieke di yalla nuadiike ale wo jigɗ.
- 13 N siba jigidieke ni benne wo yiwo jigidieke Sitaani di yine naan. Ama ni ye du muɗ muɗ; sanɗa dieke die ba kenne kus Antipasi, vuodieke di yine n siaratien aɗaɗ wusie wo, ni gban gban tigidieke Sitaani di benne wo, sanɗa mi gban, die ni ka zeti n sien.
- 14 Ama wusie, wa bita ni yi a chusɗ: vuosi batan bene ni suɗ a du Balaami daguɗ, vuodieke die di dagina Balaki u bala u yi die a vaa Izara vuosi yi ban ta vaa ba die nyindiiki dieke ba nagina a yi gminaha ta bi vaa ba yie daakpana aɗaɗ hogokpana tsuma aɗaɗ tan.
- 15 Die gban gban ni yalli vuosi batan ni suɗ ta ba di Nikola vuosi daguɗ.
- 16 Die wa, ni vaa ni wubiati yiile, di daa die, n nan ken ni jigɗ lele a wagi aɗaɗ banuɗ vuosi mi aɗaɗ takoobi dieke di nyina n nuan ma wa.
- 17 Vuodieke di yalla tba, u wuɗ wudieke Dmuɗ Halikasika di balala ya Masia didusɗba naa! Vuodieke di nyaɗɗina nyaɗɗiku gie, wuɗuɗ maɗ baan n yi loburuɗ ma nyindiike dieke ba wasɗnana maanaha aɗ u dii, ta bi yi wa tanyali dieke saan haaluɗ di maaguna ka ma wa ta vuon ka siba wa, sie vuodieke di tuone nyuna ma.

18 Ta vuodieke die n yene wo di bi bali miŋ di n maagi waha gie a yi u didusiri diekemba di laguna a bie Tiatira tuŋ ma wa malaka di: Waha gie nyuŋ wa Dmiŋ Bʉadembike vuodieke nine di sina siba bolinyaan, ta u naatala di nyigisa siba kusiti dene wo jigin.

19 N siba wudieke ni yinene miŋ, ta siba ni yalla choti dene, ta bi siba ni yalla yada dene, ni tsuma anan ni yalla hanta dene, ta bi siba di lele, ni tuma a tan die ni wolinne a tuma dene wo.

20 Ama ni wɔbiŋ yiwo naa: ni tuo wo hogu dieke ba wasnana Jezebeli wa, vuodieke di chibinana nmunchibisi di u yiwo Dmiŋ naazua wa. U daga miŋ ta gaama n tuntuntiba ba yie daakpana anan hogukpana tsuma ta die nyindiiki diekemba ba nagina yi ba nmina.

21 N yi wa wa sanja di u tarigi u berin, ama u ka saagi di u vaa u daakpana tsumaha.

22 Die wa n nan nagi wa a taan yuagiti gado me, wunin anan vuodiekemba di laguna a tuma diginti tsumaha nan dii wahala pam. N nan yi die lele, ntaala ba vaa ba wɔbiati mi yiile.

23 Ta n nan kus vuodiekemba di dina wa wa mana, an n didusiriba mana summa siba di manin n yine vuodieke di sibina vuota mana sun anan u sunanyile. Ta n nan yinji tuŋ vuon mana yaa gamma u tsuma di sina die.

24 Ama ni vuodiekemba di talina Tiatira tuŋ ma ta ka di hogu wa gie nmunchibisi dagiku ta ka bi di dagi dieke vuosi batan di wasnana Sitaani wɔlbirikaha dagiko, ninin man bala ni, di n kaan nagi chiidunsa a chii ni.

25 Ama ni faasi a yigi wudieke ni yalla wa a yalla ken ken a ga tugi sanja dieke n bala n ken wo.

26 Vuodiekemba di nyanhina nyanhiku gie, ta yie wudieke n yaalala a ga tugi kpatiku n nan yi ba yiko dieke chanchaan die n tuone a nyuŋ n Chua jigiri: N nan vaa ba yallima yiko tungbanka gie buurin mana mana ma, ta ba nan pogul ba anan hagin ta nan biagi chusisi ba siba fu naana nagi kusiti daanbanin a nga gbiesi a nmaba die wo.

28 N nan bi yi ba sanja mi sukuleelin nmaarin.

29 Vuodieke nin mana di yalla tiba, u wun wudieke Dmiŋ Halkaska di balala a ya Masia didusiriba naa.

Yuoridagin 3

1 Ta vuodieke die n yene wo di bi bali miŋ di n maagi waha gie a yi u didusiriba di bene Saadisi tuŋ ma wa malaka di: Waha gie nyuŋ wa vuodieke di pogilina haaliti ayupoyi di janna Dmiŋ wa ta yalla chinmarisisi ayupoyi wa jigin. N siba wudieke ni yinene miŋ, ni su siba vuodiekemba di yine miŋ yada, ama wusie nin ni ka bi yi miŋ yada.

- 2 Die wia, ni hagi a kpanji ni gban ta da vaa yada dieke di talina kpi kpati, dama ni yinene wudieke ka suule Dmij nine.
- 3 Die wia, ni tunsima wudiekemba die ba daguna ni wa anan wudieke die ni wunna wa, ta dia ha ta vaa ni wublatiti. Du yi ni ka tarigi ni berin, n nan ken siba gaaru ta ni kaan di siba sanja dieke n balla n ken, ta datu ni tba.
- 4 Ama ni batan bene Saadisi tin ma ta ba sugiti di wo diginti. Banin bala ba yeegi nyinyeekiyala ta banin ba anan min di lagin a chun, dama ba mu min anan die wia.
- 5 Ta vuodiekemba di nyanjuna nyanjikun nan ken yeegi nyinyala siba naa, ta n kaan ken a vuar ba saara a nyin miivoli haaltielin gbanjun ma. Ta n nan ken bal yaalin ma di ba yiwo n suti n Chua Dmij anan u malakasi ninja.
- 6 Vuodieke di yalla tba, u wun wudieke Dmij Halkaska di balala a yia Masia didusirba naa.
- 7 Ta vuodieke die n yene wo di bi bal min di n maagi waha gie a yi u didusirba di bene Filadalifia tin ma wa malaka di: Waha gie nyin wa vuodieke di yine Kastien ta yi Wusietien wo jigin. Wunin u yalla naakpun Davidi yiko safibinni, ta u ken yuori sanjan vun wori a ban biagi a ligi ke, ta u ken ligi vun wori a ban biagi a yuori ke.
- 8 N siba ni tsuma di sina die. Ye, n yuori wo sanjan a zien ni ninja ta vun wori a ban biagi a ligi ke. N siba di hagin dieke ni yalla wa ka dala, ama die yori, ni ye di wa n dagkun, ta ka chiisi di ni ka siba min.
- 9 Ama vuodiekemba di yine Sitaani vuosisi, nmunchititilibe ta chiba wia di ba yiwo Juu vuosisi ama ta ka yiye wo, n nan vaa ba ken gbirigi ni ninja ta summa a baari n sen cho ni min.
- 10 Dama ni dina n miraha ta dii suguru n wia naa, n nan minji a pogiti ni min amu ni kaan ken juu wubia dieke di bala ka ken magisi tinjanja gie vuosi mana naa.
- 11 N kien min lele ke gie, die wia ni minji pogiti jadieke ni yalla, amu vun kaan gbati ni nyari mi.
- 12 Vuodiekemba nin di nyanji nyanjikun gie, n nan yi be Dmij juoku zaantalun, ta ba kaan ken nyin ka ma. Ta n nan bi maagi Dmij saan ba ma, ta maagi Dmij tin saan ba ma, Dmij tka yiwo Jerusalemi haali dieke di bala ka nyin arzanna ma Dmij jigin a ken sun tinjanja gie me wo. N gban n nan maagi n saan haalin a dust ba ma.
- 13 Vuodieke di yalla tba, u wun wudieke Dmij Halkaska di balala yia Masia didusirba naa.
- 14 Ta vuodieke die n yene wo di bi bal min di n maagi waha gie a yi u didusir diekemba di lagin a bie Lodisia tin ma wa malaka di: Waha gie nyin wa

vuodieke saanɔ di yine Wusie wo jigin, ta bi yi siaratien dieke di yine wusietien ta miɔɔɔ yie siaravuna wa, ta bi yi jadieke mana Dmiɔ di naanna sikpenɔtien wo.

15 N sɔba ni tɔuma di sina die, ta bi sɔba ni sina die, ni ka sunsi ta ni ka bi tuuli, ama n tiɔ nan di yaala ni yi a kaani.

16 Ama ni kana ka tuuli yaa sunsi wa wia, n baanɔ tɔri ni miɔ a nyɔɔ n nɔan ma a taan.

17 Niɔniɔ ni bala miɔ di ni yiwo nyintitielin, di ni yalli wa nyindiekemba mana ni yaalala, ta ni ka waari jaan, ama ni ka sɔba ni yalla sugichɔɔsiɔ anan zɔɔɔɔ dene. Ni yiwo zɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta chɔɔɔ yɔri, ta bi yi yusi.

18 Die wia, n kpaama ni miɔ di ni daa salma dieke di yine salma wusie a nyɔɔ n jigin ta sen yi nyintitielin. Ni bi daa nyinyeekiyaala a yeegi a ligi ni viivi. Ni bi daa nine kpaanɔ a yi ni nine me amɔ ni nan di yese.

19 Vuodiekemba mana n chone, n kpaama ba miɔ ta data ba tɔba. Die wia, ni vaa tumbati ta da laalma.

20 Ni wɔmma, n zie wo sanɔari ma a kpaasa gɔɔɔɔɔ, vuodieke mana di wɔnna n lɔɔɔ ta yuori gɔɔɔɔɔ, n nan kenɔ juu ta manɔ anan wa nan lagɔɔ dii.

21 Vuodieke di nyanɔɔina nyanɔɔiku gie, n nan yi wa sien di ɔ kenɔ guti a kala anan miɔ n naara gbanɔ ma, sɔba n nyanɔɔina nyanɔɔiku mana ta lagɔɔ kalti n Chɔa Dmiɔ naara gbanɔ ma wa.

22 Vuodieke di yalla tɔba, ɔ wɔɔ wudieke Dmiɔ Halkasika di balala ya Masia didusɔɔɔba naa.

Yuoridagɔ 4

1 Naa mana kɔanɔ chaanɔ manɔ bi ye ta arzanna ma gɔɔɔɔɔ di yuorine. Ta manɔ bi wɔɔ lɔɔ dieke n wolinne wɔɔ ta ka bala wia a ya miɔ wa, ta su sɔba kantanɔ di, “Kenɔ jɔɔɔɔ gie anɔ n dagi fɔ wudieke di bala ka yi naa kɔanɔ chaanɔ.”

2 Lele womi, Halkasika di hagi n ma, ta manɔ ye vuonɔ di kalti naagbanɔɔ ma arzanna ma,

3 ta ɔ nine chaanɔ di nyigisa sɔba taɔ diekemba ba wasinana jasipa anan kaneliani wa, nuɔmajɔɔɔɔ di taanɔ gilinɔ naagbanɔɔ ta faasi nyigisa.

4 Ta naagbanɔɔ banɔɔɔ-le anan anusa di dua a gilinɔ naagbanɔɔ. Ta nyinɔɔɔ banɔɔɔ-le anan banusa di yeegi nyinyeekiyaala ta bubi salma sibubisi, ta kalti naara gbanɔɔ banɔɔɔ-le anan anusa wa ma.

5 Ta nuɔnyigisiɔ anan wati anan nuɔnatiɔ di nyɔɔ naagbanɔɔ ma. Ta popoli ayɔɔɔɔɔ di lagɔɔ die naagbanɔɔ nuɔɔa, hanɔɔ a yine Dmiɔ Haalɔɔ ayɔɔɔɔɔ wa.

6 A bi guti, jaanɔ kaani die di dua naagbanɔɔ nuɔɔa ta su sɔba miɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ta nyigisa sɔba nyaasiga. A bi taanɔ gilinɔ naagbanɔɔ die yiwo nyinti anusa

diekemba die di yine nyinvugiti ta die yaa nine pam a niŋŋa aŋaŋ a kuasi mana.

7 Ta bumbunŋaŋ jaabu die niasɩ wa naachigɩŋ, jadieke die di gutna bule wo ma die niasɩ wa naaraŋ, vuodieke die di gutna butaa ma diaŋ nine chaŋ di niasɩ vuota nine chaŋ, ta jadieke die di gutna bunusa wa diaŋ di niasɩ kpajusɩŋ dieke di yugunana.

8 Ta nyinvugiti anusa wa gie die di yaa chobiti ayuaba yuaba, ta die bi yaa nine pam ba nyiŋgbaniŋ luga luga mana mana. Ta ŋmintuasi aŋaŋ yuŋ mana a ka vasa yɩla chɩala. Ba ŋaŋa chɩa di, “Kasi, kasi, kasi yine ti Yɔmɔtɩeŋ Nabitie Dmɩŋ vuodieke di yalla hagiŋŋa mana ta die beri, ta ye beri ta nan keŋ beri haahuu wo.”

9 Saŋŋa dieke nyinvugiti anusa wa di keŋ yɩa vuodieke di kalla naagbanɩku ma ta beri yaa gamma haahuu aŋwaasi aŋaŋ biriŋ aŋaŋ pɩmpagiŋ,

10 saŋka mi nyiŋkuraha banɩsi-le aŋaŋ banusa wa nan nan vuodieke di kalla naagbanɩku ma wa niŋŋa, ta jama wɩniŋ vuodieke di bene haahuu wo. Die ba bi vuari ba sibubisisi a dɩaŋ naagbanɩku niŋŋa ta bala di,

11 “Ti Yɔmɔtɩeŋ Nabitie Dmɩŋ, di mu di ti jiaŋ fu ta yi fu jɩlɩma aŋaŋ biriŋ dama funiŋ die fu naanna jaŋa mana Fu dɩŋŋɩ wɩa ta nyindieke mana fu naanna di yaa miivoli.”

Yuoridagi 5

1 Die maŋ bi ye vuodieke di kalla naagbanɩku ma wa di pɔgilina gbanɩbɩkiŋ aŋaŋ u nuudiigiŋ, ta gbanɩku di yaa maagiŋ ka niŋŋa aŋaŋ ka kuasi mana, ta ba nagi tiŋ sugiti a mari ka nuasi ta bɩbika.

2 Mi maŋ ye malaka dieke di yalla hagiŋŋa, ta u muɩla aŋaŋ lɩlɩkpenɩkɩŋ di, “Mɩna mɩna di u vuari gbanɩbɩka gie a yuori he?”

3 Ama vuoni die wori arzanna ma yaa tiŋgbaniŋka gie me yaa kpiile tigiŋ ta mu di u forisi gbanɩbɩka a daansi ka suŋ.

4 Ta maŋ kuŋ pam dama vuoni die di worine a baŋ biagi a forisi gbanɩbɩka a daansi ka suŋ wɩa.

5 Ama ta nyiŋkuraha wɩnyɩ die di bali miŋ di n da kumma, di n daansima vuodieke di nyina Juda maariŋ ma ta u saŋ di du Juda Naachigiri, vuodieke di yine naŋ Davidi Haagɩkɩkɩŋ ta nyaniŋi wuŋ mana wa, wɩniŋ u yine vuodieke di baŋ biagi vuari sugititi ayɩpɩyɩ wa ta yuori gbanɩbɩkaha.

6 Ta maŋ ye Yiipɩli di zene a gbigi naagbanɩku, ta nyinvugititi anusa wa aŋaŋ nyiŋkuraha di zie a giliŋ wo; ta Yiipɩlika die di su sɩba Yiipɩli dieke ba kuna ama ta ka hagi kuŋ me wo; ta yalli yula ayɩpɩyɩ ta bi yaa nine ayɩpɩyɩ diekemba die di yine Dmɩŋ Haalɩti ayɩpɩyɩ diekemba u tunnana ba tiŋgbaniŋka gie mana ma wa.

- 7 Ta Yiipɔlka die di ga tuo gbanɔɔbɔkiri a nyɩ nyɩ vuodieke die di kalla naagbanɔku ma wa nuudiigin me.
- 8 Die ɔ kenne tuo gbanɔɔbɔkiri sanɔa dieke wo, nyinvugiti anusa wa anan nyɩnkuraha banɩ-le anan banusa wa di gbirigi ɔ nɩnɔa. Ta nyɩnkuraha mana die pɔgɩ wa goojii anan salma tɩmbala ta nyɩnyɩɩɩ diekemba die di zene Dmɩɩ vuosi jɩɩɩɩ nan ma di suuli tɩmbalaha.
- 9 Die ba chɩa wa yɩlhaalin a yi Yiipɔlka di, “Fɩnɩɩ fɩ mɩna di fɩ tuo gbanɔɔbɔkiri a vɩari ka sugiti ayɩpɔyi wa dama die kpiye mɩɩ ta nagi fɩ zɩɩ a daa vuosi a yi Dmɩɩ vuosisi nyɩɩ wa buurin mana ma anan jabalikɩɩ mana ma, anan maarin mana ma, anan tɩngbanɩka gie naara mana ma.
- 10 Ta fɩ bi vaa ba yi fɩ naari ma vuodiekemba di yine kɩkaabitɩba di ba tuma Dmɩɩ tɩɩma; ba sɩna tɩngbanɩka gie vuosisi.”
- 11 Naa kɩanɩ chaanɩ manɩ bi daansi a ye malakasi tuse tuse, ta bi wɩɩ ba lɩlɩ ta ba taanɩ gilin nyinvugiti anusa wa anan nyɩnkuraha anan naagbanɩku.
- 12 Manɩ wɩɩ ba balala anan lɩlɩkpuma di, “Yiipɔlka die ba kɩna ta ɔ bi hagi wa wɩnɩɩ ɔ mɩna ɔ tuo haginɩ anan nyinti anan yan anan nyanɩɩɩ anan jɩlma anan birɩɩ anan pɩmpaginɩ!”
- 13 Ta die manɩ wɩɩ nyindiekemba mana Dmɩɩ die di naanna a bie nɩmɩsikpen anan tɩngbanɩka gie anan kpiile tigin, anan nyindieke di benne mɩgɩkpuma sɩɩ mana, di balala di, “Pɩmpaginɩ anan jɩlma anan birɩɩ anan haginɩ mana bie wo vuodieke di kalla naagbanɩku ma wa jigɩɩ anan Yiipɔlka jigɩɩ yaa gamma haahu.”
- 14 Ta nyinvugiti anusa wa di saagi ta baari di, “Wusie.” Ta nyɩnkuraha mana die di gbirigi Dmɩɩ anan Yiipɔlka nɩnɩ a janɩ ba.

Yuoridagin 6

- 1 Naa kɩanɩ chaanɩ manɩ ye Yiipɔlka di vɩarinɩ tɩɩ sugiti ayɩpɔyi wa kaani, ta manɩ wɩɩ nyinvugiti anusa wa wɩnyɩ lɩlɩɩ ka su sɩba nɩnatɩɩ ta wa, di, “Keɩ.”
- 2 Manɩ daansi a ye duunɩɩɩɩ, ta vuodieke di jɩalɩna ka wa di pɔgɩ tɩɩ, ta ba yi wa naanɩ sibubinɩ ta ɔ nyɩɩ a yi haginɩɩ di ɔ wagi a nyanɩɩɩ jaanɩ mana.
- 3 Ta Yiipɔlka die di bi vɩari sugitɩ die di gutɩna bule wo ma, die manɩ wɩɩ javuonɩ dieke di gutɩna bule wo ma lɩlɩɩ ta ɔ wa di, “Keɩ.”
- 4 Die manɩ ye duunɩɩɩɩ di nyɩɩ a zie, ta ba yi vuodieke di jɩalɩna ka wa haginɩ di ɔ vɩari sugɩɩɩɩ a nyɩɩ tɩngbanɩka gie me, ta vaa vuosi kuma ba chanchaalɩɩ, ta ba bi yi wa takoobikpenɩɩ.
- 5 Ta Yiipɔlka die di bi vɩari sugitɩ dieke die di gutɩna butaa wa ma, ta manɩ bi wɩɩ javuonɩ dieke die di gutɩna butaa wa ma di wana di, “Keɩ.” Ta manɩ ye

duusɔbilɩŋ dɩ zene mi, ta vuodieke dɩ ʒʌlɩna ka dɩ pɔgɩɩ ʒadieke ba nagɩna a magɩsa nyɩntiti ʊ nuuŋ me.

6 Ta maŋ wuŋ natɩŋ aŋ ka sɩ sɩba lɔlɩŋ ta nyuŋ wa nyɩnvugɩtiti banɩsa wa jɩgɩŋ dɩ, “Paanɩ zaa kpɩlbɩŋ yiwo daaŋ tune, ta kawuŋta kpɩlbɩsɩ butaa dɩaŋ dɩ yi dabalɩmɩŋ tune; ama da chusɩma kpaabu aŋaŋ daabu.”

7 Ta Yiipɔlɩka dɩ bɩ vuari sɔgɩttɩ dieke dɩ gɩtɩna bunɩsa ma wa; ta maŋ wuŋ lɔlɩŋ dɩ nyuŋ ʒavuonɩ dieke dɩ gɩtɩna bunɩsa wa ma ʊ wa dɩ, “Keŋ.”

8 Die wɩa maŋ ye duuyɩalɩmɩnɩŋ, ta ba wasa vuodieke dɩ ʒʌlɩna ka wa Kuŋ; ta kpiile tɩgɩŋ dɩaŋ dɩ dɩ ʊ kuŋaŋ, ta ɔmɩŋ dɩ yi ba yiko dɩ ba kuɩ tɩŋgbaŋka gie vuosi puole bunɩsa ma kaani, dɩ ba kuɩ ba tɔntɩ ma aŋaŋ kɔŋ aŋaŋ yuagɩta ma, ta bɩ yi tɩŋgbaŋka gie dɔmbɩatɩ kuɩ ba batɩŋ.

9 Ta Yiipɔlɩka dɩ vuari sɔgɩttɩ dieke dɩ gɩtɩna bunɩsa wa ma, ta maŋ ye vuodiekemba vuosisi die dɩ kuna die ba muɩɩnana ɔmɩŋ wɩaha wɩa wa, aŋaŋ die ba daɣɩnana Masia wɩwɩnaha wɩa, ta ba bie wo koriku chɩaŋ ma,

10 ta die faasi nata ŋmuŋsikpeŋ dɩ, “Tɩ Yɔmɩtɩeŋ Nabitɩe ɔmɩŋ, fuŋuŋ vuodieke dɩ yɩne sɔgɩyɩalɩntɩeŋ ta bɩ yi wusɩetɩeŋ wo, lɩɩta ka baa ka yuasi ta fu ye dɩi tɩŋgbaŋka gie vuosisi sariya ta datɩ ba tɩba, ba kuna tɩ wa wɩa?”

11 Die wɩa ʊ yi ba mana nyɩnyeeikiwagi yɩala, ta balɩ ba dɩ, “Nɩ voosime ta chusɩma saŋŋa dieke ba balla ba keŋ a kuɩ nɩ tɩntuŋ chanchaalɩŋ, aŋaŋ nɩ numballɩ a kpɩta wa, sɩba die ba kuna nuŋuŋ dene wo.”

12 Ta maŋ bɩ ye Yiipɔlɩka dɩ bɩ vuari sɔgɩttɩ die dɩ gɩtɩna buyuaba wa ma; ta tɩŋgbaŋ die dɩ dɔŋ pam, ta ŋmuŋnɩ dɩ sibi lɩmm, chuŋ dɩaŋ dɩ ŋmuŋnɩ sɩba ʒɩŋ.

13 Ta chuŋmarɩsɩ dɩ nyuŋ ŋmuŋsikpeŋ a keŋ nan tɩŋgbaŋ sɩba buɩɔgɩsɩŋ dɩ ŋaana nɩga kɩnkamɩŋ, ta ka nyuŋnyuŋka dɩ nanna die wo.

14 Ta ŋmuŋsikpeŋ dɩ piili piili sɩba gbanɩŋ ta bia, ta kunkoge aŋaŋ tɩŋgbaŋ diekemba nyaanɩ dɩ gilɩne mana dɩ taari nyuŋ jɩgidiekemba a wone beri wo.

15 Die wɩa, tɩŋgbaŋka gie naakpuɩma, aŋaŋ vuokpuɩma, aŋaŋ sojasi sikpenɩtɩelɩŋ, aŋaŋ haɣɩrtɩelɩŋ aŋaŋ vuonɩ mana, vuodiekemba dɩ yɩne yɔŋɩsɩ aŋaŋ vuodiekemba dɩ sɩna ba gbanɩ ta ba mana dɩ chɩgɩ juu tana vuɩrtɩ ma aŋaŋ tana chɩasi ma,

16 ta die wa tankpenɩkpumaha aŋaŋ tanaha dɩ a nan ba ma amɩ vuodieke dɩ kalɩna naagbanɩku ma kaanɩ bɩ ye be, ta Yiipɔlɩka dɩaŋ kaanɩ bɩagi a datɩ ba tɩba.

17 Dama vuodieke dɩ kala naagbanɩku ma aŋaŋ Yiipɔlɩka sɩnyuŋuŋ daakpenɩkpunɩ daari tuɣɩya muŋ, ta vuonɩ wori a baanɩ bɩagi zie sɩnyuŋuŋku nuŋŋa.

Yuoridagɩ 7

- 1 Naa kʋaŋ chaŋ maŋ ye malakasi banusa ta ba zie tɔŋbaŋka gie luŋa anusa wa ma, ta pɔguli bulɔgisi dieke di nyina luŋaha mana mana ma wa, di a da nɔguma tɔŋbaŋka gie me, yaa mʉgikpuma ma, yaa tɔŋ kaani ma.
- 2 Saŋka mi maŋ ye malaka wɔnyi di nyina ŋmɔŋ pɔsɔŋ chaŋ ta pɔguli magɔlɔŋ dieke di yine miivolitien Nabidie Dmɔŋ suti wa; ta keesi aŋaŋ lɔlikpenkpuŋ ta wa malakasi banusa diekemba Dmɔŋ di yina ba sien di ba chʋsɔ tɔŋbaŋ aŋaŋ mʉgikpuma wa.
- 3 Ŭ baari di “Da chʋsɔ tɔŋbaŋka gie yaa mʉgikpumaha yaa tʉsisi ntaala ti wolɔŋ yi magɔlɔŋ a yi Dmɔŋ tɔntɔntɔba die mana ma.”
- 4 Ta maŋ wɔŋ vuodiekemba ba yine Dmɔŋ magɔlikɔ a yi be wo busɔŋ, ba yi vuosi tuse kɔbɔga aŋaŋ baŋisi-nusa aŋaŋ banusa, vuodiekemba die di nyina Izara buuriŋ mana ma.
- 5 Ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ bale di nyɔŋ Juda maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Rubeni maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Gaadi maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Asiri maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Nafitali maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Manase maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Simiani maarɔŋ ma ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Liiva maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Isakari maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Sebuluni maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale di nyɔŋ Josefu maarɔŋ ma, ta vuosi tuse baŋ aŋaŋ ale diaŋ di nyɔŋ Benjamani maarɔŋ ma.
- 9 Ka kʋaŋ chaŋ maŋ ye kpɔkpaan ta ba wo busɔŋ, ta ba nyɔŋ tɔŋbaŋka gie tɔgisi mana ma aŋaŋ buuriŋ mana ma, aŋaŋ maarɔŋ mana ma, aŋaŋ jabalikɔŋ mana ma, ta ba yeegi nyiŋyeekiwagi yiala ta zie naagbanɔkɔ aŋaŋ Yiipɔlika nɔŋŋa, ta pɔguli vaati ba nuusisi me ta keese aŋaŋ lɔlikpuma a bala di,
- 10 “Gbatitaanɔŋ nyɔŋ wa ti Nabidie Dmɔŋ vuodieke di kalla naagbanɔŋ ma wa, wɔnɔŋ aŋaŋ Yiipɔlika jiginiŋ.”
- 11 Ta malakasi mana di taan giliŋ naagbanɔkɔ, aŋaŋ nyɔŋkɔraha aŋaŋ nyinvugiti anusa wa a zie, ta nan bubi tɔŋbaŋ naagbanɔkɔ nɔŋŋa ta jian Dmɔŋ ta baari:
- 12 “Wusie, pɔmpaguŋ, aŋaŋ birɔŋ aŋaŋ yan aŋaŋ aŋwaasi aŋaŋ julma aŋaŋ hagɔŋ aŋaŋ yiko yiwo ti Nabidie Dmɔŋ suti yaa gamma haahuu. Wusie.”
- 13 Ta nyɔŋkɔraha wɔnyi die di piast mɔŋ di, “Ta vuodiekemba di yeeginene nyiŋyeekiwagi yialaha yiwo bamba, ta nyɔŋ sia?”
- 14 Maŋ yinɔŋi a bali wa di, “Jakɔsɔŋ, fɔnɔŋ fu sɔbina ama manɔŋ n ka sɔba.” Ta ɔ bali mɔŋ di, “Vuosi gie nyɔŋ wa wahali kpenkpuŋka ma, ta suguri ba nyiŋyeekiwagiti Yiipɔlika zɔŋ ma ta a yiantɔ.

15 Die wɔa, “Ba zie Ɖmɩŋ naagbaŋkɩ nɩŋŋa a tuma yɩa wa ŋmɩntɩvasɩ aŋaŋ yuŋ, ɔ jamɩŋ juoku sɩŋ, ta wɩnɩŋ Ɖmɩŋ vuodieke di kalɩna naagbaŋkɩ ma wa nan di bie aŋaŋ ba ta ɔ ligisiŋ nan lige be,

16 ta kɔŋ yaa nyanyuule kaŋ bi yigi be, ta ŋmiine yaa tuuli kpeŋkpeŋ kaŋ bi juu ba nyɩŋbanɩŋ,

17 ta Yiiɔlɩ dieke di benne naagbaŋkɩ nɩŋŋa wa nan gbarɩ ba, ta yaa ba ga bulu dieke di yɩnana miivoli wo jigiŋ, ta Ɖmɩŋ nan chuti ba nɩntaanti mana.”

Yuoridagɩ 8

1 Saŋŋa dieke Yiiɔlɩka di vɩarɩna tuŋ sɩgtɩ dieke di gutɩna buyɩpɔyɩ wa ma, arzanna ma di tari sigisigi, a yɩvasɩ bita.

2 Ka kɩaŋ chaŋ maŋ ye malakasisi bayɩpɔyɩ die di zene Ɖmɩŋ nɩŋŋa wa di tuo kantana ayɩpɔyɩ.

3 Ta maŋ bi ye malaka gaŋ di pɔgɩlɩna salɩma tɩmbalɩ a ga zie koriku nɩŋŋa. Ta Ɖmɩŋ di yɩ wa nyɩŋnyɩsɩga pam di ɔ nagi gutɩ Ɖmɩŋ vuosi mana jɩsɩsɩŋ ma a nagi dust salɩma koriku dieke di zene naagbaŋkɩ nɩŋŋa wa a yɩ Ɖmɩŋ.

4 Ta nyɩŋnyɩsɩgaha nyusi aŋaŋ Ɖmɩŋ vuosisi jɩsɩsɩŋ di nyɩŋ malaka dieke di zene Ɖmɩŋ nɩŋŋa wa nuusi me a jɩalɩ ga ŋmɩŋsikpeŋ.

5 Ta malakaka di nagi salɩma tɩmbalɩka a vɩarɩ bolɩŋ koriku me a suuli salɩma tɩmbalɩka a siti taŋ tuŋbaŋka gie me. Ta nuŋ di nati, ta wati di nan, ta nɩnyɩgisiŋ di nyɩgɩsa, ta tuŋbaŋ di dɔŋ.

6 Ta malakasi bayɩpɔyɩ diekɩmba die di pɔgɩlɩna kantanaaha die di yɩ siri di ba wɩ ba kantanaaha.

7 Die bumbɩŋaŋ malakaka die di wolinne a wɩ ɔ kantaŋ, ta nutana aŋaŋ bolɩŋ die di laguŋ aŋaŋ zɩŋ ta nan tuŋbaŋka gie me, ta tuŋbaŋka gie puole butaa ma kaani di dii, ta tɩsɩ puole butaa ma kaani diaŋ di dii bolɩŋ, ta hɩsɩsɩnsa mana di dii bolɩŋ.

8 Malaka dieke di gutɩna bule wo ma diaŋ di wɩ ɔ kantaŋ ta ba taa jaŋ sɩba taŋkpeŋkpeŋ, ta die die sɩba bolɩŋ, ta die keŋ nan tuŋbaŋka gie mɩgɩkpɩma mana ma, ta mɩgɩkpɩmaha puole butaa ma, puole kaani di tariɩ a yɩ zɩŋ,

9 nyɩndieke mana die di benne mɩgɩkpɩmaha nyaati ma puole butaa ma, puole kaani di kpi kpi, ta haarti diekɩmba die di benne mɩgɩkpɩmaha nyaati ma, puole butaa ma, puole kaani di chɩsɩsɩ.

10 Malaka dieke die di gutɩna butaa wa ma die di wɩ ɔ kantaŋ, chɩŋmarɩ kpeŋkpeŋ die di dinene sɩba bolɩŋ die di nyɩŋ ŋmɩŋsikpeŋ a keŋ nan tuŋbaŋka gie mɩga aŋaŋ ka nyavɔrtɩ puole butaa ma kaani ma.

11 (Chijmarku gie saan die yiwo “Tuaŋ.”) Ta nyaabu puole butaa wa ma, puole kaani di tua, ta vuosi pam die di nyune nyaabu die di kpi, dama nyaabu die di tuana wa.

12 Malaka die di gutina bunusa ma die di wina u kantani, nmij anan chij anan chijmarisi die di puole butaa, jaan di nigi ka puole butaa wa, puole kaani di sibi. Ta chaanij dieke di jaana chaana nmintuasi wa puole butaa wa ma puole kaani di sibi, ta chij anan chijmarisi die di chaana yuku puole butaaa wa ma kaani die ka chaana.

13 Sanja mi man ye kpaligikpenkpiij di yuginana nuumara ma, ta keesi anan lolikpenkpiij di, “Wubian, wubian, wubian, malakasi bataa dieke di tialna wa di ken wu ba kantana sanja dieke wo, wubian nan di bie tingbanja gie vuosi me.”

Yuoridagij 9

1 Ta malaka dieke di gutina bunu wa di wu u kantan, ta man ye chijmarij di nyij nmijnsikpen a ken nan tingbanja gie me, ta ba yi wa voru dieke di golinne ta wo chian wa saafi.

2 Ta chijmarku di yuori voriku ta nyusi di nyina ka ma ta su siba bolikpenkpiij nyusi, ta nyusi mi di ligi nmintu, ta tingbanja gie di sibi.

3 Ta sankpara di nyij nyusi mi a ken suu tingbanja gie me, ta Dmij di yi ha hagiin siba chiakuriti di yalla hagiin dene tingbanja gie me wo.

4 Ta Dmij di bali ha di a da chusuma huuti yaa tusti vaati, ama ta mugisi vuodiekemba di wone wunij Dmij magilij ba die me wo.

5 Dmij die di yi ba nuan di ba da ken kus vuosisi ama ta mugisi be a ga tugl chuti anu, di yi ba duj vuon ka nan di tua siba chiakurij dumij.

6 Sanja mi vuosi nan di yaala sie dieke ba baan nan daagi kpi ama ba kaan ye, ta ba nan di yaala ba kpi, ama kun nan chigi ta va ba.

7 Sankparaha gie su siba duune di jaana yie siri di ba tuoli ton dene wo, ta yeegi jadieke di niasina salma naan sibubij, ta ba ninechaan di niasi vuota ninechaan,

8 ta ba zoosi di niasi hoon zoosi, ta ba nyina di niasi naachigij nyina.

9 Ta ba yeegi jakagikij ka niasi kusu a kagi ba nyua, ta ba chobiti di yie wati siba ton duune diekemba di jaana yie siri di ba ga tuoli ton ta data toriku ka yie wati dene wo.

10 Ta ba chajua die di yalli tuaŋ ka su siba chiakuriti tuaŋ, ta a tuabu di yaa hagiin a baan bagi mugisi vuota a tugl chuti anu.

- 11 Malaka dieke die di gbarina vorigoliku die yine ba naan, ta Hiiburu jabalkun ma ba wasa wa Abadoni, ta Giriiki jabalkun ma dian ba wasa wa Apoliyoni. (Saari chian yiwo “Chuchusuru.”)
- 12 Bumbunan wubiaku tian ga mi, ama wubiati bule tialna.
- 13 Ta malaka dieke di gutina buyuaba ma wa di wu u kantan, ta man wun lolu di nyina salma koriku dieke di zene Nmun nuna kwanua anusa diekema di sina siba yulaha ma.
- 14 Lolku die di bali a yi malaka dieke di gutina buyuaba ma ta pogu kantana ha di u forisi malakasi banusa diekema ba bobina mugi dieke ba wasinana Yufiretisi ma a taan.
- 15 Ta ba forisi ba taan. Nmun die yaala ba yiwo siri a gbari sanaka gie, anan daari gie, anan chuku gie anan bini gie di u vaa ba kuvu vuota puole butaa ma, kaani.
- 16 Ta man wun sojasisi diekema di jualanana duunehe busun ta ba yi tuse tuse kobisi-le.
- 17 Ta man ka gura ta daansi n yene duunehe anan a jujualtin ta ba su naa: duunehe jujualtin die di yeegi jakagiki dieke di ligin ba nua, an ka nmunti siba bolin ta su siba jabolunmun ta bi nmunti siba duzun; ta duunehe sikpigile di niasi naachige sikpigile, ta bolin anan nyusi anan maafajiribi di nyina a nua ma.
- 18 Ta bolibu anan nyusisi anan maafajiribisisi dieke die di nyinana duunehe nua ma wa die di kua vuotan, puole butaa ma puole kaani.
- 19 Duunehe hagin die bie wo a nua anan a jua ma, ta jaha di niasi nyinvuuke ta yali sikpigile ta a yali duma vuosi.
- 20 Ama vuodiekema die di tialna ta jabaku gie di ka kuya wa die di ka va ba jannana ba gan gan nyunnaanaka jamin. Die ba jama jumbati anan bugile diekema di yine salma anan salnyala anan kusumina anan tana anan tasi, nyindiekema di kana ka yese, ta ka bi wumma, yaa ta chun.
- 21 Vuosi mi die ka bi va vuosi kula, anan daan yigin anan hogokpana anan daakpana tuma, anan gaarin.

Yuoridagin 10

- 1 Ka kuan chaan man bi ye malaka kpenkpen ta u nyun arizanna ma a suna ta bobu nunmara siba garin, ta nujin di taan gilin u sikpen, ta u ninechaan di su siba nmunti, ta u nagisi di su siba zaantalin dieke di dinene bolin.
- 2 Ta u pogu ganbobbin u nuun me ta a yuori, ta u naadiigin di zie mugikpenkpen ma, ta u naagali dian di zie tinjan ma,

- 3 ta keesi aṅaṅ lɔlɔkpɔɔ sɪba naachigiṅ dɪ ɲaana kuma dene wo. Die ɔ keesine kpatɪ wa, nɪnatɪɲ ayɔpɔyɪ dɪaṅ dɪ natɪ a yɪɲɪ.
- 4 Nɪnatɪɲkɔ kɔsaṅ chaṅ maṅ yi siri dɪ n maagi wudieke ɔ balala wa, ama ta wɔɲ lɔlɔ kaanɪ a nyɪɲ arzanna ma, dɪ n lɔbɪrɪ wudiekemba nɪnatɪɲ ayɔpɔyɪ dɪ balala wa aṅ ka bemme n sɔɲ ma ta n da maagi.
- 5 Malaka dieke die n yene ta ɔ zie mɔgɪkpɔrɪ aṅaṅ tɪɲɲbaṅ ma wa dɪ vɔarɪ ɔ nuudiigiṅ ɲmɪsɪkpeṅ,
- 6 ta die huu aṅaṅ vuodieke dɪ ɲaana beri yaa gamma haahuu wo, vuodieke die dɪ naanna ɲmɪsɪkpeṅ aṅaṅ tɪɲɲbaṅ aṅaṅ mɔgɪkpɔmaha aṅaṅ nyɪndiekemba mana dɪ benne a ma ta baarɪ dɪ dɪ kaṅ bɪ a yɔasɪ!
- 7 Ama daa dieke malaka dieke dɪ gɔtɪna bayɔpɔyɪ wa dɪ keṅ wɪ ɔ kantɪɲ ɲɪ, Dmɪɲ nan keṅ nagɪ ɔ lɔbɪrɪɲ ma wɔbalɪka a tɪɲ tɔsɔma aṅaṅ ka, sɪba die ɔ balla a yɪ ɔ naazɔalɪɲ, vuodiekemba dɪ yine ɔ tɔntɔntɪba wa.
- 8 Ta lɔlɔ dieke die n wɔnna a nyɪɲ arzanna ma ka bala a yɪa mɪɲ wa dɪ bɪ balɪ mɪɲ dɪ n ga a ga tuo gbaṅbɔbɔbɪke dieke dɪ yuorine a bie malaka dieke dɪ zene mɔgɪkpɔrɪ aṅaṅ tɪɲɲbaṅ ma wa nuusi me.
- 9 Die wɪa maṅ ga malakaka jigɪɲ dɪ n ga tuo gbaṅkɔ, ta ɔ balɪ mɪɲ dɪ n tuo a ɲɔbɪ, dɪ ka nan dɪ tɔa n nyuuti ma ama n nɔsaṅ ma ɲɪɲ, ka nan dɪ nansɪ sɪba siesi.
- 10 Die wɪa, maṅ tuo gbaṅbɔbɔbɪke a ɲɔbɪ, ta ka nansɪ sɪba siesi n nɔsaṅ ma, ama die ka kenne tɔgɪ n nyuuti ma saṅɲa dieke wo, ta ka tɔa.
- 11 Die wɪa ba balɪ mɪɲ dɪ, “Dɪ yiwo talasɪ dɪ fɔ yɪɲɪ a balɪma Dmɪɲ wɪa a yɪma buurɪɲ pam aṅaṅ tɪɲɲbaṅka gie naara sutɪ pam aṅaṅ maarɪɲ pam aṅaṅ naara pam.”

Yuoridagɪ 11

- 1 Womi vuorɪ dɪ nagɪ magɪsɪɲ daaṅ a yɪ mɪɲ ta balɪ mɪɲ dɪ, “Hagɪ a ga magɪsɪ Dmɪɲ jɪamɪɲ juokpeṅkpɔkɔ aṅaṅ koriku ta busɪ vuodiekemba dɪ jɪannana Dmɪɲ ka ma wa;
- 2 ama da magɪsɪ ka gbaakɔ sɔɲ dama n nagɪ yɪ wa vuodiekemba dɪ kana ka yɪ Juu vuosi, banɪɲ ba balla ba keṅ sɪma Dmɪɲ tɪka gie chɪtɪ baṅɪsɪ-nusa aṅaṅ ale.
- 3 Ama n nan keṅ tɔɲ n sɪaratieliṅ bale wo, ba nan yeegi bɔtɔsɪ nyɪnyeeke, a mɔsɔla n wɪaha hanɪɲ daraa tusɪɲ aṅaṅ kɔbɪsɪ-le aṅaṅ baṅɪsɪ-yɔaba wa ma.”
- 4 Sɪaratieliṅ bale wo yine Olivi tɔsɪ ale wo aṅaṅ popolisi ale wo dɪ zene Dmɪɲ ɲɪɲɲa wa; wɔnɪɲ ɔ sɪna tɪɲɲbaṅka gie.
- 5 Ta du yi vuorɪ dɪ mɪa dɪ ɔ yɪ ba daṅɲa, bolɪɲ nan nyɪɲ ba nɔsa ma a chɔsɪ ba dataasɪ; ta vuodieke dɪ mɪnana dɪ ɔ yɪ ba daṅɲa Dmɪɲ nan kɔsɔ wa.

- 6 Banɔŋ ba bi yaa yiko di ba yigi nuɔŋ aŋ ka da nu saŋŋa dieke ba keŋ muɔla Ɖmuɔŋ wiaha. Ta bi yaa yiko di ba yi aŋ nyaan tarigi a yi zuɔŋ, ta bi yaa yiko di ba vaa wahala yiri yiri pam keŋ tuŋbaŋka gie me saŋŋa dieke mana ba yaalala.
- 7 Ba keŋ muɔli wiaha a kpati saŋŋa dieke doɔmbian dieke di benne vorigolin dieke di wone chiaka nan keŋ a tuoli be aŋaŋ tɔŋ, ta nyaŋŋi ba ta kuɔ ba.
- 8 Ta ba nyuŋbanuɔŋ nan di duɔa tigiƋpuka sieƋpuku ma jigidieke die ba kpaasina ba Yɔmutien dagarku ma wa. Vuosi yi wa tika mi saan Sodomi yaa Ijipiti.
- 9 Ta vuodiekemba di nyina tuŋbaŋisi mana aŋaŋ buurin mana aŋaŋ jabalikun mana aŋaŋ maaruɔŋ mana ta daansa ba nyuŋbaŋisi daraa ataa aŋaŋ daachibuɔŋ ta kaan vaa ba guu be.
- 10 Ta tuŋbaŋka gie vuosi nan di yaa suƋifalɔŋ vuosi bale wa gie kumbu wia, ta ba nan keŋ lagun a laala, ta ya tar piinisi dama banuɔŋ Ɖmuɔŋ naazuɔlɔba bale womi die vaa tuŋbaŋka vuosi di dii wahala pam.
- 11 Ama daraa ataa aŋaŋ daachibuɔŋkie gie kuɔŋ chaan, vuosi dieke di yinana miivoli di nyun Ɖmuɔŋ jigin a keŋ juu be, ba yinŋi keŋ ba misi ma ta hagi zie, ta ŋmaamuɔŋ die di faasi juu vuodiekemba die di yene be wo.
- 12 Womi die Ɖmuɔŋ naazuɔlɔba bale wo die di wun lɔlikpenƋpɔŋ di nyina ŋmuɔsikpen a bala ya ba di, “Ni keŋ juɔli giena.” Saŋka mi ba hagi juu nuɔmara sun a juɔli gara arzanna ma, ta ba dataasi di juu ba.
- 13 Lele womi ta tuŋbaŋ die di doŋ, ta tigiƋpuka di puo, puon ban sun kaani di chusu, ta vuosi tuse ayɔpɔyi die di kpi tuŋbaŋka doŋku ma, ta ŋmaamuɔŋ die di juu vuotalkaha, ta ba biri Ɖmuɔŋ vuodieke di benne arzanna ma wa saan.
- 14 Yeye, wɔbia dieke di gutina bule tɔnya muɔŋ, ama wɔbia dieke di gutina butaa nan keŋ lele.
- 15 Womi malaka dieke di gutina buyɔpɔyi wa die di wia u kantaŋ, ta lɔlikpenƋpuma di bala arzanna ma di, “Tuŋbaŋka gie naari mana birun wa ti Yɔmutien Nabadie Ɖmuɔŋ aŋaŋ u Vuovɔarikun Masia wa sutu, ta u nan pɔgɔli ba yaa gamma haahuu.”
- 16 Ta nyuƋuraaha banisi-le aŋaŋ banusa dieke di kala ba naara gbanu ma wa Ɖmuɔŋ nuɔka di nan bubi a jama Ɖmuɔŋ,
- 17 ta bala di: “Ti Yɔmutien Nabadie Ɖmuɔŋ, funun vuodieke di yalla haguɔŋ mana ta die beri ta ye beri wo! Ti waasa fu dama nagi fu haguɔŋpenƋpɔbu a dii tuŋbaŋka gie naari muɔŋ.
- 18 Vuodiekemba di kana ka dia fu wa juwa sunyuruɔŋ ta fu sunyuruɔŋ diaŋ di hagi. Saŋŋa tuɔya di fu dii kunti saryu ta tuɔŋ fu tuntuntuɔba di yine fu naazuɔlɔba aŋaŋ fu vuodiekemba mana di jannana fu vuodiekemba di yine vuokpuma aŋaŋ wabiti mana ta saŋŋa bi tuɔgi muɔŋ di fu chusuɔŋ vuodiekemba di chusuɔnana tuŋbaŋka!”

19 Die wia Dmɔŋ jamɔŋ juokpenkpukɔ di benne arzanna ma wa sanɔari di yuori, ta maŋ ye adaka dieke Dmɔŋ mɔraha di benne wo. Mi die nunyɔgisɔŋ di nyɔisa, ta nunatɔŋ di nata aŋaŋ watɔ, ta tɔŋbaŋ di dɔŋ ta nutana pam di nanna.

Yuoridagɔ 12

1 Naa kɔaŋ chaanɔ ta dagɔpenkpuma di nyɔŋ ŋmɔnsikpenɔ. Hɔgɔ wɔnyɔ di nagɔna ŋmɔŋ a bɔbi sɔba garɔŋ, ta tɔbi chɔŋ a zie, ta chɔŋmarɔsɔ baŋ-ale di bie ɔ sikpenɔ me sɔba sibusi.

2 Ta hɔgɔ wa di yallɔ nyuuti ta gbɔgi maarɔŋ ta die maarɔŋ yɔagɔbɔ di vaa ɔ faasi kuma.

3 Die dagɔpenkpɔŋ kaanɔ bɔbra di bi nyɔŋ ŋmɔnsikpenɔ. Die waakpɔŋmɔnbɔaŋ di keŋ nyɔŋ a yallɔ sikpigile ayɔpɔyɔ aŋaŋ yɔla baŋ, ta sikpegile mana di bubɔ naara sibubisi.

4 Die ka nagɔ ka jɔŋ a datɔ chɔŋmarɔsɔsɔ puole bɔtaa ma kaanɔ a nyɔŋ ŋmɔnsikpenɔ a nagɔ a taanɔ tɔŋbaŋka gie me. Ta die zie hɔgɔ wa di balla ɔ murɔ wa nɔŋŋa amɔ ka nan ŋɔbi bɔa wa lagi lagi dɔ yi ɔ murɔ wa.

5 Womɔ hɔgɔ wa die di keŋ murɔ Bɔadembɔŋ, vuodieke di balla ɔ keŋ pɔgɔ buurɔŋ mana aŋaŋ hagɔŋ wa. Ama malaka die di chɔagɔ ɔ bɔa wa a juallɔ ga Dmɔŋ jigɔŋ ɔ naagbaŋkɔ ma.

6 Hɔgɔ wa diaŋ die di chɔgɔ a ga hagɔyɔŋ me, jigidieke Dmɔŋ di wɔnsɔna a yi wa wa, mi ba baa ba daansɔma wa daraa tusɔŋ aŋaŋ kɔbɔsɔ-le aŋaŋ baŋsɔ-yɔaba wa.

7 Womɔ die tɔŋ die di nan arzanna ma, malakasi jakɔsɔŋ wɔnyɔ ba wasɔnana Makeli aŋaŋ ɔ malakasi chanchaalɔŋ di waga aŋaŋ waakpɔbiakɔ, ɔ diaŋ ɔ waga a tuole be aŋaŋ ɔ malakasi,

8 ama die ba nyanŋɔ waakpɔbiakɔ, ta ka yi wa sienɔ di wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ malakasisɔ bemme arzanna ma bɔbra.

9 Die ba yagɔ waakpɔbiakɔ aŋaŋ ɔ malakasisɔ a arzanna ma, wɔnɔŋ ɔ yɔne javɔkɔrɔ dieke di wone beri wo ta ba wasa wa Saanɔchɔsɔsɔ yaa Sitaani wa ta ɔ gaama tɔŋbaŋka gie vuosisɔ mana wa. Die ba nagɔ wa a taanɔ tɔŋbaŋka gie me, wɔnɔŋ aŋaŋ ɔ malakasisɔ.

10 Womɔ die maŋ wɔŋ lɔlkpenkpɔŋ arzanna ma di balala di, “Lele, ti Yɔmɔtɔŋ Dmɔŋ gbatitaanɔŋ, aŋaŋ ɔ hagɔŋ aŋaŋ ɔ naari aŋaŋ ɔ Vuovɔarɔkɔŋ Masia wa yiko wa keŋ mɔŋ. Dama ba vɔari Sitaani vuodieke die di galɔnnana ti numballɔ Dmɔŋ nɔŋŋa yɔŋ aŋaŋ ŋmɔntɔasi a taanɔ mɔŋ.

11 Yiipɔlka zɔmbɔ aŋaŋ ɔ wusie dieke ba mɔsɔlɔna wia ba nyanŋɔ Sitaani, ta ka chiili ba miivoli wia ta die yi siri di ba kpi dɔ yi kɔŋ di keŋ ba ma.

- 12 Die wa, ninɔŋ vuodiekemba mana di benne arzanna ma yallima sɔgɔfɔlɔŋ. Ama tɔŋgbaŋka gie vuosi aŋaŋ vuodiekemba di benne mɔgɔkpuri ma wa wɔbɔaŋ bie ni ma, dama Sitaani keŋ sɔɔŋ wa ni jigiŋ, ta suuli aŋaŋ sɔnyurɔkpenkpuŋ, dama ɔ siba di ɔ saŋa ka bi dala.”
- 13 Die waakpɔbiakɔ di mɔŋŋina di ba vuari wa mɔŋ a taan tɔŋgbaŋka gie me wo, ɔ piili a di hɔgɔ dieke di murɔna buadembike di ɔ yigi wo.
- 14 Ta Dmɔŋ di nagi kpɔlɔgɔkpenkpuŋ chobiti ale a yi hɔgɔ wa di yugi ga ta va waakpɔbiakɔ, a ga jigidieke ɔ wɔnsɔna yi wa hagyeŋ me wo, mi ba nan di daansa wa a ga tɔgi bɔna ataa aŋaŋ chɔbɔŋ, ta gbari wa amɔ waakpɔbiakɔ kaan tɔgi wa.
- 15 Womi die waakpɔbiakɔ die di turɔ nyaakpuŋ a nyɔŋ ka nuan ma siba mɔgɔŋ nyaan di bu dii hɔgɔ wa.
- 16 Ama ta tɔŋgbaŋka di suŋŋi hɔgɔ wa ta yuori a nyuu nyaan dieke di nyɔnna waakpɔbiakɔ nuari ma wa.
- 17 Ta waakpɔbiakɔ sɔnyurɔŋ di hagi aŋaŋ hɔgɔ wa pam, ta ga di ɔ wagi aŋaŋ hɔgɔ wa buuri dieke di tɔlɔna ta di Dmɔŋ miraha ta pɔgɔli Masia wɔwɔnaha.
- 18 Ta die ga zie mɔgɔkpenkpukɔ kɔanɔaŋ.

Yuoridagɔ 13

- 1 Ta maŋ ye haagɔ dɔmbiati di nyɔnna mɔgɔkpenkpuŋ ma, ta yaa yula ban aŋaŋ sikpigile ayɔpɔyi, ta naarasibubisi di bubi yulaha mana, ta saara diekemba di zɔnana Dmɔŋ di maagi a diisi ka sikpigilehe me.
- 2 Haagɔ dɔmbiati dieke n yene wo di su siba gbaanchɔŋ ta yalli naayɔbɔwagiti, ta ka nuan di su siba naachigiŋ nuan. Die waakpɔbiakɔ di yi haagɔ dɔmbiaku ka hagurɔŋ aŋaŋ ka naagbanɔŋ aŋaŋ ka yiko dieke di dala wa.
- 3 Ta haagɔ dɔmbiaku sikpigilehe kaani di su siba ba chɔka mɔŋ, ama ka kujagurɔ di kpi. Ta die di yi tɔŋgbaŋka vuosi mana mamachi, die ba di haagɔ dɔmbiaku kɔaŋ.
- 4 Die vuosi mana di jɔama waakpɔbiakɔ dama ɔ nagi wa ɔ yiko a yi haagɔ dɔmbiaku ta bi jɔama haagɔ dɔmbiaku gban ta bala di, “Mɔnɔ hagurɔŋ sɔna siba haagɔ dɔmbiaku gie? Ta mɔnɔ baan bɔagi a wagi aŋaŋ haagɔ dɔmbiaku gie?”
- 5 Ta Dmɔŋ di yi haagɔ dɔmbiaku gie sien ɔ bala aŋaŋ kalinbaani ta zɔa wɔnɔŋ Dmɔŋ; ta ɔ bi yi ka yiko a ga tɔgi chuti banɔsi-nusa aŋaŋ ale.
- 6 Ta ka piili a bala a zɔa Dmɔŋ aŋaŋ ɔ saan aŋaŋ jigidieke ɔ benne wo aŋaŋ vuodiekemba mana di benne arzanna ma wa.

- 7 Ta bi yi ka sien di ka wagi anan wunin Dmij vuosi ta nyanji ba, ta bi yi ka yiko di ka sima maarin mana anan buurin mana anan jabalikin mana anan tngbanja gie vuosi yiri yiri mana.
- 8 Vuodiekemba mana di benne tngbanja gie me ta ba saara di ka maagi a yi miivoli gbanju ma sanja dieke ba yene ka naan tngbanja gie wo, banin ba nan jan haagun dombiakus gie. Miivoli gbanju gie yine Yiipoli dieke die ba kuna wa sutt.
- 9 Die wia, vuodieke di yalla tiba wumma.
- 10 Vuodieke Dmij di ziene di u nan yi yomu, u nan sen yi yomu. Ta vuodieke dan Dmij di ziene di ba nan kus wa anan takoobi, ba nan sen kus wa anan takoobi. Die wia, Dmij vuosi mu ba yallima hanta ta faasi yallima yada anan Dmij.
- 11 Naa kuan chaan man bi ye haagun dombian kaani di nyinna tngban a ken jwala, ta yaa yula ale siba Yiipoli yula, ta bala wia ta u lalin di su siba waakpulan.
- 12 Ta die zie haagun bumbunan dombiakus ninja, ta die nagi haagun bumbunan dombiakus yiko dieke di dala wa, ta mugisi tngbanja gie vuosi mana di ba jama haagun bumbunan dombiakus dieke die di yene danja ta kujagiri di kpi wo.
- 13 Ta haagun dombiakus dieke die di gutna bule wo die di tun mamachi tunkpuma, ta vaa bolin di nyin njmnsikpen a sun tngban vuotamba mana nine me.
- 14 Dmij die di yina wa hagin u tuma mamachi waha haagun bumbunan dombiakus ninja wia, u gaama tngbanja vuosi ta die bal ba di ba mu buun an ka sima siba haagun dombiakus dieke di yene takoobi danja ama ta ka kpie wo.
- 15 Ta Dmij die di yi haagun dombiakus dieke di gutna bule wo hagin u biagi voosi miivoli a yi buu dieke di sina siba bumbunan haagun dombiakus, ta buubu di biagi bala wia, ta kus vuodiekemba mana di kana ka saagi jama ka wa.
- 16 Die ka mugisi vuon mana, vuodiekemba di yine wabiti anan vuokpuma, anan nyintitelin anan zolntielin, anan vuodiekemba di benne ba dshjs anan yonisi, di ba tuo magulin ba nuudiigin me yaa die me.
- 17 Vuodieke nin mana die di wone maguliku gie, u kaan biagi daa jaan yaa a yaali jaan; maguliku die yiwo haagun dombiat saan yaa busin dieke di zene u saari nan ma.
- 18 Sie fu yallima yan ta ye sima haagun dombiakus gie busin di yine u saari chan. Vuodieke nin di yalla sbin yilime ta sima haagun dombiakus gie busiku chan, dama busiku gie zie wo vuon saan nan ma. Busiku gie yiwo kobisi-yuaba anan banisi-yuaba anan ayuaba.

Yuoridaguj 14

- 1 Naa kuaŋ chaŋ maŋ bi ye Yiipɔlka di zene Zayɔni kunkogiri me aŋaŋ vuosi tuse kɔbɔga aŋaŋ tuse baŋisi-nusa aŋaŋ tuse anusa, ta ba maagi wɔnɔŋ Yiipɔlka aŋaŋ ɔ Chɔɔŋ wa saara a diisi ba die me.
- 2 Die maŋ wɔŋ lɔlɔŋ di nyinna arɔzanna ma a dɔma sɔba nyaakpɔŋ di palala, ta bi nata sɔba nunatɔŋ. Ta bi dɔma sɔba goojinɔgɔrɔ di ŋaana nɔga ɔ goojii ka kuma dene wo.
- 3 Die vuosi tuse kɔbɔga aŋaŋ tuse baŋisi-nusa aŋaŋ tuse anusa wa die di zie naagbaŋkɔ aŋaŋ nyinvugiti anusa wa aŋaŋ nyɔŋkɔraha nɔŋŋa ta chia yɔlthaalt dieke vuonɔŋ di kana kaŋ biagi bɔgɔrɔ, ntaala banɔŋ vuodiekemba di yene gbatnaanɔŋ a nyɔŋ tɔŋbaŋka gie me wo.
- 4 Banɔŋ ba yine dembi diekemba di mɔŋŋina pɔgɔlɔ ba gbaŋ ta ka yi hɔgɔkpana tɔɔma aŋaŋ hɔgɔba, banɔŋ ba yiwo kasi. Banɔŋ ba dina Yiipɔlka jigidieke mana ɔ ganana, banɔŋ ba yine vuodiekemba Ōmɔŋ di gbatna taanɔŋ a nyɔŋ vuota sɔŋ ta yi bumbɔŋaŋ vuodiekemba wɔnɔŋ Ōmɔŋ aŋaŋ Yiipɔlka di tuone.
- 5 Banɔŋ ba ka chɔba ŋmɔnchɔbɔsi, ta bi wo biaŋ.
- 6 Womi die maŋ bi ye malaka wɔnyɔ di hagɔna a bie ŋmɔnsikpenɔŋ saasaa ta yaa wɔwɔŋ dieke di wone kpatikɔ di ɔ ga mɔsɔlɔ a yi vuodiekemba mana di bene tɔŋbaŋka gie me, aŋaŋ vuota yiri yiri mana aŋaŋ maarɔŋ mana aŋaŋ jabalɔkɔŋ mana aŋaŋ buurinɔŋ mana.
- 7 Ta die bala aŋaŋ lɔlɔkɔŋ di, “Ni chɔgɔma Ōmɔŋ ta biruma ɔ saanɔŋ. Dama saŋŋa tɔgɔya mɔŋ di ɔ dii tɔŋbaŋka gie vuosi mana sarɔya. Ni jama wa, wɔnɔŋ ɔ naanna arɔzanna aŋaŋ tɔŋbaŋka gie aŋaŋ mɔgɔkɔrɔ aŋaŋ nyaati mana.”
- 8 Die bumbɔŋaŋ malakaka di tɔanna a ga wa, die malaka dieke di gutɔna bule wo diaŋ di keŋ nyɔŋ ŋmɔnsikpenɔŋ a bala di, “Babiloni, tɔgɔkɔka nanya mɔŋ, die ɔ vaa wa vuota buurinɔŋ mana di tɔŋ dɔgɔntɔ tɔɔma, die wɔa Ōmɔŋ sɔnyurɔŋ di hagi ɔ ma.”
- 9 Ta malaka dieke di gutɔna butaa wa ma die di bali aŋaŋ lɔlɔkpenɔkɔŋ di, “Vuodiekemba di janna haagɔŋ dɔmbɔakɔ aŋaŋ buubu dieke di yine ka nɔasɔŋ wa ta tuo magɔlɔkɔ ba die me yaa ba nuunɔŋ me wo,
- 10 Ōmɔŋ sɔnyurɔŋ nan keŋ ba ma, ɔ sɔnyurɔ dieke di sina sɔba daahagɔrɔ dieke ba sitine yi kpali ma, ta ba nan bi a dii wahala boli dieke di dinene sɔba maafa jiribi ma, Ōmɔŋ malakasi aŋaŋ Yiipɔlka nɔŋŋa.
- 11 Bolibu di jɔnana ba wa nyusi nan di jɔali gara ŋmɔnsikpenɔŋ yaa gamma haahuu. Vuodiekemba di janna haagɔŋ dɔmbɔakɔ aŋaŋ buubu dieke di yine ka nɔasɔŋ ta yaa magɔlɔ dieke di yine ɔ saari nan di die wahala yunɔŋ aŋaŋ ŋmɔntɔasi.”

- 12 Die wia, di vuna di Nmɔŋ vuodiekemba di tune ɔ nuari ta yi Yisa yada wa yallima hana.
- 13 Womi maŋ bi wɔŋ lɔlɔŋ di nyɔnna arɔzanna ma a bala di, “Maagi naa; a nyɔŋ jinne yaa gamma sɔgɔtalɔŋ bie vuodiekemba di kpine ti Yɔmɔtɛŋ tɔsuma wia.” Ta Nmɔŋ Halkasɩka di yɛŋŋi balɩ di, “Wusie, ba nan ye voosiŋ a nyɔŋ ba tɔnkɔuma ma dama ba tɔsumaha nyuari nan di di ba.”
- 14 Die maŋ bi daansi a ye nuŋmayialɔŋ, ta vuonɔŋ di su sɩba Vuota Bua a kalɩ ka ma, ta bubi salɩma naala sibubiŋ, ta pɔgɩlɩ gotige diikiŋ ɔ nuuŋ me.
- 15 Womi malaka kaani di keŋ nyɔŋ Nmɔŋ jiamɔŋ juodieke di benne arɔzanna ma wa, a wa vuodieke di kala nuŋmaakɔ sikpeku aŋaŋ lɔlɩkpɔŋ a bala di, “Nagi fu gotige a gobi dama saŋŋa dieke di muna wa keŋye mɔŋ, dama tɔŋgbaŋka biye mɔŋ aŋaŋ gobiŋ.”
- 16 Die vuodieke di kala nuŋmaakɔ ma wa di nagi ɔ gotige a gobi tɔŋgbaŋka.
- 17 Ta maŋ bi ye malaka kaani di nyɔnna Nmɔŋ jiamɔŋ juodieke di benne arɔzanna ma wa a keŋ nyɔŋ, ɔ gbaŋ ɔ pɔgɩlɩ gotige diikiŋ.
- 18 Saŋka mi maŋ ye malaka dieke di yine bolibu jakɔɔri di nyɔnna koriku jigiŋ ta wa malaka dieke di yalla gotige diikiri aŋaŋ lɔlɩkpɔŋ a balɩ wa di, “Nagi fu gotige a kpaa tɔŋgbaŋka gie nyɔŋnyɔŋka mana dama a ŋmɔntɩya mɔŋ.”
- 19 Die wia, malakaka die di nagi ɔ gotige a kpaa tɔŋgbaŋka nyɔŋnyɔŋkaha mana, a nagi a taanɔ vɔri dieke ba ŋmɔna nyɔŋnyɔŋkaha nyaabu a yie wo. Vɔriku gie yine Nmɔŋ sɩnyɔurɔŋ dagɩ.
- 20 Die ba ŋmɔɔ nyɔŋnyɔŋkaha nyaabu tɩka kuanɔanɔŋ, ta zɩŋ di nyɔŋ jigidieke ba ŋmɔnana nyɔŋnyɔŋkaha a palɩ die a ga tɔgɩ sɩba malisi kɔbɩsɩ-le, ta ka goliŋ di nan tɔgɩ naŋ magisiŋ bunɔ.

Yuoridagɔ 15

- 1 Die maŋ bi ye mamachi dagɩkpenɩkɔuma ŋmɔŋsikpenɩ. Die malakasi ayɔpɔɔɩ di pɔgɩlɩ wahala yiri yiri ayɔpɔɔɩ, hanɔŋ wahalaha mi yine Nmɔŋ sɩnyɔurɔŋ kpatɩ.
- 2 Ta die bi ye jaanɔ di sina sɩba mɔgɩkpɔŋ ta chaanɔ sɩba nyaasɩga a lagɩŋ aŋaŋ bolɩŋ. Ta bi ye vuodiekemba di nyanŋɩna haagɩŋ dɔmbɩakɔ aŋaŋ ka buu dieke di nɩasɩna ka wa, aŋaŋ buɩsɩ dieke di yine ɔ saari, ta ba zie mɔgɩkpɔri di sina sɩba nyaasɩga kuanɔanɔŋ, a pɔgɩlɩ goojii diekemba Nmɔŋ di nagɩna a yi wa,
- 3 ta chɩa yɩlɩ dieke Nmɔŋ tuntuntu Mosisi aŋaŋ Yiipɔlɩka di chɩana wa di: “Ti Yɔmɔtɛŋ Nabitie Nmɔŋ vuodieke di yalla hagɩŋ mana fu tɔsuma yiwo tɔnkɔuma ta bi yi mamachi Yiwo buuriŋ mana naakpɔŋ ta fu sieti mana di vuna ta yi wusie.

- 4 Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ, mɪnɪa benne ta kaɛŋ dɪ chɪga fɜ? Yaa ta kaɛŋ bɪ kɔtɪ fɜ saɛŋ? Dama fɜ nyɪna ma fɜ yɪne kasɪ. Buurɪŋ mana nan keŋ a jɪɛŋ fɜ dama vuonɛ mana ye fɜ tɔnvunaha mɪŋ.”
- 5 Naa kɔɛŋ chaɛŋ maŋ bɪ ye Ɖmɪŋ jɪamɪŋ juodieke dɪ benne arzanna ma wa dɪ yuorine ta Ɖmɪŋ vuɛŋ dɪ bie ka ma.
- 6 Womi malakasi ayɔpɔyɪ diekemba dɪ pɔgɪlna wahala yiri yiri ayɔpɔyɪ wa dɪ keŋ nyɛŋ Ɖmɪŋ jɪamɪŋ juoku me, ta yeegi nyɪnyeekeyɪtala diekemba dɪ wone dɪgɪntɪ, ta nagi salɪma kirisa a bɔbɪ ba nyɪa.
- 7 Womi nyɪnvugiti anɪsa wa kaantɪ dɪ nagi salɪma tɪmbala ayɔpɔyɪ a yɪ malakasi bayɔpɔyɪ wa; ta Ɖmɪŋ vuodieke dɪ benne yaa gamma haahuu wo sɪnyurɪŋ dɪ suuli tɪmbalaha.
- 8 Ta Ɖmɪŋ chaankpenkpuɛŋ aŋaŋ ɔ hagurɪŋ dɪ yɪ nyusi dɪ suuli jɪamɪŋ juoku, ta vuonɛ ka bɪagi juu mi a ga tɔgɪ saŋŋa dieke wahala yiri yiri ayɔpɔyɪ dieke malakasi bayɔpɔyɪ dɪ pɔgɪlna wa dɪ kenne kpatɪ.

Yuoridagɪ 16

- 1 Die maŋ bɪ wɔŋ lɔlɪkpɪɛŋ dɪ nyɪnna Ɖmɪŋ jɪamɪŋ juoku me a bala a yɪa malakasi ayɔpɔyɪ wa dɪ, “Nɪ gamma a ga siti Ɖmɪŋ sɪnyurɪ dieke dɪ benne tɪmbala ayɔpɔyɪ wa ma a taɛŋ tɪŋbɛŋka ma.”
- 2 Die bumbɔŋaŋ malakaka dɪ ga a siti jadieke dɪ benne ɔ tɪmbalɪ ma wa a taɛŋ tɪŋbɛŋka ma, ta kɔjagɪbɪatɪ dieke dɪ yɔagɪna pam die dɪ yigi vuodiekemba dɪ yalla haagɪŋ dɔmbɪakɔ magɪlɪkɔ, aŋaŋ vuodiekemba dɪ jɪanna buubu dieke dɪ yɪne ka nɪastɪkɔ.
- 3 Malaka dieke die dɪ gɔtɪna bule wo diaŋ dɪ ga siti jadieke dɪ benne ka tɪmbalɪ ma wa a yɪ nyaakpɔbɔ ma nyaabɔ die dɪ bɪrɪŋ zɪŋ sɪba vuota kpiikɪŋ zɪŋ, ta nyɪnvugiti mana die dɪ benne nyaakpɔbɔ ma wa die dɪ kpi.
- 4 Malaka dieke dɪ gɔtɪna bɔtaɛ wa dɪ ga siti jadieke dɪ benne ka tɪmbalɪ ma wa a yɪ mɔga aŋaŋ bulusi nyaatɪ ma, a nyaatɪ mana die dɪ bɪrɪŋ zɪŋ.
- 5 Ta die maŋ wɔŋ malaka dieke dɪ yalla nyaatɪ hagɪrɪbɔ dɪ bala dɪ, “Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ, sɔgɪyɪalɪntɪɛŋ, fɔnɪŋ vuodieke dɪ benne, ta die beri wo fɜ saryaka gie tɔgɪsɪya mɪŋ,
- 6 dama ba kɔɔ wa fɜ vuosi aŋaŋ fɜ naazɔalɪŋ wɪa fɜ nagi zɪŋ yɪa ba dɪ ba nyuu. Kanɪŋ ka mɔna ba.”
- 7 Womi maŋ bɪ wɔŋ lɔlɪŋ dɪ nyɪnna koriku me a bala dɪ, “Tɪ Yɔmɔtɪɛŋ Nabidie Ɖmɪŋ vuodieke dɪ yalla hagurɪŋ mana, fɜ saryaka gie yiwo wusie, ta yɪ wudieke dɪ tɔgɪsɪna.”
- 8 Malaka dieke dɪ gɔtɪna bɔnɔsa wa diaŋ dɪ siti jadieke dɪ benne ɔ tɪmbalɪ ma wa a diisi ŋmɪŋ ma, a yɪ ka hagurɪŋ dɪ ka tuulibu jɔma vuota sɪba bolɪŋ.

- 9 Die ηmɪnnɪ tuulibu di faasi jɔa ba sɪba bolɪŋ, ta ba piili a zɪa Ɖmɪŋ vuodieke di yalla wahala yiri yiri he gie hagɪrɪbɪsɪ saan̄ ama ta die zeti di ba tarɪɪ ta yɪ wa jɪlma.
- 10 Malaka dieke di gɪtɪna bɪnɪsɪ wa dɪaŋ di siti jadieke di benne ɔ tɪmbalɪ ma a yɪ haagɪŋ dɔmbɪakɪsɪ naagban̄kɪsɪ ma, ta dɔmbɪakɪsɪ naari suttɪ mana die di sibi lɪmm ta vuotamba die di ηɔba nyina yɔagɪbɪsɪ wɪa,
- 11 ta die bi zɪa Ɖmɪŋ vuodieke di benne arizanna ma wa, ba yɔagɪbɪsɪ an̄aŋ kujagaha wɪa, ama ta die zeti di ba chɪɪ a nyɪŋ ba tɪntɪmbɪatɪ ma.
- 12 Womi malaka dieke di gɪtɪna bɪyɪsɪba wa dɪaŋ di ga siti jadieke di benne ɔ tɪmbalɪ ma wa a taan̄ mɪgɪkɪpɪŋ dieke ba wasɪnana Yufiretisi wo me, bɪ nyaabɪsɪ mana die di hɔɔsɪ a dɪaŋ sien̄ amɪ naakɪpɪŋ diekɪmba di bala ba nyɪŋ ηmɪŋ pɔsɪŋ chaan̄ a keŋ wo nan biagɪ atɪaŋ.
- 13 Mi maŋ ye haalɪbatɪ ataa di sɪna sɪba bɪntɪra, a nyina waakɪpubɪakɪsɪ an̄aŋ haagɪŋ dɔmbɪakɪsɪ, an̄aŋ ηmɪnchɪbɪsɪ naazɪa wa nɪa ma.
- 14 A yiwo haalɪbatɪ diekɪmba di yinene mamachi tɪsɪma ta nyɪŋ gara tɪŋgban̄ka gie naara mana jɪgɪŋ, ta lagɪma ba di ba tuoli tɔmbɪsɪ, tɪ Yɔmɪtɪeŋ Nabidie Ɖmɪŋ, vuodieke di yalla hagɪrɪbɪsɪ mana wa daakɪpɪŋkɪpɪka daari.
- 15 Ta Yisa Masia di baari di, “Mbaa ηaan̄, n kien̄ sɪba gaarɪ di ηaana kien̄ dene wo. Ama sɪgɪfɪalɪŋ bie vuodiekɪmba di gbarina ta bɔbi ba garɪtɪ amɪ ba kaan̄ chɪŋ yɔrɪ an̄ vuosi ye ba viivi.”
- 16 Die haalɪbatɪtɪ di lagɪsɪ naalɪba mana a yaa ba ga jigɪdieke Izara vuosi di wasɪnana Amagidoni wa.
- 17 Womi die malaka dieke di gɪtɪna bɪyɪsɪpɔyɪ dɪaŋ di siti jadieke di benne ɔ tɪmbalɪ ma wa a taan̄ bɪlɔgɪsɪŋ ma, ta lɔlɪkɪpɪŋkɪpɪŋ die di nyɪŋ naagban̄ŋ dieke di bene Ɖmɪŋ jɪamɪŋ juodieke di benne arizanna ma wa a bala di, “Di yi a kpatɪ mɪŋ.”
- 18 Ta nɪnyɪgɪsɪŋ di nyɪgɪsa ta nɪnatɪŋ di nata ta tɪŋgban̄ka di faasi dɔma. A nyɪŋ san̄ŋa dieke Ɖmɪŋ di naanna vuota, kan̄ŋ tɪŋgban̄ dɔŋkɪsɪ mi ye ka dɔŋya.
- 19 Tɪŋgban̄ka dɔŋkɪsɪ die di vaa tɪgɪkɪpɪka di puo bɪtaa, ta chɪsɪsɪ tɪgɪkɪpɪmaha mana di bene tɪŋgban̄ka gie me wo. Ama Ɖmɪŋ die ka daan̄ Babiloni tɪgɪkɪpɪka wɪbɪatɪ wɪa, ta vaa ka nyuu daan̄ dieke di yine ɔ sɪnyurɪŋ daabɪsɪ ta bie nyaan̄chɪbɪke me wo.
- 20 Ta tɪŋgban̄ diekɪmba nyaatɪ di gilɪne wo di bia ta tana mana dɪaŋ di bia.
- 21 Ta nɪtan̄kɪpɪŋ diekɪmba a kaan̄ dɪnsɪŋ di baa nan di sɪ sɪba nɪŋ dɪnsɪŋ die di nyɪŋ ηmɪŋsɪkɪpɪŋ a keŋ nan vuotaŋ ma, die ba zɪa Ɖmɪŋ nɪtan̄kɪpɪmaha die di nanna ba ma wɪa, dama die wahalaka die faasi dala mɪŋ.

Yuoridagɪ 17

- 1 Womi malakasi ayɔpɔyɛ wa die dɛ pɔgɔlɛna tɛmbala ayɔpɔyɛ wa wɔnyɛ dɛ nyɛn arɔzanna ma a keŋ balɛ mɛn dɛ, “Keŋ aŋ n daɣɛ fɛ Ɖmɛn dɛ balla ɔ keŋ datɛ hɔgɔ dieke dɛ dɔagɛnana dembisi tɛbɛn dene. Wɔnyɛn ɔ yine tɛgɛkpɛn dieke dɛ gbɛgɛne muga pam wa.
- 2 Ta naalɛba dɛ yi dɛgɛntɛ tɔsɔma aŋaŋ wa wa, ta tɛngbanɛka gie vuosisi mana dɛ nyuu ɔ dɛgɛntɛ tɔsɔmaha dɛ sɛna sɛba daabus a bugi.”
- 3 Die Ɖmɛn Halɛkasɛka dɛ haɣɛ n ma ta malakaka dɛ naɣɛ mɛn a ga haagɛyɛn me, mi die maŋ ye hɔgɔ dɛ kalla haagɛn dɔmbɛakɔ ma ta saan diekemba dɛ zɛnana Ɖmɛn saan dɛ maagɛ a diisi ka nyɛngbanɛn mana ma, ta ka yaa sɛkɛpigɛle ayɔpɔyɛ aŋaŋ yula ban.
- 4 Hɔgɔ wa die yeegi wo nyinyeeki ŋmɛna, ta yeegi salɛma nyinti aŋaŋ leeti yiri yiri, ta pɔgɛlɛ salɛma nyaanɛhibɛn ɔ nuun me ka suuli aŋaŋ ɔ dɛgɛntɛ tɔsɔmaha aŋaŋ nyindiekemba dɛ nyɔsɔgɛna Ɖmɛn jɛgɛn.
- 5 Ta ba maagɛ saan dieke vuon dɛ kana ka sɛba ka chɛaŋ a diisi ɔ diin me dɛ,
- 6 Ta maŋ ye ta hɔgɔ wa nyu wo Ɖmɛn vuodiekemba die dɛ yine Yisa yada ta vuosi dɛ kɔsɔ ba wa zɛn a bugi. Die n yene wo wo, die dɛ yi mɛn mamachi pam.
- 7 Womi malakaka dɛ pɛasɛ mɛn dɛ “Bɛa wɛa dɛ yi fɛ mamachi? N nan daɣɛ fɛ hɔgɔ wa aŋaŋ haagɛn dɔmbɛakɔ ɔ jɛalɛna wa ta ka yaa sɛkɛpigɛle ayɔpɔyɛ aŋaŋ yula ban ka chɛaŋ dɛ sɛna die.
- 8 Haagɛn dɔmbɛakɔ dieke fɛ yene wo die bie wo ka mɛsɛ ma ama lele ka kɛpiye mɛn. Ka nan haɣɛ a nyɛn vɔrɛgɛli dieke dɛ wone kpatkɔ, ta nan ga jɛgidieke Ɖmɛn dɛ balla ɔ chɔsɛsɛ ka wa. Ta dɛ nan yi vuodiekemba mana Ɖmɛn dɛ kana ka maagɛ ba saara a yi miivoli gbɛnɛkɔ ma ta ye naan tɛngbanɛka gie wo mamachi ba keŋ ye haagɛn dɔmbɛakɔ. Dama die ka bie wo ka mɛsɛ ma ta keŋ kɛpi, ama ka nan yɛnɛn keŋ ka mɛsɛ ma.
- 9 “Wurɛ gie yaala yɛaŋ aŋaŋ sɛbɛn. Sɛkɛpigɛle ayɔpɔyɛ wa zie a yɛ wa kunkoge ayɔpɔyɛ diekemba hɔgɔ wa dɛ kalla a ma wa, ta bɛ zie a yɛ naalɛn bayɔpɔyɛ,
- 10 ta ba banɔ dɛ kɛpi, ta vuodieke dɛ gɛtɛna bayɔbaba wa yine naan lele, ta vuodieke dɛ kpatɛna kɔaka ye ka dii naan ama ɔ nan keŋ dii, ta ɔ naan kaan yɔasɛ.
- 11 Ta haagɛn dɔmbɛakɔ dieke die dɛ benne ka mɛsɛ ma ta keŋ kɛpi wo yiwo naan dieke dɛ gɛtɛna bɔnyɛn ta yi naalɛn bayɔpɔyɛ wa wɔnyɛn ta ɔ dɛaŋ nan keŋ a ga jɛgidieke ba bala ba chɔsɛsɛ wa jɛgɛn.
- 12 “Yula ban dieke fɛ yene wo zie a yɛ wa naalɛn ban ama ba ye ka dii naan, ama banɛn aŋaŋ haagɛn dɔmbɛakɔ nan keŋ lagɛn a dii naan a yɔasɛ sanɛna bɛta.
- 13 Naalɛn ban wa gie nan keŋ yi nɔabalɛmɛn, ta naɣɛ ba haɣɛrɛbɔ aŋaŋ ba yikoke mana a yɛ haagɛn dɔmbɛakɔ.

14 Ba nan kenj wagi ananj Yiipolka, ama Yiipolka ananj u didusri diekemba Dmij di wana ta vuaru ba ta ba yi wo yada wa nan nyanji ba. Dama wunij u yine Yomutielij danj Yomutienj ta yi naalij danj Naanj.”

15 Ta malakaka di bi a bali a yi mij di, “Nyaatiti fu yene wo ta hogu dieke di tunnana daakpana tumaha di kali a ma wa yiwo buurij ananj maarij ananj vuota yiri yiri ananj nyirbalika mana mana vuosi.

16 Yula banj dieke fu yene wo ananj haagij dombiakus nan di haa hogu wa. Ta gbati u nyinti mana ta vaa wa yori. Ba nan njobi u nyirgbanij nong ta juu wa ananj bolij.

17 Dama Dmij vana ba yaala a yie wudieke wunij u yaalala ta yi nuabalimij ta nagi ba yiko a yi haagij dombiakus di ka pogul vuosi a ga tugi sanja dieke wunij Dmij wabalika di baanj kenj yi wusie.

18 “Hogu dieke fu yene wo yine tigkpuij dieke ka naanj di pogulna tingbanja gie naalij mana wa.”

Yuoridagij 18

1 Die n yene hogu wa di kala haagij dombiakus ma wa kusanj chaanj, die manj bi ye malaka wunyi di nyinna arizanna a kenj suna. Ta die yaa yiko pam, ta u chaanj di faasi chaanj tingbanja luga luga mana.

2 Ta die nati ananj lolkpuij di, “Babiloni tigkpuka nan chusu mij. Vuonj bi wo ka ma, ta lele jumbiati ananj haalbiati wana bie ka ma ananj nembibiati yiri yiri mana wana bie ka ma.

3 Dama tingbanja gie vuosi mana nyu wo u lolbiati tumaha di sina siba daahagiribu a bugi. Ta tingbanja gie naaliba mana di yi diginti tumaha ananj wa ta nyugidiilibe mana di yese ba ligire a nyinna u lolbiati ma.”

4 Womi manj wurj Dmij di balala a nyinna arizanna ma di, “N vuosi, ni kenj nyij Babiloni tika ma amu ni kaanj guti juu u wubiati ma, ta guti ye u tibidatiku.

5 Dama u wubiati faasi dala mij a dua a ga tugi njmnsikpenj, ta n ka daanj u wubiattti.

6 Ni yinji yi wo wudiekemba gbanj gbanj die u yine vuosi batanj wa, ta yinji yi wo wudiekemba die u yine wo jigij bule. Ta vaa u nyaanchibike suuli ananj daanj dieke di hagaruna a tianj u daabu u nagina a yi vuosi di nyu wo jigij bule.

7 Ta vaa u dii wahala ananj zoolij pam, siba die u benne u durjgu ta kota u gbanj dene wo Dama u njanj bala a yia u gbanj di: ‘Manij hogunaanj kala naa! N ka yiwo kpihogu die wia n kaanj daansi ye sugichusij!’

8 Naa wia wahala nan kenj kenj u ma bunyi ta yuagiti ananj sugichusij ananj kong nan haari wa, ta bolij danj nan dii wo, dama ti Yomutienj Nabitie Dmij vuodieke di bala u dii wo u saryaka yiwo hagitienj.”

- 9 Tɔŋbaŋka gie naaŋ diekemba di dɔaguna aŋaŋ wa ta die ɔ nansɔbu aŋaŋ wa wa di keŋ ye ɔ bolibu diile nyusi di nyina wa, ba nan faasi kuma ɔ wɔa.
- 10 Ba nan di zie saasaa, dama ba chiga ŋmaamuŋ di ba nan guɔi dii ɔ wahalaka. Ba nan di bala di, “Wɔɔɔɔɔ, wɔɔɔɔɔ, Babiloni tɔgɔkɔɔ, Ŋmuŋ chɔɔɔɔ fɔ bunyi.”
- 11 Tɔŋbaŋka gie nyugidiilibe gbaŋ nan di kuma ta die zɔɔɔɔɔ ɔ wɔa, dama vuonɔ wori a baanɔ daa ba nyintiti bɔbra,
- 12 vuonɔ kaanɔ bi a daa ba nyindiekemba ba naguna saluma aŋaŋ ligiriyɔla a wunsi wa aŋaŋ ba leetiti aŋaŋ ba garɔɔɔɔla ha aŋaŋ garɔ diekemba di faasina yaa ligirehe aŋaŋ ba garɔ diekemba di faasina nyigisa aŋaŋ garɔŋmuɔaha aŋaŋ ba tu diekemba daati di faasina vuna aŋaŋ ba nyindiekemba ba naguna yɔɔɔɔɔ nyina a wunsi aŋaŋ ba nyindiekemba ba naguna tuŋ daa diekemba di faasina yaa ligire a wunsa aŋaŋ kɔɔŋmuɔa aŋaŋ ba kɔɔɔɔ aŋaŋ ba taŋ vuna,
- 13 aŋaŋ ba kakaduro sinamoni tusisi aŋaŋ ba tulaarisisi aŋaŋ ba tulaari diekemba di yine miri aŋaŋ firankensisi wo, aŋaŋ daanɔ aŋaŋ kpaanɔ aŋaŋ zɔŋ aŋaŋ zaaha aŋaŋ ba niigehe aŋaŋ yiisehe aŋaŋ ba duune aŋaŋ duunɔ diekemba di datɔnana torikusi aŋaŋ yɔŋɔsi aŋaŋ vuota misi gbaŋ.
- 14 Nyugidiilibe nan bali di, “Nyɔnvuna diekemba mana fɔ yaalɔnana wa baya muŋ, ta fɔ nyinti aŋaŋ fɔ vunuŋ mana di ga ta va fɔ, ta kaanɔ bi yehe bɔbra.”
- 15 Ta banɔ nyugidiilibe mi di yine ligire a nyunɔ kanɔ tika ma wa nan di zie saasaa, dama ba chiga ŋmaamuŋ di ba nan guɔi dii ɔ wahalaka. Ba nan di kuma ta die zɔɔɔɔɔ,
- 16 ta bala di, “Wɔɔɔɔɔ, wɔɔɔɔɔ haari tɔgɔkɔka. Die ɔ ŋaanɔ yeegi wo nyinɔeekiɔla aŋaŋ nyinɔeeki diekemba di faasina yaa ligire aŋaŋ nyinɔeekiŋmuɔa ta yeegi saluma nyinti aŋaŋ nyindiekemba ba naguna tanvuna a wunsi aŋaŋ leeti.
- 17 Ta bunyi nyinti gie mana di bɔa.” Die haarkpenɔkɔku nyunɔkuraaha aŋaŋ vuodiekemba mana di bene ka sukɔ aŋaŋ haariɔɔŋtɔba aŋaŋ vuodiekemba di dinene nyunɔ muɔgɔkɔku ma wa die di zie saasaa,
- 18 ta faasi nata ɔ wɔa die ba yine bolibu di dinene tika ta nyusi di haga wa. Ta bali di, “Tɔgɔkɔɔ ye wori a yaa haɔunɔ sɔba tika gie.”
- 19 Ta die yɔɔra tanti a yie ba sikpigile me aŋ ka dagi di ba sunɔ chɔɔɔɔɔya muŋ ta kuma ta die zɔɔɔɔɔ ta bala di, “Wɔɔɔɔɔ, wɔɔɔɔɔ haari tɔgɔkɔka, ɔ yine tɔgɔkɔɔ dieke vuodiekemba di yalla haariɔkɔmuɔa ta dɔma muɔgɔkɔɔ ma a daa ta yalla wa di ye ligire. Ta bunyi nyinti gie mana di bɔa.”
- 20 Ninunɔ vuodiekemba di bene arizanna ma, ni yalluma sugɔfɔɔɔɔ, dama Ŋmuŋ chɔɔɔɔɔ wa Babiloni tika. Ta ninunɔ Ŋmuŋ vuosi aŋaŋ Ŋmuŋ naazɔɔɔɔ aŋaŋ Masia tɔntɔntɔba, ni yalluma sugɔfɔɔɔɔ, dama Ŋmuŋ chɔɔɔɔɔ wa Babiloni tika yaa gamma wudiekemba ɔ yine ni wo wɔa.

21 Womi die malaka hagirtien die di koti tanjpenjkuu ka mu siba nukpenjkuu a nagi a taan mugjpenjkuu ma ta baari di, “Naa Dmuu di nan nagi Babiloni tigjkuu a taan an ka chusu, ta vuon kaan bi ye ke bbra.

22 Ta vuon kaan bi wuu ta goojinguruu anan yilchiaru chia yila fu tika suu bbra, ta vuon kaan bi wuu wuwuruu anan kantan wuu ta ba chia yila fu tika suu bbra. Ta fu tuntuntuu mana nan bia, ta vuon kaan bi wuu naha dmuu bbra.

23 Ta popoli kaan bi chaan fu ma, ta hogu faaru anan dembin yallu kaan bi bie mi bbra. Fu nyugidiilibe die faasna yaa ligire anan haguu tngbanjka gie mana ma, ta fu tika vuosi die di yallu tuu a gaama tngbanjka gie vuosi mana.

24 Dmuu datu wa Babiloni tuu tibu dama ka kuu wa Dmuu naazuulu anan u vuosi anan vuodiekemba mana vuosi di kunana tngbanjka gie mana mana wa.”

Yuoridagu 19

1 Naa kuun chaan man wuu dmuu arizanna ma siba kpijkuu di lagisna a bala di, “Haleluya, gbatitaanu anan biru anan haguu yiwo wunu Dmuu suti.

2 Dama u saryu diile yiwo wusie ta mu. U chusu wa hogu dieke di yinene daakpana tsumaha, u vana tngbanjka gie vuosi di yie bian anan ba yinene digintu tsuma anan wa wa wa. Dmuu datu wa u tibu, dama u kuu wa wunu Dmuu tuntuntuu.”

3 Ta kpijkuu di bi nata a bala di, “Haleluya, dama boli dieke di dinene tika nyusi nan juu gara njmsikpen yaa gamma haahu.”

4 Die nyukura banji-le anan banusa wa anan nyinvugiti anusa wa die di nan Dmuu vuodieke di kalla naagbanjku ma wa nuu ta juu wa, ta baari di, “Wusie, Haleluya.”

5 Womi die lulu die di nyu naagbanjku ma a bala di, “Nu vaa ti biri ti Dmuu, nuu vuodiekemba di juu wa anan vuon mana, anan nuu vuodiekemba di yine vuokpuma anan wabiti ta juu wa wa.”

6 Ta man bi wuu dmuu siba kpijkuu di lagisna a nata, ta die doku di su siba nyaakuu di palala ta bi dama siba nunatikpenjkuu a bala di, “Haleluya, dama ti Yomutien Hagirtien Nabidie Dmuu yiwo Naan.

7 Nu vaa ti yallu sugfalu, ta yuu wa juu. Dama sanu tuu nuu di Yipolika faari u hogu, ta u hogu wa di yi siri a gbari.

8 Dmuu yu wa hogu wa garyaluu dieke di nyigisnana di u yeegi.” (Garyaluu zie a yu wa wuu diekemba Dmuu vuosi di yinene.)

- 9 Womi malaka die di balɩ a yi mɩŋ di, “Maagi naa: ‘Sugɩfɩalɩŋ bie vuodiekemba ba wana di ba keŋ a gutɩ dii Yiipɩlɩka hɔgɩhaalu wa banwɩla nyindiikehe.’ ” Die malakaka die di bi balɩ a gutɩ di, “Wɩaha gie yiwo Ɖmɩŋ wɩa, ta yi wusie.”
- 10 Womi maŋ nan tɩŋbaŋ u nɩŋŋa di n jɩaŋ wa, ama die u balɩ a yi mɩŋ di, “Da yime die, dama n gbaŋ n yiwo fɩnɩŋ aŋaŋ fu nɩmballɩ diekemba di yalla Masia wɩwɩnaha tɩntɩntɩ chanchaalɩŋ. Baŋɩŋ ba yine vuodiekemba di dina wusie dieke Yisa di yuorine a dagɩ wa. Die wɩa Ɖmɩŋ yine vuodieke fu baŋɩŋ jɩaŋ.” Vuodieke nɩŋ mana di balala yaa gamma Yisa ma, yie die aŋaŋ Halikasɩka haŋɩŋ.
- 11 Naa kɩaŋ chaŋ maŋ ye arzanna di yuorine, ta maŋ ye duunyɩalɩŋ di zene me, ta ka jɩɩɩalɩtu saŋ di di, Vuovɩnuɩ aŋaŋ Wusie. Ta die sarya aŋaŋ wusie a bi waga tɩntɩ aŋaŋ wusie.
- 12 Die u nine di die sɩba bolɩnyaŋ, ta bubɩ naara sibubisi pam u sikpeŋ me, ta ba maagi saŋ kaantɩ a diisi u ma, ama ta vuonɩ di ka sɩba ka chɩaŋ, sie u nyɩna ma.
- 13 Ta jayeekiwanɩ dieke u yeegine wo die di ŋmɩntɩ aŋaŋ zɩŋ, ta u saŋ di yi, “Ɖmɩŋ Nuawɩŋ.”
- 14 Ta arzanna ma tɩŋ wagɩɩba di du u kɩaŋ, ta jɩalɩ duunyɩala ta yeegi nyɩnyeekiɩyɩala diekemba di wone dɩgɩntɩ.
- 15 Die takoobi dieke di faasɩna die di chabi u nuŋa ma, kaŋɩŋ u nan nagɩ a wagi a nyaŋŋɩ buurɩŋ mana, ta pɔgɩ ba aŋaŋ haŋɩŋ, ta ŋmɩsa ba jigidieke ba ŋmɩna nyɩŋnyɩŋka nyaabu, kaŋɩŋ ka yine Nabidie Ɖmɩŋ vuodieke di yalla haŋɩŋ mana mana sunyɩɩŋ.
- 16 Ta ba maagi saŋ kaantɩ a diisi u garɩku jigidieke di ligine u naadiigɩŋ kpɩlɩka ma di,
- 17 Womi maŋ ye malaka di zene ŋmɩŋ ma, ta nata wasa nembisisi di hagɩna a bie ŋmɩŋsikpeku di, “Ni keŋ a lagɩsɩ taŋ Ɖmɩŋ dɩɩga kpeŋkpɩka ma,
- 18 amɩ ni nan ŋɔbi naalɩŋ aŋaŋ sojasi nyɩŋkɩra aŋaŋ sojasi aŋaŋ duune aŋaŋ sojasi di jɩalɩna ha aŋaŋ vuotaŋ mana, vuodiekemba di yine yɔŋɩsɩ aŋaŋ vuodiekemba di sɩna ba gbaŋ aŋaŋ vuokpɩma aŋaŋ wabɩtɩ mana nyɩŋgbaŋɩŋ.”
- 19 Womi maŋ ye haagɩŋ dɔmbɩaku aŋaŋ tɩŋbaŋka gie naalɩba aŋaŋ ba sojasi di lagɩsɩna di ba wagi aŋaŋ vuodieke di jɩalɩna duunɩbu aŋaŋ u sojasisi.
- 20 Ama Masia die di yigi haagɩŋ dɔmbɩaku aŋaŋ ŋmɩnchɩbɩsɩ naazɩalɩba diekemba di zene u naŋ ma a yi mamachi dagɩtɩtɩ. U nagɩ wa dagɩtɩ gie a gaŋɩŋ vuodiekemba di tuone haagɩŋ dɔmbɩaku magɩlɩku ta jɩaŋ buu dieke di nɩasɩna ka wa. Masia die di nagɩ ba bale wo a taŋɩŋ boli dieke di dinene aŋaŋ maafa jiribi wo me.

21 Vuodieke die di kala duunbu me wo die di nagi takoobi dieke di chabina u nuari ma wa a kus ba sojasisi mana, die nembisisi mana die di dii ba nyingbanu a ken chagi.

Yuoridagu 20

1 Naa kuan chaan man bi ye malaka wunyi di nyinna arizanna a ken suna, ta pogli vorigoli dieke di wone kpatiku saafibu anan chorin kpenkpuma u nuun me.

2 Ta nyanji waakpibiaku, u yine Saan chusuru wa yaa Sitaani wa ta die bobu wa anan chorima,

3 ta nagi wa a taan yi vorigoliku me bina tusin, ta kpari ka anan saafika ta kpaasi ka mari, amu u kaan bi gaan tngbanka gie vuosi bibra a ga tugi bina tusiri. Bina tusiri gie kuan chaan, u nan forisi wo a taan sanja bita.

4 Ta die bi ye naagbanji arizanna ma, ta Dmij di yi vuodiekemba di kalla a ma wa yiko di ba dii sanya. Ta bi ye vuodiekemba die di musunana wusie dieke Yisa Masia die di yuorine a dagi wa anan Dmij waha ta ba gobi ba sikpigilehe wo haalti. Banu die ba ka jan haagu dombiaku yaa ka buubu dieke di nasina ka, yaa ta tuo ka magliku ba die me yaa ba nuusi me. Ta Dmij di vaa ba yinji ken ba misti ma ta yi ba sien di ba lagu dii naan anan Masia bina tusin.

5 Bumbunan kun hagu wone naa. Vuotalkaha mana die di kpine wo die ka hagi kun me a ga tugi sanja dieke bina tusiri di tugu.

6 Sugfialu anan alibarika bie vuodiekemba di gutina bumbunan kun hagiku ma wa. Kun dieke di gutina bule wo kaan ken ba ma, ta ba nan yi Dmij anan Masia kikaabitu ta nan lagu a dii naan anan Yisa bina tusin.

7 Bina tusiri gie kuan chaan, ba nan vuar Sitaani a nyu vorigoliku me a taan

8 ta u nan ken nyu a gaan buuri diekemba mana di bene tngbanka gie me. Ba wasa banu vuosi mi di Gogi anan Magogi. Sitaani nan lagusi ba mana jigidieke ba balla ba tuoli tombu. Ba nan faasi dala ta wo busin.

9 Ta nyu ga tngbanka gie jigin mana a gilin tugidieke Dmij di chone ta u vuosi di bie ka ma wa. Ama Dmij die di vaa bolin die di nyu arizanna ma a ken dii ba mana.

10 Womi die ba nagi Sitaani vuodieke di gaana vuosi gie wo a taan yi boli dieke di dinene anan maafa jiribike me, jigidieke haagu dombiaku anan nmunchisi naazaliba di wone beri wo. Mi ba nan di die wahala yu anan nmuntasi yaa gamma haahu.

11 Womi die man bi ye Dmij di kalla naagbanu kpenkpun dieke di faasina yanti ma. Die u kenne a nyu wa, tngbanka gie anan nmusikpen die di bia ta vuon di ka bi yehe bibra.

12 Ta die ye vuodiekemba die di kpine, vuokpuma anan wabiti ta ba zie naagbanƙu nina. Ta vuon di yuori gbanƙi ta bi yuori gbanin kaani ba maagina vuodiekemba di yalla miivoli haalku saara a yi. Ta Dmɔn di dii vuodiekemba di kpine wo sanya yaa gamma wudieke ba yine ta ba maagi yi gbanƙi ma wa.

13 Ta mugkpuma di vɔari vuodiekemba di kpine a ma wa, ta kun anan kpiile tigin dan di vɔari vuodiekemba di kpine ta bie a ma wa. Ta Dmɔn di dii ba wuni mana sanya yaa gamma wudieke ba yine.

14 Ta die nagi kun anan kpiile tigin a taan yi vɔrikpenƙun dieke di suuline anan bolibu me. Kun dieke di gutna bule wo yine vɔrikpuku anan bolibu.

15 Vuodieke nin mana saan die di kana ka maagi yi miivoli gbanƙu ma, die ba nagi wa nin a taan yi vɔrikpuku anan bolibu me.

Yuoridagin 21

1 Womi die man ye nmɔsikpen haalin anan tinban haalin, ta bumbunan nmɔsikpeku anan bumbunan tinbanƙa die di bia, ta mugkpuma ha dan di nyugi.

2 Ta man ye Dmɔn tin dieke di yine Jerusalemi haalku di nyinna Dmɔn jigin arizanna ma a ken suna a yi siri a gari saba hɔgu di naana nin bi ba a gbara di u tuoli u churu wa.

3 Ta die won lɔtkpenƙun di balala nyinna naagbanƙu ma di, “Lele, Dmɔn tigin wa bie wo vuota jigin, ta wonin Dmɔn nan di beri anan ba, ta ba yi u vuosi. Ta u gan gan u nan di beri anan ba ta yi ba Dmɔn.

4 U nan chiti ba nintaanti mana, ta kun yaa sugichusu yaa kpan, yaa yagan kaan di beri bira, dama wukura mana nan tin ga.”

5 Womi vuodieke die di kalla naagbanƙi ma wa di baari di, “Lele, n yi wo nyinti mana nin haala.” Ta die bi bal a yi nin di, “Maagi waha gie dama waha gie yiwo wusie ta vuon nan biagi a tuohe a dii.”

6 Ta u bi bal nin di, “Ka won yi nin. Manin n yine Alifa anan Omega wa; ka chan yiwo, piilin anan kpatin. Vuodiekemba nyanyuule di yalla ba wa, n nan yi ba miivoli nyaan di bulinene a nyina bulun me an ba nyu yori.

7 Ta vuodieke nin mana di nyanina nyaniku gie, nan ye nyinti gie mana a nin n jigin, ta n nan yi u Dmɔn, ta u dan u yi n bua.

8 Ama nmaantielibe, anan vuodiekemba di wone yada wa, anan vuodiekemba di yinene bin, anan vuokuru, anan vuodiekemba di yinene diginti tuma, anan vuodiekemba di buginana, anan vuodiekemba di jannana bugile, anan nmunchbitielibe mana, ba jigiberisikin yiwo vɔrigoli dieke di dinene bolin anan maafa jiribi wo me, ka yine kun dieke di gutna bule wo.”

- 9 Die malakasi ayɔpɔyɪ diekamba die dɪ pɔgɪlna tɪmbala ayɔpɔyɪ ta a suuli aɲaɲ kpatɪɲ wahalaha wɔnyɪ die dɪ keɲ n jigiɲ a balɪ mɪɲ dɪ, “Keɲ giena aɲ n daɲɪ fu hɔgɔhaalu wa, wɔnɪɲ ɔ yine Yiipɔlɪka hɔgɔ wa.”
- 10 Womi die Ɖmɪɲ Halɪkastɪka die dɪ haɲɪ n ma, malakaka die dɪ naɲɪ mɪɲ a ga jɔali a zieɲ taɲ dieke dɪ faasɪna a bɪrɪɲ sikpeɲ biɲ me, a daɲɪ mɪɲ Ɖmɪɲ tɪɲ Jerusalemi dɪ nyɪnna arɪzanna ma Ɖmɪɲ jigiɲ a keɲ sɔsɔna wa.
- 11 Ta die nyɪgɪsa aɲaɲ Ɖmɪɲ chuulikpeɲkpeɲ, ta bi nyɪgɪsa sɪba tanbɪsɪ diekamba dɪ faasɪna a yaa ligire ba wasa ha jasipa wa, ta bi nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.
- 12 Ta tɪka dɪ yaa gaɲkpeɲɲwaɲ a giliɲ ke, ta ka yaa sanɔa baɲ aɲaɲ ale ta malakasi baɲ aɲaɲ bale dɪ gbarɪ sanɔaha kaanɪ mana. Ta Izara buuriɲ baɲ aɲaɲ bale wo saara dɪ maagi a diisi sanɔaha kaanɪ mana ma.
- 13 Die sanɔa ataa die dɪ bie ɲmɪɲ pɔsɪɲ chaɲ, ta a ataa dɪ bie nuudiigiɲ chaɲ, ta ataa dɪ bie ɲmɪɲ nanɪɲ chaɲ ta ataa diaɲ dɪ bie nuugali chaɲ.
- 14 Tɪka nyabilɪɲ zie wo tana baɲ aɲaɲ ale me, ta Yiipɔlɪka tɪntɪntɪba baɲ aɲaɲ bale wo wɔnyɪ mana saɲ die dɪ maagi a diisi a kaanɪ mana ma.
- 15 Malaka dieke die dɪ balala wɪa aɲaɲ mɪɲ wa die dɪ pɔgɪlɪ daa dieke ba naɲɪna a magɪsa nyinti ta ba naɲɪ salɪma a wɔnsɪ ka, dɪ ɔ magɪsɪ tɪka aɲaɲ ka sanɔaha aɲaɲ ka gaamaha.
- 16 Tɪka lɔga anɪsa wa mana die mɔwa taɲ, malakaka die dɪ magɪsɪ ka a ye ta ka wagɪrɪɲ die yiwo malisi tusɪɲ aɲaɲ kɔbɪsɪ-nɔ. Ka teeliɲ aɲaɲ ka jɔaliɲ gbaɲ dɪ mɔ die gbaɲ gbaɲ.
- 17 Ta ɔ bi magɪsɪ tɪka gaanɪ jɔaliɲ, ka diaɲ ka yi naɲ magɪsɪɲ kɔbɪsɪ-le aɲaɲ baɲ aɲaɲ ayɔaba. Die ɔ magɪsɪya mɪɲ sɪba vuotaɲ dɪ ɲaana magɪsa nyinti dene wo.
- 18 Die ba naɲɪ wa taɲ diekamba ba wasɪnana Jasipa a mu tɪka gaanɪ, ta naɲɪ salɪma a mu tɪka aɲaɲ ka nyinti mana ta ka nyɪgɪsa sɪba nyaasɪga.
- 19 Die ba naɲɪ taɲ vuɲ diekamba dɪ faasɪna a yaa ligire yiri yiri a duan gaamaha nyabilɪɲ. Bumbɔɲaɲ tant die yiwo jasipa, ta taɲ dieke dɪ gutɪna bule wo dɪ yi saafari, ta taɲ dieke dɪ gutɪna bɔtaa wa ma die yiwo agatɪ, ta taɲ dieke dɪ gutɪna bunusa wa die yiwo emalerali,
- 20 ta taɲ dieke dɪ gutɪna bunɔ wa ma die yiwo onikisi, ta taɲ dieke die dɪ gutɪna buyɔaba wa die yiwo kaneliani, ta taɲ dieke die dɪ gutɪna buyɔpɔyɪ wa die yiwo kirisollati, ta buniiɲ wo dɪ yi berili, ta buwayɪ wa dɪ yi topasi, ta banka ma wa dɪ yi kirisopasi, ta jadieke die dɪ gutɪna baɲ aɲaɲ kaanɪ wa dɪ yi jasinti, ta baɲ aɲaɲ ale wo dɪ yi ametisi.

- 21 Ta ka sanɔa ban aɲaŋ ale wo die yiwo taŋ dieke ba wasɔnana peeli wo, ta ba nagi ka taŋ balimɔŋ a wɔnsɔ sanɔaŋ mana. Ta nagi salima a wɔnsɔ tika siekpuku ta ka nyigisa sɔba nyaasiga.
- 22 Die n ka ye Ɖmɔŋ jamɔŋ juoŋ tika ma, dama ti Yɔmɔtɛŋ Nabidie Ɖmɔŋ vuodieke di yalla hagribu mana aɲaŋ Yiipɔlka, banɔŋ ba benne mi ta vuosisi di jama ba.
- 23 Ta tika die ka bi yaala chaanɔŋ a nyina ŋmɔŋ yaa chuku jigin, dama Ɖmɔŋ chuulikpenkpuku die chaana ya ka mɔŋ ta Yiipɔlka diaŋ di yi ka popoli.
- 24 Ta tɔŋbanɔka gie vuosi mana nan di bie chaɔku ma, ta tɔŋbanɔka gie naakpuma nan yaa ba nyinti a keŋ ka ma.
- 25 Tika sanɔaha mana nan yuori zie daaŋ mana ta kaan wɔŋ ligi, dama yuŋ kaan di bie mi.
- 26 Ta tɔŋbanɔka gie buurin mana nan yaa nyɔvuna aɲaŋ ba nyinti mana a keŋ tika ma.
- 27 Ama jadieke di kana ka yi kast yaa vuodiekemba di yinene viivi tɔuma yaa a chɔba ŋmɔnchɔbɔ kaan juu tika ma, sie vuodiekemba ba maagina ba saara a yi Yiipɔlka miivoli gbɔku ma wa nyuna ma baan juu ka ma.

Yuoridagɔ 22

- 1 Malakaka die di dagi mɔŋ mɔgɔŋ dieke di yalla miivoli nyaabu, ka nyina Ɖmɔŋ aɲaŋ Yiipɔlka naagbanɔku ma ta nyigisa sɔba nyaasiga,
- 2 a palɔ sɔsɔŋ gara tika siekpuku ma. Ta tu dieke ba wasɔnana miivoli tuka di zie mɔgɔŋ lɔgaha ale wo mana, ta tuka di nyina nyɔnyɔŋka chuŋ mana biŋ ma, ta ka vaati di yi gbaamɔŋ a yi buurin mana.
- 3 Jadieke Ɖmɔŋ di kana kaati a yi kaan di bie tika ma, dama Nabidie Ɖmɔŋ aɲaŋ Yiipɔlka naagbanɔku nan di bie tika ma ta u tɔntɔntɔŋ nan di jama wa.
- 4 Ba nan ye u nine chaan ta u saan nan di bie ba die me.
- 5 Yuŋ kaan bi beri bɔbra ta ba kaan bi yaala popolisi yaa ŋmɔŋ chaanɔŋ, dama ti Yɔmɔtɛŋ Nabidie Ɖmɔŋ nan yi ba chaanɔŋ. Ta ba nan yi naalɔŋ ta bemme yaa gamma haahuu.
- 6 Womi malakaka die di bi balɔ di, “Waha gie yiwo wusie, ta vuon di nan biagi a tuohe dii. Ta ti Yɔmɔtɛŋ Nabidie Ɖmɔŋ vuodieke di naguna u Halikasika a ya u naazualɔŋ wa, wɔnɔŋ u tunna u malaka di u keŋ dagi u tɔntɔntɔba wudieke di bala ka yi leleke gie.”
- 7 Ta Yisa di baari di, “Ni wumma, n kien mɔŋ lele wo gie. Ta sugɔtalɔŋ bie vuodiekemba di tuone Ɖmɔŋ naazualɔba wudiekemba di maagina a yi gbɔku gie me wo a dii.”

- 8 Maniŋ Joon wuŋya miŋ ta ye waha gie mana. Ta die n wunna ta yehe a kpati wa die maŋ suuŋ gbirigi malaka dieke di dagina miŋ waha gie wo niŋa di n jaŋ wa.
- 9 Ama die u bal miŋ di, “Da keŋ yi die, n gbaŋ n yiwo tuntuntu siba funiŋ aŋaŋ fu nɔballi Ōmiŋ naazuɔlba aŋaŋ vuodiekeba mana di saagina a yi wudiekemba di benne gbaŋku gie me wo, jama Ōmiŋ.”
- 10 Ta bi bal miŋ di, “Da keŋ nagi Ōmiŋ naazuɔlba waha di benne gbaŋku gie me a lobiri dama saŋa gbigiye miŋ di waha gie mana yi.
- 11 Vuodieke niŋ mana di yinene bian mu u yime bian a gamma, ta vuodieke niŋ gbaŋ di yine diginti tsuma u yime die a gamma, ta vuodieke niŋ di yinene vuniŋ, u yime die a gamma, ta vuodieke niŋ diaŋ di yalla sugiyaliŋ, u yallima die yaa gamma.”
- 12 Ta Yisa di baari di, “Ni wuma, n kien miŋ lele, ta pɔgɔl vuon mana tsuma nyari di n yi wa.
- 13 Maniŋ n yine Alifa aŋaŋ Omega, piiliŋ aŋaŋ kpatiŋ.”
- 14 Sugiyaliŋ bie vuodiekeba di sugirine ba gariti a nyiŋ, ba yaa sien di ba dii nyiŋnyika miivoli tuka ma, ta daagi tika sanaha ma a juu tika ma.
- 15 Ama vuobati aŋaŋ vuodiekeba di yine bubugiriŋ ta gaama vuosi, aŋaŋ vuodiekeba di tunna diginti tsuma, aŋaŋ vuodiekeba di yine vuokuruŋ, aŋaŋ vuodiekeba di kaabinana bugile, aŋaŋ vuodiekeba di yine ŋmunchbitieliŋ ta gaama vuosisi wo, vuosi gie mana nan di bie tika yeŋ me.
- 16 “Maniŋ Yisa tunna n malaka di u keŋ bal waha gie a yi n diduɔrba. Maniŋ Yisa wa gie yine Naan Davidi haagiŋ ta bi yi siba sukuleeliŋ ŋmaariŋ dieke di chaannana.”
- 17 Ta Ōmiŋ Halkasika aŋaŋ Yiipolika hogu wa di bal di, “Keŋ.” Ta vuodieke diaŋ di wunna naa diaŋ di bal di, “Keŋ.” Ta vuodiekeba mana nyanyuule di yalli ba, ba keŋ tuo miivoli nyadieke di yine piini wo yori.
- 18 Maniŋ Joon n kpaama ni vuodiekeba di wunnana naazuɔlba wudiekemba di maagina a yi gbaŋku gie me wo aŋaŋ niŋmiŋa. Du yi vuon di nagi wuŋ a guti a ma, Ōmiŋ nan nagi wahala yiri yiri diekeba di maagina a yi gbaŋku gie me wo a guti u tibidatiŋ ma.
- 19 Ta du yi vuon diaŋ di vɔari wuŋ a nyiŋ Ōmiŋ naazuɔlba wudiekemba di maagina a yi gbaŋku gie me wo, Ōmiŋ nan vɔari a nyiŋ di tien jigiŋ alibarika dieke ba maagina a yi gbaŋku gie me wo, u nan vɔari a nyiŋ u jigiŋ miivoli tuka nyiŋnyika di yine u tɔaŋ aŋaŋ u jigiŋ Ōmiŋ tika ma.
- 20 Vuodieke di bala naa baari di, “Wusie, n kien miŋ leleke gie.” Wusie, vaa ka yi die. Ti Yomutien Yisa, keŋ.
- 21 Ti Yomutien Yisa sunŋiŋ bemme aŋaŋ u vuosi mana. Wusie.

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer “não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR” (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: “e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações” (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira
2021, Vitória/ES - Brasil